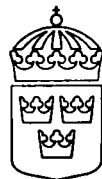

Finansutskottets betänkande

1988/89: FiU30

De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken och för budgetregleringen m. m.
(prop. 1988/89: 150, 151 och 100)

1988/89
FiU30

Sammanfattning

Finansutskottet föreslår i detta betänkande en finanspolitisk åtstramning som i omfattning är något mindre än vad som föreslås i kompletteringspropositionen. Förslagen bygger på en kombination av åtgärder föreslagna i propositionen och i motioner från bl. a. centerpartiet. Den föreslagna inriktningen av den ekonomiska politiken avvisas reservationsvis av moderata samlingspartiet och folkpartiet gemensamt samt av vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet.

Utskottets förslag till åtgärder kan sammanfattas på följande sätt. Propositionens förslag till höjning av *alkohol- och tobaksskatten* tillstyrks av utskottet.

Utskottet har — eftersom alla partier motsatt sig förslaget — avstyrkt förslaget i kompletteringspropositionen om att tillfälligt höja *mervärdesskatten*. I stället förordar utskottet i enlighet med vad som föreslagits i en socialdemokratisk motion Fi59 och en centerpartistisk motion Fi62 att ett *tillfälligt obligatoriskt sparande* införs fr. o. m. september 1989 t. o. m. år 1990. Sparandet skall gälla såväl fysiska som juridiska personer och skall uppgå till 3 % av erlagd preliminär skatt. För de fyra månaderna 1989 blir sparandet beräknat enbart på den preliminära skatten och är definitivt. Dessa medel skall utbetalas senast i april 1992. För 1990 beräknas sparandet preliminärt som 3 % av den preliminära skatten, men i samband med taxeringen 1991 bestäms det definitiva sparkravet utifrån den slutliga skatten. Ett otillräckligt sparande under år 1990 måste således kompletteras med fyllnadsbetalningar våren 1991 eller kvarstående betalningar våren 1992. Dessa medel inkl. ränta skall återbetalas senast i april 1993. Räntan utgår med 7 % på belopp upp till 3 000 kr. och med 3,5 % på belopp däröver.

Vidare föreslås höjningar av *energiskatter* med närmare 3 miljarder kronor. El-skatten föreslås höjd med 2 öre/kWh och skatten på olja med 100 kr./m³. Motsvarande höjningar görs för kol, naturgas och gasol.

Finansutskottet avstyrker på skatteutskottets förslag kompletteringspropositionens förslag om en 2 procentenhets höjning av *allmänna löneavgiften*. Likaså avstyrker utskottet, på inrådan av ett enigt jordbruksutskott, förslaget att slopa *mjölksubventionerna* från den 1 juli 1989.

Finansutskottet förordar i betänkandet införandet av en särskild *arbetsmiljöavgift* om 1,5 % av lönesumman. Egenföretagare omfattas ej. Avgif-

ten skall tillföras en från statsbudgeten fristående fond, arbetslivsfonden. Fonden skall användas till bidrag för arbetsgivare för olika rehabiliteringsinsatser och arbetsmiljöförbättrande åtgärder. Syftet är att förbättra den yrkesinriktade rehabiliteringen och avveckla dåliga arbetsmiljöer. Detta är enligt utskottet angelägna åtgärder som skall kunna minska antalet förtidspensionärer och långtidssjukskrivna. Detta är särskilt väsentligt av hänsyn till de enskildas välbefinnande, men det är också viktigt att man kan ta till vara det yrkeskunnande och den arbetslivserfarenhet som finns hos dessa grupper. En effektiv utbudspolitik skulle därmed förenas med socialpolitiska mål.

Förslaget om en arbetsmiljöavgift och därtill knuten arbetslivsfond avstyrks i reservationer från moderata samlingspartiet, folkpartiet och miljöpartiet. Vänsterpartiet kommunisterna anser i en reservation att kommuner och landsting bör undantas från arbetsmiljöavgift.

Finansutskottet föreslår också — i ett särskilt betänkande 1988/89:FiU36 — att en särskild *investeringsavgift* införs med verkan från den 27 maj 1989. Avgiften, som skall gälla till utgången av år 1990, skall påföras byggnadsarbeten i Uppsala och Håbo kommuner samt i alla kommuner i Stockholms län med undantag av Norrtälje och Södertälje.

Avgiften skall utgå med 10 % på byggkostnaden för oprioriterad byggnation. Avgiften tas dock endast ut om byggnadskostnaden överstiger 5 milj. kr. Som oprioriterade byggnadsarbeten räknas bl. a. kyrkor, bensinstationer, bilverkstäder, butiks-, kontors-, bank-, hotell- och restauranglokaler samt sporthallar och idrottsanläggningar.

I anslutning härtill föreslås en tillfällig höjning med ca 80 % av *fastighetsskatten* vid 1991 års taxering i samma område och för i huvudsak motsvarande typ av fastigheter som gäller för investeringsavgiften.

Dessa förslag avvisas av moderata samlingspartiet och folkpartiet. Vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet föreslår i en reservation en investeringsavgift med delvis annan utformning.

Eftersom *barnbidragen* varit oförändrade sedan den 1 januari 1987 föreslås en höjning av dessa med 900 kr./barn och år den 1 januari 1990. En motsvarande anpassning bör samtidigt göras av det förlängda barnbidraget till elever i grundskola samt av studiebidraget till gymnasieelever.

Utskottet tillstyrker i princip övriga förslag och redovisningar som görs i kompletteringspropositionen. Till betänkandet har fogats 99 reservationer och 10 särskilda yttranden, som framgår av innehållsförteckningen.

Reviderad finansplan

I proposition 1988/89: 150 (kompletteringspropositionen) har regeringen i *bilaga 1 Reviderad finansplan* (finansdepartementet)

dels föreslagit riksdagen att

1. godkänna de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som förordats i propositionen,
2. godkänna de allmänna riktlinjer för budgetregleringen som förordats i propositionen,
3. godkänna beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 1989/90,
4. godkänna beräkningen av förändringar i anslagsbehållningar för budgetåret 1989/90,
5. godkänna beräkningen av förändringen i dispositioner av rörliga krediter för budgetåret 1989/90,
6. godkänna beräkningen av Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto för budgetåret 1989/90,
7. anta förslaget till inkomst- och utgiftsstat rörande Räntor på statsskulden, m. m. för budgetåret 1989/90,
8. till Räntor på statsskulden, m. m. för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 57 000 000 000 kr.,
9. godkänna de allmänna riktlinjerna för statsskuldspolitiken som förordats i propositionen,
10. bemyndiga regeringen att ta upp lån enligt lagen (1988:1387) om statens upplåning,
11. bemyndiga regeringen att för budgetåret 1989/90, om arbetsmarknadsläget kräver det, besluta om utgifter i enlighet med vad som förordats intill ett sammanlagt belopp på 2 500 000 000 kr.,

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen om

12. statliga garantier,
13. årsbokslut för staten 1987/88,
14. utnyttjandet av finansfullmakten,
15. försäkringar i statlig verksamhet.

Vid bilaga 1 Reviderad finansplan har fogats som

- Bilaga 1.1 Reviderad nationalbudget,
- Bilaga 1.2 Långtidsbudget för perioden 1989/90–1993/94,
- Bilaga 1.3 Utdrag ur riksrevisionsverkets reviderade inkomstberäkning för budgetåret 1989/90,
- Bilaga 1.4 Beräkningar för anslaget räntor på statsskulden, m. m., budgetåret 1989/90,
- Bilaga 1.5 Reviderat förslag till statsbudget för budgetåret 1989/90.

Proposition 150 med bilagorna 1 – 13 har hänvisats till *finansutskottet* som har beslutat att överlämna vissa delar av *propositionen* enligt följande:

Bilaga 2 Statsrådsberedningen

– till näringsutskottet.

Bilaga 3 Justitiedepartementet

– till konstitutionsutskottet i vad avser punkt H 4 Stöd till politiska partier,

– till lagutskottet i vad avser punkt H 6 Bidrag till en stiftelse för utvecklandet av god redovisningssed.

Bilaga 5 Kommunikationsdepartementet

– till trafikutskottet.

Bilaga 6 Finansdepartementet

– till lagutskottet i vad avser punkt 8 Utsökningsavgifter.

Bilaga 7 Utbildningsdepartementet

– till utbildningsutskottet i vad avser avsnittet Utveckling av ungdomsskolan och punkt D Högskola och forskning.

Bilaga 8 Jordbruksdepartementet

– till jordbruksutskottet i vad avser punkt G 4 Skogs- och jordbrukets forskningsråd.

Bilaga 9 Arbetsmarknadsdepartementet

– till arbetsmarknadsutskottet i vad avser punkt B 5 Sysselsättningsskapande åtgärder, punkt C Arbetslivsfrågor och punkt D 11 Särskilda regionalpolitiska insatser m. m. i Västernorrlands län.

Bilaga 10 Bostadsdepartementet

– till bostadsutskottet i vad avser punkt 3 Kostnadsprövningen för låntagarbyggda egnahem.

Bilaga 11 Industridepartementet

– till näringsutskottet.

Bilaga 13 Miljö- och energidepartementet

– till jordbruksutskottet.

Med anledning av proposition 150 har följande motioner väckts:

1988/89: Fi59 av Anna-Greta Leijon m. fl. (s),

1988/89: Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m),

1988/89: Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp),

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c),

1988/89: Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk),

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp),

1988/89: Fi65 av Lars Werner m. fl. (vpk),

1988/89: Fi66 av Lars Werner m. fl. (vpk),

1988/89: Fi67 av Lars Werner m. fl. (vpk),

1988/89:Fi68 av Lars Werner m. fl. (vpk),
 1988/89:Fi69 av Lars Werner m. fl. (vpk),
 1988/89:Fi70 av Lars Werner m. fl. (vpk),
 1988/89:Fi71 av Stina Gustavsson och Kersti Johansson (båda c),
 1988/89:Fi72 av Lars Hjertén (m),
 1988/89:Fi73 av Allan Ekström (m),
 1988/89:Fi74 av Marianne Andersson och Ingvar Karlsson i Bengtsfors
 (båda c),
 1988/89:Fi75 av Sven Eric Lorentzon m. fl. (m),
 1988/89:Fi76 av Bo Lundgren m. fl. (m),
 1988/89:Fi77 av Ulla Tillander m. fl. (c),
 1988/89:Fi78 av Daniel Tarschys m. fl. (fp),
 1988/89:Fi79 av Karin Israelsson och Martin Olsson (båda c),
 1988/89:Fi80 av Lena Öhrsvik (s),
 1988/89:Fi81 av Doris Håvik m. fl. (s),
 1988/89:Fi82 av Håkan Hansson m. fl. (c),
 1988/89:Fi83 av Rosa Östh m. fl. (c),
 1988/89:Fi84 av Lars Tobisson m. fl. (m),
 1988/89:Fi85 av Knut Wachtmeister och Bo Lundgren (båda m),
 1988/89:Fi86 av Anne Wibble m. fl. (fp),
 1988/89:Fi87 av Börje Hörnlund m. fl. (c),
 1988/89:Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m),
 1988/89:Fi89 av Knut Billing m. fl. (m),
 1988/89:Fi90 av Karl-Gösta Svenson (m),
 1988/89:Fi91 av Kjell Ericsson m. fl. (c, m, fp),
 1988/89:Fi92 av Hans Göran Franck m. fl. (s),
 1988/89:Fi93 av Krister Skånberg (mp),
 1988/89:Fi94 av Roland Larsson (c),
 1988/89:Fi95 av Anita Johansson m. fl. (s),
 1988/89:K16 av Claes Roxbergh m. fl. (mp),
 1988/89:K17 av Elving Andersson (c),
 1988/89:Ub34 av Larz Johansson m. fl. (c),
 1988/89:Ub35 av Lars Werner m. fl. (vpk),
 1988/89:Ub36 av Björn Samuelson m. fl. (vpk),
 1988/89:Ub37 av Ann-Cathrine Haglund m. fl. (m),
 1988/89:Ub38 av Lars Leijonborg m. fl. (fp),
 1988/89:Ub39 av Inger Schörling m. fl. (mp),
 1988/89:T28 av Lars Werner m. fl. (vpk),
 1988/89:N37 av Lars Werner m. fl. (vpk),
 1988/89:N38 av Paul Lestander m. fl. (vpk),
 1988/89:N39 av Paul Lestander m. fl. (vpk),
 1988/89:N40 av Hadar Cars (fp),
 1988/89:N41 av Per Westerberg m. fl. (m),
 1988/89:N42 av Per Westerberg m. fl. (m),
 1988/89:N43 av Lars Norberg (mp),
 1988/89:N44 av Lars Norberg (mp),
 1988/89:A12 av Lars Werner m. fl. (vpk),
 1988/89:A13 av Börje Hörnlund m. fl. (c),

1988/89: A14 av Sonja Rembo m. fl. (m),
1988/89: Bo14 av Erling Bager m. fl. (fp).

1988/89: FiU30

Motionerna har hänvisats enligt följande:

till konstitutionsutskottet motionerna Fi60 yrkande 5, K16 och K17,
till lagutskottet motion Fi64 yrkande 28,
till utbildningsutskottet motionerna Ub34, Ub35, Ub36, Ub37 yrkan-
dena 1–2 och 4, Ub38 och Ub39 yrkandena 1, 4, 5 b och 5 c,
till trafikutskottet motionerna Ub39 yrkandena 3 och 5 a samt T28,
till näringsutskottet motionerna Fi87 yrkande 6, Ub39 yrkandena 2, 5 d
och 5 e samt N37–N44,
till arbetsmarknadsutskottet motionerna Fi87 yrkandena 3 och 5, A12,
A13 samt A14 yrkandena 2–4,
till bostadsutskottet motionerna Fi89 yrkande 2 och Bo14,
i övrigt till finansutskottet.

Finansutskottets behandling

Finansutskottet behandlar

proposition 1988/89: 150 bilaga 1 Reviderad finansplan

i vad avser hemställan under punkt 3 i sitt betänkande om statsbudge-
tens inkomster för budgetåret 1989/90 (1988/89: FiU39),
i vad avser hemställan under 4–6 i sitt betänkande om statsbudgetens
utgifter för budgetåret 1989/90 (1988/89: FiU40),
i vad avser hemställan under 7–8 i sitt betänkande om anslag till räntor
på statsskulden, m. m. (1988/89: FiU38),

proposition 1988/89: 150 bilaga 6 Finansdepartementet

i vad avser punkt 7 Den kommunala ekonomin inför år 1990 i sitt be-
tänkande om den kommunala ekonomin (1988/89: FiU29) samt

motionerna

1988/89: Fi62 yrkande 16, 1988/89: Fi63 yrkande 15, 1988/89: Fi64 yrk-
ande 17 och 1988/89: Fi92 i berörd del i sitt betänkande om investerings-
avgift för vissa byggnadsarbeten (1988/89: FiU36).

I detta betänkande behandlar utskottet

dels proposition 1988/89: 100 bilaga 15 Civildepartementet, i vad avser
punkt C 17 Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m.,

dels proposition 1988/89: 150 (kompletteringspropositionen),

bilaga 1 Reviderad finansplan, i vad avser momenten 1–2 och 9–15,
bilaga 4 Socialdepartementet,
bilaga 6 Finansdepartementet, i vad avser punkterna 1–6,
bilaga 7 Utbildningsdepartementet, i vad avser Litt. B avsnittet Bidrag
till sociala avgifter och Litt. E Studiestöd m. m.,
bilaga 8 Jordbruksdepartementet, i vad avser Litt. C punkt C 3 Prisre-
glerande åtgärder på jordbrukets område,

bilaga 9 Arbetsmarknadsdepartementet, i vad avser Litt. B punkterna 1988/89:FiU30
B 2 Arbetsmarknadsservice och B 3 Arbetsmarknadsutbildning,

bilaga 10 Bostadsdepartementet, i vad avser avsnitt 2 Anpassningar
inom bostadsstödet för år 1990,

bilaga 12 Civildepartementet,

dels proposition 1988/89:151 om höjning av den allmänna löneavgiften
intill utgången av år 1990,

dels de med anledning av proposition 150 väckta motionerna

1988/89:Fi59 av Anna-Greta Leijon m. fl. (s),

1988/89:Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m), i vad avser yrkandena 1–4 och
6–19,

1988/89:Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp),

1988/89:Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c), i vad avser yrkandena 1–7,
9–15 och 17–21,

1988/89:Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk), i vad avser yrkandena 1–2, 3
i här berörd del, 4–14 och 16–18,

1988/89:Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp), i vad avser yrkandena
1–16, 18–25, 27 och 29–32,

1988/89:Fi65 av Lars Werner m. fl. (vpk),

1988/89:Fi66 av Lars Werner m. fl. (vpk),

1988/89:Fi67 av Lars Werner m. fl. (vpk),

1988/89:Fi68 av Lars Werner m. fl. (vpk),

1988/89:Fi69 av Lars Werner m. fl. (vpk),

1988/89:Fi70 av Lars Werner m. fl. (vpk),

1988/89:Fi71 av Stina Gustavsson och Kersti Johansson (båda c),

1988/89:Fi72 av Lars Hjertén (m),

1988/89:Fi74 av Marianne Andersson och Ingvar Karlsson i Bengtsfors
(båda c),

1988/89:Fi75 av Sven Eric Lorentzon m. fl. (m),

1988/89:Fi76 av Bo Lundgren m. fl. (m),

1988/89:Fi77 av Ulla Tillander m. fl. (c),

1988/89:Fi78 av Daniel Tarschys m. fl. (fp),

1988/89:Fi79 av Karin Israelsson och Martin Olsson (båda c),

1988/89:Fi80 av Lena Öhrsvik (s),

1988/89:Fi82 av Håkan Hansson m. fl. (c),

1988/89:Fi83 av Rosa Östh m. fl. (c),

1988/89:Fi85 av Knut Wachtmeister och Bo Lundgren (båda m),

1988/89:Fi87 av Börje Hörnlund m. fl. (c), i vad avser yrkandena 1, 2
och 4,

1988/89:Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m),

1988/89:Fi89 av Knut Billing m. fl. (m), i vad avser yrkande 1,

1988/89:Fi90 av Karl-Gösta Svensson (m),

1988/89:Fi91 av Kjell Ericsson m. fl. (c, m, fp),

1988/89:Fi92 av Hans Göran Franck m. fl. (s) i berörd del,

1988/89:Fi93 av Krister Skånberg (mp),

1988/89:Fi94 av Roland Larsson (c),

1988/89:Fi95 av Anita Johansson m. fl. (s),

1988/89: Ub37 av Ann-Cathrine Haglund m. fl. (m), i vad avser yrkandena 3 och 5,

1988/89: A14 av Sonja Rembo m. fl. (m) i vad avser yrkande 1, (som överlämnats från arbetsmarknadsutskottet),

1988/89: FiU30

dels de med anledning av proposition 151 väckta motionerna

1988/89: Fi96 av Bengt Westerberg m. fl. (fp),

1988/89: Fi97 av Carl Bildt m. fl. (m),

1988/89: Fi98 av Gunnar Björk m. fl. (c),

1988/89: Fi99 av Lars Werner m. fl. (vpk),

1988/89: Fi100 av Inger Schörling m. fl. (mp),

1988/89: Fi101 av Sonja Rembo och Ingrid Hemmingsson (båda m),

1988/89: Fi102 av Nils Nordh m. fl. (s),

1988/89: Fi103 av Elving Andersson (c),

1988/89: Fi104 av Berit Löfstedt m. fl. (s),

1988/89: Fi105 av Margareta Persson m. fl. (s),

1988/89: Fi106 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp),

1988/89: Fi107 av Gösta Bohman m. fl. (m),

dels de under allmänna motionstiden väckta motionerna

1988/89: Fi224 av Lars Werner m. fl. (vpk) i vad avser yrkande 4 i här berörd del,

1988/89: Fi501 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) i vad avser yrkandena 1, 3 och 4,

1988/89: Fi502 av Lars Tobisson m. fl. (m) i vad avser yrkande 1,

1988/89: Fi512 av Gullan Lindblad och Göthe Knutson (båda m),

1988/89: Fi704 av Sigge Godin (fp),

1988/89: Fi712 av Ingela Mårtensson och Hans Lindblad (båda fp),

1988/89: Fi715 av Rune Rydén och Per Stenmarck (båda m),

1988/89: Fi716 av Charlotte Branting och Barbro Sandberg (båda fp),

1988/89: Fi718 av Hans Nyhage och Wiggo Komstedt (båda m),

1988/89: Fi719 av Gunnar Björk m. fl. (c),

1988/89: Fi721 av Filip Fridolfsson m. fl. (m).

dels de från skatteutskottet överlämnade motionerna

1988/89: Sk444 av Lars Werner m. fl. (vpk) i vad avser yrkande 17,

1988/89: Sk455 av Inger Schörling m. fl. (mp) i vad avser yrkandena 14 och 15,

1988/89: Sk615 av Bengt Silfverstrand m. fl. (s),

1988/89: Sk635 av Carl Frick m. fl. (mp),

1988/89: Sk641 av Rolf Clarkson m. fl. (m),

1988/89: Sk652 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) i vad avser yrkande 3,

1988/89: Sk653 av Daniel Tarschys m. fl. (fp),

1988/89: Sk660 av Carl Frick och Gösta Lyngå (båda mp) i vad avser yrkandena 1 – 3,

1988/89: Sk674 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) i vad avser yrkande 2,

1988/89: Sk684 av Birger Schlaug (mp),

1988/89: Sk689 av Wiggo Komstedt och Karl-Gösta Svenson (båda m),

1988/89: Sk695 av Inger Schörling m. fl. (mp) i vad avser yrkande 2,

1988/89: Sk701 av Bo Lundgren (m) och Karin Ahrlund (fp) i vad avser yrkande 2.

1988/89: FiU30

Regeringens lagförslag i propositionerna 1988/89: 150 och 1988/89: 151 återfinns i *bilaga 1* till betänkandet.

Yttranden m. m.

Utskottet har inhämtat yttranden från lagrådet och riksskatteverket över i *motion Fi59* framlagt förslag till lag om tillfälligt sparande. *Lagrådets yttrande* återfinns i *bilaga 2* till betänkandet och *riksskatteverkets yttrande* i *bilaga 3*.

Utskottet har berett skatteutskottet, socialförsäkringsutskottet, socialutskottet, utbildningsutskottet, jordbruksutskottet, näringsutskottet, arbetsmarknadsutskottet och bostadsutskottet tillfälle att avge yttranden över de förslag i *proposition 150* jämte motioner som rör resp. utskotts beredningsområde. Utbildningsutskottet har dock avstått från att yttra sig.

Yttrandena (1988/89: SkU4y, 1988/89: SfU5y, 1988/89: SoU6y, 1988/89: JoU6y, 1988/89: NU6y, 1988/89: AU4y och 1988/89: BoU3y) återfinns i *bilagorna 5–11* till betänkandet.

Utskottet har vidare berett skatteutskottet tillfälle att avge yttrande över *proposition 151*. Yttrandet återfinns i *bilaga 12* till betänkandet.

Skrivelser har inkommit med anledning av förslagen i propositionerna från följande företag eller organisationer: Arbetarnas bildningsförbund, Arla Falkenbergskretsen, Byggentreprenörernas affärsavtalsenhet, Delegationen för ökat bostadsbyggande i Stockholmsområdet, EHL – Elektriska Hushållsapparatleverantörer, EIO Ensamståendes intresseorganisation, Electrolux major appliances, Nynäshamns kommun, Samarbetsnämnden för fördelning av statsbidrag till vissa nykterhetsorganisationer, Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund, Serviceföreningen Vårat Dagis, Socialdemokraterna i Nynäshamn, Stockholms handelskammare, Stockholms läns landstings landstingsråd för finansfrågor, Stockholms universitets juridiska fakultet, Svenska gasföreningen, Sveriges pensionärs intresseparti, Sveriges riksdrotsförbund, Tjänstemännens centralorganisation, Vallentuna kommunstyrelse och Verdandi.

Uppvaktningar har gjorts hos utskottet av företrädare för Stockholms stad, Svenska kommunförbundet och moderata samlingspartiet i Stockholms län.

Vid en av utskottet anordnad *offentlig utfrågning* den 20 april 1989 har överdirektör Alf Carling, konjunkturinstitutet, avdelningsdirektör Kerstin Mitlid, riksbanken, samt chefsekonom Nils Lundgren, PKbanken, docent Ulf Jakobsson, Svenska handelsbanken, och docent Hans T:son Söderström, Studieförbundet näringsliv och samhälle, redovisat sina synpunkter på den ekonomiska tillväxten.

Proposition 100

I *proposition 100 bilaga 15* (civildepartementet) har regeringen under punkt C 17 (s. 70–71) – efter föredragning av statsrådet Bengt K Å Johansson – föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som anförts i propositionen om användningen av ifrågavarande anslag för trygghetsåtgärder till följd av utgiftsram för löneökningar,
2. till Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m. för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag på 2 784 000 000 kr.

Proposition 150

I *proposition 150 bilaga 1 Reviderad finansplan* har regeringen (finandepartementet) – efter föredragning av statsrådet Kjell-Olof Feldt –

dels föreslagit riksdagen att

1. godkänna de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som förordats i propositionen,
2. godkänna de allmänna riktlinjer för budgetregleringen som förordats i propositionen,
9. godkänna de allmänna riktlinjerna för statsskuldspolitiken som förordats i propositionen,
10. bemyndiga regeringen att ta upp lån enligt lagen (1988:1387) om statens upplåning,
11. bemyndiga regeringen att för budgetåret 1989/90, om arbetsmarknadsläget kräver det, besluta om utgifter i enlighet med vad som förordats intill ett sammanlagt belopp på 2 500 000 000 kr.,

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen om

12. statliga garantier,
13. årsbokslut för staten 1987/88,
14. utnyttjandet av finansfullmakten,
15. försäkringar i statlig verksamhet.

I *proposition 150 bilaga 4* (socialdepartementet) har regeringen – efter föredragning av statsrådet Sven Hulterström (punkt 2) och av statsrådet Bengt Lindqvist (punkterna 1 och 3) –

dels under punkt 1 föreslagit riksdagen att

1. anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag,
2. anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag,
3. till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1989/90 anvisa ett med 1 395 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag.

dels under punkt 2 föreslagit riksdagen att

1. anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om procentsats för uttag av avgift för åren 1990 – 1994 till försäkringen för tilläggs pension,
2. anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1981: 691) om socialavgifter.

dels under punkt 3 föreslagit riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer som har angetts i propositionen för höjning av statsbidragen till daghem, familjedaghem, fritidshem, deltidsgrupp och öppen förskola,
2. godkänna de riktlinjer som har angetts i propositionen för statsbidrag till förlängt öppethållande samt lördags- och söndagsöppethållande vid daghem.

I *proposition 150 bilaga 6* (finansdepartementet) har regeringen – efter föredragning av statsrådet Kjell-Olof Feldt –

dels under punkt 1 föreslagit riksdagen att anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1983: 890) om allemanssparande,

dels under punkt 2 föreslagit riksdagen att anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,

dels under punkt 3 föreslagit riksdagen att anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om tillfällig höjning av mervärdeskatten,

dels under punkt 4 föreslagit riksdagen att anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1977: 306) om dryckesskatt,

dels under punkt 5 föreslagit riksdagen att anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1961: 394) om tobaksskatt,

dels under punkt 6 föreslagit riksdagen att anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i tulltaxelagen (1987: 1068).

I *proposition 150 bilaga 7* (utbildningsdepartementet) har regeringen – efter föredragning av statsrådet Göran Persson –

dels under punkt B i vad avser avsnittet Bidrag till sociala avgifter föreslagit riksdagen att godkänna vad som förordats i propositionen om statsbidrag till sociala avgifter inom skolväsendet,

dels under punkt E 3 föreslagit riksdagen att

1. anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349),
2. till Studiehjälp m. m. utöver vad som föreslagits i proposition 1988/89: 100 bil. 10 för budgetåret 1989/90 anvisa ytterligare 192 000 000 kr.

I *proposition 150 bilaga 8* (jordbruksdepartementet) har regeringen – efter föredragning av statsrådet Mats Hellström – under punkt C 3 föreslagit riksdagen att till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för bud-

budgetåret 1989/90 anvisa ett 1 475 000 000 kr. lägre belopp än vad som begärts i proposition 1988/89: 100 bil. 11.

1988/89: FiU30

I *proposition 150 bilaga 9* (arbetsmarknadsdepartementet) har regeringen — efter föredragning av statsrådet Ingela Thalén —

dels under punkt B 2 föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som förordats i propositionen om sökanderesor från Norge till Sverige,
2. till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1989/90 utöver i proposition 1988/89: 100 bil. 12 upptagna medel anvisa ett förslagsanslag på 6 000 000 kr.,

dels under punkt B 3 föreslagit riksdagen att godkänna den i propositionen förordade ändringen i reglerna för arbetsmarknadsutbildning.

I *proposition 150 bilaga 10* (bostadsdepartementet) har regeringen — efter föredragning av statsrådet Ulf Lönnqvist — under punkt 2 berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen om anpassningar inom bostadsstödet för år 1990.

I *proposition 150 bilaga 12* (civildepartementet) har regeringen — efter föredragning av statsrådet Bengt K Å Johansson —

dels under punkt 1 berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen anförts om

1. statlig kompetensförsörjning (avsnitt 1.1),
2. finansiering av de statliga kompletteringspensionerna (avsnitt 1.2),
3. sjuk- och föräldrapenning vid arbetsgivarinträde (avsnitt 1.3),

dels föreslagit riksdagen att

4. till Trygghetsåtgärder för statsanställda m. fl. under trettonde huvudtiteln för budgetåret 1989/90 anvisa ett reservationsanslag på 50 000 000 kr.,

dels under punkt 2 berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen anförts om omläggningen av budgetprocessen.

Proposition 151

I *proposition 151* har regeringen — efter föredragning av statsrådet Odd Engström — föreslagit riksdagen att anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om höjning av den allmänna löneavgiften intill utgången av år 1990.

Stabiliseringspolitiska åtgärder

Höjning av mervärdeskatten

1988/89: Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

11. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om tillfällig höjning av mervärdeskatten.

1988/89: Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

5. att riksdagen avslår förslaget om höjd mervärdeskatt.

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

9. att riksdagen med avslag på proposition 150 såvitt avser förslagen om tillfälligt höjd mervärdeskatt, tillfällig höjning av allmänna löneavgiften och nedsättning av beloppet till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område budgetåret 1989/90 i lag föreskriver ett konjunkturanpassat obligatoriskt sparande enligt de riktlinjer som redovisats i motionen, i berörd del.

1988/89: Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

9. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om tillfällig höjning av mervärdeskatten.

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

2. att riksdagen avslår regeringens förslag att höja mervärdeskatten med 2 procentenheter.

Tillfälligt sparande

1988/89: Fi59 av Anna-Greta Leijon m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar anta följande

Förslag till

Lag om tillfälligt sparande

Härigenom föreskrivs följande

1 § Sparande skall ske enligt denna lag i fråga om preliminär A-skatt som skall utgå under tiden den 1 september 1989 — den 31 december 1990, preliminär B-skatt som skall betalas under tiden november 1989 — januari 1991 samt slutlig skatt på grundval av 1990 och 1991 års taxering.

2 § Preliminär skatt skall betalas med belopp motsvarande den preliminära skatt som skall betalas enligt vad som sägs i uppbördslagen (1953:272) eller enligt förordnande som meddelats med stöd av samma lag, med ett tillägg av fyra procent (4 %) av denna skatt. I fråga om preliminär skatt för år 1990 skall tillägg dock göras endast till den del skatten svarar mot statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, kommunal inkomstskatt och statlig fastighetsskatt.

3 § Vid beräkning av slutlig skatt skall sådan skatt debiteras med belopp motsvarande den slutliga skatt som skall debiteras enligt vad som sägs i uppbördslagen (1953:272), med ett tillägg (tillfälligt sparande) av en och

en tredjedels procent (1 1/3 %) av denna skatt vid debiteringen på grundval av 1990 års taxering samt av fyra procent (4 %) av skatten vid debiteringen på grundval av 1991 års taxering. Tillägg skall dock göras endast till den del skatten svarar mot statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, kommunal inkomstskatt och statlig fastighetsskatt.

1988/89: FiU30

4 § Tillfälligt sparbelopp som har erlagts av den skattskyldige skall återbetalas under april andra året efter taxeringsåret. Återbetalning skall dock ske endast om beloppet uppgår till minst tjugofem kronor.

5 § I fråga om tillfälligt sparbelopp skall ö-skatteränta beräknas enligt vad som föreskrivs i uppbördslagen (1953: 272) som om den slutliga skatten hade debiterats utan tillämpning av denna lag.

6 § På tillfälligt sparbelopp som skall återbetalas skall, i förekommande fall utöver ö-skatteränta enligt 5 §, en sammanlagd ränta lämnas efter en räntesats som motsvarar det av riksbanken fastställda diskonto som gällde vid utgången av året före återbetalningsåret. Ränta lämnas i helt krontal, varvid öretal bortfaller. Räntan utgör inte skattepliktig inkomst.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag då lagen enligt uppgift på den har kommit ut från trycket i Svensk författningssamling.

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

9. att riksdagen med avslag på proposition 150 såvitt avser förslagen om tillfälligt höjd mervärdesskatt, tillfällig höjning av allmänna löneavgiften och nedsättning av beloppet till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område budgetåret 1989/90 i lag föreskriver ett *konjunkturanpassat obligatoriskt sparande* enligt de riktlinjer som redovisats i motionen, i berörd del.

1988/89: Fi92 av Hans Göran Franck m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande *sparåtgärder*, kreditrestriktioner, aktie- och förmögenhetsskatt samt investeringsavgift, i berörd del.

Alkoholskatt

1988/89: Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

7. att riksdagen beslutar höja alkoholskatten enligt vad som förordats i motionen.

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

7. att riksdagen med avslag på proposition 150 i denna del beslutar anta lag om ändring i lagen (1977: 306) om dryckesskatt enligt vad som anförts i motionen om 10-procentig höjning av alkoholskatten.

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

16. att riksdagen beslutar höja skatten på sprit och tobak med 40 % samt skatten på vin och öl med 20 % fr. o. m. den 9 juni 1989.

1988/89: Sk674 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari — med hänvisning till vad som anförts i motion 1988/89: So301 — yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om höjning av alkoholskatten i enlighet med vad som har anförts i motionen.

1988/89: FiU30

1988/89: Sk684 av Birger Schlaug (mp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar höja tobaksskatten med 40 %,
2. att riksdagen beslutar höja spritskatten med 40 %,
3. att riksdagen beslutar höja skatten på vin med 20 %,
4. att riksdagen beslutar höja skatten på öl med 20 %.

Tobaksskatt

1988/89: Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

6. att riksdagen beslutar höja tobaksskatten enligt vad som förordats i motionen.

1988/89: Sk444 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

17. att riksdagen beslutar om höjning av skatten på tobaksvaror fr. o. m. den 1 april 1989 i enlighet med motionen.

1988/89: SK653 av Daniel Tarschys m. fl. (fp) vari — med hänvisning till vad som anförts i motion 1988/89: So482 — yrkas att riksdagen beslutar höja tobaksskatten i enlighet med vad som anförts i motionen.

Energiskatt

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

14. att riksdagen beslutar att lika skatt skall uttas på fossila bränslen, oavsett om de används för värme eller elproduktion, enligt vad som anförts i motionen.

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

8. att riksdagen beslutar höja skatten på olja med 200 kr. per kubikmeter och på kolbränslen med 500 kr. per kubikmeter fr. o. m. den 1 juli 1989,

9. att riksdagen beslutar höja skatten på el med 3 öre per kilowattimme fr. o. m. den 1 juli 1989,

11. att riksdagen beslutar höja skatten på industrigasol, naturgas och fartygsbränsle på sätt som anges i motionen från den 1 juli 1989.

Uranskatt

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

13. att riksdagen beslutar att utta en uranskatt motsvarande 1 öre per kWh insatt bränsle enligt vad som anförts i motionen.

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att elskatten omvandlas till en skatt på energiråvaror inkl. vattenkraft från den 1 januari 1990 på sätt som anges i motionen.

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

6. att riksdagen beslutar höja skatterna på bensen och flygbränsle samt kilometerskatten på sätt som anges i motionen,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att fordonsskatten på bensindrivna fordon bör avskaffas fr. o. m. den 1 januari 1990, att bensinskatten höjs så att inkomsterna för staten blir oförändrade och att särskilda åtgärder vidtas för kompensation av de delar av glesbygden som i dag har en reducerad fordonsskatt,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att energibatterna för storförbrukare läggs om på sätt som föreslås i motionen,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att miljöavgifter på förorenande utsläpp och avfall införs på sätt som föreslås i motionen,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förpackningsskatter införs på sätt som föreslås i motionen fr. o. m. den 1 januari 1990,

15. att riksdagen beslutar höja skatten på reklam med 100 % från den 1 juli 1989,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en miljö- och kollektivtrafikavgift införs i storstadsområdena från den 1 januari 1990 på sätt som anges i motionen,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att särskilda åtgärder bör vidtas för att mildra verkningarna i glesbygden av höjda bensinskatter,

30. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en utredning bör göras om möjligheterna att överföra kilometerskatten till en skatt direkt på dieselbränsle.

1988/89: Sk455 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördubblad reklamskatt,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skatt på engångsförpackningar.

1988/89: Sk635 av Carl Frick (mp) vari — med hänvisning till vad som anförts i motion 1988/89: N264 — yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att införande av ett miljövänligt förpackningssystem skall befrämjas genom att miljöstörande alternativ beläggs med skatter utöver de skatter som kan drabba råvaran till förpackningen.

1988/89: Sk652 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari — med hänvisning till vad som anförts i motion 1988/89: T223 — yrkas

3. att riksdagen beslutar att en miljöskatt för flyg skall införas motsvarande 2:50 kr. per liter flygbränsle; 1:50 kr. tas ut som direkt bränsleskatt, och 1 kr. tas ut som landningsavgift med en regionalpolitiskt differentierad taxa enligt vad anförts i motionen.

1988/89: Sk660 av Carl Frick och Gösta Lyngå (båda mp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att införa en skatt av en krona per förpackning på burkar och flaskor av aluminium och plast i dagligvaruhandeln,
2. att riksdagen begär att regeringen följer effekten av denna skatt,
3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om höjd skatt ifall konsumtionen av engångsförpackningar inte minskar.

1988/89:Sk695 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar att från den 1 juli 1989 skall reklamskatt utgå med 22 % mot nuvarande 11 % utom för annonser i dagspress där skatten skall vara 8 % mot nuvarande 4 %.

Allmän löneavgift

1988/89:Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

9. att riksdagen med avslag på proposition 150 såvitt avser förslagen om tillfälligt höjd mervärdesskatt, tillfällig höjning av *allmänna löneavgiften* och nedsättning av beloppet till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område budgetåret 1989/90 i lag föreskriver ett konjunkturanpassat obligatoriskt sparande enligt de riktlinjer som redovisats i motionen, i berörd del.

1988/89:Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den allmänna löneavgiften och skatterabatt,
11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om undantag från höjning av den allmänna löneavgiften,
14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den extra löneavgiften i Stockholmsområdet.

1988/89:Fi95 av Anita Johansson m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en jämkning av höjningen av den allmänna löneavgiften vad avser Storstockholms-, Uppsala- och Håboregionen.

1988/89:Fi96 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen avslår det i proposition 1988/89: 151 framförda förslaget om höjd allmän löneskatt, både i hela riket och den särskilda höjningen i Stockholmsområdet.

1988/89:Fi97 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen avslår proposition 1988/89: 151 om höjning av den allmänna löneavgiften.

1988/89:Fi98 av Gunnar Björk m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen avslår regeringens proposition 1988/89: 151 om höjning av den allmänna löneavgiften intill utgången av år 1990.

1988/89:Fi99 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den allmänna löneavgiften och skatterabatt,
2. att riksdagen, därest den beslutar höja den allmänna löneavgiften, beslutar undanta den offentliga sektorns verksamheter och ideella föreningar från höjd allmän löneavgift,

3. att, därest riksdagen ej bifaller yrkandena 1 och 2, riksdagen avslår regeringens förslag om allmän löneavgiftshöjning,

1988/89:FiU30

4. att riksdagen avslår regeringens förslag om extra löneavgift för Stockholmsområdet.

1988/89:Fi100 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen avslår propositionens förslag om höjning av den allmänna löneavgiften intill utgången av år 1990.

1988/89:Fi101 av Sonja Rembo och Ingrid Hemmingsson (båda m) vari yrkas att riksdagen avslår proposition 1988/89: 151.

1988/89:Fi102 av Nils Nordh m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om studieförbundens ekonomiska situation.

1988/89:Fi103 av Elving Andersson (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå proposition 1988/89: 151 om en tillfällig höjning av den allmänna löneavgiften,

2. att — därest yrkande 1 inte bifalls — riksdagen beslutar undanta folkhögskolor, folkrörelser, religiösa och ideella organisationer från den tillfälligt höjda löneavgiften i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89:Fi104 av Berit Löfstedt m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att kompensera de fria trossamfunden för en höjning av den allmänna löneavgiften.

1988/89:Fi105 av Margareta Persson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de ideella organisationernas ekonomiska situation.

1988/89:Fi106 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen avslår proposition 1988/89: 151.

1988/89:Fi107 av Gösta Bohman m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1988/89: 151 om höjningen av den allmänna löneavgiften,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen i övrigt anförts om åtgärder riktade enbart mot Stockholmsregionen.

Nedsättning av arbetsgivaravgifterna

1988/89:Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

20. att riksdagen beslutar att sänka arbetsgivaravgifterna i sjukvård, handikapp- och äldreomsorg med 10 procentenheter fr. o. m. den 1 januari 1990,

21. att riksdagen beslutar att sänka arbetsgivaravgifterna i Norrland, på Gotland och i delar av Värmland, Dalarna och Västmanland fr. o. m. den 1 januari 1990, på sätt som anges i motionen.

1988/89: Fi95 av Anita Johansson m. fl. (s) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att med skärpt uppmärksamhet följa den sociala utvecklingen i Stockholmsregionen och vidta de åtgärder som denna kan komma att aktualisera.

Vinstindragningar från företag

1988/89: Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder mot de spekulativa inslagen i ekonomin genom indragningar av vinstmedel från bank- och kreditväsendet,

12. att riksdagen beslutar om en indragning av 10 miljarder kronor av företagens likvida medel att användas för insatser för vård, omsorg, skola och kultur,

13. att riksdagen begär förslag om en höjd skatt på företagens vinster i enlighet med vad som anförts i motionen.

Prisstopp

1988/89: Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett snabbt införande av prisstopp.

Övriga ekonomisk-politiska åtgärder

Omsättningsskatt på aktier

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

21. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till avveckling av omsättningsskatten på aktier i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89: Fi82 av Håkan Hansson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att fr. o. m. den 1 juli 1989 avskaffa omsättningsskatten på värdepapper.

1988/89: Fi85 av Knut Wachtmeister och Bo Lundgren (båda m) vari yrkas att riksdagen beslutar avskaffa omsättningsskatten på aktiehandeln och penningmarknaden fr. o. m. den 1 juli 1989.

1988/89: Fi92 av Hans Göran Franck m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande sparåtgärder, kreditrestriktioner, *aktie- och förmögenhetsskatt* samt investeringsavgift, i berörd del.

1988/89: Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

16. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sänkning av marginalskatterna för 1990, i enlighet med vad som föreslagits i motion Sk374.

1988/89: Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om sänkta marginalskatter m. m. för 1990 enligt vad som förordats i motionen.

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om skattepolitikens inriktning 1990.

1988/89: Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att någon marginalskattesänkning inte bör genomföras.

Avdrag för pensionärer

1988/89: Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

17. att riksdagen hos regeringen begär förslag om slopande av avtrappningen av det extra avdraget för pensionärer i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89: Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

11. att riksdagen hos regeringen begär förslag om förvärvsavdrag för pensionärer samt ändring i lagen om anställningsskydd enligt vad som anförts i motionen.

Mjölksubventioner

1988/89: Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

14. att riksdagen dels avslår regeringens förslag till omedelbar avveckling av livsmedelssubventionerna, dels som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om successiv avveckling av livsmedelssubventionerna.

1988/89: Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

8. att riksdagen beslutar höja barnbidraget med 960 kr. per barn och år och därvid avskaffar kvarvarande livsmedelssubventioner, i berörd del.

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

9. att riksdagen med avslag på proposition 150 såvitt avser förslagen om tillfälligt höjd mervärdeskatt, tillfällig höjning av allmänna löneavgiften och *nedsättning av beloppet till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* budgetåret 1989/90 i lag föreskriver ett konjunkturanpassat obligatoriskt sparande enligt de riktlinjer som redovisats i motionen, i berörd del.

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

3. att riksdagen avslår regeringens förslag att avskaffa mjölksubventionerna.

1988/89:Fi68 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag att slopa subventionerna på konsumtionsmjölk fr. o. m. den 1 juli 1989.

1988/89:FiU30

1988/89:Fi71 av Stina Gustavsson och Kersti Johansson (båda c) vari yrkas att riksdagen avslår förslaget om ett borttagande av subventionerna på konsumtionsmjölk med 1 756 milj. kr.

1988/89:Fi74 av Marianne Andersson och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (båda c) vari yrkas att riksdagen avslår förslaget om ett borttagande av subventionerna på konsumtionsmjölk.

1988/89:Fi75 av Sven Eric Lorentzon m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag till omedelbar avveckling av livsmedelssubventionerna,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om successiv avveckling av livsmedelssubventionerna.

1988/89:Fi91 av Kjell Ericsson m. fl. (c, m, fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att mjölksubventionerna tills vidare bör bibehållas.

Barnbidrag m. m.

1988/89:Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

6. att riksdagen avslår dels regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag, dels regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag och dels förslaget till ytterligare medelsanvisning med 1 395 000 000 kr.,

13. att riksdagen avslår dels regeringens förslag om ändring av studie-stödslagen (1973:349), dels förslaget till ytterligare medelsanvisning med 192 000 000 kr.

1988/89:Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

8. att riksdagen beslutar höja barnbidraget med 960 kr. per barn och år och därvid avskaffar kvarvarande livsmedelssubventioner, i berörd del.

1988/89:Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

11. att riksdagen med avslag på proposition 150 såvitt avser förslag till ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag i lag föreskriver att allmänt barnbidrag skall utgå med 6 780 kr. per barn och år,

12. att riksdagen med avslag på proposition 150 såvitt avser förslag till ändring av lagen (1986:378) om förlängt barnbidrag i lag föreskriver att förlängt barnbidrag skall utgå med 565 kr. per barn och månad,

1988/89:Fi65 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att barnbidraget skall utgå med 25 % av basbeloppet,

2. att riksdagen till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1989/90 anvisar ett med 2 065 673 000 kr. förhöjt förslagsanslag.

1988/89: Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m) vari yrkas

1988/89: FiU30

2. att riksdagen, under förutsättning av bifall till yrkande 1, även avslår det till proposition 150 fogade förslaget till Lag om ändring i lagen (1986: 378) om förlänt barnbidrag.

1988/89: Ub37 av Ann-Cathrine Haglund m. fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen under förutsättning av bifall till yrkande 6 i motion 1988/89: 60 av Carl Bildt m. fl. (m) och yrkande 1 i motion 1988/89: 88 av Sten Svensson m. fl. (m) avslår dels regeringens förslag om ändring av studiestödslagen (1973: 349), dels förslaget till ytterligare medelsanvisning med 192 000 000 kr.

Grundavdrag för barn

1988/89: Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

18. att riksdagen hos regeringen begär förslag om grundavdrag för barn i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89: Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen med avslag på det till proposition 150 fogade förslaget till Lag om ändring i lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag hos regeringen begär förslag till grundavdrag för barn vid den kommunala beskattningen i enlighet med vad som föreslagits i motion Sk374.

Stimulanser av hushållssparande

1988/89: Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om stimulanser för hushållens sparande enligt vad som förordats i motionen.

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

15. att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om förslag om införande av personliga investeringskonton enligt vad som anförts i motionen.

Övrigt

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att prisökningar på grund av höjning av indirekta skatter på energi, alkohol och tobak enligt denna motion inte skall påverka basbeloppet vid uträkning av pensioner och att pensionstillskottet höjs från 0,48 till 0,5 gånger basbeloppet.

De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken

1988/89: Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som föreslås i motionen.

1988/89: Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

1988/89: FiU30

1. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som förordats i motionen.

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar godkänna de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som förordas i motionen.

1988/89: Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen med avslag på regeringens förslag i proposition 150 i motsvarande del godkänner vad i motionen anförs om de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om åtstramningspolitikens verkningar mot de sämst ställda.

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp)

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sambanden mellan den ekonomiska politikens inriktning och en medveten politik för miljö- och resurshushållning,

32. att riksdagen med anledning av regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om riktlinjer för den ekonomiska politiken.

1988/89: Fi87 av Börje Hörnlund m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om inriktningen av den ekonomiska politiken och dess samband med de regionala och arbetsmarknadspolitiska problemen i samhällsekonomin.

Mål för den ekonomiska politiken

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

3. att riksdagen beslutar godkänna vad som i motionen anförts beträffande regional balans som ett mål för den ekonomiska politiken,

4. att riksdagen beslutar godkänna vad som i motionen anförts beträffande god miljö som ett mål för den ekonomiska politiken.

Penningpolitiken

Statsskuldspolitiken

1988/89: Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger fullmäktige i riksgäldskontoret och regeringen till känna vad som i motionen anförs om statsskuldspolitiken.

1988/89: Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

14. att riksdagen som sin mening ger fullmäktige i riksgälden till känna vad i motionen anförs om statsskuldspolitiken.

1988/89:Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

9. att riksdagen avslår förslaget till förändring av 9 § lagen om allemanssparandet.

1988/89:Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

5. att riksdagen beslutar avslå proposition 150 såvitt avser förslag till lag om ändring i lagen (1983:890) om allemanssparande.

1988/89:Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

4. att riksdagen avslår regeringens förslag att räntesatsen på allemanssparkonto i fortsättningen skall beslutas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Kredit- och valutapolitiken

1988/89:Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger fullmäktige i riksbanken till känna vad som i motionen anförts om kredit- och valutapolitiken.

1988/89:Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

15. att riksdagen som sin mening ger fullmäktige i riksbanken till känna vad i motionen anförts om kredit- och valutapolitiken.

1988/89:Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett återinförande av ränteregleringen och införande av ett räntetak för att motverka ockerräntor.

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om införande av ett särskilt diskonto för bostadsfinansiering.

Restriktivare kreditgivning

1988/89:Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en restriktivare kreditgivning och ökat ansvar för banker och andra kreditgivares ansvar för kreditförluster,

20. att riksdagen beslutar att i lag föreskriva att kontantinsatsen vid kreditköp skall vara 50 % i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89:Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag om snara åtgärder för att hjälpa de människor som hamnat i låneskuldsfällan.

1988/89:Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

29. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kreditmöjligheterna begränsas på sätt som anges i motionen.

1988/89:Fi92 av Hans Göran Franck m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts

De allmänna riktlinjerna för budgetregleringen

1988/89: Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för budgetregleringen som föreslås i motionen.

1988/89: Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för budgetregleringen som förordats i motionen.

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar godkänna de allmänna riktlinjer för budgetpolitiken och stabiliseringspolitiken som förordas i motionen.

1988/89: Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

2. att riksdagen med avslag på regeringens förslag i proposition 150 i motsvarande del godkänner vad i motionen anförs om de allmänna riktlinjerna för budgetregleringen.

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

31. att riksdagen med anledning av regeringens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om riktlinjer för budgetregleringen.

Övriga frågor

Förnyelse av offentlig sektor

1988/89: Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om förnyelsen av den offentliga sektorn.

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om den offentliga sektorns förnyelse.

1988/89: Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om statsbidragen till kommunsektorn, om den offentliga sektorns förnyelse och den framtida kommunalekonomiska utvecklingen, i berörd del.

1988/89: Fi224 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om den kommunala ekonomin och en långsiktig utbyggnad av den gemensamma sektorn genom utnyttjande av företagens likvida medel och vinstskatt, i berörd del.

1988/89: Fi501 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om starkare konsumentinflytande i offentlig sektor.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av en översyn av de problem som är förknippade med att offentliga organ också driver kommersiell verksamhet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av statistik och forskning om jämförelser mellan privata och offentliga producenter m. m.

1988/89:Fi502 av Lars Tobisson m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av bl. a. avmonopolisering och avreglering i syfte att uppnå ökad konkurrens mellan offentlig och privat verksamhet.

1988/89:Fi512 av Gullan Lindblad och Göthe Knutson (båda m) vari — med hänvisning till vad som anförts i motion 1988/89:A456 — yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att avskaffandet av kommunala monopol, t. ex. inom vårdsektorn, är nödvändigt för en positiv utveckling av den värmländska tjänstesektorn.

1988/89:Fi715 av Rune Rydén och Per Stenmarck (båda m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en allsidig översyn av de olika förhållanden som påverkar konkurrensen mellan privata och offentliga företag.

1988/89:Fi719 (K505) av Gunnar Björk m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om effektivisering och förnyelse av den offentliga verksamheten.

1988/89:Fi721 av Filip Fridolfsson m. fl. (m) vari — med hänvisning till vad som anförts i motion 1988/89:A483 — yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts beträffande ett uppbrytande av offentliga monopol.

Statsförvaltningens användning av miljövänligt papper

1988/89:Fi712 av Ingela Mårtensson och Hans Lindblad (båda fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljövänligt papper,

2. att riksdagen hos regeringen begär en uppföljning av statskontorets information om miljövänligt papper.

Statliga myndigheters telefonservice

1988/89:Fi718 av Hans Nyhage och Wiggo Komstedt (båda m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillämpningen av 020-anknytningen vid telefonsamtal med statliga myndigheter, verk och företag.

1988/89: Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

7. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om procentsats för uttag av avgift för åren 1990—1994 till försäkringen för tilläggspensionering,

8. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1981: 691) om socialavgifter.

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

10. att riksdagen beslutar avslå proposition 150 såvitt avser förslag till lag om ändring i lagen (1981: 691) om socialavgifter avseende sänkning av folkpensionsavgiften med 2 % och höjning av avgiften till ATP med 2 %.

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

5. att riksdagen avslår regeringens förslag att höja ATP-avgiften med 2 procentenheter och att sänka folkpensionsavgiften med 2 procentenheter.

1988/89: Fi66 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att sänka folkpensionsavgiften med 1,5 procentenheter till 7,95 % av avgiftsunderlaget fr. o. m. 1990.

1988/89: Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen avslår det till proposition 150 fogade förslaget till Lag om procentsats för uttag av avgift för åren 1990—1994 till försäkringen för tilläggspension,

4. att riksdagen, under förutsättning av bifall till yrkande 3, avslår det till proposition 150 fogade förslaget till Lag om ändring i lagen (1981: 691) om socialavgifter.

Bidrag till sociala avgifter

1988/89: Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

12. att riksdagen avslår regeringens förslag om justeringar i statsbidragssystemet till skolväsendet.

1988/89: Ub37 av Ann-Cathrine Haglund m. fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen under förutsättning av bifall till yrkande 8 i motion 1988/89: 60 av Carl Bildt m. fl. (m) och yrkande 4 i motion 1988/89: 88 av Sten Svensson m. fl. (m) avslår regeringens förslag till justeringar i statsbidragssystemet till skolväsendet.

Barnomsorg

Vårdnadsbidrag

1988/89: Fi72 av Lars Hjertén (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av vårdnadsbidrag samt nya regler om statsbidragsberättigad verksamhet inom barnomsorgen, i berörd del.

1988/89: Fi77 av Ulla Tillander m. fl. (c) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konkreta åtgärder för 1990-talets familjepolitik, i berörd del.

1988/89:FiU30

1988/89:Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m) vari yrkas

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag till vårdnadsbidrag i enlighet med vad som föreslagits i motion So613.

Statsbidrag till barnomsorg

1988/89:Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

9. att riksdagen med avslag på de i propositionen angivna riktlinjerna för statsbidrag till barnomsorgen hos regeringen begär förslag till rättvisare statsbidragsregler i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89:Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att föräldrar skall ha rätt att få anställning som dagbarnvårdare för eget barn fr.o.m. den 1 januari 1990 på sätt som anges i motionen.

1988/89:Fi72 av Lars Hjertén (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av vårdnadsbidrag samt nya regler om statsbidragsberättigad verksamhet inom barnomsorgen, i berörd del.

1988/89:Fi77 av Ulla Tillander m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om familjepolitikens inriktning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om alternativa former av barnomsorg,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barnomsorg i svenska kyrkans regi,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett nytt och neutralt statsbidragssystem till barnomsorgen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förlängt öppethållande på daghemmen,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konkreta åtgärder för 1990-talets familjepolitik, i berörd del.

1988/89:Fi78 av Daniel Tarschys m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett nytt statsbidragssystem i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen.

1988/89:Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen med avslag på de i propositionen angivna riktlinjerna för statsbidragen till barnomsorgen hos regeringen begär förslag till rättvisa statsbidragsregler i enlighet med vad i motionen anförts.

1988/89: Fi94 av Roland Larsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändring av gällande statsbidragsförordning.

1988/89: FiU30

Formerna för barnomsorg

1988/89: Fi67 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lag som garanterar alla barns rätt till plats i dag- och fritidshem t. o. m. 12 års ålder,

2. att riksdagen beslutar att anordningsbidrag skall utgå med 300 000 kr. per 15 platser tills utbyggnadsbehovet av dag- och fritidshem är täckt,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att utbildningsdelen av statsbidraget skall prestationsrelateras,

4. att riksdagen hos regeringen begär initiativ till utjämning och nedtrappning av barnomsorgstaxorna i enlighet med vad som anförts i motionen.

Skolbarnsomsorg

1988/89: Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolbarnsomsorgen.

Äldreomsorg och pensionsförmåner

Förbättrade pensionsförmåner

1988/89: Fi66 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar att höja folkpensionens grundbelopp till 100 % av basbeloppet och pensionstillskottet till 50 % av basbeloppet för ogifta samt motsvarande höjning för makar.

1988/89: Fi79 av Karin Israelsson och Martin Olsson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om övergång till ett samordnat pensionssystem med höjd grundpension och inkomstrelaterad tilläggspension upp till en inkomst av 7,5 basbelopp.

Undantagspensionärer

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

25. att riksdagen beslutar att pensionstillskott skall utgå även till s. k. undantagspensionärer.

Kostnader för socialförsäkringen

1988/89: Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder mot socialförsäkringens kostnadsexplosion.

1988/89:Fi83 av Rosa Östh m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om äldreomsorgen.

1988/89:Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om innebörden av ett ökat primärkommunalt ansvar för vården och omsorgen om de äldre.

Allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser

1988/89:Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

10. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden.

1988/89:Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp)

10. att riksdagen avslår förslaget till förändring i lagen med reglemente för allmänna pensionsfonden.

1988/89:Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c)

6. att riksdagen beslutar avslå proposition 150 såvitt avser förslag till ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden.

1988/89:Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp)

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förslaget till ändrade regler för Allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser skjuts till kommande budgetproposition i januari 1990.

Arbetsmarknadspolitik

1988/89:A14 av Sonja Rembo m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om behovet av förändringar i syfte att få en bättre fungerande arbetsmarknad.

1988/89:Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas

12. att riksdagen hos regeringen begär förslag om rätt till tillfälligt arbete för asylsökande.

1988/89:Fi69 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om arbetslinjen och demokratiska rättigheter på arbetsplatserna.

1988/89:Fi80 av Lena Öhrsvik (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samspelet mellan arbetsmarknadspolitik och socialförsäkring.

1988/89:Fi87 av Börje Hörnlund m. fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om arbetsmarknadspolitikens inriktning och stödbehovet inom arbetslöshetsförsäkringen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet att snabbt bereda flyktingar och invandrare arbete eller utbildning.

Anpassning inom bostadsstödet

1988/89: Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjning av den garanterade räntan.

1988/89: Fi70 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hyreshöjande räntebidragsminskningar.

1988/89: Fi89 av Knut Billing m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen angående anpassningar av bostadsstödet för år 1990.

1988/89: Fi93 av Krister Skånberg (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regeringens förslag om minskning av räntesubventionerna för andra hus än egnahem,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjning av den garanterade räntan vid nybyggnad och ombyggnad och om slopande av mervärdeskatten på investeringar i långsiktigt energisparande vid allt byggande.

Bastilllägg för barnfamiljer

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

22. att riksdagen beslutar att bostadsbidragen ersätts med bastilllägg för barnfamiljer fr. o. m. den 1 januari 1990 på sätt som anges i motionen.

Vissa skattefrågor

Differentierad mervärdeskatt

1988/89: Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en sänkning av matmomsen.

Ny skatteklass för öl

1988/89: Fi76 av Bo Lundgren m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar införa en ny skatteklass för svagare starköl med en alkoholhalt som inte överstiger 3,6 viktprocent alkohol med en skattesats på 7:50 kr. per liter.

1988/89: Sk615 av Bengt Silfverstrand m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring av lagen om rusdrycksskatt med en ny skatteklass mellan nuvarande klass II och klass III.

1988/89: FiU30

1988/89: Sk689 av Wiggo Komstedt och Karl-Gösta Svenson (båda m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om inrättandet av ytterligare en skatteklass för öl, tillgängligt endast i systembutiker och på restauranger med starkölsrättigheter och med en alkoholhalt av högst 3,5 viktprocent.

1988/89: Sk701 av Bo Lundgren och Karin Ahrland (m, fp) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om differentierad skatt för starköl i enligt med vad som anförts i motionen.

Skattefri försäljning

1988/89: Sk641 av Rolf Clarkson m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att åtgärder bör vidtas, som medger skattefrihet vid servering och viss försäljning ombord på fartyg i trafik mellan svenska fastlandet och Gotland.

Statlig personalpolitik

Det statliga arbetsgivarinträdet

1988/89: Fi90 av Karl-Gösta Svenson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om compensation till myndigheter för arbetsgivarinträde för lokalvårdspersonal.

1988/89: Fi704 av Sigge Godin (fp) vari yrkas att riksdagen ger regeringen i uppdrag att kartlägga sambandet mellan sjuklön/sjukbidrag och pensionering vid de statliga verken.

1988/89: Fi716 av Charlotte Branting och Barbro Sandberg (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om arbetsgivarinträdet för kommunalt anställd lärarpersonal.

Utformningen av kompletteringspropositionen

1988/89: Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utformningen av kompletteringspropositionen.

Propositionen

I propositionen framhålls att hushållens ekonomi har förbättrats påtagligt. Sjunkande reallöner, stagnerande sysselsättning och stigande arbetslöshet i början av 1980-talet har förbytts i växande reallöner och god tillgång på arbetstillfällen. Antalet sysselsatta har ökat med över 200 000 personer

sedan år 1982, och den öppna arbetslösheten har reducerats till 1,6 % år 1988. Den ekonomiska politikens viktigaste mål, den fulla sysselsättningen, har därmed i det närmaste uppnåtts.

Det finns emellertid också betydande problem i den svenska ekonomin. En del av dessa är långsiktiga till sin natur. Produktionstillväxten är visserligen starkare än tidigare men svagare än i de flesta andra länder. Detta sammanhänger främst med att produktiviteten ökar långsammare i Sverige än i omvärlden. Vidare är det totala sparandet i den svenska ekonomin inte tillräckligt för att uppnå balans i utrikesbetalningarna trots att den offentliga sektorns finanser har stärkts väsentligt. Det akuta problemet i dagsläget är den allmänna överhettningen i ekonomin.

Den ekonomiska politiken har också utformats för att möta båda dessa typer av problem. Genom att kombinera utbudsstimulerande åtgärder med en stram utgiftspolitik har den inriktats på att samtidigt stärka tillväxten och dämpa pris- och kostnadsökningarna. Uppgiften har varit att underlätta för svenska folket att både arbeta och spara sig ur krisen.

Den svenska ekonomin är för närvarande inne i en högkonjunktur. Kapacitetsutnyttjandet är högt i stora delar av ekonomin och bristen på arbetskraft utbredd. Pris- och löneökningarna är snabbare i Sverige än i våra konkurrentländer. Därtill kommer att bytesbalansen uppvisar stigande underskott. I flera avseenden har, sägs det i propositionen, tendenserna till överhettning förstärkts de senaste månaderna. Den internationella konjunkturen har varit starkare än vad som tidigare förutsågs. De svenska företagen har dock inte kunnat öka exporten i takt med marknadens tillväxt eftersom expansionen hållits tillbaka av brist på produktionsresurser. I stället har företagen höjt priserna relativt kraftigt och förlorat marknadsandelar i större omfattning än vad som tidigare förutsetts. Vidare har oljepriserna och dollarkursen stigit, vilket försvagar den svenska bytesbalansen. Även de internationella räntenivåerna har stigit, vilket medför ökade räntebetalningar för våra utlandslån. Bytesbalansens underskott har blivit större än vad som tidigare beräknats och blev för år 1988 15 miljarder kronor. Även på hemmamarknaden har industriföretagens prishöjningar varit omfattande.

Mot denna bakgrund anser föredraganden att den ekonomiska politiken måste stramas åt för att dämpa tendenserna till överhettning och hålla nere pris- och kostnadsstegringarna. Åtgärderna bör härvid inriktas på att dämpa såväl den privata konsumtionen som löneglidningen. Syftet är att mildra trycket på produktionsresurserna och frigöra utrymme för ökad export och ökade investeringar. Följande åtgärder bör, enligt propositionen, vidtas.

- Mervärdesskatten höjs med 2 procentenheter under perioden den 1 juli 1989 – den 31 december 1990.
- Skatter på alkoholhaltiga drycker och tobak höjs den 9 juni 1989.
- Den allmänna löneavgiften höjs (förslaget redovisas i proposition 1988/89:151) med 2 procentenheter under perioden den 1 september 1989 – den 31 december 1990.
- I Stockholmsområdet höjs den allmänna löneavgiften med ytterligare 3 procentenheter, dvs. med totalt 5 procentenheter under samma period.

I propositionen betonas åtgärdernas tidsbegränsade karaktär. Sammantaget bör, enligt föredraganden, den föreslagna åtstramningen som föreslås leda till en utveckling där (både löneglidningen och) de sammantagna pris- och löneökningarna blir betydligt lägre år 1990 än tidigare år.

I propositionen understryks att de föreslagna åtgärderna gör det än viktigare att statens insatser inom det fördelningspolitiska området för att stödja ekonomiskt svaga grupper utformas på ett ändamålsenligt sätt. Genomförda studier visar att barnbidrag är ett avsevärt bättre sätt att stödja barnfamiljer än livsmedelssubventioner. Mot den bakgrunden föreslås att livsmedelssubventionerna avskaffas och barnbidragen höjs.

Livsmedelssubventionerna bör avskaffas den 1 juli 1989. Resterande delar av dessa avser endast s. k. konsumtionsmjölk. Barnbidragen bör höjas den 1 juli 1989 med 780 kr. per barn och år. Dessutom bör studiebidrag till gymnasiestuderande höjas i motsvarande utsträckning. Pensionärer och studerande kommer den 1 januari 1990 att kompenseras automatiskt för de prisökningar som uppstår genom att pensioner och studiemedel är knutna till basbeloppet.

Även den verksamhet som bedrivs inom den offentliga sektorn är ett viktigt medel i fördelningspolitiken. Om utbildning, social omsorg och vård av god kvalitet bara kan erbjudas vissa medborgare skapas stora orättvisor. En förnyelse av den offentliga sektorn är därför av största betydelse. Barnomsorgen skall byggas ut så att man år 1991 når utbyggnadsmålet och kan ge alla barn rätt till kommunal barnomsorg från ett och ett halvt år till dess de börjar i skolan. För att understödja utbyggnaden bör bidragen till barnomsorgen nu höjas.

Den statliga inkomstskatten bör sänkas år 1990 genom förändringar av skatteskalen med ungefär samma inriktning och utformning som för innevarande år. Värden av underskottsavdragen bör minskas i samma omfattning. Detta leder till ökade boendekostnader för egna hem. Boendekostnaderna i andra hus än egna hem bör öka i samma omfattning genom minskning av räntesubventionerna. Regeringen bör förelägga riksdagen förslag om den närmare utformningen av 1990 års skatteskalar när avtalsförhandlingarna har slutförts för större delen av arbetsmarknaden.

Utöver de förslag till åtgärder som här redovisats framhålls i propositionen vikten av att ett antal åtgärder vidtas för att öka arbetskraftsutbudet och underlätta rörligheten på arbetsmarknaden. Ytterligare insatser bör göras för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för flyktingar och andra invandrare. Rörligheten på den nordiska arbetsmarknaden bör stimuleras genom att bidrag till sökanderesor även kan ges till arbetssökande från Norge på samma villkor som gäller för sökande från Finland och Danmark. Arbetsförmedlingarna bör lägga ökad vikt vid att underlätta för för-tidspensionerade, som så önskar, att återgå till arbete. Rehabiliteringsinsatserna för byggnadsarbetare bör ökas. Inom kommuner och landsting bör åtgärder vidtas för att deltidsarbetande som så önskar skall kunna öka

sin arbetstid. Arbetsmarknadsutbildningen bör i ökad omfattning inriktas mot bristyrken.

1988/89: FiU30

Vad gäller *budgetpolitiken* framhålls inledningsvis att en långsiktig strategi för de offentliga utgifterna måste ta sin utgångspunkt i att det offentliga sparandet bör öka. En annan utgångspunkt bör vara att skattetrycket skall hållas nere. Den totala offentliga utgiftsökningen bör begränsas, och det bör anges hur olika utgiftsområden skall prioriteras. Ett arbete pågår inom regeringskansliet för att utforma en sådan utgiftsstrategi.

I budgetpropositionen beräknades ett mindre budgetöverskott för nästkommande budgetår på 0,4 miljarder kronor. Budgeten beräknas i kompletteringspropositionen komma att uppvisa ett överskott på 10,7 miljarder kronor budgetåret 1989/90. Förändringen har framför allt sin grund i de åtstramningsåtgärder som nu föreslås. Den föreslagna ökningen av mervärdesskatten beräknas öka statsintäkterna med drygt 9 miljarder kronor. Skatteinkomsterna ökar också till följd av förslagen om höjd tobaks- och dryckesskatt.

ATP-avgifterna täcker i dag inte pensionsutbetalningarna medan folkpensionernas belastning på statsbudgeten successivt avtar. För att stärka AP-fondens sparande bör ATP-avgiften höjas med 2 procentenheter år 1990 samtidigt som folkpensionsavgiften sänks lika mycket. Hänsyn har vid budgetberäkningarna även tagits till denna avgiftsväxling och till den i proposition 1988/89: 151 föreslagna höjningen av den allmänna löneavgiften.

Motionerna

I *motion Fi60* (m) framhålls att regeringens ekonomiska politik ter sig till ytterlighet motsägelsefull. Under det gångna halvåret har en politik förordats men en annan genomförs. I finansplanen förespråkade regeringen en linje. Nu förordas motsatsen. Men mest anmärkningsvärd är trots allt motsättningen mellan vad regeringen säger sig vilja åstadkomma och vad som blir resultatet.

Med panikpaketets kraftiga åtstramning krymps ekonomin trots att tillväxten redan ligger under 2 %, vilket är hälften jämfört med andra industriländer. Dessutom bekämpas inflationen med prishöjande skatteskärpningar och den snabba kostnadsstegringen med höjda arbetskraftskostnader och därmed försämrade förutsättningar för avtalsrörelsen. Detta är självfallet en bakvänd politik.

För en industriarbetarfamilj med två barn där ena maken arbetar deltid uppkommer en fördyring genom höjning av mjölkpriser och moms på ca 3 000 kr., vilket är ungefär dubbelt så mycket som höjningen av barnbidraget ger. Totalt sett föreslås skattehöjningar på 25 miljarder kronor, räknat på helår. Det motsvarar ungefär 6 000 kr. per hushåll.

Den överhettade stagnation som för närvarande råder och som tar sig uttryck i svag tillväxt och hög inflation beror inte på att vi konsumerar för mycket utan att vi producerar för litet. Problemen i svensk ekonomi måste, enligt motionärerna, därför i första hand lösas med utbudsstimule-

rande åtgärder och inte med en förlegad, keynesianskt inspirerad politik, som bygger på nya skattehöjningar. Skatterna är inte för låga i Sverige utan tvärtom för höga. En viktig orsak till dagens problem är regeringens egen politik, som sedan år 1982 inneburit att skattetrycket stigit med ca 75 miljarder kronor och därmed försämrat ekonomins produktionsförmåga.

I motionen understryks att en spontan avmattning av konjunkturen inte kan uteslutas. Regeringens föreslagna åtstramningspaket riskerar därför, om det godtas av riksdagen, att påskynda utvecklingen mot en recession i den svenska ekonomin. Effekten av skattechocken kan inskränka sig till en förstärkning av konjunkturdämpningen, eftersom finanspolitiska åtgärder verkar med uppmot ett års eftersläpning.

I den reviderade finansplanen lägger, som motionärerna ser det, regeringen på nytt om den ekonomisk-politiska kursen. I praktiken sker en återgång till traditionell socialdemokratisk politik baserad på skattehöjningar och offentlig utgiftsexpansion. Nu skärps ytterligare det rekordhårda skattetrycket, nu befästs de offentliga monopolen och nu försummar regeringen åter ekonomins "struktur- och allokeringsfrågor". Borta är den i höstas nyvunna insikten om att den svenska ekonomins problem i allt väsentligt återfinns på ekonomins utbudssida. Skillnaden i ekonomisk-politisk grundsyn mellan januari månads finansplan och april månads reviderade finansplan är så grundläggande att man kan få intrycket att Sverige har bytt regering under våren.

Regeringens kompletteringsproposition innebär också, menar motionärerna, att regeringen nonchalerar viktiga konstitutionella frågor. Den skall vara ett dokument som något korrigerar och summerar det arbete som bedrivits i riksdagen under våren. Den skall inte innehålla en ny budget, som tvingar riksdagen att på nytt ta upp anslags- och skattefrågor som redan är färdigbehandlade. Men inte nog med detta. Inte heller i kompletteringspropositionen återfinns alla förslag som regeringen vill att riksdagen skall behandla före sommaruppehållet. I denna aviseras en proposition om höjning av den allmänna löneavgiften (löneskatten) med 2 procentenheter och med 5 procentenheter i Stockholmsområdet. Dessutom förklarar regeringen att den avser att återkomma först i höst, dvs. sedan det nya budgetåret inletts, med förslag om inkomstskatteskala för 1990. Ett effektivt budgetarbete förutsätter att regeringen följer föreskrifterna i grundlag och riksdagsordning, vilket — med anledning av förfaringsättet våren 1989 — riksdagen bör ge regeringen till känna.

Moderata samlingspartiet karakteriserar regeringens förslag till åtgärder som ett panikpaket. Hela åtgärdspaketet, liksom de skattehöjningar som särskilt riktas mot Stockholmsregionen, avvisas. I stället förespråkas en politik som — till skillnad mot regeringens kvartalspolitik med tvåra kast — bygger på långsiktighet och fasthet och som innebär att ekonomins grundläggande problem angrips med utbudsstimulerande åtgärder. Eventuella behov av efterfrågedämpande ekonomisk politik får tillgodoses med generella penningpolitiska åtgärder.

Den moderata politiken bygger, som utförligt redovisades i partiets motion i anslutning till budgetpropositionen (1988/89:Fi214), bl. a. på följande inriktning:

- Sänkta marginalsatser som innebär att skattetrycket minskar. Därigenom förbättras ekonomins utbudssida genom att arbete och företagande stimuleras.
- Strukturförändringar i den offentliga sektorn som bättre än nu tillgodoser människors berättigade krav på väl fungerande vård och omsorg och samtidigt begränsar de offentliga utgifternas ökningstakt.
- Sparstimulerande åtgärder som gör det möjligt för människor att bygga upp ett eget sparande, som ger trygghet såväl i vardagen som på ålderns höst. Sådana åtgärder står i skarp kontrast till regeringens politik, som motverkar enskilt sparande och uppmuntrar skuldsättning, en utveckling som bereder marken för ett omfattande offentligt sparande och en successiv socialisering av ekonomin.
- Anknytning av kronan till EMS, vilket skulle innebära en tydligare markering än dagens valutasystem av att framtida devalveringar är uteslutna. Därigenom skulle inflationsbekämpningen ges hög prioritet.

Folkpartiet anför i *motion Fi61* (fp) att de gynnsamma yttre omständigheter som exempelvis den höga tillväxten i omvärlden och den därav följande efterfrågan på svenska exportvaror och den gynnsamma utvecklingen av bytesförhållandet knappast kan väntas bestå. I varje fall kan inte den ekonomiska politiken utgå ifrån att det blir fallet. Enligt många bedömare kommer den internationella tillväxten att dämpas och oljepriset med stor sannolikhet att öka något. En sådan internationell utveckling ökar risken för en sämre ekonomisk utveckling också i Sverige.

Motionärerna anser att det grundläggande problemet i den svenska ekonomin är att den konkurrensutsatta sektorn är för liten och ekonomins tillväxtförmåga för svag. Därigenom uppstår ett permanent inflationssproblem och underskott i bytesbalansen även vid full sysselsättning. Problemet är således strukturellt till sin natur och bör angripas med hänsyn härtill. De kortsiktiga åtgärder som kan behöva vidtas måste därför ses också i ett strukturellt och långsiktigt sammanhang. Det är viktigt att inte de åtgärder som vidtas för att lösa kortsiktiga problem motverkar uppnåendet av mer långsiktiga mål. Både förslaget om höjd mervärdesskatt och förslaget om höjda lönesatser, som utgör hörnstenarna i regeringens åtstramningspaket, kommer – om de genomförs – att medföra kraftiga ökning i priser och lönekostnader jämfört med tidigare bedömningar. Risken är stor att detta fortplantar sig i en ytterligare inflationsvåg under nästa år. Därigenom skulle Sveriges ekonomiska problem förvärras. I det nu uppkomna läget står valet mellan åtgärder som har mycket snabba effekter, dvs. i praktiken skattehöjningar, och att avstå från att försöka påverka utvecklingen under innevarande år och i stället inrikta den ekonomiska politiken på att påverka utvecklingen under nästa år. Med hänsyn till de skadliga effekter som motionärerna menar att ytterligare skattehöjningar skulle få avvisas förslagen om höjda skatter. Sveriges problem är inte att vi har för låga skatter – skatterna är tvärtom redan för höga.

I motionen framhålls särskilt vikten av att förbättra ekonomins funktionssätt, öka arbetskraftsutbudet och vidta åtgärder för högre produktivitetstillväxt. Mot den bakgrunden föreslås att ett väsentligt steg i reforme-

ringen av skattesystemet tas redan år 1990, vilket innebär att regeringen tidigt i höst måste återkomma till riksdagen med ett förslag till skatteskala för år 1990 och finansiering av skattesänkningen enligt nedanstående riktlinjer.

- För flertalet heltidsarbetande bör marginals-katten sänkas med 7–15 procentenheter redan år 1990. För den stora majoriteten innebär det en reducering från 47–61 % till 40–45 %. Även i det lägsta inkomstskiktet sänks marginals-katten.

- Utformningen av skatteskalan bör göras så att avdragens värde begränsas till 40 %. Det bidrar till att göra det mindre lönsamt att ta upp nya lån.

- Det automatiska inflationsskyddet måste återinföras.

- Finansieringen av marginals-kattesänkningen bör ske genom en kombination av minskade offentliga utgifter och höjningar av andra skatter. Besparingarna i de offentliga utgifterna bör genomföras i enlighet med av motionärerna tidigare framlagda förslag. Därutöver måste viss basbreddning kunna ske i linje med vad som kommer att föreslås av de olika skatteutredningarna. I första hand bör sådana förslag genomföras om vilka det råder relativt bred enighet. Genom den här redovisade uppläggningsen av finansieringen, där minskade offentliga utgifter utgör ett viktigt inslag, kan skattetrycket sänkas redan år 1990. En reform med denna inriktning innebär att många av de positiva effekter en skattereform kan väntas leda till kan uppnås redan under 1990.

I motionen redovisas också kortfattat de förslag som väcktes i folkpartiets motion med anledning av budgetpropositionen. Förslagen avser följande områden:

- genomgripande översyn av socialförsäkringssystemen,
- sparstimulerande åtgärder,
- utförsäljning och börsintroduktion av statliga företag,
- avskaffa löntagarfonderna,
- avveckla den särskilda straffskatten på andel-i-vinst-systemen,
- åtgärder för att öka arbetskraftsutbudet genom bl. a. extra förvärvsavgifter för pensionärerna, genom att skapa möjligheter för asylsökande att ta tillfälligt arbete innan asyl beviljats och genom att öka tillgången på barnomsorg genom en utbyggnad av barnomsorg även i enskild regi,
- förnyelse av den offentliga sektorn genom två huvudstrategier: en inre reformation genom delegering, decentralisering, målstyrning och en bättre personalpolitik samt en yttre reformation genom konkurrens, entreprenader och enskilda alternativ,
- i samband med valutaregleringens slopande bör frågan om Sveriges valutapolitiska regim övervägas. En anknytning till EMS-systemet bör övervägas.

Folkpartiets *budgetförslag* i januari i år innebar utgiftsökningar på ca 2,7 miljarder kronor och utgiftsminskningar på drygt 6,2 miljarder kronor. Sammantaget innebar förslagen således ett utrymme på ca 3,5 miljarder kronor för i första hand en sänkning av inkomstskatten år 1990. Folkpartiet har senare föreslagit att en del av detta utrymme bör avsättas för att förstärka försvaret. Som nämnts föreslås i motionen att ett stort steg tas i

skattereformen redan år 1990. För att delvis finansiera det inkomstbortfall som uppkommer vid tidigareläggning av skattereformen "använder" motionärerna det nämnda besparingsutrymme på ca 3 miljarder kronor. Dessutom bör ytterligare reduktion kunna ske av bostadssubventionerna samt vissa basbreddningar i syfte att ge ökade skatteintäkter.

Avslutningsvis sammanfattas folkpartiets ställningstagande till förslagen i propositionen på följande sätt:

- Den föreslagna höjningen av mervärdeskatten med 2 procentenheter avvisas.
- Den i en särskild proposition föreslagna höjningen av den allmänna löneskatten med 2 procentenheter liksom den ytterligare höjning med 3 procentenheter som föreslås gälla i Stockholmsregionen avvisas.
- Förslaget att höja tobaksskatten accepteras, men skatten bör höjas med ca 3 kr. per paket.
- Den föreslagna höjningen av skatten på alkohol är för liten. En höjning föreslås så att priset på alkohol stiger med ca 10 %.
- Folkpartiet föreslog i januari att resterande mjölksubventioner skulle avskaffas och pengarna helt och hållet tillföras barnfamiljerna genom höjda barnbidrag. Barnbidraget kunde då höjas med 960 kr. per år. Regeringens förslag att höja barnbidragen med 780 kr. anses vara otillräckligt.
- Förslaget att samtidigt höja ATP-avgiften och sänka folkpensionsavgiften med 2 procentenheter accepteras.
- Med den fria etableringsrätt som folkpartiet kräver bl. a. inom barnomsorgen görs bedömningen att det av regeringen nämnda beloppet på 900 milj.kr. inte kommer att vara tillräckligt.
- Regeringens förslag att fortsättningsvis kunna bestämma räntan på allemanssparandet till diskontot minus 3 procentenheter avvisas.
- Regeringens förslag om vidgad rätt för AP-fonderna att köpa aktier avvisas.

Regeringens ekonomiska politik har, sägs det i *motion Fi62* (c), "nått vägs ände". Nu tvingas regeringen erkänna problemen i svensk ekonomi. Kompletteringspropositionens långtidsbudget visar att om ingenting görs kommer vi budgetåret 1993/94 att ha ett budgetunderskott på 30 miljarder kronor. På krönet av en av de längsta högkonjunkturerna under efterkrigstiden tvingas man blicka framåt mot vad som kan komma att utvecklas till en kris i ekonomin.

Enligt motionärerna blir konsekvenserna av de av regeringen förordade åtgärderna att man förvärrar grundläggande problem i ekonomin. Inflationen ökar. Den ekonomiska tillväxten näst intill avstannar. Skattetrycket förblir oförändrat högt. Regeringsförslagen har inte heller, sammantagna, den fördelningspolitiska träffsäkerhet som varit önskvärd. Momshöjningen, borttagandet av mjölksubventionerna och arbetsgivaravgiftshöjningen "slår blint" i fördelningspolitiken.

Den internationella konjunkturen väntas under innevarande år mattas något. Den genomsnittliga tillväxttakten sjunker någon procent jämfört med förra året. Någon mer markerad dämpning av konjunkturen har emellertid inte inletts. Centerns bedömning av den svenska konjunkturen är att

den generellt sett fortfarande är överhettad även om de inflationsdrivande tendenserna i stor utsträckning är geografiskt och sektoriellt begränsade. Produktionen hämmas fortfarande, framför allt av brist på arbetskraft.

Den internationella konjunkturen är fortfarande stark. I motionen görs därför i nuläget den bedömningen att en väl avvägd finanspolitisk åtstramning fortfarande är motiverad. Det är dock av största vikt hur en åtstramning utformas. I motionen framhålls att bl. a. följande kriterier måste vara vägledande:

- Åtgärderna måste få snabb effekt på ekonomin.
- Åtgärderna måste likaledes snabbt kunna avbrytas när konjunkturen vänder nedåt.
- Konsumentprisindex skall inte öka som en direkt följd av åtgärderna.
- Åtgärderna skall minska motsättningarna i avtalsförhandlingarna.
- Skattetrycket skall inte öka.
- Åtstramningen måste sammantaget ha en tillräcklig omfattning för att märkbart påverka ekonomin.
- Hushållssparandet skall öka.
- Åtstramningen måste sammantaget präglas av en fördelnings- och konjunkturpolitisk träffsäkerhet.

Den inhemska produktionen förmår inte möta hushållens efterfrågan. Bytesbalansen fortsätter därför att försämrats. Om hushållssparandet kan öka skapas ett utrymme för ökad produktion och förbättrad externbalans.

I jämförelse med höjd moms och arbetsgivaravgifter har enligt centerns bedömning ett obligatoriskt sparande många fördelar. Skattekvoten höjs inte. Inflationen drivs inte upp. Motsättningarna i avtalsförhandlingarna kan minska. De indragna medlen förblir skattebetalarnas personliga egendom. Obligatoriskt sparande kan också skapa nya positiva sparvanor.

Centern föreslår mot denna bakgrund ett tidsbegränsat obligatoriskt sparande – "Personliga sparkonton". Reformen innebär i sina huvuddrag att ett belopp motsvarande 2 % av arbetstagarnas bruttolön placeras på ett "personligt sparkonto". Arbetstagaren står själv för 1 %, medan arbetsgivaren bidrar med likaledes 1 %. Pengarna ges ränta enligt en regressiv skala, dvs. låginkomsttagarna får den högsta räntesatsen. De personliga sparkontona är personlig egendom. Medlen återbetalas vid en senare tidpunkt till kontoinnehavarna, lämpligen då konjunkturen vänt nedåt. Åtstramningen genom införandet av de personliga sparkontona drar in ca 9 miljarder kronor, dvs. lika mycket som en förhöjd moms enligt regeringens förslag i kompletteringspropositionen. Centern är beredd att genomföra denna köpkraftsindragning under förutsättning att regeringen drar tillbaka sina förslag om momshöjning, arbetsgivaravgiftshöjning och borttagna mjölksubventioner.

Centerns konjunkturpolitiska åtgärder kan sammanfattas i följande punkter:

- Införande av personliga sparkonton.
- Införande av personliga investeringskonton.
- Energiskatt på uran.
- Energiskatt på kondenskraft.

– Investeringsavgifter på kontors- och industrilokaler (Stockholmsområdet).

– Höjda tobaks- och alkoholskatter.

1988/89:FiU30

Sammantaget innebär detta en åtstramning i storleksordningen 11 miljarder kronor som är fördelade på följande poster:

Total åtstramning (milj.kr.)

– Alkohol och tobaksskatt	900
– Energiskatter	2 800
– Sparkonto	9 000
– Likviditetsindragning	3 000
– Investeringsavgifter	1 000
– Barnbidrag	– 1 700
– Skattereduktion m. m. 1990-01-01 – 06-30	– 3 800
– Norrlandsstöd m. m.	– 200

Summa

11 000

Kreditmarknaden bör också stramas åt, bl.a. för att minska risken för kompenserande upplåning som en följd av det obligatoriska sparandet. Centern förordar:

– Tidsbegränsad höjning av kassakvoterna.

– Ökat kostnadsansvar för kreditgivare då det gäller indrivning av låneskulder.

– Kontantinsatsen vid kreditköp höjs till 50 %.

Regeringen föreslår också att kvarvarande mjölksubventioner slopas helt. Motionärerna framhåller emellertid att den föreslagna ”kompensationen” till barnfamiljerna inte ens räcker för att kompensera för inflationen sedan den förra höjningen. Andra grupper än barnfamiljer drabbas förstås också av mjölkprishöjningen. Centern föreslår bibehålla mjölksubventioner och höjning av barnbidragen utöver regeringens förslag.

Den av regeringen föreslagna höjningen av allmänna löneskatten, som beräknas ge ca 9 miljarder kronor, avvisas av motionärerna.

I *motion Fi63* (vpk) anförs att den föreliggande propositionen inte ger intryck av kompletteringsproposition. Den är närmast att betrakta som en extraproposition, men något mindre omfattande. Den kan med viss rätt jämföras med de årligen återkommande ”krispropositionerna” som under de borgerliga regeringsåren vanligen anlände på hösten. Denna gång är det dock enligt motionärerna inte fråga om någon egentlig krispolitik som föreslås, utan mera ett ytterligare steg i den omfördelningspolitik som verkställs med nackdelar för de lågavlönade och de ekonomiskt ansträngda hushållen.

Vänsterpartiet kommunisterna delar inte uppfattningen att en generell åtstramning nu kan eller bör genomföras. Partiet har vid tidigare behandling av den ekonomiska politiken varnat för de konsekvenser en sådan politik skulle få och hävdade att varje åtgärd på det ekonomisk-politiska fältet måste ha en strikt fördelningspolitisk profil.

Ställningstagandena i motionen till åtstramningsförslagen i propositionen är följande:

- Strama inte åt avtalsrörelsen och de ekonomiska villkoren för de arbetande. Åtgärder mot överhettning skall i stället främst riktas mot finans- och spekulationssektorn.
- Nej till momshöjning och andra socialt oacceptabla åtgärder.
- Fel att höja arbetsgivaravgiften för att dämpa löneökningarna. Om löneavgiften skall höjas måste statens intäkter av denna höjning återgå dels till de lågavlönade i form av en skatterabatt, dels till kommuner och lands-
ting.
- Nej till mjölkprishöjningen. Höjda barnbidrag är nödvändiga även med bevarade mjölksubventioner.
- Nej till den i propositionen aviserade marginalskattesänkningen för år 1990.

I vänsterpartiet kommunisternas ekonomiska motion från januari (1988/89:Fi213) ges allmänna riktlinjer för en ny ekonomisk politik som bygger på en radikal omläggning av den av regeringen förda ekonomiska politik — den tredje vägens politik — som började 1982. I föreliggande motion sammanfattas dessa riktlinjer på följande sätt.

- Demokratiscrad ekonomi för att motverka storfinansens maktkoncentration och avgörande inflytande över näringslivets investeringar och samhällets utveckling.
- Skärpt valutalagstiftning så att de transnationella företagens valutarörelser över gränserna kan kontrolleras. Dessutom facklig vetorätt mot utländska uppköp av svenska företag och mot svenska företags samgående eller flyttning av produktion utomlands.
- Breddning av Sveriges internationella relationer. Sverige måste genom självständiga satsningar på näringsliv, handel, teknologi, kultur etc. skapa en självständighet gentemot EG och harmoniseringssträvandena därmed upphöra.
- En ekologisk näringspolitik.
- Investeringsprogram för offentlig sektor för att klara eftersatta behov.
- Förstärkt regionalpolitik som innebär en kraftig styrning av näringslivets investeringar och därmed motverkar koncentrationsprocessen.
- En fördelningspolitik som minskar klassklyftorna och ger alla förutsättningar till en god försörjning.
- Kortare arbetsdag med målet 6 timmars arbetsdag.
- Bostadspolitik för lägre hyror. En helt ny social bostadspolitik är nödvändig där spekulation i mark och boende bannlyses.

De viktigaste åtgärderna i det alternativ till ekonomisk politik som motionärerna föreslår har framför allt en fördelningspolitisk inriktning.

- Kläm åt vinst- och spekulationsmarknaden. Överhettningen i svensk ekonomi härrör sig främst från de stora vinster som skapats i näringslivet och som tränger ut på spekulationsmarknaden. Detta motiverar en ordentlig vinstindragning från bank- och finanssektorn och andra spekulationsinstitut vilka haft rekordvinster. Samtidigt bör ränteregleringar och räntetak återinföras för att motverka ockerräntorna på hushållskrediterna. De som

drabbats av "skuldfällan" och närmar sig personlig konkurs måste ges möjlighet att få skriva av — få ett "ackord" — på sina skulder.

— Vinstskatt till vård, omsorg, skola och kultur. Motionärerna anser att 10 miljarder kronor skall dras in till statskassan genom en engångsskatt på företagens likviditet. Denna engångsskatt skall gå direkt till vård, omsorg, skola och kultur inom kommunsektorn. Därutöver bör regeringen komma med en permanent vinstskatt för de kommande budgetåren motsvarande 10 miljarder kronor.

— Stoppa överhettningen i storstadsområdena. I motionen avvisas regeringens förslag om en extra höjning av arbetsgivaravgiften i Stockholm. I stället bör en investeringsavgift tas ut på övrigt byggande i de delar av landet som har ett överskott av kontor etc. Det gäller särskilt Stockholms innerstad och bandet mot Arlanda. Där kan en avgift om förslagsvis 25 % tas ut på kostnaden för allt byggande utom bostäder och kommunal/landstingskommunal service. Investeringsavgiften kan ges en regionalpolitisk profil och differentieras i förhållande till graden av överhettning i andra områden.

— Bort med moms på maten. Priserna på de viktigaste livsmedlen har under de senaste åren ökat mer än dubbelt så mycket som priserna i övrigt. I motionen föreslås att regeringen redan under innevarande år återkommer med förslag om slopande av momsen på mat. För att stoppa den snabba ökningen av den allmänna prisnivån föreslås ett allmänt prisstopp.

Av motion *Fi64* (mp) framgår att miljöpartiet delar regeringens uppfattning att den svenska ekonomin är överhettad och att det därför är riktigt att vidta åtgärder för att minska överhettningen och den stigande inflationen. Men de åtgärder som skall sättas in måste enligt motionärerna vara miljörelaterade, dvs. vara så utformade att vi nu kan påbörja ett arbete för att komma till rätta med våra verkliga problem — miljöproblemen. Regeringen ser felaktigt överhettningen som ett kortsiktigt konjunkturproblem, som kan lösas med akuta åtgärder under en kort tid. I motionen understryks att det är nödvändigt med en mer långsiktig syn på överhettningssfrågorna, dvs. den viktiga uppgiften är att långsiktigt minska resursslöseriet på ett ansvarsfullt sätt.

I motionen avvisas höjningen av arbetsgivaravgifterna. I stället bör skatterna sänkas på mänskligt arbete och höjas på råvaror, energi och farliga utsläpp. Arbetsgivaravgifterna skall varieras på så sätt att de skall sänkas inom vården och omsorgen samt dessutom utanför de ekonomiskt överhettade områdena.

Miljöpartiet avvisar även förslaget om en allmän höjning av mervärdesskatten. Däremot accepteras att skatterna på alkohol och tobak höjs, men motionärerna förordar väsentligt kraftigare höjningar med 20 % resp. 40 %. I motionen sägs ett bestämt nej till förslaget om ett avskaffande av mjölksubventionerna.

Som nämnts kräver motionärerna att skattehöjningar för att minska överhettningen i ekonomin samtidigt måste utformas på ett sådant sätt att de får positiva miljöeffekter. Detta innebär bl. a. förslag till energiskattehöjningar, utsläppsskatter och införande av en förpackningsskatt.

I motionen framhålls också att reklamen starkt bidrar till den rådande överhettningen och innebär ett omfattande slöseri med papper. Mot den bakgrunden föreslås en fördubbling av reklamskatten.

Regeringens förslag om att höja ATP-avgifterna med 2 procentenheter och göra motsvarande sänkning av folkpensionsavgifterna är, enligt motionärernas mening, knappast påkallat av omedelbara finansieringsproblem för ATP-systemet. Inte heller föreslagna förändringar av AP-fondernas placeringsregler ses som ett akut problem. Dessa kan därför anstå till ordinarie budgetproposition.

För att mildra de fördelnings- och regionalpolitiskt negativa effekterna av de föreslagna skattehöjningarna föreslås åtgärder till stöd för främst pensionärer och barnfamiljer och stödåtgärder till glesbygden.

Av följande sammanställning, som redovisas i motionen, framgår den inriktning som miljöpartiet anser att en åtstramningspolitik bör ha. I sammanställningen redovisas också de ungefärliga beräknade ekonomiska konsekvenserna av förslagen i motionen. Utgångspunkten har, sägs det i motionen, varit att åstadkomma en snabb omedelbar åtstramningseffekt som sedan successivt mildras. Det bör påpekas att i angivna inkomster från skattehöjningar ligger en beräknad konsumtionsminskning.

Åtgärd	Beräknad ekonomisk effekt, miljarder kr., <i>helårseffekt</i>		
	1989-07-01	1990-01-01	1991-01-01
Åtgärder som minskar överhettningen:			
Drivmedels- och kilometerskatter	11,1		
Energiskatter:			
Olja, 200 kr./kbm	2,1		
Kol, 500 kr./ton	1,8		
El, 3 öre/kWh	3,0		
Övrigt, inkl. minskade rabatter	0,6	0,3	
Elskatt läggs om till råvaruskatt		1,8	
Utsläppsskatter		5,0	
Förpackningsskatt		1,0	
Reklamskatt	0,7		
Alkohol- och tobaksskatt (fr. o. m. 1989-06-09)	3,4		
Investeringsavgift storstad	0,1		
Miljö- och kollektivtrafikavgift storstadsområden		2,5	
Förändringar som mildrar sociala och regionala verkningar:			
Sänkta arbetsgivaravgifter vård och glesbygd		-13,3	
Bastillägg		-2,2	
Dagbarnvårdare eget barn		-2,0	
Pensioner	-0,8		
Ökade rescavdrag, glesbygdssöd pga. höjd bensinskatt	-1,0		
Miljöinvesteringar, m. m.:			
Järnvägarna		-1,5	
Regional spårburen trafik		-0,5	
Minskade väginvesteringar		1,6	
Myndighetsarbete — miljöanslag	-0,8		
Att användas för sänkt inkomstskatt och miljöinvesteringar 1991			
			-12,9
Nettosumma	20,2	-7,3	-12,9
D:o ackumulerat	20,2	12,9	0

Den ekonomiska politiken

Internationell bakgrund

I februari i år i utskottets betänkande 1988/89: FiU20 om riktlinjer för den ekonomiska politiken redovisades en bedömning av den internationella ekonomiska utvecklingen som innebär en fortsatt god ekonomisk tillväxt i OECD-området, även om en viss dämpning av ökningstakten kan förväntas för de kommande två åren. Samtidigt konstaterades i betänkandet att de kvarvarande obalanserna mellan de stora industriländerna alltfjämt utgör ett hot mot stabiliteten i världsekonomin. Risken kvarstår för störande förändringar i valutakurser och räntenivåer. Dessutom anförde utskottet att utvecklingsländernas svåra skuldsituation inte på något sätt har förbättrats.

Utskottet konstaterar nu att de bedömningar av den internationella utvecklingen som presenteras i den reviderade finansplanen och i konjunkturinstitutets marsprognos i stort överensstämmer med bedömningarna i början av året. Det har endast gjorts smärre korrigeringar på vissa punkter.

De internationella förutsättningar som bildar utgångspunkt för bedömningen i den reviderade finansplanen av den svenska ekonomins utveckling redovisas i tabell 1.

Tabell 1. Internationella förutsättningar

	1987	1988	1989	1990
BNP i OECD, %	3,2	4,0	3,0 (3,0) ¹	2,5 (2,5)
Konsumentpriser i OECD (KPI årsgenomsnitt), %	3,3	3,8	4,5 (4,0)	4,5 (4,0)
Arbetslöshet i OECD, %	8,0	7,3	—	—
Råoljepris, dollar per fat	18,40	14,80	17,00 (15,00)	17,00 (15,00)
Dollarkurs i kr.	6,35	6,15	6,38 (6,03)	6,40 (6,03)

¹ Siffrorna inom parentes anger motsvarande bedömning i 1989 års finansplan.

Som framgår av tabell 1 förväntas inflationen i OECD-området under 1989 och 1990 bli högre i jämförelse med januariprognosen. Detta är en följd av stigande olje- och råvarupriser och ett högt kapacitetsutnyttjande i de industrialiserade länderna. Oljepriset steg till följd av OPEC:s kvotöverenskommelse i november förra året. Det har därefter legat på en nivå över genomsnittet för år 1988. Stor osäkerhet råder emellertid om huruvida kvotöverenskommelsen mellan OPEC-länderna kan vidmakthållas. Kapaciteten i Iran och Irak byggs nu snabbt ut, och produktionsstörningarna i Nordsjön börjar successivt bemästras. Detta är faktorer som talar för att det *genomsnittspris* på 17 dollar per fat som anges i tabell 1 kan ses som ett realistiskt antagande. Spotpriset på råolja (Brent) — dvs. det pris som noteras dag för dag på nordsjöolja — var den 25 maj 18,1 dollar per fat.

Valutamarknaderna har under senare delen av maj månad karakteriserats av en viss oro. Det har resulterat i en press uppåt på dollarn. Den 25 maj var dollarkursen 6:77 kr.

Tendenserna till en högre inflationstakt visade sig redan under år 1988, vilket medförde en skärpning av penningpolitiken i flera av OECD-

länderna. I Storbritannien, Förenta Staterna och Canada samt i en del mindre industriländer har funnits — trots en kvardröjande och i många fall betydande arbetslöshet — klara tecken på överhettning. Samtidigt har inflationen också ökat i ”låginflationsländer” som Japan och Förbundsrepubliken Tyskland. Det kan därför inte uteslutas att den ekonomiska politiken kommer att stramas åt ytterligare i vissa länder. På kort sikt gäller emellertid att konjunkturavmattningen i Förenta Staterna blir allt tydligare medan tillväxten i Västeuropa och då främst i Förbundsrepubliken Tyskland men också i Japan blir något högre än vad som kunde förutses vid årsskiftet. Många bedömningar tyder på att tillväxten i OECD-länderna under år 1989 kommer att ligga något över de 3 % som anges i tabell I. Under år 1990 kan en lägre tillväxt och därigenom en dämpning av konjunkturen bli följden om den nämnda skärpningen av den ekonomiska politiken kommer till stånd.

Den ekonomiska utvecklingen i Norden har de två senaste åren varit klart svagare än i de övriga OECD-länderna — nära 30 % av Sveriges export går till våra skandinaviska grannländer. För Danmark och Norge förutses emellertid för de två kommande åren en viss återhämtning av produktionstillväxten.

I Norge ledde prisfallet på olja och en betydande tillväxt i den privata konsumtionen till obalanser i ekonomin med ett underskott i bytesbalansen år 1987 på nära 30 miljarder Nkr. eller 5 % av BNP. Utvecklingen tvingade den norska regeringen till en devalvering och en kraftig finanspolitisk åtstramning. Åtgärderna, som kombinerades med aktiv inkomspolitik, verkar under år 1989 få till resultat att underskottet i bytesbalansen elimineras och att pris- och löneökningarna kommer i nivå med omvärldens. De framtvingade åtgärderna har emellertid, trots att åtstramningen ägde rum i ett läge med hög tillväxt i omvärlden, lett till betydande negativa fördelningseffekter genom en ökning av arbetslösheten till över 4 %.

För Finlands del väntas tillväxten avta under åren 1989 och 1990 och därmed följa genomsnittet i OECD-länderna. Den finska ekonomin är överhettad, tillväxten i den privata konsumtionen uppgick år 1988 till 4 % och underskottet i bytesbalansen väntas enligt OECD:s bedömning i december stiga kraftigt under åren 1989 och 1990. Finland har emellertid till skillnad mot Sverige en hög produktionstillväxt, som under år 1988 uppgick till något mer än 4,5 % medan arbetslösheten däremot var nära 5 %. I den reviderade finansplanen justeras i jämförelse med bedömningen i januari tillväxtprognosen för Finland upp med 0,5 % för såväl år 1989 som för år 1990. Med anledning av det åtstramningspaket för den svenska ekonomin som nu redovisas i den reviderade finansplanen kan här nämnas att den finska regeringen och Finlands Bank vid månadsskiftet februari-mars genomförde en åtstramning av ekonomin för att motverka ett allt kraftigare inflationstryck och risken för ett växande underskott i bytesbalansen. De åtstramningsåtgärder som vidtagits är en höjning av kassareservkraven för bankerna, en revalvering av den finska marken och en tillfällig höjning av omsättningsskatten och arbetsgivaravgiften. Det kan också nämnas att inflationstakten för närvarande är ca 6 %. Den inkomstpolitiska uppgörelse som ingicks i januari i år har som förutsättning att prisstegringarna inte får överstiga 4 %.

Konjunkturinstitutet (KI) visar i 1989 års marsprognos att den svenska ekonomin fortfarande utmärks av ett starkt efterfrågetryck, brist på arbetskraft och en hög inflationstakt. KI framhåller att den inhemska efterfrågans tillväxt visserligen har dämpats det senaste året men ändå är alltför hög för att kunna förenas med samhällsekonomisk balans. Prognosen tyder inte på att övertrycket i ekonomin lättar under år 1989. Stark investerings- efterfrågan och goda exportutsikter håller den totala efterfrågan uppe trots tydliga tecken på en lugnare konsumtionsutveckling.

I tabell 2 anges KI:s, finansplanens och den reviderade finansplanens försörjningsbalansprognoser. I den sist nämnda har hänsyn tagits till de åtstramningsåtgärder som nu föreslås av regeringen.

Tabell 2. Försörjningsbalans och nyckeltal

	Procentuell volymförändring						
	1988	1989			1990		
		Finans- planen dec. 1988	Konj. inst. mars 1989	Revi- derad finans- plan	Finans- planen dec. 1988	Konj. inst. mars 1989	Revi- derad finans- plan
BNP	2,1	1,7	1,9	1,6	1,4	1,2	1,0
Import av varor och tjänster	5,5	4,9	5,9	5,2	3,9	4,6	3,1
Tillgång	2,9	2,5	3,0	2,5	2,0	2,1	1,6
Privat konsumtion	2,2	1,9	1,8	0,8	1,7	1,8	0,5
Offentlig konsumtion	1,4	1,9	1,5	1,6	1,1	1,1	1,5
Bruttoinvesteringar	5,3	1,5	4,4	4,0	1,7	2,1	0,0
Lagerinvesteringar	0,3	0,4	0,4	0,4	0,2	0,1	0,2
Export av varor och tjänster	3,0	3,2	4,0	3,8	2,7	3,3	3,5
Användning	2,9	2,5	3,0	2,5	2,0	2,1	1,6
Inhemska efterfrågan	2,9	2,2	2,7	2,1	1,8	1,7	0,8
Nyckeltal:							
Konsumentpris dec. — dec. %	6,1	5,5	6,2	8,3	5,5	ca 6	4,0
Arbetslöshet %	1,6	1,6	1,5	1,5	1,6	1,7	1,7
Timlön %	7,5	7,0	7,5	7,0	7,0	6,4	4,0
Bytesbalans Miljarder kronor	-15,3	-14,1	-18,3	-17,0	-18,8	-21,9	-17,0

Utskottet kommenterar inledningsvis hur bedömningen av konjunkturläget har förändrats från december 1988 (finansplanen) till mars 1989 (KI).

Den väsentliga skillnaden i bedömningen mellan dessa två tidpunkter gäller investeringstillväxten. Tillväxten i investeringar väntas i KI:s prognoser bli lägre år 1989 än år 1988, men i jämförelse med decemberprognosen förutses en väsentligt högre tillväxt. Detta förklaras av att i december bedömdes ökningen i industriinvesteringarna bli klart lägre men framför allt av att det planerade byggandet av bostäder underskattades kraftigt.

Även KI:s exportprognos är väsentligt mer optimistisk i jämförelse med bedömningen i december. Men även den angivna tillväxten på 4 % innebär fortsatta förluster av marknadsandelar. Det bör dock i detta sammanhang nämnas att exporten av såväl råvaror som bearbetade varor även under år

1989 med stor sannolikhet kommer att begränsas av otillräcklig produktionskapacitet som i dagsläget förorsakas av arbetskraftsbrist.

Som en följd av bl. a. den högre investeringstillväxten ökar också tillväxten i importen. Kapacitetsbristen som fört med sig kraftiga prishöjningar medför andelsförluster också på hemmamarknaden.

Enligt KI:s marsprognos blir underskottet år 1989 drygt 18 miljarder kronor. Denna ökning av underskottet hänförs heft till posten avkastning på kapital. Däremot förstärks handelsbalansen vilket förklaras av en fortsatt förbättring av bytesförhållandet.

Vad gäller utvecklingen under år 1990 kan utskottet konstatera att det inte föreligger några större avvikelser mellan finansplanens bedömning i december och KI:s marsprognos. En förväntad något högre investeringstillväxt slår igenom på importen. Detta medför att underskottet i bytesbalansen fortsätter att växa och år 1990 kan komma att uppgå till nära 22 miljarder kronor.

I den reviderade finansplanen redovisas en uppskattning av effekterna av den i propositionen föreslagna momshöjningen, höjningen av löneavgiften och punktskatterna på alkohol och tobak. Utskottet tar i detta sammanhang endast upp bedömningen av de föreslagna åtgärdernas effekter på ekonomin och återkommer senare i betänkandet till ett ställningstagande till förslagen. Bedömningen av åtgärdsförslagets effekter görs med utgångspunkt från KI:s marsprognos.

Avsikten med den i propositionen föreslagna åtstramningen är att minska överhettningen i ekonomin och därigenom dra ned inflationstakten och hejda försvagningen av vår konkurrenskraft mot omvärlden. Som framgår av tabell 2 antas effekten på tillväxten i den privata konsumtionen bli kraftig redan under innevarande år. Tillväxten reduceras till 1 %. En mindre nedgång i investeringstillväxten förutses också för år 1989. Konsumentpriserna beräknas stiga med drygt 8 % under loppet av 1989. Åtstramningsåtgärderna beräknas svara för 2 procentenheter av denna ökning. De planerade åtgärderna leder på kort sikt endast till en marginell neddragning av underskottet i bytesbalansen.

Importökningen kommer att bli mindre eftersom åtstramningsåtgärderna till stor del riktas mot den privata konsumtionen. Importen kommer dock att växa snabbare än exporten även för innevarande år och bytesbalansen kommer att försämrats ytterligare.

De positiva effekterna på bytesbalansen och prisutvecklingen av de föreslagna åtgärderna uppkommer först under år 1990. Detta är ett resultat av att tillväxten i den privata konsumtionen går ned till 0,5 % och att importtillväxten bedöms stanna vid endast något mer än 3 %. Underskottet i bytesbalansen antas ligga kvar på samma nivå som 1990 – dvs. 17 miljarder kronor – vilket innebär att underskottets andel av BNP kommer att uppgå till något mer än 1 %.

Den avsedda dämpningseffekten på prisstegringarna förutses i propositionen komma redan 1990. Under loppet av detta år räknar man i propositionen med att inflationen stannar vid 4 % vilket innebär en takt som motsvarar genomsnittet för OECD-området.

Investeringstillväxten förutses i propositionen stagnera under år 1990.

Orsaken är främst en förväntad nedgång i industriinvesteringarna. Det bör emellertid framhållas att investeringsprognosen är mycket osäker. Negativa faktorer i denna bedömning kan vara den svaga tillväxten i den svenska ekonomin och minskad utlandsefterfrågan. Det höga kapacitetsutnyttjandet och förväntningar om en positiv kostnadsutveckling genom att löneutvecklingen kommer mer i paritet med omvärlden kan å andra sidan ge en bättre investeringsutveckling än vad som anges i tabell 2.

I *motionerna Fi59* av Anna-Greta Leijon m. fl. (s) och *Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c) föreslås som alternativ till propositionens förslag ett obligatoriskt, tillfälligt sparande. Utskottet återkommer i betänkandet till dessa förslag men vill här framhålla att de i jämförelse med den momshöjning som föreslås i propositionen har en svagare åtstramningseffekt. Vad gäller utvecklingen av vår ekonomi som den beskrivs i den reviderade finansplanen kommer vid den här angivna jämförelsen förslagen om obligatoriskt sparande främst att innebära en högre tillväxt i den privata konsumtionen och importen och därmed ett något större bytesbalansunderskott. Samtidigt bör prisökningarna bli något lägre år 1989.

I *motionerna Fi60* av Carl Bildt m. fl. (m), *Fi61* av Bengt Westerberg m. fl. (fp) och *Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c) framhålls att den i propositionen angivna pris- och löneutvecklingen är en realistiskt låg bedömning. I motion *Fi60* (m) uttalas att lönestegringen bl. a. på grund av prisklausulen, om propositionens åtstramningspaket genomförs, kommer att bli ca 10 % år 1989 och 6–8 % år 1990. Utskottet delar uppfattningen att risken finns att löneökningarna kan tänkas bli högre än vad som anges i tabell 2.

I propositionen och i samtliga här nämnda partimotioner om riktlinjerna för den ekonomiska politiken med undantag för *motion Fi63* av Lars Werner m. fl. (vpk) understryks att den svenska ekonomin är överhettad.

I *motion Fi60* (m) anförts att det på senare tid har framträtt vissa, om än osäkra, tecken på en begynnande avmattning av konjunkturen. Flera faktorer talar enligt motionärerna för en konjunkturvändning nedåt. KI:s industribarometer visade i mars för tredje kvartalet i följd ett lägre resursutnyttjande i industrin än kvartalet dessförinnan. Handelns utredningsinstitut och SCB:s försäljningsindex för detaljhandeln har under de första månaderna i år ökat betydligt långsammare än i höstas och de första månaderna förra året. Industrins produktion sjönk enligt SCB i februari med 1 % från den rekordhögsta nivån i januari och bilindustrin, den bransch som under 5–6 år visat överhettning i form av konstanta flaskhalsar, har nu plötsligt enligt KI:s barometer lediga resurser.

Mot denna bakgrund kan, menar motionärerna, en spontan avmattning av konjunkturen inte uteslutas, och det i propositionen föreslagna åtstramningspaketet skulle därigenom kunna påskynda utvecklingen mot en recession i den svenska ekonomin.

Utskottet kan för sin del inte instämma i den tolkning av konjunkturläget som görs i motion *Fi60* (m). Det är riktigt, som sägs i motionen, att tendenser till en lägre tillväxt i den privata konsumtionen kan iakttas. Nu tillgängliga uppgifter om detaljhandelns försäljning och registreringar av nya personbilar tyder på att konsumtionstillväxten mellan de första kvar-

talen år 1988 och år 1989 legat nära noll. Däremot ligger investeringsefterfrågan och efterfrågan på våra exportprodukter alltså kvar på en hög nivå och bristen på arbetskraft med åtföljande risk för en stark löneglidning är påtaglig. Att KI:s industribarometer även i mars visar ett lägre kapacitetsutnyttjande bör inte tolkas som en avmattning i konjunkturen. Det är närmast en effekt av en utbyggd produktionskapacitet, som på grund av arbetskraftssituationen ännu inte har kunnat utnyttjas fullt ut. Utskottet är av samma mening som KI att den inhemska efterfrågans tillväxt visserligen har dämpats men att den alltså är alltför hög för att kunna förenas med samhällsekonomisk balans. Det är främst överskottsefterfrågan på arbetskraft som är problemet. Utskottet delar sålunda inte motionärernas uppfattning att en konjunkturnedgång är nära förestående och att en åtstramning av bl. a. denna orsak inte bör vidtas.

Sammanfattningsvis vill utskottet beskriva den situation som den svenska ekonomin i dag befinner sig i på följande sätt.

Tendenserna till överhettning i ekonomin har förstärkts de senaste månaderna. Det sammanhänger delvis med att den internationella konjunkturen har varit stark. Svenska företags expansion av exporten har hållits tillbaka av brist på produktionsresurser. Företagen har höjt priserna och förlorat marknadsandelar. Även på hemmamarknaden har industriföretagens prishöjningar varit omfattande. Producentpriserna på bearbetade varor har det senaste året stigit med ca 10 % medan motsvarande importpriser stigit med drygt 4 %. Sysselsättningen har de senaste månaderna fortsatt att öka snabbt och bristen på arbetskraft är påtaglig. Två tredjedelar av industriföretagen uppger sig ha brist på yrkesutbildad arbetskraft. Timlönerna har under de senaste åren ökat snabbare än i våra konkurrentländer. Löneavtalen och kommande löneglidning kan befaras leda till stora löneökningar även i år. Som framgått av utskottets redovisning innebär utvecklingen 1989–1990 utan åtstramande ingrepp i ekonomin att inflationstakten och löneökningarna även fortsättningsvis kommer att ligga väsentligt över motsvarande utveckling i våra viktigaste konkurrentländer. En åtstramning av ekonomin skulle emellertid medföra en press nedåt på priser och nominella löner och därigenom bidra till att skapa väsentligt bättre förutsättningar för en god ekonomisk utveckling under de första åren av 1990-talet.

I propositionen presenteras även kalkyler över utvecklingen fram t. o. m. år 1993. Av de beräkningar som redovisas framgår att den ekonomiska situationen snabbt kan försämrats om världsmarknadstillväxten blir något lägre än vad den varit under de senaste åren och om den svenska inflationen inte kommer i nivå med omvärldens. Om så blir fallet stagnerar ekonomin helt, arbetslösheten stiger samtidigt som sparandet försämrats i den offentliga sektorn och i ekonomin som helhet. En av de viktigaste uppgifterna för den ekonomiska politiken måste vara att bidra till en förbättring av den i dag alltför låga produktivitetstillväxten.

Det är uppenbart att den höga inflationen är ett av de allvarligaste problemen i vår ekonomi. Utskottets redovisning av rådande konjunkturläge visar att den svenska ekonomin är överhettad. Om inga åtgärder vidtas är det oundvikligt att löneutvecklingen från konkurrenskraftsynpunkt blir för hög. Löneökningarna kommer att bli högre än vad som anges i den reviderade finansplanen, och inflationstrycket ökar. Förutom de påfrestande utrikeshandeln utsätts för, så hotas möjligheterna att bereda arbete åt alla, vilket i sin tur är en förutsättning för en ambitiös fördelningspolitik. Mot denna bakgrund kan det finnas anledning att erinra om målen för fördelningspolitiken.

Ett av de främsta målen för den ekonomiska politiken måste vara att skapa förutsättningar för en jämn och rättvis fördelning av välfärden. Fördelningspolitiken har ett brett innehåll. Den innefattar såväl fördelningen av inkomster och förmögenheter som tillgången till utbildning, bostäder, hälso- och sjukvård och social omsorg av god kvalitet. En rättvis fördelning av välfärden är också ett medel för att stödja den ekonomiska utvecklingen. Välfärdspolitikerna skapar trygghet. En hög sysselsättningsnivå, är som nämnts, emellertid helt avgörande för en jämn fördelning av levnadsvillkoren. Sverige har under lång tid haft en gynnsam utveckling av sysselsättningen. När allt fler har arbetsinkomster utjämnas inkomstfördelningen. Beroendet av inkomststöd, t. ex. socialbidrag och arbetslöshetsunderstöd, minskar. Om större obalanser som leder till växande arbetslöshet och lägre produktion uppträder i ekonomin kan emellertid möjligheterna att skapa förutsättningar för en jämn fördelning av levnadsvillkoren försvåras och i värsta fall omintetgöras.

Det måste även understrykas att låg inflation är avgörande för en rättvis fördelningspolitik. En hög inflation omfördelar välfärden i stor skala och på ett godtyckligt sätt. Ofta är det småsparare och låginkomsttagare som drabbas hårdast. En framgångsrik antiinflationspolitik är därför väsentlig även när det gäller att utjämna de ekonomiska villkoren.

Mot bakgrund av vad utskottet här anfört är den ekonomiska utvecklingen för de närmaste åren oroande. Risken för en fortsatt försämring av vår internationella konkurrenskraft är uppenbar. Detta är särskilt allvarligt om ett konjunkturbakslag blir en realitet under inledningen av 1990-talet. För den svenska ekonomin skulle detta innebära växande underskott i bytesbalansen och stigande arbetslöshet. Som utskottet understrukit kan en sådan utveckling få starka negativa fördelningseffekter som blir svåra att hantera inom ramen för den ekonomiska politiken. Hög arbetslöshet i kombination med ett kraftigt bytesbalansunderskott är i själva verket ett av de mer svårlösta problem som stabiliseringspolitiken kan ställas inför. Utskottet delar därför den uppfattning som framförs i propositionen och i *motion Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c) att åtgärder bör vidtas nu för att minska överhettningen. Det är viktigt att understryka att åtgärderna i allt väsentligt bör ha en tidsbegränsad karaktär. En allmän och kännbar åtstramning skall under en begränsad tid sänka den höga temperaturen utan att långsiktigt minska tillväxten av produktion och sysselsättning.

I motion Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) riktas stark kritik mot den förda politiken.

Försummelsen att vidta åtgärder på ekonomins utbudssida, dvs. åtgärder som effektiviserar och stimulerar produktionen, är enligt motionärerna, den egentliga orsaken till rådande problem i den svenska ekonomin. Det råder en "överhettad stagnation" där problemet inte är en stor efterfrågan utan en dåligt fungerande utbudssida. Motionärerna hänvisar till att i de västliga industriländerna har den ekonomiska utvecklingen i allmänhet varit gynnsam. Utbudsstimulerande åtgärder i form av skattesänkningar och avregleringar, som initierats av konservativa regeringar, har medgivit en stabil tillväxt samtidigt som inflationen hållits tillbaka. Men de i propositionen föreslagna åtgärderna riktas helt mot efterfrågesidan och är enligt motionärerna helt verkningslösa när det gäller att hejda överhettningen. I stället sägs denna traditionella konjunkturpolitik förvärra situationen med ytterligare press uppåt på löner och priser. Inflationen ses som ett monetärt problem och bör därför i första hand, sägs det i motionen, bekämpas med penningpolitiska medel medan finanspolitiken rör strukturella frågor som fördelning mellan enskild och offentlig konsumtion och mellan privat och offentligt sparande.

Utskottet vill vad gäller den inriktning av den ekonomiska politiken som förordas i motion Fi60 (m) inledningsvis framhålla att en viss försiktighet bör iakttagas vid jämförelser av den ekonomiska utvecklingen mellan olika länder. Arbetslösheten ligger i dag på mellan 8 och 10 % i de stora industriländerna i Västeuropa. Om denna procentandel appliceras på den svenska arbetskraften skulle detta innebära en mångdubbling av arbetslösheten. Utskottet vill självfallet inte hävda att moderata samlingspartiet skulle se positivt på en sådan utveckling av den svenska arbetsmarknaden. Det är emellertid uppenbart att de problem som i dag framstår som besvärande för svensk ekonomi vad gäller en fortsatt god ekonomisk utveckling – alltför kraftiga pris- och löneökningar, växande underskott i bytesbalansen och en svag produktivitetsutveckling – skulle vara betydligt mindre problem för den ekonomiska politiken att komma till rätta med om den från svensk synpunkt orimliga arbetslöshetsnivå som i dag råder i de stora västeuropeiska industriländerna även skulle accepteras i vårt land. Det finns sålunda, som utskottet ser det, anledning att vara kritisk mot det ensidiga förordandet i nuvarande situation av utbudsstimulerande åtgärder i den ekonomiska politiken.

Utskottet delar emellertid motionärernas uppfattning att det är en central uppgift för den ekonomiska politiken att vidta åtgärder för att öka produktiviteten. Åtgärder för att höja tillväxten i ekonomin är nödvändiga. De bör främst vara inriktade mot att öka utbudet av arbetskraft och förbättra konkurrensförhållandena inom flera sektorer av ekonomin. Den kommande skattereformen är i detta sammanhang av mycket stor betydelse. Åtgärder med denna inriktning som är avsedda att påverka ekonomins utbudssida kan och får emellertid inte innebära att de kortsiktiga stabiliseringspolitiska problemen negligeras. Förutom den oro utskottet känner för ett i början av 1990-talet växande underskott i bytesbalansen och en stigande arbetslöshet kan en fortgående överhettning av ekonomin

också försvåra möjligheterna att driva en effektiv utbudspolitik. Att på diffusa grunder — påståendet i motionen att inflationen är ett monetärt problem — avstå från att minska efterfrågetrycket i ekonomin eller, som utskottet tolkar motion Fi60 (m), lita till att kraftiga skattesänkningar praktiskt taget omedelbart slår igenom på arbetsmarknaden i form av ett ökat utbud, anser utskottet inte vara en ansvarsfull politik. Alla erfarenheter av en sådan politik talar för att efterfrågan omedelbart ökar medan de positiva utbudseffekterna slår igenom först efter en viss tid. Resultatet blir ett ökat inflationstryck. Det kan här tilläggas att den successiva avregleringen av kreditmarknaden och valutaregleringen i högre grad än tidigare ställer krav på att utnyttja finanspolitiska medel i konjunkturpolitiken. Utskottet finner det från denna synpunkt motsägelsefullt att moderata samlingspartiet, som kraftigt förordat en avreglering av kreditmarknaden, inte ser finanspolitiken som ett stabiliseringspolitiskt medel. Utskottet kan inte ställa sig bakom den inriktning av politiken som förordas i motion Fi60 (m).

Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi60 (m) yrkande 1.

I *motion Fi61* av Bengt Westerberg m. fl. (fp) framhålls att den konkurrensutsatta sektorn är för liten i den svenska ekonomin och tillväxtförmågan är för svag. Detta skapar, menar motionärerna, ett permanent inflationsproblem och ett underskott i bytesbalansen även vid full sysselsättning. Folkpartiet understryker i motionen att ett beslut om en stramare finanspolitik skulle ha fattats för ett år sedan.

Enligt utskottets uppfattning är folkpartiets inriktning av den ekonomiska politiken, som den presenteras i motion Fi61, till stora delar densamma som redovisas i motion Fi60 (m). Det finns dock vissa skillnader. Bl. a. är inte folkpartiet främmande för att utnyttja de finanspolitiska medlen i en aktiv konjunkturpolitik. Det framgår bl. a. av det förslag till åtstramning som folkpartiet presenterade våren 1988. I det åtstramningspaketet ingick bl. a. förslag till skattehöjningar. I motionen görs heller inga uttalanden att stabiliseringspolitiska problem skall lösas med uteslutande penningpolitiska åtgärder. Sålunda framhålls att om snabba effekter nu skall uppnås i den ekonomiska politiken återstår endast skattehöjningar, som emellertid avvisas med samma motivering som i Fi60 (m). De skapar enligt motionärerna endast svåra störningar på ekonomins utbudssida.

Det kan nu konstateras att de åtstramningsåtgärder som regeringen föreslog hösten 1988 och som beslutades i december av riksdagen inte var av tillräcklig omfattning. De föreslagna åtgärderna var främst inriktade mot byggmarknaden (1988/89:FiU10). Av den beskrivning av det nuvarande konjunkturläget som utskottet tidigare redovisat i betänkandet följer att utskottet emellertid inte delar uppfattningen att det nu är för sent att vidta åtgärder för att kyla ned ekonomin. Det ensidiga fasthållandet vid utbudsstimulerande åtgärder innebär i nuvarande situation, som utskottet ser det, en felaktig inriktning av den ekonomiska politiken. Utskottet avstyrker den inriktning av den ekonomiska politiken som förordas av folkpartiet.

Av *motion Fi63* av Lars Werner m. fl. (vpk) framgår att vänsterpartiet kommunisterna inte är av den uppfattningen att en generell åtstramning

nu kan eller bör genomföras. Partiet har vid tidigare behandling av den ekonomiska politiken varnat för effekterna av en sådan politik och hävdade att varje åtgärd måste ha en strikt fördelningspolitisk profil.

Utskottet konstaterar att motion Fi63 (vpk) när det gäller förslag till inriktning av den ekonomiska politiken till övervägande del är identisk med motion Fi224, som vänsterpartiet kommunisterna avlämnade med anledning av budgetpropositionen i år. I nu aktuell motion upprepas bl. a. kraven på en skärpt valutalagstiftning, ett investeringsprogram för offentlig sektor, en förstärkt regionalpolitik, en kortare arbetsdag och en fördelningspolitik som minskar klassklyftorna.

Vid behandlingen av dessa frågor i slutet av februari i år (1988/89: FiU20) motiverade utskottet utförligt ett avstyrkande av vänsterpartiet kommunisternas riktlinjer för den ekonomiska politiken. Utskottet ser inget skäl att nu ändra sitt ställningstagande. Med hänvisning till vad utskottet anförde i betänkandet 1988/89: FiU20 avstyrks den inriktning av politiken som föreslås i motion Fi63 (vpk) yrkandena 1 och 4.

Utskottet vill emellertid nämna att i motion Fi63 (vpk) tas frågor upp som rör den skuldsituation som många hushåll hamnat i efter avregleringen av kreditmarknaden. Vidare framförs i motionen förslag till åtgärder för att stoppa överhettningen i storstadsområdena. Utskottet återkommer senare i betänkandet till dessa frågor.

Det framgår av miljöpartiets *motion Fi64* av Inger Schörling m. fl. att partiet delar uppfattningen att ekonomin är överhettad och att åtgärder måste vidtas mot den stigande inflationen. I motionen betonas dock att man inte bör se överhettningen som ett konjunkturproblem som kan lösas med akuta åtgärder under en kort övergångstid. I stället måste en mer långsiktig syn läggas på överhettningsfrågorna. Den viktiga uppgiften är, sägs det i motionen, att långsiktigt minska resursslöseriet på ett ansvarsfullt sätt. Motionärerna avvisar propositionens åtstramningspaket och föreslår en åtstramning genom en höjning och införande av nya indirekta skatter. Förslagen är främst inriktade mot höjning av energibeskattningen. I motionen anges i anslutning till åtstramningsåtgärderna vissa förslag för att mildra de sociala och regionala verkningar som blir en effekt av åtstramningen.

Utskottet ser med tillfredsställelse att miljöpartiet i motion Fi64 nu kopplar ihop ambitionen att vidta åtgärder för att förbättra miljön med kraven på att minska överhettningen i ekonomin. Utskottet vill betona att det är viktigt att den åtstramning av ekonomin som nu behöver göras inte kommer i konflikt med miljöpolitiken. Enligt utskottets mening bör det vara möjligt att utnyttja vissa energiskatter också i konjunkturdämpande syfte. Sådana skattechöjningar måste emellertid kombineras med andra åtgärder. Att föreslå en indragning av medel genom höjningar av indirekta skatter och avgifter av storleksordningen 30 miljarder kronor till staten genom en höjning av och införande av nya indirekta skatter är enligt utskottet inte möjligt om effekterna av sådana skattechöjningar inte är klargjorda. Utskottet avstyrker med det anförda miljöpartiets förslag i motion Fi64 (mp) yrkandena 1 och 32 till inriktning av den ekonomiska politiken.

Utskottet vill i detta sammanhang nämna att KIS — kommittén med

uppdrag att utreda den indirekta beskattningens omfattning och utformning — har till uppgift att behandla vissa av de frågor som tas upp i motion Fi64 (mp). Utskottet återkommer senare i betänkandet till en mer utförlig behandling av de förslag till skattehöjningar som redovisas i motionen.

Stabiliseringspolitiska åtgärder

Höjning av mervärdesskatten

I syfte att minska överefterfrågan på varor och tjänster och strama åt ekonomin för att dämpa tendenserna till överhettning föreslås i propositionen en tidsbegränsad höjning av mervärdesskatten. Förslaget innebär att mervärdesskatten höjs med 2 procentenheter under perioden fr. o. m. den 1 juli 1989 t. o. m. den 31 december 1990.

Samtliga oppositionspartier motsätter sig denna höjning av mervärdesskatten.

De grundläggande invändningar som i motionerna har riktats mot förslaget består i att den föreslagna höjningen av mervärdesskatten leder till höjd inflation, höjt skattetryck och en felaktig fördelning. I en del av motionerna framhålls att en åtstramning eller andra åtgärder mot överhettningen i svensk ekonomi bör åstadkommas på annat sätt. Med anledning av den kritik som samtliga oppositionspartier från sina utgångspunkter har riktat mot förslaget har i skatteutskottets yttrande företrädarna från regeringspartiet inte motsatt sig att propositionen avslås i denna del.

Finansutskottet anser sig mot denna bakgrund inte kunna göra annat än att tillstyrka avslagsyrkandena i de nämnda motionerna och avstyrka propositionen i berörd del. De här aktuella avslagsyrkandena återfinns i motionerna *Fi60* av Carl Bildt m. fl. (m) yrkande 11, *Fi61* av Bengt Westberg m. fl. (fp) yrkande 5, *Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c) yrkande 9 i berörd del, *Fi63* av Lars Werner (vpk) yrkande 9 och *Fi64* av Inger Schörling m. fl. (mp) yrkande 2.

Tillfälligt obligatoriskt sparande

I två motioner har förslag lagts fram om ett obligatoriskt sparande. Syftet är att uppnå en eftersträvad åtstramning av ekonomin på ett från fördelningssynpunkt fördelaktigt sätt.

I *motion Fi59* av Anna-Greta Leijon m. fl. (s) föreslås att ett tillfälligt obligatoriskt sparande införs fr. o. m. september i år t. o. m. utgången av år 1990. Enligt motionen bör sparandet uppgå till 4 % av den preliminära skatten och knytas till den preliminära skatteuppbörden. I samband med det slutliga fastställandet av skatten bör också det belopp fastställas som rätteligen skall sparas. Vidare bör föreskrivas att felande belopp skall betalas in i samband med fyllnadsinbetalning och att kvarskatteavgift annars påförs. Ränta bör utgå på sparat belopp och sparbeloppen bör vara bundna i två till tre år.

I *motion Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c), yrkande 9 i berörd del, läggs också fram ett förslag till obligatoriskt sparande men med en något annor-

lunda utformning. Enligt den motionen bör sparandet uppgå till 2 % av bruttolönen eller — om den skattskyldige är rörelseidkare — 2 % av rörelseinkomsten. För löntagare bör gälla att arbetsgivaren drar hälften från löntagarens bruttolön och andra hälften betalar arbetsgivaren själv. Den sistnämnda delen utgör en avdragsgill kostnad i rörelsen men bör inte belastas med sociala avgifter. De som betalar B-skatt betalar 2 % av inkomst av rörelse, varav hälften utgör avdragsgill kostnad i rörelsen. Betalningen samordnas med preliminärskattebetalningen. Ränta skall utgå på sparat belopp. Riksdagen eller, efter bemyndigande av riksdagen, regeringen beslutar om frisläpp av sparat belopp. Vid uttag skall det uttagna beloppet beskattas enligt en särskild skala.

Även i *motion Fi92* av Hans Göran Franck m. fl. (s) föreslås att ett temporärt obligatoriskt sparande införs.

Utskottet har i det föregående konstaterat att den ekonomiska utvecklingen är oroande och att risken för en fortsatt försämring av vår internationella konkurrenskraft är uppenbar. Utskottet anser därför att åtgärder nu bör vidtas för att minska överhettningen. Det har också understrukits att åtgärderna bör ha en tidsbegränsad karaktär. En allmän och kännbar åtstramning skall under en begränsad tid sänka den höga temperaturen utan att långsiktigt minska tillväxten av produktion och sysselsättning.

Som ett alternativ till regeringens förslag till tillfällig höjning av mervärdeskatten har i de två motionerna Fi59 (s) och Fi62 (c) föreslagits olika former för ett tillfälligt obligatoriskt sparande. Som påtalas i motionerna skulle en påtaglig ökning av sparandet minska utrymmet för konsumtion och dämpa tendenserna till en ökad inflation. Jämfört med en höjning av mervärdeskatten har ett tillfälligt sparande den fördelen att det inte driver upp inflationen. Den i kompletteringspropositionen antagna prisökningen under loppet av 1989 på 8,3 % skulle om en momshöjning inte vidtas begränsas till knappt 7 %.

Ett uttalat krav på de nödvändiga åtstramningsåtgärderna är att de måste få omedelbar effekt på ekonomin. Vid sidan av skattehöjningar av olika slag torde ett obligatoriskt sparande vara den mest effektiva åtgärden i detta hänseende. Ett tillfälligt sparande innebär inte heller att skattetrycket höjs. Medlen kommer att inom viss tid återbetalas till spararna. Utskottet delar uppfattningen i motionerna Fi59 (s) och Fi62 (c) att ett tillfälligt obligatoriskt sparande bör införas.

För att ge en tillräcklig effekt och vara så fördelningspolitiskt neutrala som möjligt bör undantagen från sparkravet vara få, såväl fysiska som juridiska personer bör därför omfattas av åtgärderna.

Utskottet anser i likhet med vad som anförs såväl i motionerna som i skatteutskottets yttrande att det förefaller naturligt att knyta sparandet till uppbördssystemet för skatt.

Vad gäller sparkravets omfattning kan konstateras att man i motion Fi59 (s) utgår från den preliminära skatten som underlag för att beräkna sparandet medan man i motion Fi62 (c) utgår från bruttolönesumman. Genom att utgå från bruttolönesumman undgår andra inkomstslag, t. ex.

kapitalinkomster, sparkravet. För att få ett så brett underlag som möjligt bör därför skatten utgöra underlaget för att bestämma sparkravet.

Vad gäller sparkravets omfattning säger skatteutskottet att man biträder tanken i motionerna Fi59 och Fi62. Det får ankomma på finansutskottet att slutligt fastställa vilken nivå på sparandet som bör föreslås riksdagen och även i övrigt den exakta utformningen av förslaget. På sparat belopp bör en ränta på lämplig nivå utgå, anför skatteutskottet.

Finansutskottet vill med anledning av dessa frågor anföra följande. I centermotionen anges sparkravet för den enskilda spararen till 1 % av bruttolönen vilket räknat som andel av skatt i genomsnitt torde utgöra mer än det dubbla. Det förutsätts att arbetsgivaren dessutom tillskjuter ett lika stort belopp. I motion Fi59 (s) anges sparkravet för den enskilde som 4 % av skatten. Utskottet vill för sin del förorda ett sparkrav som ligger mellan dessa båda förslag. Sparkravet bör uppgå till 3 % av skatten.

Vad gäller ränta på sparat belopp anser utskottet i likhet med vad som anförs i motion Fi62 (c) att räntan bör vara skattefri och utgå med en lägre procentsats på större sparbelopp. För sparbelopp upp till 3 000 kr. bör räntan vara 7 % och på belopp däröver 3,5 %. Utskottet förutsätter att systemet med sparavdrag kan vara i kraft fr. o. m. september månad 1989.

I skatteutskottets yttrande sägs också att man bedömer det lagförslag som lagts fram i motion Fi59 som genomförbart.

Finansutskottet har mot denna bakgrund utgått från det nämnda lagförslaget och även låtit lagrådet granska förslaget. Lagrådets yttrande framgår av *bilaga 2* till utskottets betänkande. Under ärendets beredning har yttrande även inhämtats från riksskatteverket (RSV).

Utskottet har således med utgångspunkt i lagförslaget i motion Fi59 (s) och med beaktande av vad lagrådet och riksskatteverket anfört i sina yttranden utformat ett förslag till lag om tillfälligt sparande.

Motionens lagförslag har därför kompletterats och förtydligats på flera punkter. På en punkt har en betydelsefull ändring föreslagits av utskottet, nämligen vad avser sparuttaget för år 1989 under september–december för A-skatterna och tiden november 1989–januari 1990 för B-skatterna. Under denna period görs sparuttaget med 3 % av den preliminära skatten. Detta sparuttag är definitivt, dvs. något sparande skall inte påföras vid den slutliga debiteringen av skatt för inkomståret 1989.

För 1990 följer utskottets förslag motsvarande förslag i motionen, dvs. sparkravet utgår först för den preliminära skatten och fastställs definitivt i samband med att den slutliga skatten påförs.

Utskottet övergår nu till att kommentera själva lagförslaget. Innebörden av vad utskottet anfört är att två olika system kommer att användas för sparandet, ett för inkomståret 1989 och ett delvis annat för 1990. Att olika system kommer att tillämpas innebär dock inte att det blir någon nämnvärd skillnad i fråga om vilka som skall vara sparskyldiga. För båda åren skall sparskyldigheten gälla den för vilken avdrag för preliminär A-skatt skall göras och den som skall betala preliminär B-skatt. För år 1990 blir även den sparskyldig som påförs slutlig skatt för inkomståret.

Genom att knyta sparandet till uppbördssystemet och till den preliminära A-skatten omfattar sparskyldigheten även den som skall vidkännas

skatteavdrag enligt särskilda förordnanden därom. Sparandet kommer alltså att gälla också i fråga om skatteavdrag enligt kungörelsen (1968: 97) om skatteavdrag i vissa fall från folkpension m.m., kungörelsen (1973:1125) om skatteavdrag från sjukpenning m.m. och kungörelsen (1969: 5) om skatteavdrag i vissa fall från artistersättning. Däremot skall något sparbelopp inte beräknas i samband med att avdrag görs på uppdragsersättningar enligt lagen (1982:1006) om avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppdragsersättningar.

Det kan i detta sammanhang nämnas att för pensionärer med endast folkpension och pensionstillskott utgår inte skatt eftersom extra avdrag medges upp till skattefrihet. Det innebär att dessa pensionärer inte kommer att påföras något sparande.

Med anledning av lagrådets påpekande bör klargöras att stat, kommuner och landsting skall undantas från sparskyldigheten.

För år 1989 kopplas sparandet samman enbart med uppbördslagens regler om betalning av preliminär skatt. Sparbeloppen bestäms på grundval av den preliminära skatten och skall uppgå till 3 % av denna. För löntagare och andra som betalar preliminär A-skatt sker sparandet genom att huvudarbetsgivaren eller motsvarande får göra ett förhöjt skatteavdrag. Enligt vad riksskatteverket anför i sitt yttrande torde några nya preliminärskatttabeller inte behöva utfärdas på grund av detta. I den kontrolluppgift som skall lämnas i januari 1990 bör arbetsgivaren ange även hur stort avdrag som gjorts för sparandet. Den som betalar preliminär B-skatt skall erlagga sparbelopp enligt vad som följer av beslut om debitering av den lokala skattemyndigheten på samma sätt som gäller för den preliminära skatten.

För inkomståret 1990 anknyts, som nämnts, sparandet även till den slutliga skatten. Koppling kommer också att finnas till den preliminära skatten i huvudsak på samma sätt som för 1989. För år 1990 kan dock de skatttabeller som normalt används för att bestämma hur stort skatteavdrag som skall göras beakta också sparandet. Vidare behöver i den kontrolluppgift som skall lämnas i januari 1991 inte anges något om sparbeloppen. För den som betalar B-skatt blir hanteringen i princip densamma som år 1989.

Anknytningen till den slutliga skatten innebär att det sparbelopp som erläggs i samband med att preliminär skatt betalas kan anses som preliminärt. Vid debiteringen av slutlig skatt i december året efter inkomståret bestäms nämligen definitivt hur mycket som skall sparas. Det belopp som erlagts preliminärt avräknas då mot vad som bestäms vid debiteringen av slutlig skatt. För den som betalar preliminär B-skatt uppkommer också den olikheten att sparandet för år 1990 kommer att grundas endast på statlig och kommunal inkomstskatt samt förmögenhetsskatt. Då kommer alltså – i motsats till för år 1989 – inte bl. a. fastighetsskatt, vinstdelningsskatt och egenavgifter att utgöra underlag för beräkning av sparbeloppet.

Vad gäller sparandet under inkomståret 1990 skulle det på grund av anknytningen till den slutliga skatten i vissa fall kunna uppkomma att sparbeloppet bestäms till högre belopp än som avsetts. Detta skulle kunna bli fallet för näringsidkare som vid 1991 års taxering taxeras för ett beskattningsår som överstiger tolv månader. För att undvika sådana effekter bör

sparbeloppet justeras så att det motsvarar ett beskattningsår om tolv månader.

1988/89:FiU30

Återbetalning av erlagda sparbelopp skall ske senast i april 1992 för sparande under inkomståret 1989 och senast i april 1993 för sparande under 1990. Om den sparskyldige har avlidit bör ett erlagt sparbelopp kunna återbetalas tidigare. Därigenom försvåras inte avvecklingen av dödsboet.

Återbetalning tidigare än normalt bör kunna ske även i vissa andra fall. En taxeringsprocess kan exempelvis innebära att det visar sig att den slutliga skatten fastställdes till för högt belopp vid den årliga debiteringen. Då kan även det sparbelopp som bestämdes vara för högt. I så fall bör det belopp som erlagts för mycket kunna återfås. Det bör nämnas att det motsatta fallet, nämligen det att ett beslut med anledning av en taxeringsprocess visar på att sparandet skulle ha uppgått till högre belopp, inte medför att något ytterligare sparande skall förekomma.

Beräkningen av ränta på sparandet bör — på grund av att två olika uppbördstekniska system används — ske efter två skilda modeller. Gemensamt kan dock vara att räntan för ett visst år betalas ut vid återbetalningen av sparbeloppet och att räntan, som bör vara årlig, differentieras. På sparbelopp för inkomståret 1989 bör räntan vara 7 % på den del av beloppet som inte överstiger 1 000 kr. På överskjutande del bör räntesatsen vara 3,5 %. Motsvarande bör gälla för sparande under 1990. Den högre räntesatsen bör då gälla för sparbelopp som inte överstiger 3 000 kr. med hänsyn till att sparandet under 1990 avser tolv månader att jämföras med fyra månaders sparande under år 1989.

På sparandet under år 1989 bör räntan beräknas från årets utgång. På sparandet under år 1990 bör ränteberäkningen ha en annan konstruktion. Beträffande det sparandet måste nämligen beaktas att anknytningen till den statliga skatten medför att sparbelopp kommer att erläggas vid helt andra tillfällen, bl. a. i samband med att fyllnadsinbetalningar görs under våren taxeringsåret och att kvarstående skatt betalas under våren året efter taxeringsåret. Räntan på sparbelopp som avser inkomståret 1990 bör därför beräknas från utgången av taxeringsåret. För taxeringsåret, dvs. år 1991, bör i stället lämnas ränta som motsvarar ö-skatteräntan enligt uppbördslagen. I teknisk mening bör ett sparbelopp för år 1990 likställas med skatt också på det sättet att en avgift motsvarande kvarskatteavgiften tas ut om beloppet erläggs vid en tidpunkt som skulle ha föranlett kvarskatteavgift om det varit fråga om skatt. Med hänsyn till att kvarstående skatt skall betalas senast den 18 april året efter taxeringsåret bör ränta på sparbelopp som erläggs efter denna tidpunkt beräknas från utgången av den månad då beloppet betalades.

Vad gäller bestämmandet och uppbörden av sparbeloppen bör som antytts bestämmelserna i uppbördslagen tillämpas i den mån inte särskilda regler ges i den föreslagna lagen. Särskilda regler bör som också nämnts ges främst i fråga om återbetalningen av sparbelopp. Regler bör vidare ges om förfoganderätten över sparmedlen (jfr 68 § 6 mom. uppbördslagen). En fordran på sparbelopp och ränta bör inte få överlåtas eller pantsättas innan beloppet får betalas ut. Beträffande sparbelopp som avser 1990 bör också ges en bestämmelse om att för det året erlagt belopp — som i praktiken inte

kan särskiljas från preliminär eller kvarstående skatt — skall i första hand anses utgöra betalning av skatt för samma år. Den bestämmelsen bör kompletteras med en regel om att ett erlagt sparbelopp inte får användas för kvittning mot andra fordringar mot den skattskyldige som det allmänna kan ha än fordringar som gäller samma år.

Till sist bör nämnas att det förhållandet att ett erlagt sparbelopp inte kunnat disponeras av den sparskyldige under inkomståret inte bör föranleda att motsvarande inkomst skall anses ha uppburits först ett senare år. Den motsvarande inkomsten skall i stället tas upp till beskattning för det år som sparandet avser. Enligt utskottets mening behöver detta inte föranleda någon justering i kommunalskattelagen.

Vad utskottet nu anfört innebär att utskottet, i enlighet med vad skatteutskottet anfört i sitt yttrande (1988/89:SkU4y) till finansutskottet, föreslår att riksdagen med anledning av motionerna Fi59 (s) och Fi62 (c) yrkande 9 samt Fi92 (s) i här berörd del antar till utskottets betänkande fogat förslag om lag om tillfälligt sparande (bilaga 4) samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om obligatoriskt tillfälligt sparande.

Alkoholskatt

Det åtstramningspaket som presenteras i propositionen innebär en inriktning på att bl. a. minska tillväxten i den privata konsumtionen och dämpa överhettningen i ekonomin. Som ett led i denna politik föreslås i propositionen (bil. 6 punkterna 4 och 6) att skatten på sprit, vin och starköl höjs så att priserna stiger med i genomsnitt ca 5 %. En sådan höjning är enligt propositionen motiverad även av alkoholpolitiska skäl. Ökningen av skatteintäkterna för statsverket på grund av höjningen är beräknad till 200 milj. kr. för helt år räknat.

I *motionerna Fi61* av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkande 7 och *Sk674* av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkande 2 yrkas att skatten på alkoholdrycker höjs så att priset stiger med ca 10 %. Ett liknande yrkande ställs i *motion Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c) yrkande 7. I *motionerna Fi64* av Inger Schörling m. fl. (mp) yrkande 16 i berörd del och *Sk684* av Birger Schlaug (mp) yrkandena 2–4 yrkas att skatten höjs på sprit med 40 % och på vin och starköl med 20 %. Genomgående åberopas alkoholpolitiska skäl.

Utskottet delar uppfattningen, som förts fram i skatteutskottets yttrande, att en höjning av skatterna på alkohol bör ingå bland de åtgärder som lämpligen bör användas för att uppnå en eftersträvad åtstramning av ekonomin. Utskottet vill dessutom betona att man av alkoholpolitiska skäl med återkommande skattehöjningar bör hålla tillbaka alkoholkonsumtionen och få priset att följa den allmänna prisutvecklingen. Den i propositionen föreslagna höjningen förefaller enligt utskottet väl avvägd, och utskottet tillstyrker således propositionens förslag i bil. 6 punkterna 4 och 6 i berörd del. Samtidigt avstyrker utskottet beträffande alkoholskatten *motionerna Fi61* yrkande 7, *Fi62* yrkande 7, *Fi64* yrkande 16 i berörd del, *Sk674* yrkande 2 och *Sk684* yrkandena 2–4.

Med hänvisning till bl. a. behovet av en ekonomisk åtstramning föreslås också i propositionen bil. 6 punkt 5 att skatten på cigaretter höjs med 5 öre per styck, på röktnobak med 15 kr. per kg och på snus med 3 kr. per kg. För cigaretter beräknas höjningen innebära att priset stiger med ca 10 %. Merintäkterna för statsverket är beräknade till 500 milj. kr. för helt år räknat.

I *motionerna Fi61* av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkande 6 och *Sk653* av Daniel Tarschys m. fl. (fp) yrkas att skatten på tobaksvaror höjs så att eftersläpningen i prisutvecklingen från 1970-talet hämtas in. I den förstnämnda motionen anges att detta innebär att skatten på cigaretter bör höjas så att priset per paket stiger med 3 kr. I *motion Sk444* av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 17 yrkas att skatten på tobaksvaror höjs så att priset stiger med 30 % och att höjningen också skall omfatta cigarrer och cigariller. Slutligen yrkar miljöpartiet i *motion Fi64* av Inger Schörling m. fl. (mp) yrkande 16 i berörd del och Birger Schlaug (mp) i *motion Sk684* yrkande 1 att skatten på tobaksvaror höjs så att priset stiger med 40 %. Yrkandena motiveras genomgående med tobaksbrukets skadeverkningar på folkhälsan.

I likhet med vad utskottet anförde i anslutning till förslaget att höja alkoholskatten bör, som också framhålls av skatteutskottet, en höjning av skatterna på alkohol- och tobaksvaror ingå bland de åtgärder som lämpligen bör användas för att uppnå en eftersträvad dämpning av konsumtions- tillväxten. Utskottet vill dessutom, som framförs i skatteutskottets yttrande, betona att man allmänt av hälsopolitiska skäl med återkommande skattehöjningar bör hålla tillbaka konsumtionen. Den i propositionen föreslagna höjningen förefaller utskottet väl avvägd, och utskottet tillstyrker således propositionen i de aktuella delarna. Vad utskottet här anfört innebär att *motionerna Fi61* (fp) yrkande 6, *Fi64* (mp) yrkande 16 i berörd del, *Sk444* (vpk) yrkande 17, *Sk653* (fp) och *Sk684* (mp) yrkande 1 avstyrks.

Energiskatt

I några motioner har yrkanden ställts som avser olika ändringar av energibeskattningen. Syftet är genomgående energipolitiskt och bl. a. vill man uppnå ett ökat energisparande.

I *motion Fi62* av Olof Johansson (c) yrkande 14 yrkas att riksdagen beslutar om en likvärdig beskattning av fossila bränslen, oavsett om de används för el- eller värmeproduktion. I *motion Fi64* av Inger Schörling (mp) yrkandena 6, 7, 8, 9, 11, 12 och 30 yrkas höjning av bensinskatten m. m., slopande av fordonsskatten och motsvarande höjning av bensinskatten, höjning av skatten på olja och kol, höjning av skatten på el, höjning av skatten på industrigasol, naturgas och fartygsbränsle, minskning av energiskattenedsättningen för energiintensiv industri och överföring av kilometerskatten till en skatt på bränslet. Claes Roxbergh m. fl. (mp) yrkar i *motion Sk652* yrkande 3 en skatt på flygbränsle motsvarande 2:50 kr. per liter. Även yrkande 19 i *motion Fi64* av Inger Schörling (mp) och *Fi93* av Krister Skånberg (mp) yrkande 2 berör energiområdet.

Skatteutskottet (1988/89:SkU4y) och näringsutskottet (1988/89:NU6y) ger i sina yttranden till finansutskottet en redovisning av energibeskattningen inom de i motionerna nämnda områdena.

Utskottet finner det av bl. a. energipolitiska — men också finanspolitiska — skäl motiverat att i avvaktan på en genomgripande skatteomläggning höja elskatten med 2 öre per kilowattimme. Höjningen bör vara generell och alltså omfatta all elektrisk kraft oberoende av nu gällande skattesats.

Det kan här nämnas att den senaste elskatthöjningen trädde i kraft i december 1984. Enligt statistiska centralbyrån (SCB) och Svenska elverksföreningen har elpriset (inkl. skatt och abonnemangsavgifter) i konsumentledet under tiden 1984—1988 ökat från 42 öre/kWh till 46 öre/kWh eller i genomsnitt ca 2 % per år. I råkraftsledet har priset under samma tidsperiod ökat från 16 öre/kWh till 17,7 öre/kWh.

Vidare föreslår utskottet att skatten på olja höjs med 100 kr./m³. En motsvarande höjning av skatten på kol, naturgas och gasol bör göras enligt tidigare praxis vid höjning av den allmänna energiskatten. Gasol som används för motordrift bör undantas från skattehöjningar.

Den föreslagna energiskatthöjningen kan också ses som ett led i den för år 1990 planerade skattesänkningen på arbete — genom t. ex. sänkta skattesatser och/eller skattereduktion.

Regeringen har tidigare beslutat att den allmänna energiskatten för år 1989 vid industriell tillverkning skall begränsas så att den utgör högst 1,7 % av de tillverkade produkternas försäljningsvärde fritt fabrik. Regeringen har i besluten föreskrivit att av skatten på olja skall endast 291 kr./m³ få inräknas i nedsättningsunderlaget. Utskottet anser att de nu förordade energiskatthöjningarna, förutom skatten på olja, inte bör slå igenom för företag med industriell tillverkning. Regeringens beslut bör således inte ändras på denna punkt.

Finansutskottet biträder de förslag till energiskatthöjningar som framförs i skatte- och näringsutskottets yttranden (lagförslagen framgår av bilaga 4).

Skattehöjningarna fördelas på olika energislag enligt följande tabell.

Tabell 3. Förslag till skattehöjningar fördelade på energislag

Energislag	Nuv. skatt	Höjning	Ny skatt
El (normal)	7,2 öre/kWh	2 öre/kWh	9,2 öre/kWh
” (glesbygd)	6,2 öre/kWh	2 öre/kWh	8,2 öre/kWh
” (industri)	5 öre/kWh	2 öre/kWh	7 öre/kWh
Vanlig dieselloja	860+118:- ¹ /m ³	100:-/m ³	960+118:- ¹ /m ³
S. k. lättdiesel	860:-/m ³	100:-/m ³	960:-/m ³
Kol	400+10:- ¹ /ton	50:-/ton	450+10:- ¹ /ton
Naturgas	308:-/1 000 m ³	42:-/1 000 m ³	350:-/1 000 m ³
Gasol (ej motorgasol)	185:-/ton	25:-/ton	210:-/ton

¹ Särskild skatt utgår på oljeprodukter och kol.

Höjningarna bör träda i kraft den 1 juli 1989. Utskottet beräknar att de tillsammans ger en ökning av skatteintäkterna med knappt 3 miljarder kronor räknat för ett helt år.

Det anförda innebär att utskottet till en del tillgodoser kraven i motion Fi64 yrkandena 8, 9 och 11.

Utskottet instämmer vidare i den uppfattning som framförs i motion Fi62 (c) yrkande 14 att en ökad likformighet bör eftersträvas när det gäller beskattningen av el från kraftvärmeverk resp. kondenskraftverk. Ett första steg i den riktningen kan vara att spillvärmen från kondenskraftverk beskattas på samma sätt som värmeproduktionen i kraftvärmeverk.

Finansutskottet föreslår därför med anledning av motion Fi62 yrkande 14 att riksdagen hemställer att regeringen skyndsamt skall lägga fram förslag härom.

Ett ställningstagande i sak till övriga här nämnda yrkanden bör anstå till dess att kommittén med uppdrag att utreda den indirekta beskattningens omfattning och utformning (KIS) (dir. 1907: 30 och 1988: 34) presenterat sina förslag. Utskottet avstyrker motionerna Fi64 yrkandena 6, 7, 12, 19 och 30, Sk652 yrkande 3 och Fi93 yrkande 2 i berörd del.

Uranskatt

I *motion Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c) yrkande 13 yrkas införande av uranskatt motsvarande 1 öre per kWh insatt bränsle. I *motion Fi64* av Inger Schörling m. fl. (mp) yrkande 10 begärs ett uttalande av riksdagen om att elskatten bör omvandlas till en skatt på energiråvaror. Yrkandet omfattar även vattenkraft.

I sitt yttrande till finansutskottet framhåller skatteutskottet att en beskattning av den primära energiråvaran för kärnkraftverk, uranet, innebär vissa fördelar. Ett motiv för en sådan beskattning är att man härigenom skulle träffa även svinn och överföringsförluster med skatten, vilket borde vara ägnat att stimulera till en höjning av verkningsgraden. Mot denna bakgrund finns det enligt finansutskottets mening skäl att med anledning av motion Fi62 (c) yrkande 13 skyndsamt utreda förutsättningarna för införande av en skatt på det uran som används i kärnkraftverk. Denna utredningsuppgift bör enligt utskottets mening anförtros åt kommittén om ökad användning av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken. Utskottet avstyrker däremot yrkande 10 i motion Fi64 (mp).

Övriga indirekta skatter

Utöver de yrkanden på energiskatteområdet som utskottet tidigare behandlat i betänkandet yrkas i *motion Fi64* av Inger Schörling m. fl. (mp) införande av miljöavgift på utsläpp och avfall av klor, svavel och kväve (yrkande 13) och införande av en förpackningsskatt på förpackningar av aluminium och plast (yrkande 14). Likartade yrkanden ställs i *motionerna Sk455* av Inger Schörling m. fl. yrkande 15 (mp), *Sk635* av Carl Frick (mp) och *Sk660* av Carl Frick och Gösta Lyngå (båda mp) yrkandena 1 – 3.

Slutligen yrkas i *motionerna Fi64* av Inger Schörling m. fl. (mp) yrkande 15, *Sk455* av Inger Schörling m. fl. (mp) yrkande 14 och *Sk695* av Inger Schörling m. fl. (mp) yrkande 2 en fördubbling av reklamskatten. Motio-

närerna anser att reklamen delvis är orsak till den rådande överhettningen och att den innebär ett omfattande slöseri med papper.

1988/89:FiU30

I sitt yttrande till finansutskottet beträffande reklamskatten erinrar skatteutskottet om att reklamskatteutredningens betänkande Reklamskatt (SOU 1988: 17) för närvarande övervägs inom finansdepartementet efter sedvanlig remissbehandling. Tidigare i vår (1988/89:SkU23) har skatteutskottet uttryckt uppfattningen att man bör invänta resultatet av dessa överväganden innan ställning tas till olika förslag till förändringar av reklamskatten. Skatteutskottet vidhåller denna ståndpunkt och avstyrker motionerna Fi64 yrkande 15, Sk455 yrkande 14 och Sk695 yrkande 2. Finansutskottet är vad gäller här aktuella skatter av samma mening som skatteutskottet.

Tanken på en allmän förpackningsskatt har tidigare aktualiserats i återkommande sammanhang men befunnits alltför komplicerad för att genomföra. Det finns, framhåller skatteutskottet i sitt yttrande, för närvarande ingen anledning att aktualisera någon utvidgning av det skattepliktiga området. Finansutskottet delar skatteutskottets uppfattning och avstyrker därför motionerna Fi64 yrkande 14, Sk455 yrkande 15, Sk635 och Sk660.

Den i *motion Fi64* av Inger Schörling m. fl. (mp) yrkande 13 väckta frågan om en miljöavgift på utsläpp av svavel m. m. har tagits upp av miljöavgiftsutredningen (SOU 1989: 21) i ett betänkande, som för närvarande remissbehandlas. I likhet med skatteutskottet anser finansutskottet att det inte finns anledning att föregripa regeringens överväganden. Man bör därför avvakta resultatet härav innan ställning tas till en påлага av det slag som föreslagits i motionen. Motionsyrkandet avstyrks.

I *motion Fi64* (mp) krävs även ett införande av en miljö- och kollektivtrafikavgift i storstadsområdena. Denna fråga tas upp till behandling i den pågående utredningen rörande storstadsområdenas trafik- och miljöfrågor (Dir. 1988: 20). Utredningen skall presentera sitt betänkande vid årsskiftet 1989-1990. Med hänvisning till vad utskottet anfört avstyrks motion Fi64 yrkande 18.

Allmän löneavgift

Regeringen föreslår i proposition 151 en tidsbegränsad höjning av den allmänna löneavgiften under tiden den 1 september 1989 – den 31 december 1990.

Enligt förslaget skall löneavgiften höjas generellt med 2 procentenheter till 2,34 %. I Stockholmsområdet – definierat som Stockholms län utom Norrtälje kommun – skall avgiften höjas med ytterligare 3 procentenheter. Den extra höjningen omfattar dock inte ersättningar som utges av kommun, landstingskommun eller kyrklig kommun.

Regeringsförslaget tas upp i sammanlagt 16 motioner. Moderata samlingspartiet, folkpartiet, centerpartiet och miljöpartiet de gröna avvisar förslaget i sin helhet. Vänsterpartiet kommunisterna avvisar den extra höjningen i Stockholmsområdet, men godtar den generella höjningen under

föresättning av att kommuner och landsting befrias från höjningen och att inkomsterna används till en skatterabatt till de lågavlönade. Förslaget avvisas också i ett antal enskilda motioner. I fyra motioner begärs att man skall undanta eller på annat sätt uppmärksamma förhållandena för folkhögskolor, folkrörelser, studieförbund samt olika former av religiösa och ideella organisationer. Några motioner tar särskilt upp förslagets effekter på Stockholmsområdet, och i en motion — *Fi95* av Anita Johansson m. fl. (s) — begärs jämkning av avgiftsuttaget inom denna region samt skärpt uppmärksamhet från regeringens sida på den sociala utvecklingen i Stockholmsområdet. I en annan motion — *Fi107* av Gösta Bohman m. fl. (m) — begärs att propositionen avslås och att riksdagen uttalar sig mot åtgärder riktade enbart mot Stockholmsområdet. I *motion Fi64* föreslår miljöpartiet de gröna att det samlade uttaget av arbetsgivaravgifter minskas med 10 procentenheter inom Norrland och vissa andra regioner samt för verksamheter med anknytning till vård och omsorg.

Finansutskottet får för sin del anföra följande. Liksom förslagen i kompletteringspropositionen är syftet med höjningen av den allmänna löneavgiften stabiliseringspolitiskt. Såsom utskottet tidigare framhållit är kapacitetsutnyttjandet högt och bristen på arbetskraft utbredd inom stora delar av ekonomin. Särskilt märkbara och allvarliga är överhettningstendenserna och bristen på arbetskraft i Stockholmsområdet, ett förhållande som också påtalas i motion *Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c). Utskottet delar därför den uppfattning som kommer till uttryck i propositionen och i motion *Fi62* (c) om att stabiliseringspolitiska åtgärder bör vidtas riktade mot bl. a. Stockholmsområdet. Enligt utskottets mening bör dock åtgärderna utformas på ett sådant sätt att även andra syften än rent stabiliseringspolitiska kan tillgodoses. Det vore därför lämpligare om andra lösningar än dem som förs fram i propositionen kunde väljas. Utskottet biträder således den uppfattning som kommit till uttryck i flertalet av de motioner som väckts i frågan och som förordar att den föreslagna höjningen av den allmänna löneavgiften inte genomförs. Riksdagen bör således inte anta förslaget om höjning av den allmänna löneavgiften intill utgången av år 1990. Därmed tillgodoses eller bortfaller också övriga motionsyrkanden som väckts med anledning av förslaget.

Vad utskottet här anför innebär således att utskottet biträder de avslagsyrkanden på proposition 151 som framförts i *motionerna Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c) yrkande 9 i berörd del, *Fi63* av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 14, *Fi96* av Bengt Westerberg m. fl. (fp), *Fi97* av Carl Bildt m. fl. (m), *Fi98* av Gunnar Björk m. fl. (c), *Fi99* av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkandena 3 och 4, *Fi100* av Inger Schörling m. fl. (mp), *Fi101* av Sonja Rembo och Ingrid Hemmingsson (båda m), *Fi103* av Elving Andersson (c) yrkande 1, *Fi106* av Ylva Annerstedt m. fl. (fp) och *Fi107* av Gösta Bohman m. fl. (m) yrkande 1.

Utskottet avstyrker samtidigt bifall till de motionsyrkanden som genom detta ställningstagande blivit tillgodosedda eller bortfallit. Det gäller *motionerna Fi63* av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkandena 10 och 11, *Fi95* av Anita Johansson m. fl. (s) yrkande 1, *Fi99* av Lars Werner m. fl. (vpk) yrk-

andena 1 och 2, *Fi102* av Nils Nordh m. fl. (s), *Fi103* av Elving Andersson (c) yrkande 2, *Fi104* av Berit Löfstedt m. fl. (s) och *Fi105* av Margareta Persson m. fl. (s).

I likhet med vad som framhålls i motion *Fi95* av Anita Johansson m. fl. (s) anser utskottet det angeläget att regeringen uppmärksammat följer *den sociala utvecklingen i Stockholmsområdet*. Utskottet vill erinra om att regeringen tillkallat en särskild utredare med uppdrag att senast våren 1990 lägga fram förslag till åtgärder för att förbättra livsmiljön i storstäderna. Utskottet utgår ifrån att de problem som motionärerna pekat på kommer att uppmärksammas i detta sammanhang. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet bifall till motion *Fi95* (s) yrkande 2.

Av vad utskottet nyss anfört framgår att utskottet anser att stabiliseringspolitiska åtgärder bör vidtas för att minska överhettningen i Stockholmsområdet. Utskottet delar således inte den uppfattning som framkommer i motion *Fi107* (m) yrkande 2 om att riksdagen skall uttala sig mot *åtgärder riktade enbart mot Stockholmsområdet* och avstyrker följaktligen detta motionsyrkande.

Vad beträffar det i *motion Fi64* av Inger Schörling m. fl. (mp) framförda förslaget om en *nedsättning av arbetsgivaravgifterna* för vissa regioner och verksamheter har ett snarlikt motionsyrkande nyligen prövats av riksdagen (1988/89: AU13, rskr. 235). Enligt arbetsmarknadsutskottets i det sammanhanget framförda uppfattning ankommer det på regionalpolitiska kommittén att lämna förslag om det framtida företagsstödet, och kommitténs utredningsarbete bör, ansåg utskottet, slutföras enligt givna direktiv. Detta blev också riksdagens beslut, och finansutskottet ser ingen anledning att nu, två veckor senare, ompröva detta ställningstagande. Utskottet avstyrker således motion *Fi64* (mp) yrkandena 20 och 21.

Tillfällig investeringsavgift och tillfälligt höjd fastighetsskatt i Stockholm – Uppsala-området

Utskottet övergår därmed till att behandla de alternativ till en höjning av den allmänna löneavgiften som utskottet övervägt.

Skatteutskottet och bostadsutskotten har i sina yttranden över proposition 150 (SkU4y och BoU3y) som alternativ till den extra höjningen av den allmänna löneavgiften i Stockholmsområdet med 3 procentenheter förordat att man i samma område inför en investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten. De båda utskotten pekar också på möjligheten att i Stockholmsområdet ändra den statliga fastighetsskatten för att uppnå den eftersträfvade effekten.

Den av skatte- och bostadsutskotten framförda idén om en investeringsavgift har sitt ursprung i fyra motioner, av vilka tre har det gemensamt att nivån på avgiften föreslås uppgå till 25 % av byggkostnaderna. I den fjärde motionen förs avgiftsnivån inte på tal.

I *motion Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c) yrkande 16 föreslås att investeringsavgiften skall belasta nyproduktion av lokalytor för industrier och kontor samt tas ut fr. o. m. den 1 augusti 1989 inom det område som benämns "Stockholm – Uppsala-korridoren".

I *motion Fi63* av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 15 föreslås att avgiften skall utgå på kostnaden för allt byggande utom bostäder och kommunal/landstingskommunal service. Den skall vidare ges en regionalpolitisk profil och kunna differentieras i förhållande till graden av överhettning. Byggverksamhet särskilt i Stockholms innerstad och bandet ut mot Arlanda bör enligt motionärerna träffas av avgiften.

I *motion Fi64* av Inger Schörling m. fl. (mp) yrkande 17 föreslås att avgiften tas ut på oprioriterade byggen i storstadsområdena för att därigenom ge utrymme för bostadsbyggande.

I *motion Fi92* av Hans Göran Franck m. fl. (s) i nu berörd del förordas bl. a. att man i ekonomiskt överhettade regioner tar ut en till nivån ospecificerad investeringsavgift. Motionärerna anser att denna åtgärd i kombination med vissa andra är bättre än de generella åtstramningsåtgärder som regeringen föreslagit och som enligt motionärerna drabbar människor med låga inkomster hårdast.

Investeringsavgifter i olika former har tagits ut på byggnadsarbeten under tre perioder sedan 1950-talet. Senast detta förekom var 1977, då åtgärden vidtogs för att dämpa den snabba kostnadsutvecklingen inom byggnadssektorn och frigöra resurser för bostadsbyggande och för industrins byggnadsinvesteringar. Avgiften utgick då med 15 % på s. k. oprioriterade byggnadsarbeten som sattes i gång under perioden den 23 maj – den 19 oktober 1977. Som oprioriterade byggnadsarbeten räknades bl. a. bensinstationer, bilverkstäder, butiks-, kontors-, bank-, hotell- och restauranglokaler samt sporthallar och kommunala förvaltningsbyggnader.

Skatteutskottet pekar i sitt yttrande bl. a. på möjligheten att återinföra en investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten som ett sätt att dämpa tendenserna till överhettning. För att frigöra resurser för bostadsbyggande och underlätta för den viktiga offentliga vård- och servicesektorn bör – anser skatteutskottet – dessa områden undantas från avgiften. Enligt skatteutskottet bör möjligheten att införa en investeringsavgift med denna utformning undersökas närmare.

Även bostadsutskottet anser att det kan finnas skäl att pröva förutsättningarna för en investeringsavgift på visst byggande i landet; inte minst inom Stockholmsområdet och där i synnerhet i vad som kallas Stockholm – Uppsala-korridoren.

I stället för den extra höjningen av löneavgiften anser såväl skatte- som bostadsutskottet att man också bör undersöka förutsättningarna att uppnå de eftersträlvade effekterna genom förändringar i den statliga fastighets-skatten. Vad skatteutskottet närmast åsyftar med sitt förslag är att man skall höja skatteuttaget för andra fastigheter än sådana som används för bostadsändamål inom den berörda regionen. Bostadsutskottet framhåller i sitt yttrande att det från de utgångspunkter bostadsutskottet närmast har att bedöma får anses motiverat att införa en särskild/extra fastighetsskatt på kontorslokaler m. m. i Stockholmsområdet.

Finansutskottet får för sin del anföra följande. De åtgärder som skatte- och bostadsutskottet föreslår för Stockholmsområdet kan delvis ses som kom-

plement till varandra. Investeringsavgiften är avsedd att träffa nybyggnation av kontorslokaler och andra oprioriterade byggnadsarbeten. Dess syfte är således att dämpa överhettningen på byggmarknaden och att vidga utrymmet för produktion av nya bostäder. Den föreslagna skärpningen av fastighetsskatten riktar sig mot det befintliga beståndet av kontorslokaler, butiker, hotell m. m. och får bl. a. till effekt att prisutvecklingen på sådana fastigheter dämpas. Enligt utskottets mening bör därför båda åtgärderna genomföras.

Regionalt bör åtgärderna avgränsas till de delar av Stockholms län med omgivningar där överhettningstendenser gjort sig märkbara. I Stockholms län bör sålunda Norrtälje och Södertälje kommuner undantas eftersom man där har de största sysselsättningsproblemen i länet. Å andra sidan bör Uppsalaområdet, dvs. Uppsala och Håbo kommuner, omfattas av åtgärderna eftersom man även där har en överhettad arbetsmarknad.

Finansutskottet föreslår således att *en tidsbegränsad investeringsavgift* införs. Avgiften bör uppgå till 10 % av byggkostnaden och omfatta byggen som påbörjas på byggnadsplatsen fram till utgången av 1990. Avgiften, som inte bör vara avdragsgill vid inkomstbeskattningen, skall erläggas av byggherren och tas ut om arbetet utförs i Stockholms- och Uppsalaområdet, dvs. i Stockholms län utom Norrtälje och Södertälje kommuner samt i Uppsala och Håbo kommuner.

Några dispensmöjligheter bör inte ges. Å andra sidan bör undantag göras för bl. a. mindre projekt. Någon avgift bör således inte tas ut på byggnadsarbeten med en total byggnadskostnad understigande 5 milj. kr. I byggkostnaden inräknas därvid även markarbeten.

Investeringsavgiften bör träffa i huvudsak samma typ av oprioriterade projekt som berörts av tidigare investeringsavgifter. Kretsen av avgiftsbelagda byggnadsarbeten bör sålunda omfatta bensinstationer, bilverkstäder, parkeringshus samt butiks-, kontors-, bank-, hotell- och restauranglokaler. Även förvaltningsbyggnader, kyrkor, samlingslokaler, nöjeslokaler, sporthallar och andra idrottsanläggningar bör räknas in i denna krets. Om byggkostnaden överstiger den avgiftsfria gränsen bör avgift också utgå på bostadshus som uppförs utan statligt stöd såvida det inte är fråga om fritidshus. Avgift bör också utgå på mindre fritidshus om de ingår i projekt som omfattar mer än ett hus.

Innefattar byggnadsarbetet såväl avgiftsbelagt som avgiftsfritt byggnadsarbete bör liksom vid tidigare tillfällen den ordningen gälla att projektet anses vara till övervägande del avgiftsbelagt byggande om detta utgör mer än 50 % av hela byggnadsarbetet.

Frågan om avgift skall påföras eller inte bör prövas av länsskattemyndighet. Talan mot länsskattemyndighets beslut förs hos länsrätt. Länsrättens beslut kan överklagas hos kammarrätt.

Det av utskottet föreslagna regelverket är i väsentlig utsträckning utformat enligt samma principer som låg till grund för 1977 års investeringsavgift. Vid tolkningen och tillämpningen av de nya reglerna kan man således i mycket stor utsträckning få vägledning av den praxis som utbildats under perioder då äldre lagstiftning tillämpats.

Såsom utskottet tidigare framhållit har investeringsavgiften det dubbla

syftet att dämpa överhettningen på byggmarknaden och vidga utrymmet för produktion av nya bostäder. För att förstärka denna utjämnande effekt bör det övervägas om inte intäkterna från avgiften senare kan återföras till regionen för bl. a. produktion av bostäder. Ett förslag av denna innebörd finns i motion Fi62 av Olof Johansson (c). Det bör ankomma på regeringen att närmare överväga denna fråga och till riksdagen återkomma med förslag.

Utskottets förslag till föreskrifter bör tas in i en särskild lag om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten. Utskottet har med anledning av motionerna Fi62 (c) yrkande 16, Fi63 (vpk) yrkande 15, Fi64 (mp) yrkande 17 och Fi92 (s) i berörd del i betänkande 1988/89:FiU36 lagt fram ett förslag till sådan lag. Utskottet har i det sammanhanget också föreslagit en mindre ändring i skattebrottslagen (1971:69).

Vidare föreslår finansutskottet att *en tillfällig fastighetsskatt* tas ut på fastigheter som är belägna i samma område, dvs. i Uppsala och Håbo kommuner samt i Stockholms län utom Norrtälje och Södertälje kommuner.

Den statliga fastighetsskatten träffar småhus, hyreshus och bostadsbyggnader på lantbruk. Däremot omfattar den inte industrifastigheter. Med hyreshus avses i detta sammanhang inte bara byggnader som är inrättade till bostad åt minst tre familjer utan också sådana byggnader som används till kontor, butik, hotell, restaurang eller liknande.

Allmänna byggnader är i princip undantagna från skatteplikt. Dock är statliga och kommunala byggnader avsedda för affärsdrivande verksamhet inte undantagna från skatteplikt.

Underlaget för fastighetsskatten är för småhus en tredjedel av taxeringsvärdet och för hyreshusenhet 55 % av taxeringsvärdet. För hyreshus på lantbruksenhet gäller dock att underlaget motsvaras av hela bostadsbyggnadsvärdet och tomtmarksvärdet.

Den tillfälliga fastighetsskatten bör lagtekniskt knyta an till de föreskrifter som gäller för den statliga fastighetsskatten. Höjningen bör därvid avgränsas till sådana hyreshusenheter som främst används till kontor, butiker, hotell, restauranger eller liknande. Begreppet hyreshusenhet innefattar i detta sammanhang både hyreshus och tomtmark för sådan byggnad.

Den gjorda avgränsningen innebär att hyreshusenheter som till övervägande del består av bostäder inte berörs av förslaget. Detta undantag gäller oavsett om bostäderna är hyreslägenheter eller bostadsrättslägenheter.

Skattechöjningen bör genomföras på så sätt att man för de berörda fastigheterna höjer underlaget för fastighetsskatten från nuvarande 55 % av taxeringsvärdet till hela taxeringsvärdet. En sådan förändring leder till en ökad skattebelastning på drygt 80 %.

Avgränsningen av de fastigheter som skall omfattas av den nya skatten bör följa den indelning som tillämpas vid fastighetstaxeringen. Definitionsmässigt överensstämmer denna också med de beteckningar som används i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt. Den närmare avgränsningen torde därvid kunna göras med hjälp av de kodbeteckningar som riksskatteverket använt sig av vid 1988 års allmänna fastighetstaxering av hyreshus. De fastigheter som bör omfattas av den särskilda fastig-

hetsskatten är i huvudsak de som vid denna fastighetstaxering givits typkoderna 322, 323, 324, 325 och 326, dvs. hyreshusenheter bestående av hotell eller restaurang, hyreshusenheter bestående av kiosk, hyreshusenheter bestående av parkeringshus, hyreshusenheter bestående huvudsakligen av lokaler samt hyreshusenheter bestående av kontor c. d. belägna inom industrimark.

Eftersom de vid fastighetstaxeringen åsatta typkoderna kan få avgörande betydelse i detta sammanhang bör en inkomsttaxeringsnämnd kunna frånga en klart oriktig kodning.

Höjningen, som skall vara tillfällig, bör tillämpas endast vid 1991 års taxering. Utskottets förslag till lag om viss tillfällig höjning av uttaget av statlig fastighetsskatt framgår av *bilaga 4*. Denna lag bör träda i kraft den 1 juli 1989. Äldre bestämmelser bör emellertid gälla i fråga om fastighets-skatt för beskattningsår som har påbörjats före ikraftträdandet.

Statens intäkter från fastighetsskatten från de nu aktuella kategorierna i Stockholm-Uppsala-området kan vid nuvarande skatteuttag beräknas till ca 0,7 miljarder kronor år 1989. Merintäkterna för år 1990 på grund av det höjda skatteuttaget väntas därmed uppgå till ca 0,6 miljarder kronor.

Vad utskottet här anfört överensstämmer med de synpunkter som skatteutskottet (1988/89: SkU4y) och bostadsutskottet (1988/89: BoU3y) fört fram i sina yttranden till finansutskottet. Med stöd av initiativrätten enligt RO 3:7 föreslår utskottet att riksdagen antar det i bilaga 4 intagna förslaget till lag om viss tillfällig höjning av uttaget av statlig fastighetsskatt samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om tillfällig fastighetsskatt i Stockholm-Uppsala-området.

Arbetsmiljöavgift

Skatteutskottet har i sitt yttrande över proposition 151 (SkU5y) föreslagit att en tillfällig arbetsmiljöavgift införs. Intäkterna från denna avgift skall i sin helhet användas till insatser för rehabiliteringsåtgärder för anställda med långvarigt nedsatt hälsa, åtgärder för att nedbringa de anställdas sjukfrånvaro liksom åtgärder som kan aktualiseras av arbetsmiljökommissionens arbete samt därmed sammanhängande ändamål. Förutom att kunna bidra till rehabilitering och bättre hälsa bör dessa insatser också kunna medföra ett ökat utbud av arbetskraft, framhåller skatteutskottet.

Skatteutskottet anser att finansutskottet bör överväga möjligheten att införa en tillfällig arbetsmiljöavgift av detta slag och de riktlinjer som skall gälla för medlens användning.

Finansutskottet vill med anledning härav anföra följande. Den förda politiken på arbetsmarknadsområdet har kommit att karakteriseras som arbetslinjen. Innebörden härav är att man i första hand eftersträvat att ge arbetslösa arbete, utbildning eller andra arbetsförberedande åtgärder i stället för att passivt betala ut kontantstöd. Som en följd härav har både arbetslösheten och de därmed förknippade kostnaderna kunnat hållas nere.

Antalet långtidssjukskrivna och förtidspensionärer har emellertid ökat kraftigt. Pågående långvariga sjukfall har näst intill fördubblats mellan

åren 1983 och 1988. Dessa sjukfall tog i anspråk ungefär 16 miljarder kronor eller 50 % av de totala kostnaderna för sjukpenningen. En av riks försäkringsverket gjord undersökning tyder på att det endast är 10—15 % av de långvariga sjukskrivningsfallen som har omfattats av yrkesinriktad rehabilitering. Mindre än hälften av de långtidssjukskrivna återvänder till arbete i någon form, och mer än var tredje får förtidspension. Andelen som återgår i arbete efter ett års sjukskrivning är mycket låg.

Samtidigt gäller att mer än 50 000 personer varje år får förtidspension och att antalet förtidspensionärer ökar med ca 10 000 per år. Sammanlagt finns det nu närmare 350 000 förtidspensionärer, och mer än 100 000 av dessa är under 55 år. En person som beviljas förtidspension har i genomsnitt 14 år kvar till ålderspension. Det medför att varje beslut om förtidspension i genomsnitt föranleder framtida utbetalningar/uteblivna inbetalningar på ca 1,5 milj. kr. Kostnaden för samtliga förtidspensioner uppgick under 1988 till ca 22 miljarder kronor.

För närvarande står över en halv miljon personer utanför arbetsmarknaden på grund av arbetsskador, förtidspension och långvarig sjukskrivning. Samhällets kostnader för dessa grupper är betydande, men viktigare ändå är att det bakom de enskilda individerna döljer sig mänskliga problem och lidanden av betydande mått.

Den av skatteutskottet föreslagna arbetsmiljöavgiften skall ses mot denna bakgrund. En snabbt införd avgift och en tillfällig lösning av de inordagna medlen kan också bidra till att dämpa överhettningen i ekonomin. Avgiften får därmed en stabiliseringspolitisk effekt. En styrning av medlen till de områden som skatteutskottet angett ger dem som slagits ut från arbetsmarknaden chans till ett nytt liv och eventuellt också möjlighet till nytt arbete.

Ett problem i svensk ekonomi är den brist på arbetskraft som föreligger i stora delar av landet. Det är angeläget såväl i nuvarande överhettningssläge som i ett längre tidsperspektiv att på olika sätt öka utbudet av arbetskraft. Sker inte detta riskerar svensk exportindustri att hamna i svårigheter samtidigt som angelägna behov inom vård och omsorg inte kan tillgodoses.

Att förbättra den yrkesinriktade rehabiliteringen och avveckla dåliga arbetsmiljöer är angelägna åtgärder som skulle kunna minska antalet förtidspensionärer och långtidssjukskrivna. Detta är särskilt väsentligt av hänsyn till de enskildas välbefinnande. Men det är också viktigt att man kan ta till vara det yrkeskunnande och den arbetslivserfarenhet som finns hos dessa grupper. En effektiv utbudspolitik skulle därmed kunna förenas med socialpolitiska mål. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att en tillfällig arbetsmiljöavgift införs.

Arbetsmiljöavgiften bör utgå med 1,5 % av avgiftsunderlaget för ersättning som utges under perioden september 1989 — december 1990. Skyldiga att betala arbetsmiljöavgift skall vara arbetsgivare, och avgiften bör beräknas på samma underlag som gäller för folkpensionsavgiften. Dock bör de som erlägger egenavgifter undantas från avgiften.

För sjömän betalar arbetsgivare sjukförsäkringsavgift, folkpensionsavgift och allmän löneavgift enligt en lägre procentsats än vad som gäller för andra anställda. Det framgår av 2 kap. 2 § lagen (1981:691) om socialav-

gifter och 3 § lagen (1982:423) om allmän löneavgift. En motsvarande ned-sättning av avgiften bör gälla även arbetsmiljöavgiften.

Utskottet beräknar att bruttointäkterna från avgiften kommer att uppgå till 6,6 miljarder kronor under budgetåret 1989/90. Totalt väntas 10,7 miljarder kronor flyta in i form av arbetsmiljöavgifter.

Influtna medel bör tillföras en särskild fond som benämns arbetslivsfonden och som är skild från statsbudgeten.

Fondens tillgångar skall i sin helhet användas till bidrag åt arbetsgivare för olika rehabiliteringsinsatser och arbetsmiljöförbättrande åtgärder. Därmed ställs medel till förfogande för en ökad satsning på arbetslinjen. Det bör understrykas att avsikten med arbetslivsfonden är att stimulera till insatser som annars inte skulle komma till stånd.

De insatser som utskottet åsyftar är främst rehabiliteringsåtgärder för anställda med långvarigt nedsatt hälsa, åtgärder för att nedbringa sjukfrånvaron samt nya investeringar vilkas syfte är att i väsentlig grad bidra till att förbättra arbetsmiljön och som berörda företag inte är skyldiga att genomföra enligt lag eller annan författning. Ändamålsbestämmelserna i utskottets lagförslag har utformats så att fondens medel också skall kunna utnyttjas för åtgärder som kan bli aktuella genom arbetsmiljökommissionens arbete.

Reglerna om arbetsmiljöavgiften bör tas in i en särskild lag. Den nya avgiften föranleder att arbetsgivarens uppgiftsskyldighet utvidgas. I lagen anges att bestämmelserna i 2 kap. 6 § och 5 kap. lagen om socialavgifter avseende avgifternas fördelning på avgiftsändamål och uppbörden är tillämpliga i fråga om arbetsmiljöavgiften.

Det bör enligt utskottets mening ankomma på regeringen att till riksdagen återkomma med förslag om lämplig organisation och de närmare tillämpningsföreskrifter som erfordras för förvaltning och fördelning av fondens tillgångar.

I detta sammanhang bör också prövas när under perioden 1990–1991 som utbetalningarna från fonden skall påbörjas och vilken regional anknytning som kan ges.

I avvaktan på regeringens förslag bör medlen sättas in på särskilt konto i riksgäldskontoret för att de skall kunna hållas åtskilda från statsbudgeten. Ränta motsvarande diskontot bör utgå på inestående medel.

Vad utskottet här anfört överensstämmer med de synpunkter som skatteutskottet fört fram i sitt yttrande (1988/89:SkU5y) till finansutskottet. Med stöd av initiativrätten enligt RO 3:7 föreslår utskottet att riksdagen antar de i bilaga 4 intagna förslagen till lag om arbetsmiljöavgift och lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en tillfällig arbetsmiljöavgift och en arbetslivsfond.

Vinstindragningar från företag

I motion Fi63 (vpk) yrkande 12 yrkas införande av en engångsskatt på företagens likviditet med 10 miljarder kronor, som enligt motionärerna bör användas till vård, omsorg, skola och kultur. I yrkande 13 i samma motion begärs att regeringen lägger fram förslag om en permanent vinst-

skatt för de kommande budgetåren motsvarande 10 miljarder kronor. I yrkande 5 i samma motion föreslås därutöver även en indragning från bank- och kreditväsendet.

Skatteutskottet erinrar i sitt yttrande till finansutskottet om att regeringen tidigare i år föreslagit en vinstskatt som beräknas ge ökade skatteintäkter på 3,5 miljarder kronor. Utskottet har nyligen tillstyrkt detta förslag (prop. 1988/89: 132, SkU33). Att nu besluta om ytterligare pålagor för företagen av en sådan omfattning som föreslås i yrkandena 12 och 13 kan enligt skatteutskottet inte komma i fråga. Finansutskottet är av samma mening som skatteutskottet. De indragna medlen skall enligt motionärerna användas för en utbyggnad av den offentliga sektorn. Vad gäller detta förslag anser utskottet att det är fel att i nuvarande ekonomiska situation förorda en så kraftig expansion av denna sektor på bekostnad av industri-sektorn. De nödvändiga investeringarna i den offentliga och privata sektorn kan endast åstadkommas genom att tillväxten ökar och/eller att tillväxten i den totala konsumtionen dras ner. Utskottet avstyrker med det anförda motion Fi63 (vpk) yrkandena 5, 12 och 13.

Prisstopp

I *motion Fi63* yrkande 18 av Lars Werner m. fl. (vpk) krävs att ett omedelbart prisstopp införs. Motionärerna motiverar en sådan åtgärd med att detta skulle minska inflationstrycket och därigenom motverka en ytterligare urholkning av de arbetandes löner.

Utskottet delar inte motionärernas uppfattning att prisstopp skulle kunna motverka en befarad försämring av reallönerna på det sätt som anges i motionen. Ett prisstopp bidrar inte mer än tillfälligt till att minska inflationstrycket i ekonomin. Utskottet avstyrker motion Fi63 (vpk) yrkande 18.

Övriga ekonomisk-politiska åtgärder

Omsättningsskatt på aktier

I *motionerna Fi85* av Knut Wachtmeister och Bo Lundgren (båda m) och *Fi82* av Håkan Hansson m. fl. (c) yrkas att omsättningsskatten på värdepapper avskaffas fr. o. m. den 1 juli 1989. Även i *motion Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c) yrkande 21 begärs att skatten skall avvecklas och att regeringen lägger fram förslag om en avveckling. Som skäl för yrkandena åberopas de negativa effekter som enligt motionärernas uppfattning omsättningsskatten på aktier m. m. haft på penningmarknaden. I *motion Fi92* av Hans Göran Franck m. fl. (s) krävs bl. a. en skärpt aktiebeskattning.

Skatteutskottet framhåller i sitt yttrande till finansutskottet att man vid tidigare behandling av likartade yrkanden bl. a. framhållit att skattereglerna för aktier i allmänhet erbjuder avsevärda fördelar jämfört med vad som gäller för vanligt banksparande och att reglerna innebär att arbetsfria inkomster beskattas väsentligt förmånligare än arbetsinkomster. Detta är enligt skatteutskottets uppfattning ett av de stora problem som ingår i de

pågående övervägandena rörande den kommande skattereformen som syftar till att nedbringa marginalsatserna och samtidigt upprätthålla de fördelningspolitiska ambitionerna i skattelagstiftningen. Som framhållits vid tidigare behandling av motionsyrkanden på dessa områden är samtliga de frågor som tas upp i motionerna av den arten att de bör prövas i detta sammanhang. Några nya omständigheter som bör föranleda en annan bedömning har inte förekommit. Finansutskottet är av samma mening som skatteutskottet och avstyrker alltså motionerna Fi62 yrkande 21, Fi82, Fi85 och Fi92 i berörd del.

Inkomstskatten

I propositionen framhålls att den statliga inkomstskatten bör sänkas år 1990 genom förändringar av skatteskalen med ungefär samma inriktning och utformning som för innevarande år och att värdet av underskottsavdragen bör minskas i samma omfattning. Regeringen kommer enligt propositionen att förelägga riksdagen förslag om den närmare utformningen av 1990 års skatteskalor när avtalsförhandlingar har slutförts på en större del av arbetsmarknaden.

I *motion Fi60* (m) yrkande 16 yrkas att den kommande skattereformen påbörjas redan 1990 med kraftiga sänkningar i den statliga skatteskalen, kommunalt skattestopp och inflationsskydd av skatteskalorna.

I *motion Fi61* (fp) yrkande 3 föreslås också att den kommande skattereformen inleds redan 1990 med bl. a. en sänkning av marginalsatserna med 7–15 procentenheter, ett återinförande av inflationsskyddade skatteskalor och en basbreddning i linje med vad som med relativ bred enighet kommer att föreslås av de olika skatteutredningarna.

I *motion Fi62* (c) yrkande 18 framhålls att de fortsatta marginalsattesänkningarna bör ske bl. a. som en successiv anpassning till en kommande skattereform. Motionärerna föreslår en skattereduktion på 1 000 kr. — lika för alla skattebetalare — att utbetalas under 1990, en åtgärd som motionärerna anser vara motiverad även av stabiliserings- och arbetsmarknadspolitiska skäl.

Enligt *motion Fi63* (vpk) yrkande 16 gynnar en marginalsattesänkning i första hand de högavlönade och bidrar till att ytterligare snedvrider de rådande lönc- och inkomstklyftorna. Motionärerna begär därför ett uttalande som går ut på att regeringen inte bör lägga fram något skatteförslag som innebär marginalsattesänkningar för högavlönade utan i stället införa en skatterabatt för de lägst avlönade 1989 och 1990.

Skatteutskottet har tidigare i vår behandlat olika motionsyrkanden avseende skatten för 1990 års inkomster (1988/89: SkU20). Utskottet framhåller i sitt yttrande till finansutskottet att frågan om utformningen av 1990 års skatter bör anstå till dess resultatet av den pågående översynen av skattesystemet redovisats och möjligheterna att överblicka resultatet av de pågående löneförhandlingarna förbättrats. Skatteutskottet utgick ifrån att regeringen därefter skulle komma att lägga fram förslag beträffande 1990 års skatter. Regeringens avsikter enligt propositionen ligger enligt yttrandet väl i linje med vad skatteutskottet förordat, och utskottet anser heller

inte att någon omständighet förebragts som motiverar att ställning tas redan nu – innan utredningarna presenterat sina förslag och innan man kan till fullo överblicka utfallet av avtalsförhandlingarna – till en mera detaljerad utformning av skatten för nästa års inkomster. Den av finansutskottet förordade höjningen av energiskatterna kan också ses som ett led i den för år 1990 planerade skattesänkningen på arbete – genom t.ex. sänkta skattesatser och/eller skattereduktion. Utskottet utgår från att den höjning av fastighetsskatten, som utskottet förordat, inte kommer att höja skattekvoten. Med hänvisning till detta och vad skatteutskottet har anfört biträder finansutskottet propositionen i vad avser inriktningen av kommande förslag rörande skatterna för inkomsterna under år 1990 och avstyrker motionerna Fi60 yrkande 16, Fi61 yrkande 3, Fi62 yrkande 18 och Fi63 yrkande 16.

Avdrag för pensionärer

I *motion Fi60* (m) yrkande 17 begärs att regeringen skall lägga fram förslag om att slopa avtrappningen av det extra avdraget mot förvärvsinkomster för pensionärer. I *motion Fi61* (fp) yrkande 11 föreslås att man inför ett förvärvsavdrag för pensionärer på 10 000 kr. Syftet är att minska de marginaeffekter vid beskattningen som enligt motionärerna hindrar många pensionärer från att fortsätta med förvärvsarbete efter pensioneringen.

Riksdagen har under det senaste året beslutat om olika åtgärder för att minska de marginalskatte- och andra marginaeffektsproblem som avtrappningen av det extra avdraget medför. Bl. a. beslutades under hösten 1988 om ändringar av bestämmelserna för inkomst- och förmögenhetsprövningen av det extra avdraget och det kommunala bostadstillägget i syfte att mildra marginaeffekterna i vissa fall. Frågan om folkpensionärernas extra avdrag är för närvarande föremål för överväganden inom kommittén med uppdrag att göra en översyn av inkomstskattesystemet (dir. 1987: 29), och mot bakgrund av att ett förslag är att vänta inom kort finns det, framhåller skatteutskottet i sitt yttrande till finansutskottet, inte någon anledning att nu vidta några åtgärder med anledning av motionerna Fi60 yrkande 17 och Fi61 yrkande 11. Finansutskottet delar skatteutskottets uppfattning och avstyrker därför de ifrågavarande motionsyrkandena.

Mjölksubventioner

Efter den överenskommelse som nyligen träffats vid GATT-förhandlingarna på jordbruksområdet kommer prishöjningarna på livsmedel att bli små under det närmaste året. Mot bakgrunden härav har regeringen föreslagit att resterande livsmedelssubventioner avskaffas den 1 juli 1989 och att i princip motsvarande stöd läggs ut som en höjning av barnbidraget. Livsmedelssubventionerna omfattar numera endast konsumtionsmjölk och uppgår enligt riksdagens nyligen fattade beslut (1988/89: JoU12, rskr. 156) till 1 475 milj. kr. under budgetåret 1989/90. I konsumentledet motsvarar subventionerna 1,73 kr. per liter mjölk.

I motioner från moderata samlingspartiet, centerpartiet, vänsterpartiet

kommunisterna och miljöpartiet de gröna yrkas avslag på regeringsförslaget. Samma yrkande förs också fram i ett antal enskilda motioner. Moderata samlingspartiet begär dessutom att riksdagen gör ett tillkännagivande om att livsmedelssubventionerna skall avvecklas under en tioårsperiod, dvs. i den takt som stödet trappats ned under de senaste åren. Folkpartiet accepterar för sin del regeringsförslaget, men endast under förutsättning av att barnbidragshöjningen uppgår till 960 kr. per barn och år, dvs. med 180 kr. mer än vad regeringen föreslagit.

Jordbruksutskottet, som yttrat sig i frågan (1988/89: JoU6y), delar den mening som kommit till uttryck i flertalet motioner om att subventionerna av konsumtionsmjölk för närvarande inte bör sänkas ytterligare. Jordbruksutskottet erinrar om att mjölksubventionerna redan har sänkts med 500 milj. kr. Jordbruksutskottet förordar således att riksdagen dels biträder motionsyrkandena om avslag på regeringens förslag, dels avslår propositionen i denna del.

Finansutskottet är inte av annan mening än jordbruksutskottet. Finansutskottet föreslår således att riksdagen med bifall till *motionerna Fi60* av Carl Bildt m. fl. (m) yrkande 14 i berörd del, *Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c) yrkande 9 i berörd del, *Fi64* av Inger Schörling m. fl. (mp) yrkande 3, *Fi68* av Lars Werner m. fl. (vpk), *Fi71* av Stina Gustavsson och Kersti Johansson (båda c), *Fi74* av Marianne Andersson och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (båda c), *Fi75* av Sven Eric Lorentzon m. fl. (m) yrkande 1 och *Fi91* av Kjell Ericsson m. fl. (c, m, fp) samt med anledning av motion *Fi61* av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkande 8 i berörd del avslår regeringens förslag under avsnitt C i bilaga 8 i propositionen att anvisa ett 1 475 milj. kr. lägre belopp till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* för budgetåret 1989/90 än vad som tidigare anvisats.

Även om finansutskottet således inte är berett att nu föreslå någon omedelbar avveckling av livsmedelssubventionerna, bör enligt utskottets mening frågan tas upp till förnyad prövning i anslutning till beredningen av de förslag som väntas framkomma från utredningen om reformerad inkomstbeskattning (RINK) och kommittén för indirekt beskattning (KIS). Riksdagen bör således inte binda sig för ett *avvecklingsprogram för livsmedelssubventionerna* t. ex. under en tioårsperiod, vilket föreslås i två av moderata samlingspartiets motioner. Utskottet avstyrker dessa båda motioner, dvs. motion *Fi60* av Carl Bildt m. fl. (m) yrkande 14 i berörd del samt motion *Fi75* av Sven Eric Lorentzon m. fl. (m) yrkande 2.

Vad utskottet här anfört om avvecklingen av livsmedelssubventionerna bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen.

Barnbidrag

Regeringen föreslår att barnbidraget höjs den 1 juli 1989 med 780 kr. per barn och år. En motsvarande höjning föreslås också av det förlängda barnbidraget för grundskoleelever samt av studiebidraget till gymnasiestudierande. Statens utgifter väntas som en följd härav öka med 1 587 milj. kr.

under budgetåret 1989/90. Av propositionen framgår att höjningarna är avsedda att motverka de effekter som skattehöjningar och avskaffade livsmedelssubventioner m. m. har på barnfamiljernas levnadsstandard.

Moderata samlingspartiet motsätter sig såväl den föreslagna momshöjningen som det omedelbara slopandet av mjölksubventionerna och anser det därför inte erforderligt med någon höjning av barnbidraget. I tre motioner — *Fi60* av Carl Bildt m. fl. (m), *Fi88* av Sten Svensson m. fl. (m) och *Ub37* av Ann-Cathrine Haglund m. fl. (m) — yrkar moderata samlingspartiet avslag på regeringens förslag till höjning av barnbidrag och studiebidrag samt förordar i stället att det vid den kommunala beskattningen införs ett grundavdrag på 15 000 kr. per hemmavarande barn upp till 18 års ålder. Grundavdraget skall införas stegvis med början vid beskattningsåret 1990.

Folkpartiet föreslår i *motion Fi61* av Bengt Westerberg m. fl. en höjning av barnbidraget med 960 kr. per barn och år och ställer en höjning av denna omfattning som villkor för att kunna acceptera att mjölksubventionerna avskaffas.

Även centerpartiet föreslår i *motion Fi62* av Olof Johansson m. fl. att barnbidraget höjs med 960 kr. per barn och år, medan vänsterpartiet kommunisterna i *motion Fi63* av Lars Werner m. fl. vill att barnbidraget skall uppgå till 1/4 basbelopp, vilket för innevarande år skulle medföra en höjning med 1 155 kr.

Socialutskottet anser i sitt yttrande att den av regeringen föreslagna barnbidragshöjningen med 780 kr. per barn och år är en väl avvägd kompensation åt barnfamiljerna för den köpkraftsindragning som uppkommer genom de ekonomisk-politiska åtgärder som föreslås i propositionen. Med hänsyn härtill biträder socialutskottet propositionens förslag och avstyrker de aktuella motionerna.

Finansutskottet får för egen del anföra följande. Regeringens förslag till barnbidragshöjning skall ses mot bakgrund av att mjölksubventionerna samtidigt föreslås bli avvecklade. Sett utifrån samhällsekonomiska utgångspunkter balanseras barnbidragshöjningen i allt väsentligt av de slopade mjölksubventionerna. Finansutskottet har tidigare ställt sig bakom jordbruksutskottets förslag och således inte ansett sig kunna förorda en omedelbar avveckling av mjölksubventionerna. Ett direkt bifall till socialutskottets förslag i frågan om barnbidragshöjningen skulle därmed ge upphov till ett icke oväsentligt inkomstillskott, vilket skulle motverka den omedelbara åtstramning av efterfrågan som utskottet anser eftersträvasvärd. Med hänsyn härtill bör barnbidraget inte höjas den 1 juli 1989.

Andra skäl än rent samhällsekonomiska talar emellertid för att barnbidraget höjs. Barnbidraget har varit oförändrat sedan den 1 januari 1987, och vissa av de åtgärder som utskottet förordar i detta sammanhang får effekt också på barnfamiljernas ekonomi. Många barnfamiljer lever under knappa betingelser och har små marginaler att klara ekonomiska påfrestningar. Fördelningspolitiska skäl talar alltså för att barnfamiljerna ges kompensation för inflation. Enligt utskottets mening bör barnbidraget höjas den 1 januari 1990. Höjningen bör därvid vara något större än de 780

kr. per barn och år som regeringen föreslagit. Av samhällsekonomiska skäl är utskottet dock inte berett att sträcka sig så långt som till en höjning med 960 kr. per barn och år, vilket är den justering som föreslås i motionerna Fi61 (fp) och Fi62 (c). En höjning med 900 kr. per barn och år, eller 75 kr. i månaden, framstår enligt utskottet som väl avvägd med hänsyn till övriga omständigheter.

Finansutskottet föreslår således att barnbidraget höjs den 1 januari 1990 med 900 kr. per barn och år. En motsvarande anpassning bör samtidigt göras av det förlängda barnbidraget till elever i grundskolan samt av studiebidraget till gymnasieelever. Kostnaderna för höjningarna beräknar utskottet till drygt 1 800 milj. kr. för helt år. Härav infaller 909 milj. kr. under budgetåret 1989/90, varav 798 milj. kr. bör påföras anslaget C 1 *Allmänna barnbidrag* på socialdepartementets huvudtitel och 111 milj. kr. anslaget E 3 *Studiehjälp m. m.* på utbildningsdepartementets huvudtitel.

Med den av utskottet föreslagna ändringen kommer barnbidrag inkl. flerbarnstillägg att uppgå till följande belopp:

Utskottets förslag till barnbidragshöjning den 1 januari 1990

Antal barn	Höjning av barnbidraget, kr./år	Nytt barnbidragsbelopp, kr./år
1 barn	900	6 720
2 barn	1 800	13 440
3 barn	3 150	23 520
4 barn	5 760	43 008
5 barn	8 820	65 856
6 barn	11 160	83 328
7 barn	13 500	100 800

Höjningarna föranleder ändringar i lagen (1947: 529) om barnbidrag, lagen (1986: 378) om förlängt barnbidrag samt i studiestödslagen (1973: 349). Utskottets förslag till lagändringar framgår av *bilaga 4*.

Skatteutskottet har i sitt yttrande (1988/89: SkU4y) avvisat det i motionerna Fi60 (m) och Fi88 (m) framförda förslaget om *grundavdrag för barn* bl. a. med hänvisning till att ett sådant avdrag torde komma i konflikt med strävandena att uppnå enkelhet i deklarations- och taxeringsarbetet. Finansutskottet gör ingen annan bedömning än skatteutskottet.

Vad finansutskottet här anfört med anledning av dels proposition 150 bilaga 4 punkt C 1 och bilaga 7 punkt E 3, dels motionerna Fi61 (fp) yrkande 8 och Fi62 (c) yrkandena 11 och 12 innebär att utskottet avvisar motionerna Fi60 (m) yrkandena 6, 13 och 18, Fi65 (vpk), Fi88 (m) yrkandena 1 och 2 samt Ub37 (m) yrkande 5.

Stimulanser av hushållssparandet

I *motion Fi61* av Bengt Westerberg m. fl. (fp) föreslås att riksdagen skall begära att regeringen lägger fram förslag om stimulanser för hushållssparande i enlighet med vad som förordas i motionen. I motionen för motionärerna ånyo fram sina förslag om långsiktigt bundet sparande i bank, om

aktiebeskattningen, om utförsäljning av statliga företag, om avskaffande av löntagarfonder och om främjande av vinstandelssystem.

1988/89: FiU30

I *motion Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c) förordas att riksdagen skall begära att regeringen lägger fram förslag om införande av personliga investeringskonton av det slag som finns beskrivet i motionen.

Finansutskottet har tidigare i år i anslutning till behandlingen av budgetpropositionen (1988/89: FiU20) och i ett särskilt betänkande om sparande (1988/89: FiU31) tagit ställning till motsvarande förslag. Utskottet har därvid inte funnit anledning att biträda förslagen, och denna uppfattning har även riksdagen anslutit sig till. Enligt utskottets mening föreligger det inte skäl att nu ompröva dessa beslut. Utskottet avstyrker med hänsyn härtill motionerna Fi61 (fp) yrkande 4 och Fi62 (c) yrkande 15.

Övrigt

I *motion Fi64* av Inger Schörling m. fl. (mp) föreslås att prisökningar för-
anledda av de i samma motion föreslagna skattehöjningarna på energi,
alkohol och tobak inte skall tillåtas påverka *basbeloppet* när detta fastställs.
Denna uppfattning vill motionärerna att riksdagen som sin mening ger till
känna för regeringen. Socialförsäkringsutskottet avstyrker förslaget bl. a.
med hänvisning till de nackdelar som i olika sammanhang framhållits med
ett urholkat basbelopp.

Finansutskottet gör ingen annan bedömning än socialförsäkringsutskot-
tet men vill för egen del tillägga följande. Basbeloppet används i såväl of-
fentligrättsliga som civilrättsliga avtal för att ge värdebeständighet åt inne-
hållet i dessa avtal. Sålunda beräknas bl. a. pensioner, sjukpenning och av-
giftsunderlag för lagstadgade arbetsgivaravgifter utifrån basbeloppet där
avsikten är att korrigera för inflationseffekter. Att ändra principerna för
basbeloppet på det sätt som föreslås i motion Fi64 skulle i dessa samman-
hang leda till icke önskade effekter. Finansutskottet avstyrker med det an-
förda motion Fi64 (mp) yrkande 24 i berörd del.

Sammanfattning av riktlinjerna för den ekonomiska politiken

I propositionen föreslås ett åtstramningspaket som består av följande åt-
gärder.

- Mervärdesskatten höjs med 2 procentenheter under perioden den 1 juli 1989 – den 31 december 1990.
- Skatter på alkoholhaltiga drycker och tobak höjs den 9 juni 1989.
- Den allmänna löneavgiften höjs med 2 procentenheter under perioden den 1 september 1989 – den 31 december 1990.
- I Stockholmsområdet höjs den allmänna löneavgiften med ytterligare 3 procentenheter, dvs. med totalt 5 procentenheter under samma period. Kommuner och landsting undantas från den extra höjningen i Stockholmsområdet.

Som framhålls i *motion Fi59* av Anna-Greta Leijon m.fl. (s) har förslagen mött stark kritik. Samtliga oppositionspartier har uttalat sig mot förslaget om en höjning av mervärdeskatten. Som framgått av vad utskottet anfört om rådande stabiliseringspolitiska problem måste därför andra åtgärder vidtas för att dämpa överhettningen i ekonomin.

Utskottet har i föregående avsnitt redovisat och föreslagit alternativ till åtstramningsåtgärder. Vidare har utskottet i det sammanhanget redogjort för förslag till åtgärder för att mildra de negativa fördelningspolitiska effekter som i det korta tidsperspektivet är en oundviklig följd av en åtstramning av ekonomin.

Det alternativa stabiliseringspaket som utskottet förordar har som utgångspunkt de förslag och motiveringar som väckts i *motionerna Fi59* av Anna-Greta Leijon m.fl. (s), *Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c) och *Fi87* av Börje Hörnlund (c). Innebörden av de olika förslagen framgår av utskottets ställningstagande på s. 55—79 i detta betänkande. Det bör här nämnas att i den nämnda motionen *Fi87* (c) yrkande 1 ställs krav på att en åtstramning av ekonomin måste ta hänsyn till att överhettningen till stora delar är geografiskt begränsad. Utskottets förslag till åtstramning kan sammanfattas på följande sätt.

— *Ett obligatoriskt tillfälligt sparande* införs under perioden den 1 september 1989 t.o.m. den 31 december 1990. Sparkravet skall vara 3 % av skatten. Återbetalning sker i april 1992 och april 1993. Det totala tillfälliga sparandet kan beräknas för hela perioden uppgå till ca 12,3 miljarder kronor.

— *En arbetsmiljöavgift* införs för samma period som för det tillfälliga sparandet. Avgiften utgör 1,5 % på lönesumman. Totalt väntas 10,6 miljarder kronor flyta in i form av arbetsmiljöavgiften. Influtna medel bör tillföras en särskild fond, skild från statsbudgeten. Syftet med fonden är att stimulera till rehabiliteringsinsatser och arbetsmiljöförbättrande åtgärder, vilka bör kunna bidra till att ge ökade möjligheter för de över en halv miljon personer som står utanför arbetsmarknaden på grund av arbetsskador, förtidspension och långvarig sjukdom att återinträda på arbetsmarknaden.

— *En tillfällig regional investeringsavgift* på 10 % införs på byggprojekt som påbörjas under perioden den 27 maj 1989 till den 31 december 1990. Avgiften avser oprioriterade projekt dvs. kontors-, bank-, hotell-, restaurang- och butikslokaler, bensinstationer, bilverkstäder och parkeringshus. Även förvaltningsbyggnader, kyrkor, samlings- och nöjeslokaler, sporthallar och andra idrottsanläggningar bör inräknas i denna krets. Avgiften skall gälla för Stockholms län med undantag för Norrtälje och Södertälje kommuner samt i Uppsala och Håbo kommuner. Den totala indragningen av medel är mycket svår att beräkna men bör uppgå till mellan 100 och 300 milj. kr.

— *Tillfällig fastighetsskatt* införs för fastigheter belägna inom samma område som avses för investeringsavgifter. Den tillfälliga skatten avser lokaler, dvs. ej bostäder. Skatteunderlaget höjs från 55 % till 100 % av taxeringsvärdet och skattesatsen sätts till 2,5 %. Intäkterna av skattehöjningen kan beräknas uppgå till 600 milj. kr.

— *Energiskatterna* höjs enligt följande:

Elskatten med 2 öre/kWh

Oljeskatten inkl. s. k. lättdiesel med 100 kr./m³

Kolskatt med 50 kr./ton

Skatt på naturgas med 42 kr./1 000 m³

Gasolskatt med 25 kr./ton

Energiskattehöjningarna bör träda i kraft fr.o.m. den 1 juli 1989.

Intäkterna av skattehöjningarna beräknas för åren 1989 och 1990 till totalt 4,5 miljarder kronor.

— *Skatten på alkoholhaltiga drycker och tobak* höjs den 9 juni 1989.

De fördelningspolitiska åtgärder som utskottet föreslår i detta sammanhang är främst riktade till barnfamiljerna. *Barnbidragen* höjs sålunda med 900 kr. per barn och år fr. o. m. januari 1990.

Utskottet föreslår med anledning av vad som här anförts om behovet av åtsravningsåtgärder i propositionen och motionerna Fi62 (c) och Fi87 (c) att riksdagen godkänner det av utskottet här framlagda förslaget till åtgärds paket.

Utskottet har här redogjort för åtgärder som bör vidtas utifrån stabiliseringspolitiska motiveringar. Vad gäller *politiken på längre sikt* vill utskottet anförä följande.

Den svenska ekonomin har, som framhålls i propositionen, efter omläggningen av den ekonomiska politiken hösten 1982 utvecklats mycket gynnsamt. Krisen i slutet av 1970-talet och början av 1980-talet har genom den tredje vägens politik ersatts av en period med ökad tillväxt, en väsentlig höjning av investeringsnivån och förnyad framtidstro. Även hushållens ekonomi har förbättrats påtagligt. Sjunkande reallöner, stagnerande sysselsättning och stigande arbetslöshet i början av 1980-talet har förbytt i växande reallöner och god tillgång på arbetstillfällen. Antalet sysselsatta har ökat med över 200 000 personer sedan år 1982 och den öppna arbetslösheten har reducerats till 1,6 % år 1988.

Trots den snabba uppgången i kapacitetsutnyttjandet och en hög investeringsnivå har emellertid den ekonomiska tillväxten varit svag. Produktiviteten har ökat betydligt långsammare under 1980-talet än under 1970-talet.

Utskottet delar mot denna bakgrund den uppfattning som framförs i propositionen att den ekonomiska politiken måste inriktas mot att stärka tillväxten och förbättra ekonomins funktionssätt. Den inriktning som den ekonomiska politiken måste följa för att klara dessa problem rör främst följande områden.

— *Ökat arbetskraftsutbud.* Hinder måste undanröjas för arbetskraftsutbudets tillväxt. Utskottet återkommer senare i betänkandet till vissa frågor som rör arbetsmarknadspolitik.

— *Ökad produktivitet och ökad konkurrens.* Att förbättra förutsättningarna för en god produktivitetstillväxt måste vara en central uppgift för näringspolitiken. Utskottet noterar att regeringen bl. a. avser att tillkalla en särskild delegation med uppgift att analysera produktivitetstillväxten i såväl industrin som tjänstenäringsarna. Utskottet ser också med tillfredsstäl-

lelse att fortsatta åtgärder vidtas för att öka konkurrensen. Redan fattade beslut innebär att större delen av transportsektorn nu blir avreglerad.

— *Reformerat skattesystem.* Reformarbetet är inriktat på att åstadkomma lägre skattesatser och bredare skattebaser. Samtidigt skall beskattningen bli mer neutral och likformig. Skattesystemet skall också bli enklare. Förändringar i denna riktning bör kunna leda till ett mer rättvist skattesystem. De bör också kunna ge ett verksamt bidrag till den ekonomiska tillväxten både genom att ökat arbetskraftsutbud och sparande stimuleras och att en effektivare resursanvändning kommer till stånd.

Vad utskottet här anfört innebär att utskottet ställer sig bakom de riktlinjer för den ekonomiska politiken i vad avser utvecklingen under de första åren av 1990-talet som presenteras i propositionen.

Utskottet vill avslutningsvis tillägga att begreppet tillväxt i dessa sammanhang inte får tolkas snävt. Som också framhålls i propositionen är en ansvarsfull hushållning med naturresurser och en god miljö aspekter som självfallet måste vägas in vid bedömningen av vilka åtgärder som bör vidtas. Ytterst syftar den ekonomiska politiken till att åstadkomma en hög välfärd för medborgarna, och därvid måste hänsyn tas även till de aspekter av välfärden som inte är direkt mätbara i BNP eller andra ekonomiska mått.

Vad utskottet här anfört innebär att utskottet avstyrker den allmänna inriktning av den ekonomiska politiken som förordas i motionerna Fi60 (c) yrkande 1, Fi61 (fp) yrkande 1, Fi63 (vpk) yrkandena 1 och 4 samt Fi64 (mp) yrkandena 1 och 32.

Mål för den ekonomiska politiken

I *motion Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c) framhålls i yrkande 3 resp. 4 att "regional balans" och "god miljö" skall vara mål för den ekonomiska politiken.

Utskottet har inte någon annan mening än motionärerna att "regional balans" är ett viktigt mål. Som framhålls i propositionen är en väl fungerande regionalpolitik bl. a. en förutsättning för ett effektivt utnyttjande av landets produktionsresurser. Det kan nämnas att en parlamentarisk kommitté för närvarande ser över regionalpolitikens mål och medel. Regeringen avser att i början av år 1990 lägga fram en särskild regionalpolitisk proposition.

Utskottet instämmer också till fullo i motionärernas uppfattning att kraven på en god miljö måste vara en av de viktigaste utgångspunkterna för utformningen av den ekonomiska politiken. Sedan årtal tillbaka har detta slagits fast av riksdagens samtliga partier i såväl propositioner som motioner. Enligt utskottets mening råder det i dag i riksdagen enighet om att "god miljö" ingår som ett viktigt mål för den ekonomiska politiken. Detta gäller oaktat att det inte är möjligt att utforma ett enhetligt mått som gör det möjligt att kvantificera de samlade effekterna på miljön av ett visst tillväxtförlopp. En ansvarsfull hushållning med naturresurserna är ett villkor för en god ekonomisk utveckling. Omvänt gäller att en framgångsrik eko-

nomisk politik är en förutsättning för en aktiv miljöpolitik. Detta innebär att miljön värnas genom förebyggande åtgärder och genom att skadade miljöer återställs. Utskottet vill understryka att miljöhänsyn måste prägla verksamheten i alla samhällssektorer.

1988/89: FiU30

Vad utskottet nu anfört med anledning av motion Fi62 (c) yrkandena 3 och 4 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Penningpolitiken

Statsskuldspolitiken

I propositionen anförs att även om statens nettoupplåningsbehov kommer att vara marginellt är bruttoupplåningsbehovet alltjämt stort och tidvis växande, bl. a. beroende på att statsskuldens löptid förkortats under 1980-talet.

Under dessa förhållanden bör det, sägs det i propositionen, ställas höga krav på att statsskulden förvaltas så kostnadseffektivt som möjligt inom ramen för den stramhet som erfordras av stabiliseringspolitiska skäl. Samtidigt innebär avsaknaden av ett större nettoupplåningsbehov att tillskottet av statspapper på penningmarknaden blir begränsat. Marknadens funktion som smidigt redskap för penning- och statsskuldspolitiken innebär dock att en viss marknadsvolym måste upprätthållas.

Ett viktigt inslag i statsskuldspolitiken har varit, sägs det i propositionen, att stimulera hushållens sparande, både på kort och lång sikt, genom att erbjuda hushållen attraktiva sparinstrument. Mot bakgrund av dels den lånesituation som nu föreligger, dels vunna erfarenheter av instrumentens begränsade effekter på hushållens finansiella sparande måste ökad vikt läggas vid att statsupplåningen totalt sett sker i kostnadseffektiva former. Det förslag som nu läggs om att regeringen skall bestämma räntan på allemanssparandet och att räntesättningen görs mer flexibel än tidigare skall ses mot denna bakgrund.

För år 1989 förutses, enligt propositionen, inga stora förändringar av upplåningens fördelning mellan olika upplåningsformer och marknader.

I *motion Fi60 (m)* anförs att behovet av kortsiktiga stabiliseringspolitiska åtgärder i syfte att bekämpa inflationen i första hand bör tillgodoses med penningpolitiska medel. Dessa kan sättas in utan den tidsfördröjning som vanligen präglar finanspolitiska åtgärder och får effekt betydligt tidigare.

Fördelen med att i stabiliseringspolitiken lägga tyngdpunkten på penningpolitiken är dock inte bara det snabbare genomslaget. Grundläggande är att inflationen är ett monetärt fenomen, medan finanspolitiken främst rör strukturella frågor som fördelning mellan enskild och offentlig konsumtion och mellan privat och offentlig sparande.

Motionärerna anser i likhet med regeringen att kravet på kostnadseffektivitet måste ställas högt i skuldförvaltningen.

I motionen uppmärksammas, liksom i propositionen, svårigheterna att styra allemanssparandet. Sparandet borde enligt motionärerna i stället ka-

naliseras till näringslivet. Motionärerna föreslår mot denna bakgrund att allemanssparandet avvecklas.

Även i *motion Fi61* (fp) förordas att statsskulden skall förvaltas på ett mera effektivt sätt. De smidigaste upplåningsformerna är statsskuldsväxlar och riksobligationer. Detta är också de mest kostnadseffektiva upplåningsformerna, anför motionärerna. Allemanssparandet är en dyr upplåningsform, men en försämring av villkoren skulle leda till ytterligare försämring av hushållens sparande, anför motionärerna. Det skulle i nuvarande ekonomiska situation skapa stora problem.

Med statsskuldens korta löptid har bruttoupplåningsbehovet ökat. Utskottet anser i likhet med vad som anförs i propositionen och i motionerna att stora krav ställs på en kostnadseffektiv förvaltning av statsskulden.

Utskottet vill i sammanhanget understryka statsskuldspolitikens roll för hushållssparandet. Även om nettoupplåningsbehovet minskat finns samhällsekonomiska skäl för att bibehålla allemanssparandet som sparform. Utskottet avvisar därför förslaget att sparformen avskaffas men anser till skillnad från vad som anförs i *motion Fi61* (fp) att villkoren bör anpassas till förändringar i marknadssituationen. Utskottet avstyrker därför motionerna Fi60 (m) yrkande 3 och Fi61 (fp) yrkande 14.

Utskottet godkänner med det anförda propositionens förslag till riktlinjer för statsskuldspolitik.

Allemanssparandet

I propositionen anförs att statens budgetunderskott och därmed även statens lånebehov har minskat kraftigt under senare år, vilket gett ökat utrymme för riksgäldskontoret att ägna sig åt aktiv skuldförvaltning för att uppnå en effektiv fördelning mellan olika upplåningsformer. Vad gäller allemanssparkontona har riksgäldskontoret emellertid ingen kontroll över vare sig volym eller räntesättning. Avsaknaden av denna möjlighet för riksgäldskontoret att styra upplåningen på allemanssparkonto utgör därmed ett hinder i strävan att effektivisera förvaltningen av statsskulden, anförs det i propositionen. För närvarande gäller att *ränta på allemanssparkonto* motsvarar det av riksbanken fastställda diskontot. Diskontots betydelse som marknadsränta har emellertid reducerats och diskontot har numera inte någon central operativ funktion i riksbankens politik. Detta förhållande jämte behovet av en effektiv fördelning mellan olika statliga upplåningsformer för att uppnå en rationell förvaltning av statsskulden talar för att räntesatsen för allemanssparkonto bör bli mera flexibel.

I propositionen föreslås därför att räntesatsen på allemanssparkonto i fortsättningen skall beslutas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer. Som riktlinje för räntan bör gälla att spararen i normalfallet bör erhålla en positiv realavkastning på sitt sparande. En lägsta nivå föreslås därför bli fastställd till diskontot minus tre procentenheter.

I *motion Fi61* (fp) tolkas regeringens förslag i denna del som en försämring av sparvillkoren. Motionärerna anger att förslaget innebär en försämring med tre procentenheter. Villkoren inom allemanssparandet kan komma att förändras i samband med skattereformen år 1991. Dessförin-

nan bör inte en separat förändring av avkastningen genomföras, anför motionärerna.

1988/89: FiU30

Centern och miljöpartiet anför i *motion Fi62* resp. *Fi64* att man inte kan biträda förslaget beträffande räntan på allemanssparandet. I miljöpartiets motion anføres att förslaget skulle motverka ett just nu extra välbehövligt sparande medan centern inte motiverar sitt ställningstagande närmare.

Utskottet konstaterade i sitt betänkande 1988/89: FiU20 från februari i år att avkastningsvillkoren för allemanssparandet är mycket fördelaktiga. Allemanssparandet har blivit en väl etablerad och allmänt uppskattad sparform för hushållen. Förändringar i villkoren bör därför göras med försiktighet, anförde utskottet.

Utskottet delar propositionens uppfattning att räntesättningen bör göras mer flexibel för att kunna användas som styrinstrument för upplåningen, men förändringar bör, som utskottet anförde tidigare, göras med försiktighet. Utskottet förutsätter liksom *motionärerna* i *motion Fi61 (fp)* att frågan om skattesubventionerat sparande kommer att tas upp i samband med den omläggning av skattesystemet som aviserats.

Utskottet tillstyrker med det anförda propositionens förslag och avstyrker motionerna *Fi61 (fp)* yrkande 9, *Fi62 (c)* yrkande 5 och *Fi64 (mp)* yrkande 4.

I propositionen föreslås vidare att gränsen för högsta tillåtna *antal andelsägare i en allemansfond* höjs från 100 000 till 150 000. Förslaget har inte föranlett någon erinran i motionerna väckta med anledning av kompletteringspropositionen. Utskottet tillstyrker för sin del att en ändring görs i lagen om allemanssparande som gör det möjligt att utöka antalet andelsägare i en allemansfond.

Kredit- och valutapolitiken

I motioner från moderata samlingspartiet och folkpartiet tas frågan upp om en fastare knytning av den svenska kronan till det europeiska monetära samarbetet, EMS. Genom en EMS-anknytning skulle Sverige ytterligare markera att inflationsmål och valutakursnorm måste tas på allvar, anför motionärerna.

Yrkanden om detta har framförts av moderata samlingspartiet i flera år. I januari i år anslöt sig även folkpartiet till dessa krav. Utskottet har med riksdagens godkännande vid tidigare tillfällen avvisat dessa yrkanden med hänvisning till att nuvarande växelkurspolitik, med en knytning av kronans kurs till den s. k. valutakorgen, har fungerat bra.

Utskottet har mot denna bakgrund ansett att frågan om en svensk anknytning till det europeiska monetära samarbetet saknat aktualitet. Utskottet har alltså samma uppfattning och avstyrker motionerna *Fi60 (m)* yrkande 4 och *Fi61 (fp)* yrkande 15.

I *motion Fi63 (vpk)* yrkas att *ränteregleringen* skall återinföras och att ett räntetak införs för att motverka ockerräntor.

I samma motion yrkas också att ett *särskilt diskonto för bostadsfinansieringen* skall införas. Som skäl för sitt förslag hänvisar motionärerna till att en riktig fördelningspolitik kräver en låg bostadsränta.

Bostadsutskottet föreslår i sitt yttrande till finansutskottet att motionsförslaget avslås, bl. a. med hänvisning till den avreglering av bostadsfinansieringssektorn som skett under senare år och som i allt väsentligt innebär en anpassning av denna sektor till vad som gäller på kapitalmarknaden i övrigt.

Finansutskottet vill med anledning av de båda yrkandena i motion Fi63 anföra att utlåningsräntorna på kapitalmarknaden numera är helt marknadsbestämda. Detta gäller även utlåningen inom bostadssektorn. Att återinföra ränteregleringen eller att införa en ny särskild ränta för bostadsfinansieringen skulle strida mot den utveckling mot en friare kreditmarknad som skett. Det skulle motverka ett effektivt utnyttjande av de finansiella resurserna. Utskottet anser att en allmän sänkning av räntenivån bör ske genom att inflationen hålls tillbaka och därigenom bidrar till att stärka vår internationella konkurrenskraft. Det är den väg som enligt utskottets mening bör väljas. Motion Fi63 (vpk) yrkandena 7 och 8 avstyrks således av utskottet.

Restriktivare kreditgivning

I *motion Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c) framhålls att hushållskrediterna ökat kraftigt sedan kreditmarknaden avreglerats. Enligt motionärerna bör banker och andra kreditinstitut bli restriktivare i sin utlåning. Mot denna bakgrund föreslås följande åtgärder.

- Kassakvoterna höjs.
- Bankers och andra kreditgivares kostnader i mål om verkställighet av allmän domstols beslut om betalningsskyldighet för låneskuld ökas.
- Kontantinsatsen för kreditköp ökas till 50 %.

Även i *motionerna Fi63* av Lars Werner m. fl. (vpk), *Fi64* av Inger Schörling m. fl. (mp) och *Fi92* av Hans Göran Franck m. fl. (s) begärs åtgärder så att bankerna blir mer restriktiva i sin utlåning till hushållen. I motion Fi63 (vpk) understryks vikten av att regeringen snarast vidtar åtgärder så att människor som hamnat i "skuldfällan" kan ta sig ur sin situation och leva ett från ekonomisk synpunkt normalt liv. I motion Fi64 (mp) framhålls särskilt vikten av att begränsa kontokorts- och avbetalningshandeln.

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

De senaste åren har hushållens skuldsättning ökat väsentligt. Den omfattande kreditgivningen har bidragit till att öka den privata konsumtionen och har därmed ytterligare förstärkt den överhettning som för närvarande råder i svensk ekonomi. Till detta kommer att skuldsättningen för en del hushåll blivit så omfattande att den skapat såväl privatekonomiska som sociala problem. Kreditgivarna har i stor utsträckning varit medskyldiga till denna utveckling. Marknadsföringen av krediter har ibland varit mycket aggressiv och i vissa fall vilseledande och stötande från etisk synpunkt. Ofta sker ej heller någon ändamålsenlig kreditprövning.

Mot här angiven bakgrund är det, enligt utskottets mening, angeläget att omedelbara åtgärder vidtas för att skärpa kraven på banker och finansinstitut vid kreditgivning till hushåll.

Regeringen aviserade den 10 maj i år att den ämnar vidta åtgärder som i långa stycken tillgodoser de krav som ställs i här aktuella motioner. De aviserade åtgärderna kan sammanfattas på följande sätt. Ett särskilt skuldsaneringsinstitut bör införas där banker och finansbolag själva får stå för kostnaden vid sanering av hushåll. Del av skuldbelopp skall därutöver kunna skrivas av om kreditprövningen varit bristfällig eller när marknadsföringen ansetts oetisk. Konsumenterna bör ges möjlighet att i förtid, normalt utan kostnad, få lösa in eller amortera av lån.

Vid detta tillfälle meddelade också regeringen att kontantinsatsen vid kreditköp höjs den 1 juni 1989 till 60 %.

Det kan således konstateras att motionerna genom de aviserade åtgärderna i stor utsträckning redan blivit tillgodosedda.

Utskottet avstyrker därför motionerna Fi62 (c) yrkandena 19 och 20, Fi63 (vpk) yrkande 6, Fi64 (mp) yrkande 29 och Fi92 (s) i berörd del.

De allmänna riktlinjerna för budgetregleringen

Utskottet har i det föregående tagit ställning till flera av de förslag som utgör huvudbeståndsdelarna i moderata samlingspartiets och folkpartiets budgetförslag. Sålunda har utskottet på inrådan av skatteutskottet avstyrkt förslag om att nu besluta om kraftiga inkomstskattesänkningar, ändrade avdragsregler för pensionärer och grundavdrag för barn.

Utskottet har också avstyrkt införande av ett vårdnadsbidrag.

I finansutskottets betänkande 1988/89: FiU29 har utskottet bl.a. avstyrkt förslag innebärande avskaffande av kompensationsbidrag för slopande av kommunal företagsbeskattning och kommunal garantibeskattning av fastigheter.

Innebörden av utskottets ställningstaganden i dessa delar är att utskottet inte kan godta den inriktning av budgetpolitiken som förordas i motionerna Fi60 (m) yrkande 2 och Fi61 (fp) yrkande 2.

Vad gäller förslagen från vänsterpartiet kommunisterna har utskottet behandlat och avstyrkt flera av huvudkomponenterna i deras förslag. Sålunda har utskottet avstyrkt förslag om vinst- och likviditetsindragningar från företag och om att nu besluta om skatterabatt för inkomsttagare.

Detta innebär att utskottet inte heller kan godta vänsterpartiet kommunisternas förslag till budgetpolitiska riktlinjer.

I miljöpartiets motioner finns flera förslag till skattechöjningar som utskottet behandlat i det föregående. Utskottet har därvid tillstyrkt höjningar av vissa energiskatter, dock inte i samma utsträckning som motionärerna föreslagit. Utskottet har avvisat flertalet andra skatteförslag. Likaså har förslag om sänkta arbetsgivaravgifter och införande av bastillägg avvisats av utskottet. Det innebär enligt utskottets mening att inte heller miljöpartiets förslag till budgetpolitiska riktlinjer bör godkännas av riksdagen.

I centerpartiets förslag till budgetpolitiska riktlinjer ingår komponenter

som utskottet har godtagit i det föregående men också sådana som utskottet avvisat. Partiets budgetförslag kan således endast till en del utgöra underlag för utskottets förslag till budgetpolitiska riktlinjer.

Utskottet övergår efter dessa ställningstaganden till att summera det budgetalternativ som utskottet för egen del vill förorda.

I kompletteringspropositionen anges överskottet på statsbudgeten för nästa budgetår till 10,7 miljarder kronor. Det är drygt 10 miljarder kronor mer än vad som uppgavs i budgetpropositionen och i stort sett samma saldo som nu förutses för innevarande budgetår.

Utskottet har i det föregående föreslagit delvis andra lösningar än regeringen gjort i kompletteringspropositionen för att åstadkomma den eftersträlvade åtstramningen.

Utskottets förslag innebär följande.

Skatten på el, olja, kol m. m. höjs och kan väntas inbringa ca 2,7 miljarder kronor under budgetåret.

Förslaget om tillfälligt sparande tillför temporärt staten 7,6 miljarder kronor under budgetåret.

Arbetsmiljöavgiften väntas inbringa ca 6,6 miljarder kronor men medlen skall överföras till en fond som redovisas vid sidan av budgeten.

Utskottet har vidare tillstyrkt en höjning av barnbidragen med 900 kr. per barn och år från den 1 januari 1990. Motsvarande höjning görs av studiehjälpen. Utgifterna på statsbudgeten budgetåret 1989/90 väntas öka med drygt 900 milj. kr. till följd av detta.

Den samlade effekten av de olika förslagen uppskattar utskottet således till netto ca 16 miljarder kronor budgetåret 1989/90 varav 6,6 miljarder kronor avser miljöavgiften och 7,6 miljarder avser tillfälligt sparande som skall redovisas vid sidan av budgeten. Räknat för helåret 1990 kan effekten beräknas till ca 19 miljarder kronor varav arbetsmiljöavgiften svarar för drygt 8 miljarder kronor.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Fi60 (m) yrkande 2, Fi61 (fp) yrkande 2, Fi63 (vpk) yrkande 2 och Fi64 (mp) yrkande 31 och föreslår med anledning av propositionen och motion Fi62 (c) yrkande 2 att riksdagen godkänner de riktlinjer för budgetpolitiken som utskottet förordar.

Utskottet kommer på sedvanligt sätt att senare redovisa förnyade beräkningar av statsbudgetens inkomster (1988/89: FiU39) och utgifter (1988/89: FiU40) för nästa budgetår. I det sammanhanget kommer utskottet också att beakta de ytterligare ändringar som gjorts under riksdagsbehandlingen av regeringens olika budgetförslag. För den som söker mer definitiva uppgifter om riksdagens ställningstaganden i dessa frågor hänvisar utskottet till dessa betänkanden liksom till utskottets sammanställning över statsbudgeten (1988/89: FiU41).

Övriga frågor

Förnyelse av offentlig sektor

Finansutskottet behandlar under detta avsnitt 13 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden samt 3 motionsyrkanden väckta med anled-

ning av kompletteringspropositionen angående förnyelsen av verksamheten inom den offentliga sektorn. Inledningsvis återges kortfattat vad som anförs i denna fråga i kompletteringspropositionen (bil. 1 s. 28–38).

I propositionen redovisas regeringens syn på inriktningen av den offentliga sektorns fortsatta förnyelse. Det konstateras att det även fortsättningsvis kommer att finnas behov av nya insatser inom denna sektor men att en snabb utbyggnad inte är förenlig med en samhällsekonomisk balans. Mot denna bakgrund betonas behovet av olika produktivitets- och effektivitetshöjande åtgärder. Utgångspunkten för förnyelsearbetet bör vara att ökad uppmärksamhet riktas mot vad som produceras och att större frihet lämnas när det gäller hur resultaten uppnås.

Vad gäller förnyelsearbetet inom den offentliga förvaltningen utpekas i propositionen vissa medel och metoder som bör ägnas stor uppmärksamhet. En mål- och resultatorienterad styrning bör utvecklas och detaljregleringen gentemot myndigheterna minskas. De anställda bör genom decentralisering och delegering ges ökat utrymme och stimulans för att förbättra verksamhetens resultat. Det anses vidare vara nödvändigt med större flexibilitet i fråga om val av verksamhetsform och arbetssätt inom den offentliga sektorn. Förutsättningarna för detta anses emellertid variera mellan olika slag av verksamhet. Inom vissa områden, som t. ex. barnomsorg, sjukvård och utbildning, är det således viktigt att tjänsterna erbjuds på ett likvärdigt sätt för alla medborgare. Det sägs vidare att det bör vara möjligt att låta offentliga producenter konkurrera sinsemellan om att bedriva viss verksamhet. Inom områden av exempelvis teknisk natur kan det också vara lämpligt att engagera privata entreprenörer.

Ett annat centralt område som utpekas i kompletteringspropositionen är personalpolitiken. Det anförs att konkurrensen om välutbildad personal kommer att öka under 1990-talet. Offentlig verksamhet måste därför kunna erbjuda attraktiva anställningvillkor och stimulerande arbetsuppgifter både för att kunna behålla redan anställd personal och för att kunna rekrytera ny. Avslutningsvis redovisas i propositionens avsnitt om den offentliga sektorns förnyelse vilka förändringar som övervägs inom de tre samhällssektorerna skolan, äldreomsorgen och socialförsäkringssystemet.

Huvuddelen av de yrkanden som förs fram i de aktuella motionerna har vid flera tidigare tillfällen behandlats av utskottet (se t. ex. 1988/89:FiU1). I flera av motionerna redovisas en inställning till förnyelsearbetet inom den offentliga sektorn som till stora delar sammanfaller med regeringens ovan återgivna uppfattning. I andra motioner betonas dock betydligt starkare än i kompletteringspropositionen frågor rörande avreglering, avmonopolisering och privata alternativ till den offentliga verksamheten.

I *motion Fi61 (fp)* yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om förnyelse av den offentliga sektorn. I motionen hävdas att produktiviteten i den offentliga sektorn har sjunkit under 1970- och 1980-talen. Det anses mot denna bakgrund vara nödvändigt att förnya och utveckla den offentliga verksamheten. För denna utveckling framhåller motionärerna två huvudstrategier. Det gäller dels vad man kallar en inre reformation genom delegering, decentralisering, målstyrning och en bättre personalpolitik, dels en yttre reformation genom konkurrens, entreprenad och enskilda alternativ.

Även i *motion Fi501* (fp) förs motsvarande diskussion om den offentliga sektorns förnyelse samt konkretiseras på vissa punkter, bl. a. i motionens yrkande 1 där ett tillkännagivande om behovet av starkare konsumentinflytande föreslås. Motionärerna anser att regeringen bör upprätta en handlingsplan för ökat konsumentinflytande i den offentliga sektorn. Vidare begärs i motionens yrkande 4 ett tillkännagivande om behovet av statistik och forskning om jämförelser mellan privata och offentliga producenter.

Centerpartiet betonar i sin *partimotion Fi62* att man har en positiv grundinställning till den offentliga sektorn. Samtidigt framhålls att olika delar av den offentliga verksamheten framöver kommer att stå inför stora problem och därför måste förändras och effektiviseras. Vissa centrala utgångspunkter pekas ut för detta förändringsarbete. Det gäller bl. a. grundtrygghet, tillgänglighet, decentralisering, valfrihet och rättssäkerhet. Det tillkännagivande om inriktningen av den offentliga sektorns förnyelse som föreslås i *motion Fi62* (c) yrkande 17 motsvaras nästan helt av vad som anförs i *motion Fi719* (motivtext i *motion K505*) av Gunnar Björk m. fl. (c).

I *motion Fi63* (vpk) yrkande 3 i berörd del begärs ett tillkännagivande med innebörden att den långsiktiga utbyggnaden av den offentliga sektorn bör ske med utnyttjande av likviditetsöverskottet inom näringslivet. Ett motsvarande förslag finns också i *motion Fi224* (vpk) yrkande 4 i berörd del.

I tre moderata motioner från den allmänna motionstiden betonas framför allt behovet av avmonopolisering och stärkt konkurrens mellan privat och offentlig verksamhet. I *motion Fi512* (motivtext i *motion A456*) av Gullan Lindblad och Göthe Knutson (m) resp. *motion Fi721* (motivtext i *motion A483*) av Filip Fridolfsson m. fl. (m) framhålls behovet av att avskaffa offentliga monopol främst ur regional synvinkel (Värmlands län resp. Stockholmsregionen). I *motion Fi502* yrkande 1 av Lars Tobisson m. fl. (m) begärs ett tillkännagivande om behovet av bl. a. avmonopolisering och avreglering i syfte att uppnå ökad konkurrens mellan offentlig och privat verksamhet. Motionärerna framhåller att monopol och specialregleringar bör avskaffas inom ett flertal områden såsom bl. a. arbetsförmedling, post, tele och radio/TV. Vidare anförs bl. a. att avgiftsfinansiering bör förekomma i större utsträckning samt att viss offentlig verksamhet bör avyttras till privata intressen. Det framhålls också att problemen med sammanblandning av monopolverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet och den dåliga åtskillnaden mellan upphandlande och producerande funktioner måste undanröjas.

Den sistnämnda frågan, nämligen problem rörande den offentliga sektorns affärsverksamhet m. m., behandlas särskilt i två motionsyrkanden. I *motion Fi501* (fp) yrkande 3 resp. *motion Fi715* av Rune Rydén och Per Stenmarck (m) begärs en översyn av de problem som är förknippade med att offentliga organ också driver kommersiell verksamhet samt de förhållanden som påverkar konkurrensen mellan privata och offentliga företag.

Som har framgått av ovanstående redovisning av dels vad som anförts i kompletteringspropositionen, dels vad som diskuteras i de aktuella motionerna sammanfaller till stora delar synen på vilka utgångspunkter som bör vara vägledande för arbetet med att förnya den offentliga sektorn. Det torde således inte råda några delade meningar om att exempelvis krav på hög effektivitet bör ställas eller att verksamheterna inom olika delar av den offentliga sektorn bör anpassas efter de konsumentkrav som gör sig gällande. Som anføres i propositionen pågår också ett förändringsarbete med denna inriktning inom den offentliga förvaltningen. Även vad gäller vissa andra av de utgångspunkter för förnyelsearbetet som utpekats i propositionen framförs inga avvikande uppfattningar i de behandlade motionerna.

Finansutskottet, som delar den av regeringen framförda synen på den offentliga sektorns förnyelse, konstaterar dock att även betydande skillnader i vissa grundläggande frågor kan noteras i motioner från de olika partierna. I vissa motioner förs fram uppfattningar som i principiella frågor avviker från utskottets. Andra motioner ligger i sin beskrivning av den offentliga sektorns uppgifter mycket nära vad utskottet vid tidigare tillfällen framhållit. Till den senare kategorin hör centerpartiets partimotion Fi62 yrkande 17 och motion Fi719 (c). Utskottet kan således med tillfredsställelse konstatera den positiva grundinställning till den offentliga sektorn som kommer till uttryck i motionerna. Innebörden av vissa av de förslag som tas upp i dessa motioner är dock oklar, och utskottet är av detta skäl inte berett att uttrycka något generellt bifall till motionsyrkandena.

I vissa motioner målas en bild av en offentlig sektor i djup kris upp — en sektor vars service till medborgarna ständigt försämras. Lösningen sägs bl. a. vara att avreglera och privatisera och att i högre grad avgiftsfinansiera de tjänster som i dag erbjuds kostnadsfritt. Förslag med denna inriktning läggs fram i motionerna Fi502 (m) yrkande 1, Fi512 (m) och Fi721 (m). Utskottet delar inte motionärernas uppfattning angående omfattningen av de problem som i dag finns inom olika delar av den offentliga verksamheten. De problem som finns, och som till stor del är föranledda av den rådande situationen på arbetsmarknaden, förtar inte intrycket av en i huvudsak väl fungerande offentlig sektor. Inte heller förslagen om privatisering, avgiftsfinansiering m. m. kan vinna utskottets gillande. Som en generell metod för förnyelsen inom den offentliga sektorn skulle denna typ av lösningar riskera att helt radera stora delar av den sociala välfärdspolitik. Det kan dock inte uteslutas att olika privata eller kooperativa lösningar kan utgöra ett värdefullt komplement inom vissa verksamheter. Inom andra områden kan det, som även anføres i kompletteringspropositionen, också vara lämpligt att engagera privata entreprenörer. Utgångspunkten inom de områden där det är av särskild vikt att tjänsterna erbjuds på ett likvärdigt sätt för alla medborgare måste dock även i fortsättningen vara att ansvaret för verksamheten skall ligga inom den offentliga sektorn.

Vad gäller förslagen i motionerna Fi61 (fp) yrkande 13 och Fi501 (fp) framgår utskottets inställning i huvudsak av vad som hittills anförts om den offentliga sektorns förnyelse. Förslagen om decentralisering, delegering

ring samt ökat konsumentinflytande sammanfaller således till stora delar med utskottets uppfattning. Något behov av ett särskilt tillkännagivande om konsumentinflytandet i enlighet med motion Fi501 (fp) yrkande 1 anser utskottet dock inte föreligga. När det gäller olika former av jämförelser mellan privata och offentliga producenter, som efterfrågas i yrkande 4 i samma motion, vill utskottet erinra om verksamheten inom ramen för expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO). ESO har till uppgift att framställa samhällsekoniskt beslutsunderlag i olika frågor. Detta innefattar även studier inom det område som nämns i motionen.

Frågor med anknytning till den rådande konkurrenssituationen mellan privat och offentlig sektor samt de statliga och kommunala företagens affärsverksamhet tas upp i motionerna Fi501 (fp) yrkande 3 och Fi715 (m). Denna fråga behandlades av utskottet hösten 1988 (1988/89: FiU1) då motsvarande motionsyrkanden avstyrktes. Utskottet ser inget skäl att nu ändra sitt ställningstagande.

I motionerna Fi63 (vpk) yrkande 3 och Fi224 (vpk) yrkande 4, båda yrkandena i berörd del, föreslås ett tillkännagivande med innebörden att utbyggnaden av den offentliga sektorn i högre grad än hittills bör finansieras via skärpt beskattning av näringslivet. Frågan om den framtida företagsbeskattningen utreds för närvarande. Det är enligt utskottets mening inte lämpligt med ett riksdagsuttalande enligt vad som föreslås i motionerna om en specialdestination av skattemedlen från en viss sektor.

Med hänvisning till vad utskottet ovan anförde om den offentliga sektorns förnyelse avstyrks motionerna Fi61 yrkande 13, Fi62 yrkande 17, Fi63 yrkande 3 och Fi224 yrkande 4, båda dessa yrkanden i berörd del, Fi501 yrkandena 1, 3 och 4, Fi502 yrkande 1, Fi512, Fi715, Fi719 och Fi721.

Statsförvaltningens användning av miljövänligt papper diskuteras i motion Fi712 av Ingela Mårtensson och Hans Lindblad (fp). I motionen hänvisas till ett uttalande som riksdagen gjorde år 1986 om att miljövänligt papper skall prioriteras i statsförvaltningen. Motionärerna framhåller att detta uttalande till trots har årets budgetproposition tryckts på klorblekt papper. Även riksdagen uppges förbruka stora mängder klorblekt papper. I motionens yrkande 1 föreslås mot denna bakgrund ett tillkännagivande med innebörden att riksdagen och regeringen skall gå före med gott exempel när det gäller användningen av miljövänligt papper.

I motionens yrkande 2 hänvisas till att regeringen gett statskontoret i uppdrag att informera större upphandlande myndigheter om miljövänligt papper. Motionärerna föreslår att riksrevisionsverket ges i uppdrag att följa upp vilket genomslag denna information har fått.

Finansutskottet delar helt motionärernas åsikt att en övergång till miljövänligt papper bör eftersträvas inom alla områden inte bara i statsförvaltningen utan även i samhället i övrigt. Utskottet behandlade senast frågan om statsförvaltningens användning av miljövänligt papper i ett betänkande hösten 1986 (FiU 1986/87: 1). Riksdagen ställde sig vid detta tillfälle bakom ett uttalande om att statsförvaltningen i dess helhet borde öka användningen av miljövänligt papper. Detta tillkännagivande resulterade bl. a. i ett regeringsuppdrag till statskontoret att utreda frågan om använd-

ningen av miljövänligt papper och informera större upphandlande myndigheter i frågan.

Användningen av papper som klassas som miljövänligt har avsevärt ökat sedan riksdagen gjorde sitt tillkännagivande i frågan. Det kan exempelvis omnämnas att kopieringspapper m.m. som i dag används inom riksdagen tillhör denna kategori. Enligt vad utskottet erfarit kommer det nästa riksdagsår att ske ett byte till miljövänligt papper även när det gäller riksdagstrycket, inkl. regeringens propositioner. Tidigare problem med bl. a. papprets åldersbeständighet är nu efter allt att döma lösta.

Utskottet har även erfarit att det regeringsuppdrag som statskontoret haft avseende användningen av miljövänligt papper nyligen resulterat i att ett förslag i frågan överlämnats till finansdepartementet. Förslaget avser bl. a. de principer som fortsättningsvis bör gälla för pappersanvändningen vid statliga myndigheter. I det utredningsarbete som föregått förslaget uppges att statskontoret haft långtgående kontakter med berörda myndigheter. I sin redovisning till finansdepartementet uppger statskontoret även att man har för avsikt att ge ut en broschyr om användningen av kontorspapper. Broschyren skall sändas ut till alla myndigheter.

Mot den ovan redovisade bakgrunden anser utskottet att det inte för dagen finns skäl att bifalla yrkandena i motion Fi712. Utskottet förutsätter emellertid att det till finansdepartementet överlämnade förslaget bereds skyndsamt och att erforderliga åtgärder därefter vidtas i syfte att inom statsförvaltningen införa miljövänligt papper inom alla områden där det är praktiskt genomförbart.

I motion Fi718 av Hans Nyhage och Wiggo Komstedt (m) föreslås ett tillkännagivande om användningen av s. k. 020-anknytning vid allmänhetens telefonsamtal med statliga myndigheter, verk och företag. *Teleservice med 020-anknytning* introducerades i Sverige år 1985 och innebär att det är mottagaren som betalar telefonsamtalet, så när som på en markering som den uppringande står för.

Motionärerna anför att telefonsamtal med statliga myndigheter och verk ofta drar ut på tiden utan den enskildes förskyllan. I synnerhet vid rikssamtal kan kostnaden för ett samtal bli hög. Det föreslås därför i motionen att statliga myndigheter, verk och företag snarast genomför den service mot den enskilde, som tillämpningen av 020-systemet innebär.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om behovet av en förbättrad telefonservice gentemot allmänheten från de statliga myndigheternas sida. Den höjda servicenivå inom den offentliga sektorn som utskottet uttalat sig för måste också innebära förbättringar på detta område. Det är således inte rimligt att den enskilde får stå för kostnaden för telefonsamtal som exempelvis rör av myndigheterna infordrade uppgifter eller felaktiga myndighetsbeslut. Det bör vidare beaktas de skillnader som för närvarande råder mellan boende i olika delar av landet vid kontakt med exempelvis centrala statliga myndigheter. Kostnaden för rikssamtal kan för avlägset boende bli mycket höga, speciellt om den enskilde inte direkt blir hänvisad till "rätt" tjänsteman eller får vänta i myndighetens växel.

Utskottet anser mot bl. a. denna bakgrund att olika åtgärder bör vidtas i syfte att förbättra myndigheternas telefonservice. Det kan exempelvis gälla

utökade telefontider eller andra åtgärder som kan förkorta väntetiderna. I detta sammanhang bör också tillämpningen och omfattningen av 020-anknytning vid statliga myndigheter övervägas. Enligt utskottets uppfattning skulle användningen av 020-anknytning verka stimulerande på myndigheterna att minska den typ av olägenheter som ovan diskuterats och därigenom nedbringa sina egna telefonkostnader. Myndigheterna bör sträva efter att utforma sin organisation på ett serviceorienterat sätt, så att väntetider i telefon och vid besök minimeras.

Utskottet anser således att 020-systemet i ökad utsträckning bör tillämpas inom den statliga förvaltningen. Användningen av systemet är naturligtvis mest angelägen vid de statliga myndigheter, verk och företag som har omfattande serviceuppgifter gentemot allmänheten. Den närmare omfattningen av denna service får dock övervägas av regeringen. Vad utskottet nu anfört med anledning av motion Fi718 (m) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Avgiftsuttag till ATP och folkpensioneringen

I propositionen föreslår regeringen en avgiftsväxling från folkpensionsavgiften till tilläggspensionsavgiften.

Folkpensioneringen finansieras till övervägande del av en särskild arbetsgivaravgift, men också av medel som anvisas över statsbudgeten. Genom ATP-systemets tillväxt har utgifterna för folkpensioneringen ökat mycket svagt under senare år och kommer, mätt i fast penningvärde, att minska under åren framöver. Denna utveckling har resulterat i att arbetsgivaravgifternas andel av utgifterna successivt har ökat. Avgiftstäckningen uppgick 1988 till 85 %, och vid oförändrat uttag kommer folkpensionsavgiften så småningom att överstiga de samlade utgifterna för folkpensioneringen. Avgiften kommer då att ge statsbudgeten en ren inkomstförstärkning.

Tilläggspensioneringen finansieras dels av en särskild arbetsgivaravgift, dels av vinstskatt och vinstdelningsskatt. ATP-systemet är fortfarande volymmässigt under uppbyggnad. Samtidigt har avgiftstäckningen i systemet successivt minskat, och minskningen kan förväntas fortsätta vid oförändrat avgiftsuttag och under i övrigt oförändrade omständigheter. Det skulle medföra att fondkapitalet måste tas i anspråk för de löpande utbetalningarna.

Socialministern framhåller i propositionen att folkpensions- och ATP-systemen bör betraktas som ett enhetligt och integrerat pensionssystem. I det perspektivet är det finansiella underskottet i ATP-systemet delvis ett resultat av en obalans inom pensionssystemet som helhet, där de utgifter som ATP-systemet övertagit från folkpensioneringen inte har kompensats av motsvarande inkomstöverföringar. För att rätta till denna obalans föreslår således regeringen att man med oförändrat totalt avgiftsuttag för över delar av folkpensioneringens inkomster till ATP-systemet. I enlighet härmed föreslås att ATP-avgiften höjs med 2 procentenheter till 13,0 % för perioden 1990–1994 och att folkpensionsavgiften samtidigt sänks lika mycket och fastställs till 7,45 %.

I de statsbidrag som lämnas till huvudmännen för det kommunala och landstingskommunala skolväsendet och vissa andra skolformer ingår bidrag till ATP-avgifter och i regel också folkpensionsavgifter. För att förslaget till omfördelning av avgifter inom pensionssystemet skall vara kostnadsneutralt i förhållande till stat och kommun föreslås i utbildningsdepartementets bilaga till propositionen att det skall ankomma på regeringen att göra erforderliga justeringar i statsbidragen till *sociala avgifter inom skolväsendet*.

Den av regeringen föreslagna avgiftsväxlingen avvisas av moderata samlingspartiet, centerpartiet och miljöpartiet de gröna i *motionerna Fi60* av Carl Bildt m. fl. (m), *Fi88* av Sten Svensson m. fl. (m), *Ub37* av Ann-Cathrine Haglund m. fl. (m), *Fi62* av Olof Johansson m. fl. (c) och *Fi64* av Inger Schörling m. fl. (mp).

Vänsterpartiet kommunisterna godtar i *motion Fi66* av Lars Werner m. fl. den föreslagna höjningen av ATP-avgiften, men vill sänka folkpensionsavgiften med endast 1,5 procentenheter till 7,95 % för att därigenom skapa utrymme för en höjning av folkpension och pensionstillskott.

Socialförsäkringsutskottet har i sitt yttrande (1988/89: SöU5y) kommenterat de delar av förslagen som finns redovisade i socialdepartementets bilaga 4 samt motsvarande motionsyrkanden. Enligt socialförsäkringsutskottets mening är det påkallat med en höjning av ATP-avgiften. Avgiften bör bestämmas för den närmaste femårsperioden, och socialförsäkringsutskottet finner det inte nödvändigt att avvakta pensionsberedningens pågående arbete för att genomföra en sådan höjning. Socialförsäkringsutskottet godtar således den avgiftsväxling som föreslås i propositionen och har inget att erinra mot de upprättade lagförslagen. Med hänsyn härtill bör enligt socialförsäkringsutskottets mening *motionerna* avstyrkas i de nu aktuella delarna.

Finansutskottet gör ingen annan bedömning än socialförsäkringsutskottet. ATP-systemet kommer under de närmaste åren att belastas med stora utgiftsökningar till följd av att antalet pensionärer med ATP ökar och att nytillkomna pensionärer i allt större utsträckning är berättigade till högre pension. Arbetsgivaravgifterna täcker sedan 1982 inte pensionsutgifterna, utan även ränteinkomster tas numera i anspråk. Totalt väntas ATP- och folkpensionsutgifterna mätt som andel av BNP öka med 0,8 procentenheter under den närmaste femårsperioden. Enligt finansutskottets mening är det angeläget att AP-fondens värde inte urholkas. Utskottet finner därför den föreslagna avgiftsväxlingen vara motiverad. Utskottet har inte heller något att erinra mot den föreslagna anpassningen av statsbidragen till sociala avgifter inom skolväsendet.

Avgiftsväxlingen föranleder ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter samt en ny lag om procentsats för uttag av avgift för åren 1990–1994 till försäkringen för tilläggspension. Förslaget till lagändringar framgår av *bilaga 4*.

Finansutskottet tillstyrker således regeringens förslag i proposition 150 bilaga 4 punkt 2 samt bilaga 7 punkt B och avstyrker bifall till *motionerna Fi60* (m) yrkandena 7, 8 och 12, *Fi62* (c) yrkande 10, *Fi64* (mp) yrkande 5, *Fi66* (vpk) yrkande 1, *Fi88* (m) yrkandena 3 och 4 samt *Ub37* (m) yrkande 3.

Inledning

I socialdepartementets bilaga till kompletteringspropositionen (bilaga 4) redovisas vissa förslag till förändringar avseende statsbidragen till barnomsorgen m. m. Inledningsvis lämnar socialministern en allmän beskrivning av utvecklingen inom barnomsorgsområdet. Mot bakgrund av denna beskrivning görs sammanfattningsvis bedömningen att det är fullt möjligt att nå det av riksdagen fastlagda målet om en förskola för alla barn år 1991. I fråga om statsbidragen till barnomsorg lämnas förslag dels om höjda bidrag till daghem, familjedaghem, fritidshem, deltidsgrupp och öppen förskola, dels om ett nytt bidrag till daghemsavdelningar med förlängt öppet-hållande samt öppethållande under lördagar och söndagar. I utbildningsdepartementets bilaga till propositionen redovisar regeringen sin syn på utvecklingen i ungdomsskolan, bl. a. i frågan om skolans ansvar för omsorgen om skolbarnen utanför den direkta lektionstiden.

Vad i propositionen föreslagits angående statsbidrag för barnomsorg m. m. har mött invändningar i ett antal motioner. Socialutskottet har till finansutskottet avgivit ett yttrande (1988/89: SoU6y) över regeringsförslagen och de väckta motionsyrkandena. Finansutskottet behandlar nedan inledningsvis motionsförslag om införande av ett vårdnadsbidrag.

Vårdnadsbidrag

I flera motioner föreslås att ett *vårdnadsbidrag* införs. I *motionerna Fi88* av Sten Svensson m. fl. (m) yrkande 6 och *Fi72* av Lars Hjertén (m) i berörd del riktas kritik mot nuvarande statsbidragssystem för barnomsorgen. Som en del i ett reformerat bidragssystem föreslås att ett vårdnadsbidrag införs i syfte att öka valfriheten för barnfamiljerna. I *motion Fi77* av Ulla Tillander m. fl. (c), yrkandena 1 och 6, båda yrkandena i berörd del, föreslås införandet av ett vårdnadsbidrag som ett led i den förändrade familjepolitik som enligt motionärerna bör utformas inför 1990-talet.

Socialutskottet hänvisar i sitt yttrande till att frågan om vårdnadsbidrag nyligen behandlats av utskottet (1988/89: SoU17) och att motsvarande motionsyrkanden avstyrktes i detta sammanhang. Socialutskottet framhöll vid detta tillfälle som sin uppfattning att en utbyggd föräldraförsäkring var att föredra framför ett vårdnadsbidrag.

Inte heller finansutskottet anser att vad som anförts i motionerna bör föranleda någon omprövning av det riksdagsbeslut som under våren fattats i den aktuella frågan. Utskottet avstyrker således motionerna *Fi72* (m), *Fi77* (c) yrkandena 1 och 6 samt *Fi88* (m) yrkande 6, samtliga yrkanden utom det sistnämnda endast i berörda delar.

Statsbidrag till barnomsorgen

De förslag om höjningar av nuvarande statsbidrag till barnomsorgen som föreslås i proposition 1988/89: 150 bilaga 4 innebär i korhet bl. a. följande.

Bidraget till daghem räknas upp från 445 000 kr. till 475 000 kr. för varje

femtontal inskrivna barn. Bidraget till fritidshem föreslås räknas upp från 195 000 kr. till 210 000 kr. för varje femtontal inskrivna barn. För barn inskrivna minst 7 tim/dag i familjedaghem föreslås att bidraget räknas upp från 16 500 kr. till 18 000 kr. och för barn i familjedaghem inskrivna mindre än 7 tim/dag bör enligt propositionen bidraget räknas upp från 7 500 kr. till 8 000 kr.

Vidare föreslås att bidraget för deltidsgupper räknas upp från 30 000 kr. till 50 000 kr. för varje femtontal inskrivna barn. En motsvarande uppräknings från 30 000 kr. till 50 000 kr. föreslås av bidraget för den öppna förskolan. Enhetsbidraget till daghem och fritidshem som är avsett för särskilda insatser för barn med behov av särskilt stöd föreslås slutligen bli uppräknat från 15 000 kr. till 20 000 kr.

Flera av de invändningar som riktas i motionerna mot regeringsförslaget om höjda statsbidrag är av principiell natur. Kritik riktas inte enbart mot de förändrade bidragsbelopp som regeringen föreslagit utan även mot bidragssystemets hela uppbyggnad. I motion Fi78 (fp) föreslås således att ett nytt statsbidragssystem införs i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen. Det nya systemet bör vara så administrativt lätthanterligt som möjligt samt neutralt gentemot olika huvudmän. Staten bör enligt motionärerna inte ha ambitionen att föreskriva vilka ansvarsformer och vistelsetider som är möjliga.

I *motion Fi77 (c)* föreslås tillkännagivanden angående familjepolitikens inriktning (yrkande 1 i berörd del), angående alternativa former av barnomsorg (yrkande 2), angående barnomsorg i svenska kyrkans regi (yrkande 3), angående ett nytt och neutralt statsbidragssystem till barnomsorgen (yrkande 4) och angående konkreta åtgärder för 1990-talets familjepolitik (yrkande 6 i berörd del).

I *motionerna Fi60 (m)* yrkande 9 och *Fi88 (m)* yrkande 5 yrkas avslag på de i propositionen angivna riktlinjerna för statsbidragen till barnomsorgen och begärs att regeringen återkommer med förslag till rättvisa statsbidragsregler i enlighet med vad som anförs i motionerna. Dessa statsbidrag skall enligt motionärerna vara mindre styrande och inte missgynna olika former av alternativa daghem. Även i motion Fi72 (m) i berörd del begärs ett tillkännagivande om nya flexiblare regler för statsbidragsberättigad verksamhet inom barnomsorgen.

I *motion Fi64 (mp)* yrkande 23 föreslås att riksdagen ger regeringen till känna att föräldrar skall ha rätt att få anställning som dagbarnvårdare för eget barn fr. o. m. år 1990. Slutligen begärs i *motion Fi94* av Roland Larsson (c) ett tillkännagivande med innebörden att gällande statsbidragsförordning bör ändras så att statsbidrag utgår även till vård av barn i de egna föräldrarnas familjedaghem.

Beträffande det ovan återgivna förslaget i propositionen samt de behandlade motionsförslagen anför socialutskottet att man anser att det av regeringen föreslagna *statsbidraget till barnomsorgen* har en lämplig utformning. Utskottet framhåller att det är angeläget att höja statsbidragsbeloppen kraftigt för att underlätta den fortsatta utbyggnaden av barnomsorgen. Vad gäller motionsförslagen påpekar socialutskottet att motioner med i huvudsak samma innehåll nyligen behandlats och avstyrkts i utskottets

betänkande 1988/89: SoU18. Med hänvisning till vad som i detta betänkande anförts föreslår socialutskottet att även de nu aktuella motionerna avstyrks. Regeringsförslaget om höjningar av de nuvarande statsbidragen till barnomsorgen anser socialutskottet bör tillstyrkas.

Som socialutskottet framhåller har riksdagen nyligen tagit ställning till motionsyrkanden med i stort sett samma innehåll som de nu aktuella. En riksdagsmajoritet har därvid avvisat en förändring av de grundläggande principerna för hur statsbidraget till barnomsorgen skall utgå. Finansutskottet anser att inget av det som anförts i motionerna bör föranleda riksdagen att ompröva sitt ställningstagande i frågan. Liksom socialutskottet anser finansutskottet att höjningarna av statsbidragsbeloppen är väl motiverade med hänsyn till behoven av en fortsatt satsning på en utbyggnad av barnomsorgen. Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet de föreslagna riktlinjerna för höjning av statsbidragen till daghem, familjedaghem, fritidshem, deltidsgrupp och öppen förskola. Utskottets ställningstagande innebär även att följande motioner avstyrks: Fi60 (m) yrkande 9, Fi64 (mp) yrkande 23, Fi72 (m) i berörd del, Fi77 yrkandena 1, 2, 3, 4 och 6 (yrkandena 1 och 6 endast i berörd del), Fi78 (fp), Fi88 (m) yrkande 5 samt motion Fi94 (c).

I propositionen diskuteras även vissa frågor angående *statsbidrag till förlängt öppethållande m. m.* Därvid föreslås att ett särskilt statsbidrag införs för daghemsavdelningar med förlängt öppethållande. Bidraget föreslås utgå med 75 000 kr. per avdelning och år vid ett dagligt öppethållande som är tre timmar längre än normalt. Motsvarande bidrag på 75 000 kr. föreslås för daghemsavdelningar som är öppna under lördagar och söndagar under minst sju timmar per dag.

Regeringsförslaget om förlängt öppethållande m. m. tas upp i *motion Fi77 (c)* yrkande 5. Motionärerna anser att förslaget riskerar att cementera ett i grunden oacceptabelt förhållande. I stället bör enligt vad som anförs i motionen krav på förändringar av arbetstider m. m. ställas hos arbetsgivarna i högre utsträckning än vad som nu är fallet.

Socialutskottet anför i sitt yttrande att det är angeläget att minska den sociala snedrekryteringen till den kommunala barnomsorgen. Det är enligt utskottets mening viktigt att göra daghemmen så flexibla att de inte utesluter barn till föräldrar med obehagliga och oregelbundna arbetstider från möjligheten att delta i verksamheten. Socialutskottet anser mot denna bakgrund att det av regeringen föreslagna statsbidraget till förlängt öppet-hållande m. m. inom barnomsorgen har en lämplig utformning.

Finansutskottet instämmer i vad socialutskottet anfört om behovet av att underlätta barnomsorgen för familjer med obehagliga arbetstider. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om statsbidrag till förlängt öppet-hållande samt till lördags- och söndagsöppna daghem. Motion Fi77 (c) yrkande 5 avstyrks.

I *motion Fi67* av Lars Werner m. fl. (vpk) tas vissa frågor upp om bl. a. *formerna för barnomsorgen*. I motionens yrkande 1 föreslås att riksdagen hos regeringen begär förslag till en lag som garanterar alla barns rätt till plats i dag- och fritidshem t. o. m. 12 års ålder. Vidare hemställs i yrkande 2 att riksdagen beslutar att anordningsbidrag skall utgå med 300 000 kr.

per 15 platser tills utbyggnadsbehovet av dag- och fritidshem är täckt. Motionärerna begär vidare i yrkande 3 ett tillkännagivande om att fortbildningsdelen av statsbidraget skall prestationsrelateras på samma sätt som för enskilda anordnare av barnomsorg. Slutligen hemställer motionärerna i motionens yrkande 4 att riksdagen hos regeringen begär initiativ till utjämning och nedtrappning av barnomsorgstaxorna.

Socialutskottet hänvisar i sitt yttrande till det i betänkande 1988/89:SoU18 redovisade ställningstagandet till motionsyrkanden med samma innehåll som i motion Fi67 (vpk). Utskottet avstyrkte dessa motionsyrkanden, och riksdagen anslöt sig till utskottets uppfattning. Socialutskottet vidhåller sin uppfattning i de aktuella frågorna.

Inte heller i denna fråga har finansutskottet funnit skäl att frånga vad socialutskottet anför. Motion Fi67 (vpk) avstyrks sålunda.

Skolbarnsomsorgen

I bilaga 7 till kompletteringspropositionen redovisar regeringen sin syn på utvecklingen i ungdomsskolan. Det är enligt föredragande statsrådet Göransson viktigt att ge skolan huvudansvaret för skolbarnen också utanför den direkta lektionstiden. Detta skulle ge möjlighet att utforma en totalt sett bättre pedagogisk verksamhet. Det skulle även innebära en möjlighet att bättre utnyttja skolans lokaler och bedriva verksamheten till en lägre kostnad.

I *motion Fi88* av Sten Svensson m. fl. (m) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande beträffande *skolbarnsomsorgen*. Motionärerna anser att möjligheter bör öppnas för största möjliga valfrihet i omsorgen. Detta kräver enligt motionärerna många olika former av omsorg. Familjedaghemmen bör spela en stor roll i skolbarnsomsorgen.

I socialutskottets yttrande framhålls att man delar uppfattningen att det bör finnas valfrihet i skolbarnsomsorgen. Utskottet hänvisar emellertid till att en kommitté nyligen har tillsatts för att se över frågor om skolbarnsomsorgen (dir. 1989:16). Mot denna bakgrund anser socialutskottet att riksdagen inte nu bör överväga något uttalande med anledning av redovisningen i propositionen och förslaget i motionen.

Även finansutskottet anser att resultaten från den åberopade utredningen bör avvaktas. Den i propositionen redovisade inställningen till skolbarnsomsorgens utformning bör inte nu föranleda något riksdagsuttalande. Av samma skäl avstyrker utskottet *motion Fi88* (m) yrkande 8.

Äldreomsorg och pensionsförmåner m. m.

Frågan om *förbättrade pensionsförmåner* tas upp i ett antal motioner. I *motion Fi66* av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås att grundbeloppet för folkpension och pensionstillskott höjs till 100 % resp. 50 % av basbeloppet för ogifta samt att motsvarande höjning görs för makar. Även i *motion Fi64* av Inger Schörling m. fl. (mp) förordas en lika stor höjning av pensionstillskottet. I *motion Fi79* av Karin Israelsson och Martin Olsson (båda c) föreslås en övergång till ett samordnat pensionssystem med höjd

grundpension och inkomstrelaterad tilläggspension upp till en inkomst av 7,5 basbelopp.

1988/89: FiU30

Socialförsäkringsutskottet erinrar i sitt yttrande (SfU5y) om att utskottet nyligen behandlat motionsyrkanden om höjda pensionsförmåner och att utskottet därvid konstaterat att en höjning av folkpensionens grundbelopp skulle innebära en avsevärd framtida merkostnad på grund av det stora antalet pensionärer. Med hänsyn till de ökade kostnaderna är socialförsäkringsutskottet inte berett att tillstyrka vare sig en höjning av folkpensionsförmånerna eller en ny form av grundpension på den nivå som förordas i motion Fi79 (c). Finansutskottet delar denna bedömning och avstyrker i likhet med socialförsäkringsutskottet motionerna Fi66 (vpk) yrkande 2, Fi64 (mp) yrkande 24 i berörd del samt Fi79 (c).

I motion Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) begärs även att pensionstillskott skall utgå till s.k. *undantagspensionärer*. Socialförsäkringsutskottet är för sin del inte berett att förorda någon ändring av gällande bestämmelser innan pensionsberedningen slutfört undersökningen om dessa pensionärers behov av ekonomiskt stöd. Resultatet av denna undersökning väntas föreligga senare i år. Även finansutskottet avstyrker med hänvisning härtil bifall till motion Fi64 (mp) yrkande 25.

I motion Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m) aktualiseras också frågan om den snabba *kostnadsexplosionen inom socialförsäkringssystemet*. Motionärerna begär att regeringen skall delges de förslag till åtgärder som redovisas i motionen för att bringa balans i systemet. Socialförsäkringsutskottet, som tidigare under riksmötet avvisat motioner med förslag till liknande åtgärder, avstyrker även denna motion. Av yttrandet framgår också att det inom regeringskansliet pågår en översyn med anledning av de ökade kostnaderna för socialförsäkringen. Med det anförda avstyrker finansutskottet motion Fi88 (m) yrkande 9.

I motion Fi83 av Rosa Östh m. fl. (c) begärs att riksdagen skall göra ett tillkännagivande med anledning av vad som sägs i motionen om *äldreomsorgen*. I motion Fi88 av Sten Svensson m. fl. (m) hemställs att regeringen skall ges till känna vad som anförts i motionen om innebörden av ett ökat primärkommunalt ansvar för vården och omsorgen om de äldre. Enligt vad som sägs i denna motion måste monopolsituationen inom vården brytas. Socialutskottet konstaterar att äldredelegationen inom kort väntas slutföra sitt arbete. Detta har gått ut på att belysa konsekvenserna av ett eventuellt ändrat huvudmannaskap för äldreomsorgen. Betänkandet väntas efter remissbehandling ligga till grund för en proposition i början av 1990. Socialutskottet ämnar i höst behandla ett stort antal snarlika motionsyrkanden om äldreomsorgen, och utskottet finner mot denna bakgrund inte anledning att nu göra något uttalande i frågan. Med hänsyn härtil avstyrker också finansutskottet motionerna Fi88 (m) yrkande 7 och Fi83 (c).

I propositionen föreslås att första — tredje fondstyrelsernas rätt att förvärva aktier i fastighetsbolag inte längre skall vara inskränkt av kravet att samtliga aktier skall förvärvas. I motiveringen till förslaget understryks — i enlighet med vad de berörda fondstyrelserna själva har uttalat — att förvärv bör få ske endast i renodlade fastighetsbolag. Aktieinnehavet skall syfta till en långsiktig placering och innebära ett ägarengagemang. Någon öppning mot portföljinvesteringar kan således inte accepteras, heter det i propositionen.

Vidare föreslås att förbudet för fjärde och femte fondstyrelserna att förvärva aktier i bank- och försäkringsbolag tas bort. Förbudet motiverades ursprungligen med att fjärde fondstyrelsens huvudsakliga syfte skulle vara att förse den svenska industrin med riskvilligt kapital. Femton år senare har näringslivet en helt annan tillgång till riskkapital. En möjlighet för fjärde — och sedermera också femte — fondstyrelsen att förvärva även aktier i bank- och försäkringsbolag skulle vara till gagn för näringslivet genom att bidra till en väl fungerande kapitalmarknad. Vidare skulle den medföra att riskerna i portföljförvaltningen kan spridas ytterligare. Fjärde fondstyrelsen torde, anføres det i propositionen, vara den enda institutionella placerare av betydelse som har ett sådant förbud som det nu är fråga om.

Fjärde och femte fondstyrelserna får vidare rätt, enligt propositionens förslag, att av de medel som de förvaltar placera högst 10 % — mot för närvarande högst 1 % — i aktier i utländska aktiebolag samt konvertibla skuldebrev och vissa andra skuldebrev utfärdade av utländska aktiebolag. Inom den angivna ramen blir också placeringar i utländska aktiefonder tillåtna. Lämplighets- och försiktighetsskäl anges för en gräns vid 10 %. En sådan innebär nu en ram av ca 800 milj. kr.

I tre motioner från vardera moderata samlingspartiet, folkpartiet och centerpartiet yrkas avslag på regeringens förslag till ändrade placeringsbestämmelser för allmänna pensionsfonden. I motion Fi60 (m) anføres att socialdemokratins strategi är att börja utnyttja allmänna pensionsfondens stora resurser för att köpa in sig i näringslivet. Med dagens tillgångar skulle ungefär hälften av alla börsföretag kunna förstärkas på detta sätt, anføres det. Genom medgivandet för första — tredje fondstyrelserna att köpa mindre än samtliga aktier i ett "byggföretag" bryts isen, menar motionärerna. Nästa steg kan då bli att dessa styrelser får köpa aktier även i andra börsföretag. Motionärerna uttalar också att det inte är via ökade medel till allmänna pensionsfonden eller ökad avkastning på dennas medel som pensionssystemets trygghet tillgodoses.

I motion Fi61 (fp) säger motionärerna helt kort att de inte kan acceptera regeringens förslag beträffande allmänna pensionsfondens reglemente.

I motion Fi62 (c) anføres att ett institutionaliserat och centraliserat ägande måste motverkas. Allmänna pensionsfondens utökade placeringsmöjligheter enligt det framlagda förslaget skulle snedvrider aktiemarknaden, hävdas det.

I motion Fi64 (mp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till

känna "att förslaget till ändrade regler för allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser skjuts till kommande budgetproposition i januari 1990". I praktiken innebär även detta ett avslagsyrkande.

Näringsutskottet anför i sitt yttrande att de borgerliga partiernas avvisande av förslaget framstår som föga konsekvent mot bakgrund av deras tidigare ställningstaganden.

När regeringen hösten 1987 föreslog att första—tredje fondstyrelserna skulle få förvärva aktier i fastighetsbolag — under förutsättning att förvärvet gällde samtliga aktier — ställde man sig från centerns sida bakom detta förslag och uttalade (NU 1987/88: 10 res. 7) att placeringar i fast egendom skulle bli ett värdefullt komplement till förut tillåtna placeringar. Utifrån en sådan grundsyn borde det inte finnas skäl, anför näringsutskottet, att avstyrka den nu föreslagna ändringen härvidlag, som tar hänsyn till det behov av samarbete mellan olika intressenter som många fastighetsprojekt är förknippade med, men som enligt ett eftertryckligt motivuttalande inte får innebära någon öppning mot portföljinvesteringar.

Vid samma tillfälle gav folkpartiet och centern (NU 1987/88: 10 res. 8) sitt stöd åt fjärde fondstyrelsens önskemål att ramen för dess placeringar i utländska värdepapper skulle vidgas från 1 till 2 %. Att sprida aktieplaceringarna till flera länder där konjunkturcyklerna inte sammanfaller är ett sätt att så riskfritt som möjligt få god och säker avkastning på pensionssparandet, sades det i centerns partimotion i ämnet (se NU 1987/88: 10 s. 13).

Enligt näringsutskottets mening har regeringen angett bärande motive-ringar för de ändringar i reglementet för allmänna pensionsfonden som föreslås. Näringsutskottet tillstyrker i alla delar regeringens förslag till ändringar i reglementet för allmänna pensionsfonden.

Finansutskottet delar näringsutskottets uppfattning att första—tredje fondstyrelserna bör ges en rätt att förvärva aktier i renodlade fastighetsbolag som inte är inskränkt av kravet att samtliga aktier skall förvärfvas. Utskottet tillstyrker också att fjärde och femte fondstyrelserna ges möjlighet att förvärva aktier i bank- och försäkringsbolag. Utskottet anser vidare att fondstyrelserna bör ges möjlighet att placera sina tillgångar på motsvarande sätt som andra institutionella placerare. Sedan valutarestriktionerna slopats beträffande köp av utländska aktier bör även fondstyrelserna ges möjlighet att placera förvaltade medel utomlands. Utskottet har inte någon erinran mot den övre gräns på 10 % som föreslås för dessa placeringar.

Utskottet tillstyrker propositionens förslag och avstyrker därmed motionerna Fi60 (m) yrkande 10, Fi61 (fp) yrkande 10, Fi62 (c) yrkande 6 samt Fi64 (mp) yrkande 27.

Arbetsmarknadspolitik

I propositionens bilaga 9 Arbetsmarknadsdepartementet tas bl. a. frågor upp rörande inriktningen av arbetsmarknadspolitiken, arbetsmarknads-service och arbetsmarknadsutbildning. Frågor rörande arbetsmarknadspolitikens inriktning tas upp i sex motioner. Arbetsmarknadsutskottet har med anledning av propositionen och motionerna avlämnat ett yttrande

(1988/89: AU4y) till finansutskottet. I yttrandet görs en ingående beskrivning av vad propositionen och motionerna anför i dessa frågor.

1988/89: FiU30

Under rubriken arbetsmarknadsservice (punkt B 2) i propositionen föreslås att riksdagen godkänner vad som förordats om sökanderesor från Norge till Sverige samt att riksdagen till *Arbetsmarknadsservice* för budgetåret 1989/90 utöver i budgetpropositionen upptagna medel anvisar ett förslagsanslag på 6 000 000 kr.

Syftet med *sökanderesorna* skall vara att kanalisera arbetskraftsinvandringen från Norge, som nu till stor del sker spontant, genom arbetsförmedlingen. Personer från Norge föreslås därför kunna få flyttningsbidrag i form av sökandereasa och traktamente enligt samma regler som gäller för arbetssökande från Finland och Danmark.

Arbetsmarknadsutskottet föreslår ett godkännande av vad som förordats om sökanderesor från Norge till Sverige samt motsvarande medelsanvisning. Finansutskottet biträder arbetsmarknadsutskottets förslag.

Vad gäller *arbetsmarknadsutbildningen* (punkt B 3) förordas i propositionen — efter förslag från AMS — en ändring av reglerna för svenskundervisning för invandrare inom arbetsmarknadsutbildningen. Enligt arbetsmarknadsministern bör det införas en möjlighet att bevilja flyktingar och invandrare med utländsk yrkesutbildning svenskundervisning i fackspråk inom det yrke de är utbildade för även utan direkt anknytning till ytterligare yrkesutbildning. Genom denna justering av nuvarande regler kan invandrarnas yrkeskunskaper tas till vara på ett bättre sätt och arbetsplacering snabbare komma till stånd.

Med hänsyn till såväl sociala som arbetsmarknadsmässiga skäl ser utskottet positivt på den förordade ändringen i reglerna för arbetsmarknadsutbildning. Finansutskottet biträder arbetsmarknadsutskottets förslag att godkänna den föreslagna ändringen.

I *motion A14* av Sonja Rembo m. fl. (m) pekas på de strukturella problemen inom svensk arbetsmarknad. Arbetsmarknadspolitiken bör enligt moderata samlingspartiet bl. a. inriktas på att avlägsna hinder och skapa incitament som leder till en väl fungerande arbetsmarknad. Särskilt oroande är den höga frånvaron som medverkar till den stora efterfrågan på arbetskraft och till den låga produktiviteten. Arbetstidslagstiftningen bör ge större utrymme för valfrihet och flexibilitet. De offentliga monopolen måste öppnas för alternativa verksamheter.

Utskottet anser i likhet med vad som uttalas i *motion A14* att sjukfrånvaron är oroande. Detta framhålls även i propositionen. Enligt arbetsmarknadsutskottets uppfattning är det självfallet viktigt att socialförsäkringssystemen är sådana att den enskilde uppmuntras att återvända till arbetslivet. De berörda frågorna undersöks av flera olika utredningar liksom av en ny tillsatt interdepartemental arbetsgrupp. Arbetsmarknadsutskottet förutsätter därför att samtliga konsekvenser, även effekter för finansiering och utnyttjande, blir belysta i de förslag som kan komma att läggas fram på detta område. Mot bakgrund av vad arbetsmarknadsutskottet anfört avstyrker finansutskottet *motion A14* (m) yrkande 1.

I centerpartiets *motion Fi87* av Börje Hörnlund m. fl. (c) framhålls att de offensiva insatser som föreslagis från centerpartiet under innevarande riks-

möte inom arbetsmarknadspolitikens område bör kompletteras med klara direktiv till arbetsförmedlingarna om att de arbetssökande i princip måste ta anvisat arbete på hemorten. Vidare är det enligt motionärerna väsentligt att arbetslinjen även gäller för invandrare och att resurser och regler utformas på ett sådant sätt att dessa kan beredas arbete eller utbildning snabbt. Det bör även finnas möjligheter att kombinera utbildningen i svenska med någon form av praktik eller inskolningsplatser.

Arbetsmarknadsutskottet framhåller i sitt yttrande att utskottet i sitt betänkande 1988/89: AU11 ställde sig bakom den inriktning av arbetsmarknadspolitik som lades fram i regeringens budgetproposition i januari 1989. Inom flera sektorer, bl. a. inom industrin och inom vård och omsorg på den offentliga sektorn, råder stor efterfrågan på arbetskraft. Eftersom några tecken till nämnvärda förändringar inte kan skönjas för det närmaste året anser arbetsmarknadsutskottet att de i propositionen preciserade målen är väl ägnade att stödja sökande med svag ställning på arbetsmarknaden och samtidigt ytterligare öka arbetskraftsutbudet. Bl. a. berörs flyktingar och andra invandrare, arbetshandikappade och långtidsarbetslösa. Arbetsmarknadsutskottet avstyrker mot denna bakgrund motion Fi87 yrkandena 2 och 4. Finansutskottet är inte av annan mening än arbetsmarknadsutskottet.

I *motion Fi69* av Lars Werner m. fl. (vpk) anförts att om arbetslinjen skall kunna tillämpas i sin helhet så krävs demokratiska rättigheter på arbetsplatserna i form av lokal strejkrätt m. m. Motionärerna framhåller att det är bra om arbetslinjen används inom socialförsäkringssystemet så att rehabiliteringen kan få en verklig chans att lyckas. Men samtidigt måste kraftfulla insatser ske i arbetslivet så att orsakerna till utslagningen undanröjs. I annat fall kan den nya arbetslinjen bli en subventionerad arbetskraft genom lönebidrag med bibehållna dåliga arbetsförhållanden. I arbetsmiljölagen måste skyddsombud och lokal fackförening få utvidgade möjligheter att stoppa arbetet på grund av dåliga arbetsmiljöförhållanden.

I *motion Fi80* av Lena Öhrsvik (s) behandlas samspelet mellan arbetsmarknadsåtgärder och socialförsäkringssystemet. Motionären varnar för tanken att en förtidspension skulle kunna utbetalas till arbetsgivaren som lönebidrag.

I här nämnda motioner behandlas viktiga frågor inom arbetsmarknadspolitik. Som framhålls i propositionen är trots en hög sysselsättningsnivå utvecklingen av arbetsskador, långtidssjukskrivningar och förtidspensioneringar oroande. Som utförligt framgår av arbetsmarknads- och socialförsäkringsutskottens yttranden pågår ett intensivt utredningsarbete om dessa problem. Av yttrandena framgår att departementschefen kan finna anledning att återkomma till riksdagen i dessa frågor. Vad gäller frågan om att låta förtidspensionen omvandlas till ett lönebidrag har arbetsmarknadsministern uttalat att detta principiellt ligger i linje med den inställning hon förordar. Dessa frågor behöver emellertid, enligt arbetsmarknadsministern, utredas ytterligare.

Vad gäller kravet att skyddsombud och lokal fackförening skulle få vidgade möjligheter att stoppa arbetet på grund av dåliga arbetsförhållanden har socialutskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande SoU 1987/

88:9 framhållit att det enligt socialutskottets uppfattning gjorts en lämplig avgränsning i arbetsmiljölagen av de situationer då skyddsombud har rätt att avbryta arbetet.

Med hänvisning till det anförda avstyrker finansutskottet motionerna Fi69 (vpk) och Fi80 (s).

I *motion Fi61* (fp) anför Bengt Westerberg m. fl. att asylsökande bör beredas möjlighet att ta tillfälligt arbete under tiden vederbörande väntar på uppehållstillstånd.

Av socialförsäkringsutskottets yttrande till finansutskottet framgår att utskottet tidigare, och senast i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1987/88: 27, har behandlat frågan om en utlänning skall få rätt att arbeta under den tid han väntar på besked om tillstånd att stanna i Sverige. Socialförsäkringsutskottet har därvid framhållit att man i första hand måste komma till rätta med de problem som uppkommer under väntetiden genom att hålla nere handläggningstiderna. Utskottet har vidhållit att arbetstillstånd bör beviljas först då beslut om uppehållstillstånd ges. En annan ordning kan befaras leda till en uppluckring av principen om den reglerade invandringen.

Finansutskottet är inte av annan mening än socialförsäkringsutskottet vilket innebär att motion Fi61 (fp) yrkande 12 avstyrks.

Anpassningar inom bostadsstödet

Inledning

I bostadsdepartementets bilaga till kompletteringspropositionen (bilaga 10) redogörs för vissa anpassningar inom bostadsstödet för år 1990. Bostadsutskottet har avgivit ett yttrande till finansutskottet vad gäller regeringens förslag och motioner väckta med anledning av detta förslag (1988/89: BoU3y).

Anpassningar inom bostadsstödet för år 1990

Bostadsministern tar i sina överväganden upp vissa frågor med anledning av de förändringar rörande inkomstbeskattningen som aviseras i kompletteringspropositionen. Enligt den bedömning som redovisas bör ytterligare steg tas i syfte att sänka skatteuttaget inom inkomstbeskattningen. Detta påverkar värdet av underskottsavdragen och därmed också boendekostnaderna i egna hem. I syfte att upprätthålla neutraliteten mellan olika upplåtelseformer föreslås därför att förändringarna inom inkomstbeskattningen bör följas av motsvarande minskningar av räntebidragen under år 1990 för andra hus än egna hem. Vidare föreslås att den garanterade räntan vid nybyggnad och i vissa fall ombyggnad av hyres- och bostadsrättshus bör höjas för de projekt för vilka preliminärt beslut om bostadslån meddelas efter utgången av år 1989. Bostadsministern framhåller avslutningsvis att han

avser att återkomma med utarbetade förslag i dessa frågor i samband med att regeringen inför höstens riksmöte redovisar sina förslag om den statliga inkomstskatten för år 1990.

Vad i propositionen föreslagits om anpassning inom bostadsstödet för år 1990 har mött invändningar i tre motioner.

I moderata samlingspartiets *partimotion Fi60* yrkande 15 och i *motion Fi89* yrkande 1 av Knut Billing m. fl. (m) föreslås ett riksdagens tillkännagivande med innebörden att räntebidragen bör reduceras men att detta bör ske i samband med en omläggning av bostadsfinansieringssystemet och en avreglering av bostadsmarknaden. Vilka förändringar i systemet som skall vidtas vet man enligt motionärerna först när skattebesluten fattas. Riksdagen bör enligt motionärerna inte nu ta ställning till regeringsförslaget.

Ett tillkännagivande med anledning av vad i propositionen förordats föreslås också i *motion Fi70* (vpk). I motionen anføres att vad i propositionen angivits inte bör föranleda något riksdagens ställningstagande. Skulle frågan ändå sakbehandlas hänvisar motionärerna till tidigare ställningstagande från vänsterpartiet kommunisterna av innebörden att "alla försök att låta landets hyresgäster betala höginkomsttagarnas skattelättnader" skall avfärdas.

Bostadsutskottet framhåller i sitt yttrande att man delar motionärernas uppfattning i huvudfrågan att riksdagen inte nu bör ta ställning till det av bostadsministern presenterade förslaget om förändringar inom räntebidragssystemet. Det anføres vidare att en sakbehandling av frågan bör anstå till dess riksdagen i vanlig ordning föreläggs ett förslag i frågan.

Finansutskottet delar bostadsutskottets syn på *behandlingsordningen av förslag om bostadsstöd*. Det kan således inte anses motiverat att, på basis av den kortfattade redogörelsen för regeringens syn på den statliga inkomstskatten som finns i kompletteringspropositionen, redan nu ta ställning i frågor som rör följdändringar vad avser räntebidragen till bostäder. Riksdagen bör i stället återkomma till dessa frågor när ett konkret regeringsförslag föreligger.

Vad utskottet nu anfört med anledning av redogörelsen om anpassningar inom bostadsstödet för år 1990 i proposition 1988/89: 150 bilaga 10 och motionerna Fi60 (m) yrkande 15, Fi70 (vpk) och Fi89 (m) yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I *motion Fi93* yrkande 1 av Krister Skånberg (mp) förs fram ett förslag av mera grundläggande karaktär avseende avdragsrätten för skuldräntor. Motionären erinrar om miljöpartiets uppfattning att denna avdragsrätt borde ersättas av en minskning av den slutliga skatten med en viss andel av skuldräntorna. I samma motion föreslås i yrkande 2 i berörd del att den garanterade räntan vid ombyggnad inte skall vara högre än vid nybyggnad när det gäller vad motionären kallar skonsam ombyggnad.

Beträffande motionens yrkande 1 anför bostadsutskottet i sitt yttrande att den av motionären aktualiserade frågan torde få övervägas i annat sammanhang och då lämpligen vid riksdagens överväganden i samband med den mera grundläggande reformering av skattesystemet som förutskickats.

Även finansutskottet vill hänvisa till pågående utredningsarbete beträffande bl. a. inkomstbeskattningen. I detta arbete intar frågor rörande av-

dragsrätten för olika typer av skuldräntor en central plats. Riksdagen torde få återkomma till dessa frågor i samband med att ett eventuellt förslag om förändringar i inkomstskattesystemet presenteras. Motion Fi93 (mp) yrkande 1 om *utformningen av avdragsrätten för skuldräntor* avstyrks sålunda av finansutskottet.

Vad avser yrkande 2 i samma motion hänvisar bostadsutskottet till två riksdagsbeslut under innevarande riksmöte om *den garanterade räntan vid ombyggnad*. Det gäller dels ett beslut hösten 1988 (1988/89:FiU10), dels ett nyligen fattat beslut om att jämställa den garanterade räntan för viss ombyggnad med den som gäller i nybyggnadsfallen (1988/89:BoU7). Bostadsutskottet anser att dessa beslut bör ligga fast.

Inte heller finansutskottet anser att vad som anförts i den aktuella motionen bör föranleda riksdagen att ompröva tidigare beslut om räntebidrag till ombyggnad av bostäder. Även yrkande 2 i nu berörd del i motion Fi93 (mp) avstyrks således av utskottet.

I motion Fi64 (mp) yrkande 22 föreslås att bostadsbidragen bör ersättas med ett *bastilllägg för barnfamiljer* fr. o. m. den 1 januari 1990. Detta förslag, som även fördes fram under den allmänna motionstiden, föreslås avstyrkas av bostadsutskottet. Utskottet hänvisar i yttrandet till den översyn av bostadsbidragens utformning som pågår.

Finansutskottet har ingen annan åsikt än bostadsutskottet i denna fråga. Motion Fi64 (mp) yrkande 22 avstyrks.

Vissa skattefrågor

Differentierad mervärdeskatt

I *motion Fi63* yrkande 17 av Lars Werner m. fl. (vpk) återkommer motionärerna med tidigare ställda krav på att slopa eller sänka mervärdeskatten på livsmedel.

Såväl finansutskottet som skatteutskottet har vid återkommande behandling av denna fråga konsekvent motsatt sig ett slopande eller en sänkning av mervärdeskatten på livsmedel. Ämnet är för närvarande föremål för överväganden inom KIS. I avvaktan på resultatet av KIS arbete, som väntas föreligga inom kort, bör enligt utskottets uppfattning ingen åtgärd med avseende på denna fråga beslutas av riksdagen, och utskottet avstyrker därför motion Fi63 (vpk) yrkande 17.

Ny skatteklass för öl

I *motion Fi76* av Bo Lundgren m. fl. (m) yrkas inrättande av en ny skatteklass med lägre skatt för starköl med högst 3,6 viktprocent alkohol. Liknande förslag läggs fram i *motionerna Sk615* av Bengt Silfverstrand m. fl. (s), *Sk689* av Wiggo Komstedt och Karl-Gösta Svenson (båda m) och *Sk701* av Karin Ahrlund (fp) och Bo Lundgren (m) yrkande 2. Enligt motionärernas uppfattning skulle man härigenom stimulera konsumenterna av starköl till att övergå till ett alkoholsvagare öl.

Skatteutskottet kan, enligt vad som anförts i yttrandet till finansutskottet,

för sin del inte dela bedömningen att en sänkning av priset på ett svagare starköl automatiskt leder till att detta öl efterfrågas på bekostnad av vanligt starköl utan det kan i stället bli fråga om en ökning totalt sett av ölkonsumtionen, som redan uppvisar en oroande utveckling. Mot bakgrund härav och med tanke på starkölets starka attraktionskraft hos ungdomar, vilken skatteutskottet finner det angeläget att dämpa, föreslås att motionerna Fi76 (m), Sk615 (s), Sk689 (m) och Sk701 (fp, m) yrkande 2 avstyrks. Finansutskottet biträder skatteutskottets förslag.

Skattefri försäljning

I *motion Sk641* av Rolf Clarkson m. fl. (m) begärs ett tillkännagivande om att skattefri servering och försäljning av bl. a. alkoholdrycker bör medges ombord på fartyg i trafik mellan det svenska fastlandet och Gotland på samma sätt som gäller för trafiken till och från Åland. Härigenom skulle man enligt motionärerna uppnå bättre service ombord och möjliggöra fler avgångar.

Skattefri servering och försäljning av alkoholdrycker liksom skattefri försäljning av tobaksvaror och andra varor bör, anför skatteutskottet i sitt yttrande, förbehållas den internationella trafiken. Finansutskottet har ingen annan mening än skatteutskottet och avstyrker motion Sk641.

Statlig personalpolitik

Statlig kompetensförsörjning

I propositionen bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts om statlig kompetensförsörjning. Bakgrunden är bl. a. att en stor del av den statliga personalen år 2000 kommer att befinna sig i övre medelåldern samtidigt som ungdomskullarna minskar. Civilministern anser därför att en samlad översyn bör göras av den centrala stödfunktionen för myndigheters kompetensutveckling. Översynsarbetet bör bedrivas i sådan takt att förslag i vissa delar kan föreläggas riksdagen i nästa års budgetproposition.

Arbetsmarknadsutskottet anför i sitt yttrande (1988/89: AU4y) till finansutskottet att man tidigare i år har tillstyrkt riksdagens godkännande av nya riktlinjer för samordning av arbetsgivarfunktionen inom statsförvaltningen (prop. 1988/89: 100 bil. 2, AU14, rskr. 126). Arbetsmarknadsutskottet uttalade då att den nya organisationen synes ligga väl i linje med intentionerna i den personalpolitiska propositionen i frågor rörande personalförsörjning (prop. 1984/85: 219, AU 1985/86: 6, rskr. 48). Enligt arbetsmarknadsutskottets uppfattning är det aviserade översynsarbetet i fråga om statlig kompetensförsörjning ytterligare ett led i arbetet för att skapa en fortsatt utveckling och effektivisering inom den statliga sektorn. Finansutskottet delar arbetsmarknadsutskottets uppfattning och föreslår att avsnittet om statlig kompetensförsörjning läggs till handlingarna.

I kompletteringspropositionen sägs att den framtida finansieringen av den statliga kompletteringspensionen bör ses över. Föredragande statsrådet redovisar i propositionen vilka frågor som i sammanhanget kommer att ägnas särskild uppmärksamhet. Redovisningen föranleder inte någon erinran från utskottets sida.

Det statliga arbetsgivarinträdet

Arbetstagare med statligt reglerade anställningar omfattas av s. k. arbetsgivarinträde. Det innebär att arbetstagarna vid sjuk- och föräldraledighet får lön enligt kollektivavtal från arbetsgivaren i stället för sjuk- eller föräldrapenning från försäkringskassorna. Myndigheten får således stå för lönekostnaden vid sjukfrånvaro och vid föräldraledighet. Detta leder till olägenheter vid myndigheter med temporärt hög frånvaro, t. ex. i samband med barnledighet. Det har främst gällt små myndigheter och forskningsprojekt. Problem kan också uppstå om frånvarofrekvensen för vissa personalkategorier, t. ex. lokalvårdare, är hög. Eftersom privata städföretag inte belastas med de faktiska kostnaderna för frånvaron utan med socialförsäkringsavgifterna försvåras statens möjligheter att bedriva lokalvård i konkurrens med de privata företagen.

I två motioner väckta under allmänna motionstiden tas vissa konsekvenser upp av det statliga arbetsgivarinträdet vid sjuk- och föräldraledighet. I *motion Fi704* av Sigge Godin (fp) anförs att myndigheterna inte anställer vikarier i den omfattning som erfordras när personal varit sjukskrivna eller frånvarande med sjukbidrag eftersom myndigheten samtidigt måste betala lön till dem som är frånvarande. För främst enheter med få anställda har resultatet i många fall blivit att kvarvarande personal tvingas utföra den sjukskrivna personalens arbete. Det leder, framhåller motionärerna, i längden till för hög arbetsbelastning och förslitning av personalen.

Av omtanke om kvarvarande personal och av ekonomiska skäl blir myndigheterna mer angelägna att medverka till sjukpensionering av den sjukskrivna personalen. Detta är olyckligt eftersom det mänskligt och samhällsekonomiskt vore fördelaktigare att rehabilitera sjuka människor än att överföra dem till pensioneringssystemet. Motionären kräver mot denna bakgrund att regeringen i samband med beredningen av rehabiliteringsutredningens betänkande gör en kartläggning av förhållandet mellan sjukersättning/sjukbidrag och pensionering vid de statliga verken.

I den andra *motionen*, *Fi716* av Charlotte Branting och Barbro Sandberg (båda fp), tas frågan om arbetsgivarinträdet konsekvenser för statsbidragen till grundskolan, gymnasieskolan och vuxenutbildningen upp. Motionärerna anför att nuvarande regler medför en mycket dålig statsbidragstäckning framför allt för de mindre kommunerna om man har otur och får många sjuklediga eller flera lärare lediga för barns födelse. För de allra flesta kommunerna skulle det vara betydligt bättre om försäkringskassans ersättningar utbetalades direkt till kommunerna och att statsbidraget minskade i motsvarande mån.

I ramavtalet för löner år 1988 för statstjänstemännen m. fl. (RALS 1988) ingick beträffande avlöning vid föräldraledighet att arbetsgivarinträdet slopas såvitt avser föräldrapenning. Denna uppbärs av löntagaren själv.

I kompletteringspropositionen föreslås mot denna bakgrund att en omfördelning görs av lönekostnaderna för statligt reglerade anställningar inom ramen för oförändrad belastning på statsbudgeten. För statliga myndigheter bör detta göras med en höjning av lönekostnadspålägget med cirka en procentenhet. Lönekostnadspålägget har hittills motsvarat de lagstadgade arbetsgivaravgifterna minskade med ersättningar från riks försäkringsverket för sjukpenning och föräldrapenning. För statsbidragen till lärlöner förordas en sänkning med 230–250 miljarder kronor.

Genom förslaget i kompletteringspropositionen tillgodoses motion Fi716 (fp) i vad avser kompensation för föräldrapenning vid barns födelse. Utskottet har mot denna bakgrund inte något att erinra mot den i propositionen föreslagna lösningen. Vad däremot avser arbetsgivarinträdet vid långvarig sjukfrånvaro anser utskottet att de konsekvenser som påtalas i motion Fi704 inger oro. Det är olyckligt om en i och för sig rationell hantering av lönekostnadspålägg och sjukersättningar skall få till konsekvens att långtidssjukas rehabilitering motverkas.

För små myndigheter har de kostnadsrättigheter hittills beaktats genom att regeringen, efter framställning från myndigheten, gett myndighet rätt att överskrida anslaget i motsvarande mån. För större myndigheter har det förutsatts att omfördelningar varit möjliga att göra inom myndigheten för att utjämna arbetsbelastning vid sjukfrånvaro. Om kompensation skulle utgå generellt finns en risk att incitamenten att komma till rätta med orsakerna till den långvariga sjukfrånvaron minskar. Utskottet förutsätter att de frågor som tas upp i motion Fi704 (fp) övervägs i samband med beredningen av rehabiliteringsutredningens förslag.

Utskottet anser mot denna bakgrund att motionerna Fi704 (fp) och Fi716 (fp) bör avslås av riksdagen.

I kompletteringspropositionen föreslås också att myndigheterna skall få kompensation för att undanröja budgetmässiga hinder för konkurrensneutralitet mellan lokalvård i egen regi resp. på entreprenad. Detta föreslås ske genom att regeringen medger överskridande av de anslag som belastas med lokalvårdarnas sjuklönekostnader.

I *motion Fi90* av Karl-Gösta Svenson (m) riktas kritik mot detta förslag. De kostnadsfördelar som anlåtande av entreprenörer innebär kan enbart till ringa del förklaras med myndigheternas kostnader för arbetsgivarinträdet, anför motionären. Om någon enskild myndighet byter till privat lokalvårdsentreprenör på grund av den aktuella kostnadsdifferensen bör detta snarast ses som något positivt, anför motionären. Någon kompensation bör således inte utgå till myndigheten för hög sjukfrånvaro.

Utskottet anser det angeläget att konkurrensneutralitet skapas mellan lokalvård i egen regi och på entreprenad. Det är först när de budgetmässiga hindren avlägsnats som det är möjligt att på ett riktigt sätt bedöma och jämföra kostnaderna för de olika regiformerna. Utskottet har därför inte något att erinra mot de av regeringen redovisade förslagen. Motion Fi90 (m) avstyrks därför av utskottet.

Utskottet tillstyrker förslaget i kompletteringspropositionen att föra upp reservationsanslaget *Trygghetsåtgärder för statsanställda m.fl.* med 50 milj. kr.

Utformningen av kompletteringspropositionen

I *motion Fi60 (m)* anføres att kompletteringspropositionen egentligen innehåller ett helt nytt budgetförslag. Kompletteringspropositionen skall vara ett dokument som kompletterar tidigare förslag och inte en ny budget, anför motionärerna. Kritik riktas också mot att regeringen först i höst skall återkomma med förslag om en ny skatteskala för år 1990. Enligt motionärerna förutsätter ett effektivt budgetarbete att regeringen följer föreskrifterna i grundlag och riksdagsordning. Detta bör riksdagen med anledning av förfaringsättet våren 1989 som sin mening ge regeringen till känna.

Konstitutionsutskottet har i sitt granskningsbetänkande 1988/89: KU30 behandlat vissa frågor avseende kompletteringspropositionen. I denna har, anför konstitutionsutskottet, under senare år tagits upp ett förhållandevis stort antal förslag om justeringar av olika anslag, frågor om godkännande av riktlinjer för viss verksamhet och redovisning av förhållanden som bör bekantgöras för riksdagen. I några fall gäller det bemyndiganden av skilda slag och i förekommande fall även förslag till lagändringar.

Konstitutionsutskottet understryker betydelsen av att budgetpropositionen är så heltäckande som möjligt för att riksdagens ledamöter skall få möjlighet att redan under den allmänna motionstiden i januari ta ställning till den ekonomiska politik regeringen avser att föra under i första hand det kommande budgetåret. I de fall anslagsfrågor tas upp i kompletteringspropositionen leder detta till att arbetsförhållandena i utskotten och kammaren blir onödigt ansträngda, anför konstitutionsutskottet. Dessutom skapar det särskilda olägenheter för finansutskottet i dess arbete med de övergripande finanspolitiska frågorna och fastställandet av statsbudgeten. Budgetfrågornas behandling har också stor vikt för de statliga myndigheternas och andra berörda organs förutsättningar att planera sin verksamhet samt är självfallet i främsta rummet av synnerlig betydelse för den allmänhet som berörs av besluten.

Finansutskottet vill med anledning härav anföra följande. I kompletteringspropositionen bör inte, om det inte finns särskilda skäl, tas upp andra frågor än de som har ett direkt samband med de finanspolitiska övervägandena. Som framgått vid finansutskottets behandling av kompletteringspropositionen borde vissa frågor i denna proposition med fördel ha väckts i andra sammanhang. Vad utskottet anfört med anledning av *motion Fi60 (m)* yrkande 19 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Täckning av merkostnader för löner och pensioner

Regeringen har i bilaga 15 till årets budgetproposition under punkt C 17 föreslagit riksdagen att till *Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m.* anvisa ett förslagsanslag om 2 784 milj. kr.

I enlighet med tidigare givna bemyndiganden kan anslaget användas för att täcka de merkostnader som uppkommer på reservationsanslag och obetecknade anslag till följd av nya löneavtal m. m. på det statliga området vilka godkänts av riksdagens finansutskott eller regeringen. Anslaget kan på motsvarande sätt också utnyttjas för förslagsanslag och förslagsvis betecknade anslagsposter som har maximerats av regeringen. Däremot omfattar täckningsanslaget inte affärsverken, inte heller det militära försvaret och civilförsvaret.

Enligt tidigare givna bemyndiganden kan anslaget likaså användas för att bestrida merkostnader av mer speciell art. Om det på reservationsanslag eller obetecknade anslag uppkommer behov av extra medel för åtgärder vidtagna enligt trygghetsavtal (TrA) kan sålunda dessa merkostnader bestridas över anslaget. Detsamma gäller när reservationsanslag, obetecknade anslag eller affärsverk belastas med merutgifter för personliga tjänster inrättade åt dem som av trygghetsnämnden givits rätt att stanna kvar vid en myndighets utlokalisering från Stockholmsområdet.

Liksom föregående år har regeringen i årets budgetproposition begärt ett bemyndigande att — efter prövning i varje särskilt fall — kunna utnyttja anslaget också i situationer då reservationsanslag eller obetecknade anslag belastas med extra kostnader för *trygghetsåtgärder* som i enlighet med TrA vidtagits till följd av *utgiftsramen för löneökningar*.

Riksdagen har tidigare på förslag av finansutskottet beslutat (1988/89:FiU20, rskr. 101) att inte fastställa någon utgiftsram för lönekostnadsökningar under 1989. Med hänsyn härtill föreligger inte behov av att förnya det begärda bemyndigandet. Regeringens framställning i denna del bör således inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Utskottet har däremot inte något att erinra mot den av regeringen föreslagna medelsberäkningen utan tillstyrker att 2 784 milj. kr. anvisas till *Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m.*

Finansfullmakten och årsbokslut för staten m. m.

I propositionen meddelar finansministern att regeringen fram till propositionens avlämnande inte behövt *utnyttja finansfullmakten* under budgetåret 1988/89. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om en *finansfullmakt* på 2 500 milj. kr. för budgetåret 1989/90.

Vad föredraganden anför i propositionen om *årsbokslut för staten 1987/88, statliga garantier, försäkringar i statlig verksamhet och omläggningen av budgetprocessen* föranleder inget uttalande från utskottets sida.

Utskottet hemställer

*Stabiliseringspolitiska åtgärder*1. beträffande *höjning av mervärdeskatten*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 11, 1988/89:Fi61 yrkande 5, 1988/89:Fi62 yrkande 9 i berörd del, 1988/89:Fi63 yrkande 9 och 1988/89:Fi64 yrkande 2 avslår i proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 3 framlagt förslag till lag om tillfällig höjning av mervärdeskatten,

2. beträffande *tillfälligt obligatoriskt sparande*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Fi59, 1988/89:Fi62 yrkande 9 i berörd del och 1988/89:Fi92 i berörd del antar det av utskottet i *bilaga 4* framlagda förslaget till lag om tillfälligt sparande och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. beträffande *alkoholskatt*

att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:Fi61 yrkande 7, 1988/89:Fi62 yrkande 7, 1988/89:Fi64 yrkande 16 i berörd del, 1988/89:Sk674 yrkande 2, 1988/89:Sk684 yrkandena 2–4 antar i proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 4 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1977: 306) om dryckesskatt,

4. beträffande *tobaksskatt*

att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:Fi61 yrkande 6, 1988/89:Fi64 yrkande 16 i berörd del, 1988/89:Sk444 yrkande 17, 1988/89:Sk653 och 1988/89:Sk684 yrkande 1 antar i proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkterna 5 och 6 framlagda förslag till *dels* lag om ändring i lagen (1961: 394) om tobaksskatt, *dels* lag om ändring i tulltaxelagen (1987: 1068),

5. beträffande *energiskatt*

a) att riksdagen med bifall till vad utskottet anfört och med anledning av motion 1988/89: Fi64 yrkandena 8, 9 och 11 antar det av utskottet i *bilaga 4* framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1957: 262) om allmän energiskatt,

b) att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Fi62 yrkande 14 hos regeringen hemställer om skyndsamt förslag om ökad likformighet vid beskattningen av el från kraftvärmeverk resp. kondenskraftverk,

c) att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi64 yrkandena 6, 7, 12, 19 och 30, 1988/89: Sk652 yrkande 3 och 1988/89: Fi93 yrkande 2 i berörd del,

6. beträffande *uransskatt*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Fi62 yrkande 13 och med avslag på motion 1988/89: Fi64 yrkande 10 uppdrar åt regeringen att hos kommittén för ökad användning av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken begära skyndsamt utredning av förutsättningarna för införande av skatt på det uran som används i kärnkraftverk,

7. beträffande *reklamskatt*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi64 yrkande 15, 1988/89: Sk455 yrkande 14 och 1988/89: Sk695 yrkande 2,

8. beträffande *miljöavgifter, kollektivtrafikavgift och förpackningskatt*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi64 yrkandena 13, 14 och 18, 1988/1989: Sk455 yrkande 15, 1988/1989: Sk635 och 1988/1989: Sk660,

Allmän löneavgift

9. beträffande *allmän löneavgift*

a) att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89: Fi62 yrkande 9 i berörd del, 1988/89: Fi63 yrkande 14, 1988/89: Fi96, 1988/89: Fi97, 1988/89: Fi98, 1988/89: Fi99 yrkandena 3 och 4, 1988/89: Fi100, 1988/89: Fi101, 1988/89: Fi103 yrkande 1, 1988/89: Fi106 och 1988/89: Fi107 yrkande 1 avslår i proposition 1988/89: 151 framlagt förslag till lag om höjning av den allmänna löneavgiften intill utgången av år 1990,

b) att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi63 yrkandena 10 och 11, 1988/89: Fi95 yrkande 1, 1988/89: Fi99 yrkandena 1 och 2, 1988/89: Fi102, 1988/89: Fi103 yrkande 2, 1988/89: Fi104 och 1988/89: Fi105.

10. beträffande *den sociala utvecklingen i Stockholmsområdet*
att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi95 yrkande 2,

11. beträffande *särskilda åtgärder inom Stockholmsområdet*
att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi107 yrkande 2,

12. beträffande *nedsättning av arbetsgivaravgifterna*
att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi64 yrkandena 20 och 21,

Tillfällig fastighetsskatt

13. beträffande *en tillfällig fastighetsskatt*

att riksdagen antar det av utskottet i *bilaga 4* framlagda förslaget till lag om viss tillfällig höjning av uttaget av statlig fastighetsskatt samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om tillfällig fastighetsskatt i Stockholm – Uppsala-området,

Arbetsmiljöavgift

14. beträffande *arbetsmiljöavgift*

att riksdagen

dels antar de av utskottet i *bilaga 4* framlagda förslagen till

a) lag om arbetsmiljöavgift,

b) lag om ändring i lagen (1981: 691) om socialavgifter,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en tillfällig arbetsmiljöavgift och en arbetslivsfond,

15. beträffande *vinstindragningar från företag*
att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi63 yrkandena 5, 12 och 13,

Prisstopp

16. beträffande *prisstopp*
att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi63 yrkande 18,

Övriga ekonomisk-politiska åtgärder

17. beträffande *omsättningsskatt på aktier*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi62 yrkande 21, 1988/89: Fi82, 1988/89: Fi85 och 1988/89: Fi92 i berörd del,

18. beträffande *inkomstskatten*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi60 yrkande 16, 1988/89: Fi61 yrkande 3, 1988/89: Fi62 yrkande 18 och 1988/89: Fi63 yrkande 16,

19. beträffande *avdrag för pensionärer*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi60 yrkande 17 och 1988/89: Fi61 yrkande 11,

20. beträffande *mjölksubventioner*
a) att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89: Fi60 yrkande 14 i berörd del, 1988/89: Fi62 yrkande 9 i berörd del, 1988/89: Fi64 yrkande 3, 1988/89: Fi68, 1988/89: Fi71, 1988/89: Fi74, 1988/89: Fi75 yrkande 1 och 1988/89: Fi91 samt med anledning av motion 1988/89: Fi61 yrkande 8 i berörd del avslår förslaget i proposition 1988/89: 150 bilaga 8 punkt C 3 att anvisa ett 1 475 000 000 kr. lägre belopp till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1989/90 än vad som tidigare anvisats av riksdagen (prop. 1988/89: 100 bil. 11, JoU12, rskr. 156) och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89: Fi60 yrkande 14 i berörd del och 1988/89: Fi75 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om avvecklingen av livsmedelssubventionerna,

21. beträffande *barnbidrag m. m.*

a) att riksdagen med anledning av proposition 1988/89: 150 bilaga 4 punkt C 1 och bilaga 7 punkt E 3 och motionerna 1988/89: Fi61 yrkande 8 och 1988/89: Fi62 yrkandena 11 och 12 samt med avslag på motionerna 1988/89: Fi60 yrkandena 6 och 13, 1988/89: Fi65, 1988/89: Fi88 yrkande 1 i berörd del och yrkande 2 samt 1988/89: Ub37 yrkande 5

dels antar det av utskottet i *bilaga 4* framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag,

dels antar det av utskottet i *bilaga 4* framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1986: 378) om förlängt barnbidrag,

dels till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1989/90 — utöver av riksdagen tidigare anvisat belopp (1988/89:SoU17, rskr. 165) — under femte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 798 000 000 kr.,
dels antar det av utskottet i *bilaga 4* framlagda förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),

dels till *Studiehjälp m. m.* för budgetåret 1989/90 — utöver av riksdagen tidigare anvisat belopp (1988/89:SfU15, rskr. 173) — under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 111 000 000 kr.,

b) att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 18 och 1988/89:Fi88 yrkande 1 i berörd del,

22. beträffande *stimulanser av hushållssparandet*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Fi61 yrkande 4 och 1988/89:Fi62 yrkande 15,

23. beträffande *de indirekta skatternas inverkan på basbeloppet*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fi64 yrkande 24 i berörd del,

24. beträffande *de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:150 bilaga 1 mom. 1 och motionerna 1988/89:Fi62 yrkande 1, 1988/89:Fi87 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 1, 1988/89:Fi61 yrkande 1, 1988/89:Fi63 yrkandena 1 och 4, 1988/89:Fi64 yrkandena 1 och 32 godkänner vad som förordats av utskottet och som sin mening ger regeringen detta till känna,

25. beträffande *mål för den ekonomiska politiken*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Fi62 yrkandena 3 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Penningpolitiken

26. beträffande *statsskuldspolitiken*

a) att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 3 och 1988/89:Fi61 yrkande 14 godkänner de allmänna riktlinjer för statsskuldspolitiken som förordats i proposition 1988/89:150 bilaga 1 mom. 9,

b) att riksdagen med bifall till proposition 1988/89:150 bilaga 1 mom. 10 bemyndigar regeringen att ta upp lån enligt lagen (1988:1387) om statens upplåning,

27. beträffande *allemanssparandet*

att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:Fi61 yrkande 9, 1988/89:Fi62 yrkande 5 och 1988/89:Fi64 yrkande 4 antar det i proposition 1988/89:150 bilaga 6 punkt 1 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1983:890) om allemanssparande,

28. beträffande *kredit- och valutapolitiken*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 4, 1988/89:Fi61 yrkande 15 och 1988/89:Fi63 yrkandena 7 och 8 samt som sin mening ger fullmäktige i riksbanken till känna vad utskottet anfört,

29. beträffande *restriktivare kreditgivning*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi62 yrkandena 19 och 20, 1988/89: Fi63 yrkande 6, 1988/89: Fi64 yrkande 29 och 1988/89: Fi92 i berörd del,

1988/89: FiU30

30. beträffande *de allmänna riktlinjerna för budgetregleringen*
att riksdagen med anledning av proposition 1988/89: 150 bilaga 1 mom. 2 och motion 1988/89: Fi62 yrkande 2 samt med avslag på motionerna 1988/89: Fi60 yrkande 2, 1988/89: Fi61 yrkande 2, 1988/89: Fi63 yrkande 2 och 1988/89: Fi64 yrkande 31 godkänner vad som förordats av utskottet och som sin mening ger regeringen detta till känna,

Övriga frågor

31. beträffande *förnyelse av offentlig sektor*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi61 yrkande 13, 1988/89: Fi62 yrkande 17, 1988/89: Fi63 yrkande 3 i berörd del, 1988/89: Fi224 yrkande 4 i berörd del, 1988/89: Fi501 yrkandena 1, 3 och 4, 1988/89: Fi502 yrkande 1, 1988/89: Fi512, 1988/89: Fi715, 1988/89: Fi719 och 1988/89: Fi721,

32. beträffande *statsförvaltningens användning av miljövänligt papper*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi712 yrkandena 1 och 2,

33. beträffande *statliga myndigheters telefonservice*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Fi718 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

34. beträffande *avgiftsuttag till ATP och folkpensioneringen och bidrag till sociala avgifter*

att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89: Fi60 yrkandena 7, 8 och 12, 1988/89: Fi62 yrkande 10, 1988/89: Fi64 yrkande 5, 1988/89: Fi66 yrkande 1, 1988/89: Fi88 yrkandena 3 och 4 samt 1988/89: Ub37 yrkande 3
dels antar de i proposition 1988/89: 150 bilaga 4 punkt 2 framlagda förslagen till

1. lag om procentsats för uttag av avgift för åren 1990–1994 till försäkringen för tilläggspension och

2. lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,

dels godkänner vad som förordats i proposition 1988/89: 150 bilaga 7 punkt B om statsbidrag till sociala avgifter inom skolväsendet,

Barnomsorg

35. beträffande *vårdnadsbidrag*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi72 i berörd del, 1988/89: Fi77 yrkandena 1 och 6 i berörda delar samt 1988/89: Fi88 yrkande 6,

36. beträffande *statsbidrag till barnomsorgen*
att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89: Fi60 yrkande 9, 1988/89: Fi64 yrkande 23, 1988/89: Fi72 i berörd del, 1988/89: Fi77

yrkande 1 i berörd del, yrkandena 2, 3 och 4 samt yrkande 6 i berörd del, 1988/89:Fi78, 1988/89:Fi88 yrkande 5 samt 1988/89:Fi94 godkänner de riktlinjer som angetts i proposition 1988/89:150 bilaga 4 punkt 3 mom. 1 för höjning av statsbidragen till daghem, familjedaghem, fritidshem, deltidsgrupp och öppen förskola,

37. *beträffande statsbidrag till förlängt öppethållande m. m.*

att riksdagen med avslag på motion 1988/89:Fi77 yrkande 5 godkänner de riktlinjer som har angetts i proposition 1988/89:150 bilaga 4 punkt 3 mom. 2 för statsbidrag till förlängt öppethållande samt lördags- och söndagsöppethållande vid daghem,

38. *beträffande formerna för barnomsorg*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fi67,

39. *beträffande skolbarnsomsorgen*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fi88 yrkande 8,

Äldreomsorg och pensionsförmåner m. m.

40. *beträffande förbättrade pensionsförmåner*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Fi66 yrkande 2, 1988/89:Fi64 yrkande 24 i berörd del och 1988/89:Fi79,

41. *beträffande undantagspensionärer*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fi64 yrkande 25,

42. *beträffande kostnadsexplosionen inom socialförsäkringssystemet*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Fi88 yrkande 9,

43. *beträffande äldreomsorgen*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Fi83 och 1988/89:Fi88 yrkande 7,

Allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser

44. *beträffande allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser*

att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 10, 1988/89:Fi61 yrkande 10, 1988/89:Fi62 yrkande 6 och 1988/89:Fi64 yrkande 27 antar i proposition 1988/89:150 bilaga 6 punkt 2 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,

Arbetsmarknadspolitik

45. *beträffande sökanderesor från Norge*

att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1988/89:150 bilaga 9 punkt B 2 mom. 1 om sökanderesor från Norge till Sverige,

46. *beträffande anslaget Arbetsmarknadsservice*

att riksdagen för budgetåret 1989/90 under tionde huvudtiteln — utöver av riksdagen tidigare anvisade medel (1988/89:AU11, rskr. 138) — till *Arbetsmarknadsservice* anvisar ett förslagsanslag på 6 000 000 kr.,

47. *beträffande arbetsmarknadsutbildning*

att riksdagen godkänner den i proposition 1988/89: 150 bilaga 9 punkt B 3 förordade ändringen i reglerna för arbetsmarknadsutbildning. 1988/89: FiU30

48. beträffande *arbetsmarknadspolitikens inriktning*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89: A14 yrkande 1, 1988/89: Fi87 yrkandena 2 och 4, 1988/89: Fi69 och 1988/89: Fi80,

49. beträffande *asylsökandes rätt till arbete*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi61 yrkande 12,

Anpassningar inom bostadsstödet

50. beträffande *behandlingsordningen av förslag om bostadsstöd*

att riksdagen med anledning av vad regeringen anfört i proposition 1988/89: 150 bilaga 10 avsnitt 2 samt motionerna 1988/89: Fi60 yrkande 15, 1988/89: Fi70 och 1988/89: Fi89 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

51. beträffande *utformningen av avdragsrätten för skuldräntor*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi93 yrkande 1,

52. beträffande *den garanterade räntan vid ombyggnad*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi93 yrkande 2 i berörd del,

53. beträffande *bastilllägg för familjer*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi64 yrkande 22,

Vissa skattefrågor

54. beträffande *differentierad mervärdeskatt*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi63 yrkande 17,

55. beträffande *ny skatteklass för öl*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi76, 1988/89: Sk615, 1988/89: Sk689 och 1988/89: Sk701 yrkande 2,

56. beträffande *skattefri försäljning*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Sk641,

Statlig personalpolitik

57. beträffande *statlig kompetensförsörjning*

att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförts i proposition 1988/89: 150 bilaga 12 punkt 1, avsnitt 1.1,

58. beträffande *finansiering av de statliga kompletteringspensionerna*

att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförts i proposition 1988/89: 150 bilaga 12 punkt 1, avsnitt 1.2,

59. beträffande *det statliga arbetsgivarinträdet*

a) att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi90, 1988/89: Fi704 och 1988/89: Fi716,

b) att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförts i proposition 1988/89: 150 bilaga 12 punkt 1 avsnitt 1.3,

60. beträffande *trygghetsåtgärder för statsanställda*

att riksdagen till *Trygghetsåtgärder för statsanställda m.fl.* för budget-

året 1989/90 under trettonde huvudtiteln anvisar ett reservations-
anslag på 50 000 000 kr.,

1988/89: FiU30

Utformningen av kompletteringspropositionen

61. beträffande *utformningen av kompletteringspropositionen*
att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Fi60 yrkande 19 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Täckning av merkostnader för löner och pensioner

62. beträffande *täckning av merkostnader för löner och pensioner*
m. m.

a) att riksdagen avslår vad som föreslagits i proposition 1988/
89: 100 bilaga 15 punkt C 17 mom. 1 om användningen av ifrågava-
rande anslag för trygghetsåtgärder till följd av utgiftsram för löneök-
ningar,

b) att riksdagen med bifall till proposition 1988/89: 100 bilaga 15
punkt C 17 moment 2 till *Täckning av merkostnader för löner och pen-
sioner m. m.* för budgetåret 1989/90 under trettonde huvudtiteln anvi-
sar ett förslagsanslag på 2 784 000 000 kr.,

Finansfullmakten och årsbokslut för staten m. m.

63. beträffande *finansfullmakten*

att riksdagen bemyndigar regeringen att för budgetåret 1989/90, om
arbetsmarknadsläget kräver det, besluta om utgifter i enlighet med
vad som förordats i proposition 1988/89: 150 bilaga 1 mom. 11 intill
ett sammanlagt belopp på 2 500 000 000 kr.,

64. beträffande *statliga garantier*

att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförts i proposition
1988/89: 150 bilaga 1 mom. 12,

65. beträffande *årsbokslut för staten 1987/88*

att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförts i proposition
1988/89: 150 bilaga 1 mom. 13,

66. beträffande *utnyttjande av finansfullmakten*

att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförts i proposition
1988/89: 150 bilaga 1 mom. 14,

67. beträffande *försäkringar i statlig verksamhet*

att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförts i proposition
1988/89: 150 bilaga 1 mom. 15,

68. beträffande *omläggning av budgetprocessen*

att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförts i proposition
1988/89: 150 bilaga 12 punkt 2.

Stockholm den 26 maj 1989

På finansutskottets vägnar

Anna-Greta Leijon

Närvarande: Anna-Greta Leijon (s), Anne Wibble (fp), Roland Sundgren (s), Lars Tobisson (m), Gunnar Björk (c), Per Olof Håkansson (s), Rune Rydén (m) (mom. 1 – 50), Iris Mårtensson (s), Lisbet Calner (s), Arne Kjörnsberg (s), Lars De Geer (fp), Ivar Franzén (c), Hans Petersson (vpk), Carl Frick (mp), Marianne Carlström (s), Sonia Karlsson (s), Birgit Henriksson (m) (mom. 51 – 68) och Inger René (m).

1988/89:FiU30
Reservationer

Reservationer

1. Tillfälligt obligatoriskt sparande (mom. 2)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 56 börjar med "Utskottet har" och på s. 60 slutar med "tillfälligt sparande" bort ha följande lydelse:

Sedan regeringsskiftet 1982 har hushållens sparande minskat kraftigt. I flera år har den s. k. sparkvoten t. o. m. varit negativ, vilket innebär att hushållen lånar och tar av sitt sparande för att konsumera. Enligt utskottets mening beror detta bl. a. på att människor inte finner det lönsamt att spara med dagens skatteregler utan har valt att möta det höjda skattetrycket med minskat sparande i syfte att skapa konsumtionsutrymme. Även den osäkerhet beträffande spelreglerna som regeringens politik framkallat bidrar till det dåliga sparandet.

Utskottet ser det som en angelägen uppgift för den ekonomiska politiken att stimulera till ett ökat hushållssparande. Detta bör ske genom att de grundläggande orsakerna till det dåliga sparandet angrips. Lägre beskattning av sparandets avkastning och stabila spelregler är viktiga beståndsdelar i en sådan politik, vilket framhålls i motionerna Fi60 (m) och Fi61 (fp). Även särskilda sparstimulanser för att uppmuntra långsiktigt bundet sparande i den egna bostaden och för tryggheten på ålderns höst är verk samma medel. Därigenom kan en frivillig förstärkning av hushållens sparande uppnås.

Den typ av tvångsåtgärder som förordas i motionerna Fi59 (s), Fi62 (c) och Fi92 (s) är enligt utskottets mening inte verkningsfulla i stabiliseringspolitiskt hänseende. En stor del av hushållen skulle möta sådana åtgärder med minskat frivilligt sparande och ökad skuldsättning. Endast de människor som har dålig kreditvärdighet eller som är utan egna sparmedel berörs. Den fördelningspolitiska effekten med tvångssparande blir därmed omvänd. Det förstärks av att en anknytning till skatteuppbörden medför ett större spartvång för den som bor i en högskattekommun än för den som bor i en lågskattekommun.

Att tvinga hushållen att spara är en åtgärd som, enligt utskottets mening, inte skall användas i den ekonomiska politiken. Tanken är så mycket mera egendomlig som den offentliga sektorn redan har ett stort sparandeöver-skott. Problem kan också väntas från stabiliseringspolitisk synpunkt vid det tillfälle då sparmedlen enligt planerna skall släppas fria. Utskottet avstyrker således motionerna i här berörd del.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

1988/89: FiU30

Reservationer

2. beträffande *tillfälligt obligatoriskt sparande*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi59, 1988/89: Fi62 yrkande
9 i berörd del och 1988/89: Fi92 i berörd del,

2. Tillfälligt obligatoriskt sparande (mom. 2)

Hans Petersson (vpk) och Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 56 börjar med "Utskottet har" och på s. 60 slutar med "tillfälligt sparande" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående konstaterat att en momshöjning inte bör komma till stånd. Av samma skäl bör inte heller ett tvångssparande genomföras. Det drabbar mest de hushåll som har en svag ekonomi, medan de som redan har ett sparande eller andra tillgångar lätt kan omdisponera sina ekonomiska resurser. Indragningen av köpkraft från dem som fått låga löneökningar och har svårt att hålla jämna steg med inflationsutvecklingen är stötande. Särskilt som man från regeringens sida har förutskickat en marginalsattesänkning under nästa år. En marginalsattesänkning ger mest till de bäst avlönade.

I enlighet med motionerna Fi63 (vpk) och Fi64 (mp) bör den ekonomiska åtstramningen ha en helt annan inriktning för att dämpa spekulationskarusellen och för att motverka pågående koncentrationsprocess med stora prishöjningar som följd. Härav följer att förslaget om obligatoriskt sparande bör avslås.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *tillfälligt obligatoriskt sparande*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89: Fi59, 1988/89: Fi62 yrkande
9 i berörd del och 1988/89: Fi92 i berörd del,

3. Alkoholskatt (mom. 3)

Anne Wibbe (fp), Gunnar Björk (c), Lars De Geer (fp) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 60 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "yrkandena 2–4" bort ha följande lydelse:

Genom 1977 års alkoholpolitiska beslut slogs fast att skatteinstrumentet skall användas som ett aktivt alkoholpolitiskt instrument i syfte att minska den alltför höga konsumtionen av alkohol. Innebörden härav är enligt utskottets uppfattning att prishöjningar på alkoholvaror skall ligga före den allmänna prisutvecklingen. Mot den bakgrunden anser utskottet att den skattehöjning som nu bör vidtas bör avvägas så att priserna stiger med 10 %. Utskottet tillstyrker således motionerna Fi61, Sk674 och Fi62 i berörda delar och avstyrker motion Fi64 och Sk684 i berörda delar.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *alkoholskatt*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Fi61 yrkande 7, 1988/89:Fi62 yrkande 7 samt 1988/89:Sk674 yrkande 2 och med avslag på motionerna 1988/89:Fi64 yrkande 16 i berörd del och 1988/89:Sk649 yrkandena 2—4 antar i proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkterna 4 och 6 framlagda förslag till

a) lag om ändring i lagen (1977: 306) om dryckesskatt med
dels den ändringen i fråga om 10 § att grundavgiften skall utgöra per liter spritdrycker 1 krona 31 öre för varje volymprocent alkohol, starkvin 21 kronor, lättvin med en alkoholhalt över 7 volymprocent 8 kronor och 40 öre, annat lättvin 11 kronor 20 öre,
dels den ändringen i fråga om 11 § att skatten skall utgå per liter med 11 kronor 20 öre för starköl,

b) lag om ändring i tulltaxelagen (1987: 1068) med den ändringen att Anm. till 22 kap. Drycker, sprit och ättika att tull skall utgå enligt följande.

Spritdrycker enligt tulltaxenr 22.08	210:—
Vin:	
mousserande eller med en alkoholhalt överstigande 15 volymprocent.....	68:—
ej mousserande, med en alkoholhalt om högst 7 men inte 15 volymprocent.....	32:—
ej mousserande, med en alkoholhalt om högst 7 volymprocent	17:—
Starköl	17:—

4. Alkoholskatt (mom. 3)

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 60 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "yrkandena 2—4" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motionerna Fi64 yrkande 16 i berörd del och Sk684 yrkande 1 att alkoholskadorna är av sådan omfattning att detta motiverar en kraftig höjning av alkoholskatterna. De i propositionen föreslagna höjningarna är alltför låga.

Utskottet föreslår att skatten på sprit höjs med 40 % och på vin med 20 %. Utskottet avstyrker sålunda förslaget i propositionen och övriga i detta sammanhang aktuella yrkanden.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande alkoholskatt

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Fi64 yrkande 16 i berörd del och 1988/89:Sk684 yrkandena 2—4 samt med avslag på motionerna 1988/89:Fi61 yrkande 7, 1988/89:Fi62 yrkande 7 och 1988/89:Sk674 yrkande 2 antar de vid propositionen 1988/89: 150 bilaga 6 punkterna 4 och 6 framlagda förslagen till

a) lag om ändring i lagen (1977: 306) om dryckesskatt med
dels den ändringen i fråga om 10 § att grundavgiften skall utgöra per liter spritdrycker 1 krona 80 öre för varje volymprocent alkohol, stark-

vin 22 kronor 75 öre, lättvin med en alkoholhalt över 7 volymprocent 9 kronor 10 öre och annat lättvin 12 kronor 5 öre,
dels den ändringen i fråga om 11 § att skatten skall utgå per liter med 12 kronor 5 öre för starköl,

b) lag om ändring i tulltaxelagen (1987:1068) såvitt avser 22 kap. Drycker, sprit och ättika med den ändringen att tull skall utgå enligt följande.

Spritdrycker enligt tulltaxenr 22.08 270:—

Vin:

musserande eller med en alkoholhalt överstigande

15 volymprocent..... 76:—

ej musserande, med en alkoholhalt om högst 7 men

inte 15 volymprocent..... 34:—

ej musserande, med en alkoholhalt om högst 7

volymprocent 19:—

Starköl 19:—

5. Alkoholskatt (mom. 3, motiveringen)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Inger René (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 60 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "yrkandena 2—4" bort ha följande lydelse:

I propositionen föreslås en höjning av dryckesskatten. Att beskriva detta som en åtstramningsåtgärd är emellertid enligt utskottets uppfattning helt felaktigt; en höjning av den anledningen är heller inte motiverad. Däremot får det, som utskottet ser det, anses aktuellt att genomföra en skattehöjning på alkoholdrycker så att priset på dessa varor följer den allmänna prisutvecklingen. Av alkoholpolitiska skäl tillstyrker utskottet således förslaget i propositionen och avstyrker motionerna i denna del.

6. Alkoholskatt (mom. 3, motiveringen)

Hans Petersson (vpk) anser att den del av utskottets yttrande på s. 60 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "yrkandena 2—4" bort ha följande lydelse:

I propositionen föreslås en höjning av bl. a. alkoholskatterna med hänvisning till att ekonomin behöver stramas åt. Utskottet delar inte uppfattningen att detta är ett motiv för att höja alkoholskatterna. Däremot vill utskottet betona att man av alkoholpolitiska skäl med återkommande skattehöjningar bör hålla tillbaka alkoholkonsumtionen och få priset att följa den allmänna prisutvecklingen.

Med här angiven motivering tillstyrker utskottet propositionens förslag till höjning av alkoholskatterna och avstyrker här aktuella motionsyrkandena.

7. Tobaksskatt (mom. 4)

1988/89:FiU30
Reservationer

Anne Wibble (fp), Lars De Geer (fp) och Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 61 som börjar med "I likhet" och slutar med "yrkande 1 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av tobaksbrukets skadliga inverkan på folkhälsan finns det enligt utskottets mening fog för en kraftigare skattehöjning på tobaksvaror än vad regeringen föreslagit. Den höjning som föreslås i propositionen har, liksom den senaste höjningen för cirka ett år sedan, som huvudsakligt — för att inte säga enda — syfte att justera skatten med hänsyn till den allmänna prisutvecklingen. Utskottet delar därför den uppfattning som framförs i motionerna Fi61, Sk444 och Sk653 att skatten bör höjas så att eftersläpningen sedan 1970-talet hämtas in. Det innebär att priset bör stiga med 30 % och att skatten per cigarett bör höjas med 15 öre. Skatten på övriga tobaksvaror bör höjas i motsvarande mån.

Med bifall till här nämnda motioner i nu berörda delar hemställer utskottet att riksdagen beslutar höja skatten på cigaretter med 15 öre per styck och på övriga tobaksvaror i motsvarande grad. Av det anförda följer att motion Fi64 yrkande 16 i berörd del och Sk684 yrkande 1 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande tobaksskatt

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:FiU61 yrkande 6, 1988/89:Sk444 yrkande 17 och 1988/89:Sk653 och med avslag på motionerna 1988/89:Fi64 yrkande 16 i berörd del och 1988/89:Sk684 yrkande 1 antar i proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 5 framlagda förslag till

a) lag om ändring i lagen (1961:394) om tobaksskatt med den ändringen att 2 § skall ha följande lydelse.

För tobaksvaror utgår skatten med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

b) lag om ändring i tulltaxelagen (1987:1068) såvitt avser 24 kap. Tobak samt varor tillverkade av tobaksersättning med den ändringen att tull skall utgå med följande belopp:

Cigarrer och cigariller

vikt högst 3 g per styck 30 öre per styck

vikt högre än 3 g per styck 60 öre per styck

Cigaretter

vikt högst 0,85 g per styck 70 öre per styck

vikt högre än 0,85 men högst

1,20 g per styck 75 öre per styck

vikt högre än 1,20 g per styck 82 öre per styck

Andra slag av färdiga tobaksvaror 225:— per kg

8. Tobaksskatt (mom. 4)

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 61 som börjar med "I likhet" och slutar med "yrkande 1 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Tobaksrökningens negativa konsekvenser för folkhälsan är i dag väl dokumenterade. Arbetet med att minska tobaksbruket måste bedrivas på

många plan i samhället. En viktig åtgärd är därvid att göra tobaksvarorna dyrare för konsumenten. Enligt utskottet är emellertid den i propositionen föreslagna höjningen av tobaksskatten alldeles för låg. Utskottet delar den uppfattning som framförs i motionerna Fi64 (mp) och Fi64 yrkande 1 att skatten bör höjas med 40 %.

Med hänvisning till vad som här anförts tillstyrker utskottet motionerna Fi64 yrkande 16 i berörd del och Sk684. Den i propositionen föreslagna höjningen av tobaksskatten och övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *tobaksskatt*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Fi64 yrkande 16 i berörd del och 1988/89:Sk684 yrkande 1 och motionerna 1988/89:Fi61 yrkande 6, 1988/89:Sk444 yrkande 17 och 1988/89:Sk653 antar de vid proposition 1988/89:150 bilaga 6 punkterna 5 och 6 framlagda förslagen till

a) lag om ändring i lagen (1961:394) om tobaksskatt med den ändringen att 2 § skall ha följande lydelse:

För tobaksvara utgår skatten med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

b) lag om ändring i tulltaxelagen (1987:1068) såvitt avser 24 kap. Tobak samt varor tillverkade av tobakserättning med den ändringen att tull skall utgå med följande belopp:

Cigarrer och cigariller

vikt högst 3 g per styck 35 öre per styck

vikt högre än 3 g per styck 70 öre per styck

Cigaretter

vikt högst 0,85 g per styck 80 öre per styck

vikt högre än 0,85 men högst

1,20 g per styck 85 öre per styck

vikt högre än 1,20 g per styck 95 öre per styck

Andra slag av färdiga tobaksvaror 245:— per kg

9. Tobaksskatt (mom. 4, motiveringen)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Inger René (alla m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 61 som börjar med "I likhet" och slutar med "yrkande 1 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det fel att kalla den aktuella höjningen av tobaksskatten för en åtstramningsåtgärd, och en höjning av tobaksskatten av den anledningen är inte heller motiverad. Däremot får det anses aktuellt att av hälsopolitiska skäl höja skatten på tobaksvaror så att priset på dessa varor följer den allmänna prisutvecklingen. På den grunden tillstyrker utskottet förslaget i propositionen och avstyrker här nämnda motionsyrkanden.

10. Energiskatt (mom. 5 a och b)

1988/89: FiU30
Reservationer

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Utskottet finner" och på s. 63 slutar med "förslag härom" bort ha följande lydelse:

Med anledning av de av skatteutskottet föreslagna höjningarna av energiskatten vill finansutskottet anföra följande.

Den fortsatta utformningen av energibeskattningen prövas för närvarande. Ett utredningsförslag på området kommer att presenteras i juni 1989. Enligt utskottets mening bör riksdagen i avvaktan på den kommande prövningen av energibeskattningen inte nu besluta om några ändringar i denna.

Vad gäller de i yttrandet föreslagna skattehöjningarna är det, enligt utskottets mening, helt uppenbart att de leder till att inflationen ökar omgående. Men även på sikt får de en inflationsdrivande karaktär, då de kan förutsättas medföra krav på kompensation i form av höjda löner och bidrag. Den höga inflationen och den låga tillväxten åstadkommer redan nu stora skador på den svenska samhällsekonomin. Ett fullföljande av de föreslagna höjningarna på energiskatteområdet kommer oundvikligen att bidra till att den svenska konkurrenskraften ytterligare undergrävs.

Utskottet vill även framhålla att de föreslagna höjningarna av energiskatter kommer att drabba främst de svenska hushållen i allmänhet och låginkomsttagarna i synnerhet.

Miljöpartiets motion Fi64, yrkandena 8, 9 och 11, som varit en av utgångspunkterna för skatteutskottets förslag till energiskattehöjningar, avstyrks bestämt av utskottet.

Utskottet vill vidare med anledning av vad som i motion 1988/89: Fi62 (c) yrkande 14 anförs om beskattningen av fossila bränslen framhålla att beskattningen av kraftvärmeproduktion inte är väl avvägd i förhållande till beskattningen av kondenskraftproduktion. I avvaktan på resultatet av det nu pågående utredningsarbetet bör dock, enligt utskottets mening, riksdagen inte ta något initiativ i saken. Utskottet avstyrker yrkande 14 i motion Fi62 (c).

dels att utskottets hemställan under 5 a) och b) bort ha följande lydelse:

5. beträffande *energiskatt*

a) att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi64 yrkandena 8, 9 och 10,

b) att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi62 yrkande 14,

11. Energiskatt (mom. 5)

Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Utskottet finner" och på s. 63 slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner med hänvisning till vad som tidigare sagts att inte heller en energiskattehöjning kan tillåtas träda in i stället för en allmän moms-

höjning, särskilt som de influtna medlen avses användas för en sänkt marginalskatt år 1990. Generella höjningar av indirekta skatter som skall finansiera sänkningar för de bäst avlönade är fördelningspolitiskt oacceptabla. Att på detta sätt föregripa en större skatteomläggning, som inte kan anses vara färdigdebatterad och där möjligheterna till genomförande är osäkert, kan inte heller accepteras.

De energipolitiska motiveringarna för skattehöjningarna anser utskottet inte vara trovärdiga, eftersom åtgärderna varken är kopplade till några åtgärder för omställning av energin eller är riktade mot de mest energiförbrukande industrierna.

Utskottet avstyrker med det anförda samtliga här aktuella yrkanden.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *energiskatt*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Fi62 yrkande 14, 1988/89:Fi64 yrkandena 6–9, 11, 12, 19 och 30, 1988/89:Sk652 yrkande 3 och 1988/89:Fi93 yrkande 2 i berörd del,

12. Energiskatt (mom. 5 a och c)

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 62 börjar med "Skatteutskottet (1988/89:SkU4y)" och på s. 63 slutar med "och 11" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill med anledning av motionerna anförda följande.

Utskottet ansluter sig till kravet i motion Fi64 (mp) på en omläggning till en råvarubaserad energibeskattnings. Skatt bör alltså tas ut på råvaran inte på den förädlade produkten. Elskatten bör avskaffas liksom den särskilda kärnkraftsskatten. Differentieringen av vattenkraftsskatten bör bibehållas. I möjligaste mån bör alla fossila bränslen beskattas likartat med hänsyn till energiinnehåll. Skatteomläggningen bör genomföras den 1 januari 1990, och skatterna bör tas ut i enlighet med vad som föreslås i nämnda motion. Vindkraft, biobränslen, solkraft, spillvärme, jordvärme och andra inhemska energislag bör vara skattefria. Detta bör gälla även metanol och etanol framställda av inhemska energiråvaror.

I avvaktan på denna skatteomläggning och för att en snabb åtstramning av ekonomin skall åstadkommas bör – likaledes i linje med vad som föreslås i motion Fi64 (mp) – en skärpning av energibeskattningen genomföras vid kommande halvårsskifte. Sålunda bör skatten på elkraft höjas med 3 öre per kWh, på olja med 200 kr. per m³ och på kolbränslen med 500 kr. per ton. Vid samma tidpunkt bör skatterna på naturgas, gasol för industriändamål och fartygsbränsle höjas enligt vad som föreslås i nyssnämnda motion.

De nuvarande bestämmelserna om nedsättning av energiskatten för industiföretag innebär att de som förbrukar den största mängden elkraft klarar sig undan från energiskattehöjningar, bl. a. de som företas av energipolitiska skäl. Det kan inte vara rimligt, även – om inte främst – dessa företag måste ges incitament till att minska energianvändningen. Utskottet

tillstyrker därför förslaget i motion Fi64 (mp) om att de nuvarande begränsningarna av den allmänna energiskatten för industriföretag skall elimineras successivt under en femårsperiod för att en rättvisare fördelning av skattebördan skall erhållas.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 63 som börjar med "Ett ställningstagande" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker med det anförda samtliga här aktuella motionsyrkanden.

dels att utskottets hemställan under 5 a) och c) bort ha följande lydelse:

5. beträffande *energiskatt*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Fi64 yrkandena 6–9, 11, 12, 19 och 30, 1988/89:Fi93 yrkande 2 i berörd del och 1988/89:Sk652 yrkande 3 hos regeringen hemställer om förslag till nya energiskatter m. m. i enlighet med vad i motionerna anförts,

13. Uranskatt (mom. 6)

Anne Wibbe (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 63 som börjar med "I sitt" och slutar med "motion Fi64 (mp)" bort ha följande lydelse:

Det finns enligt utskottets uppfattning ingen anledning att nu fatta beslut om eller över huvud taget uttala sig för eller mot en beskattning av uran som används för elproduktion i kärnkraftverk. Inom kort kommer förslag från KIS, och senare väntas även förslag från miljöavgiftsutredningen. När dessa betänkanden föreligger torde man lättare kunna bedöma behovet av en särskild utredning om en eventuell framtida beskattning av uran och även i övrigt en beskattning av primära energiråvaror, inkl. vattnet i vattenkraftverk. Utskottet anser följaktligen att ett ställningstagande till dessa frågor bör anstå och avstyrker här aktuella yrkanden i motionerna Fi62 och Fi64.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *uranskatt*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Fi62 yrkande 13 och 1988/89:Fi64 yrkande 10,

14. Reklamskatt (mom. 7)

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 64 som börjar med "I sitt" och slutar med "som skatteutskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen att reklamen starkt bidrar till den rådande överhettningen genom en i många fall kraftig överflödskonsumtion. Därtill innebär den nuvarande reklamvolymen ett omfattande slöseri med papper. Utskottet biträder därför förslaget i här nämnda motioner att för-

dubbla reklamskatten. Utskottet hemställer att riksdagen beslutar härom och tillstyrker sålunda här aktuella motionsyrkanden i Fi64 (mp), Sk455 (mp) och Sk695 (mp).

1988/89:FiU30
Reservationer

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *reklamskatt*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Fi64 yrkande 15, 1988/89:Sk455 yrkande 14 och 1988/89:Fi695 yrkande 2 hos regeringen hemställer om förslag till höjning av reklamskatten i enlighet med vad i motionerna anförts,

15. Miljöavgifter, kollektivtrafikavgift och förpackningsskatt (mom. 8)

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 64 som börjar med "Tanken på" och slutar med "yrkande 18" bort ha följande lydelse:

I motionerna Fi64 (mp), Sk455 (mp), Sk635 (mp) och Sk660 (mp) tas frågor upp rörande ett införande av en allmän förpackningsskatt, en miljöavgift på utsläpp av svavel och en miljö- och kollektivtrafikavgift i storstadsområdena.

Utskottet tillstyrker här aktuella motionsyrkanden utifrån följande motiveringar.

Den rika floran av förpackningar är en del av det omfattande slöseriet i den svenska ekonomin. En allmän förpackningsskatt kan ha en dämpande inverkan på viljan att köpa varor speciellt i engångsförpackningar. En målmedveten miljöpolitik innebär enligt utskottets uppfattning att man måste stödja utvecklingen av alternativ till engångsförpackningar.

Som framhålls i motion Fi64 kan företag fortfarande göra miljöfarliga utsläpp utan kostnader eller andra nackdelar för företaget. Därför finns det i de flesta fall fortfarande inga starka företagsekonomiska drivkrafter för dessa företag att byta till miljövänlig processteknik. Miljöskatter bör därför enligt utskottets uppfattning införas så snart det är tekniskt möjligt för olika typer av utsläpp. Skatter på klor-, svavel- och kväveutsläpp bör prioriteras.

Miljösituationen i storstadsområdena blir alltmer olidlig. Att komma till rätta med dem och de hälsoproblem som de medför är en förstarangsuppgift för samhället. En av de starkast bidragande orsakerna till den rådande situationen är den enorma ansvällning som fordonstrafiken har fått. För att kunna komma till rätta med detta måste medborgarna erbjudas fullgoda och attraktiva alternativ. Den enda praktiska möjligheten är att snabbt bygga ut den miljövänliga eldrivna spårburna kollektivtrafiken.

Utskottet ställer sig med hänvisning till det anförda bakom det förslag i Fi64 (mp) om en miljö- och kollektivtrafikavgift som skall tas ut av företag och organisationer som arbetar i storstadsområdena. Beloppen skall fonderas och börja användas med början 1992. Medlen skall i första hand satsas på spårburen miljövänlig kollektivtrafik.

Utskottet anser att frågan är så viktig att den inte kan vänta på de förslag som förbereds inom storstadstrafikkommittén (Stork, Dir. 1988: 20).

Utskottet föreslår mot här angiven bakgrund att riksdagen av regeringen begär förslag till en utformning av en allmän förpackningsskatt och här nämnda avgifter. Förslagen måste föreläggas riksdagen i så god tid att denna skatt och dessa avgifter kan införas vid årsskiftet 1989-1990.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *miljöavgifter, kollektivtrafikavgift och förpackningsskatt*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Fi64 yrkandena 13, 14 och 18, 1988/89:Sk455 yrkande 15, 1988/89:Sk635 och 1988/89:Sk660 hos regeringen begär förslag till en utformning av en allmän förpackningsskatt och av utskottet nämnda avgifter för införande vid årsskiftet 1989-1990,

16. Allmän löneavgift (mom. 9, motiveringen)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp) och Inger René (m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 65 som börjar med "Finansutskottet får" och slutar med "av förslaget" bort ha följande lydelse:

Finansutskottet får för sin del anföra följande. Såsom framhålls i flera av motionerna kan den föreslagna höjningen av löneavgiften inte framkalla de av regeringen avsedda effekterna. Skattehöjningar leder erfarenhetsmässigt inte till lägre löneökningar och bidrar inte heller till att hålla nere pris- och kostnadsökningar. Tvärtom kan förslaget förväntas medföra att den totala lönekostnadsökningen blir ännu större än vad man tidigare räknat med. Detta är särskilt allvarligt i den situation som nu råder med över efterfrågan på arbetskraft. Till dessa avgörande skäl mot en höjning av löneavgiften kommer, vilket också framhålls i motionerna, en rad andra negativa effekter.

Utskottet biträder således den uppfattning som kommit till uttryck i flertalet av de motioner som väckts i frågan och som förordar att någon höjning av den allmänna löneavgiften inte genomförs. Riksdagen bör således inte anta det i proposition 151 framlagda förslaget om höjd löneavgift. Därmed tillgodoses eller bortfaller också övriga motionsyrkanden som väckts med anledning av förslaget.

17. Allmän löneavgift (mom. 9, motiveringen)

Carl Frick (mp) anser att den del av utskottets yttrande på s. 65 som börjar med "Finansutskottet får" och slutar med "av förslaget" bort ha följande lydelse:

Finansutskottet får för sin del anföra följande. Den föreslagna höjningen av den allmänna löneavgiften är en höjning av en arbetsgivaravgift. Utskottet är av den uppfattningen att det är olämpligt att öka skatten på ar-

bete. Vad som i stället erfordras är att man ökar skatterna på energi, råvaror och farliga utsläpp.

Utskottet biträder således den uppfattning som kommit till uttryck i flertalet av de motioner som väckts i frågan och som förordar att någon höjning av den allmänna löneavgiften inte genomförs. Riksdagen bör således inte anta det i proposition 151 framlagda förslaget om höjd löneavgift. Därmed tillgodoses eller bortfaller också övriga motionsyrkanden som väckts med anledning av förslaget.

18. Särskilda åtgärder inom Stockholmsområdet (mom. 11, motiveringen)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp) och Inger René (m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 66 börjar med "Av vad utskottet" och slutar med "detta motionsyrkande" bort ha följande lydelse:

Finansutskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motion Fi107 av Gösta Bohman m. fl. (m) att det är fel att vidta åtgärder riktade mot enbart Stockholmsområdet. Utskottet har därför avstyrkt det i proposition 151 framlagda förslaget om en särskild höjning av den allmänna löneavgiften i Stockholmsområdet. Såsom utskottet kommer att utveckla närmare i det följande avvisar utskottet också de andra förslag om särskilda pålagor på Stockholmsområdet som skatteutskottet och bostadsutskottet fört fram. I och med att motionärernas önskemål därmed är tillgodosett erfordras inget särskilt uttalande från riksdagens sida.

19. Särskilda åtgärder inom Stockholmsområdet (mom. 11, motiveringen)

Carl Frick (mp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 66 börjar med "Av vad utskottet" och slutar med "detta motionsyrkande" bort ha följande lydelse:

Finansutskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motion Fi107 av Gösta Bohman m. fl. (m) att det är fel att vidta åtgärder riktade mot enbart Stockholmsområdet. Utskottet har därför avstyrkt det i proposition 151 framlagda förslaget om en särskild höjning av den allmänna löneavgiften i Stockholmsområdet. Såsom utskottet kommer att utveckla närmare i det följande avvisar utskottet också det av skatteutskottet framförda förslaget om en särskild fastighetsskatt i Stockholmsområdet. Utskottet anser vidare att den investeringsavgift som skatteutskottet förespråkar inte ensidigt bör drabba Stockholmsområdet utan även övriga storstadsområden. I och med att motionärernas önskemål därmed i allt väsentligt är tillgodosedda erfordras inget särskilt uttalande från riksdagens sida.

20. Nedsättning av arbetsgivaravgifterna (mom. 12)

1988/89:FiU30
Reservationer

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 66 som börjar med "Vad beträffar" och slutar med "och 21" bort ha följande lydelse:

I *motion Fi64* av Inger Schörling m. fl. (mp) föreslås att arbetsgivaravgifterna sätts ned såväl i vissa delar av landet liksom som för vissa verksamheter.

Enligt finansutskottets mening är det angeläget att underlätta för det småskaliga och lokalt förankrade näringslivet. För att göra det gynnsammare att starta och driva företag i Norrland, Värmland, på Gotland och i de delar av Bergslagen som inte redan har full sysselsättning bör arbetsgivaravgifterna sänkas med 10 procentenheter i dessa områden. En liknande sänkning av arbetsgivaravgifterna bör genomföras för vårdsektorn som ett medel i kampen mot arbetskraftsbristen i denna sektor. Vad utskottet här anfört innebär att utskottet tillstyrker motion Fi64 (mp) yrkandena 20 och 21.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *nedsättning av arbetsgivaravgifterna*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi64 yrkandena 20 och 21 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en nedsättning av arbetsgivaravgifterna för vissa regioner och verksamheter,

21. En tillfällig fastighetsskatt (mom. 13)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 67 börjar med "Investeringsavgifter i" och på s. 70 slutar med "i Stockholm – Uppsala-området" bort ha följande lydelse:

Den investeringsavgift som utgick under sommarhalvåret 1977 avvecklades i förtid sedan det visat sig att avgiften givit upphov till betydande sysselsättningsproblem på byggarbetsmarknaden. Redan denna omständighet illustrerar hur olämpligt det är med pålagor av detta slag.

Den investeringsskatt som skatteutskottet och bostadsutskottet nu har föreslagit är regionalt avgränsad till Stockholms- och Uppsalaområdet. Det medför att likabehandlingsprincipen sätts åsido när byggprojekt i Stockholmsområdet belastas med prohibitiva skatter som i praktiken omöjliggör fortsatt byggnation, medan byggprojekt i andra regioner med likartat läge på byggarbetsmarknaden undgår skatt. Den snedvridning som uppkommer genom byggregleringen förstärks därmed ytterligare.

Utskottet kan inte se att det föreligger någon objektiv grund för den föreslagna regionala avgränsningen. Det är fel att hävda att Stockholmsregionen skulle vara särskilt överhettad. Av en konjunkturbarometer sammanställd av Föreningsbanken och Småföretagarnas Riksorganisation framgår att andelen företag med fullt kapacitetsutnyttjande är lägre i Stockholm än i Malmö och Göteborg.

Det omedelbara stopp som en investeringsskatt skulle sätta för olika byggprojekt kan inte leda till annat än kraftiga förseningar och stora kost-

nadsökningar för berörda företag som för lång tid framöver bundit upp sina resurser i olika projekt. Vem som i slutändan måste stå för kostnaderna för ett på detta sätt fördyrat bygge — byggherren, fastighetsägaren eller någon annan — beror naturligtvis på omständigheterna och kontraktsförhållandena i det enskilda fallet, men man torde kunna räkna med ekonomiska störningar inom byggsektorn i Storstockholm.

Enligt utskottets mening framstår det också som mycket märkligt att man på en helt genomreglerad byggmarknad skulle behöva införa ytterligare ett styrinstrument. Innan byggnadstillstånd meddelas har varje större byggnadsprojekt underkastats en grundlig och i tiden utdragen prövning. För dem som efter en sådan inträngande granskning slutligen erhållit tillstånd kan en investeringsskatt inte uppfattas som annat än en retroaktivt verkande pålaga.

Den förhöjda fastighetsskatt som de båda utskotten också föreslår innebär att ytterligare en regionalt avgränsad pålaga skulle komma att belasta Stockholmsområdet. Något motiv för detta förslag redovisas inte, och under alla omständigheter går det inte att förebära stabiliseringspolitiska skäl. Inkomsterna från denna skatt skulle nämligen inte flyta in förrän tidigast under budgetåret 1991/92. Däremot skulle en fastighetsskatt av detta slag vara direkt inflationsdrivande i och med att kostnaderna direkt vältras över på hyresgästerna. Flertalet större fastighetsägare har nämligen i sina hyresavtal garderat sig för denna typ av kostnadsökningar.

Det godtycke som utmärker den regionala avgränsningen kommer också till uttryck i urvalet av de fastigheter som skall omfattas av den förhöjda fastighetsskatten. Ett krångligt och svårtillämpbart kodsysteem — som tillkommit för helt andra ändamål — förutsätts sålunda kunna användas för att skilja ut skattepliktiga fastigheter. Vidare skall det avgöras om en fastighet till övervägande del används för ett skattepliktigt ändamål eller ej. Utskottet kan inte finna annat än att de tilltänkta åtgärderna skapar utrymme för godtycke och för stor rättsosäkerhet. Vilka objektiva kriterier rättfärdigar att kontorsverksamhet i Nynäshamn skall drabbas av förhöjd fastighetsskatt via hyran när motsvarande verksamhet på t. ex. Östermalm undgår skatt om bara fastigheten till övervägande del används för bostadsändamål?

Försöken att strypa tillväxten i Stockholmsområdet kan få allvarliga konsekvenser till skada för hela landet. För att Sverige skall kunna utvecklas behövs en vital, internationellt konkurrenskraftig huvudstadsregion. Sveriges största stad — Stockholm — måste kunna mäta sig med andra storstäder i Nordvästeuropa. Åtgärder riktade mot Stockholm leder till etableringar i utlandet snarare än i svensk glesbygd.

Vad utskottet här anfört innebär således att utskottet tar bestämt avstånd från tanken på en investeringsavgift och en särskild fastighetsskatt i Stockholm — Uppsala-området.

dels att utskottets hemställan under 13 bort utgå.

22. En tillfällig fastighetsskatt (mom. 13)

1988/89: FiU30
Reservationer

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 68 börjar med "Regionalt bör" och på s. 70 slutar med "i Stockholm – Uppsala-området" bort ha följande lydelse:

Frågan om en investeringsavgift behandlar utskottet i ett särskilt betänkande, 1988/89: FiU36.

Finansutskottet har svårt att förstå varför det skulle införas en förhöjd fastighetsskatt i vissa delar av Uppsala län och Stockholms län. Enligt utskottets mening skulle en sådan skatt slå blint mellan stora och små företagare. Utskottet avvisar därför den av bostadsutskottet och skatteutskottet föreslagna tillfälliga fastighetsskatten.

dels att utskottets hemställan under 13 bort utgå.

23. Arbetsmiljöavgift (mom. 14)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 70 börjar med "Finansutskottet vill" och på s. 72 slutar med "en arbetslivsfond" bort ha följande lydelse:

Finansutskottet vill med anledning härav anföra följande. Det är angeläget att åtgärder vidtas för att förbättra arbetsmiljön och att insatser för rehabilitering görs för anställda med långvarigt nedsatt hälsa. Över huvud taget anser utskottet att åtgärder som nedbringar de anställdas sjukfrånvaro är viktiga. Detta bör emellertid inte ske genom att nya skatter läggs på företagen. Den av skatteutskottet förordade arbetsmiljöavgiften är ingenting annat än en ny löneskatt, och en sådan kan aldrig verka utbudsstimulerande.

En höjning av löneskatten innebär på kort sikt att näringslivets möjligheter att försvara sina positioner på världsmarknaden försvagas. Arbetskraftsintensiva företag riskerar att drivas till friställningar, särskilt som lönekostnaderna ändå ökar kraftigt mot bakgrund av träffade avtal.

Dröjsmålet mellan skatteuppbörden och medlens tillgänglighet för angivna ändamål kommer dessutom att verka försenande på ansträngningarna att förbättra arbetsmiljön.

Finansutskottet avstyrker av dessa skäl införandet av en arbetsmiljöavgift.

dels att utskottets hemställan under 14 bort utgå.

24. Arbetsmiljöavgift (mom. 14)

1988/89:FiU30
Reservationer

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 70 börjar med "Finansutskottet vill" och på s. 72 slutar med "en arbetslivsfond" bort ha följande lydelse:

Den av skatteutskottet föreslagna arbetsmiljöavgiften är, som utskottet ser det, inget annat än en förtäckt arbetsgivaravgift. I överensstämmelse med vad utskottet tidigare har framhållit om höjda arbetsgivaravgifter avstyrker utskottet förslaget.

Utskottet vill emellertid betona att arbetsmiljöfrågor har en central plats i den svenska samhällsutvecklingen och att det kommer att fordras kraftfulla åtgärder för att komma till rätta med dessa problem. Det är utskottets mening att det måste ankomma på företag med stora arbetsmiljöproblem att lösa dessa frågor. Det måste också vara företagen själva som står för kostnaderna för detta. Att ha stora arbetsmiljöproblem innebär att företag överutnyttjar människor i sin tillverkning och gör vinster på mänsklig förslitning. Detta finns det ingen orsak för samhället att stödja.

dels att utskottets hemställan under 14 bort utgå.

25. Arbetsmiljöavgift (mom. 14, motiveringen)

Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 71 som börjar med "Arbetsmiljöavgiften bör" och slutar med "från avgiften" bort ha följande lydelse:

Utskottet godtar de motiv som redovisats för en arbetsmiljöavgift. Utskottet har i det föregående fört fram vikten av åtgärder för bl. a. långtids-sjukskrivna och deras möjligheter att åter komma i arbete samtidigt som ny utslagning och utslitning måste förhindras. Av detta följer att kommuner och landsting bör undantas från arbetsmiljöavgiften eftersom dessa genom avgiften undandras medel som annars skulle ha använts till att just förbättra rehabiliteringen.

Med hänvisning till de nödvändiga insatserna inom arbetsmiljöområdet bör också utbetalningar för åtgärder kunna ske redan från den 1 januari 1990. Att kallt åse hur problemen hopas medan de influtna medlen hålls inne av "åtstramningsskäl" kan inte accepteras. Dessutom bör idcella föreningar och organisationer undantas från avgiftsplikt.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 72 som börjar med "Det bör" och slutar med "fondens tillgångar" bort utgå.

26. Vinstindragningar från företag (mom. 15)

Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 73 som börjar med "Skatteutskottet erinrar" och slutar med "och 13" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Fi63 är både vinsterna och likviditeten hög i näringslivet och har så varit under många år. Förutom de lågavlönade lönearbetarna har kommunsektorn – och då framför allt vården, omsorgen,

skolan och kulturen – i mycket liten utsträckning fått del härav. Denna sektor behöver därför ett resurstillskott. En resursförstärkning för kommunsektorn bidrar också till att motverka privatisering och att kapitalintressen får breda ut sig på denna sektor.

Utskottet biträder därför vänsterpartiet kommunisternas förslag att dra in 10 miljarder kronor till statskassan genom en engångsskatt på företagens likviditet. Denna engångsskatt bör gå direkt till vård, omsorg, skola och kultur inom kommunsektorn. Därutöver bör regeringen komma med förslag till en permanent vinstskatt för de kommande budgetåren motsvarande 10 miljarder kronor.

Utskottet tillstyrker motion Fi63 (vpk) i här aktuella delar.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *vinstindragningar från företag*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi63 yrkandena 5, 12 och 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

27. Vinstindragningar från företag (mom. 15, motiveringen)

Anne Wibbe (fp), Lars Tobisson (m), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp), Ivar Franzén (c) och Inger René (m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 73 som börjar med "Skatteutskottet erinrar" och slutar med "och 13" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det helt uteslutet att införa ytterligare pålagor för företag på det sätt som föreslås i motion Fi63 (vpk). Yrkandena 5, 12 och 13 i denna motion avvisas bestämt av utskottet.

28. Prisstopp (mom. 16)

Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 73 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "yrkande 18" bort ha följande lydelse:

Trots att den föreslagna arbetsmiljöavgiften i olika former skall återgå till näringsliv och enskilda i olika former så kan det inte uteslutas att man från industrins sida försöker kompensera sig för avgiften genom prishöjningar samtidigt som man kommer att hävda att "löneutrymmet" är intecknat. Bl. a. av dessa skäl men också av allmänt inflationshämmande skäl bör riksdagen besluta att införa ett omedelbart prisstopp som i första hand bör gälla den tid som angetts för de åtgärder som ingår i det föreslagna åtstramningspaketet. Yrkande 18 i motion Fi63 (vpk) tillstyrks av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *prisstopp*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi63 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

29. Prisstopp (mom. 16, motiveringen)

1988/89: FiU30
Reservationer

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp), Ivar Franzén (c) och Inger René (m) anser att den del av utskottets yttrande på s. 73 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "yrkande 18" bort ha följande lydelse:

Ett prisstopp kan aldrig bidra till att minska inflationstrycket i ekonomin. Såväl svenska som internationella undersökningar visar entydigt att prisregleringar har negativa verkningar på det marknadsekonomiska systemets funktionssätt och aldrig varaktigt kan hålla tillbaka prisstegringar.

30. Omsättningsskatt på aktier (mom. 17)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 73 börjar med "Skatteutskottet framhåller" och på s. 74 slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

I en avvikande mening till skatteutskottets yttrande (1988/89:SkU4y) ges en utförlig redogörelse av moderata samlingspartiets och folkpartiets ledamöter rörande omsättningsskattens negativa verkningar på ekonomin i allmänhet och på de finansiella marknaderna i synnerhet. Utskottet delar till fullo den uppfattning som framförs i denna avvikande mening. Enligt utskottets mening bör, med hänvisning till vad som där anförs, omsättningsskatten på aktier slopas fr. o. m. den 1 juli 1989. Det gäller även den s. k. valpskatten. De statsfinansiella konsekvenserna av detta förslag blir marginella, eftersom det torde leda till en kraftig omsättningshöjning. Detta innebär att skattebortfallet inte blir av den omfattning som kan beräknas vid oförändrad volym, eftersom intäkterna ökar av bl. a. förmögenhets- och arvsbeskattning och löpande reavinstbeskattning. Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna Fi85 (m) och Fi82 (c) och avstyrker motionerna Fi62 (c) och Fi92 (s) i här aktuella delar.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *omsättningsskatt på aktier*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi85 och med anledning av motion 1988/89:Fi82 samt med avslag på motionerna 1988/89:Fi62 yrkande 21 och 1988/89:Fi92 i berörd del antar följande

Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1983: 1053) om skatt på omsättning av vissa värdepapper

Härigenom föreskrivs att lagen (1983: 1053) om skatt på omsättning av vissa värdepapper skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989. Äldre bestämmelser gäller fortfarande beträffande omsättning som har ägt rum före ikraftträdandet.

1988/89:FiU30
Reservationer

31. Omsättningsskatt på aktier (mom. 17)

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 73 börjar med "Skatteutskottet framhåller" och på s. 74 slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

En fungerande aktie- och penningmarknad är viktig för en effektiv kapitalmarknad. Den successiva uppbyggnaden av omsättningsskatten sedan 1984 har medfört att kostnaden för aktiehandeln har tredubblats. Detta har i rask takt lett till att handeln med svenska aktier flyttats utanför landets gränser. En tredjedel av all handel med svenska aktier sker nu utomlands. Utländska placerares aktivitet på den svenska börsen har samtidigt minskat med tre fjärdedelar. På options- och penningmarknaden är situationen ännu allvarligare. Samtidigt har den minskade aktiviteten på de finansiella marknaderna medfört att omsättningsskatten inte inbringar statskassan de medel som man tidigare räknat med. Mot bakgrund av den här skisserade utvecklingen anser utskottet att det är motiverat att börja avveckla omsättningsskatten. Utskottet begär av regeringen förslag med denna innebörd. Utskottet tillstyrker med det anförda motion Fi62 (c) yrkande 21. Motionerna Fi82, Fi85 och Fi92 blir därmed i aktuella delar i allt väsentligt tillgodosedda.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *omsättningsskatt på aktier*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi62 yrkande 22 och med anledning av motionerna 1988/89:Fi82, 1988/89:Fi85 och 1988/89:Fi92 i berörd del hos regeringen hemställer om förslag till avveckling av omsättningsskatten på aktier i enlighet med vad utskottet anför,

32. Inkomstskatten (mom. 18)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Inger René (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 74 börjar med "Skatteutskottet har" och på s. 75 slutar med "yrkande 16" bort ha följande lydelse:

Vad gäller inkomstskattereformen och skatteskalorna för 1990 års inkomster vill utskottet anför följande.

En genomgripande inkomstskattereform för 1990-talet bör ha som mål att slopa den statliga inkomstskatten för den övervägande delen av inkomstagarna. Ingen bör ha en marginals katt som överstiger 50 procent. Skattereformen bör kombineras med ett kommunalt skattestopp, så att den samlade marginals katten inte stiger genom att primärkommuner och landsting utnyttjar bortfallet av den statliga skatten till att höja de egna skatterna.

Redan år 1990 bör, som framhålls i motion Fi60 (m), ett första steg tas. De statliga skatteskalorna bör då få det utseende som framgår av nedanstående tabell. Skattesatssänkningarna bör genomföras för inkomster över 140 000 kr. i skalan för tilläggsbelopp.

1988/89: FiU30
Reservationer

Beskattningsbar inkomst	Skatteskala
0— 75 000	4 %
75 000— 140 000	10 %
140 000— 190 000	25 %
190 000—	35 %

Utskottet biträder också uppfattningen, som framförs i motionen, att förändringar i det reala skatteuttaget endast bör kunna ske genom politiska beslut och inte som en konsekvens av inflationstakten. Regeringen bör därför få i uppdrag att lägga fram ett förslag som bl. a. innebär att fullt inflationsskydd återinförs.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion Fi60 (m) yrkande 16. Därmed tillgodoses i viss mån även motion Fi61 yrkande 3. Utskottet avstyrker motionerna Fi62 (c) och Fi63 (vpk) i här aktuella delar.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *inkomstskatten*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi60 yrkande 16 och med avslag på motionerna 1988/89: Fi61 yrkande 3, 1988/89: Fi62 yrkande 18 och 1988/89: Fi63 yrkande 16 hos regeringen hemställer om förslag till sänkning av marginalskatterna för år 1990 i enlighet med vad som föreslagits i motionen,

33. Inkomstskatten (mom. 18)

Anne Wibble och Lars De Geer (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 74 börjar med "Skatteutskottet har" och på s. 75 slutar med "yttrande 16" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

Det råder i dag bred enighet om att den enskilda åtgärd som skulle vara av största positiva betydelse för svensk ekonomi är en skattereform med kraftigt sänkta marginalskatter. Flera utredningar väntas inom kort presentera förslag med ikraftträdande år 1991. Det skulle emellertid enligt utskottets mening vara ett stort misstag att vänta med en reform ända till år 1991.

För att komma till rätta med dagens obalans i ekonomin måste, som utskottet ser det, ett ordentligt steg i reformeringen av skattepolitiken tas redan år 1990. Härigenom kan många av de positiva effekterna av den kommande skattereformen uppnås redan nästa år.

Den inledande reformeringen bör gå ut på att sänka marginalskatterna med 7–15 % för flertalet heltidsarbetande. Även i det lägsta inkomstskiktet bör marginalskatten sänkas. För att göra det mindre lönsamt att ta upp lån bör skatteskalan utformas så att avdragens värde begränsas till 40 %.

Vidare bör det automatiska inflationsskyddet återinföras. Finansieringen av marginalskattesänkningarna bör ske genom en kombination av minskade offentliga utgifter och viss basbreddning för andra skatter. I första hand bör därvid sådana förslag genomföras om vilka det råder relativt bred enighet i de olika utredningarna.

Enligt utskottets mening bör riksdagen begära att regeringen återkommer tidigt i höst med ett förslag till skatteskala m. m. enligt ovannämnda riktlinjer.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion Fi61 yrkande 3. Därmed tillgodoses i viss mån även Fi60 yrkande 16. Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *inkomstskatten*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi60 yrkande 16 samt med avslag på motionerna 1988/89:Fi61 yrkande 3, 1988/89:Fi62 yrkande 18 och 1988/89:Fi63 yrkande 16 hos regeringen hemställer om förslag till skatteskala m. m. enligt vad utskottet anför,

34. Inkomstskatten (mom. 18)

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 74 börjar med "Skatteutskottet har" och på s. 75 slutar med "yrkande 16" bort ha följande lydelse:

Även kommande höjningar av styrande och miljömotiverade energiskatter måste balanseras med sänkt skatt på arbete så att inte skattekvoten höjs.

Utskottet vill också understryka vikten av att justeringen av 1990 års skatter får en fördelningspolitiskt riktig profil. Det innebär att den till icke oväsentlig del bör utgöras av skattereduktion lika för alla såsom föreslås i motion Fi62 yrkande 18 som utskottet yrkar bifall till. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Fi60 yrkande 16, Fi61 yrkande 3 och Fi63 yrkande 16.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *inkomstskatten*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi62 yrkande 18 samt med avslag på motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 16, 1988/89:Fi61 yrkande 3 och 1988/89:Fi63 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

35. Inkomstskatten (mom. 18)

Hans Pettersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 74 börjar med "Skatteutskottet har" och på s. 75 slutar med "yrkande 16" bort ha följande lydelse:

Den marginalskattesänkning som aviseras gynnar i första hand de bäst

avlönade och bidrar därmed till att förstärka de ekonomiska skillnaderna i samhället. Tillsammans med de föreslagna åtstramningsåtgärderna skulle en marginalsattesänkning vara direkt utmanande mot dem som har en ansträngd ekonomi. Riksdagen bör i stället uttala sig för en utformning av nästa års skatteskalar så att en skatterabatt ges från botten med avtrappning uppåt.

Utskottet tillstyrker med det anförda yrkande 16 i motion Fi63 (vpk). Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. *beträffande inkomstskatten*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi63 yrkande 16 samt med avslag på motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 16, 1988/89:Fi61 yrkande 3 och 1988/89:Fi62 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

36. Inkomstskatten (mom. 18, motiveringen)

Carl Frick (mp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 74 börjar med "Skatteutskottet har" och på s. 75 slutar med "yrkande 16" bort ha följande lydelse:

Ett förslag till ett nytt inkomstskattesystem är för närvarande under beredning av RINK. Mot den bakgrunden är det enligt utskottets mening olämpligt att nu genomföra marginalsattesänkningar eller andra åtgärder inom ramen för inkomstskattesystemet. Utskottet avstyrker därför här aktuella motionsyrkanden.

37. Avdrag för pensionärer (mom. 19)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Inger René (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 75 börjar med "Riksdagen har" och slutar med "ifrågavarande motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Det är inte rimligt att en pensionär med låg pension i vissa fall inte får behålla mer än 10 kr. av en intjänad hundralapp. Riksdagen har också vidtagit åtgärder för att komma till rätta med detta missförhållande när det gäller löneinkomster. Fr.o.m. den 1 juli 1989 avtrappas därför inte kommunalt bostadstillägg mot löneinkomster. När det gäller andra arbetsinkomster än löneinkomster kvarstår emellertid marginaleffekten på denna orimligt höga nivå.

Folkpensionärer skall inte behöva drabbas av högre marginaleffekter än andra inkomsttagare. Enligt utskottets mening bör därför marginaleffekten nedbringas redan nästa år genom att all förvärvsinkomst undantas vid inkomstprövningen av pensionärernas extra avdrag. En sådan reform kan bidra till att stimulera pensionärer att söka sig ut i arbetslivet och har således en utbudsstimulerande effekt.

Utskottet tillstyrker med det anförda förslaget i motion Fi60 (m) om att förvärvsinkomst skall vara undantagen vid inkomstprövningen. Reger-

ingen bör enligt utskottets mening skyndsamt återkomma med ett förslag av denna innebörd. Med det anförda tillgodoses delvis också förslaget i motion Fi61 (fp) yrkande 11.

1988/89:FiU30
Reservationer

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande avdrag för pensionärer

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi60 yrkande 17 och med anledning av motion 1988/89:Fi61 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om sloandet av avtrappning av det extra avdraget för pensionärer,

38. Avdrag för pensionärer (mom. 19)

Anne Wibble och Lars De Geer (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 75 som börjar med "Riksdagen har" och slutar med "ifrågavarande motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Även med den förbättring som riksdagen nyligen fattat beslut om kvarstår vid löncinkomster margineffekter på upp till 60 %. Det innebär att av en inkomstökning försvinner 60 % på grund av ökad skatt och/eller minskade bidrag. För pensionerade rörelseidkare, t. ex. hantverkare, är margineffekten fortfarande drygt 90 % på grund av den samlade effekten av ökad skatt och reducerat kommunalt bostadsbidrag.

Även de pensionärer som inte erhåller kommunalt bostadsbidrag bör få ett bättre utbyte av fortsatt förvärvsarbete. Utskottet biträder därför förslaget i motion Fi61 (fp) att införa ett speciellt förvärvsavdrag för pensionärer på 10 000 kr. Inkomster av tjänst, rörelse och jordbruksfastighet under denna nivå bör inte belastas med skatt och inte heller påverka pensioner och andra förmåner.

Det bör ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med förslag i frågan. Utskottet tillstyrker följaktligen motion Fi61 (fp) i denna del. Därmed tillgodoses delvis också förslaget i motion Fi60 (m) yrkande 17.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande avdrag för pensionärer

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi61 yrkande 11 och med anledning av motion 1988/89:Fi60 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om särskilt förvärvsavdrag för pensionärer,

39. Mjölksubventioner (mom. 20 b)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Inger René (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 76 börjar med "Även om" och slutar med "för regeringen" bort ha följande lydelse:

Även om finansutskottet således inte är berett att nu föreslå någon omedelbar avveckling av livsmedelssubventionerna, bör enligt utskottets me-

ning riksdagen uttala sig för en successiv avveckling av stödet under en tioårsperiod på det sätt som föreslås i motionerna Fi60 (m) och Fi75 (m). Med en sådan avvecklingsplan kan en smidig anpassning ske, vilket är till fördel för både konsumenter och producenter.

Vad utskottet här anfört om en tioårig avvecklingsplan för livsmedels-subventionerna bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen.

dels att utskottets hemställan under 20 b) bort ha följande lydelse:

20 b). beträffande *mjölksubventionerna*

b) att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89: Fi60 yrkande 14 i berörd del och 1988/89: Fi75 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

40. Mjölksubventioner (mom. 20 b, motiveringen)

Hans Petersson (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 76 börjar med "Även om" och slutar med "(m) yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Frågan om slopad moms på mat behandlar utskottet på annan plats i detta betänkande. Utskottet vill emellertid här erinra om det av vänsterpartiet kommunisterna framförda förslaget att öka livsmedelssubventionerna med 5 000 milj. kr. som en första etapp på vägen till helt slopad moms på mat. Med hänsyn härtill bör riksdagen inte binda sig för ett *avvecklingsprogram för livsmedelssubventionerna*, t.ex. under en tioårsperiod, vilket föreslås i två av moderata samlingspartiets motioner. Utskottet avstyrker dessa båda motioner, dvs. motion *Fi60* av Carl Bildt m. fl. (m) yrkande 14 i berörd del samt motion *Fi75* av Sven Eric Lorentzon m. fl. (m) yrkande 2.

41. Barnbidrag m. m. (mom. 21)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Inger René (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Socialutskottet anser" och på s. 78 slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Finansutskottet anser att regeringens förslag om en höjning av det allmänna barnbidraget och en motsvarande höjning av det förlängda barnbidraget och studiebidraget bör avslås. Enligt utskottets uppfattning bör barnfamiljernas situation i stället underlättas genom att inkomstskatten anpassas till försörjningsbördan, vilket kan ske genom att ett grundavdrag medges vid den kommunala beskattningen. Ett förslag till sådant grundavdrag har utförligt beskrivits i motion 1988/89: Sk374. Utskottet tillstyrker sålunda motionerna Fi60 (m) yrkandena 6, 13 och 18 samt Fi88 (m) yrkandena 1 och 2 och Ub37 yrkande 5. Vad utskottet här anfört innebär samtidigt att utskottet avstyrker regeringens förslag om höjning av det allmänna och förlängda barnbidraget liksom av studiebidraget. Utskottet avstyrker därmed också motionerna Fi61 (fp) yrkande 8, Fi62 (c) yrkandena 11 och 12 samt Fi65 (vpk).

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. *beträffande barnbidrag*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89: Fi60 yrkandena 6, 13 och 18, 1988/89: Fi88 yrkandena 1 och 2 och 1988/89: Ub37 yrkande 5 samt med avslag på motionerna 1988/89: Fi61 yrkande 8, 1988/89: Fi62 yrkandena 11 och 12 samt 1988/89: Fi65 avslår regeringens förslag i proposition 1988/89: 150 bilaga 4 punkt C 1 och bilaga 7 punkt E 3,

dels om ändringar i lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag, lagen (1986: 378) om förlängt barnbidrag och studiestödslagen (1973: 349),

dels om ytterligare anslag till Allmänna barnbidrag och Studiehjälp,

1988/89: FiU30
Reservationer

42. Barnbidrag m. m. (mom. 21)

Anne Wibble och Lars De Geer (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Socialutskottet anser" och på s. 78 slutar med "(m) yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den av regeringen föreslagna höjningen av det allmänna barnbidraget är otillräcklig. Barnbidraget bör i stället höjas med 960 kr. per barn och år. En motsvarande höjning bör göras av det förlängda barnbidraget och av studiebidraget. Höjningen bör genomföras per den 1 januari 1990 och finansieras genom att kvarvarande mjölksubventioner avvecklas. Därigenom ges näringen en rimlig omställningsperiod.

Enligt utskottets mening bör det ankomma på regeringen att återkomma med förslag om en på detta sätt finansierad höjning av barnbidraget med 960 kr.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. *beträffande barnbidrag m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi61 yrkande 8 och med avslag på motionerna 1988/89: Fi62 yrkandena 11 och 12, 1988/89: Fi60 yrkandena 6, 13 och 18, 1988/89: Fi65, 1988/89: Fi88 yrkandena 1 och 2 samt 1988/89: Ub37 yrkande 5 liksom i proposition 1988/89: 150 bilaga 4 punkt C 1 och bilaga 7 punkt E 3 framlagda lagförslag hos regeringen hemställer om förslag till finansierad höjning av barnbidraget i enlighet med vad utskottet anför,

43. Barnbidrag m. m. (mom. 21)

Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 77 börjar med "Socialutskottet anser" och på s. 78 slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är den i propositionen föreslagna höjningen av det allmänna barnbidraget otillräcklig. Det allmänna barnbidraget bör i stället höjas till en nivå som motsvarar 25 % av basbeloppet, vilket under

145

innevarande år motsvarar en höjning av barnbidraget med 1 155 kr. per år. Medelsanvisningen bör som en följd härav höjas.

Utskottet tillstyrker motion Fi65 (vpk) och avstyrker därmed den av regeringen föreslagna höjningen liksom motionerna Fi60 (m) yrkandena 6, 13 och 18, Fi61 (fp) yrkande 8, Fi62 (c) yrkandena 11 och 12, Fi88 (m) yrkandena 1 och 2 samt Ub37 (m) yrkande 5.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *barnbidrag m. m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Fi65 och med avslag på motionerna 1988/89: Fi60 yrkandena 6, 13 och 18, 1988/89: Fi61 yrkande 8, 1988/89: Fi62 yrkandena 11 och 12, 1988/89: Fi88 yrkandena 1 och 2 samt 1988/89: Ub37 yrkande 5 liksom i proposition 1988/89: 150 bilaga 4 punkt C 1 och bilaga 7 punkt E 3 framlagda lagförslag hos regeringen hemställer om förslag till förhöjt barnbidrag i enlighet med vad utskottet anfört,

44. Stimulanser av hushållssparandet (mom. 22)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 79 som börjar med "Finansutskottet har" och slutar med "(c) yrkande 15" bort ha följande lydelse:

Såsom framhålls i motion Fi61 (fp) bör en sänkning av marginalskatterna kombineras med särskilda stimulanser för hushållens sparande. Sålunda bör långsiktigt bundet sparande i bank premieras på samma villkor som pensionssparande i försäkringsbolag. En förändring av detta slag bör genomföras redan 1990. Samtidigt bör också de beloppsgränser som nu gäller för avsättning till sådant sparande avskaffas.

Vidare bör den tvåårsregel som tillämpas vid aktiebeskattningen avskaffas. Realisationsvinster och realisationsförluster bör behandlas symmetriskt med en skattesats på 40 %.

En utförsäljning och börsintroduktion av statliga företag och ett avskaffande av de kollektiva löntagarfonderna kommer att fungera som en stimulans för hushållens sparande.

Enligt utskottets mening är det också angeläget att systemet med företagsanknutna vinstandelssystemen stimuleras, bl. a. genom att socialavgifter inte tas ut på vinstandelar med bindningstider överstigande fem år.

Vad utskottet här anfört om stimulans av hushållssparandet bör riksdagen som sin mening ge till känna för regeringen.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *stimulanser av hushållssparandet*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi61 yrkande 4 samt med anledning av motion 1988/89: Fi62 yrkande 15 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 79 som börjar med "Finansutskottet har" och slutar med "yrkande 15" bort ha följande lydelse:

Finansutskottet anser i likhet med vad centerpartiet framhåller i motion Fi62 att det tillfälliga, obligatoriska sparande som utskottet av konjunkturskäl förordat i det föregående måste kompletteras med mer långsiktiga åtgärder för att stimulera ett frivilligt hushållssparande. Utskottet anser att det förslag till personliga investeringskonton som förs fram i motion Fi62 (c) på ett verksamt sätt skulle bidra till att stimulera en långsiktig ökning av hushållssparandet. Åtgärden kan därmed verka dämpande på konsumtionsökningen. Utskottet bifaller således motion Fi62 (c) yrkande 15. Motion Fi61 (fp) yrkande 4 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *stimulanser av hushållssparandet*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi62 yrkande 15 avslår motion 1988/89:Fi61 yrkande 4 samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

46. De indirekta skatternas inverkan på basbeloppet (mom. 23)

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 79 som börjar med "I motion Fi64" och slutar med "i berörd del" bort ha följande lydelse:

I motion Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) föreslås att prisökningar föranledda av skattehöjningar på energi, alkohol och tobak inte skall tillåtas påverka basbeloppet när detta fastställs.

Finansutskottet får med anledning härav anföra följande. I åtstramningspaketet ingår höjda skatter på såväl energi, alkohol som tobak. Med nuvarande beräkningsregler för basbeloppet kommer dessa höjningar att påverka basbeloppets storlek, vilket leder till att alla pensionärer automatiskt kompenseras med högre folkpension och ATP. Utskottet anser emellertid att även pensionärer med god ATP-pension måste bära sin del av åtstramningen. Endast pensionärer med enbart folkpension eller med låg ATP bör kompenseras. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna att man vid uträkning av pensioner skall använda sig av ett basbelopp som inte har justerats för prisökningar till följd av höjda indirekta skatter på energi, alkohol och tobak. Såsom utskottet närmare utvecklar på annat håll i detta betänkande bör i stället pensionstillskottet höjas från för närvarande 0,48 till 0,5 gånger basbeloppet för ensamstående och en motsvarande höjning göras för gifta pensionärer.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. beträffande *de indirekta skatternas inverkan på basbeloppet*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi64 yrkande 24 i berörd

del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om principerna för fastställande av basbeloppet,

1988/89: FiU30
Reservationer

47. De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken (mom. 24)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 45 börjar med rubriken "Internationell bakgrund" och på s. 55 slutar med "i motionen" bort ha följande lydelse:

Internationell bakgrund

Utskottet konstaterar att de bedömningar av den internationella utvecklingen som presenteras i den reviderade finansplanen och i konjunkturinstitutets marsprognos i stort sett överensstämmer med bedömningarna i början av året. Det har endast gjorts smärre korrigeringar på vissa punkter. De internationella förutsättningar som bildar utgångspunkt för bedömningen i den reviderade finansplanen av den svenska ekonomins utveckling redovisas i tabell 1.

Tabell 1. Internationella förutsättningar

	1987	1988	1989	1990
BNP i OECD, %	3,2	4,0	3,0 (3,0) ¹	2,5 (2,5)
Konsumentpriser i OECD (KPI årsgenomsnitt), %	3,3	3,8	4,5 (4,0)	4,5 (4,0)
Arbetslöshet i OECD, %	8,0	7,3	—	—
Råoljepris, dollar per fat	18,40	14,80	17,00 (15,00)	17,00 (15,00)
Dollarkurs i kr.	6,35	6,15	6,38 (6,03)	6,40 (6,03)

¹ Siffrorna inom parentes anger motsvarande bedömning i 1989 års finansplan.

Som framgår av tabell 1 förväntas inflationen i OECD-området under åren 1989 och 1990 bli högre i jämförelse med januariprognosen. Detta är en följd av stigande olje- och råvarupriser och ett högt kapacitetsutnyttjande i de industrialiserade länderna. Oljepriset steg till följd av OPEC:s kvotöverskott i november förra året. Det har därefter legat på en nivå över genomsnittet för år 1988. Samtidigt har efterfrågan stigit snabbare än väntat under senare år. OECD:s oljekonsumtion ökade exempelvis med 5 % under loppet av år 1988. Den tidigare oljeprissänkningen har dämpat övergången till alternativa energislag. I flera västeuropeiska länder märks nu åter en ökad oljeanvändning i förhållande till produktionsökningen. Detta talar för att råoljepriserna kan komma att etableras på den nuvarande nivån runt 20 dollar per fat, vilket innebär att det genomsnittspris på 17 dollar per fat som ligger till grund för regeringens kalkyler kan visa sig för lågt.

Regeringen räknar med en dollarkurs på 6:38 kr. för 1989 och 6:40 kr. för 1990. Under den senaste tiden har emellertid en förnyad styrka i dol-

larkursen kunnat förmärkas. För bara någon vecka sedan steg dollarn över den magiska gränsen på 2 D-Mark gentemot den västtyska valutan. I förhållande till kronan har dollarn stigit till över 6:70 kr. Regeringens bedömning av dollarkursen får mot denna bakgrund anses vara låg.

Tendenserna till en högre inflationstakt visade sig redan under 1988, vilket medförde en skärpning av penningpolitiken i flera av OECD-länderna. Det kan inte uteslutas att den ekonomiska politiken kommer att stramas åt ytterligare i vissa länder. På kort sikt gäller emellertid att konjunkturavmattningen i Förenta staterna blir allt tydligare, medan tillväxten i Västeuropa, främst i Förbundsrepubliken Tyskland och i Japan, förefaller bli något högre än vad som tidigare kunde förutses. Sammantaget är det dock sannolikt att tillväxten i OECD-länderna under år 1989 kommer att bli 3 % vilket ligger i linje med vad som anges i tabell 1. Under år 1990 kan en fortsatt dämpning av konjunkturen förväntas. I den reviderade finansplanen räknar regeringen med att tillväxten i OECD-området blir 2,5 % år 1990. Med hänsyn till den penningpolitiskt baserade stabiliseringspolitikens framgångar hittills under 1980-talet finns det anledning att räkna med att dessa jämförelsevis goda tillväxttal kan uppnås.

Utvecklingen i Sverige

Tillväxten i de västliga industriländerna är för närvarande dubbelt så hög som i Sverige. Genomsnittet för de tre senaste åren visar att medan tillväxten i Sverige varit drygt 5 % totalt sett under åren 1986, 1987 och 1988, blev den över 10 % i OECD-området.

Trots den dåliga tillväxten präglas ekonomin av överhettning med arbeidskraftsbrist och andra flaskhalsproblem i produktionen. Det visar att ekonomins problem inte beror på en anmärkningsvärt stor efterfrågan utan i stället på en dåligt fungerande utbudssida, som tar sig uttryck i en för svag produktivitetsutveckling.

Enligt den reviderade finansplanen har överhettningen blivit akut under de allra senaste månaderna. Men som tidigare påpekats i motioner av både moderata samlingspartiet och folkpartiet har ekonomin i nu aktuell mening varit överhettad i flera år.

I tabell 2 anges konjunkturinstitutets, finansplanens och den reviderade finansplanens försörjningsbalansprognoser och nyckeltal. I den sistnämnda har hänsyn tagits till de åtstramningsåtgärder i form av skattehöjningar som föreslagits av regeringen.

De i den reviderade finansplanen föreslagna åtstramningsåtgärderna ger regeringen anledning att revidera ned prognosen för den privata konsumtionen jämfört med bedömningarna i finansplanen och i konjunkturinstitutets marsrapport. Den väntas nu öka med endast 0,8 % år 1989 och 0,5 % år 1990.

I det uppkomna läget är den privata konsumtionen svårbedömd. Å ena sidan har en spontan dämpning av detaljhandelsförsäljningen kunnat förmärkas sedan flera månader. Å andra sidan är det rimligt att räkna med att hushållen, liksom tidigare, kompenserar sig för åtgärder som riktar sig mot

Tabell 2 Försörjningsbalans och nyckeltal
(genomsnittlig årlig volymförändring i procent, där ej annat anges)

	1989 Reg fipl	1989 KI mars	1989 Reg rev fipl	1990 Reg fipl	1990 KI mars	1990 Reg rev fipl
BNP	1,7	1,9	1,6	1,7	1,2	1,0
Privat konsumtion	1,9	1,8	0,8	1,5	1,8	0,5
Offentlig konsumtion	1,9	1,5	1,6	1,5	1,1	1,5
Statlig	1,6	1,6	1,7	0,0	– 0,1	1,5
Kommunal	2,0	1,4	1,5	2,0	1,6	1,5
Bruttoinvesteringar	1,5	4,4	4,0	2,5	2,1	0,0
Lagerinvesteringar ¹	0,4	0,4	0,4	0,2	0,1	0,2
Export av varor och tjänster	3,2	4,0	3,8	3,2	3,3	3,5
Import av varor och tjänster	4,3	5,9	5,2	3,9	4,6	3,1
Prisökning dec – dec %	5,5	6,2	8,3			4,0
Prisökning årsgenomsnitt %	5,6	6,1	7,2	4,0	4,8	6,0
Löneökning %	7,0	7,5	7,0	4,0	6,4	4,0
Hushållens sparkvot, nivå %	– 2,0	– 2,4	– 2,5	– 1,6	– 2,8	– 1,8
Bytesbalans, mdr kr	– 14,1	– 18,3	– 17,0	– 18,3	– 21,9	– 17,0
Bidrag till BNP-tillväxten:						
Konsumtion %	1,5		0,9	1,2		0,7
Kapitalbildning %	0,2		0,7	0,5		0,3

¹ Förändring i procent av föregående års BNP.

Anm: Reg fipl = regeringens bedömning i finansplanen

KI mars = Konjunkturinstitutets marsprognos

Reg rev fipl = Regeringens bedömning i den reviderade finansplanen

den privata konsumtionen genom minskat sparande eller ökad skuldsättning.

Den offentliga konsumtionen förutses av regeringen öka med 1,6 % år 1989 och 1,5 % år 1990. Det innebär en nedjustering sedan januari med ungefär en halv procentenhet. Enligt utskottet är det svårt att se vad som motiverar denna förändring. Erfarenhetsmässigt brukar regeringens bedömning av inte minst den kommunala expansionen innebära en underskattning. De många kommunala skattehöjningarna under år 1989 och den förbättring av kommunernas ekonomiska situation som väntas äga rum år 1990, något som bl. a. sammanhänger med eftersläpningen i utbetalningen av kommunalskattemedlen, talar för att kommunerna ökar sina utgifter mer än vad regeringen förutsett. Den kommunala verksamheten fortsätter därigenom att växa snabbare än vad riksdagen fastställt som önskvärt. Även regeringens senaste prognos innebär ett överskridande av det mål som riksdagen satt upp för den kommunala konsumtionen.

De totala investeringarna förutsätts öka med 4 % år 1989 och helt stagnera år 1990. Jämfört med regeringens januariprognos innebär detta en upprevidering för år 1989. Utskottet gör emellertid bedömningen att det höga ränteläget och den ytterligare osäkerhet om spelreglerna som förorsakats av regeringens politik kan komma att leda till att en obetydlig uppgång år 1989 övergår i en minskning av investeringarna år 1990.

Trots stora löneökningar och den föreslagna löneskattehöjningen juste-

rar regeringen upp prognosen för exporten både år 1989 och år 1990. Med hänsyn till den försvagning av konkurrenskraften som kan väntas är det osannolikt att regeringens prognos infrias. Utskottet räknar därför med en sämre exportutveckling än enligt regeringens bedömning.

Regeringen förutser en successiv dämpning av importen fram till slutet av år 1990. De höjda arbetskraftskostnaderna torde emellertid innebära att svensk hemmamarknadsindustri snabbare än tidigare förlorar marknadsandelar. Däremot kan en sämre investeringsutveckling än vad regeringen räknar med få en viss återhållande verkan på importen. Dessa båda motverkande faktorer torde i bästa fall ta ut varandra.

Sedan regeringens finansplan presenterades i januari har bytesbalansutfallet för år 1988 försämrats kraftigt. Det tidigare förutsedda underskottet på ca 10 miljarder kronor har stigit till drygt 15 miljarder. Denna försämring påverkar självfallet bedömningarna för åren 1989 och 1990. Sålunda räknar regeringen med att bytesbalansutfallet i frånvaro av de i den reviderade finansplanen föreslagna åtgärderna skulle öka till över 20 miljarder kronor år 1989 och till inemot 30 miljarder kronor år 1990. Enligt utskottets uppfattning verkar en sämre exportutveckling och större import tillsammans med höjningen av de internationella råoljepriserna i ytterligare försvagande riktning på bytesbalansen under kommande år.

Regeringen bedömer att BNP stiger med endast 1,6 % år 1989 och att tillväxten dämpas ytterligare till 1 % år 1990, vilket är utomordentligt lågt i förhållande till tillväxttakten i OECD-området. Detta belyser enligt utskottets mening ytterligare tillväxthindrens inverkan på möjligheten att uppnå samma utveckling som andra viktiga industriländer.

Sammanfattningsvis kan konstateras att den svenska ekonomins balansproblem fortsätter att förvärras i snabb takt. Med regeringens föreslagna inriktning av den ekonomiska politiken stagnerar tillväxten, och arbetslösheten riskerar att öka kraftigt i början av 1990-talet.

Utvecklingen på längre sikt

I kompletteringspropositionen presenteras kalkyler över den ekonomiska utvecklingen mellan åren 1990 och 1993.

Det mest anmärkningsvärda med beräkningarna är att de i snart sagt alla avseenden — även vid gynnsamma antaganden — leder fram till fortsatta försämringar av ekonomin. Även det s. k. låglönealternativet ger fortsatt stora bytesbalansunderskott. BNP stiger med mindre än 2 % i genomsnitt för de fyra åren, vilket innebär att Sverige fortsätter att halka efter andra industriländer. För att alternativet skall förverkligas måste löneökningarna stanna vid 4 % per år. Hur denna kraftiga uppbromsning skall åstadkommas framgår emellertid inte.

I höglönealternativet antas en pris- och löneutveckling mer i linje med den historiska utvecklingen. Resultatet blir nästan en halvering av den ekonomiska tillväxten jämfört med låglönealternativet. Bytesbalansunderskottet ökar snabbt till över 30 miljarder kronor och arbetslösheten stiger kraftigt. Med nuvarande ekonomiska politik är detta, enligt utskottets mening, det mest realistiska alternativet.

Om lönerna fortsätter att stiga i samma takt som hittills, ökar de offentliga utgifterna snabbt, och krav kommer att ställas på höjningar av skatetrycket med uppemot 12 miljarder kronor årligen för att inte statsfinanserna skall försvagas.

Enligt utskottets uppfattning visar kalkylerna tydligt att regeringen misslyckats med att angripa de grundläggande problemen i den svenska ekonomin. För att förhindra den annalkande försvagningen måste politiken läggas om så att tillväxthindren tas bort och ekonomins utbudssida stimuleras.

Regeringens ekonomiska politik

De skattehöjningar som regeringen lagt fram markerar det definitiva slutet för den tredje vägens ekonomiska politik. Misslyckandet framstår med all önskvärd tydlighet.

Den tredje vägen sades vara en medelväg mellan å ena sidan en renodlad konsumtionsbaserad expansion och en kraftig åtstramningspolitik å den andra. I praktiken visar emellertid utvecklingen att den svenska ekonomin snarare pendlar mellan de två ytterligheterna. Regeringen har således lyckats undvika den medelväg som den sade sig eftersträva.

Regeringens ekonomiska strategi, sådan den kommer till uttryck i praktisk politik, är uteslutande inriktad på att påverka ekonomins efterfrågesida. Den första åtgärden var en stor devalvering år 1982, som fram till hösten 1984 skapade en markant ökad efterfrågan för den konkurrensutsatta sektorn. Därefter försköts tyngdpunkten i efterfrågepolitiken. Under år 1985 ledde den till en utpräglad konsumtionsbaserad expansion. Det nu av regeringen framlagda åtstramningspaketet innebär också att det är efterfrågan i ekonomin som skall påverkas.

Redan den reviderade finansplanen 1986, men kanske framför allt höstpropositionen 1988 och finansplanen 1989, innehöll emellertid resonemang från regeringens sida som var både nya och lovande. I dessa dokument talades det mycket om utbudsekonomi och avreglering. Borta var då den ensidiga inriktningen på efterfrågestyrning. Regeringen anslöt sig på det verbala planet därmed till den politik som moderata samlingspartiet och folkpartiet förespråkar. Men i den reviderade finansplanen tar regeringen avstånd från den politik som man förordade för bara fyra månader sedan i sin egen finansplan.

Även om regeringen vid flera tillfällen tidigare gjort en korrekt analys av de ekonomiska problemen, har den förda politiken inte följt intentionerna. Denna motsättning har snarast skärpts i den nu aktuella propositionen.

"Skattetrycket bör hållas nere", framhåller regeringen. Men i stället föreslås en skattehöjning på över 20 miljarder kronor, dvs. en höjning av skattetrycket med ca 2 procentenheter.

"Inflationen måste bekämpas", framhåller regeringen. Men i stället föreslås åtgärder som ytterligare höjer prisstegringstakten med drygt 2 procentenheter.

"Avtalsrörelsen måste underlättas", framhåller regeringen. Men i stället

föreslås en kraftig höjning av momsen och den allmänna löneavgiften mitt under pågående förhandlingar.

”Skattereformen kommer att ge stora positiva effekter”, framhåller regeringen. Men inget väsentligt skall göras på skatteområdet före år 1991.

”Hushållens sparande måste öka”, framhåller regeringen. Men i stället sätts åtgärder in för att ytterligare höja det offentliga sparandet.

”Den offentliga sektorn måste förnyas”, framhåller regeringen. Men inga konkreta åtgärder föreslås.

1988/89: FiU30
Reservationer

Riktlinjer för den ekonomiska politiken

I motionerna Fi60 (m) och Fi61 (fp) beskrivs utvecklingen i Sverige och de krav på omläggning av den ekonomiska politiken som därmed ställs. Utskottet instämmer i allt väsentligt i motionärernas rekommendationer.

Utskottet noterar att både moderata samlingspartiet och folkpartiet under flera år förespråkat en stramare finanspolitik än regeringen.

I likhet med motionärerna förordar utskottet en politik som skapar förutsättningar för tillväxt och därigenom stigande välfärd. Detta är viktigt inte minst för att åstadkomma en regionalt balanserad utveckling inom landet.

Tillväxten måste komma hela landet till del. Målet bör vara en decentraliserad samhällsstruktur, där det råder balans såväl inom som mellan olika regioner. Uppnås inte detta, skapas problem såväl i storstadsområdena som utanför dessa.

Utskottet vill betona att en väsentlig förutsättning för en tillväxtbefrämjande politik är att staten respekterar hushållens och företagens krav på stabila spelregler.

Den kortsiktighet och ryckighet som kännetecknat den ekonomiska politiken under senare år har förstärkt osäkerheten för företagare och anställda. Detta innebär att färre vågat ta risker, varvid långsiktiga satsningar och investeringar tenderar att utebli. Pensionsskatten är ett exempel på beslut som bidrar till att skapa osäkerhet även bland dem som inte är direkt berörda. Även regeringens förslag om och sedan tillbakadragna höjning av arbetsgivaravgifterna vållade under år 1987 osäkerhet om gällande förutsättningar. Vidare bidrar den likviditetsindragning som genomfördes år 1988 och det av regeringen presenterade s.k. nyårsaftonspaketet till ryckigheten i den ekonomiska politiken. Därtill skapade uttalandet i regeringens finansplan i januari om att skattetrycket inte skall användas som ett finanspolitiskt medel osäkerhet, eftersom regeringen återkom i kompletteringspropositionen med förslag om mycket kraftiga skattehöjningar. Enligt utskottets uppfattning är det väsentligt att i framtiden avstå från sådan kvartalspolitik.

Till fasta spelregler hör också en konsekvent växelkurspolitik som norm för den ekonomiska politiken. Finans- och penningpolitiken skall inriktas på att stödja den fasta växelkursen. Regeringen måste slå fast att effekten av alltför höga löneökningar inte kommer att pareras genom framtida devalveringar.

Utskottet anser att ekonomisk tillväxt bäst främjas i ett ekonomiskt sy-

stem som bygger på decentraliserat beslutsfattande. Marknadsekonomin är det oöverträffade sättet att ta till vara den skaparlust, arbetsvilja och kompetens som finns spridd bland miljontals enskilda människor och företag. Enligt utskottets mening skulle en revitalisering av den svenska ekonomin kunna möjliggöra en tillväxt avsevärt över det senaste decenniets tvåprocentsnivå.

Den ekonomiska politiken bör därför enligt utskottets mening inriktas på att undanröja tillväxthinder och stimulera ekonomins utbudssida. En bättre fungerande utbudssida i ekonomin gör det möjligt att utan efterfrågebegränsande åtgärder bibehålla dagens förhållandevis måttliga konsumtionsökning samtidigt som samhällsekonomisk balans upprätthålls.

Det första tillväxthindret rör *skattepolitiken*. Dagens skattesystem och höga nivå på skattetrycket stimulerar skatteplanering och skattefusk och missgynnar arbete och sparande.

Utskottet vill betona vikten av att sänka marginalskatterna. Dagens höga marginaleffekter leder till höga nominella löneökningsskrav för att något skall bli kvar efter skatt. Detta gör det svårare för parterna på arbetsmarknaden att sluta avtal på en samhällsekonomiskt lämplig nivå. Höga marginaleffekter leder dessutom till lågt utbud av arbetskraft och låg arbetskraftsrörlighet mellan branscher och yrken, vilket i sin tur försämrar arbetsmarknadens möjlighet att fungera väl och därför hämmar tillväxten. Dessutom drivs löneglidningen upp.

Mot denna bakgrund bör ett väsentligt steg i reformeringen av skattepolitiken tas redan år 1990 enligt utskottets mening. Marginalskatten bör sänkas kraftigt, samtidigt som det automatiska inflationsskyddet återinförs. Finansieringen av marginalskattesänkningen bör enligt utskottets mening ske genom en kombination av minskade offentliga utgifter och strukturförändringar i skattesystemet. Genom en sådan uppläggning av finansieringen, där minskade offentliga utgifter utgör ett viktigt inslag, kan skattetrycket sänkas redan år 1990. En reform med denna inriktning innebär att många av de positiva effekter som en rejäl skattereform kan väntas leda till kan uppnås redan under år 1990.

Sänkningen av marginalskatterna bör kombineras med särskilda stimulanser för hushållens sparande. Därmed underlättas stabiliseringspolitiken.

Det stora steg i skattereformen som utskottet ovan förordat betyder i sig förbättrade villkor för hushållens sparande. Avkastningen efter skatt ökar samtidigt som lånefinansierad konsumtion blir dyrare, vilket verkar sparstimulerande. Dessutom anser utskottet det angeläget att stimulera långsiktigt bundet sparande i bank på samma villkor som pensionssparande i försäkringsbolag. Ett sådant pensionssparande bör införas redan nästa år.

Småföretag har en central uppgift i den tekniska utvecklingen och för skapandet av nya arbetstillfällen. Det är sålunda en av nycklarna till ekonomisk tillväxt. Skattepolitikens utformning är av stor betydelse för småföretagens utveckling och överlevnad. I det lilla företaget, där ägaren själv är verksam, spelar skatteuttagen en förhållandevis större roll än i ett stort företag som ofta har "passiva" ägare. Därför är det viktigt att skapa goda betingelser för småföretagandet, bl. a. genom en småföretagarvänlig skat-

tepolitik. Förmögenhetsskatten på arbetande kapital i familjeföretag bör avskaffas.

Utskottet anser *för det andra* att finanspolitiken måste bedrivas med stor *stramhet*. Den nödvändiga stramheten bör emellertid skapas genom en restriktiv utgiftspolitik och inte genom höjningar av skattetrycket. Sålunda bör onödiga statsbidrag begränsas, subventionerna på bostadsområdet minskas etc.

Utskottet förordar en ytterligare sanering av statens skuldbörda. Således bör ett antal statliga företag försälas och börsintroduceras. Denna åtgärd är visserligen av engångskaraktär men kan enligt utskottets mening upprepas under ett flertal år. Försäljning och börsintroduktion av statliga företag kommer också att fungera som en stimulans för hushållens sparande, åtminstone om försäljningen sker till allmänheten snarare än till stora institutioner. En sådan försäljning har också en likviditetsindragande effekt i ekonomin. Det är dessutom angeläget att undersöka om vissa andra reala statliga tillgångar med låg direkt avkastning men en god realvärdestegring kan försälas. Staten skulle då kunna tillgodogöra sig det kapitaliserade värdet av den framtida avkastningen. Exempel på sådana tillgångar är kraftverk och skogar.

För det tredje måste *den offentliga sektorn avmonopoliseras*. Genom lagstiftning och subventioner har den offentliga sektorn i praktiken erhållit monopol på produktionen av ett flertal tjänster, t. ex. barnomsorg, utbildning och sjukvård. På dessa områden finns därför stora hinder för nyetableringar genom enskilda alternativ. Utskottet anser också att det bör ske en inre reformation av den offentliga sektorn för att bättre ta till vara de ider, de kunskaper och den yrkesskicklighet som de offentliganställda besitter. Stelbent regeltänkande måste vika för tydliga mål och ökad frihet för personalen. Kreativitet måste stimuleras genom bättre belöningssystem, och personlig utveckling måste uppmuntras genom vidareutbildning, specialisering och arbetsbyten. Politikerna måste våga lita på personalen. Utskottet anser det väsentligt att alla möjligheter till ökad konkurrens och ökad effektivitet tas till vara.

En *fjärde* typ av tillväxthinder som utskottet anser måste avskaffas är *den byråkrati- och regleringsapparat* som byggts upp under efterkrigstiden. Även om betydande steg i liberaliserande riktning när det gäller valutaregleringen för närvarande tas, är det angeläget att det snarast sker en fullständig avveckling av det regelverk som begränsar de fria kapitalrörelserna till och från Sverige.

Utskottet vill också framhålla vikten av att den statliga detaljregleringen gentemot kommuner och landsting begränsas. En förändring av statsbidragens utformning är enligt utskottets mening angelägen för att möjliggöra för enskilda kommuner och landsting att utforma verksamheten på det sätt som passar bäst i respektive fall. En sådan förändring skulle också innebära betydligt större möjligheter för förnyelse och effektivitetshöjningar inom den kommunala sektorn.

Den svenska arbetsmarknaden behöver fungera bättre. Därför är det angeläget att arbetsmarknadslagstiftningen ses över. Genom att exempelvis förändra reglerna för provanställning kan man skapa bättre förutsättningar

för personer som nu har svårt att få fäste på arbetsmarknaden, t. ex. vissa ungdomar och långtidsarbetslösa.

Ytterligare ett hinder utgörs av den hårt reglerade bostadssektorn. Utskottet förordar bl. a. en översyn av byggnormerna, minskade subventioner och förändringar i t. ex. realisationsvinstbeskattningen för att förnya och skapa dynamik på denna marknad.

Det socialistiska experiment som de kollektiva löntagarfonderna utgör måste avslutas. Fondskatterna bör avskaffas, fondbyråkratin upphöra och tillgångarna avvecklas, bl. a. genom att tillgångarna används som sparpremier för ett individuellt sparande i aktier.

Enligt utskottet innehåller motionerna Fi60 (m) och Fi61 (fp) sålunda en rad gemensamma förslag, som skulle förbättra förutsättningarna för en balanserad och långsiktig ekonomisk tillväxt, där hänsyn till regionala skillnader och miljöpåverkan tas.

Vad utskottet ovan anfört med anledning av motionerna Fi60 (m) yrkande 1 och Fi61 (fp) yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Innebörden härav är att utskottet avstyrker propositionens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken.

Detta innebär också att utskottet inte kan tillstyrka den inriktning av den ekonomiska politiken som förordas i motion Fi62 (c) yrkande 1, Fi87 av Börje Hörnlund m. fl. (c) yrkande 1 och Fi64 (mp) yrkandena 1 och 32. De riktlinjer som förordas i motion Fi63 (vpk) yrkandena 1 och 4 innebär en socialistisk politik, som totalt avviker från vad utskottet ovan förordat. Utskottet avstyrker således vänsterpartiet kommunisternas motion.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 79 börjar med rubriken "Sammanfattning av" och på s. 82 slutar med "och 32" bort utgå,

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken*

att riksdagen med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:150 bilaga 1 mom. 1 och motionerna 1988/89:Fi62 yrkande 1, 1988/89:Fi87 yrkande 1, 1988/89:Fi63 yrkandena 1 och 4 och 1988/89:Fi64 yrkandena 1 och 32 och med anledning av motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 1 och 1988/89:Fi61 yrkande 1 godkänner vad utskottet anfört samt som sin mening ger regeringen detta till känna,

48. De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken (mom. 24)

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 50 som börjar med "Tendenserna till" och slutar med "av 1990-talet" bort ha följande lydelse:

Den svenska konjunkturen är fortfarande generellt sett överhettad även om de inflationsdrivande tendenserna i stor utsträckning är geografiskt och sektoriellt begränsade.

Produktionen hämmas fortfarande, framför allt av brist på arbetskraft. Tillväxten väntas under innevarande år sjunka ner till en nivå på i storleksordningen 1,5–1,8 %. Inflationstakten väntas vara fortsatt hög under loppet av 1989. Hushållens sparkvot är fortfarande negativ. Den privata konsumtionen är fortfarande hög även om den väntas avta något under innevarande år. Den inhemska produktionen förmår inte möta hushållens efterfrågan. Bytesbalansen fortsätter därför att försämrats. Om sparandet kan öka skapas ett utrymme för ökad produktion och förbättrad externbalans. En sådan utveckling är extra nödvändig till följd av att de internationella förutsättningarna inte i samma utsträckning som tidigare verkar återhållande på bytesbalansunderskottet. Arbetslösheten är generellt sett låg. Markanta skillnader i sysselsättningsgrad finns dock, såväl mellan regioner som mellan olika kategorier i arbetskraften.

Den internationella konjunkturen är fortfarande stark. Utskottet gör därför i nuläget bedömningen att en väl avvägd finanspolitisk åtstramning är motiverad.

delar att den del av utskottets yttrande som på s. 81 börjar med "Den svenska" och på s. 82 slutar med "och 32" bort ha följande lydelse:

Den svenska ekonomin har under ett antal år haft ett andrum för att lösa de grundläggande obalanserna i ekonomin. Devalvering, oljeprissänkning, internationell räntesänkning, dollarkursfall och minskad internationell inflationstakt har inneburit en respittid för att komma till rätta med hög inflation, snabb kostnadsutveckling, låg produktivitetsutveckling samt svag extern balans. Man kan konstatera att inget av dessa problem är lösta. Regeringen har trots de internationellt goda förutsättningarna hittills inte lyckats med att uthålligt lösa de ekonomiska problemen. Den tredje vägens ekonomiska politik som regeringen förespråkar har sålunda misslyckats. Mot denna bakgrund har utskottet uppfattningen att den ekonomiska politiken bör ha följande inriktning:

- Politiken för regional balans måste intensifieras för att få till stånd en regional utveckling före en konjunkturavmattning och för att i tid möta nästa konjunkturuppgång. Politiken måste syfta till att utjämna villkoren såväl mellanregionalt som inomregionalt. Genom att bredda arbetsmarknaden och ta till vara den lediga produktionskapacitet som finns på många håll i landet kan överhettningen i koncentrationsområdena minska och produktion och produktivitet öka.
- Överhettade koncentrationsområden inom ekonomin måste svalkas av. Koncentrationspolitiken innebär köer, snabbare pris- och kostnadsutveckling, löneglidning m. fl. ekonomisk-politiska problem.
- En sysselsättningspolitik som förmår möta det akuta arbetskraftsbehov som föreligger inom vissa delar av arbetsmarknaden. Åtgärder som krävs är ökad satsning på utbildning inom arbetsmarknads- och företagsutbildning, främjande av näringslivsinvesteringar syftande bl. a. till

ökad automatisering av de tunga jobben. Det måste också göras insatser för en förbättrad arbetsmiljö, för en minskad personalomsättning och minskade arbetsskador, ökad rehabilitering av långtidsarbetslösa och ett förbättrat tillvaratagande av den arbetskraftspotential som fortfarande finns.

- En satsning för framtiden på nyföretagande, små- och egenföretagande, entreprenörskap, kunskapsuppbyggnad över hela landet. Vi måste ta vara på människors och regioners utvecklingsmöjligheter bl. a. genom:
 - utveckling av infrastruktur; decentraliserat vägnät, utbyggd järnvägstrafik, regionala flygförbindelser, telekommunikationsnät etc.;
 - decentraliserad högskoleutbildning via en utbyggnad av de mindre högskolorna med bl. a. fasta forskningsresurser vid de tidigare filialhögskolorna samt i Norrlands inland.
- Intensifierad miljöpolitik. För att säkra en ekonomisk utveckling också för framtiden måste miljöförstöring förebyggas och skadade livsmiljöer återställas. Miljöhänsyn måste komma in som en reell och självklar del av all samhällsplanering. Kortsiktiga ekonomiska intressen måste underordnas ekologiska hänsyn och förutsättningarna för en *varaktig* ekonomisk utveckling. Ekologi och ekonomi måste förenas. Detta är också något som under senare tid framförts i Brundtlandkommissionens rapport. En viktig del för att styra samhällsutvecklingen rätt är energi- och råvaruskatter samt miljöavgifter. Miljöskyddslagstiftningen och dess tillämpning måste ses över. Tillväxtbegreppet BNP måste ställas under debatt. Naturresursräkenskaper i någon form bör införas i framtida statsbudgetar.
- Den kraftiga ökningen av statens utgifter i form av transfereringar måste bromsas. Utvecklingen inom sjukförsäkringssystemet, arbetsskadeförsäkringen och bostadssubventionerna måste ses över i särskild ordning. Förändringar får dock inte innebära en fördelnings- eller socialpolitisk ambitionssänkning.
- Strukturuomvandling inom näringslivet mot mer högteknologi och kunskapsintensiv produktion måste stimuleras. Detta kan ske genom en reformerad företagsbeskattning, satsning på högteknologisk forskning, en politik för sänkt ränta och ökad tillgång på riskvilligt kapital samt spridning av kapitalanvändningen.
- Det behövs enklare och mer långsiktiga spelregler i ekonomin. Härvidlag är en reformering av skattesystemet viktig. Centern har under allmänna motionstiden upprepat kravet på en avveckling av vinstdelningsskatten. Engångsskatter rubbar tilltron till långsiktigheten i det ekonomiska systemet och hämmar investeringsviljan.
- En genomgripande skattereform. En sådan bör inriktas mot sänkta marginalskatter med bibehållna fördelningspolitiska ambitioner. Den kommunala skatteutjämningen måste förbättras. Momsen på mat skall sänkas.

Vad utskottet här anfört innebär att utskottet avstyrker den allmänna inriktning av den ekonomiska politiken som förordas i motionerna Fi60 (m) yrkande 1, Fi61 (fp) yrkande 1, Fi 63 (vpk) yrkandena 1 och 4 samt Fi64

(mp) yrkandena 1 och 32. Utskottet kan ej ställa sig bakom de förslag till inriktningen av den ekonomiska politiken på längre sikt som presenteras i propositionen. Utskottet tillstyrker med det anförda motionerna Fi62 (c) yrkande 1 och Fi87 (c) yrkande 1.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:150 bilaga 1 mom. 1 samt motionerna 1988/89:Fi62 yrkande 1 och 1988/89:Fi87 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 1, 1988/89:Fi61 yrkande 1, 1988/89:Fi63 yrkandena 1 och 4, 1988/89:Fi64 yrkandena 1 och 32 godkänner vad som förordats av utskottet och som sin mening ger regeringen detta till känna,

49. De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken (mom. 24)

Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 49 börjar med "I motionerna" och på s. 55 slutar med "i motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte dela den uppfattning som framförs i propositionen och i samtliga partimotioner med undantag för Fi63 (vpk) att ekonomin är generellt överhettad. Detta kan sägas gälla för vissa storstadsområden, men att som i propositionen motivera en allmän åtstramning med att ekonomin är överhettad är en orimlig ståndpunkt. Ännu orimligare blir det om man ser på vilka effekterna skulle bli av de i propositionen föreslagna åtgärderna. Det är nämligen inte de lågavlönade som bör förhindras löneglidning, utan åtgärderna borde i stället riktas mot de högavlönade som förser sig med stora lönepåslag — det senare sker inte minst med hjälp av den av regeringen utformade statliga personalpolitiken. Indragningen av köpkraft från dem som fått magra avtal är i själva verket utmanande. Det råder ingen överhettning i de arbetandes plånböcker. Åtgärder mot överhettning skall riktas mot framför allt finans- och spekulationssektorn.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 79 börjar med "I propositionen" och på s. 82 slutar med "och 32" bort ha följande lydelse:

I det följande ges en beskrivning av de problem som i dag karakteriserar den svenska ekonomin och som i stor utsträckning har förstärkts eller orsakats av den socialdemokratiska regeringens politik. Därefter redovisas utskottets alternativ till inriktning av den ekonomiska politiken. Detta alternativ är i överensstämmelse med vad som framförs i motion Fi63 (vpk).

Utskottet konstaterar att den svenska ekonomin trots en mer balanserad utveckling och trots mer än två år av konjunkturuppgång och flera år av mycket höga vinster inom näringslivet står inför stora problem.

Den förda ekonomiska politiken har förstärkt en rad centrala tendenser i ekonomin, vilka ökat kapitalismens motsättningar och orättvisor på en rad områden.

Som exempel kan nämnas:

- Koncentration av makt och kapital.
- Tillväxten av spekulativa inslag i ekonomin med dess påverkan på inflationen.
- Utslagningen av arbetande från industrin och dess betydelse för tillgången till arbetskraft.
- Åtstramningseffekterna inom den offentliga sektorns socialt och samhällsekonomiskt viktiga delar, med bl. a. verksamhetsförsämringar och kapitalförstöring som följd.
- De sociala och ekologiska konsekvenserna av rådande produktionsförhållanden.
- Den felaktiga fördelningen av vinsterna med ökande klasskillnader som följd.
- Den snabba transnationaliseringen av ekonomin och avsaknaden av en framsynt strategi för Europapolitiken.
- De förstärkta regionala problemen.

Det är utskottets uppfattning att den inriktningen av den ekonomiska politiken som förordas i propositionen i allt för hög grad ägnas löneutvecklingen och dess betydelse för inflationen. Sambandet mellan lön – pris – profit ignoreras trots att lönernas andel av både industrins förädlingsvärde och av nationalinkomsten sjunker, medan däremot vinsternas andel ökar.

De ekonomisk-politiska förslagen tar i alltför liten del sikte på ett rationellt utnyttjande av de samlade resurserna och koncentrerar sig i allt för hög grad till begränsningar av de offentliga utgifterna. Den vinstindragning från industrin som föreslås är alltför begränsad och kan inte ses som något inslag i en nödvändig omfördelningspolitik.

Den avregleringspolitik som tar sikte på att radera de sista resterna av styrande inslag i den ekonomiska politiken bör enligt utskottet inte fullföljas. Detta gäller såväl valutaregleringen som andra avreglerande inslag som har till syfte att lämna helt fritt spelrum för marknadskrafterna, t. ex. på tekoområdet. Börsintroduktionen av samhällsägda företag, som är ytterligare ett exempel, bör avbrytas.

Som framgått av utskottets beskrivning av det ekonomiska läget kan överhettningstendenser skönjas inom vissa delar av ekonomin. Kvar står ändå det faktum att de regionala problemen har förstärkts och att den offentliga sektorns vitala delar brottas med stora ekonomiska problem. De åtgärder som förordas i propositionen för att bekämpa inflationen – bl. a. den nämnda mycket blygsamma vinstindragningen och planerade marginalskatteminskningar som är avsedda att lägga en grund för måttliga lönekrav – anser utskottet vara verkningslösa. Det finns anledning att befara att de som inte får så stora skattesänkningar är grupper som redan tidigare halkat efter när vinstårens överskott fördelats och att dessa grupper därför tvingas kompensera sig både för fördelningsorättvisorna och de nya orättvisa skatteskalorna. Utskottet vill här framhålla att den kritik som utskottet riktar mot regeringens ekonomiska politik i ännu högre grad är giltig för den inriktning av politiken som förordas av moderata samlingspartiet, folkpartiet och centern. Utskottet avstyrker följaktligen motionerna Fi60

Den åtstramningspolitik som förordas i propositionen för att bekämpa prisökningar innebär, enligt utskottets mening, i rådande fördelningspolitiska situation att de tidigare hårt drabbade grupperna påläggs ytterligare bördor. Mot bakgrund av den rådande ekonomiska situationen anser utskottet att varje åtgärd på det ekonomisk-politiska fältet måste ha en strikt fördelningspolitisk profil till förmån för de lågavlönade och de människor som lever under pressade ekonomiska förhållanden.

Investeringarna och då främst investeringarna i den gemensamma sektorn måste öka. Utskottet vill i detta sammanhang betona att det inte finns någon fördelningspolitisk konflikt inbyggd i kravet på ökade investeringar, eftersom det uppenbarligen finns mycket gott om investeringsmedel i den svenska ekonomin. Vad som krävs är i stället åtgärder som avleder dessa penningströmmar från de spekulativa och kortsiktiga placeringarna. Därutöver krävs åtgärder mot utlandsinvesteringarna som fått stor omfattning under 1980-talet.

Den offentliga sektorn måste byggas ut. Det bör med hänvisning till överlikviditeterna i näringslivet ske en överföring av medel från den privata till den offentliga sektorn. Utskottet vill understryka att investeringar i t. ex. hälso- och sjukvård, miljöskydd, trafiksystem och utbildning i grunden är högproduktiva investeringar och därför bidrar till att öka produktionskapaciteten.

Självfallet kan den omläggning av den ekonomiska politiken som här förordas av utskottet inte omedelbart ge positiva resultat. Men ett fasthållande vid regeringens nuvarande ekonomisk-politiska strategi, vars huvudmål synes vara att pressa tillbaka löneutvecklingen för att vinna exportframgångar, kan vara förenat med stora risker i ett läge då konjunkturerna vänder nedåt igen.

Mot här angiven bakgrund anser utskottet att en omedelbar förändring av fördelningspolitiken i positiv riktning för de lågt och normalt avlönade måste komma till stånd. Samtidigt bör en utbyggnad av den offentliga sektorn genom utnyttjande av överlikviditeterna från näringslivet genomföras. En sådan utbyggnad har stora positiva effekter också på den samlade fördelnings- och investeringspolitiken.

Utskottet vill också understryka att de ekologiska följderna av nuvarande utveckling av produktionsförhållandena måste tas på allvar. Det är utskottets bestämda uppfattning att ekonomi och ekologi är två sidor av samma sak och att en från miljösynpunkt positiv utveckling för bl. a. jordbruket, transport- och energipolitiken inte bara är en viktig miljöfråga utan också måste ses som viktiga inslag i en framtida industri- och samhällsstruktur. En sådan utveckling kan ge den svenska ekonomin stora framtida fördelar.

Utskottets förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken kan sammanfattas i följande punkter:

1. Demokratiserad ekonomi. En demokratisering av ekonomin är grundläggande för att motverka storfinansens maktkoncentration och dess avgö-

rande inflytande över näringslivets investeringar och samhällets utveckling.

2. Skärpt valutalagstiftning. Transnationaliseringen måste motverkas och kapitalrörelser över gränserna kontrolleras.

3. Breddning av Sveriges internationella relationer. Riksdagen bör uttala sig mot underordningen av Sverige under EG:s politik. Målsättningen gentemot EG skall vara densamma som gentemot andra stater; beredskap till samarbete, frihandel (med EG finns redan frihandelsavtal) men inte underordning och beroende. Sverige bör verka för en ny ekonomisk världsordning som gynnar tredje världens sociala utveckling.

4. En ekologisk näringspolitik, som leder bort från rovdrift och naturkatastrofer.

5. Ett omfattande investeringsprogram för offentlig sektor.

6. Förstärkt regionalpolitik. För att uppnå detta krävs att en bred "FoU" (Forskning och utvecklingsverksamhet) startas inom den offentliga sektorn.

7. En fördelningspolitik som minskar klassklyftor och ger alla möjligheter till en god försörjning.

8. Kortare arbetsdag med målet 6 timmars arbetsdag.

9. En bostadspolitik för lägre hyror.

Den inriktning av den ekonomiska politiken som här förordats av utskottet innebär att utskottet tillstyrker motion Fi63 (vpk) yrkandena 1 och 4.

I motion Fi64 (mp) föreslås en mängd skatte- och avgiftshöjningar som motiveras utifrån miljöpolitiska hänsyn. Dessa måste dock sättas in i ett större sammanhang där en socialt och ekologiskt riktig tillväxt kan främjas. Att, som motionärerna menar, sätta ett stopp för all materiell levnadsstandardökning skulle slå lika hårt mot de lågavlönade och mest utsatta som den generella åtstramningspolitik som är utgångspunkten för förslagen i propositionen.

Utskottet avstyrker motion Fi64 (mp) yrkandena 1 och 32.

dels utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken*

att riksdagen med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:150 bilaga 1 mom. 1 och motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 1, 1988/89:Fi61 yrkande 1, 1988/89:Fi62 yrkande 1, 1988/89:Fi64 yrkandena 1 och 32 och 1988/89:Fi87 yrkande 1 godkänner vad som förordas i motion 1988/89:Fi63 yrkandena 1 och 4 och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

50. De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken (mom. 24)

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 49 börjar med "I motionerna Fi59" och på s. 55 slutar med "i motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motionen att den svenska ekonomin är överhettad och att det därför är nödvändigt att vidta åtgärder för att minska överhettning och inflationstryck i ekonomin. Som utskottet ser det är det emellertid felaktigt att se överhettningen som ett kortsiktigt konjunkturproblem, som kan lösas med akuta åtgärder och som har en påverkan på ekonomin endast under en kort tid. Ett långsiktigt betraktelsesätt måste vara utgångspunkten vid överväganden om vilka åtgärder som skall vidtas för att minska överhettningen. Kärnfrågan är i själva verket hur vi skall kunna minska det allmänna resursslöseriet och förslitningen på naturen på ett ansvarsfullt sätt.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 79 börjar med "I propositionen" och på s.82 slutar med "och 32" bort ha följande lydelse:

De stabiliseringspolitiska åtgärder som utskottet vill förordas är en kraftig höjning av de indirekta skatterna främst inom energiområdet men även skatten på reklam bör kraftigt höjas och en allmän förpackningsskatt bör införas. Därutöver vill utskottet förordas en investeringsavgift riktad mot byggandet i de alltför expansiva storstäderna och ett införande av miljöavgifter inom flera områden. Här nämnda åtgärder bör verksamt bidra till att minska överhettningen i ekonomin samtidigt som de är miljöpolitiskt väl motiverade. För att mildra åtstramningens sociala och regionala verkningar vill utskottet föreslå åtgärder till förmån för bl. a. barnfamiljerna och glesbygden. En sammanfattande redogörelse för här nämnda förslag till åtgärder återfinns i utskottets behandling i betänkandet om budgetpolitiken.

Den ekonomiska politiken på längre sikt

Vad som här anförts rör de problem som den svenska ekonomin möter på kort sikt. Det är emellertid utskottets uppfattning att den ekonomiska politiken måste prioritera de långsiktiga målen. Den hitintills förda politiken har varit mycket kortsiktig och helt inriktad på att främst främja ekonomisk tillväxt uttryckt som ökning i landets BNP på årsbasis. För att möjliggöra detta har politiken stött exportindustrin och gynnat stora vinster inom svenskt näringsliv. Politiken har med ett ytligt betraktelsesätt varit utomordentligt framgångsrik. Ansträngningarna att lösa problemen på kort sikt får dock inte leda till att de långsiktiga målen skjuts i bakgrunden. Det vi gör i dag måste relateras till de långsiktiga målen.

Utskottet vill formulera de långsiktiga målen för den ekonomiska politiken på följande sätt:

- att inom marknadsekonomin styra konsumtion och produktion så att man gott och väl håller sig inom de ramar som naturen sätter, dvs. att vi inte överskrider vad människor och natur tål utan att skadas,
- att minska de sociala och ekonomiska klyftorna, dvs. föra en kraftfull fördelningspolitik,
- att arbeta så att vi är i samklang med internationell solidaritet, dvs. så

att Sverige genom en hög konsumtion inte försvårar för människor i andra länder att leva ett gott liv.

1988/89: FiU30
Reservationer

Dessa mål måste kombineras med att över längre tidsperioder upprätthålla balans i våra utrikes affärer och i statens budget.

Riktlinjer för en ny ekonomisk politik

Av de här angivna målen följer att den ekonomiska politiken måste inriktas mot att minska den materiella förbrukningen. Det kan ske på tre vägar.

- Genom marknadsekonomisk styrning med hjälp av miljö- och resursrelaterade skatter och avgifter.
- Genom aktiv konsumentinformation som utpekar miljövidriga produkter pressa tillverkarna till att producera miljörimliga produkter på ett miljövänligt och resurssnålt sätt.
- Genom tvingande lagstiftning i allvarliga fall av miljöförstörande verksamhet. Samhället måste kunna sätta gränser kopplade till ett juridiskt och ekonomiskt ansvar för dem som överskrider gränserna.
- Genom att betona vikten av tillväxtens innehåll.

Utskottet vill understryka att den styrning som här avses måste ske inom marknadsekonomins ramar.

Att ändra inriktningen av den ekonomiska politiken som leder från ett samhälle som i dag är helt inriktat på en ständigt ökad förbrukning av våra basresurser utan hänsyn till alla negativa konsekvenser för vår värld är utan tvekan en mödosam process. Som utskottet ser det måste en mängd ekonomisk-politiska åtgärder planeras och börja verkställas inom den nu löpande mandatperioden. Här kan nämnas skatter på råvaror och energi men också sänkta indirekta skatter på exempelvis svensk basmat.

Den här beskrivna inriktningen av den ekonomiska politiken ställer stora krav på fördelningspolitiken. Exempel på nödvändiga åtgärder inom detta område återfinns i avsnittet om budgetpolitiken. Utskottet vill i detta sammanhang tillägga att en väl fungerande offentlig sektor är en omistlig del i en bra fördelningspolitik. Utskottet menar att det finns skäl i att se över den offentliga sektorns arbetsformer så att den på ett effektivt och smidigt sätt kan fullfölja sitt samhällsuppdrag. Detta översynsarbete måste ske kontinuerligt för att ta vara på medborgarnas önskemål och för att kunna ta vara på de resurser som finns på bästa sätt. Verksamheter som inte har direkt anknytning till den offentliga sektorns funktion kan med fördel lämnas ut på entreprenad efter anbudsförfaranden. Vidare måste vikten av att föra en ambitiös utjämnande regionalpolitik betonas.

Utskottet är av den uppfattningen att den politik som föreslås i moderata samlingspartiets och folkpartiets motioner kommer att leda till en omfattande miljöförstöring av ett slag som är fullkomligt oacceptabel enligt de grundläggande långsiktiga mål som utskottet har fastlagt. Den av motionärerna föreslagna politiken leder till stora ökningar av den materiella förbrukningen, vilket oundvikligen leder till en fortsatt kraftig miljöförstöring.

Utskottet avstyrker med hänvisning till det anförda motion Fi60 (m) yrkande 1 och Fi61 (fp) yrkande 1.

Vad gäller centern finner utskottet att partiet i sina motioner Fi62 och Fi87 har en mera nyanserad syn än moderater och folkpartister på vilka som är de stora problemen i vårt lands ekonomi. Den överensstämmer dock inte i sin helhet med vad utskottet har fastlagt som de långsiktiga målen för den ekonomiska politiken.

Utskottet vill med hänvisning till vad som ovan har anförts avstyrka motion Fi62 (c) yrkande 1 och Fi87 (c) anförts avstyrka motion Fi62 (c) yrkande 1 och Fi87 (c).

Utskottet finner att mycket av det som sägs i motion Fi63 (vpk) står i överensstämmelse med vad som utskottet anser vara de långsiktiga uppgifterna för den ekonomiska politiken.

Trots denna förhållandevis goda överensstämmelse med de uttalade målen måste, med hänvisning till vad utskottet tidigare anfört, motion Fi63 (vpk) yrkandena 1 och 4 avstyrkas.

Vad utskottet här anfört om inriktningen av den ekonomiska politiken överensstämmer i sin helhet med vad som framförs i motion Fi64 (mp). Utskottet tillstyrker sålunda motion Fi64 (mp) yrkandena 1 och 32.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. *beträffande de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken*

att riksdagen med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:150 bilaga 1 mom. 2 och motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 1, 1988/89:Fi61 yrkande 1, 1988/89:Fi62 yrkande 1, 1988/89:Fi63 yrkandena 1 och 4 och 1988/89:Fi87 yrkande 1 godkänner vad som förordas i motion 1988/89:Fi64 yrkandena 1 och 32 och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

51. Mål för den ekonomiska politiken (mom. 25)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Inger René (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 82 börjar med "Utskottet har" och på s. 83 slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i motionärernas uppfattning att kraven på en god miljö och regional balans måste vara en viktig utgångspunkt för den ekonomiska politiken.

Med anledning av yrkandena i motion Fi62 (c) vill utskottet dock anför följande. Motionärerna hävdar att målen "en god miljö och regional balans" skall likställas med övriga mål för den ekonomiska politiken som full sysselsättning, hög tillväxt, prisstabilitet och balans i utrikesaffärerna. Att de miljöpolitiska och regionalpolitiska frågorna inte har lägre prioritet än övriga här nämnda mål har redan framgått av vad utskottet anfört. Utskottet vill emellertid framhålla att det varken är möjligt eller ens önskvärt att kvantifiera de samlade effekterna i dessa avseenden av ett visst tillväxtförlopp. En ansvarsfull hushållning med naturresurserna är ett villkor för en

god ekonomisk utveckling. Omvänt gäller att en framgångsrik ekonomisk politik är en förutsättning för en aktiv miljöpolitik.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion Fi62 (c) yrkandena 3 och 4.

1988/89: FiU30
Reservationer

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *mål för den ekonomiska politiken*

att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi62 yrkandena 3 och 4,

52. Mål för den ekonomiska politiken (mom. 25, motiveringen)

Carl Frick (mp) anser att den del av utskottets yttrande på s. 82 som börjar med "Utskottet har" och på s. 83 slutar med "alla samhällssektorer" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas åsikt att god miljö och regional balans är viktiga delar i ett samlat mål för den ekonomiska politiken.

Som utskottet ser det är dessa deklarationer om miljöpolitiken och regionalpolitiken som görs i här nämnda motion av mindre värde. Såväl motionärerna som regeringen bekänner sig till en tillväxtideologi som, trots allt vad som sägs om nödvändigheten att nå ekologisk balans, innebär en ökad materiell förbrukning och därför en fortgående förslitning av miljön. Utskottets slutsats är att kravet i motion Fi62 (c) på att en god miljö skall vara ett mål för den ekonomiska politiken måste göras tydligare.

Som utskottet ser det är en bättre regional balans en grundläggande förutsättning för att landets samlade produktionsresurser skall kunna utnyttjas på ett riktigt sätt. Den mest positiva utvecklingen av samhällsekonomin erhålls om mänskligt kunnande, samhällsinvesteringar och råvarutillgångar över hela landet tas till vara. Regional balans innebär sålunda att statsmakterna vid beslut inom alla samhällssektorer skall ta hänsyn till vad målet regional balans kräver. Samhällets insatser måste samordnas så att en positiv regional utveckling främjas.

53. Statsskuldpolitiken (mom. 26 a)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Inger René (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 84 som börjar med "Med statsskuldens" och slutar med "för statsskuldpolitiken" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som redovisas i motion Fi60 (m) att finanspolitiken — när nu statsbudgeten inte längre uppvisar underskott — inte bör användas för finjustering av den totala efterfrågan i ekonomin utan läggas upp efter mer långsiktiga riktlinjer. Den bör i huvudsak inriktas på att angripa ekonomins strukturella problem. De åtgärder som i det kortsiktiga perspektivet behöver vidtas för att bekämpa inflationen bör som anförts i motion Fi60 (m) hämtas från det penningpolitiska området.

I propositionen konstateras att det nuvarande budgetöverskottet medför att staten inte längre har något nettoupplåningsbehov. Omsättningen av gamla lån i förening med statsskuldens under senare år förkortade löptid

medför emellertid att nya låneoperationer ständigt behöver genomföras. I likhet med regeringen anser utskottet att kravet på kostnadseffektivitet måste ställas högt i skuldförvaltningen. Riksgäldskontoret bör därför i eget intresse tillse att de finansiella marknaderna förses med statspapper via regelbundna emissioner. Detta är nödvändigt även med hänsyn till riksbankens marknadsoperationer.

Utskottet vill också påtala de problem som allemanssparandet medför från upplåningssynpunkt. Riksgäldskontoret kan inte påverka omfattningen, och kostnaden är hög. Den sparstimulerande effekten är dessutom ringa, eftersom insättningarna på allemanssparkonto i stor utsträckning utgör överföringar från andra konton. Systemet härrör från en tid, då staten hade ett stort sparandeunderskott och näringslivet ovanligt nog ett överskott. Det var då naturligt att kanalisera hushållens sparmedel direkt till statsskulden. Men när nu fördelningen av sparande mellan offentlig sektor och näringsliv är den motsatta, bör det skattegynnade sparandet i stället styras till näringslivet. Finansutskottet anser mot denna bakgrund att allemanssparandet bör avvecklas som statlig upplåningsform. Däremot är det angeläget att stödja sparande i allemansfond liksom långsiktigt bundet sparande i bank och försäkring, varifrån medlen kan kanaliseras till produktiva investeringar.

Vad utskottet anfört med anledning av Fi60 (m) om statsskuldspolitikens inriktning bör riksdagen som sin mening ge fullmäktige i riksgäldskontoret till känna.

dels att utskottets hemställan under 26 a bort ha följande lydelse:

26. beträffande *statsskuldspolitiken*

- a) att riksdagen med avslag på regeringens förslag i prop. 1988/89: 150 bilaga 6 mom. 9 och motion Fi61 yrkande 14 godkänner vad som förordas motion Fi60 yrkande 3 och som sin mening ger fullmäktige i riksgäldskontoret till känna vad utskottet anfört,

54. Statsskuldspolitiken (mom. 26 a)

Anne Wibbe och Lars De Geer (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 84 börjar med "Med statsskuldens" och slutar med "för statsskuldspolitiken" bort ha följande lydelse:

I propositionen konstateras att det nuvarande budgetöverskottet medför att staten inte längre har något nettoupplåningsbehov. Omsättningen av gamla lån i förening med statsskuldens under senare år förkortade löptid medför emellertid att nya låneoperationer ständigt behöver genomföras. I likhet med regeringen anser utskottet att kravet på kostnadseffektivitet måste ställas högt i skuldförvaltningen. Därvid framstår statsskuldväxlar och riksobligationer som lämpligast. Riksgäldskontoret bör därför i eget intresse tillse att de finansiella marknaderna förses med sådana statspapper via regelbundna emissioner. Detta är nödvändigt även med hänsyn till riksbankens marknadsoperationer.

Den automatiska ökning som sker inom ramen för allemanssparandet är

från denna utgångspunkt ett problem. Som påpekas i motion Fi61 (fp) är också allemanssparandet en för staten dyr upplåningsform. Det finns därför anledning att i samband med en omfattande skattereform överväga förändringar i villkoren för allemanssparandet.

Vad utskottet anfört med anledning av Fi61 (fp) om statsskuldspolitikkens inriktning bör riksdagen som sin mening ge fullmäktige i riksgäldskontoret till känna.

dels att utskottets hemställan under 26 a bort ha följande lydelse:

26. beträffande *statsskuldspolitiken*

a) att riksdagen med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89: 150 bilaga 1 mom. 9 och motion 1988/89: Fi60 yrkande 3 godkänner vad som förordas i motion 1988/89: Fi61 yrkande 14 och som sin mening ger fullmäktige i riksgäldskontoret till känna vad utskottet anfört,

55. Allemanssparandet (mom. 27)

Anne Wibble (fp), Gunnar Björk (c), Lars De Geer (fp), Ivar Franzén (c) och Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 85 börjar med "Utskottet konstaterade" och slutar med "yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är olämpligt att i ett läge när det är mycket angeläget att få till stånd ett ökat hushållssparande försämma villkoren för allemanssparandet. Eventuella förändringar i det skattesubventionerade sparandet bör i stället prövas i samband med skattereformen 1991.

Utskottet tillstyrker således förslagen i motionerna Fi61 (fp), Fi62 (fp) och Fi64 (mp).

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande *allemanssparandet*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89: Fi61 yrkande 9, 1988/89: Fi62 yrkande 5 och 1988/89: Fi64 yrkande 4 antar det i proposition 1988/89: 150 bilaga 6 punkt 1 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1983: 890) om allemanssparande med den ändringen att 9 § utgår,

56. Kredit- och valutapolitiken (mom. 28)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 85 som börjar med "Yrkanden om" och slutar med "yrkande 15" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att valutaregleringens aviserade slopande gör det naturligt att överväga frågan om Sveriges valutapolitiska regim. Målet är och förblir en fast växelkurs. Sedan en tid tillbaka anges denna i förhållande till en korg av utländska valutor. I praktiken har emellertid den svenska kro-

nans värde påverkats av de stora kurssvängningarna för dollarn, som dessutom har givits dubbel vikt i korgen. EMS erbjuder som påpekas i motionerna Fi60 (m) och Fi61 (fp) en fastare punkt att anknyta kronan till. Kursrelationerna i detta system har nu varit oförändrade i över två år. Genom en EMS-anknytning skulle Sverige ytterligare markera att inflationsmål och valutakursnorm måste tas på allvar. Vi skulle också få del av det stöd som centralbankerna i EMS-länderna ger varandras valutor om behov uppkommer.

Som isolerad åtgärd löser inte en EMS-anknytning problemen i den svenska ekonomin. Men om den ekonomiska politiken i övrigt ges rätt inriktning kan ett sådant steg ge ett värdefullt bidrag till kampen mot inflationen.

Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Fi60 (m) yrkande 4 och Fi61 (fp) yrkande 15 bör riksdagen som sin mening ge fullmäktige i riksbanken till känna.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beräffande kredit- och valutapolitiken

att riksdagen med anledning av motionerna Fi60 yrkande 4 och Fi61 yrkande 15 samt med avslag på motion Fi63 yrkandena 7 och 8 som sin mening ger riksbanksfullmäktige till känna vad utskottet anfört,

57. Kredit- och valutapolitiken (mom. 28)

Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 86 som börjar med "Bostadsutskottet föreslår" och som slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

De aktuella förslagen i motion Fi63 (vpk) bör ses mot bakgrund av den överhettade kreditmarknaden. En överhettning som har sin grund i de stora vinster som skapats i näringslivet. I storstadsområdena är byggmarknaden överhettad främst på grund av affärs-, kontors- och skrytbygandet.

Ett effektivt grepp vore, anser utskottet, att göra en kraftig vinstindragning från företagen. Den överlikviditet som flödar omkring styrs genom aggressiv marknadsföring till hushållen. Genom de höga räntor, ofta rena ockerräntor, som tas ut för hushållskrediter tvingas många hushåll in i "skuldfällan".

Utskottet anser att kraftfulla åtgärder måste vidtas för att hejda dessa ockerräntor. Regeringen bör ges i uppdrag att snarast föreslå åtgärder för att komma till rätta med dessa. Antingen bör ränteregleringen återinföras eller måste man lagstiftningsvägen förbjuda användningen av de skyhöga räntor som i dag ofta tillämpas gentemot hushållen.

Utskottet anser också att den i motionen aktualiserade frågan om en särskilt diskonto för bostadsmarknaden bör prövas i detta sammanhang. Vad utskottet anfört med anledning av motion Fi63 yrkandena 7 och 8 bör

riksdagen som sin mening ge regeringen och fullmäktige i riksbanken till känna.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *kredit- och valutapolitiken*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi63 yrkandena 7 och 8 samt med avslag på motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 4 och 1988/89:Fi61 yrkande 15 som sin mening ger regeringen och fullmäktige i riksbanken till känna vad utskottet anför,

58. Restriktivare kreditgivning (mom. 29)

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 87 som börjar med "Vid detta" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utöver de åtgärder som regeringen vidtagit och de förslag i propositionen som ligger i linje med vad som föreslås i motion Fi62 (c) anser utskottet att kassakvoterna bör höjas. En penningpolitisk åtstramning via räntan ser utskottet som nödvändig i detta läge. Kontantinsatsen vid kreditköp bör emellertid inte vara högre än 50 %.

Vad utskottet anför med anledning av propositionen och motion Fi62 (c) yrkandena 19 och 20 om en restriktivare kreditpolitik bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Fi63 (vpk) yrkande 6, Fi64 (mp) yrkande 29 och Fi92 (s) i här berörd del.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *restriktivare kreditgivning*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi62 yrkandena 19 och 20 samt med avslag på motionerna 1988/89:Fi63 yrkande 6, 1988/89:Fi64 yrkande 29 och 1988/89:Fi92 i berörd del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

59. Restriktivare kreditgivning (mom. 29, motiveringen)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp) och Inger René (m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 86 börjar med "De senaste" och på s. 87 slutar med "blivit tillgodosedda" bort ha följande lydelse:

Utskottet ser mycket positivt på den avreglering av kreditmarknaden som skett sedan början av 1980-talet. En väl fungerande kreditmarknad har stora fördelar från effektivitetssynpunkt. En höjning av kassakvoterna som föreslås i motion Fi62 (c) skulle leda till högre räntor och skapa större konkurrenssnackdelar för banker och finansbolag som omfattas av kassakraven. Utskottet motsätter sig således en höjning av kassakvoterna.

Utskottet anser inte heller att andra restriktioner såsom särskilda konstantkrav vid kreditköp bör bibehållas. Alla former av restriktioner leder till sämre fungerande kreditmarknad. Varje hushåll bör själv kunna bestämma hur inköp av t. ex. hushållskapitalvaror och bilar skall finansieras.

Lars Tobisson, Rune Rydén och Inger René (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 87 börjar med "Utskottet har" och på s. 88 slutar med "statsbudgeten (1988/89: FiU41)" bort ha följande lydelse:

Riktlinjer för budgetpolitiken

Budgetpolitiken spelar, som framhålls i motion Fi60 (m), en central roll för den ekonomiska tillväxt som ger ökad valfrihet och tryggad välfärd i framtiden. Den långsiktiga tendensen till att statsbudgetens såväl inkomst- som utgiftssida ökar i förhållande till den samlade produktionen (BNP) måste brytas. Enligt utskottets mening är det nödvändigt att både skatte- tryck och offentlig utgiftsandel reduceras.

Det innebär att de offentliga utgifternas möjliga ökningstakt i nominella termer bestäms av den reala tillväxten i ekonomin, den inflationstakt som råder i de länder mot vilka Sverige har en fast växelkurs samt de krav på minskning av skattetrycket som ställs upp.

Utskottet anser, i överensstämmelse med vad som framhålls i motion Fi60 (m), att skattetrycket i genomsnitt bör sänkas med ca 1 procentenhet per år. Det innebär att de offentliga utgifternas reala ökning måste begränsas till 0,5–1,0 % per år, vid en genomsnittlig tillväxt i totalproduktionen på 2,0–2,5 % per år.

En sådan inriktning av budgetpolitiken förutsätter avregleringar och avmonopoliseringar av den offentliga verksamheten så att nödvändiga besparingar därigenom kan göras samtidigt som ett tillräckligt utrymme skapas för att klara också nytillkommande offentliga utgiftsbehov.

Utskottet ansluter sig till det i motion Fi60 (m) åberopade förslaget till riktlinjer för budgetpolitiken för det kommande budgetåret som framfördes i januari av moderata samlingspartiet och som skulle ha inneburit en utgiftsnivå som låg drygt 15 miljarder kronor lägre än vad regeringen då förordade för budgetåret 1989/90. Av dessa utgiftsminskningar var ca 3 miljarder kronor i princip av engångskaraktär, även om samma slags intäkter av denna storlek torde kunna beräknas för varje år under den närmast överskådliga framtiden. Skatteintäkterna var i detta budgetalternativ nästan 10 miljarder kronor mindre än vad regeringen utgått ifrån. Det kasamässiga överskottet skulle därmed ha blivit 5,4 miljarder kronor större än vad regeringen då förordade.

I motion Fi61 (fp) redovisas budgetalternativ som i vissa stycken överensstämmer med förslagen i motion Fi60 (m). Enligt utskottets mening innebär emellertid inte de något mindre besparingarna i motion Fi61 (fp) att alla önskvärda skattesänkningar kan genomföras.

I motion Fi63 (vpk) förordas såväl stora skatteskärpningar som utgifts- ökringar. En sådan budgetpolitik avvisar utskottet bestämt. Likaså avstyrker utskottet motionerna Fi62 (c) och Fi64 (mp).

Med det anförda avstyrker utskottet de förslag till budgetpolitiska riktlinjer som föreslås i proposition 1988/89: 150 bil. 1 mom. 2, motionerna

Fi61 (fp) yrkande 2, Fi62 (c) yrkande 2, Fi63 (vpk) yrkande 2 och Fi64 (mp) yrkande 31 samt tillstyrker de allmänna riktlinjer för budgetregleringen som anges i motion Fi60 (m) yrkande 2,

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *de allmänna riktlinjerna för budgetregleringen*
att riksdagen med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:150 bilaga 1 mom. 2 och motionerna 1988/89:Fi61 yrkande 2, 1988/89:Fi62 yrkande 2, 1988/89:Fi63 yrkande 2 och 1988/89:Fi64 yrkande 31 godkänner vad som förordas i motion 1988/89:Fi60 yrkande 2 och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

61. De allmänna riktlinjerna för budgetregleringen (mom. 30)

Anne Wibble och Lars De Geer (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 87 börjar med "Utskottet har" och på s. 88 slutar med "statsbudgeten (1988/89:FiU41)" bort ha följande lydelse:

Riktlinjer för budgetpolitiken

I folklpartiets partimotion Fi61 förordas en budgetpolitik som utgår från tre riktlinjer. För det första krävs en genomgripande förnyelse av hela den offentliga sektorn och i det korta perspektivet också visst resurstillskott. För det andra krävs en omfattande översyn av de stora generella systemen för inkomstöverföringar där en kostnadsexplosion hotar. För det tredje är det önskvärt med en sänkning av det totala skattetrycket.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att budgetpolitiken bör utformas efter dessa riktlinjer. Detta avviker starkt från den budgetpolitik som förespråkas i den reviderade finansplanen. Regeringen lägger inga konkreta förslag för att främja den offentliga sektorns förnyelse – tvärtom slås det ytterligare en gång fast t. ex. att en effektivitetsfrämjande konkurrens genom enskilda alternativ inte får förekomma inom vård, omsorg och utbildning. Likaså saknas förslag för att motverka socialförsäkringssystemets kraftiga kostnadsökning.

I fråga om skattepolitiken kännetecknas propositionen av fortsatta skattehöjningar. Utskottet avvisar som framgått tidigare regeringens förslag om höjd moms, höjd löneavgift, särskild löneavgiftshöjning i Stockholmsområdet m. m. Utskottet har också avstyrkt förslagen från skatteutskottet om alternativa skattehöjningar i stället för de av regeringen föreslagna. Utskottet delar uppfattningen i motion Fi61 (fp) att skattehöjningar inte bör användas som medel inom stabiliseringspolitiken. De är skadliga för samhällsekonomin i stort och dessutom ineffektiva för sitt syfte.

Skattepolitiken bör enligt utskottets uppfattning inriktas på det som är mest väsentligt, nämligen lägre inkomstskatter. Utskottet har tidigare tillstyrkt förslaget i folklpartiets partimotion om ett stort steg i en skattereform redan 1990. Genom de förslag till minskade offentliga utgifter som

motionärerna föreslår kan också det totala skattetrycket sänkas, vilket utskottet bedömer som önskvärt.

Utskottet har i det föregående tagit avstånd från de förslag till tvångssparande som föreslås i motion Fi59 (s) och Fi62 (c). Utskottet har också avvisat de förslag till höjda energiskatter och införande av s. k. bastilllägg som föreslås i motioner från miljöpartiet, liksom förslag om likviditetsindragningar från företagen och stora skattechöjningar i vänsterpartiet kommunisternas motioner. Utskottet avstyrker således bifall till motionerna Fi62 (c) yrkande 2, Fi63 (vpk) yrkande 2 och Fi64 (mp) yrkande 31.

Utskottet konstaterar att den budgetpolitik som förordas i motion Fi60 (m) har stora likheter med vad utskottet ovan tillstyrkt. Där finns emellertid också förslag om stora indragningar från kommunsektorn som utskottet tydligt avvisar. Utskottet avstyrker därmed bifall till motion Fi60 (m) yrkande 2.

dels utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *de allmänna riktlinjerna för budgetregleringen* att riksdagen med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:150 bilaga 1 mom. 2 och motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 2, 1988/89:Fi61 yrkande 2, 1988/89:Fi62 yrkande 2, 1988/89:Fi63 yrkande 2 och 1988/89:Fi64 yrkande 31 godkänner vad som förordas i motion 1988/89:Fi61 yrkande 2 och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

62. De allmänna riktlinjerna för budgetregleringen (mom. 30)

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 87 som börjar med "Utskottet har också" och slutar med "ett vårdnadsbidrag" bort utgå,

dels att den del av utskottets yttrande som s. 87 börjar med "I centerpartiets" och på s. 88 slutar med "budgetpolitiska riktlinjer" bort utgå,

dels att den del av utskottets yttrande på s. 88 som börjar med "I kompletteringspropositionen" och slutar med "eftersträövade åtstramningen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående konstaterat att konsekvenserna av de i kompletteringspropositionen förordade åtgärder för att dämpa den ekonomiska aktiviteten samtidigt riskerar att förvärra de grundläggande problemen i ekonomin. Med anledning av centerpartiets förslag till budgetpolitiska riktlinjer i motion 1988/89:Fi62 och förslagen i motion 1988/89:Fi59 (s) har därför utskottet förordat delvis andra lösningar än de som föreslagits i kompletteringspropositionen för att nå den behövliga åtstramningen. Utskottets förslag ansluter också till betydande delar till de allmänna riktlinjer för budgetpolitiken och inriktningen på åtgärder för att hålla tillbaka konsumtionsökningen som förordades i motion 1988/89:Fi226 från centerpartiet.

Dessa riktlinjer innebar sammanfattningsvis att barnfamiljerna skulle få

en bättre valfrihet i barnomsorgen och bättre ekonomiska villkor genom införande av ett beskattat vårdnadsbidrag, höjda barnbidrag, sänkt moms på baslivsmedel och bibehållna mjölksubventioner. Vidare att pensionärernas grundtrygghet förbättrades, sänkta socialavgifter för småföretag, minskad avgift för egenföretagare, ökade skatteutjämningsbidrag, omfördelning av skattetrycket från skatt på arbete till skatter och avgifter på råvaror och miljöhotande produkter m. m.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *de allmänna riktlinjerna för budgetregleringen* att riksdagen med anledning av propositionen 1988/89: 150 bilaga 1 mom. 2 och motion Fi62 (c) yrkande 2 samt med avslag på motionerna Fi60 (m) yrkande 2, Fi61 (fp) yrkande 2, Fi63 (vpk) yrkande 2 och Fi64 (mp) yrkande 31 godkänner vad som förordats av utskottet och som sin mening ger regeringen detta till känna.

63. De allmänna riktlinjerna för budgetregleringen (mom. 30)

Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 87 börjar med "Utskottet har i" och på s. 88 slutar med "utskottet förordat" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att de obalanser som finns i ekonomin främst gäller fördelningen av ekonomiska resurser mellan glesbygd och ekonomiskt heta regioner, mellan olika samhällsklasser och mellan den offentliga sektorn och den privata. Åtgärder riktade mot arbetsfria inkomster, spekulation och finansiella transaktioner måste enligt utskottet få hög prioritet.

Det är därför enligt utskottet angeläget att investeringar i och drift av den offentliga sektorn i högre grad än hittills finansieras via skärpt beskattning av kapital.

Med anledning härav förordas i likhet med vad som anförs i motion Fi63 (vpk) att ekonomiska resurser överförs från kapitalägare och från överlikviditeten i näringslivet till de lönearbetande, till regional utveckling och till en utveckling av den offentliga sektorns vitala delar.

Enligt utskottets uppfattning måste vidare varje ekonomisk-politisk åtgärd kännetecknas av fördelningspolitisk rättvisa.

Med anledning av detta avstyrks de åtstramningsförslag som redovisats i propositionen. Vidare avstyrks de motioner som väckts med anledning av propositionen, där förslagen riktar sig mot låg- och medelinkomsttagarna.

Utskottet finner med hänsyn till detta att de förslag som lagts fram i motion Fi63 (vpk) rörande riktlinjerna för budgetregleringen är väl avvägda med hänsyn till denna budgetpolitiska målsättning. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna Fi60 (m) yrkande 2, Fi61 (fp) yrkande 2, Fi62 (c) yrkande 2 och Fi64 (mp) yrkande 31.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *de allmänna riktlinjerna för budgetregleringen* att riksdagen med avslag på regeringens förslag i propositionen 1988/89: 150 bilaga 1 mom. 2 och motionerna 1988/89: Fi60 yrkande 2,

1988/89:Fi61 yrkande 2, 1988/89:Fi62 yrkande 2 och 1988/89:Fi64 yrkande 31 godkänner vad som anförts i motion 1988/89:Fi63 yrkande 2 och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

1988/89:FiU30
Reservationer

64. De allmänna riktlinjerna för budgetregleringen (mom. 30)

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 87 börjar med "Utskottet har" och på s. 88 slutar med "utskottet förordat" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör åtstramningen av svensk ekonomi utformas på ett sådant sätt att den tillgodoser miljö- och resursbevarande krav.

Åtstramningen skall alltså inte ses som en isolerad konjunkturpolitisk händelse. Den bör i stället ges en sådan inriktning att den kan fungera som första steget i en målmedveten omläggning av den ekonomiska politiken. Den till år 1991 planerade skattereformen kan, rätt utformad, bli ett naturligt andra steg i en sådan omläggning.

Finansutskottet föreslår att åtstramningen direkt inriktas på områden av central betydelse för miljö- och resurshushållning. I enlighet härmed bör följande åtgärder vidtas.

1. Höjda skatter på bensen och flygbränsle samt höjda kilometerskatter.
2. Höjda skatter på kol, olja, uran och vattenkraft.
3. Höjda skatter på alkohol och tobak.
4. Fördubblad skatt på reklam.
5. Sänkt arbetsgivaravgift i vården och regionalt 1990. Sänkt inkomstskatt 1991.
6. Investeringsavgifter på oprioriterade byggen i storstadsområdena och snabbutredning av frågan om en miljö- och kollektivtrafikavgift i dessa områden.
7. Miljöskatter på förorenande utsläpp.
8. Inskränkningar i kreditgivningen och avbetalningshandeln.

Av vad utskottet tidigare anført framgår att utskottet avvisar den av regeringen föreslagna momshöjningen liksom förslaget om höjd allmän arbetsgivaravgift och förslaget om avvecklade mjölksubventioner.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *de allmänna riktlinjerna för budgetregleringen* att riksdagen med avslag på regeringens förslag i proposition 1988/89:150 bilaga 1 mom. 2 och motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 2, 1988/89:Fi61 yrkande 2, 1988/89:Fi62 yrkande 2 och 1988/89:Fi63 yrkande 2 godkänner vad som anförts i motion 1988/89:Fi64 yrkande 31 och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

65. Förnyelse av offentlig sektor (mom. 31)

Anne Wibbe (fp), Lars Tobisson (m), Runc Rydén (m), Lars De Geer (fp) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 91 börjar med "Som har" och på s. 92 slutar med "och Fi721" bort ha följande lydelse:

I propositionen redovisas regeringens inställning till den offentliga sektorns förnyelse på ett mycket övergripande plan. Några konkreta åtgärder för att lösa en rad problem och missförhållanden inom sektorn presenteras inte. I vissa frågor antyds visserligen en vilja till större valfrihet och ökad flexibilitet, men i nästa sammanhang tas detta tillbaka och den rådande ordningen försvaras. Detta gäller exempelvis i frågan om vilka verksamhetsformer som kan accepteras inom olika områden. Här framhålls (bil. I s. 32) att de enskilda medborgarnas önskemål och behov av ett varierat utbud och valfrihet bör mötas med en större flexibilitet i fråga om val av verksamhetsform. Därefter utpekas en rad områden som undantagna från möjligheten att välja alternativa verksamhetsformer, och alternativen inom andra områden tycks inskränka sig till konkurrens mellan olika offentliga producenter.

Mot bakgrund av den oklara och i många avseenden motsägelsefulla redovisningen om den offentliga sektorns förnyelse i kompletteringspropositionen avstår finansutskottet från att närmare kommentera denna redovisning. I stället redogörs nedan utifrån vissa motionsförslag kortfattat för några av de utgångspunkter som enligt utskottets mening bör vara vägledande för arbetet med att förnya den offentliga sektorn.

Som framhålls i flera motioner visar olika undersökningar att produktiviteten inom den offentliga sektorn sjunkit under de senaste årtiondena. Denna utveckling har pågått samtidigt som bl. a. den privata tjänstesektorn uppvisat en god produktivitetsutveckling. Detta och flera andra förhållanden utgör klara indikationer på att det finns ett betydande utrymme för produktivitetshöjningar och effektivitetsvinster inom den offentliga sektorn. I motioner från i första hand moderata samlingspartiet och folkpartiet anvisas olika vägar att uppnå dessa produktivitetshöjningar och samtidigt lösa många av de problem inom olika offentliga verksamheter som i dag bl. a. gör att berättigade konsumentkrav inte kan tillgodoses.

Vad utskottet här åsyftar är bl. a. den strategi för förnyelsen av den offentliga sektorn som utvecklas i motionerna Fi61 (fp) och Fi501 (fp) med krav på bl. a. en handlingsplan för ökat konsumentinflytande och ökad konkurrens och ett förbättrat underlagsmaterial för jämförelser mellan offentliga och privata producenter. Vidare hänvisar utskottet till förslagen i motionerna Fi502 (m), Fi512 (m) och Fi721 (m) om bl. a. behovet av att avskaffa de offentliga monopolen inom ett flertal områden i syfte att uppnå ökad konkurrens mellan offentlig och privat verksamhet.

De framhållna motionsförslagen innebär bl. a. att monopol och specialregleringar bör avskaffas inom ett flertal områden, att statsbidragsregler och liknande bestämmelser som diskriminerar privat verksamhet (t.ex. Lex Pysslingen) bör avskaffas eller ändras samt att även andra förhållanden som snedvrider konkurrensen mellan privat och offentlig verksamhet uppmärksammas och åtgärdas.

Den sistnämnda frågan som bl. a. rör den offentliga sektorns affärsverksamhet tas särskilt upp i motionerna Fi501 (fp) yrkande 3 och Fi715 (m). I dessa motioner ges exempel på ett antal omständigheter som gör att stat-

liga och kommunala företag, liksom i vissa fall förvaltningar, har fått en privilegierad ställning gentemot andra producenter inom samma områden. Motionärerna föreslår mot denna bakgrund att en allsidig översyn bör göras av de problem som är förknippade med att offentliga organ också driver kommersiell verksamhet m. m. Finansutskottet delar denna uppfattning.

Vad i motionerna Fi61 (fp) yrkande 13, Fi501 (fp) yrkandena 1, 3 och 4, Fi502 (m) yrkande 1, Fi512 (m), Fi715 (m) och Fi721 (m) föreslagits om den offentliga sektorns förnyelse bör enligt utskottets mening bilda utgångspunkt för det förnyelsearbete som snarast bör påbörjas inom detta område. Med hänvisning till vad utskottet ovan anfört bör riksdagen ge regeringen detta till känna. Även i vissa av de övriga motioner som behandlar frågan om den offentliga sektorns förnyelse finns förslag som tillgodoses genom utskottets ovan redovisade ställningstagande. Detta gäller motionerna Fi62 (c) yrkande 17 och Fi719 (c).

I motionerna Fi63 (vpk) yrkande 3 och Fi224 (vpk) yrkande 4, båda dessa yrkanden i berörd del, föreslås att en ökad beskattning av näringslivet skall finansiera en utbyggd offentlig sektor. Dessa yrkanden avstyrks av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 31 bort ha följande lydelse:

31. *beträffande förnyelse av offentlig sektor*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89: Fi61 yrkande 13, 1988/89: Fi62 yrkande 17, 1988/89: Fi501 yrkandena 1, 3 och 4, 1988/89: Fi502 yrkande 1, 1988/89: Fi512, 1988/89: Fi715, 1988/89: Fi719 och 1988/89: Fi721 samt med avslag på motionerna 1988/89: Fi63 yrkande 3 i berörd del, 1988/89: Fi224 yrkande 4 i berörd del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

66. Förnyelse av offentlig sektor (mom. 31)

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 91 börjar med "Som har" och på s. 92 slutar med "och Fi721" bort ha följande lydelse:

Inom den offentliga sektorn finns flera grundläggande problem som måste lösas innan de offentliga verksamheterna är utformade efter de enskilda människornas behov. Ett förändringsarbete måste drivas i syfte att få bort den byråkrati, tröghet och ineffektivitet som fortfarande sätter sin prägel på delar av denna sektor. Den offentliga verksamheten bygger i alltför liten grad på att stödja, stimulera och kanalisera människors egna initiativ. De enskilda människornas möjlighet att påverka olika verksamheter måste därför påtagligt förbättras.

I flera motioner presenteras förslag om förändringar samt mer principiella utgångspunkter för förnyelsearbetet inom den offentliga sektorn som finansutskottet i varierande grad kan ställa sig bakom. De yrkanden som utskottet i detta sammanhang särskilt vill framhålla återfinns i motionerna från centerpartiet Fi62 (yrkande 17) och Fi719. I dessa motioner utpekas

vissa nyckelbegrepp för arbetet med att utveckla och förnya den offentliga sektorn som även utskottet anser skall vara vägledande. Detta gäller:

- *Grundtrygghet.* Den offentliga sektorns resurser bör i ökad utsträckning fungera som ett "golv" för människors levnadsvillkor.
- *Tillgänglighet.* Människor skall ha god och likvärdig tillgång till samhällets tjänster oberoende av bostadsort. Detta förutsätter bl. a. att serviceutbudet på flera områden förbättras för människor i glesbygd.
- *Rättvis fördelning.* De offentliga medlen måste fördelas på ett mer rättvist sätt än i dag. Det gäller t. ex. att se till att alla barnfamiljer får likvärdig del av samhällets stöd till barnomsorg. Det gäller också att ge förutsättningar för en mer likvärdig service över hela landet.
- *Decentralisering och delaktighet.* Avståndet mellan den offentliga sektorns konsumenter och producenter måste minskas. Personalen måste genom bl. a. utökade befogenheter och minskad detaljstyrning stimuleras att utveckla verksamheterna och anpassa dem efter konsumentkraven. Även medborgarnas delaktighet i den offentliga verksamheten måste uppmuntras. Främst måste stödet till anhörigvården utvecklas från denna utgångspunkt.
- *Valfrihet och alternativ.* Medborgarna bör få goda möjligheter att välja mellan olika former för t. ex. vård, barnomsorg och äldreomsorg. Detta kan ske både genom varierad verksamhet inom den offentliga sektorn och genom exempelvis privata och kooperativa komplement till stat och kommun som huvudmän.
- *Rättssäkerhet.* De enskilda medborgarnas möjlighet att hävda sin rätt gentemot myndigheterna måste förbättras. Rättssäkerheten måste vara en grundläggande utgångspunkt i all offentlig verksamhet och myndighetsutövning.

Även i andra motioner än de ovan särskilt framhållna diskuteras ett förnyelsearbete inom den offentliga sektorn efter delvis samma principer som dem utskottet nu ställt sig bakom. Vissa av de yrkanden som läggs fram i dessa motioner omfattar emellertid även ställningstaganden som utskottet inte till fullo kan instämma i eller vars innebörd delvis är oklar. Detta gäller motionerna Fi61 (fp) yrkande 13, Fi501 (fp) yrkandena 1, 3 och 4, Fi502 (m) yrkande 1, Fi512 (m), Fi715 (m) och Fi721 (m). I motionerna Fi63 (vpk) yrkande 3 och Fi224 (vpk) yrkande 4, båda yrkandena i berörd del, diskuteras frågor om inriktningen av den framtida företagsbeskattningen. Dessa frågor utreds för närvarande, och ett förslag väntas presenteras inom kort. Mot denna bakgrund avstyrks de aktuella yrkandena i motionerna Fi63 och Fi224.

Vad utskottet ovan anfört med anledning av i första hand motionerna Fi62 (c) yrkande 17 samt Fi719 (c) bör riksdagen ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 31 bort ha följande lydelse:

31. beträffande förnyelse av offentlig sektor

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89: Fi61 yrkande 13, 1988/89: Fi62 yrkande 17, 1988/89: Fi501 yrkandena 1, 3 och 4, 1988/89: Fi502 yrkande 1, 1988/89: Fi512, 1988/89: Fi715, 1988/89: Fi719 och 1988/89: Fi721, samt med avslag på motionerna 1988/89: Fi63 yr-

67. Förnyelse av offentlig sektor (mom. 31)

Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 91 börjar med "Som har" och på s. 92 slutar med "och Fi721" bort ha följande lydelse:

Inom den offentliga sektorn finns ett flertal områden där samhället i dag inte lever upp till sitt ansvar för att tillgodose alla människors grundläggande rättigheter. Det gäller exempelvis inom barnomsorgen där utbyggnadsbehovet fortfarande är stort. Inom sjukvården och äldreomsorgen finns stora orättvisor som måste undanröjas. Inte heller de olika fördelningspolitiska instrumenten ger tillräckliga garantier för en likvärdig trygghet för alla oavsett inkomst. Mot denna bakgrund är det nödvändigt att prioritera utvecklingen inom den offentliga sektorn. Även om vissa problem sannolikt kan lösas genom olika former av omprioriteringar kvarstår ändå faktum att ett väsentligt resurstillskott till den offentliga sektorn är nödvändigt. Det är emellertid knappast möjligt för löntagare i vanliga inkomstlägen att i dag avstå ytterligare pengar för att finansiera denna verksamhet. Finansieringen av den nödvändiga utbyggnaden av den offentliga sektorn bör i stället i högre grad än hittills ske genom skärpt beskattning av näringslivet. Ett tillkännagivande med denna innebörd föreslås också i motionerna Fi63 (vpk) yrkande 3 och Fi224 (vpk) yrkande 4, båda yrkandena i berörd del. Utskottet anser således att riksdagen med bifall till dessa motioner bör ge regeringen till känna vad som ovan anförts.

Även i vissa andra motioner som behandlas i detta avsnitt framförs synpunkter som utskottet kan ställa sig bakom. Det gäller exempelvis krav på en över landet rättvis fördelning av de offentliga resurserna och andra självklara rättvisekrav framförda i två centermotioner. Andra förslag i samma yrkanden är dock motstridiga eller oklara, och utskottet yrkar av detta skäl inte bifall till dessa motioner. Flera motioner innehåller i varierande grad förslag som utskottet anser helt strida mot kraven på en rättvisare fördelningspolitik. Det gäller motioner med krav på privatisering och avgiftsfinansiering samt andra åtgärder som hårt skulle drabba de människor som redan i dag har en svår situation. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna Fi61 (fp) yrkande 13, Fi501 (fp) yrkandena 1, 3 och 4, Fi502 (m) yrkande 1, Fi512 (m), Fi715 (m) och Fi721 (m).

dels utskottets hemställan under 31 bort ha följande lydelse:

31. beträffande *förnyelse av offentlig sektor*

att riksdagen med bifall till av motionerna 1988/89: Fi63 yrkande 3 i berörd del och 1988/89: Fi224 (vpk) yrkande 4 i berörd del, samt med avslag på motionerna 1988/89: Fi61 yrkande 13, 1988/89: Fi62 yrkande 17, 1988/89: Fi501 yrkandena 1, 3 och 4, 1988/89: Fi502 yrkande 1, 1988/89: Fi512, 1988/89: Fi715, 1988/89: Fi719 och 1988/89: Fi721 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

68. Statliga myndigheters telefonservice (mom. 33)

1988/89: FiU30
Reservationer

Anna-Greta Leijon, Roland Sundgren, Per Olof Håkansson, Iris Mårtensson, Lisbet Calner, Arne Kjörnsberg, Marianne Carlström och Sonia Karlsson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 93 börjar med "Utskottet delar" och på s. 94 slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Enligt vad utskottet erfarit tillämpas 020-anknytning redan i dag av ett antal organ med uppgifter inom den offentliga sektorn. Det gäller bl. a. statens vattenfallsverk och riksfärdtjänstens samordningscentral. Televerkets service med 020-anknytning är emellertid relativt ny och verksamheten har först under det senaste året mer påtagligt börjat öka i omfattning. Det kan därför förutsättas att fler organ inom den offentliga sektorn med serviceuppgifter gentemot allmänheten inom den närmaste framtiden kommer att utnyttja denna möjlighet. En sådan service kan givetvis ses som ett av sätten för den offentliga förvaltningen att bli mer konsumentinriktad och underlätta kontakterna med allmänheten. Utskottet är emellertid inte berett att ställa sig bakom ett krav på en allmän användning av 020-anknytning inom den offentliga sektorn. Flera problem torde vara förknippade med en sådan ordning. Enligt utskottets mening bör ytterligare erfarenheter vinnas om tillämpningen av teleservice med 020-anknytning. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion Fi718 (m).

dels att utskottets hemställan under 33 bort ha följande lydelse:

33. *beträffande statliga myndigheters telefonservice*
att riksdagen avslår motion 1988/89: Fi718,

69. Avgiftsuttag till ATP och folkpensioneringen och bidrag till sociala avgifter (mom. 34)

Lars Tobisson (m), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Ivar Franzén (c) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 95 som börjar med "Socialförsäkringsutskottet har" och slutar med "(m) yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Den av regeringen föreslagna avgiftsväxlingen innebär att ATP-avgiften höjs till 13,0 % av avgiftsunderlaget. Enligt utskottets mening föregriper en sådan höjning pensionsberedningens arbete utan att på något sätt förbättra för pensionärerna.

AP-fonden är en buffert mot fluktuationer av kortsiktig karaktär. Storleken på fondens tillgångar är av underordnad betydelse, eftersom ATP-systemet är ett fördelningssystem mellan den förvärvsarbetande och den pensionerade delen av befolkningen. Den långsiktiga stadgan i ATP-systemet påverkas därför inte av att medel tillförs från statsbudgeten. Det är nämligen inte via ökade fondtillgångar eller ökad avkastning på dessa som pensionssystemets trygghet tillgodoses. Det enda som kan trygga

ATP-systemet är en tillväxtbefrämjande ekonomisk politik som skapar erforderliga samhälleliga resurser.

Enligt finansutskottets mening bör pensionsberedningens översyn av folkpensions- resp. ATP-systemets konstruktion avvaktas innan avgiftsuttaget ändras. Den i propositionen föreslagna avgiftsväxlingen från folkpensionsavgift till ATP-avgift bör avslås, och som en konsekvens härav bör riksdagen även avvisa de förslag som föredragande statsrådet redovisar i fråga om justeringar av statsbidragssystemet inom skolväsendet.

dels att utskottets hemställan under 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande *avgiftsuttag till ATP och folkpensioneringen och bidrag till sociala avgifter*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Fi60 yrkandena 7, 8 och 12, 1988/89:Fi62 yrkande 10, 1988/89:Fi64 yrkande 5, 1988/89:Fi88 yrkandena 3 och 4 och 1988/89:Ub37 yrkande 3

dels avslår de i proposition 1988/89:150 bilaga 4 punkt 2 framlagda lagförslagen,

dels avslår vad som förordats i proposition 1988/89:150 bilaga 7 punkt B om statsbidrag till sociala avgifter inom skolväsendet,

dels avslår motion 1988/89:Fi66 yrkande 1,

70. Avgiftsuttag till ATP och folkpensioneringen och bidrag till sociala avgifter (mom. 34)

Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 95 som börjar med "Finansutskottet gör" och slutar med "(m) yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner höjningen av ATP-avgiften väl motiverad men anser, i likhet med vad som sägs i motion Fi66 (vpk), att den föreslagna sänkningen av folkpensionsavgiften bör reduceras så att folkpensionens grundnivå och pensionstillskottet kan höjas. Utskottet har inte heller något att erinra mot den föreslagna anpassningen till sociala avgifter inom skolväsendet.

dels att utskottets hemställan under 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande *avgiftsuttag till ATP och folkpensioneringen och bidrag till sociala avgifter*

att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:Fi60 yrkandena 7, 8 och 12, 1988/89:Fi62 yrkande 10, 1988/89:Fi64 yrkande 5, 1988/89:Fi88 yrkandena 3 och 4 samt 1988/89:Ub37 yrkande 3

dels antar i proposition 1988/89:150 bilaga 4 punkt 2 framlagt förslag till lag om procentsats för uttag av avgift för åren 1990–1994 till försäkringen för tilläggspension,

dels med anledning av i proposition 1988/89:150 bilaga 4 punkt 2 framlagt förslag och med bifall till motion 1988/89:Fi66 yrkande 1 antar i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter med den ändringen att det procenttal som anges i 2 kap. 1 § 2. och 3 kap. 1 § 2. skall vara 7,95 %,

dels godkänner vad som förordats i proposition 1988/89: 150 bilaga 7 punkt B om statsbidrag till sociala avgifter inom skolväsendet,

1988/89: FiU30
Reservationer

71. Avgiftsuttag till ATP och folkpensioneringen och bidrag till sociala avgifter (mom. 34)

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 95 som börjar med "Socialförsäkringsutskottet har" och slutar med "(m) yrkande 3" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är den i propositionen föreslagna avgiftsväxlingen mellan folkpensionsavgiften och ATP-avgiften med 2 procentenheter knappast påkallad av hänsyn till ATP-systemets omedelbara finansieringssituation. Snarare tycks det som om det främsta motivet är att slussa över en del av de medel som tas in genom regeringens åtstramningspaket till AP-fonden. Dessa medel bör enligt utskottet i stället användas till att betala av på statsskulden för att på så sätt minska statsskuldräntorna. ATP-systemets fortsatta finansiering måste bedömas i ett större sammanhang, där även förslag från den sittande pensionsberedningen bör vägas in.

dels att utskottets hemställan under 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande avgiftsuttag till ATP och folkpensioneringen och bidrag till sociala avgifter

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89: Fi60 yrkandena 7, 8 och 12, 1988/89: Fi62 yrkande 10, 1988/89: Fi64 yrkande 5, 1988/89: Fi88 yrkandena 3 och 4 och 1988/89: Ub37 yrkande 3

dels avslår de i proposition 1988/89: 150 bilaga 4 punkt 2 framlagda lagförslagen,

dels avslår vad som förordats i proposition 1988/89: 150 bilaga 7 punkt B om statsbidrag till sociala avgifter inom skolväsendet,

dels avslår motion 1988/89: Fi66 yrkande 1,

72. Avgiftsuttag till ATP och folkpensioneringen och bidrag till sociala avgifter (mom. 34, motiveringen)

Anne Wibble och Lars De Geer (båda fp) anser att den del av utskottets yttrande på s. 95 som börjar med "Finansutskottet gör" och slutar med "inom skolväsendet" bort ha följande lydelse:

Finansutskottet gör ingen annan bedömning än socialförsäkringsutskottet. Utskottet finner därför den föreslagna avgiftsväxlingen vara motiverad och har inte heller något att erinra mot den föreslagna anpassningen av statsbidragen till sociala avgifter inom skolväsendet.

73. Vårnadsbidrag (mom. 35)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Lars De Geer fp, Ivar Franzén (c) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 96 som börjar med "Socialutskottet hänvisar" och slutar med "i berörda delar" bort ha följande lydelse:

Förslagen i motionerna förutsätter att insatser sker på flera olika områden:

- Ett beskattningsbart vårdnadsbidrag om 15 000 kr. per barn och år bör införas för alla barn mellan 1 och 7 år.

Vårdnadsbidraget påverkar inte bostadsbidragen och inte heller sjukförsäkringsgrundande eller pensionsgrundande inkomst. Vårdnadsbidrag utgår samtidigt med vårdbidrag för handikappat barn.

- Avdragsrätt bör införas för styrkta barnomsorgskostnader upp till 15 000 kr. per barn och år.

Avdragsrätten tillkommer den som uppbär vårdnadsbidrag. Avdrag medges för kostnader oberoende av omsorgens tid och form. Den som på grund av kostnader för barnomsorg räknar med att kunna utnyttja avdragsrätten kan genom anmälan slippa preliminärskatteavdrag på motsvarande belopp.

- Statsbidragen till kommunerna för barnomsorgen bör minskas med motsvarande 12 000 kr. per heltidsplats.
- Pensionsår inom ATP räknas för arbete med egna barn i hemmet fram t. o. m. med året för barnets skolstart.

Enligt utskottets mening förstärks valfriheten genom att föräldrarna själva disponerar 15 000 kr. per barn för att ekonomiskt klara behovet av barnomsorg. Vårdnadsbidraget kan antingen användas för att betala nuvarande barnomsorgsplatser, vilken i princip blir 12 000 kr. dyrare, eller för att utveckla föräldradrivna kooperativ eller andra privata lösningar etc. Det ger också ökade möjligheter, särskilt för flerbarnsföräldrarna, att ägna mer tid åt omvårdnaden av de egna barnen.

En ökad valfrihet ger förutsättningar för ett bättre resursutnyttjande inom barnomsorgen. Detta skapar utrymme för fler platser och kvalitetsförbättringar.

Enligt finansutskottets uppfattning bör ett vårdnadsbidrag införas enligt de riktlinjer som anges i motionerna.

Vårdnadsbidraget ger småbarnsfamiljerna större möjligheter att utnyttja den lagstadgade rätten till arbetstidsförkortning och ger därmed mer tid för barnen. Utskottet förutsätter att kommunerna – i den utsträckning det efterfrågas – ställer halvtids- eller deltidspatser till förfogande och differentierar avgifterna med hänsyn till detta. I många kommuner innebär det ett behov av fler sådana platser.

Genom avdragsrätten för styrkta barnomsorgskostnader ges familjerna ökad ekonomisk möjlighet att lösa barnomsorgen genom t. ex. privata familjedaghem eller anställd barnvårdare. När deras inkomster tas upp till beskattning och påförs sociala avgifter tillförsäkras de samma sociala skydd och trygghet som andra inkomsttagare. Härigenom skapas förutsättningar för att eliminera en svart sektor i ekonomin.

Sammanfattningsvis kommer motionärernas förslag enligt utskottets mening att leda till betydande fördelar för barnfamiljerna. Genom ökade

ekonomiska resurser får de större möjlighet att utifrån sina egna förutsättningar välja den form av barnomsorg som de finner bäst. Härigenom förbättras barnens villkor i det svenska samhället, samtidigt som det i småbarnsfamiljerna blir lättare att förena föräldraskap med förvärvsarbete och personlig utveckling.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet förslaget om införande av ett vårdnadsbidrag.

Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag till lag om vårdnadsbidrag samt följdändringar i annan lagstiftning i enlighet med det anförda. Vad utskottet nu anført bör ges regeringen till känna med anledning av motionerna Fi72 (m), Fi77 (c) yrkandena 1 och 6 samt Fi88 (m) yrkande 6, samtliga yrkanden utom det sistnämnda endast i berörda delar.

dels att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *vårdnadsbidrag*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Fi72 i berörd del, 1988/89:Fi77 yrkandena 1 och 6 i berörda delar samt 1988/89:Fi88 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

74. Statsbidrag till barnomsorgen (mom. 36)

Anne Wibbe (fp), Lars Tobisson (m), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Lars De Geer fp), Ivar Franzén (c) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 97 börjar med "Beträffande det" och på s. 98 slutar med "motion Fi94 (c)." bort ha följande lydelse:

Det nuvarande systemet för statsbidrag till barnomsorgen är enligt utskottets mening otillfredsställande på många sätt. Systemet är inte neutralt gentemot olika omsorgsformer och huvudmän, och enskilda alternativ diskrimineras. Föräldrar har inte möjligheter att på jämbördiga villkor välja andra former av barnomsorg än dem som erbjuds av kommunen. Vidare innebär nuvarande regler om en öppetid av 8 timmar som förutsättning för bidrag att de deltidsöppna daghemmen endast erhåller bidrag som kommer deltidsförskolan till del.

Finansutskottet föreslår att riksdagen i stället för att godkänna de riktlinjer som anges i propositionen om statsbidragen till barnomsorgen begär att regeringen skyndsamt återkommer med förslag till nytt statsbidragssystem.

Vägledande principer vid utarbetandet av ett förslag till nytt statsbidragssystem för barnomsorgen bör vara att statsbidraget skall vara neutralt gentemot alla omsorgsformer oavsett huvudman samt administrativt lätthanterligt. Familjedaghemmen och deltidsförskolan får inte diskrimineras. Statsbidragssystemet bör inte ensidigt gynna långa vistelsetider. Vidare bör kommunerna vara skyldiga att i barnomsorgsplanerna uppta alla alternativa omsorgsformer som uppfyller de kvalitetskrav som alltid måste ställas.

Vidare vill utskottet anföra att den s.k. Uppsalamodellen har godkänts efter kommunalbesvär i ett kammarrättsavgörande. Enligt utskottets mening bör det vara möjligt för de kommuner som så önskar att ersätta dagbarnvårdare även för vård av egna barn. Statsbidrag skall i sådana fall kunna utgå även för dagbarnvårdarens egna barn som är inskrivna i kommunal barnomsorg och som samtidigt med dagbarn vistas i dagbarnvårdarens hem. Vad utskottet nu anfört med anledning av motion Fi94 bör ges regeringen till känna.

Vad utskottet nu anfört om förslag till ett nytt statsbidragssystem för barnomsorgen bör ges regeringen till känna med anledning av motionerna Fi60 (m) yrkande 9, Fi72 (m) i berörd del, Fi77 (c) yrkandena 1, 2, 3, 4 och 6 (yrkandena 1 och 6 endast i berörd del), Fi78 (fp) och Fi88 (m) yrkande 5 samt motion Fi94 (c). Vad utskottet anfört får också i huvudsak anses tillgodose kraven i motion Fi64 (mp) yrkande 23.

dels att utskottets hemställan under 36 bort ha följande lydelse:

36. beträffande *statsbidrag till barnomsorgen*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 9, 1988/89:Fi64 yrkande 23, 1988/89:Fi72 i berörd del, 1988/89:Fi77 yrkandena 1 i berörd del, 2, 3 och 4 samt 6 i berörd del, 1988/89:Fi78, 1988/89:Fi88 yrkande 5 samt 1988/89:Fi94 och med avslag på regeringens förslag i propositionen 1988/89:150 bilaga 4 punkt 3 mom. 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

75. Statsbidrag till barnomsorgen (mom. 36)

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 97 börjar med "Beträffande det" och på s. 98 slutar med "motion Fi94 (c)." bort ha följande lydelse:

Den s.k. Uppsalamodellen har godkänts efter kommunalbesvär i ett kammarrättsavgörande. Enligt finansutskottets mening bör det vara möjligt för de kommuner som så önskar att ersätta dagbarnvårdare även för vård av egna barn. Statsbidrag skall i sådana fall kunna utgå även för dagbarnvårdarens egna barn som är inskrivna i kommunal barnomsorg och som samtidigt med dagbarn vistas i dagbarnvårdarens hem. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna med anledning av motion Fi94 (c).

Vad gäller kraven i motion Fi64 (mp) delar utskottet motionärernas bedömning att hemmavarande föräldrar skall kunna erbjudas förmånen att bli kommunala dagbarnvårdare åt egna barn med samma villkor som för vård av annans barn fr. o. m. 1990. Enligt utskottets uppfattning är det en kommunal angelägenhet att avgöra barnomsorgens former och anställningsvillkor. Detta bör regeringen ges till känna med anledning av motion Fi64 yrkande 23.

Vad gäller övriga motioner (m, fp, c) konstaterar finansutskottet att riksdagen nyligen tagit ställning till motionsyrkanden med i stort sett samma innehåll som de nu aktuella. Finansutskottet anser att höjningarna av statsbidragsbeloppen är väl motiverade med hänsyn till behoven av en

fortsatt satsning på en utbyggnad av barnomsorgen. Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet de föreslagna riktlinjerna för höjning av statsbidragen till daghem, familjedaghem, fritidshem, deltidsgrupp och öppen förskola. Utskottet avstyrker därför motionerna Fi60 (m) yrkande 9, Fi72 (m) i berörd del, Fi77 (c) yrkandena 1 i berörd del, 2, 3, 4 och 6 i berörd del, Fi78 (fp) och Fi88 (m) yrkande 5.

1988/89: FiU30
Reservationer

dels att utskottets hemställan under 36 bort ha följande lydelse:

36. beträffande *statsbidrag till barnomsorgen*
att riksdagen

a) med avslag på motionerna 1988/89: Fi60 yrkande 9, 1988/89: Fi72 i berörd del, 1988/89: Fi77 yrkandena 1 i berörd del, 2, 3, 4, och 6 i berörd del, 1988/89: Fi78 och 1988/89: Fi88 yrkande 5 godkänner de riktlinjer som angetts i proposition 1988/89: 150 bilaga 4 punkt 3 mom. 1 för höjning av statsbidragen till daghem, familjedaghem, fritidshem, deltidsgrupp och öppen förskola.

b) med anledning av motionerna 1988/89: Fi64 yrkande 23 och 1988/89: Fi94 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

76. Statsbidrag till förlängt öppethållande m. m. (mom. 37)

Lars Tobisson (m), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Ivar Franzén (c) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 98 som börjar med "Socialutskottet anför" och slutar med "yrkande 5 avstyrks." bort ha följande lydelse:

Regeringens förslag om ett stimulansbidrag för daghemsavdelningar med förlängt öppethållande är ett förslag som befäster nuvarande sneda fördelning av statsstödet till *en* omsorgsform. De i motionerna Fi77 och Fi88 framlagda förslagen om vårdnadsbidrag och om ett statsbidragssystem som är neutralt i förhållande till olika omsorgsformer ger större valfrihet och möjligheter för kommunerna att tillsammans med föräldrarna tillgodose behovet av barnomsorg på obekvämt arbetstid. Finansutskottet föreslår att riksdagen med anledning av motion Fi77 yrkande 5 ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 37 bort ha följande lydelse:

37. beträffande *statsbidrag till förlängt öppethållande m. m.*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Fi77 yrkande 5 och med avslag på propositionens förslag som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

77. Formerna för barnomsorg (mom. 38)

1988/89: FiU30

Reservationer

Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 99 som börjar med "Socialutskottet hänvisar" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Alla barn t. o. m. 12 års ålder skall ha rätt till plats på kommunala daghem och i fritidshem. Finansutskottet anser därför att riksdagen så snart det kan ske bör besluta om en lagstadgad rätt till plats i barnomsorgen. En sådan lagstiftning skulle enligt utskottet påskynda den nödvändiga utbyggnaden. Regeringen bör därför snarast lägga fram erforderliga lagförslag för riksdagen.

Vidare bör enligt utskottet riksdagen besluta om att ett anordningsbidrag införs för dag- och fritidshem för att säkra den kvantitativa och kvalitativa utbyggnaden av barnomsorgen. Bidraget bör utgå med 300 000 kr. per nybyggd avdelning i dag- och fritidshem och vara en hjälp för kommunerna att förverkliga utbyggnads målet förskola för alla barn senast år 1991.

Utskottet anser att utbildningsdelen av statsbidraget skall vara prestationsrelaterad för kommunerna, på samma sätt som den är för enskilda anordnare av barnomsorg. Få kommuner använder i dag dessa medel på avsett sätt.

Utskottet delar slutligen motionärernas i motion Fi67 principiella uppfattning att all barnomsorgs verksamhet bör vara avgiftsfri för föräldrarna och i stället finansieras över skatten. Enligt utskottets mening bör överläggningar komma till stånd mellan staten och kommunerna i syfte att trappa ner avgifterna med sikte på nolltaxa inom en femårsperiod.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motion Fi67 ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 38 bort ha följande lydelse:

38. beträffande *formerna för barnomsorg*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89: Fi67 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

78. Skolbarnsomsorgen (mom. 39)

Lars Tobisson (m), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Ivar Franzén (c) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 99 som börjar med "I socialutskottets yttrande" och slutar med "yrkande 8" bort ha följande lydelse:

Finansutskottet anser beträffande skolbarnsomsorgen liksom barnomsorgen i övrigt att möjligheter måste öppnas för största möjliga valfrihet och inflytande för familjerna. Barn och föräldrar måste kunna välja den form av omsorg som är bäst i varje enskilt fall. Detta kräver många olika former av omsorg. Familjedaghemmen spelar en viktig roll i skolbarnsomsorgen och måste även i framtiden få göra det. Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motion Fi88 yrkande 8 ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 39 bort ha följande lydelse:

39. beträffande *skolbarnsomsorgen*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Fi88 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1988/89:FiU30
Reservationer

79. Förbättrade pensionsförmåner (mom. 40)

Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 100 som börjar med "Socialförsäkringsutskottet erinrar" och slutar med "samt Fi79 (c)" bort ha följande lydelse:

Såsom föreslås i motion Fi66 av vänsterpartiet kommunisterna bör folkpensionens grundbelopp höjas till 100 % av basbeloppet och pensionstillskottet till 50 % för ogifta. En motsvarande anpassning bör göras av pensionsnivåerna för makar. Vad utskottet här anfört innebär att motion Fi64 (mp) yrkande 24 i berörd del blir tillgodosedd. Utskottet avstyrker samtidigt bifall till motion Fi79 (c).

dels att utskottets hemställan under 40 bort ha följande lydelse:

40. beträffande *förbättrade pensionsförmåner*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Fi66 yrkande 2 och 1988/89:Fi64 yrkande 24 i berörd del samt med avslag på motion 1988/89:Fi79 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

80. Förbättrade pensionsförmåner (mom. 40)

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 100 som börjar med "Socialförsäkringsutskottet erinrar" och slutar med "(mp) yrkande 25" bort ha följande lydelse:

Enligt finansutskottets uppfattning bör pensionstillskottet höjas till 50 % av basbeloppet. Utskottet ställer sig således bakom förslagen i motion Fi64 (mp). Vad utskottet här anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 40 bort ha följande lydelse:

40. beträffande *förbättrade pensionsförmåner*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi64 yrkande 24 i berörd del och med anledning av motion 1988/89:Fi66 yrkande 2 avslår motion 1988/89:Fi79 samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

81. Undantagspensionärer (mom. 41)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp), Ivar Franzén (c), Carl Frick (mp) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 100 som börjar med "I *motion Fi64*" och slutar med "(mp) yrkande 25" bort ha följande lydelse:

I *motion Fi64* av Inger Schörling m. fl. (mp) begärs att pensionstillskott skall utgå till s. k. *undantagspensionärer*. Finansutskottet vill med anledning härav anföra följande. Skillnaderna i disponibel inkomst mellan pensionärer i allmänhet och det fåtal som till följd av undantagande från ATP inte får del av pensionstillskott är enligt utskottets mening alltför stora. Många s. k. *undantagspensionärer* har i dag en bekymmersam situation. Utskottet vill erinra om att åtskilliga av pensionärerna i denna grupp begärde undantagande från ATP innan reformen med pensionstillskott genomfördes år 1969. Enligt utskottets mening bör alla pensionärer med låg eller ingen ATP få rätt till pensionstillskott. Riksdagen bör med bifall till *motion Fi64* (mp) yrkande 25 besluta i enlighet härmed.

dels att utskottets hemställan under 41 bort ha följande lydelse:

41. beträffande *undantagspensionärer*

att riksdagen med bifall till *motion 1988/89: Fi64* yrkande 25 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført om undantagspensionärers rätt till pensionstillskott,

82. Kostnadsexplosionen inom socialförsäkringssystemet (mom. 42)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 100 som börjar med "I *motion Fi88*" och slutar med "(m) yrkande 9" bort ha följande lydelse:

Under senare år har det skett en kraftig ökning av kostnaderna för socialförsäkringssystemet. En bidragande orsak härtill är den s. k. timsjukpenningen. Kostnaderna för sjukförsäkringen har ökat kraftigt och steg under det senaste året med ca 23 %. För att komma till rätta med denna kostnadsexplosion bör olika åtgärder vidtas. Konkreta förslag har framförts i *motion Fi88* (m) liksom i tidigare motioner från folkpartiet. Regeringen bör återkomma snarast med förslag enligt dessa riktlinjer.

dels att utskottets hemställan under 42 bort ha följande lydelse:

42. beträffande *kostnadsexplosionen inom socialförsäkringssystemet*

att riksdagen med anledning av *motion 1988/89: Fi88* yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

83. Äldreomsorgen (mom. 43)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Inger René (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 100 som börjar med "I *motion Fi83*" och slutar med "*Fi83* (c)" bort ha följande lydelse:

I *motion Fi88* av Sten Svensson m. fl. (m) begärs att regeringen skall ges till känna vad som anføres i motionen om innebörden av ökat primärkom-

munalt ansvar för vården och omsorgen om de äldre. Enligt vad som sägs i denna motion måste monopolsituationen brytas. Utskottet biträder denna uppfattning. Finansieringsansvaret måste bli sammanhållet och skilt från verksamhetsansvaret. Huvudmannaskapet bör samtidigt ändras på så sätt att huvudmannen för äldreomsorgen tilldelas ett sammanhållande ansvar och skall vara skyldig att se till att erforderliga resurser finns för de äldres service. Verksamheten däremot skall kunna bedrivas av många olika vårdgivare.

dels att utskottets hemställan under 43 bort ha följande lydelse:

43. *beträffande äldreomsorgen*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi88 (m) yrkande 7 och med avslag på motion 1988/89:Fi83 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

84. Äldreomsorgen (mom. 43)

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 100 som börjar med ”I motion Fi83” och slutar med ”Fi83 (c)” bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att regeringen i kompletteringspropositionen förklarar att äldreomsorgen är ett prioriterat område. Några mer genomgripande förslag till förändringar redovisas emellertid inte annat än vissa smärre organisationsförändringar. Enligt utskottets uppfattning måste krav från statens sida på en ökad välfärd åtföljas av ett ökat ansvarstagande. Utöver kommunernas och landstingens ansträngningar att tillhandahålla bra verksamheter, måste regering och riksdag fatta beslut som möjliggör en utbyggnad av välfärden. Vad utskottet här anför bör ges till känna för regeringen.

dels att utskottets hemställan under 43 bort ha följande lydelse:

43. *beträffande äldreomsorgen*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi83 och med avslag på motion 1988/89:Fi88 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

85. Allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser (mom. 44)

Anne Wibble (fp), Lars Tobisson (m), Gunnar Björk (c), Rune Rydén (m), Lars De Geer (fp), Ivar Franzén (c) och Inger René (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 102 som börjar med ”Näringsutskottet anför” och slutar med ”yrkande 27” bort ha följande lydelse:

Finansutskottet anser i likhet med vad som anføres i de avvikande meningarna till näringsutskottets yttrande att de föreslagna ändringarna i allmänna pensionsfondens reglemente inte är av den arten att förslaget därom har en naturlig plats i en kompletteringsproposition. De föreslagna

nya reglerna kan, om riksdagen antar dem, endast på längre sikt få påtaglig ekonomisk betydelse; de framstår därför inte som en naturlig del i det ekonomisk-politiska åtgärdsprogram som regeringen framlägger i kompletteringspropositionen. Saken borde alltså i stället ha tagits upp i en särskild proposition, avlämnad inom den tid som i riksdagsordningen är angiven för propositioner i lagstiftningsfrågor.

Finansutskottet noterar att vad regeringen föreslår är några skenbart relativt små förändringar i reglementet. Dessa kan emellertid i sin tur tas till intäkt för ytterligare förändringar av liknande slag. De bidrar därmed till att utvidga och befästa allmänna pensionsfondens roll som ett instrument för kollektivisering av ägandet i näringslivet. Eftersom lagförslaget inte innehåller något förbud mot portföljinvesteringar från första — tredje fondstyrelsernas sida är det, oavsett vad som uttalas i propositionen, uppenbar risk för att dess delägarship i fastighetsbolag av olika slag får en annan karaktär än det långsiktiga ägande som sagts vara åsyftat genom den hitillsvarande bestämmelsen om förvärv av aktier i fastighetsbolag. Genom förvärv av aktier i banker och försäkringsbolag skulle allmänna pensionsfonden ytterligare utvidga det redan starka statliga inflytandet inom denna näringslivssektor. Den härvidlag åberopade motiveringen att fjärde fondstyrelsen genom sådana placeringar skulle bidra till en väl fungerande kapitalmarknad saknar anknytning till verkligheten. Sammanfattningsvis finner finansutskottet att de föreslagna nya placeringsreglerna inte får bedömas som isolerade detaljer i fondsystemet och att de måste kategoriskt avvisas såsom icke förenliga med en på marknadsekonomin principer grundad uppfattning om statens roll i näringslivet. Finansutskottet ansluter sig alltså till de nu aktuella motionsyrkandena och avstyrker kompletteringspropositionen i angiven del.

dels att utskottets hemställan under 44 bort ha följande lydelse:

44. beträffande *allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser* att riksdagen med bifall till motionerna Fi60 yrkande 10, Fi61 yrkande 10 och Fi62 yrkande 6 samt med avslag på motion Fi64 yrkande 27 avslår i prop. 150 bilaga 6 pkt 2 framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,

86. Allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser (mom. 44)

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 102 som börjar med "Näringsutskottet anför" och slutar med "yrkande 27" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är de förändringar av placeringsbestämmelserna som föreslås i propositionen inte av den akuta karaktär att det föranleder en snabbbehandling i anslutning till kompletteringspropositionen. Enligt utskottets mening är frågan värd en allsidig belysning och diskussion. Behandlingen av dessa förslag skulle därför med fördel kunna upp-

skjutas till ett senare tillfälle t.ex till budgetpropositionen nästa år. Detta bör ges regeringen till känna. Utskottet anser mot denna bakgrund att förslagen i avvaktan härpå bör avstyrkas av riksdagen.

1988/89:FiU30
Reservationer

dels att utskottets hemställan under 44 bort ha följande lydelse:

44. beträffande *allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser* att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Fi60 yrkande 10, 1988/89:Fi61 yrkande 10, 1988/89:Fi62 yrkande 6 och 1988/89:Fi64 yrkande 27 avslår det i proposition 1988/89:150 bilaga 6 punkt 2 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

87. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 48)

Lars Tobisson, Rune Rydén och Inger René (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 103 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 1" bort utgå,

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 103 börjar med "Arbetsmarknadsutskottet framhåller" och på s. 104 slutar med "än arbetsmarknadsutskottet" bort utgå,

dels att den del av utskottets yttrande på s. 104 som börjar med "I här" och slutar med "och Fi80 (s)" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

Trots en rekordhög sysselsättning belöper sig den arbetsmarknadspolitiska budgeten till över 25 miljarder kronor, vartill kommer 8 miljarder kronor för arbetslöshetsersättningar. Detta anser utskottet — i likhet med uppfattningen i motion A14 (m) — visar på de numera permanenta strukturella problemen på svensk arbetsmarknad. Sådana problem är bristen på arbetskraft inom många sektorer, låg produktivitet och tillväxt, en avsevärd utslagning från arbetsmarknaden, en alltför snabb löne- och prisutveckling, regional obalans m. m. Trots att även regeringen konstaterat att konkurrenskraften och sysselsättningen är hotad, har orsakerna till problemen inte analyserats. De av panik präglade regeringsförslagen kan väntas få negativa effekter i stället för att förbättra situationen på arbetsmarknaden.

Den nuvarande politiken som lett till en arbetsmarknad i permanent obalans måste ersättas av en politik som medför att det lönar sig att utbilda sig, arbeta och frivilligt spara. Eftersom de offentliga monopolen i hög grad medverkar till obalanser och otillfredsställande förhållanden på arbetsmarknaden, bör de offentliga monopolen brytas upp och arbetsmarknaden för de offentliganställda breddas.

En väl fungerande arbetsmarknad kräver enligt utskottets uppfattning — förutom att hinder avlägsnas på en rad områden — förändringar inom arbetsrätten, bl. a. en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, en ny lagstiftning på arbetsförmedlingsområdet samt valfrihet och flexibilitet i ar-

betstidslagstiftningen. En viktig uppgift är att häva de nuvarande utslagningseffekterna. Den höga frånvaron är oroande. Det är i detta sammanhang angeläget att studera socialförsäkringssystemets effekter på arbetsutbudet.

Av det anförda följer att utskottet tillstyrker motion A14 yrkande 1. Övriga i sammanhanget behandlade motioner, Fi69, Fi80 samt Fi87 yrkandena 2 och 4 avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 48 bort ha följande lydelse:

48. beträffande *arbetsmarknadspolitikens inriktning*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:A14 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1988/89:Fi69, 1988/89:Fi80 och 1988/89:Fi87 yrkandena 2 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

88. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom.48)

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 104 som börjar med "Arbetsmarknadsutskottet framhåller" och slutar med "än arbetsmarknadsutskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i likhet med motionärerna i motion Fi87 (c) framhålla det märkliga i att regeringen — trots en långvarig högkonjunktur — först nu har lyckats pressa ned arbetslösheten i förhållande till år 1982 i någon nämnvärd grad. Under samma period har förtidspensioneringarna ökat mycket kraftigt.

Regeringens politik har medfört att tillväxten i den svenska ekonomin har varit starkt koncentrerad. Inom det privata näringslivet har löneglidningen varit stor inom koncentrationsområdena. De regionala skillnaderna i arbetslöshetstalen har varit betydande. Följden har blivit ökande löneklyftor. Mot denna bakgrund anser utskottet att politiken reellt sett måste anpassas efter målsättningen att nå regional balans och att landets samlade produktionsresurser måste utnyttjas på ett bättre sätt.

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att föra en politik som minskar statens totala kostnader för arbetsmarknadspolitik. Bl. a. måste fler permanenta jobb i första hand skapas i regionalpolitiskt utsatta områden i näringsliv och småföretagsamhet. Vidare bör insatserna stärkas för att bereda handikappade arbete. Centerns förslag skulle ge minst 2000 nya arbetstillfällen för handikappade. Med hänsyn till arbetslösheten bland utländska medborgare och de långa väntetiderna för uppehålls- och arbetstillstånd bör regler och resurser anpassas till nya lösningar, bl. a. vad gäller utbildning i svenska språket. Nödvändiga offensiva insatser enligt centerpartiets modell måste också kompletteras med direktiv till arbetsförmedlingarna att de arbetssökande i princip måste ta anvisat arbete på hemorten. De offensiva insatserna finansieras genom ett minskat medelsbehov inom KAS och arbetslöshetsförsäkringen.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion Fi87 (c) yrkandena 2 och 4.

dels att utskottets hemställan under 48 bort ha följande lydelse:

1988/89:FiU30
Reservationer

48. beträffande *arbetsmarknadspolitikens inriktning*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi87 yrkandena 2 och 4 samt med avslag på motionerna 1988/89:A14 yrkande 1, 1988/89:Fi69 och 1988/89:Fi80 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

89. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 48)

Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 104 börjar med "Vad gäller" och på s. 105 slutar med "och Fi80 (s)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen som framförs i vänsterpartiet kommunisternas motion Fi69 om målsättningen att på alla områden hävda arbetslinjen. Samtidigt är det självklart att de som står utanför arbetslivet måste ha en trygg försörjning.

Grundproblemet är dock enligt utskottets mening att arbetslivets krav inte är anpassat till människan. Ökningen av antalet förtidspensionerade och långtidssjukskrivna talar sitt tydliga språk. Huvudorsakerna till den ökande utslagningen är bl. a. att arbetslivet på grund av lönsamhetskraven blivit alltmer pressat. För att ändra förhållandena i arbetslivet krävs att de lokala fackliga organisationerna erhåller demokratiska rättigheter på jobben i form av t. ex. lokal strejkrätt. Vidare bör arbetsmiljölagen ändras så att skyddsombud och lokal fackförening får utvidgade möjligheter att stoppa arbetet på grund av dåliga arbetsförhållanden. Detta bör ges regeringen till känna.

Utskottet tillstyrker med det anförda motion Fi69. Övriga i sammanhanget behandlade motionsyrkanden avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 48 bort ha följande lydelse:

48. beträffande *arbetsmarknadspolitikens inriktning*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi69 och med avslag på motionerna 1988/89:A14 yrkande 1, 1988/89:Fi87 yrkandena 2 och 4 och 1988/89:Fi 80 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

90. Asylsökandes rätt till arbete (mom. 49)

Anne Wibble och Lars De Geer (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 105 som börjar med "Av socialförsäkringsutskottets" och slutar med "12 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att en asylsökande under tiden vederbörande väntar på uppehållstillstånd bör beredas möjlighet att ta tillfälligt arbete. Det är främst motiverat av humanitära skäl, men en sådan möjlighet bör också få positiva effekter på arbetskraftsutbudet.

dels att utskottets hemställan under 49 bort ha följande lydelse:

49. beträffande *asylsökandes rätt till arbete*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi61 yrkande 12 hos regeringen begär förslag om rätt till tillfälligt arbete för asylsökande,

91. Behandlingsordningen av förslag om bostadsstöd (mom. 50)

Anna-Greta Leijon, Roland Sundgren, Per Olof Håkansson, Iris Mårtensson, Lisbet Calner, Arne Kjörnsberg, Marianne Carlström och Sonia Karlsson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 106 som börjar med "Finansutskottet delar" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

I en avvikande mening till bostadsutskottets yttrande erinras om utskottens beredningstväng enligt regeringsformen (RF 4 kap. 3 § andra stycket). Även finansutskottet anser redan på denna grund att det aktuella regeringsförslaget bör sakbehandlas och avstyrker således de båda partimotionerna från m och vpk samt motion Fi89 (m) yrkande 1 vad avser *behandlingsordningen av förslag om bostadsstöd*.

Vad gäller regeringsförslagets sakliga innebörd vill finansutskottet erinra om att riksdagen hösten 1988 hade att behandla ett liknande förslag (1988/89: FiU10); låt vara att riksdagen då hade information från regeringen om hur stora besparingar inom räntebidragssystemet som borde genomföras. Sedermera — våren 1989 — förelades riksdagen en proposition (prop. 1988/89: 79) i vilken redovisades förslagets närmare innebörd.

Riksdagens majoritet accepterade då den beslutsordning som nu redovisats. Bostadsutskottet anförde vid behandlingen av regeringsförslaget hösten 1988 i ett yttrande till finansutskottet (BoU1y s. 23) att det av regeringen valda tillvägagångssättet var godtagbart. Finansutskottet instämde i bostadsutskottets bedömning och anförde vidare bl. a. att regeringsförslaget väl svarade mot kraven på att erforderliga besparingar skall göras på ett fördelningspolitiskt godtagbart sätt. Utskottet avstyrkte mot bl. a. denna bakgrund en partimotion från vänsterpartiet kommunisterna i vilken framfördes i princip samma uppfattning som i den nu aktuella.

Finansutskottet vidhåller sin tidigare uppfattning. Vänsterpartiet kommunisternas partimotion Fi70 avstyrks således i berörd del.

Förslagen i de båda moderata motionerna om att riksdagen inte nu bör ta ställning till förändringar inom räntebidragssystemet utan att sådana förändringar bör beslutas först i samband med en omläggning av finansieringssystemet och en avreglering av bostadsmarknaden samt när en omläggning av skattepolitiken beslutats, ger finansutskottet anledning att med hänvisning till den ovan återopade avvikande meningen till bostadsutskottets yttrande anföra följande.

De kommande förslagen om ändringar i räntebidragssystemet, som regeringen avser förelägga riksdagen hösten 1989, bygger på de mera begränsade förändringar i inkomstskattesystemet som då kommer att presenteras

och som avser år 1990. Förslagen i moderata motionerna utgår uppenbarligen från den mera genomgripande förändring av skattesystemet som övervägs för närvarande. Såvitt kan bedömas kan på goda grunder hävdas att dessa förändringar, om de kommer att förverkligas, inte kommer att påverka bostadsfinansieringssystemet som sådant för år 1990.

Utskottet delar regeringens uppfattning om att neutraliteten mellan olika upplåtelseformer skall bibehållas. Hur förslagen om förändringar skall ske får utskottet ta ställning till under hösten 1989.

Sammanfattningsvis anser finansutskottet att riksdagen med avslag på moderata samlingspartiets partimotion Fi60 yrkande 15, vänsterpartiet kommunisternas partimotion Fi70 och motion Fi89 (m) yrkande 1 bör lägga proposition 1988/89: 150 till handlingarna såvitt där behandlas frågan om anpassningar inom bostadsstödet för år 1990.

dels att utskottets hemställan under 50 bort ha följande lydelse:

50. beträffande *behandlingsordningen av förslag om bostadsstöd*
att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89: Fi60 yrkande 15, 1988/89: Fi70 och 1988/89: Fi89 yrkande 1 lägger regeringens förslag i proposition 1988/89: 150 bilaga 10 avsnitt 2 till handlingarna,

92. Utformningen av avdragsrätten för skuldräntor (mom. 51)

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 106 börjar med "Även finansutskottet" och på s. 107 slutar med "av finansutskottet" bort ha följande lydelse:

Finansutskottet anser för sin del att de i motion Fi93 (mp) framförda förslagen bör biträdas. Som anføres i motionen bör en successiv avtrappning av avdragsrätten för räntor göras i kombination med en total översyn av bostadsfinansieringssystemet. Den nuvarande avdragsrätten för skuldräntor bör ersättas med en minskning av den slutliga skatten med en viss andel av skuldräntorna.

Regeringens till hösten 1989 aviserade förslag om förändringar av skatte- och bostadsfinansieringssystemen bör utformas i enlighet med vad nu förordats.

Riksdagen bör, enligt finansutskottets mening, med bifall till motion Fi93 (mp) yrkande 1 som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 51 bort ha följande lydelse:

51. beträffande *utformningen av avdragsrätten för skuldräntor*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi93 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

93. Den garanterade räntan vid ombyggnad (mom. 52)

1988/89: FiU30
Reservationer

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 106 som börjar med "Inte heller" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Riksdagen beslöt hösten 1988 att den garanterade räntan vid ombyggnad i princip skulle fördubblas. Emellertid beslöt riksdagen att den garanterade räntan i vissa fall skulle gälla som tidigare och att alltså i dessa fall ett större räntebidrag skulle utgå än i "fördubblingsfallen". Sålunda gäller den lägre garanterade räntan bl. a. vid ombyggnad av ålderdomshem och servicehus, vid ombyggnad av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse samt vid hissinstallation.

I en avvikande mening till bostadsutskottets yttrande uttalas ett stöd för förslaget i motion Fi93 (mp) om att denna lägre räntenivå också skall tillämpas när själva ombyggnaden genomförs på ett resursbevarande och miljövänligt sätt. Finansutskottet delar denna uppfattning. Denna räntenivå bör gälla också om fastigheten efter ombyggnaden har en rimlig standard, ger god boendemiljö och blir miljövänlig och resursbevarande i drift, underhåll och reparation. Ombyggnadskostnaderna och kostnaderna för drift, underhåll och reparation skall också vara rimliga under fastighetens hela livslängd.

Riksdagen bör med bifall till motionens yrkande 2 i berörd del som sin mening ge regeringen till känna vad som nu anförts om den garanterade räntan i vissa fall vid ombyggnad.

dels att utskottets hemställan under 52 bort ha följande lydelse:

52. beträffande *den garanterade räntan vid ombyggnad*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi93 yrkande 2 i berörd del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

94. Bastilllägg för familjer (mom. 53)

Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 107 som börjar med "Finansutskottet har" och slutar med "yrkande 22 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Finansutskottet instämmer i det i motion Fi64 (mp) yrkande 22 framlagda förslaget att ett bastilllägg bör ersätta bostadsbidragen för barnfamiljer. Därigenom ökas valfriheten för människorna att bosätta sig var de vill. I glesbygd kan bostadskostnaden vara liten men transportbehovet betydligt större än i storstad. Alla barnfamiljer som nu får bostadsbidrag kommer att få ökat ekonomiskt stöd om ett bastilllägg införs. Bostadskostnaderna är i dag mycket höga. När bostadsbidraget ersätts med bastilllägg ökas människors valfrihet att själva avgöra vad pengarna skall användas till. Detta bör rimligen bidra till att bygg- och boendekostnaderna pressas.

Bastillägget per månad bör beräknas enligt formeln: Bastilllägg = $2\,100 + 480 \times \text{antalet barn (max. tre)} - 0,20 \times \text{hushållets månadsinkomst}$. Begränsningen till tre barn är samma som för nuvarande bostadsbidrag. De som har flera än tre barn kompenseras genom flerbarnstillägget inom barnbidragssystemet.

Som föreslås i miljöpartiets partimotion Fi64 yrkande 22 bör bastillägget införas fr. o. m. den 1 januari 1990. Bastillägget som alltså bör ersätta bostadsbidraget för barnfamiljer bör ha den nu angivna utformningen.

Enligt utskottets uppfattning bör riksdagen med bifall till motionsyrkandet som sin mening ge regeringen till känna vad nu anförts om införande och utformning av ett bastillägg.

dels att utskottets hemställan under 53 bort ha följande lydelse:

53. beträffande *bastillägg för familjer*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi64 yrkande 22 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

1988/89: FiU30
Reservationer

95. Differentierad mervärdeskatt (mom. 54)

Hans Petersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 107 som börjar med "Såväl finansutskottet" och slutar med "yrkande 17" bort ha följande lydelse:

Med anledning av motionen vill utskottet anföra följande.

Inom kort kommer tre utredningar att avge betänkanden med en total översyn av skattesystemet. Enligt regeringens intentioner kommer denna omstrukturering att leda till drastiska minskningar av progressionen i skatteskalorna, dvs. de som tjänar bäst skall få mest i skattesänkning. Enligt uppgift kommer en sådan reform att kosta runt 60 miljarder kronor. Delar av dessa kostnader skall tas ut genom en breddad och i vissa fall höjd mervärdeskatt. Detta kan komma att innebära att låginkomsttagarna får betala en större andel av sin inkomst i skatt än höginkomsttagarna. Med anledning härav finner utskottet vänsterpartiet kommunisternas förslag att slopa mervärdeskatten på livsmedel välgrundat. En sänkt eller på sikt slopad mervärdeskatt på livsmedel bör finansieras genom ett ökat skatteuttag på realisations- och företagsvinster, på kapitalbeskattning och genom progressiva skatteskalor. Med en sådan finansiering kommer de positiva effekterna av en reducerad eller slopad mervärdeskatt på mat att bli mycket stora för barnfamiljer och låginkomsttagare.

Enligt utskottets mening bör riksdagen begära förslag om att mervärdeskatten på mat avvecklas i samband med den skatteomläggning som väntas ske under 1991. Vidare bör riksdagen begära att regeringen som en första etapp på vägen mot helt slopad mervärdeskatt på mat lägger fram förslag om subventioner av viktiga livsmedel alternativt en sänkning av mervärdeskatten på mat med 5 000 milj. kr.

Utskottet tillstyrker med det anförda motion Fi63 (vpk) yrkande 17.

dels att utskottets hemställan under 54 bort ha följande lydelse:

54. beträffande *differentierad mervärdeskatt*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: Fi63 yrkande 17 hos regeringen hemställer om förslag rörande mervärdeskatten på mat i enlighet med vad utskottet anför,

Lars Tobisson, Birgit Henriksson och Inger René (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 107 börjar med "Skatteutskottet kan" och på s. 108 slutar med "skatteutskottets förslag" bort ha följande lydelse:

Målsättningen för alkoholpolitiken är att minska den totala alkoholkonsumtionen och att få till stånd en övergång till konsumtion av svagare alkoholdrycker. Mot den bakgrunden bör, enligt utskottets mening, en ny skatteklass införas för öl med en alkoholstyrka mellan folkölet och det nuvarande starkölet. Förslaget i motion Fi76 (m) om en klass på högst 3,6 viktprocent och en skatt på 7,50 kr. per liter är enligt utskottets uppfattning väl avvägt. Därmed skapas förutsättningar för ett kvalitetsöl som i fråga om alkoholstyrka och beskattning kommer att ligga mitt emellan folkölet och det nuvarande starkölet. Öl i den nya skatteklassen bör i likhet med starköl försälas på Systembolaget.

Utskottet tillstyrker motion Fi76.

dels att utskottets hemställan under 55 bort ha följande lydelse:

55. *beträffande ny skatteklass för öl*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Fi76 och med anledning av motionerna 1988/89:Sk615, 1988/89:Sk689 och 1988/89:Sk701 yrkande 2 hos regeringen hemställer om förslag om en ny skatteklass för öl i enlighet med vad utskottet anfört,

97. Skattefri försäljning (mom. 56)

Lars Tobisson, Birgit Henriksson och Inger René (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 108 som börjar med "Skattefri servering" och slutar med "motion Sk641" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill med anledning av motion Sk641 (m) anföra följande.

Från olika håll har under senare år förslag lagts fram om viss skattefri försäljning av varor i färjetrafiken mellan Gotland och det svenska fastlandet. Bl. a. har länsstyrelsen i Gotlands län, Gotlands kommun och statens industriverk ställt sig bakom denna tanke. Härvid har åberopats att förekomsten av en sådan försäljning skulle stimulera en god trafikförsörjning, förlänga turistsäsongen och öka Gotlands attraktionskraft för den växande konferensnäringen. Vidare har framhållits att många europeiska länder i dag tillåter en viss försäljning av skattefria varor i trafik mellan fastlandet och en ö inom det egna landet om trafiken sker över internationellt vatten.

Utskottet anser att man bör undersöka möjligheten att tillåta servering av obeskattade alkoholdrycker ombord på Gotlandsfärjorna. En sådan ordning skulle enligt utskottets mening inte medföra några större kontrollproblem eller andra problem rörande ordningen, trevnaden och nykterheten ombord. I det sammanhanget bör också övervägas att tillåta en viss skattefri försäljning ombord.

Vad utskottet här anført om skattefri försäljning i färjetrafiken mellan Gotland och fastlandet bör av riksdagen ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 56 bort ha följande lydelse:

56. beträffande *skattefri försäljning*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk641 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

98. Det statliga arbetsgivarinträdet (mom. 59)

Anne Wibble (fp), Lars De Geer (fp) och Carl Frick (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 110 som börjar med "För små myndigheter" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att regeringen bör göras uppmärksam på de konsekvenser som det statliga arbetsgivarinträdet kan få för långtidssjukskrivna och för myndigheterna. Vidare bör regeringen ges i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder för att komma till rätta med de problem som påtalas i motionerna. Frågorna bör antingen övervägas i anslutning till beredningen av rehabiliteringsutredningens betänkande, som föreslås i motion Fi704, eller i annat sammanhang. Vad utskottet anført med anledning av motionerna Fi704 och Fi716 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 59 bort ha följande lydelse:

59. beträffande *det statliga arbetsgivarinträdet*

att riksdagen med anledning av vad som anføres i proposition 1988/89:150 bilaga 12 punkt 1 avsnitt 1.3 och med bifall till motionerna 1988/89:Fi704 och 1988/89:Fi716 samt med avslag på motion 1988/89:Fi90 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

99. Det statliga arbetsgivarinträdet (mom. 59)

Lars Tobisson, Birgit Henriksson och Inger René (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 110 som börjar med "Utskottet anser det" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärens uppfattning att det är en fördel om myndigheterna i ökad utsträckning anlitar privata entreprenörer. Detta ökar konkurrensen och förbättrar effektiviteten. Den kostnadsnackdel som påtalas i propositionen torde vara negligerbar i jämförelse med den konkurrensfördel som privata entreprenörer har genom en bättre ledning och en mer ändamålsenlig organisation som är anpassad efter arbetets karaktär.

För de myndigheter som på grund av sin speciella verksamhet måste bedriva lokalvård med särskilt utbildad eller kontrollerad personal kan systemet med arbetsgivarinträde förorsaka vissa ej förväntade utgiftsökningar. Detta gäller främst försvaret. Utgiftsramen för det militära försvaret bör därför höjas på det sätt regeringen föreslår. För övriga myndigheter

bör inte arbetsgivarinrådets kostnader motivera några budgetöverskridanden.

Utskottet avstyrker propositionens förslag i denna del och tillstyrker motion Fi90.

1988/89:FiU30
Särskilda
yttranden

dels att utskottets hemställan under 59 bort ha följande lydelse:

59. beträffande *det statliga arbetsgivarinrådet*

att riksdagen med anledning av vad som anförs i proposition 1988/89:150 bilaga 6 punkt 12 avsnitt 1.3 och med bifall till motion 1988/89:Fi90 samt med avslag på motionerna 1988/89:Fi704 och 1988/89:Fi716 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilda yttranden

1. Uranskatt (mom. 6)

Hans Petersson (vpk) anför:

Vänsterpartiet kommunisterna ser med tillfredsställelse på att en utredning om införande av en uranskatt kommer till stånd. Förslag om beskattning av uran har under många år förts fram från vår sida men mötts av motstånd i riksdagen. Det återstår dock att se om detta utredningsbeslut är utslutande en taktisk manöver för att föra bort frågan från dagordningen en tid.

2. Uranskatt (mom. 6)

Carl Frick (mp) anför:

I likhet med vad som föreslås i motion Fi63 (c) anser jag att en skatt på uran bör införas. Det är emellertid viktigt att skatteförslagen på energiområdet utformas på ett logiskt konsistent sätt. Någon utredning om förutsättningarna för införande av skatt på det uran som används i kärnkraftverk anser jag däremot inte vara erforderlig. Frågan om uranskatt måste emellertid sambehandlas med hela komplexet rörande energiråvaruskatt som tas upp i motion Fi64 (mp).

3. Miljöavgifter, kollektivtrafikavgift och förpackningsskatt (mom. 8)

Hans Petersson (vpk) anför:

Vänsterpartiet kommunisterna ser med oro på hur nya förpackningar av t.ex. plast introduceras trots att hälsoproblem eller problemen med slutanvändning/återbruk av olika förpackningar inte är lösta. Avgifts- eller skattebeläggning av förpackningsmaterial kan naturligtvis vara en väg att lösa dessa problem, men vi anser dock att en reglering i lag om vad som är tillåtet är en bättre åtgärd än att införa en skatt. Olika miljöavgifter ger

alltid möjlighet för lönsam produktion att svälja kostnaden och därmed fortsätta produktionen trots att det inte kan anses acceptabelt ur miljö- eller hälsosynpunkt.

1988/89:FiU30
Särskilda
yttranden

4. En tillfällig fastighetsskatt (mom. 13)

Hans Petersson (vpk) anför:

Finansutskottet föreslår att en tillfällig fastighetsskatt tas ut på fastigheter som är belägna i Uppsala och Håbo kommuner samt i Stockholms län utom Norrtälje och Södertälje kommuner. Den förhöjda fastighetsskatten kommer att träffa kontor, butiker, hotell, restauranger och liknande. Enligt vänsterpartiet kommunisternas uppfattning bör emellertid fastighetsskatt och förhöjd fastighetsskatt också tas ut på industrifastigheter.

5. Allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser (mom. 44)

Hans Petersson (vpk) anför:

Vänsterpartiet kommunisterna har gång efter annan krävt att allmänna pensionsfondens innehav av aktier i privatkapitalistiska företag skall avvecklas och att deras medel i betydande utsträckning skall användas för investeringar i framför allt samhällsägda, kooperativa och löntagarägda företag. Riksdagen har hittills avvisat dessa förslag.

Det förslag till ändringar i reglementet som nu föreligger innebär att allmänna pensionsfondens placeringsmöjligheter utvidgas i vissa hänseenden. Det rör sig emellertid endast om marginella justeringar inom ramen för en i grunden felaktig användning av fondmedlen. Vänsterpartiet kommunisterna kommer så snart tillfälle ges att på nytt väcka motioner om ett riktigare sätt att utnyttja allmänna pensionsfondens resurser. Mot denna bakgrund kan jag godta att placeringsbestämmelserna för fonden ändras enligt regeringens förslag.

6. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 48)

Anne Wibble och Lars De Geer (båda fp) anför:

I ett särskilt yttrande fogat till arbetsmarknadsutskottets yttrande till finansutskottet (1988/89: AU4y) framhåller folkpartiets ledamöter följande:

Vi ställer oss bakom arbetslinjen. I rådande arbetsmarknadsläge med brist på arbetskraft inom flera sektorer är det av stor vikt att tillgängliga arbetskraftsresurser kan sysselsättas på ett rationellt sätt. Om arbetslinjen skall gälla även för pensionärer och asylsökande bör regelverket ses över. Kommuner och landsting bör se över sin tjänstekonstruktion i syfte att skapa fler heltidstjänster.

7. Asylsökandes rätt till arbete (mom. 49)

1988/89:FiU30

Lars Tobisson (m), Rune Rydén (m), Carl Frick (mp) och Inger René (m) anför:

Särskilda
yttranden

Vi anser att en asylsökande under väntetiden bör beredas möjlighet att ta tillfälligt arbete. Vi utvecklar dock vår syn på detta i andra sammanhang och avstår därför från att nu föreslå annan lydelse av utskottets yttrande.

8. Differentierad mervärdeskatt (mom. 54)

Gunnar Björk och Ivar Franzén (båda c) anför:

En väsentlig del i strävandena att ge skatteuttaget en fördelningspolitiskt riktig profil är en sänkt mervärdeskatt på baslivsmedel. Centerpartiet har i annat sammanhang lagt förslag om detta. Vi har aktualiserat frågan till årets riksdag och kommer också att ta upp denna fråga i samband med den kommande skattereformen och avstår därför nu från att aktualisera denna fråga.

9. Differentierad mervärdeskatt (mom. 54)

Carl Frick (mp) anför:

Kompletteringspropositionen handlar till allt väsentligt om hur den ekonomiska överhettningen skall hanteras. Vi i miljöpartiet har därför inte tagit upp frågan om slopandet av moms på basmaten, eftersom en sådan åtgärd bör betalas genom en höjd allmän moms. Sker detta kommer det totala statsfinansiella läget inte att påverkas nämnvärt. Dessutom kommer hela denna fråga upp till behandling i samband med de förestående omläggningarna av skattesystemet.

10. Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m. (mom. 62 a)

Lars Tobisson, Birgit Henriksson och Inger René (alla m) anför:

När regeringspartiet tidigare i år övergav sitt i budgetpropositionen framlagda förslag om utgiftsram för lönekostnadsökningar vidhöll moderata samlingspartiet uppfattningen att ett sådant system skulle tillämpas även i fortsättningen. Om vår uppfattning fått råda hade det av regeringen begärda bemyndigandet behövt kvarstå.

I proposition 1988/89: 150 framlagda lagförslag

1988/89: FiU30

Bilaga 1
Regeringens
lagförslag

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag med 5 820 kronor om året i enlighet med vad nedan närmare stadgas.

För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag med 6 600 kronor om året i enlighet med vad nedan närmare stadgas.

Allmänt barnbidrag skall utgå jämväl för här i riket bosatt barn, som icke är svensk medborgare, såframt barnet fostras av någon som är bosatt och mantalsskriven i riket eller ock barnet eller endera av dess föräldrar sedan minst sex månader vistas i riket.

En barn som lämnar Sverige skall fortfarande anses vara bosatt här, om utlandsvistelsen är avsedd att vara längst ett år. Medföljande barn till den som av en statlig arbetsgivare sänds till ett annat land för arbete för arbetsgivarens räkning, skall under utsändningstiden anses bosatta i Sverige. Medföljande barn till en svensk missionär eller präst, som i annat fall är anställd i utlandet, skall fortfarande anses bosatta här, om utlandsvistelsen är avsedd att vara längst tre år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Lagen omtryckt 1973: 449.

² Senaste lydelse 1986: 382.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1986: 378) om förlängt barnbidrag

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1986: 378) om förlängt barnbidrag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En elev i grundskolan har rätt till förlängt barnbidrag av allmänna medel med 485 kronor i månaden från och med kvartalet efter det under vilket eleven fyllt 16 år. Det samma gäller elever som deltar i motsvarande utbildning i sameskolan, en riksinternatskola eller en sådan fristående skola som avses i 9 kap. 1 eller 2 § skollagen (1985: 1100).

Föreslagen lydelse

1 §¹

En elev i grundskolan har rätt till förlängt barnbidrag av allmänna medel med 550 kronor i månaden från och med kvartalet efter det under vilket eleven fyllt 16 år. Det samma gäller elever som deltar i motsvarande utbildning i sameskolan, en riksinternatskola eller en sådan fristående skola som avses i 9 kap. 1 eller 2 § skollagen (1985: 1100).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

1988/89: FiU30

Bilaga 1

Regeringens
lagförslag

¹ Senaste lydelse 1986: 383.

Förslag till

Lag om procentsats för uttag av avgift för åren 1990 – 1994 till försäkringen för tilläggspension¹

1988/89: FiU30

Bilaga 1

Regeringens
lagförslag

Härigenom föreskrivs att det i 2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § lagen (1981:691) om socialavgifter nämnda avgiftsuttaget till försäkringen för tilläggspension skall utgöra 13,00 procent för åren 1990 – 1994.

¹ Senaste lag i ämnet 1988: 714.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § lagen (1981:691) om socialavgifter skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 kap.

1 §¹

En arbetsgivare skall på det avgiftsunderlag som anges i 3 – 5 §§ för varje år betala

1. *sjukförsäkringsavgift* med 10,10 procent,
2. *folkpensionsavgift* med 9,45 pro- 2. *folkpensionsavgift* med 7,45 procent,
3. *tilläggspensionsavgift* efter den procentsats som anges i särskild lag,
4. *delpensionsavgift* med 0,50 procent,
5. *barnomsorgsavgift* med 2,20 procent,
6. *arbetsskadeavgift* med 0,90 procent,
7. *arbetsmarknadsavgift* med 2,16 procent,
8. *arbetarskyddsavgift* med 0,35 procent,
9. *vuxenutbildningsavgift* med 0,270 procent samt
10. *lönegarantiavgift* med 0,20 procent.

Arbetsgivare som avses i 1 kap. 2 § andra stycket skall dock betala endast tilläggspensionsavgift.

Staten betalar inte arbetsskadeavgift.

3 kap.

1 §²

En försäkrad som avses i 1 kap. 2 § skall på det avgiftsunderlag som anges i 3 – 5 §§ för varje år betala

1. *sjukförsäkringsavgift* med 9,60 procent,
2. *folkpensionsavgift* med 9,45 pro- 2. *folkpensionsavgift* med 7,45 procent,
3. *tilläggspensionsavgift* efter den procentsats som anges i särskild lag,
4. *delpensionsavgift* med 0,50 procent,
5. *barnomsorgsavgift* med 2,20 procent,
6. *arbetsskadeavgift* med 0,90 procent samt
7. *arbetarskyddsavgift* med 0,20 procent.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om avgifter som avser tid före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 1987: 266.

² Senaste lydelse 1987: 266.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1983: 890) om allemanssparande

Härigenom föreskrivs att 9 och 11 §§ lagen (1983: 890) om allemanssparande¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

9§

De medel som sätts in på ett allemanssparkonto skall överföras från banken till riksgäldskontoret.

På de medel som satts in på ett allemanssparkonto utgår årlig ränta enligt en räntefot som motsvarar det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot.

På de medel som satts in på ett allemanssparkonto utgår årlig ränta som skall motsvara lägst det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot, minskat med tre procentenheter. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vilken räntesats som vid varje tidpunkt skall gälla.

11§²

Antalet andelsägare i en allemansfond får inte överstiga 100 000.

Antalet andelsägare i en allemansfond får inte överstiga 150 000.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Lagen omtryckt 1986: 522.

² Senaste lydelse 1987: 1315.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för
allmänna pensionsfonden

Härigenom föreskrivs att 15 a och 35 §§ lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*15 a §¹

En fondstyrelse får förvärva fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt för att bereda styrelsen lokaler för verksamheten eller för att bereda bostad åt någon som är anställd hos fondstyrelsen.

En styrelse får dessutom, för att tillgodose kravet på en ändamålsenlig förvaltning av de medel som styrelsen förvaltar, själv eller genom bolag som i sin helhet innehas av fondstyrelsen eller flera fondstyrelser gemensamt

1. förvärva och till nyttjande upplåta fast egendom eller tomträtt samt

2. förvärva *samtliga* aktier i ett bolag som har till ändamål att äga eller förvalta sådan egendom (fastighetsbolag).

2. förvärva aktier i ett bolag som har till ändamål att äga eller förvalta sådan egendom (fastighetsbolag).

Det sammanlagda värdet av varje fondstyrelses innehav av tillgångar som förvärvats enligt andra stycket får uppgå till belopp som motsvarar högst fem procent av det totala anskaffningsvärdet av de tillgångar som styrelsen förvaltar. Vid beräkningen skall tillgångar som förvärvats enligt 1 tas upp till anskaffningskostnaden och tillgångar som förvärvats enligt 2 till den andel av anskaffningskostnaderna för fastigheterna i bolaget som motsvarar styrelsens innehav av aktier i bolaget.

35 §²

Fjärde och femte fondstyrelserna får placera de medel som styrelserna förvaltar

1. i aktier i svenska aktiebolag *med undantag av aktiebolag som driver bank – eller försäkringsrörelse,*

2. i standardiserade köp- och sälloptioner avseende aktier i *sådana* aktiebolag *som avses i 1,*

3. i sådana konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning som har utfärdats av aktiebolag *som avses i 1,*

4. i aktier i utländska aktiebolag samt i sådana konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med

1. i aktier i svenska aktiebolag,

2. i standardiserade köp- och sälloptioner avseende aktier i *svenska* aktiebolag,

3. i sådana konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning som har utfärdats av *svenska* aktiebolag,

4. i aktier i utländska aktiebolag *eller andelar i utländska aktiefonder* samt i sådana konvertibla skul-

¹ Senaste lydelse 1988: 1545.

² Senaste lydelse 1988: 747.

optionsrätt till nyteckning som har utfärdats av utländska aktiebolag,

debrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning som har utfärdats av utländska aktiebolag,

5. som riskkapital i svenska ekonomiska föreningar samt

6. i andelar i svenska kommanditbolag.

Fondstyrelserna får inte förvärva värdepapper enligt första stycket 4 i sådan omfattning att värdepapprens sammanlagda värde kommer att överstiga *en* procent av värdet av de medel som respektive styrelse förvaltar.

Fondstyrelserna får inte förvärva värdepapper enligt första stycket 4 i sådan omfattning att värdepapprens sammanlagda värde kommer att överstiga *tio* procent av värdet av de medel som respektive styrelse förvaltar.

Allmänna pensionsfonden får inte vara komplementär i ett kommanditbolag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Förslag till Lag om tillfällig höjning av mervärdeskatten

Härigenom föreskrivs följande.

Skatt enligt lagen (1968:430) om mervärdeskatt utgår under tiden den 1 juli 1989—den 31 december 1990 med 21 procent av beskattningsvärdet. Vid införsel av monteringsfärdigt hus utgår dock skatten med 12,6 procent av beskattningsvärdet.

Denna lag träder i kraft den 9 juni 1989.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977:306) om dryckesskatt

Härigenom föreskrivs att 10 och 11 §§ lagen (1977:306) om dryckesskatt¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*10 §²

Skatten på spritdrycker och vin utgår med en grundavgift och en procentavgift, om annat inte sägs i femte stycket.

Grundavgiften utgör per liter i fråga om

1. spritdrycker 1 krona 17 öre för varje hel volymprocent alkohol,
2. starkvin 17 kronor 50 öre,
3. lättvin med en alkoholhalt över 7 volymprocent 7 kronor,
4. annat lättvin 9 kronor 50 öre.

Grundavgiften utgör per liter i fråga om

1. spritdrycker 1 krona 24 öre för varje hel volymprocent alkohol,
2. starkvin 19 kronor 25 öre,
3. lättvin med en alkoholhalt över 7 volymprocent 7 kronor 70 öre,
4. annat lättvin 10 kronor 35 öre.

Procentavgiften utgör för spritdrycker 60 procent och för vin 39 procent av detaljhandelspriset.

Med detaljhandelspriset förstås det pris som detaljhandelsbolaget tillämpar vid försäljning över disk, exklusive beloppet av pant och skatt enligt lagen (1968:430) om mervärdeskatt.

För lättvin med en alkoholhalt av högst 7 volymprocent utgår dock ingen procentavgift.

11 §³

Skatten på malt- och läskedrycker utgår per liter med

- 2 kronor 20 öre för öl,
- 9 kronor 50 öre för starköl,
- 40 öre för kolsyrad läskedryck,
- 20 öre för annan läskedryck.

Skatten på malt- och läskedrycker utgår per liter med

- 2 kronor 20 öre för öl,
- 10 kronor 35 öre för starköl,
- 40 öre för kolsyrad läskedryck,
- 20 öre för annan läskedryck.

Denna lag träder i kraft den 9 juni 1989.

¹ Lagen omtryckt 1984: 158.

² Senaste lydelse 1988: 114.

³ Senaste lydelse 1988: 114.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1961: 394) om tobaksskatt

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1961: 394) om tobaksskatt¹ skall ha följande lydelse.

2 §²*Nuvarande lydelse*

För tobaksvara utgår skatten med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

Varuslag	Vikt för 1 st. gram	Belopp för	
		1 st. öre	1 kg kr.
Cigarrer och cigariller			
grupp I	t. o. m. 1,7	13,5	
" II	över 1,7 t. o. m. 3,0	18,0	
" III	" 3,0 " 5,0	21,5	
" IV	" 5,0	30,0	
Cigaretter			
grupp I	t. o. m. 0,85	39	
" II	över 0,85 t. o. m. 1,20	46	
" III	" 1,20 " 1,55	51	
" IV	" 1,55 " 1,90	56	
" V	" 1,90	60	
Röktobak			140:—
Tuggtobak			45:—
Snus			25:—

Föreslagen lydelse

För tobaksvara utgår skatten med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

Varuslag	Vikt för 1 st. gram	Belopp för	
		1 st. öre	1 kg kr.
Cigarrer och cigariller			
grupp I	t. o. m. 1,7	13,5	
" II	över 1,7 t. o. m. 3,0	18,0	
" III	" 3,0 " 5,0	21,5	
" IV	" 5,0	30,0	
Cigaretter			
grupp I	t. o. m. 0,85	44	
" II	över 0,85 t. o. m. 1,20	51	
" III	" 1,20 " 1,55	56	
" IV	" 1,55 " 1,90	61	
" V	" 1,90	65	
Röktobak			155:—
Tuggtobak			50:—
Snus			28:—

Denna lag träder i kraft den 9 juni 1989.

¹ Lagen omtryckt 1984: 155.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1975: 141.

² Senaste lydelse 1988: 353.

Förslag till Lag om ändring i tulltaxelagen (1987: 1068)

1988/89: FiU30
Bilaga 1
Regeringens
lagförslag

Härigenom föreskrivs att 22 och 24 kap. tulltaxelagen (1987: 1068)¹ skall ha följande lydelse.

22 kap. Drycker, sprit och ättika²

Nuvarande lydelse

Anm. För spritdrycker, vin eller starköl, som införs i den ordning som anges i 18 § 3, 4, 6 eller 7 lagen (1977: 293) om handel med drycker, utgår, om tullfrihet inte åtnjuts, tull med följande belopp per liter:

Spritdrycker enligt tulltaxenr 22.08 190:—

Vin:

musserande eller med en alkoholhalt överstigande 15 volymprocent 56:—

ej musserande, med en alkoholhalt överstigande 7 men inte 15 volymprocent 28:—

ej musserande, med en alkoholhalt om högst 7 volymprocent 13:—

Starköl 13:—

Tullsats som anges ovan tillämpas även när tullskyldighet föreligger enligt 81 eller 82 § tullagen (1987: 1065).

Föreslagen lydelse

Anm. För spritdrycker, vin eller starköl, som införs i den ordning som anges i 18 § 3, 4, 6 eller 7 lagen (1977: 293) om handel med drycker, utgår, om tullfrihet inte åtnjuts, tull med följande belopp per liter:

Spritdrycker enligt tulltaxenr 22.08 200:—

Vin:

musserande eller med en alkoholhalt överstigande 15 volymprocent 62:—

ej musserande, med en alkoholhalt överstigande 7 men inte 15 volymprocent 30:—

ej musserande, med en alkoholhalt om högst 7 volymprocent 15:—

Starköl 15:—

Tullsats som anges ovan tillämpas även när tullskyldighet föreligger enligt 81 eller 82 § tullagen (1987: 1065).

¹ Lagen omtryckt 1987: 1186.

² Senaste lydelse 1988: 115.

Anm. För tobaksvaror som införs i den ordning som avses i 1 § andra stycket lagen (1961:394) om tobaksskatt eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 13 § andra punkten lagen (1987:1069) om tullfrihet m. m. utgår, om tullfrihet inte åtnjuts, tull med följande belopp:

Cigarrer och cigariller:	
vikt högst 3 g per styck	22 öre per styck
vikt högre än 3 g per styck	42 öre per styck
Cigaretter:	
vikt högst 0,85 g per styck	48 öre per styck
vikt högre än 0,85 men högst 1,20 g per styck .	57 öre per styck
vikt högre än 1,20 g per styck	64 öre per styck
Andra slag av färdiga tobaksvaror	175:— per kg

Tullsats som anges ovan tillämpas även när tullskyldighet föreligger enligt 81 eller 82 § tullagen (1987:1065).

Föreslagen lydelse

Anm. För tobaksvaror som införs i den ordning som avses i 1 § andra stycket lagen (1961:394) om tobaksskatt eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 13 § andra punkten lagen (1987:1069) om tullfrihet m. m. utgår, om tullfrihet inte åtnjuts, tull med följande belopp:

Cigarrer och cigariller:	
vikt högst 3 g per styck	22 öre per styck
vikt högre än 3 g per styck	42 öre per styck
Cigaretter:	
vikt högst 0,85 g per styck	55 öre per styck
vikt högre än 0,85 men högst 1,20 g per styck .	63 öre per styck
vikt högre än 1,20 g per styck	70 öre per styck
Andra slag av färdiga tobaksvaror	192:— per kg

Tullsats som anges ovan tillämpas även när tullskyldighet föreligger enligt 81 eller 82 § tullagen (1987:1065).

Denna lag träder i kraft den 9 juni 1989.

³ Senaste lydelse 1988:354.

Förslag till

Lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 6 § studiestödslagen (1973: 349)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

6 §

Studiebidrag utgår med 485 kronor i månaden.

Studiebidrag utgår med 550 kronor i månaden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Lagen omtryckt 1987: 303.

I proposition 1988/89: 151 framlagt lagförslag

1988/89: FiU30

Bilaga 1

Regeringens

lagförslag

Förslag till

Lag om höjning av den allmänna löneavgiften intill utgången av år 1990

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Allmän löneavgift skall, i stället för vad som sägs i 3 § första stycket lagen (1982:423) om allmän löneavgift, tas ut med 2,34 procent av avgiftsunderlaget i fråga om

1. ersättning som omfattas av 1 § nämnda lag och som utges under perioden september 1989 – december 1990 samt

2. inkomst av annat förvärvsarbete som avses i 11 kap. 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring och som hänför sig till perioden september 1989 – december 1990.

Om ersättningen eller inkomsten avser verksamhet i annan kommun i Stockholms län än Norrtälje skall allmän löneavgift tas ut med 5,34 procent av avgiftsunderlaget. I fråga om ersättning som utges av kommun, landstingskommun eller kyrklig kommun skall dock löneavgift tas ut med 2,34 procent.

2 § Omfattar beskattningsåret tid såväl före som efter utgången av augusti 1989, skall – om den avgiftsskyldige inte visar annat – så stor del av beskattningsårets inkomst anses hänförlig till tiden efter utgången av augusti 1989 som svarar mot förhållandet mellan den del av beskattningsåret som infaller under denna tid och hela beskattningsåret. En uppdelning skall på motsvarande sätt göras, om beskattningsåret omfattar tid såväl före som efter utgången av år 1990.

3 § I årsuppgift som avses i 11 § lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare skall en avgiftsskyldig för utgiftsåret 1989 – utöver de uppgifter som skall lämnas enligt 12 § första stycket nämnda lag – uppge hur stor andel av beloppen som avser tid före respektive efter utgången av augusti 1989.

En avgiftsskyldig skall i uppbördsdeklaration respektive allmän självdeklaration uppge i vad mån lönesumman och avgifterna respektive avgiftsunderlaget hänför sig till verksamhet i annan kommun i Stockholms län än Norrtälje.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Närvarande: F.d. regeringsrådet Bengt Wieslander, regeringsrådet Ulla Wadell, justitierådet Staffan Magnusson

Enligt protokoll vid sammanträde den 16 maj 1989 med riksdagens finansutskott har utskottet beslutat inhämta lagrådets yttrande över ett inom riksdagen väckt förslag till lag om tillfälligt sparande.

Förslaget har inför lagrådet föredragits av kanslichefen i utskottet Ove Nilsson.

Förslaget föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Det remitterade lagförslaget är knapphändigt motiverat, och något yttrande av berörda myndigheter har inte inhämtats. Lagrådet har därför haft begränsade möjligheter att med ledning av det föreliggande materialet bedöma sådana frågor om lagförslagets praktiska konsekvenser och tillämpning som avses i 8 kap. 18 § tredje stycket 3–5 regeringsformen.

Att märka är också att någon lag motsvarande den nu föreslagna inte synes ha förekommit tidigare. En annan sak är att det vid åtskilliga tillfällen har förekommit lagstiftning om likviditetsindragningar beträffande företag (se senast lagen 1988: 706 om inbetalning på likviditetskonto under budgetåret 1988/89).

De principer som ligger bakom det remitterade förslaget föranleder inte någon erinran från lagrådets sida. Däremot ger vissa bestämmelser anledning till invändningar. Detta gäller främst bestämmelserna i 3 §.

Enligt paragrafens lydelse i det remitterade förslaget skall vid beräkningen av slutlig skatt på grundval av 1990 års taxering ett särskilt tillägg (tillfälligt sparbelopp) debiteras. Sparbeloppet skall utgöra en och en tredjedels procent av den slutliga skatten, till den del denna svarar mot statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, kommunal inkomstskatt och statlig fastighetsskatt.

Bestämmelsen innebär att ett sparbelopp med en och en tredjedels procent skall debiteras även i fall då den slutliga skatten endast eller till övervägande del hänför sig till inkomst under tiden före den 1 september 1989. Detta stämmer dåligt överens med uttalandena i motionen om att sparandet skall införas först fr. o. m. september 1989.

Det kan också invändas att, med hänsyn till de likheter som finns mellan det tillfälliga sparandet och en tillfällig beskattning, det skulle strida mot grunderna för retroaktivitetsförbudet i 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen att låta sparbeloppet grunda sig på förhållanden före lagens ikraftträdande.

För att man skall komma till rätta med det angivna problemet är olika lösningar tänkbara.

Den lösning som synes vara principiellt riktigast är att, i stället för att

låta sparbeloppet utgöra en och en tredjedels procent av hela den slutliga skatten, bestämma detta till fyra procent av den del av den slutliga skatten som hänförs till inkomster o. d. under tiden september—december 1989. Lagrådet är emellertid medvetet om att en sådan ordning kan vålla vissa praktiska problem, både för de skattskyldiga och för de tillämpande myndigheterna.

Ett annat alternativ är att låta den preliminära skatten för 1989 bli definitiv i den meningen att sparbeloppet för detta år bestäms enbart på grundval av den preliminära skatten. Sparbeloppet skulle alltså motsvara fyra procent av den preliminära A-skatt som skall betalas under tiden september—december 1989 resp. den preliminära B-skatt som skall erläggas under tiden november 1989—januari 1990 (jfr 2 § i det remitterade lagförslaget). En sådan lösning har den nackdelen att något sparbelopp i många fall inte kommer att erläggas när det t. ex. är fråga om kapitalinkomster och lön från någon annan än huvudarbetsgivaren. Eventuellt kan dock praktiska skäl göra att ordningen ändå får accepteras.

För den som driver rörelse kan den föreslagna 3 § ge ett mindre tillfredsställande resultat i de fall då det är fråga om ett företag med brutet räkenskapsår. I sådana fall kan sparbelopp komma att erläggas även för inkomster under tid före den 1 september 1989 eller efter utgången av år 1990.

Lagrådet har inte underlag för att ta bestämd ställning till hur det nu diskuterade problemet bör lösas. Frågan får i stället övervägas vidare under utskottsbehandlingen.

Det framgår inte av den föreslagna lagtexten vem som är skyldig att erlagga sparbelopp. Detta bör enligt lagrådets mening anges. Vissa uttryck i motionstexten tyder på att avsikten inte är att alla skattskyldiga skall omfattas utan att offentligrättsliga subjekt skall undantas.

I 4 § i det remitterade förslaget har tagits in bestämmelser om återbetalning av sparbelopp som har erlagts av den skattskyldige. Huvudregeln är att beloppet skall återbetalas under april andra året efter taxeringsåret.

Fråga uppstår hur återbetalning skall ske i de fall då ett sparbelopp inte erläggs inom normal tid. Särskilda problem kan uppstå när taxeringen är föremål för process.

I sammanhanget uppstår vidare spørsmålet hur länge indrivning av ej erlagda sparbelopp skall pågå. Att fortsätta med indrivningsåtgärder efter den tidpunkt då återbetalning normalt skall äga rum förefaller inte lämpligt.

Ytterligare en fråga som inställer sig är i vad mån en fordran på sparbelopp får överlåtas innan beloppet betalas tillbaka. Denna fråga är inte behandlad i lagtexten.

Meningen torde vara att uppbördslagen (1953:272) skall tillämpas i fråga om bestämmande och uppbörd av tillfälliga sparbelopp, i den mån det inte finns särskilda regler i den nu föreslagna lagen. Detta bör komma till uttryck genom en särskild lagbestämmelse. Det är emellertid tänkbart att vissa regler i uppbördslagen passar mindre väl beträffande sparbeloppen och att den förordade bestämmelsen därför bör förses med undantag. Denna fråga får övervägas särskilt vid utskottsbehandlingen.

Utöver de hittills förordade ändringarna av lagtexten bör även andra jämkningar vidtas. Lagrådet anser bl. a. att man i lagtexten genomgående bör använda ordet "sparbelopp" i stället för "tillägg".

Lagförslagets båda inledande paragrafer bör enligt lagrådets mening ges följande lydelse:

1 § Tillfälligt sparande skall ske under den tid och på det sätt som anges i denna lag.

2 § Den för vilken avdrag för preliminär A-skatt skall göras under tiden den 1 september 1989—31 december 1990 och den som skall betala preliminär B-skatt under tiden november 1989—januari 1998 skall erlägga ett sparbelopp som motsvarar fyra procent av skatten. I fråga om preliminär skatt för inkomståret 1990 är sparbeloppet fyra procent endast av den del av skatten som svarar mot statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, kommunal inkomstskatt och statlig fastighetsskatt.

När det gäller 3 § bör, som lagrådet tidigare har anfört, det sakliga innehållet övervägas ytterligare. Lagtexten bör därutöver jämkas så, att man anger att den skattskyldige vid 1990 resp. 1991 års taxering vid sidan om den slutliga skatten skall påföras ett visst sparbelopp.

De bestämmelser om ränta på tillfälligt sparbelopp som i det remitterade förslaget har tagits in i 6 § bör enligt lagrådets mening tas upp omedelbart efter bestämmelserna om återbetalning och alltså bilda en 5 §.

I en ny 6 § bör tas in en regel om tillämpligheten av uppbördslagen. Regeln bör i sin tur följas av bestämmelser om ränta på för högt inbetalat sparbelopp och om avgift på för lågt inbetalat belopp, motsvarande bestämmelserna i uppbördslagen om ö-skatteränta resp. kvarskatteavgift (jfr 5 § i det remitterade förslaget).

Lagrrådet vill slutligen ifrågasätta om inte reglerna i 41 § kommunalskattelagen om rätt beskattningsår bör kompletteras med en bestämmelse om vilket beskattningsår som skall gälla i fråga om sparbelopp (jfr punkt 5 av anvisningarna till 41 §).

1989-05-22

Dnr A13-407-89

Yttrande över i motion 1988/89: Fi59 av Anna-Greta Leijon m. fl. (s) framlagt förslag till lag om tillfälligt sparande

Av motionen och lagförslaget framgår att underlaget för det tillfälliga sparandet skall utgöras av den slutliga skatt som debiteras vid 1990 och 1991 års taxeringar. Det tillfälliga sparbeloppet uppgår vid 1990 års taxering till en och en tredjedels procent och vid 1991 års taxering till fyra procent av den debiterade slutliga skatten. Det tillfälliga sparbeloppet skall dock endast tas ut på den del av skatten som svarar mot statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, kommunal inkomstskatt och slutlig fastighetsskatt. Sparbeloppet skall preliminärt tas ut genom ett tillägg till den preliminära skatten.

Hur det tillfälliga sparandet i praktiken skall gå till framgår i huvudsak av lagförslaget. När det gäller vissa detaljer erfordras dock vissa kompletteringar. För att åskådliggöra vilka kompletteringar som är erforderliga lämnas i det följande en redogörelse för hur sparandet utifrån i motionen och lagförslaget angivna principer mera konkret bör kunna gå till.

A. För den som har *preliminär A-skatt*, dvs. den som betalar sin preliminära skatt genom att huvudarbetsgivaren gör skatteavdrag, innebär det sagda följande.

Inkomståret 1989

Det skatteavdrag som skall göras på lön som utbetalas under tiden den 1 september 1989 – 31 december 1989 skall höjas med fyra procent.

För att åstadkomma denna höjning torde det vara tillräckligt att RSV informerar arbetsgivarna (ca 250 000) att det skatteavdrag som skall göras enligt tabell eller på annat sätt skall höjas med fyra procent. Med tanke på risken för förväxling och kostnader torde det inte vara försvarligt att utfärda nya skattetabeller under löpande år.

Såvitt framgår är inte avsikten att arbetsgivaren skall behöva skilja på vad som är preliminär skatt och vad som är sparbelopp. Följaktligen behöver inte arbetsgivaren på kontrolluppgiften särskilja beloppen. Ur administrativ synpunkt är en sådan ordning att föredra. Om arbetsgivaren skall särskilja beloppen uppkommer risk för förväxling av uppgifter m. m. Därtill kommer att det på kontrolluppgiften angivna sparbeloppet – se nedan – kan komma att tas i anspråk för betalning av skatt. I ett sådant fall skulle uppgiften om sparbeloppet i kontrolluppgiften vara missvisande.

Vid debiteringen av den slutliga skatten för inkomståret 1989 kommer ett tillägg på en och en tredjedels procent av den slutliga skatten att debiteras som tillfälligt sparbelopp. Den preliminära skatt som skall gottskrivas kommer att i första hand tas i anspråk för betalning av den för inkomståret

debiterade skatten. Därefter kommer gottskriven preliminär skatt att tas i anspråk för det tillfälliga sparbeloppet. Debiterat och gottskrivet sparbelopp registreras särskilt i skatterregistret. Om den preliminära skatten ej förslår till att täcka debiterat sparbelopp kommer vad som återstår att krävas ut på samma sätt som kvarstående skatt och formellt ingå som en delpost i den kvarstående skatten. På slutskattensedeln kommer att finnas uppgift om hur stort sparbelopp som har debiterats, vad som har gottskrivits som sparbelopp och vad som eventuellt återstår att betala.

Att utfärda en särskild "slutskattensedel" avseende sparbeloppet skulle bli administrativt betungande och mycket kostsamt.

Om den debiterade skatten efter omprövning ändras bör det debiterade sparbeloppet inte ändras. Härigenom hålls sparbeloppet utanför det komplicerade omräkningssystemet. En höjning av den debiterade skatten bör alltså inte leda till en höjning av debiterat sparbelopp. Vid en sänkning av den debiterade skatten bör dock den skattskyldige ha möjlighet att efter särskild ansökan få tillbaka vad som är för mycket sparat. Ett sådant ansökningsförfarande bör kunna göras administrativt enkelt.

Inkomståret 1990

Hanteringen kan ske på samma sätt som för inkomståret 1989. De enda skillnaderna blir att det högre preliminärskattcuttaget kan inarbetas i de preliminärskattetabeller som ges ut för inkomståret och att procentsatsen vid den slutliga debiteringen är fyra procent.

B. För den som har *preliminär B-skatt*, dvs. själv skall betala skatten, innebär förslaget följande.

Inkomståret 1989

Den preliminära B-skatt som debiterats och skall betalas vid uppbördstillfällena november 1989 och januari 1990 höjs med fyra procent.

I god tid före novemberuppbörden kommer RSV att sända ut nya betalningsdokument.

Ett problem i sammanhanget är att den redan debiterade B-skatten ofta innefattar flera poster än de som skall utgöra underlag för beräkning av sparbeloppet bl. a. egenavgifter. Det är emellertid omöjligt att beakta detta vid den höjning som skall göras beträffande november- och januariuppbörden. Detta kan leda till ett något för högt sparavdrag. Å andra sidan finns det inte någon möjlighet att vid omdebiteringen beakta den höjda allmänna löneavgiften, i följd varav eventuellt överuttag reduceras. I Stockholmsområdet kan det t. o. m. totalt sett bli fråga om ett underuttag. För inkomståret 1990 kan som framgår nedan detta problem undvikas.

Vid den slutliga debiteringen för den som har B-skatt föreligger en viss skillnad mot vad som förekommer vid slutlig debitering för den som har preliminär A-skatt. Detta har samband med att debiterad B-skatt skall gottskrivas den skattskyldige som preliminär skatt oavsett om den är betald eller inte. Genom att behandla det preliminärt debiterade sparbelopp-

pet på samma sätt som debiterad preliminär skatt så undviks att skattskyldig anses ha ett sparbelopp trots att något sådant inte betalats.

På samma sätt som gäller för den som har preliminär A-skatt bör inte en omdebitering av skatten leda till en ändring av sparbeloppet. Givetvis bör också här den skattskyldige få möjlighet att ansöka om återbetalning av sparbelopp om omdebiteringen innebär att skatten sänks.

Inkomståret 1990

Till grund för debiteringen av den preliminära B-skatten för inkomståret 1990 ligger den slutligt debiterade skatten för inkomståret 1988 (13 § upp-bördslagen). Denna skatt är redovisad i delposter. Härav följer att det preliminära sparbeloppet kan beräknas på grundval av posterna statlig inkomstskatt, kommunal inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt och statlig fastighetsskatt. Det problem med överuttag som kan förekomma för inkomståret 1989 föreligger således inte här. Motsvarande ordning kan inte tillämpas för inkomståret 1989 pga. att specificeringen på delposter beträffande slutlig skatt för inkomståret 1987 är uttraderade.

I de fall preliminär B-skatt debiteras med ledning av en preliminär själv-deklaration kan givetvis också en korrekt beräkning av det preliminära sparbeloppet göras. Behandlingen vid den slutliga debiteringen är – förutom annan procentsats – densamma som för inkomståret 1989.

C. Ränta

Av 5 § i lagförslaget följer att på den del av den överskjutande preliminära skatten som skall gottskrivas som sparbelopp skall ö-skatteänta utgå. Bestämmelsen bör kompletteras med att denna ränta inte skall betalas ut förrän vid utbetalningen av sparbeloppet.

Av 6 § framgår inte vilken tid räntan avser. Uppenbarligen skall räntan beräknas för en tid av sexton månader. Detta bör framgå av bestämmelsen.

Som nedan föreslås bör sparbeloppet i vissa situationer återbetalas tidigare än vad som annars gäller. I sådant fall bör inte full ränta utgå. Förslagsvis bör lämnas ränta som beräknas från utgången av taxeringsåret t. o. m. den månad då sparbeloppet återbetalas. Därvid bör ränta beräknas för varje månad med en sextondedel av det i bestämmelsen nämnda diskontot.

En annan fråga är vilken ränta som skall utgå om sparbeloppet betalas senare än den 18 april året efter taxeringsåret. Det är inte rimligt att den som betalar bara någon dag före utbetalningstillfället skall få full ränta. En ränta kopplad till ineståendetiden vore naturligtvis att föredra. Det är emellertid inte möjligt att i varje enskilt fall hålla reda på när inbetalningarna görs. Därför föreslår RSV att sparbelopp som betalas efter den 18 april året efter taxeringsåret (sista dag för betalning av kvarskatt) inte skall berättiga till ränta enligt 6 §.

D. Lagtexten

1 §. Av bestämmelsen bör framgå vem som är skyldig att spara. Förslagsvis bör detta vara alla skattskyldiga. Eventuellt bör kommun, landstingskommun och kyrklig kommun undantas.

2 §. Den föreslagna lydelsen medger inte att tillägg görs på det skatteavdrag som skall ske med stöd av lagen (1982: 1006) om avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppdragsersättningar. För att nå en bättre överensstämmelse mellan preliminärt och slutligt debiterat sparbelopp även i dessa fall föreslås att tillägget också skall göras på preliminärskatt som betalas med stöd av nämnda lag.

4 §. Bestämmelsen bör kompletteras med en regel som medger att tillfälligt sparbelopp får återbetalas tidigare om rätten till sparbeloppet övergår genom arv, testamente eller bodelning med anledning av makes död.

5 §—6 §. Se vad som anförts under rubriken "Ränta".

Lagen bör vidare kompletteras med en bestämmelse som klart anger att en fordran på tillfälligt sparbelopp och ränta inte får överlåtas, pantsättas eller utmätas innan beloppet får betalas ut.

I den ovan skisserade ordningen har angetts att den preliminära skatt som skall gottskrivas i första hand skall tas i anspråk för den för inkomståret debiterade skatten. Därefter bör gottskriven preliminär skatt tas i anspråk för sparbeloppet. Detta bör framgå av lagtexten.

Vidare bör finnas en bestämmelse som anger att från sparbelopp inte får avräknas annat än fordran på preliminär skatt, slutlig skatt eller kvarskatteavgift som hänför sig till samma år som sparbeloppet. I avsaknad av en sådan bestämmelse skulle avräkning kunna ske mot t. ex. tidigare restförda skatter. Karaktären av sparande skulle i sådant fall gå förlorad.

Slutligen anser RSV att i lagen bör finnas en bestämmelse som anger att bestämmelserna i uppbördslagen i övrigt är tillämpliga.

E. Allmänt

Sparandet är avsett att träda i kraft den 1 september 1989. Debiteringen av sparbeloppet skall därför ske med en och en tredjedels procent av den slutliga skatten vid 1990 års taxering. Den slutliga skatten kan emellertid hänföra sig till inkomster för tiden före den 1 september. Sparandet kan följaktligen i ett sådant fall få en retroaktiv effekt.

Det är emellertid svårt att komma ifrån denna retroaktiva effekt. I och för sig skulle det vara mera riktigt att ta ut fyra procent av den del av skatten som hänför sig till inkomster intjänade efter den 1 september. En sådan ordning förutsätter emellertid att uppgifter finns om hur inkomsterna är fördelade under beskattningsåret. Dessa uppgifter saknas. Att begära en redovisning från arbetsgivarna hur lönen fördelar sig på kalendermånad synes vara en omöjlig väg. Denna lösning kan inte förordas.

En annan tänkbar lösning är att låta det tillägg som skall göras på den preliminära skatten under 1989 bli det definitiva sparbeloppet. Någon avstämning mot den slutliga skatten skulle alltså inte ske. Detta innebär

emellertid att den som har inkomster för vilka preliminärskatt inte betalas ej tvingas att spara. Preliminärskatteavdrag skall ju endast göras av huvudarbetsgivaren. De som undgår sparandet är således sådana som har stora biinkomster t. ex. av kapital. Lösningen kan följaktligen diskuteras från rättvisesynpunkt. Om man väljer denna lösning måste arbetsgivare som gör skatteavdrag i kontrolluppgiften ange hur stor del av avdraget som utgör sparande. En sådan skyldighet för arbetsgivare måste komma till uttryck i lagtext. Denna lösning innebär också att två olika system kommer att tillämpas för det tillfälliga sparandet, vilket medför problem från informationssynpunkt.

Givetvis kommer hanteringen av det tillfälliga sparandet att innebära merarbete för skatteförvaltningen och ta administrativa resurser i anspråk. Någon kostnadsberäkning har inte hunnit utföras.

Detta ärende har beslutats av undertecknad överdirektör. Vid den slutliga handläggningen har närvarit biträdande skattedirektör Björne Sjökvist, förredragande, adb-direktörerna Ragnar Öhrn och Bertil Olofson samt avdelningsdirektören Ellert Persson.

Lennart Grufberg

Björne Sjökvist

1988/89: FiU30
Bilaga 3
Riksskatteverkets
yttrande

Av utskottet föreslagen lagstiftning

Av utskottet framlagt lagförslag

1 Förslag till

Lag om tillfälligt sparande

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Tillfälligt sparande skall ske under den tid och på det sätt som anges i denna lag. Lagen gäller inte staten, kommun, landstingskommun och kyrklig kommun.

2 § Den för vilken avdrag för preliminär A-skatt skall göras under tiden den 1 september 1989 – den 31 december 1990 och den som skall betala preliminär B-skatt under tiden november 1989 – januari 1991 skall erlægga ett sparbelopp som motsvarar tre procent av skatten. I fråga om preliminär skatt för inkomståret 1990 är sparbeloppet tre procent endast av den del av skatten som svarar mot statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt och kommunal inkomstskatt.

Sparbelopp beräknas i helt kronor, varvid öretal bortfaller.

3 § Den som påförs slutlig skatt vid 1991 års taxering skall erlægga ett sparbelopp som motsvarar tre procent av skatten till den del den svarar mot statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt och kommunal inkomstskatt. Sparbeloppet skall påföras vid sidan av den slutliga skatten. Därvid skall sparbelopp enligt 2 § för motsvarande tid avräknas.

Har taxering skett för ett beskattningsår som omfattar mer än tolv månader, skall sparbelopp erläggas endast med vad som motsvarar tolv månader.

4 § Sparbelopp som har erlagts av den skattskyldige skall återbetalas senast den 30 april tredje året efter inkomståret. Återbetaining skall dock ske endast om beloppet uppgår till minst tjugofem kronor.

Om rätten till sparbelopp övergår genom arv, testamente eller bodelning med anledning av makes död eller om det annars finns synnerliga skäl får beloppet återbetalas tidigare än som anges i första stycket.

5 § På sparbelopp som återbetalas skall lämnas en årlig ränta som skall betalas ut vid återbetalningen av sparbeloppet.

Räntan beräknas på den del av sparbelopp avseende inkomståret 1989 som inte överstiger 1 000 kronor och på den del av sparbelopp avseende inkomståret 1990 som inte överstiger 3 000 kronor efter en räntesats om sju procent. På övrig del beräknas räntan efter en räntesats om tre och en halv procent.

På sparbelopp som avser inkomståret 1989 beräknas räntan från utgången av 1989 till och med utgången av den månad då beloppet betalas ut. Erläggs sparbeloppet efter den 18 januari 1990 beräknas räntan dock från utgången av den månad då beloppet erlades.

På sparbelopp som avser inkomståret 1990 beräknas räntan från utgången av 1991 till och med utgången av den månad då beloppet betalas ut. Erläggs sparbeloppet efter den 18 april 1992 beräknas räntan dock från utgången av den månad då beloppet erlades.

Ränta lämnas i helt kronor, varvid öretal bortfaller. Räntan utgör inte skattepliktig inkomst.

6 § En fordran på sparbelopp och ränta får inte överlätas eller pantsättas innan den förfaller till betalning.

1988/89: FiU30

Bilaga 4

Utskottets
lagförslag

Preliminär skatt och sparbelopp som erlagts för inkomståret 1990 skall anses i första hand utgöra betalning av den för samma år påförda slutliga skatten.

Om ett sparbelopp som avser inkomståret 1990 tillkommer någon mot vilken det allmänna har en fordran på preliminär eller slutlig skatt eller kvarskatteavgift som avser samma år, får från vad som skall betalas ut enligt denna lag avräknas så mycket som kan gå till betalning av fordringen och den restavgift som belöper på denna.

7 § I fråga om bestämmande, uppbörd och indrivning av sparbelopp gäller bestämmelserna i uppbördslagen (1953:272) i tillämpliga delar.

På sparbelopp avseende inkomståret 1990 som har erlagts enligt 2 § skall lämnas ränta motsvarande ö-skatte ränta enligt bestämmelserna i 69 § 1 mom. uppbördslagen. Räntan skall betalas ut vid återbetalningen av sparbeloppet.

8 § Den som till ledning vid 1990 års taxering är skyldig att lämna kontrolluppgift enligt 37 § 1 mom. taxeringslagen (1956:623) skall, om avdrag för erläggande av sparbelopp har gjorts, i kontrolluppgiften särskilt ange sparbeloppet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977: 306) om dryckesskatt

Härigenom föreskrivs att 10 och 11 §§ lagen (1977: 306) om dryckesskatt¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §²

Skatten på spritdrycker och vin utgår med en grundavgift och en procentavgift, om annat inte sägs i femte stycket.

Grundavgiften utgör per liter i fråga om

1. spritdrycker 1 krona 17 öre för varje hel volymprocent alkohol,
2. starkvin 17 kronor 50 öre,
3. lättvin med en alkoholhalt över 7 volymprocent 7 kronor,

4. annat lättvin 9 kronor 50 öre.

Grundavgiften utgör per liter i fråga om

1. spritdrycker 1 krona 24 öre för varje hel volymprocent alkohol,
2. starkvin 19 kronor 25 öre,
3. lättvin med en alkoholhalt över 7 volymprocent 7 kronor 70 öre,

4. annat lättvin 10 kronor 35 öre.

Procentavgiften utgör för spritdrycker 60 procent och för vin 39 procent av detaljhandelspriset.

Med detaljhandelspriset förstås det pris som detaljhandelsbolaget tillämpar vid försäljning över disk, exklusive beloppet av pant och skatt enligt lagen (1968: 430) om mervärdeskatt.

För lättvin med en alkoholhalt av högst 7 volymprocent utgår dock ingen procentavgift.

11 §³

Skatten på malt- och läskedrycker utgår per liter med

- 2 kronor 20 öre för öl,
- 9 kronor 50 öre för starköl,
- 40 öre för kolsyrad läskedryck,
- 20 öre för annan läskedryck.

Skatten på malt- och läskedrycker utgår per liter med

- 2 kronor 20 öre för öl,
- 10 kronor 35 öre för starköl,
- 40 öre för kolsyrad läskedryck,
- 20 öre för annan läskedryck.

Denna lag träder i kraft den 9 juni 1989.

¹ Lagen omtryckt 1984: 158.

² Senaste lydelse 1988: 114.

³ Senaste lydelse 1988: 114.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1961:394) om tobaksskatt

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1961:394) om tobaksskatt¹ skall ha följande lydelse.

2 §²

Nuvarande lydelse.

För tobaksvara utgår skatten med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

Varuslag	Vikt för 1 st. gram	Belopp för	
		1 st. öre	1 kg kr.
Cigarrer och cigariller			
grupp I	t. o. m. 1,7	13,5	
" II	över 1,7 t. o. m. 3,0	18,0	
" III	" 3,0 " 5,0	21,5	
" IV	" 5,0	30,0	
Cigaretter			
grupp I	t. o. m. 0,85	39	
" II	över 0,85 t. o. m. 1,20	46	
" III	" 1,20 " 1,55	51	
" IV	" 1,55 " 1,90	56	
" V	" 1,90	60	
Röktobak			140:—
Tuggtobak			45:—
Snus			25:—

Föreslagen lydelse

För tobaksvara utgår skatten med nedan angivna, i förhållande till varans myckenhet bestämda belopp, nämligen:

Varuslag	Vikt för 1 st. gram	Belopp för	
		1 st. öre	1 kg kr.
Cigarrer och cigariller			
grupp I	t. o. m. 1,7	13,5	
" II	över 1,7 t. o. m. 3,0	18,0	
" III	" 3,0 " 5,0	21,5	
" IV	" 5,0	30,0	
Cigaretter			
grupp I	t. o. m. 0,85	44	
" II	över 0,85 t. o. m. 1,20	51	
" III	" 1,20 " 1,55	56	
" IV	" 1,55 " 1,90	61	
" V	" 1,90	65	
Röktobak			155:—
Tuggtobak			50:—
Snus			28:—

Denna lag träder i kraft den 9 juni 1989.

¹ Lagen omtryckt 1984:155.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1975:141.

² Senaste lydelse 1988:353.

4 Förslag till

Lag om ändring i tulltaxelagen (1987: 1068)

Härigenom föreskrivs att 22 och 24 kap. tulltaxelagen (1987: 1068)¹ skall ha följande lydelse.

22 kap. Drycker, sprit och ättika²

Nuvarande lydelse

Anm. För spritdrycker, vin eller starköl, som införs i den ordning som anges i 18 § 3, 4, 6 eller 7 lagen (1977: 293) om handel med drycker, utgår, om tullfrihet inte åtnjuts, tull med följande belopp per liter:

Spritdrycker enligt tulltaxenr 22.08 190:—

Vin:

musserande eller med en alkoholhalt överstigande 15 volymprocent 56:—

ej musserande, med en alkoholhalt överstigande 7 men inte 15 volymprocent 28:—

ej musserande, med en alkoholhalt om högst 7 volymprocent 13:—

Starköl 13:—

Tullsats som anges ovan tillämpas även när tullskyldighet föreligger enligt 81 eller 82 § tullagen (1987: 1065).

Föreslagen lydelse

Anm. För spritdrycker, vin eller starköl, som införs i den ordning som anges i 18 § 3, 4, 6 eller 7 lagen (1977: 293) om handel med drycker, utgår, om tullfrihet inte åtnjuts, tull med följande belopp per liter:

Spritdrycker enligt tulltaxenr 22.08 200:—

Vin:

musserande eller med en alkoholhalt överstigande 15 volymprocent 62:—

ej musserande, med en alkoholhalt överstigande 7 men inte 15 volymprocent 30:—

ej musserande, med en alkoholhalt om högst 7 volymprocent 15:—

Starköl 15:—

Tullsats som anges ovan tillämpas även när tullskyldighet föreligger enligt 81 eller 82 § tullagen (1987: 1065).

¹ Lagen omtryckt 1987: 1186.

² Senaste lydelse 1988: 115.

Nuvarande lydelse

Bilaga 4

Utskottets

lagförslag

Anm. För tobaksvaror som införs i den ordning som avses i 1 § andra stycket lagen (1961: 394) om tobaksskatt eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 13 § andra punkten lagen (1987: 1069) om tullfrihet m. m. utgår, om tullfrihet inte åtnjuts, tull med följande belopp:

Cigarrer och cigariller:

vikt högst 3 g per styck	22 öre per styck
--------------------------------	------------------

vikt högre än 3 g per styck	42 öre per styck
-----------------------------------	------------------

Cigaretter:

vikt högst 0,85 g per styck	48 öre per styck
-----------------------------------	------------------

vikt högre än 0,85 men högst 1,20 g per styck .	57 öre per styck
---	------------------

vikt högre än 1,20 g per styck	64 öre per styck
--------------------------------------	------------------

Andra slag av färdiga tobaksvaror	175:— per kg
---	--------------

Tullsats som anges ovan tillämpas även när tullskyldighet föreligger enligt 81 eller 82 § tullagen (1987: 1065).

Föreslagen lydelse

Anm. För tobaksvaror som införs i den ordning som avses i 1 § andra stycket lagen (1961: 394) om tobaksskatt eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 13 § andra punkten lagen (1987: 1069) om tullfrihet m. m. utgår, om tullfrihet inte åtnjuts, tull med följande belopp:

Cigarrer och cigariller:

vikt högst 3 g per styck	22 öre per styck
--------------------------------	------------------

vikt högre än 3 g per styck	42 öre per styck
-----------------------------------	------------------

Cigaretter:

vikt högst 0,85 g per styck	55 öre per styck
-----------------------------------	------------------

vikt högre än 0,85 men högst 1,20 g per styck .	63 öre per styck
---	------------------

vikt högre än 1,20 g per styck	70 öre per styck
--------------------------------------	------------------

Andra slag av färdiga tobaksvaror	192:— per kg
---	--------------

Tullsats som anges ovan tillämpas även när tullskyldighet föreligger enligt 81 eller 82 § tullagen (1987: 1065).

Denna lag träder i kraft den 9 juni 1989.

³ Senaste lydelse 1988: 354.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1957:262) om allmän energiskatt

Härigenom föreskrivs att 14 § och bilaga 1 till lagen (1957:262) om allmän energiskatt skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

14 §

Skatten utgår med 6,2 öre per kilowattimme för elektrisk kraft som förbrukas i kommuner som anges i bilaga 2 till denna lag och med 7,2 öre per kilowattimme i övriga fall. I fråga om sådan kraft som förbrukas i industriell verksamhet utgår dock skatten med 5 öre per kilowattimme.

Skatten utgår med 8,2 öre per kilowattimme för elektrisk kraft som förbrukas i kommuner som anges i bilaga 2 till denna lag och med 9,2 öre per kilowattimme i övriga fall. I fråga om sådan kraft som förbrukas i industriell verksamhet utgår dock skatten med 7 öre per kilowattimme.

Bilaga 1 till lagen (1957:262) om allmän energiskatt

Nuvarande lydelse

Förteckning över vissa bränslen för vilka allmän energiskatt skall erläggas.

Tulltaxenr	Bränsle	Skattesats
ur 27.01, ur 27.02 eller ur 27.04 ur 27.10	Kolbränslen	400 kr. per ton
ur 27.10	Fotogen med tillsats som möjliggör drift av snabbgående dieselmotor	860 kr. per m ³
ur 27.10	Motorbrännolja, eldningsolja och bunkerolja	860 kr. per m ³
ur 27.11	Naturgas	308 kr. per 1 000 m ³
ur 27.11 eller 38.23	Gasol som används för a) motordrift b) annat ändamål än motordrift	92 öre per liter 185 kr. per ton
Anm. Skatten på olja beräknas efter varans fakturerade volym. Kan skatten inte beräknas på sådant sätt eller sker faktureringen annorledes än enligt vedertagna grunder, får beskattningsmyndigheten fastställa grunder för beräkning av volymen.		

Förteckning över vissa bränslen för vilka allmän energiskatt skall erläggas.

Tulltaxenr	Bränsle	Skattesats
ur 27.01, ur 27.02 eller ur 27.04 ur 27.10	Kolbränslen	450 kr. per ton
ur 27.10	Fotogen med tillsats som möjliggör drift av snabbgående dieselmotor	960 kr. per m ³
ur 27.10	Motorbrännolja, eldningsolja och bunkerolja	960 kr. per m ³
ur 27.11 ur 27.11 eller 38.23	Naturgas	350 kr. per 1 000 m ³
	Gasol som används för	
	a) motordrift	92 öre per liter
	b) annat ändamål än motordrift	210 kr. per ton
	Anm. Skatten på oljor beräknas efter va- rans fakturerade volym. Kan skatten inte beräknas på sådant sätt eller sker faktureringen annorledes än enligt vedertagna grunder, får beskattnings- myndigheten fastställa grunder för be- räkning av volymen.	

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Den nya skattesatsen för elektrisk kraft tillämpas för energiförbrukning-
en efter utgången av juni 1989. Om mätaravläsning görs under tiden den
23 juni—den 7 juli 1989 gäller den nya skattesatsen för tiden efter mätar-
avläsningen. Görs inte mätaravläsning eller görs den i endast begränsad
omfattning, tillämpas den nya skattesatsen för energiförbrukningen från
och med den 1 juli 1989, varvid skatten beräknas efter skälig grund. Som
mätaravläsning godtas även avläsning som enligt tillämpade rutiner görs
av förbrukaren.

6 Förslag till

Lag om viss tillfällig höjning av uttaget av statlig fastighetsskatt

Härigenom föreskrivs följande.

I stället för vad som därom föreskrivs i 3 § första stycket a och j lagen (1984: 1052) om statlig fastighetsskatt, skall underlaget för beräkningen av fastighetsskatten vid 1991 års taxering utgöras av hela taxeringsvärdet i fråga om hyreshusenhet som huvudsakligen består av lokaler och som är belägen i Uppsala eller Håbo kommun eller i annan kommun i Stockholms län än Norrtälje och Södertälje.

Vad som nu sagts gäller inte i fråga om fastighetsskatt för beskattningsår som har påbörjats före ikraftträdandet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Arbetsgivare skall betala arbetsmiljöavgift för ersättning som utges under perioden september 1989 – december 1990. Arbetsmiljöavgiften beräknas på det underlag som gäller för arbetsgivaravgift till folkpensioneringen enligt lagen (1981:691) om socialavgifter.

2 § Arbetsmiljöavgift utgår med 1,5 procent av avgiftsunderlaget och förs till en fond, benämnd arbetslivsfonden, vars tillgångar skall utgöra bidrag till arbetsgivare för

1. utgifter för rehabiliteringsåtgärder för anställda med långvarigt nedsett hälsa,

2. utgifter för åtgärder för att nedbringa anställdas sjukfrånvaro samt

3. utgifter för investeringar för bättre arbetsmiljö i den mån det inte enligt lag eller annan författning åligger arbetsgivaren att göra sådan investering.

I fråga om sjömän skall arbetsmiljöavgift beräknas efter den lägre procentsats som regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer årligen fastställer. Procentsatsen skall sättas ned enligt de grunder som anges i 2 kap. 2 § andra stycket lagen (1981:691) om socialavgifter.

3 § Arbetslivsfonden förvaltas enligt grunder som riksdagen fastställer särskilt.

4 § I fråga om arbetsmiljöavgift gäller bestämmelserna i 2 kap. 6 § och 5 kap. lagen (1981:691) om socialavgifter samt vad som i nedan angivna författningar är föreskrivet i fråga om avgifter enligt nämnda lag:

1. kommunalskattelagen (1928:370)

2. taxeringslagen (1956:623)

3. skattebrottslagen (1971:69)

4. lagen (1971:1072) om förmånsberättigade skattefordringar m. m.

5 § I årsuppgift som avses i 11 § lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare skall en arbetsgivare för utgiftsåret 1989 – utöver de uppgifter som skall lämnas enligt 12 § första stycket nämnda lag – uppge hur stor andel av beloppen som avser tid före respektive efter utgången av augusti 1989.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Influtna fondmedel förs tills vidare till ett särskilt konto hos riksgäldskontoret.

8 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1981: 691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 § lagen (1981: 691) om socialavgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §¹

I denna lag ges bestämmelser om avgifter för finansiering av den allmänna försäkringen och vissa andra sociala ändamål.

Att denna lag tillämpas även i fråga om allmän löneavgift framgår av lagen (1982: 423) om allmän löneavgift.

Att denna lag tillämpas även i fråga om allmän löneavgift *och arbetsmiljöavgift* framgår av lagen (1982: 423) om allmän löneavgift *och lagen (1989: 000) om arbetsmiljöavgift*.

Om nedsättning av socialavgifter som regionalpolitiskt stöd finns särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Senaste lydelse 1982: 424.

9 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

1 §²

För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag med 5 820 kronor om året i enlighet med vad nedan närmare stadgas.

För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag med 6 720 kronor om året i enlighet med vad nedan närmare stadgas.

Allmänt barnbidrag skall utgå jämväl för här i riket bosatt barn, som icke är svensk medborgare, såframt barnet fostras av någon som är bosatt och mantalsskriven i riket eller ock barnet eller endera av dess föräldrar sedan minst sex månader vistas i riket.

En barn som lämnar Sverige skall fortfarande anses vara bosatt här, om utlandsvistelsen är avsedd att vara längst ett år. Medföljande barn till den som av en statlig arbetsgivare sänds till ett annat land för arbete för arbetsgivarens räkning, skall under utsändningstiden anses bosatta i Sverige. Medföljande barn till en svensk missionär eller präst, som i annat fall är anställd i utlandet, skall fortfarande anses bosatta här, om utlandsvistelsen är avsedd att vara längst tre år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

¹ Lagen omtryckt 1973: 449.

² Senaste lydelse 1986: 382.

10 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1986: 378) om förlängt barnbidrag

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1986: 378) om förlängt barnbidrag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

1 §¹

En elev i grundskolan har rätt till förlängt barnbidrag av allmänna medel med 485 kronor i månaden från och med kvartalet efter det under vilket eleven fyllt 16 år. Det samma gäller elever som deltar i motsvarande utbildning i same-skolan, en riksinternatskola eller en sådan fristående skola som avses i 9 kap. 1 eller 2 § skollagen (1985: 1100).

En elev i grundskolan har rätt till förlängt barnbidrag av allmänna medel med 560 kronor i månaden från och med kvartalet efter det under vilket eleven fyllt 16 år. Det samma gäller elever som deltar i motsvarande utbildning i same-skolan, en riksinternatskola eller en sådan fristående skola som avses i 9 kap. 1 eller 2 § skollagen (1985: 1100).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

¹ Senaste lydelse 1986: 383.

11 Förslag till

Lag om ändring i studiestödslagen (1973: 349)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 6 § studiestödslagen (1973: 349)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

3 kap.

6 §

Studiebidrag utgår med 485 kronor i månaden.

Studiebidrag utgår med 560 kronor i månaden.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

¹ Lagen omtryckt 1987: 303.

12 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1983: 890) om allemanssparande

Härigenom föreskrivs att 9 och 11 §§ lagen (1983: 890) om allemanssparande¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9§

De medel som sätts in på ett allemanssparkonto skall överföras från banken till riksgäldskontoret.

På de medel som satts in på ett allemanssparkonto utgår årlig ränta enligt en räntefot som motsvarar det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot.

På de medel som satts in på ett allemanssparkonto utgår årlig ränta som skall motsvara lägst det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot, *minskat med tre procentenheter. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vilken räntesats som vid varje tidpunkt skall gälla.*

11 §²

Antalet andelsägare i en allemansfond får inte överstiga 100 000.

Antalet andelsägare i en allemansfond får inte överstiga 150 000.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Lagen omtryckt 1986: 522.

² Senaste lydelse 1987: 1315.

13 Förslag¹ till

Lag om procentsats för uttag av avgift för åren 1990–1994
till försäkringen för tilläggspension²

Härigenom föreskrivs att det i 2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § lagen (1981:691) om socialavgifter nämnda avgiftsuttaget till försäkringen för tilläggspension skall utgöra 13,00 procent för åren 1990–1994.

¹ Likalydande med propositionens förslag.

² Senaste lag i ämnet 1988:714.

14 Förslag¹ till

Lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § lagen (1981:691) om socialavgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

2 kap.

1 §²

En arbetsgivare skall på det avgiftsunderlag som anges i 3—5 §§ för varje år betala

1. sjukförsäkringsavgift med 10,10 procent,
2. folkpensionsavgift med 9,45 procent, 2. folkpensionsavgift med 7,45 procent,
3. tilläggspensionsavgift efter den procentsats som anges i särskild lag,
4. delpensionsavgift med 0,50 procent,
5. barnomsorgsavgift med 2,20 procent,
6. arbetsskadeavgift med 0,90 procent,
7. arbetsmarknadsavgift med 2,16 procent,
8. arbetarskyddsavgift med 0,35 procent,
9. vuxenutbildningsavgift med 0,270 procent samt
10. lönegarantiavgift med 0,20 procent.

Arbetsgivare som avses i 1 kap. 2 § andra stycket skall dock betala endast tilläggspensionsavgift.

Staten betalar inte arbetsskadeavgift.

3 kap.

1 §³

En försäkrad som avses i 1 kap. 2 § skall på det avgiftsunderlag som anges i 3—5 §§ för varje år betala

1. sjukförsäkringsavgift med 9,60 procent,
2. folkpensionsavgift med 9,45 procent, 2. folkpensionsavgift med 7,45 procent,
3. tilläggspensionsavgift efter den procentsats som anges i särskild lag,
4. delpensionsavgift med 0,50 procent,
5. barnomsorgsavgift med 2,20 procent,
6. arbetsskadeavgift med 0,90 procent samt
7. arbetarskyddsavgift med 0,20 procent.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om avgifter som avser tid före ikraftträdandet.

¹ Likalydande med propositionens förslag.

² Senaste lydelse 1987:266.

³ Senaste lydelse 1987:266.

15 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden

Härigenom föreskrivs att 15 a och 35 §§ lagen (1983:1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 a §¹

En fondstyrelse får förvärva fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt för att bereda styrelsen lokaler för verksamheten eller för att bereda bostad åt någon som är anställd hos fondstyrelsen.

En styrelse får dessutom, för att tillgodose kravet på en ändamålsenlig förvaltning av de medel som styrelsen förvaltar, själv eller genom bolag som i sin helhet innehas av fondstyrelsen eller flera fondstyrelser gemensamt

1. förvärva och till nyttjande upplåta fast egendom eller tomträtt samt
2. förvärva *samtliga* aktier i ett bolag som har till ändamål att äga eller förvalta sådan egendom (fastighetsbolag).

2. förvärva aktier i ett bolag som har till ändamål att äga eller förvalta sådan egendom (fastighetsbolag).

Det sammanlagda värdet av varje fondstyrelses innehav av tillgångar som förvärvats enligt andra stycket får uppgå till belopp som motsvarar högst fem procent av det totala anskaffningsvärdet av de tillgångar som styrelsen förvaltar. Vid beräkningen skall tillgångar som förvärvats enligt 1 tas upp till anskaffningskostnaden och tillgångar som förvärvats enligt 2 till den andel av anskaffningskostnaderna för fastigheterna i bolaget som motsvarar styrelsens innehav av aktier i bolaget.

35 §²

Fjärde och femte fondstyrelserna får placera de medel som styrelserna förvaltar

1. i aktier i svenska aktiebolag *med undantag av aktiebolag som driver bank- eller försäkringsrörelse,*

2. i standardiserade köp- och sälloptioner avseende aktier i *sådana* aktiebolag *som avses i 1,*

3. i sådana konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning som har utfärdats av aktiebolag *som avses i 1,*

4. i aktier i utländska aktiebolag samt i sådana konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med

1. i aktier i svenska aktiebolag.

2. i standardiserade köp- och sälloptioner avseende aktier i *svenska* aktiebolag,

3. i sådana konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning som har utfärdats av *svenska* aktiebolag,

4. i aktier i utländska aktiebolag *eller andelar i utländska aktiefonder* samt i sådana konvertibla skul-

¹ Senaste lydelse 1988: 1545.

² Senaste lydelse 1988: 747

optionsrätt till nyteckning som har utfärdats av utländska aktiebolag,

debrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning som har utfärdats av utländska aktiebolag,

5. som riskkapital i svenska ekonomiska föreningar samt

6. i andelar i svenska kommanditbolag.

Fondstyrelserna får inte förvärva värdepapper enligt första stycket 4 i sådan omfattning att värdepapprens sammanlagda värde kommer att överstiga *en* procent av värdet av de medel som respektive styrelse förvaltar.

Fondstyrelserna får inte förvärva värdepapper enligt första stycket 4 i sådan omfattning att värdepapprens sammanlagda värde kommer att överstiga *tio* procent av värdet av de medel som respektive styrelse förvaltar.

Allmänna pensionsfonden får inte vara komplementär i ett kommanditbolag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Sammanfattning	1
Inledning	3
Propositionernas förslag	10
Motionsyrkandena	13
Propositionen	32
Motionerna	35
Utskottet	45
Den ekonomiska politiken	45
Internationell bakgrund	45
Utvecklingen i Sverige	47
Stabiliseringspolitikens allmänna inriktning	51
Stabiliseringspolitiska åtgärder	55
Höjning av mervärdeskatten	55
Tillfälligt obligatoriskt sparande	55
Alkoholskatt	60
Tobaksskatt	61
Energiskatt	61
Uranskatt	63
Övriga indirekta skatter	63
Allmän löneavgift	64
Tillfällig investeringsavgift och tillfälligt höjd fastighetsskatt i Stockholm – Uppsala-området	66
Arbetsmiljöavgift	70
Vinstindragningar från företag	72
Prisstopp	73
Övriga ekonomisk-politiska åtgärder	73
Omsättningsskatt på aktier	73
Inkomstskatten	74
Avdrag för pensionärer	75
Mjölksubventioner	75
Barnbidrag	76
Stimulanser av hushållssparandet	78
Övrigt	79
Sammanfattning av riktlinjerna för den ekonomiska politiken	79
Målför den ekonomiska politiken	82
Penningpolitiken	83
Statsskuldspolitiken	83
Allemanssparandet	84
Kredit- och valutapolitiken	85
Restriktivare kreditgivning	86
De allmänna riktlinjerna för budgetregleringen	87
Övriga frågor	88
Förnyelse av offentlig sektor	88
Avgiftsuttag till ATP och folkpensioneringen	94
Barnomsorg	96
Inledning	96
Vårdnadsbidrag	96
Statsbidrag till barnomsorgen	96
Skolbarnomsorgen	99
Äldreomsorg och pensionsförmåner m. m.	99
Allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser	101
Arbetsmarknadspolitik	102
Anpassningar inom bostadsstödet	105

Inledning	105
Anpassningar inom bostadsstödet för år 1990	105
Vissa skattefrågor	107
Differentierad mervärdeskatt	107
Ny skatteklass för öl	107
Skattefri försäljning	108
Statlig personalpolitik	108
Statlig kompetensförsörjning	108
Finansiering av de statliga kompletteringspensionerna	109
Det statliga arbetsgivarinträdet	109
Trygghetsåtgärder för statsanställda	111
Utformningen av kompletteringspropositionen	111
Täckning av merkostnader för löner och pensioner	112
Finansfullmakten och årsbokslut för staten m. m.	112
Hemställan	113

Reservationer

1. Tillfälligt obligatoriskt sparande (mom. 2) (m, fp)	121
2. Tillfälligt obligatoriskt sparande (mom. 2) (vpk, mp)	122
3. Alkoholskatt (mom. 3) (fp, c)	122
4. Alkoholskatt (mom. 3) (mp)	123
5. Alkoholskatt (mom. 3, motiveringen) (m)	124
6. Alkoholskatt (mom. 3, motiveringen) (vpk)	124
7. Tobaksskatt (mom. 4) (fp, vpk)	125
8. Tobaksskatt (mom. 4) (mp)	125
9. Tobaksskatt (mom. 4, motiveringen) (m)	126
10. Energiskatt (mom. 5 a och b) (m, fp)	127
11. Energiskatt (mom. 5) (vpk)	127
12. Energiskatt (mom. 5 a och b) (mp)	128
13. Uranskatt (mom. 6) (m, fp)	129
14. Reklamskatt (mom. 7) (mp)	129
15. Miljöavgifter, kollektivtrafikavgift och förpackningsskatt (mom. 8) (mp)	130
16. Allmän löneavgift (mom. 9, motiveringen) (m, fp)	131
17. Allmän löneavgift (mom. 9, motiveringen) (mp)	131
18. Särskilda åtgärder inom Stockholmsområdet (mom. 11, motiveringen) (m, fp)	132
19. Särskilda åtgärder inom Stockholmsområdet (mom. 11, motiveringen) (mp)	132
20. Nedsättning av arbetsgivaravgifterna (mom. 12) (mp)	133
21. En tillfällig fastighetsskatt (mom. 13) (m, fp)	133
22. En tillfällig fastighetsskatt (mom. 13) (mp)	135
23. Arbetsmiljöavgift (mom. 14) (m, fp)	135
24. Arbetsmiljöavgift (mom. 14) (mp)	136
25. Arbetsmiljöavgift (mom. 14, motiveringen) (vpk)	136
26. Vinstindragningar från företag (mom. 15) (vpk)	136
27. Vinstindragningar från företag (mom. 15, motiveringen) (m, fp, c)	137
28. Prisstopp (mom. 16) (vpk)	137
29. Prisstopp (mom. 16, motiveringen) (m, fp, c)	138
30. Omsättningsskatt på aktier (mom. 17) (m, fp)	138
31. Omsättningsskatt på aktier (mom. 17) (c)	139
32. Inkomstskatten (mom. 18) (m)	139

33. Inkomstskatten (mom. 18) (fp)	140
34. Inkomstskatten (mom. 18) (c)	141
35. Inkomstskatten (mom. 18) (vpk)	141
36. Inkomstskatten (mom. 18 motiveringen) (mp)	142
37. Avdrag för pensionärer (mom. 19) (m)	142
38. Avdrag för pensionärer (mom. 19) (fp)	143
39. Mjölksubventioner (mom. 20 b) (m)	143
40. Mjölksubventioner (mom. 20 b. motiveringen) (vpk)	144
41. Barnbidrag m. m. (mom. 21) (m)	144
42. Barnbidrag m. m. (mom. 21) (fp)	145
43. Barnbidrag m. m. (mom. 21) (vpk)	145
44. Stimulanser av hushållssparande (mom. 22) (m, fp)	146
45. Stimulanser av hushållssparande (mom. 22) (c)	147
46. De indirekta skatternas inverkan på basbeloppet (mom. 23) (mp). ..	147
47. De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken (mom. 24) (m, fp)	148
48. De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken (mom. 24) (c)	156
49. De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken (mom. 24) (vpk)	159
50. De allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken (mom. 24) (mp)	162
51. Mål för den ekonomiska politiken (mom. 25) (m)	165
52. Mål för den ekonomiska politiken (mom. 25 motiveringen) (mp). ..	166
53. Statsskuldspolitiken (mom. 26 a) (m)	166
54. Statsskuldspolitiken (mom. 26 a) (fp)	167
55. Allemanssparandet (mom. 27) (fp, c, mp)	168
56. Kredit- och valutapolitiken (mom. 28) (m, fp)	168
57. Kredit- och valutapolitiken (mom. 28) (vpk)	169
58. Restriktivare kreditgivning (mom. 29) (c)	170
59. Restriktivare kreditgivning (mom. 29 motiveringen) (m, fp).	170
60. De allmänna riktlinjerna för budgetregleringen (mom. 30) (m). ..	171
61. De allmänna riktlinjerna för budgetregleringen (mom. 30) (fp) ..	172
62. De allmänna riktlinjerna för budgetregleringen (mom. 30) (c) ...	173
63. De allmänna riktlinjerna för budgetregleringen (mom. 30) (vpk) .	174
64. De allmänna riktlinjerna för budgetregleringen (mom. 30) (mp) .	175
65. Förnyelse av offentlig sektor (mom. 31) (m, fp)	175
66. Förnyelse av offentlig sektor (mom. 31) (c)	177
67. Förnyelse av offentlig sektor (mom. 31) (vpk)	179
68. Statliga myndigheters telefonservice (mom. 33) (s)	180
69. Avgiftsuttag till ATP och folkpensioneringen och bidrag till sociala avgifter (mom. 34) (m, c)	180
70. Avgiftsuttag till ATP och folkpensioneringen och bidrag till sociala avgifter (mom. 34) (vpk)	181
71. Avgiftsuttag till ATP och folkpensioneringen och bidrag till sociala avgifter (mom. 34) (mp)	182
72. Avgiftsuttag till ATP och folkpensioneringen och bidrag till sociala avgifter (mom. 34. motiveringen) (fp)	182
73. Vårnadsbidrag (mom. 35) (m, fp, c)	182
74. Statsbidrag till barnomsorgen (mom. 36) (m, fp, c)	184
75. Statsbidrag till barnomsorgen (mom. 36) (mp)	185
76. Statsbidrag till förlängt öppethållande m. m. (mom. 37) (m, c) ...	186
77. Formerna för barnomsorg (mom. 38) (vpk)	187
78. Skolbarnsomsorgen (mom. 39) (m, c)	187

79. Förbättrade pensionsförmåner (mom. 40) (vpk)	188
80. Förbättrade pensionsförmåner (mom. 40) (mp)	188
81. Undantagspensionärer (mom. 41) (m, fp, c, mp)	188
82. Kostnadsexplosionen inom socialförsäkringssystemet (mom. 42) (m, fp)	189
83. Äldreomsorgen (mom. 43) (m)	189
84. Äldreomsorgen (mom. 43) (c)	190
85. Allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser (mom. 44) (m, fp, c)	190
86. Allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser (mom. 44) (mp)	191
87. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 48) (m)	192
88. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 48) (c)	193
89. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 48) (vpk)	194
90. Asylsökandes rätt till arbete (mom. 49) (fp)	194
91. Behandlingsordningen av förslag om bostadsstöd (mom. 50) (s) ..	195
92. Utformningen av avdragsrätten för skuldräntor (mom. 51) (mp) ..	196
93. Den garanterade räntan vid ombyggnad (mom. 52) (mp)	197
94. Bastillägg för familjer (mom. 53) (mp)	197
95. Differentierad mervärdesskatt (mom. 54) (vpk)	198
96. Ny skatteklass för öl (mom. 55) (m)	199
97. Skattefri försäljning (mom. 56) (m)	199
98. Det statliga arbetsgivarinträdet (mom. 59) (fp, mp)	200
99. Det statliga arbetsgivarinträdet (mom. 59) (m)	200

Särskilda yttranden

1. Uranskatt (mom. 6) (vpk)	201
2. Uranskatt (mom. 6) (mp)	201
3. Miljöavgifter, kollektivtrafikavgift och förpackningsskatt (mom. 8) (vpk)	201
4. En tillfällig fastighetsskatt (mom. 13) (vpk)	202
5. Allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser (mom. 44) (vpk)	202
6. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 48) (fp)	202
7. Asylsökandes rätt till arbete (mom. 49) (m, mp)	203
8. Differentierad mervärdesskatt (mom. 54) (c)	203
9. Differentierad mervärdesskatt (mom. 54) (mp)	203
10. Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m. (mom. 62 a) (m)	203

Tabellförteckning

Tabell 1 Internationella förutsättningar	45
Tabell 2 Försörjningsbalans och nyckeltal	47
Tabell 3 Förslag till skattehöjningar fördelade på energislag	62

Bilagor

1. I propositionerna 1988/89: 150 och 151 framlagda lagförslag	204
2. Lagrådets yttrande	218
3. Riksskatteverkets yttrande	221
4. Utskottets lagförslag	226
Utskottens yttranden återfinns i bilagedel till betänkandet.	

Skatteutskottets yttrande

1988/89: SkU4y

Kompletteringspropositionen

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

Till finansutskottet

Inledning

Finansutskottet har berett bl. a. skatteutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1988/89: 150 (kompletteringspropositionen) jämte motioner. Skatteutskottet berörs bl. a. av de förslag i propositionen som gäller ett godkännande av riksdagen för vissa allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken såvitt avser skattepolitiken samt att riksdagen antar omedelbara höjningar av mervärdesskatten, dryckesskatten och tobaksskatten. Utskottet behandlar i det följande dessa frågor samt motionerna

1988/89: FiU:59 av Anna-Greta Leijon m. fl. (s),
1988/89: FiU:60 yrkandena 11 och 16–18 av Carl Bildt m. fl. (m),
1988/89: FiU:61 yrkandena 3, 4 (delvis), 5–7 och 11 (delvis) av Bengt Westerberg m. fl. (fp),
1988/89: FiU:62 yrkandena 7, 9 (delvis), 13–16, 18 och 21 av Olof Johansson m. fl. (c),
1988/89: FiU:63 yrkandena 9, 12, 13 och 15–17 av Lars Werner m. fl. (vpk),
1988/89: FiU:64 yrkandena 2, 6–17 och 30 av Inger Schörling m. fl. (mp),
1988/89: FiU:76 av Bo Lundgren m. fl. (m),
1988/89: FiU:82 av Håkan Hansson m. fl. (c),
1988/89: FiU:85 av Knut Wachtmeister och Bo Lundgren (båda m),
1988/89: FiU:88 yrkande 1 (delvis) av Sten Svensson m. fl. (m) och
1988/89: FiU:92 av Hans Göran Franck m. fl. (s).

Dessutom överlämnar utskottet med detta yttrande de under den allmänna motionstiden 1989 och till utskottet remitterade motionerna

1988/89: Sk444 yrkande 17 av Lars Werner m. fl. (vpk),
1988/89: Sk455 yrkande 14 och 15 av Inger Schörling m. fl. (mp),
1988/89: Sk615 av Bengt Silfverstrand m. fl. (s),
1988/89: Sk635 av Carl Frick m. fl. (mp),
1988/89: Sk641 av Rolf Clarkson m. fl. (m),
1988/89: Sk652 yrkande 3 av Claes Roxbergh m. fl. (mp),
1988/89: Sk653 av Daniel Tarschys m. fl. (fp),

1988/89: Sk660 yrkandena 1 – 3 av Carl Frick och Gösta Lyngå (båda mp),
1988/89: Sk674 yrkande 2 av Bengt Westerberg m. fl. (fp),
1988/89: Sk684 av Birger Schlaug (mp),
1988/89: Sk689 av Wiggo Komstedt och Karl-Gösta Svenson (båda m),
1988/89: Sk695 yrkande 2 av Inger Schörling m. fl. (mp) och
1988/89: Sk701 yrkande 2 av Bo Lundgren (m) och Karin Ahrlund (fp).

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

Med anledning av de skattefrågor som tagits upp i propositionen och motionerna får skatteutskottet anföra följande.

Pågående utredningar

Innan utskottet går in på förslagen i propositionen och motionerna och utskottets ställningstaganden vill utskottet lämna en kort redogörelse för det utredningsarbete som pågår för närvarande och som är av betydelse för bedömningen av hur de skatteförslag som väckts bör behandlas.

Kommittén (Fi 1987:07) med uppdrag att göra en översyn av inkomstskattesystemet (dir. 1987:29), RINK, arbetar med att åstadkomma ett mera rättvist och enkelt skattesystem som i förhållande till dagens innebär lägre skattesatser för den statliga inkomstskatten, en breddad skattebas genom minskade avdragsmöjligheter samt en mer enhetlig kapitalbeskattning som stimulerar till ökat sparande och minskad skuldsättning. Ett annat viktigt mål för kommitténs arbete är att åstadkomma ett regelsystem som blir bestående under lång tid.

Utredningen (Fi 1985:06) med uppdrag att göra en översyn av företagsbeskattningen (dir. 1985:30), URF, har till uppgift att åstadkomma en mer likformig beskattning av arbete och kapital och att analysera underlagen för vinstbeskattning och uttaget av arbetsgivaravgifter. Syftet är att bredda dessa underlag och göra dem sinsemellan likvärdiga för att man därigenom skall kunna skapa utrymme för sänkta skattesatser. Utredningen skall vidare föreslå de ändringar i skattereglerna som behövs för att stimulera kapitalet till en ökad rörlighet mellan olika företag och branscher. Även denna utredning skall vid utformningen av sina förslag beakta kraven på enkla, begripliga och permanenta regler.

De två nu nämnda kommittéerna kommer att presentera sina förslag inom kort. Avsikten är att reformen skall börja gälla från och med 1991 års inkomster.

Kommittén (Fi 1987:06) med uppdrag att utreda den indirekta beskattningens omfattning och utformning (dir. 1987:30 och 1988:34), KIS, skall undersöka positiva och negativa verkningar av en generell varu- och tjänstebeskattnings, utreda effekterna av en breddning av basen för mervärdeskatten och bedöma om det finns skäl att begränsa omfattningen av eller förändra övriga omsättningsskatter på varor och tjänster. En uppgift för kommittén är att pröva förutsättningarna för att inordna energiområdet under mervärdesbeskattningen och utforma ett förslag till ett nytt punkt-skattesystem som tillgodoser gällande energipolitiska mål. En annan uppgift för kommittén är att mot bakgrund av vad som tillämpas av flertalet EG-länder belysa för- och nackdelarna med att införa en lägre mervärde-

skatt på viss konsumtion, t. ex. livsmedel. Kommittén kommer att överlämna ett betänkande inom kort.

Kommittén (ME 1988:03) om ökad användning av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken (dir. 1988:04), MIA, har till uppgift att analysera förutsättningarna för och lämna förslag till miljöavgifter och andra ekonomiska styrmedel inom miljöskyddsområdet. Kommittén skall därvid lämna förslag till avgifts- och uppbördssystem bl. a. för utsläpp av svavelföreningar vid förbränning av olja. Även möjligheten att avgiftsbelägga bränslet skall undersökas.

MIA har redan lämnat vissa förslag avseende avgifter på svavel i olja och organiska klorföreningar från massaindustrin (SOU 1989:21) och kommer senare i år att avge ytterligare förslag om möjligheterna att införa miljöavgifter på svavel i andra bränslen samt på utsläpp av kväveoxider och koldioxid. Avsikten är att förslagen skall samordnas med skatteförslagen och att ett nytt skatte- och avgiftssystem skall kunna börja gälla den 1 januari 1991.

1988/89:FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

Skatteskalor m. m. för 1990 års inkomster

Propositionen

I propositionen framhålls att den statliga inkomstskatten bör sänkas 1990 genom förändringar av skatteskalan med ungefär samma inriktning och utformning som för innevarande år och att värdet av underskottsavdragen bör minskas i samma omfattning. Det betonas vidare att detta leder till ökade boendekostnader för egna hem och att boendekostnaderna i andra hus än egna hem bör öka i samma omfattning genom minskning av räntesubventionerna. Regeringen bör enligt propositionen förelägga riksdagen förslag om den närmare utformningen av 1990 års skatteskalor när avtalsförhandlingar har slutförts på en större del av arbetsmarknaden.

Motioner

I motion 60 (yrkande 16) av Carl Bildt m. fl. (m) yrkas att den kommande skattereformen påbörjas redan 1990 med kraftiga sänkningar i den statliga skatteskalan, kommunalt skattestopp och inflationskydd av skatteskalorna.

I motion 61 (yrkande 3) av Bengt Westerberg m. fl. (fp) föreslås också att den kommande skattereformen inleds redan 1990 med bl. a. en sänkning av marginalskatterna med 7–15 procentenheter, ett återinförande av inflationskyddade skatteskalor och en basbreddning i linje med vad som med relativ bred enighet kommer att föreslås av de olika skatteutredningarna.

Olof Johansson m. fl. (c) framhåller i motion 62 (yrkande 18, delvis) att de fortsatta marginalskattesänkningarna bör ske bl. a. som en successiv anpassning till en kommande skattereform. Motionärerna föreslår en skattekombi på 1 000 kr. — lika för alla skattebetalare — att utbetalas under 1990, en åtgärd som motionärerna anser vara motiverad även av stabiliserings- och arbetsmarknadspolitiska skäl.

Enligt motion 63 (yrkande 16) av Lars Werner m. fl. (vpk) gynnar en marginalskattesänkning i första hand de högavlönade och bidrar till att ytterligare snedvrider de rådande löne- och inkomstklyftorna. Motionärerna begär därför ett uttalande som går ut på att regeringen inte bör lägga fram något skatteförslag som innebär marginalskattesänkningar för högavlönade utan i stället införa en skatterabatt för de lägst avlönade 1989 och 1990.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

Utskottet

Utskottet har tidigare i vår behandlat olika motionsyrkanden avseende skatten för 1990 års inkomster (1988/89: SkU20). Enligt utskottet borde frågan om utformningen av 1990 års skatter anstå till dess resultatet av den pågående översynen av skattesystemet redovisats och möjligheterna att överblicka resultatet av de pågående löneförhandlingarna förbättrats. Utskottet utgick ifrån att regeringen därefter skulle komma att lägga fram förslag beträffande 1990 års skatter. Regeringens avsikter enligt propositionen ligger enligt utskottet väl i linje med vad utskottet förordat, och utskottet anser inte att någon omständighet förebragts som motiverar att ställning tas redan nu — innan utredningarna presenterat sina förslag och innan man kan till fullo överblicka utfallet av avtalsförhandlingarna — till en mera detaljerad utformning av skatten för nästa års inkomster. Utskottet finner det heller inte befogat att genomföra några nedsättningar beträffande skatten redan på årets inkomster. Utskottet biträder således propositionen i vad avser inriktningen av kommande förslag rörande skatterna för inkomsterna under år 1990 och avstyrker samtliga nu behandlade motionsyrkanden.

Höjning av dryckesskatten för alkoholhaltiga drycker och tobaksskatten

Propositionen

I propositionen framhålls att den ekonomiska politiken nu måste stramas åt för att dämpa tendenserna till överhettning och hålla nere pris- och kostnadsstegringarna. Åtgärderna bör enligt propositionen inriktas på att dämpa såväl den privata konsumtionen som löneglidningen i syfte att mildra trycket på produktionsresurser och frigöra utrymme för ökad export och ökade investeringar.

Som ett led i denna politik föreslås i propositionen att skatten på sprit, vin och starköl höjs så att priserna stiger med i genomsnitt ca 5 %. En sådan höjning är enligt propositionen motiverad även av alkoholpolitiska skäl. Ökningen av skatteintäkterna för statsverket på grund av höjningen är beräknad till 200 milj. kr. för helt år räknat.

Med hänvisning till bl. a. behovet av en ekonomisk åtstramning föreslås vidare i propositionen att skatten på cigaretter höjs med 5 öre per styck, på röktnobak med 15 kr. per kg och på snus med 3 kr. per kg. För cigaretter

beräknas höjningen innebära att priset stiger med ca 10 %. Merintäkterna för statsverket är beräknade till 500 milj. kr. för helt år räknat.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

Motioner

Bengt Westerberg m. fl. yrkar i motionerna FiU61 (yrkande 7) och Sk674 (yrkande 2) – den sistnämnda med hänvisning till motivering i motion So301 – att skatten på alkoholdrycker höjs så att priset stiger med ca 10 %. Ett liknande yrkande ställs i motion FiU62 (yrkande 7) av Olof Johansson m. fl. (c). I motionerna FiU64 (yrkande 16, delvis) av Inger Schörling m. fl. (mp) och Sk684 (yrkandena 2–4) av Birger Schlaug m. fl. (mp) yrkas att skatten höjs på sprit med 40 % och på vin och starköl med 20 %. Genomgående åberopas alkoholpolitiska skäl.

I motionerna FiU61 (yrkande 6) av Bengt Westerberg m. fl. (fp) och Sk653 av Daniel Tarshys m. fl. (fp) yrkas – i den sistnämnda motionen hänvisas till motivering i motion So482 – att skatten på tobaksvaror höjs så att eftersläpningen i prisutvecklingen från 1970-talet hämtas in. I den förstnämnda motionen anges att detta innebär att skatten på cigaretter bör höjas så att priset per paket stiger med 3 kr. I motion Sk444 (yrkande 17) av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas att skatten på tobaksvaror höjs så att priset stiger med 30 % och att höjningen också skall omfatta cigarrer och cigariller. Slutligen yrkar Inger Schörling m. fl. (mp) i motion FiU64 (yrkande 16, delvis) och Birger Schlaug (mp) i motion Sk684 (yrkande 1) att skatten på tobaksvaror höjs så att priset stiger med 40 %. Yrkandena motiveras genomgående med tobaksbrukets skadeverkningar på folkhälsan.

Vad särskilt gäller beskattningen av starköl innebär förslaget i propositionen att skatten höjs från 9,50 kr. per liter till 10,35 kr. per liter. I motion FiU76 av Bo Lundgren m. fl. (m) yrkas inrättande av en ny skatteklass med lägre skatt – i motionen föreslås 7,50 kr. per liter – för starköl med högst 3,6 viktprocent alkohol. Liknande förslag läggs fram i motionerna Sk615 av Bengt Silfverstrand m. fl. (s), Sk689 av Wiggo Komstedt och Karl-Gösta Svenson (båda m) och Sk701 (yrkande 2) av Karin Ahrlund (fp) och Bo Lundgren (m). Enligt motionärernas uppfattning skulle man härigenom stimulera konsumenter av starköl till att övergå till ett alkoholsvagare öl.

I motion Sk641 av Rolf Clarkson m. fl. (m) begärs ett tillkännagivande om att skattefri servering och försäljning av bl. a. alkoholdrycker bör medges ombord på fartyg i trafik mellan det svenska fastlandet och Gotland på samma sätt som gäller för trafiken till och från Åland. Härigenom skulle man enligt motionärerna uppnå bättre service ombord och fler avgångar.

Utskottet

Utskottet delar uppfattningen att en höjning av skatterna på alkohol- och tobaksvaror bör ingå bland de åtgärder som lämpligen bör användas för att uppnå en eftersträvad åtstramning av ekonomin. Utskottet vill dessutom betona att man av alkoholpolitiska och allmänt hälsopolitiska skäl med återkommande skattehöjningar bör hålla tillbaka konsumtionen på de ifrågavarande varugrupperna och få priset på dem att följa den allmänna pris-

utvecklingen. De i propositionen föreslagna höjningarna förefaller utskottet väl avvägda, och utskottet tillstyrker således propositionen i de aktuella delarna. Samtidigt avtyrker utskottet beträffande alkoholskatten motionerna FiU61, FiU62, FiU64, Sk674 och Sk684 samt beträffande tobaksskatten motionerna FiU61, FiU64, Sk444, Sk653 och Sk684 i berörda delar såvitt motionerna inte kan anses tillgodosedda.

Utskottet kan för sin del inte dela bedömningen att en sänkning av priset på ett svagare starköl automatiskt leder till att detta öl efterfrågas på bekostnad av vanligt starköl utan det kan i stället bli fråga om en ökning totalt sett av ölkonsumtionen, som redan uppvisar en oroande utveckling. Mot bakgrund härav och mot starkölets starka attraktionskraft hos ungdomar, som utskottet finner det angeläget att dämpa, avstyrker utskottet motionerna FiU76, Sk615, Sk689 och Sk701 yrkande 2.

Nu liksom tidigare finner utskottet vidare att skattefri servering och försäljning av alkoholdrycker, liksom skattefri försäljning av tobaksvaror och andra varor, bör förbehållas den internationella trafiken. Med det sagda avstyrker utskottet även motion Sk641.

Höjning av mervärdeskatten

Propositionen

I syfte att minska övrefterfrågan på varor och tjänster och strama åt ekonomin för att dämpa tendenserna till överhettning föreslås i propositionen en tidsbegränsad höjning av mervärdeskatten. Förslaget innebär att mervärdeskatten höjs med 2 procentenheter under perioden fr. o. m. den 1 juli 1989 t. o. m. den 31 december 1990.

Motioner

Samtliga oppositionspartier motsätter sig bifall till propositionen i denna del. Avslagsyrkandena återfinns i motionerna FiU60 (yrkande 11) av Carl Bildt m. fl. (m), FiU61 (yrkande 5) av Bengt Westerberg m. fl. (fp), FiU62 (yrkande 9, delvis) av Olof Johansson m. fl. (c), FiU63 (yrkande 9) av Lars Werner m. fl. (vpk) och FiU64 (yrkande 2) av Inger Schörling m. fl. (mp).

Utskottet

De grundläggande invändningar som i motionerna har riktats mot förslaget innebär att den föreslagna höjningen av mervärdeskatten leder till höjd inflation, höjt skattetryck och en felaktig fördelning. I en del av motionerna framhålls att en åtstramning eller andra åtgärder mot överhettningen i svensk ekonomi bör åstadkommas på annat sätt. Mot den kritik som samtliga oppositionspartier från sina utgångspunkter har riktat mot förslaget har företrädarna från regeringspartiet inte motsatt sig att propositionen avslås i denna del. Utskottet tillstyrker följaktligen avslagsyrkandena i de nämnda motionerna och avstyrker propositionen i berörd del.

Höjning av den allmänna löneavgiften

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

I propositionen aviseras en senare proposition om en höjning av den allmänna löneavgiften, vilket föranlett vissa motionsyrkanden. Propositionen har numera inkommit under beteckningen 1988/89: 151 och med anledning av den har ytterligare motioner väckts. Utskottet avser att senare avge ett yttrande även i det ärendet.

Tillfälligt sparande

Motionerna

I två motioner har förslag lagts fram om ett obligatoriskt sparande. Syftet är att uppnå en eftersträvad åtstramning av ekonomin på ett från fördelningssynpunkt fördelaktigt sätt.

I motion FiU59 av Anna-Greta Leijon m. fl. (s) föreslås att ett tillfälligt sådant sparande införs fr. o. m. september i år t. o. m. utgången av år 1990. Enligt motionen bör vidare sparandet uppgå till fyra procent av den preliminära skatten och knytas an till den preliminära skatteuppbörden. I samband med det slutliga fastställandet av skatten bör också det belopp fastställas som rätteligen skall sparas. Vidare bör föreskrivas att felande belopp skall betalas in i samband med fyllnadsinbetalning och att kvarskatteavgift annars påförs. Ränta bör utgå på sparat belopp och sparbeloppen bör vara bundna i två till tre år.

I motion FiU62 (yrkande 9, delvis) av Olof Johansson m. fl. (c) läggs också fram ett förslag till obligatoriskt sparande men med en något annorlunda utformning. Enligt den motionen bör sparandet uppgå till 2 % av bruttolönen eller – om den skattskyldige är rörelseidkare – 2 % av rörelseinkomsten. För löntagare bör gälla att arbetsgivaren drar hälften från löntagarens bruttolön och andra hälften betalar arbetsgivaren själv. Den sistnämnda delen bör utgöra en avdragsgill kostnad i rörelsen men inte belastas med sociala avgifter. De som betalar B-skatt betalar 2 % av inkomst av rörelse, varav hälften utgör avdragsgill kostnad i rörelsen. Betalningen samordnas med preliminärskatteinbetalningen. Ränta skall utgå på sparat belopp. Riksdagen eller, efter bemyndigande av riksdagen, regeringen beslutar om frisläpp av sparat belopp. Vid uttag skall det uttagna beloppet beskattas enligt en särskild skala.

Utskottet

Utskottet, som i det föregående inte tillstyrkt förslaget till höjd mervärdesskatt, vill för sin del ställa sig bakom tanken att kyla ned ekonomin genom ett tillfälligt, obligatoriskt sparande. En sådan åtstramningsåtgärd drabbar hushållen mindre hårt än en mervärdesskattehöjning eftersom sparandet efter en tid återgår till hushållen.

Som framhålls i båda motionerna bör ett sådant sparande sättas i kraft så snart som möjligt för att snabbt få till stånd en nödvändig neddragning av den nuvarande övrefterfrågan på varor och tjänster. Sparandet bör

vara tidsbegränsat eftersom dess syfte är att avhjälpa de nuvarande överhettningstendenserna i ekonomin.

Vad gäller sparkravets omfattning biträder utskottet tankarna i motion FiU59 och FiU62. Det får ankomma på finansutskottet att slutligt fastställa vilken nivå på sparandet som bör föreslås och även i övrigt den exakta utformningen av förslaget. På sparat belopp bör en ränta på lämplig nivå utgå.

I båda motionerna har man i övrigt valt att knyta an sparandet till systemet för skatteuppbörden. Detta förefaller utskottet att vara en riktig tanke och utskottet bedömer det lagförslag som lagts fram i motion FiU59 som genomförbart. I brist på annat underlag än motionerna och på den korta tid som stått till buds har utskottet dock inte kunnat göra någon mera ingående granskning av lagförslaget. Det får ankomma på finansutskottet att efter lagrådsgranskning göra en detaljbedömning av den föreslagna lagstiftningen.

Utskottet föreslår således att finansutskottet med anledning av motionerna FiU59 och FiU62 och med de ändringar som föranleds av det ovan anförda hemställer att riksdagen beslutar införa ett obligatoriskt sparande med angiven inriktning.

Investeringsavgift

Motioner

En annan åtgärd för att dämpa överhettningen som föreslås i några motioner är en särskild investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten. I samtliga dessa motioner föreslås att en sådan investeringsavgift skall utgå med 25 % av byggkostnaden för vissa byggen. I vissa andra hänseenden skiljer sig motionerna åt.

I motion FiU62 (yrkande 16) av Olof Johansson m. fl. (c) föreslås att investeringsavgiften skall belasta nyproduktion av lokaler och kontor. Vidare föreslås att avgiften skall uttas inom det område som benämns "Stockholm – Uppsala-korridoren".

Enligt motion FiU63 (yrkande 15) av Lars Werner m. fl. (vpk) bör avgiften tas ut på kostnaden för allt byggande utom bostäder och kommunal eller landstingskommunal service. Den bör vidare enligt motionärerna ges en regionalpolitisk profil och kunna differentieras i förhållande till graden av överhettning i andra områden. Byggverksamhet särskilt i Stockholms innerstad och bandet mot Arlanda bör träffas av avgiften.

I motion FiU64 (yrkande 17) av Inger Schörling m. fl. (mp) föreslås att avgiften skall tas ut på oprioriterade byggen i storstadsområdena. Motionärerna vill härigenom bl. a. prioritera bostadsbyggande.

Hans Göran Franck m. fl. (s) begär i motion FiU92 (delvis) förslag om bl. a. investeringsavgifter i ekonomiskt överhettade regioner. Motionärerna anser att denna åtgärd i kombination med vissa andra är bättre än de generella åtstramningsåtgärder som regeringen föreslagit och som enligt motionärerna drabbar människor med låga inkomster hårdast.

Utskottet vill erinra om att investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten har använts vid tre tillfällen sedan 1950-talet, senast under perioden den 23 maj – den 19 oktober 1977. Vid det senaste tillfället infördes den som ett led i en nödvändig åtstramning och för att dämpa den snabba kostnadsutvecklingen inom byggnadssektorn och frigöra resurser för industrins och bostadssektorns anspråk.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att överhettningen och bristen på arbetskraft är särskilt påtagliga i Storstockholmsområdet (Stockholms län exkl. Norrtälje). Förhållandena torde vara likartade inom Uppsalaområdet. Inom dessa regioner är det särskilt angeläget att sätta in åtgärder som dämpar tendenserna till överhettning och håller nere kostnadsstegringarna. Ett annat viktigt önskemål är att motverka regionala skillnader i den ekonomiska utvecklingen.

Mot den angivna bakgrunden vill utskottet bl. a. peka på den åtgärd som anvisats i de ovannämnda motionerna, nämligen att återinföra en investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten. För att frigöra resurser till bostadsbyggandet och underlätta för den viktiga offentliga vård- och servicesektorn bör dessa områden undantas från avgiften. Utskottet anser att möjligheten att införa en investeringsavgift med denna utformning bör undersökas närmare.

Enligt utskottets mening bör man alternativt undersöka förutsättningarna att genom förändringar i den statliga fastighetsskatten uppnå de eftersträfvade effekterna. För närvarande träffar fastighetsskatten hyreshus, småhus och bostadsbyggnader på lantbruk. Med hyreshus avses i detta sammanhang byggnader som är inrättade till bostad åt minst tre familjer eller till kontor, butik, hotell, restaurang eller liknande. Underlaget för fastighetsskatten är en tredjedel av byggnads- och markvärdet för småhus och hela taxeringsvärdet för övriga fastigheter utom för jordbruksfastigheter, där underlaget utgörs av hela byggnads- och tomtmarksvärdet. Utskottet har närmast i tankarna att höja skatteuttaget för andra fastigheter än sådana som används för bostadsändamål inom den berörda regionen.

Utskottet föreslår att finansutskottet som ett alternativ till den extra treprocentiga höjningen av löneavgiften i Storstockholmsområdet som föreslås i proposition 1988/89: 151 överväger dessa förslag och hemställer att riksdagen beslutar om åtstramningsåtgärder i enlighet med det anförda. Utskottet avstyrker motionerna i den mån de ej kan anses tillgodosedda med det sagda.

Grundavdrag för barn

Motion

I motionerna FiU60 (yrkande 18) återkommer Carl Bildt m. fl. (m) med en begäran om att regeringen skall lägga fram ett förslag om barnavdrag med 15 000 kr. Samma yrkande ställs i motion FiU88 (yrkande 1, delvis) av Sten Svensson m. fl. (m). Syftet är att göra skatteuttaget bättre anpassat till inkomsttagarnas försörjningsbörda.

Utskottet

Utskottet har under senare år vid upprepade tillfällen förhållit sig avvisande till motionsyrkanden om bl. a. grundavdrag för barn. Senast innevarande vår skedde detta med den enligt utskottets mening välgrundade motiveringen att det skulle vara förenat med svårigheter att via beskattningen söka kompensera barnfamiljer för deras kostnader utan att komma i konflikt med strävandena att uppnå enkelhet i deklarations- och taxeringsarbetet och att kostnader för barn är av sådan natur att de i första hand bör beaktas på annat sätt än genom avdrag vid beskattningen. Utskottet vidhåller sin uppfattning i denna fråga och avstyrker motionerna FiU60 och FiU88 i berörda delar.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

Pensionärer

Motioner

I motion FiU60 (yrkande 17) av Carl Bildt m. fl. (m) begärs att regeringen skall lägga fram förslag om att slopa avtrappningen av det extra avdraget mot förvärvsinkomster för pensionärer. I motion FiU61 (yrkande 11, delvis) av Bengt Westerberg m. fl. föreslås att man inför ett förvärvsavdrag för pensionärer med 10 000 kr. Syftet är att minska de marginaeffekter vid beskattningen som enligt motionärerna hindrar många pensionärer från att fortsätta med förvärvsarbete efter pensioneringen.

Utskottet

Riksdagen har under det senaste året beslutat om olika åtgärder för att minska de marginalskatte- och andra marginaeffektsproblem som avtrappningen av det extra avdraget medför. Bl. a. beslutades under hösten 1988 om ändringar av bestämmelserna för inkomst- och förmögenhetsprövningen av det extra avdraget och det kommunala bostadstillägget i syfte att mildra marginaeffekterna i vissa fall. Frågan om folkpensionärernas extra avdrag är för närvarande föremål för överväganden inom RINK, och mot bakgrund av att ett förslag är att vänta inom kort finns det enligt utskottets mening inte någon anledning att nu vidta några åtgärder med anledning av motionerna FiU60 och FiU61 i denna del. Utskottet avstyrker därför de ifrågavarande motionsyrkandena.

Skattefritt sparande på vissa konton m. m.

Motioner

I motion FiU61 (yrkande 4, delvis) av Bengt Westerberg m. fl. (fp) begärs i syfte att stimulera till ett ökat hushållssparande att regeringen skall lägga fram förslag om att införa ett långsiktigt bundet sparande i bank på samma villkor som pensionssparande. I samma syfte föreslås i motion FiU62 (yrkande 15) av Olof Johansson ett införande av personliga investeringskon-

ton. Systemet skulle bl. gå ut på att insatt belopp skulle befrias från skatt, avkastningen skulle vara skattefri och uttag för vissa ändamål skulle vara skattefria.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

Utskottet

Utskottet har vid upprepade tillfällen under senare år avstyrkt motioner om införande av olika former av konton med avdragsrätt för insatt belopp m. m. med hänvisning till det pågående arbetet med en översyn av skattelagstiftningen. Som tidigare nämnts väntas resultat av dessa överväganden under sommaren 1989. Utskottet finner inte anledning att nu frångå denna ståndpunkt utan avstyrker båda de aktuella motionsyrkandena.

Aktier m. m.

Motioner

I motionerna FiU85 av Knut Wachtmeister och Bo Lundgren (båda m) och FiU82 av Håkan Hansson m. fl. (c) yrkas att omsättningsskatten på värdepapper avskaffas fr. o. m. den 1 juli 1989. Även Olof Johansson m. fl. (c) anser att denna skatt bör avskaffas och begär i motion FiU62 (yrkande 21) att regeringen lägger fram förslag om en avveckling. Som skäl för yrkandena åberopas de negativa effekter som enligt motionärernas uppfattning omsättningsskatten på aktier m. m. haft på bl. a. penningmarknaden.

I syfte att stimulera ett ökat hushållssparande i aktier begärs i motion FiU61 (yrkande 4, delvis) att tvåårsregeln vid aktieförsäljningar avskaffas och att realisationsvinster och realisationsförluster skall behandlas symmetriskt med en skattepliktig vinst resp. förlust på 40 %. I motion FiU92 (delvis) av Hans Göran Franck m. fl. (s) föreslås däremot skärpta skatter på aktier och annan förmögenhet.

Utskottet

Utskottet har vid sin återkommande behandling av likartade yrkanden bl. a. framhållit att skattereglerna för aktier i allmänhet erbjuder avsevärda fördelar jämfört med vad som gäller för vanligt banksparande och att reglerna innebär att arbetsfria inkomster beskattas väsentligt förmånligare än arbetsinkomster. Detta är enligt utskottets uppfattning ett av de stora problem som ingår i de pågående övervägandena rörande den kommande skattereformen som syftar till att nedbringa marginalskatterna och samtidigt upprätthålla de fördelningspolitiska ambitionerna i skattelagstiftningen. Som utskottet framhållit vid sin tidigare behandling av motionsyrkanden på dessa områden är samtliga de frågor som tas upp i motionerna av den arten att de bör prövas i detta sammanhang. Några nya omständigheter som bör föranleda en annan bedömning har inte förekommit. Utskottet avstyrker alltså motionerna i nu angivna delar.

Vinstskatt

Motion

I motion FiU63 (yrkande 12) av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas införande av en engångsskatt på företagens likviditet med 10 miljarder kronor som enligt motionärerna bör användas till vård, omsorg, skola och kultur. Därutöver (yrkande 13) begärs i samma motion att regeringen lägger fram förslag om en permanent vinstskatt för de kommande budgetåren motsvarande 10 miljarder kronor.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

Utskottet

Utskottet vill erinra om att regeringen tidigare i år förslagit en vinstskatt som beräknas ge ökade skatteintäkter på 3,5 miljarder kr. Utskottet har nyligen tillstyrkt detta förslag (prop. 1988/89: 132, SkU33). Att nu besluta om ytterligare pålagor för företagen av en sådan omfattning som föreslås i motionen kan enligt utskottet inte komma i fråga. Med hänsyn härtill och då det inte finns anledning att avvika från sedvanlig budgetbehandling i fråga om de utgiftsändamål som motionärerna nämnt avstyrker utskottet motionen.

Mervärdeskatt på livsmedel

Motioner

I motionerna FiU62 (yrkande 18, delvis) av Olof Johansson m. fl. (c) och FiU63 (yrkande 17) av Lars Werner m. fl. (vpk) återkommer motionärerna med tidigare ställda krav om att slopa eller sänka mervärdeskatten på livsmedel.

Utskottet

Utskottet har vid sin återkommande behandling av denna fråga konsekvent motsatt sig ett slopande eller en sänkning av mervärdeskatten på livsmedel. Som framgår av den inledningsvisa redogörelsen över pågående utredningar är ämnet för närvarande föremål för överväganden inom KIS. I avvaktan på resultatet av KIS arbete, som väntas föreligga inom kort, bör enligt utskottets uppfattning ingen åtgärd med avssende på denna fråga beslutas av riksdagen och utskottet avstyrker därför motionerna FiU62 och FiU63 i dessa delar.

Uranskatt

Motion

I motion FiU62 (yrkande 13) av Olof Johansson m. fl. (c) yrkas införande av uranskatt motsvarande 1 öre per kWh insatt bränsle. I motion FiU64

(yrkande 10) av Inger Schörling m. fl. (m) begärs ett uttalande av riksdagen om att elskatten bör omvandlas till en skatt på energiråvaror. Yrkandet omfattar även vattenkraft.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

Utskottet

Enligt utskottets uppfattning skulle en beskattning av den primära energiråvaran för kärnkraftverk, uranet, innebära vissa fördelar. Ett motiv för en sådan beskattning är att man härigenom skulle träffa även svinn och överföringsförluster med skatten, vilket borde vara ägnat att stimulera till en höjning av verkningsgraden. Med det enstaka antal skattskyldiga man bör ha anledning att räkna med om en sådan ordning införs finner utskottet att skatteadministrativa skäl inte bör kunna anföras mot en beskattning av nämnt slag.

Enligt utskottets uppfattning finns det således anledning att skyndsamt utreda förutsättningarna för införande av en skatt på det uran som används i kärnkraftverk. Denna utredningsuppgift bör enligt utskottets mening anförtros åt kommittén om ökad användning av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken. Utskottet föreslår att finansutskottet hemställer att riksdagen som sin mening ger det nu anförda regeringen till känna. Detta innebär att utskottet delvis tillstyrker motion FiU62 i denna del. Utskottet avstyrker däremot yrkande 10 i motion FiU64 såvitt yrkandet inte kan anses tillgodosett.

Övriga energiskattefrågor

Motioner

I några motioner har yrkanden ställts som avser olika ändringar av energibeskattningen. Syftet är genomgående energipolitiskt och bl. a. vill man uppnå ett ökat energisparande.

I motion FiU62 (yrkande 14) av Olof Johansson m. fl. (c) yrkas att riksdagen beslutar om en likvärdig beskattning av fossila bränslen, oavsett om de används för el- eller värmeproduktion. I motion FiU64 av Inger Schörling m. fl. (mp) yrkas höjning av bensinskatten m. m. (yrkande 6), slopande av fordonsskatten och motsvarande höjning av bensinskatten (yrkande 7), höjning av skatten på olja och kol (yrkande 8), höjning av skatten på el (yrkande 9), höjning av skatten på industrigasol, naturgas och fartygsbränsle (yrkande 11), minskning av energiskattenedsättningen för energiintensiv industri (yrkande 12) och överföring av kilometerskatten till en skatt på bränslet (yrkande 30). Claes Roxbergh m. fl. (mp) yrkar i motion Sk652 (yrkande 3) en skatt på flygbränsle motsvarande 2:50 kr. per liter.

Utskottet

Skatt på elektrisk kraft utgår enligt lagen om allmän energiskatt i normalfallet med 7,2 öre per kilowattimme. Skatten för elektrisk kraft som förbrukas inom vissa i lagen angivna glesbygdskommuner, framför allt i de

nordliga delarna i landet, uppgår dock endast till 6,2 öre per kilowattimme. För kraft som förbrukas i industriell verksamhet är skattesatsen 5 öre per kilowattimme.

Därutöver utgår skatt på elektrisk kraft som produceras i vissa vattenkraftverk enligt lagen (1982: 1201) om skatt på viss elektrisk kraft. Vidare utgår en särskild skatt på elektrisk kraft som produceras i kärnkraftverk enligt lagen (1983: 1104) om särskild skatt för elektrisk kraft från kärnkraftverk.

Den senaste höjningen av energiskatten på el trädde i kraft den 1 december 1984 (prop. 1984/85: 45, SkU14). Sedan denna tidpunkt har skatten på andra energislag, t. ex. olja, kol och gasol, höjts i inte obetydlig omfattning. Under den förhållandevis långa perioden utan skattehöjningar har dock elen ändå utsatts för kraftiga prishöjningar.

Andra energiskatter uppgår för närvarande till följande nivåer. Olja beskattas med 860 kr. per m³ samt med en särskild skatt på 118 kr. per m³. För kolbränslen uppgår skatten till 400 kr. per ton och den särskilda skatten till tio kronor per ton. För naturgas är skatten 308 kr. per 1 000 m³. För motorgasol utgår skatt med 92 öre per liter och för industrigasol slutligen är skatten 185 kr. per ton.

Utskottet finner det av bl. a. energipolitiska — men också finanspolitiska — skäl motiverat att i avvaktan på en genomgripande skatteomläggning tillfälligt höja elskatten med 2 öre per kilowattimme. Höjningen bör vara generell och alltså omfatta all elektrisk kraft oberoende av nu gällande skattesats. Åtgärden skall också ses som ett led i en övergång till sänkt skatt på arbete — genom t. ex. sänkta marginalskatter och/eller skattereduktion — och höjd skatt på energi.

Av samma skäl bör enligt utskottets uppfattning vissa andra energiskattehöjningar genomföras nu. Utskottet föreslår att skatten på olja höjs med 100 kr. per m³ och att motsvarande höjning görs av skatten på kol, naturgas och gasol.

Regeringen har tidigare beslutat att den allmänna energiskatten för år 1989 vid industriell tillverkning skall begränsas så att den utgör högst 1,7 % av de tillverkade produkternas försäljningsvärde fritt fabrik. Utskottet anser att de nu förordade energiskattehöjningarna inte bör slå igenom för dessa företag. Regeringens beslut bör således inte ändras på denna punkt.

Höjningarna bör träda i kraft den 1 juli 1989. Utskottet beräknar att de tillsammans ger en ökning av skatteintäkterna med knappt 3 miljarder kronor. Det anförda innebär att utskottet delvis tillstyrker motion FiU64 yrkandena 8, 9 och 11.

Vidare instämmer utskottet i uppfattningen att en ökad likformighet bör eftersträvas när det gäller beskattningen av el från kraftvärmeverk resp. kondenskraftverk. Ett första steg i den riktningen kan vara att spillvärmen från kondenskraftverk beskattas på samma sätt som värmeproduktionen i kraftvärmeverk. Utskottet föreslår att finansutskottet med anledning av motion FiU62 yrkande 14 hemställer att riksdagen begär att regeringen skyndsamt skall lägga fram förslag härom.

Beträffande de övriga yrkandena i de nu berörda motionerna anser ut-

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

skottet att ett ståndpunktstagande bör anstå till dess att KIS presenterat sina förslag. Utskottet avstyrker således även dessa motioner.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

Övriga frågor

Motioner

Utöver de nämnda yrkandena på energiskatteområdet begärs i motion FiU64 (yrkande 13) av Inger Schörling m. fl. (mp) ett uttalande om att införa miljöavgifter på förorenade utsläpp. I samma motion (yrkande 14) yrkas införande av en förpackningsskatt på förpackningar av aluminium och plast. Likartade yrkanden ställs i motionerna Sk455 (yrkande 15) av Inger Schörling m. fl. (mp), Sk635 – med hänvisning till motivering i motion N264 – av Carl Frick (mp) och Sk660 (yrkandena 1–3) av Carl Frick och Gösta Lyngå (mp).

Slutligen yrkas i motionerna FiU64 (yrkande 15), Sk455 (yrkande 14) och Sk695 (yrkande 2) – alla motionerna väckta av Inger Schörling m. fl. (mp) – en fördubbling av reklamskatten. Motionärerna anser att reklamen delvis är orsak till den rådande överhettningen och att den innebär ett omfattande slöseri med papper.

Utskottet

Beträffande reklamskatten vill utskottet erinra om att reklamskatteutredningens betänkande (SOU 1988: 17) Reklamskatt för närvarande övervägs inom finansdepartementet efter sedvanlig remissbehandling. Tidigare i vår (1988/89: SkU23) har utskottet uttryckt uppfattningen att man bör invänta resultatet av dessa överväganden innan ställning tas till olika förslag till förändringar av reklamskatten. Utskottet vidhåller denna ståndpunkt och avstyrker motionerna FiU64, Sk455 och Sk695 i berörda delar.

Tanken på en allmän förpackningsskatt har tidigare aktualiserats i återkommande sammanhang men befunnits alltför komplicerad för att genomföra. För närvarande utgår en skatt på vissa dryckesförpackningar. Förpackningar som innehåller minst 0,2 och högst 3 liter är skattepliktiga. Skatten utgår med 8 öre för varje pantförpackning och med 10–25 öre per förpackning för andra skattepliktiga förpackningar. Det finns för närvarande enligt utskottets mening ingen anledning att aktualisera någon utvidgning av det skattepliktiga området och utskottet avstyrker därför motionerna FiU64, Sk455, Sk635 och Sk660 i nu behandlade delar.

Den i motion FiU64 (yrkande 13) väckta frågan om en miljöavgift på utsläpp av svavel m. m. har som nämndes i inledningen till detta yttrande tagits upp av MJA i ett betänkande, som för närvarande remissbehandlas. Utskottet anser att det inte finns anledning att föregripa regeringens överväganden. Man bör därför enligt utskottets mening avvakta resultatet härav innan ställning tas till en pålaga av det slag som föreslagits i motionen, som utskottet följaktligen avstyrker.

Lars Hedfors

Närvarande: Lars Hedfors (s), Bo Lundgren (m), Torsten Karlsson (s), Görel Thurdin (c), Anita Johansson (s), Hugo Hegeland (m), Yvonne Sandberg-Fries (s), Karl-Gösta Svenson (m), Britta Bjelle (fp), Rolf Kenneryd (c), Lars Bäckström (vpk), Gösta Lyngå (mp), Kjell Nordström (s), Sven-Erik Alkemark (s), Karl Hagström (s), Ingrid Hasselström Nyvall (fp) och Lisbeth Staaf-Igelström (s).

Avvikande meningar

1. Skatteskalor m. m. för 1990 års inkomster

Bo Lundgren, Hugo Hegeland och Karl-Gösta Svenson (alla m) anför:

Regeringens förslag till åtstramningsåtgärder innebär enligt vår uppfattning en krympning av ekonomin, prishöjande skatteskärpningar och höjda arbetskraftskostnader. Vi avvisar dessa åtgärder liksom de skattehöjningar som särskilt riktas mot Stockholmsregionen. Vi ställer oss i stället bakom den politik som förespråkas av moderata samlingspartiet i motion FiU60 och som bygger på långsiktighet och fasthet och innebär att ekonomins grundläggande problem angrips med utbudsstimulerande åtgärder. Ett eventuellt behov av att dämpa efterfrågan får tillgodoses med generella penningpolitiska åtgärder.

En genomgripande inkomstskattereform för 1990-talet bör ha som mål att slopa den statliga inkomstskatten för den övervägande delen av inkomsttagarna. Ingen bör ha en marginals katt som överstiger 50 %. Skattereformen bör kombineras med ett kommunalt skattestopp, så att den samlade marginals katten inte stiger genom att primärkommuner och landsting utnyttjar bortfallet av den statliga skatten till att höja de egna skatterna.

Redan 1990 bör, som framhålls i motion FiU60, ett första steg tas. De statliga skatteskalorna bör då få det utseende som framgår av nedanstående tabell. Skattesatssänkningarna bör genomföras för inkomster över 140 000 kr. i skalan för tilläggsbelopp.

Beskattningsbar inkomst	Skatteskala 1990
0– 75 000	4 %
75 000– 140 000	10 %
140 000– 190 000	24 %
190 000–	35 %

Vi biträder också uppfattningen att förändringar i det reala skatteuttaget endast bör kunna ske genom politiska beslut och inte som en konsekvens av inflationstakten. Regeringen bör därför få i uppdrag att lägga fram ett förslag som innebär att fullt inflationsskydd återinförs.

Med det anförda tillstyrker vi motion FiU60 i denna del och avstyrker propositionen i motsvarande del. I den mån övriga motionsyrkanden inte tillgodosetts avstyrker vi även dem.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

2. Skatteskalor m. m. för 1990 års inkomster

Britta Bjelle och Ingrid Hasselström Nyvall (båda fp) anför:

Vi delar den i motion FiU61 framförda uppfattningen att en stramare finanspolitik skulle ha varit önskvärd för ett år sedan men i dag är det inte motiverat med åtgärder som stryper efterfrågan. I stället bör man sätta in åtgärder som får positiva effekter på arbetsutbudet, något som man för övrigt även i propositionen ser som angeläget. Vi delar även finansministerns bedömning, som överensstämmer med vad vi inom folkpartiet länge hävdad, att den enskilda åtgärd som skulle vara av största positiva betydelse för svensk ekonomi är en skattereform med kraftigt sänkta marginalskatter. Det är emellertid enligt vår mening fel att vänta med att en reform ända till år 1991.

För att komma till rätta med dagen obalans i ekonomin bör ett ordentligt steg i reformeringen av skattepolitiken tas redan 1990. Härigenom kan många av de positiva effekterna av den kommande skattereformen uppnås redan nästa år.

Den inledande reformeringen bör gå ut på att sänka marginalskatterna med 7–15 % för flertalet heltidsarbetande. Även i det lägsta inkomstskiktet bör marginalskatten sänkas. För att göra det mindre lönsamt att ta upp lån bör skatteskalen utformas så att avdragens värde begränsas till 40 %. Vidare bör det automatiska inflationsskyddet återinföras. Finansieringen av marginalskattesänkningarna bör ske genom en kombination av minskade offentliga utgifter och vissa höjningar och breddningar av andra skatter. I första hand bör därvid sådana förslag genomföras om vilka det råder relativ bred enighet i de olika utredningarna.

Vi anser att finansutskottet bör föreslå riksdagen att begära av regeringen att den återkommer tidigt i höst med ett förslag till skatteskala m. m. enligt ovannämnda riktlinjer. Det innebär att vi tillstyrker motion FiU61 i denna del och avstyrker propositionen och övriga motioner i motsvarande del.

3. Skatteskalor m. m. för 1990 års inkomster

Görel Thurdin och Rolf Kenneryd (båda c) anför:

Enligt vår mening är det viktigt att den planerade skattereformen ges en utformning så att den medverkar till att minska de ökade skatteflyftorna mellan hög- och låginkomsttagare. Marginalskattesänkningar bör genomföras redan nästa år, kompletterade med åtgärder för att få en riktig fördelningspolitisk profil.

Vi biträder det förslag som lagts fram i motion FiU62 om att en skatteskala för 1990 bör kombineras med en skattereduktion om 1 000 kr. till alla. Skattereduktionen bör finansieras genom höjda energiskatter, genom

införande av uranskatt samt genom lika beskattning av värme och el vid kondenskraftproduktion. Vidare bör man vidta fördelningspolitiska skatteåtgärder i form av en kraftigt förstärkt kommunal skatteutjämning och en sänkning av mervärdesskatten på mat.

Vi anser att de kommande marginalskattejusteringarna inte får användas i utpressningssyfte inför avtalsförhandlingarna och anser det därför olämpligt att vänta med ett förslag om utformningen av 1990 års skatteskalor tills avtalsförhandlingarna slutförts. Enligt vår uppfattning bör ett förslag med den inriktning vi förordat föreläggas riksdagen utan dröjsmål för att skingra den osäkerhet som nu råder. Det anförda innebär att vi tillstyrker motion FiU62 i denna del och avstyrker propositionen och övriga motioner i motsvarande del.

4. Skatteskalor m. m. för 1990 års inkomster

Lars Bäckström (vpk) anför:

Jag instämmer i vpk:s uppfattning att en marginalsattesänkning i första hand gynnar de högavlönade och bidrar till att ytterligare snedvrida löne- och inkomstklyftorna. Tillsammans med de åtstramningsåtgärder som regeringen förslagit är en marginalsattesänkning en direkt utmaning mot de lågavlönade. Jag biträder därför förslaget i motion FiU63 att riksdagen uttalar sig mot att regeringen lägger fram ett sådant förslag som aviseras i kompletteringspropositionen för nästa år och som innebär ytterligare marginalsattesänkningar som mest gynnar högavlönade. I stället bör en skatterabatt för de lägst avlönade under 1989 och 1990 införas. Jag föreslår att finansutskottet hemställer att riksdagen gör ett tillkännangivande i enlighet med vad jag anför och tillstyrker därmed motion FiU63 i denna del och avstyrker propositionen och övriga motioner i motsvarande del.

5. Höjning av dryckesskatten för alkoholhaltiga drycker

Bo Lundgren, Hugo Hegeland och Karl-Gösta Svenson (alla m) anför:

Att kalla den nu aktuella höjningen av dryckesskatten för en åtstramningsåtgärd är enligt vår uppfattning helt felaktigt; en höjning av den anledningen är heller inte motiverad. Däremot får det anses aktuellt att genomföra en skattehöjning på alkoholdrycker så att priset på dessa varor följer den allmänna prisutvecklingen. Av alkoholpolitiska skäl tillstyrker vi således förslaget i propositionen och avstyrker motionerna i denna del.

6. Höjning av dryckesskatten för alkoholhaltiga drycker

Görel Thurdin (c), Britta Bjelle (fp), Rolf Kenneryd (c) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anför:

Genom 1977 års alkoholpolitiska beslut slogs fast att skatteinstrumentet skall användas som ett aktivt alkoholpolitiskt instrument i syfte att minska den alltför höga konsumtionen av alkohol. Innebörden härav är enligt vår

uppfattning att prishöjningar på alkoholvaror skall ligga före den allmänna prisutvecklingen. Mot den bakgrunden anser vi att den skattehöjning som nu bör vidtas bör avvägas så att priserna stiger med 10 %. Skattehöjningen bör således vara dubbelt så stor som den regeringen föreslagit. Vi tillstyrker således motionerna FiU61, Sk674 och FiU62 i denna del och avstyrker motion FiU64 och Sk684 i motsvarande del såvitt de sistnämnda motionerna ej blivit tillgodosedda.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

7. Höjning av dryckesskatten för alkoholhaltiga drycker

Gösta Lyngå (mp) anför:

Jag vill erinra om att världshälsoorganisationen (WHO) har som mål angett att alkoholkonsumtionen bör minska med 25 % före år 2 000. Den i propositionen föreslagna höjningen är enligt min mening för liten för att ha den avsedda, styrande effekten. Som ett led i kampen att uppnå det av WHO uppställda målet bör, som föreslås i motionerna FiU64 och Sk684, skatten på spritdrycker nu höjas med 40 % och skatten på vin och öl höjas med 20 %. Dessa ökningar bör enligt min bedömning leda till en minskning av konsumtionen med 15 resp. ca 5 %. Jag tillstyrker således motionerna FiU64 och Sk684 i denna del och avstyrker övriga nu berörda motionsyrkanden såvitt de ej kan anses tillgodosedda.

8. Höjning av tobaksskatten

Bo Lundgren, Hugo Hegeland och Karl-Gösta Svenson (alla m) anför:

Vi har samma uppfattning då det gäller tobaksskatten som i frågan om dryckesskatten, nämligen att det är fel att kalla den aktuella höjningen för en åtstramningsåtgärd och att en höjning av den anledningen inte heller är motiverad. Däremot får det anses aktuellt att av hälsopolitiska skäl höja skatten på tobaksvaror så att att priset på dessa varor följer den allmänna prisutvecklingen. På den grunden tillstyrker vi förslaget i propositionen och avstyrker motionerna i denna del.

9. Höjning av tobaksskatten

Britta Bjelle (fp), Lars Bäckström (vpk) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anför:

Mot bakgrund av tobaksbrukets skadliga inverkan på folkhälsan finns det enligt vår mening fog för en kraftigare skattehöjning på tobaksvaror än vad regeringen föreslagit. Den höjning som föreslås i propositionen har, liksom den senaste höjningen för ca ett år sedan, som huvudsakligt – för att inte säga enda – syfte att justera skatten med hänsyn till den allmänna prisutvecklingen. Vi för vår del biträder förslagen i motionerna FiU61, Sk444 och Sk653 att höja skatten så att eftersläpningen sedan 1970-talet hämtas in. Detta innebär enligt vår bedömning att priset bör stiga med 30 %

och att skatten per cigarett bör höjas med 15 öre. Skatten på övriga tobaksvaror bör höjas i motsvarande mån.

Vad särskilt gäller cigarrer, cigariller och liknande vill vi erinra om att ingen skattehöjning skett sedan mars 1977, trots att skatten på övriga tobaksvaror sedan denna tidpunkt höjts i omgångar vid inte mindre än sju tillfällen. Frånvaron av höjningar för cigarrsortimentet har motiverats med att priserna på dessa varor ändå har stigit kraftigt, en motivering som vi inte kan godta. Den skulle enligt vår mening i förlängningen kunna innebära att tobaksskatten inte alls fick höjas om prisnivån på tobaksvaror allmänt skulle bli hög.

Mot bakgrund av det anförda föreslår vi att finansutskottet hemställer att riksdagen beslutar höja skatten på cigaretter med 15 öre per styck och på övriga tobaksvaror i motsvarande grad. Det innebär att vi i väsentliga delar tillstyrker de ovan angivna motionerna men avstyrker motionerna FiU64 och Sk684 såvitt de ej är tillgodosedda.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

10. Höjning av tobaksskatten

Gösta Lyngå (mp) anför:

Tobakens skadeverkningar både för rökarna själva och för deras omgivning är väl dokumenterade och torde inte behöva utvecklas närmare. Om sorgen om folkhälsan talar enligt min mening för att man genom en betydligt kraftigare skattehöjning än vad regeringen föreslagit åstadkommer en prishöjning som är ägnad att medföra en avsevärd minskning av tobaksbruket. Särskilt angeläget är det att förmå ungdomar att avhålla sig från rökning.

Mot den bakgrunden biträder jag förslaget i motionerna FiU64 och Sk684 att höja tobaksskatten med 40 %. Höjningen bör enligt min mening också omfatta cigarrsortimentet. Jag föreslår att finansutskottet hemställer att riksdagen beslutar härom. Med det anförda tillstyrker jag motionerna FiU64 och Sk684 i denna del och avstyrker propositionen och övriga nu behandlade motionsyrkanden.

11. En särskild skatteklass för alkoholsvagt starköl

Bo Lundgren (m), Hugo Hegeland (m) och Karl-Gösta Svenson (m), Lars Bäckström (vpk) och Gösta Lyngå (mp) anför:

Målsättningen för alkoholpolitiken är att minska den totala alkoholkonsumtionen och att få till stånd en övergång till konsumtion av svagare alkoholdrycker. Mot den bakgrunden bör, som anføres i flera av de aktuella motionerna, en ny skatteklass införas för öl med en alkoholstyrka mellan folkölet och det nuvarande starkölet. Förslaget i motion FiU76 om en klass på högst 3,6 viktprocent och en skatt på 7,50 kr. per liter är enligt vår uppfattning väl avvägt. Därmed skapas förutsättningar för ett kvalitetsöl som i fråga om alkoholstyrka och beskattning kommer att ligga mitt emellan folkölet och det nuvarande starkölet. Öl i den nya skatteklassen bör i likhet med starköl försäljas på Systembolaget. Vi föreslår att finansutskot-

tet hemställer att riksdagen beslutar i enlighet med det anförda och tillstyrker följaktligen motion FiU76 och övriga nu aktuella motioner.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

12. Skattefri servering m. m. ombord på färjor till och från Gotland

Bo Lundgren, Hugo Hegeland och Karl-Gösta Svenson (alla m) anför:

Från olika håll har under senare år förslag lagts fram om viss skattefri försäljning av varor i färjetrafiken mellan Gotland och det svenska fastlandet. Bl. a. har länsstyrelsen i Gotlands län, Gotlands kommun och statens industriverk ställt sig bakom denna tanke. Härvid har åberopats att förekomsten av en sådan försäljning skulle stimulera en god trafikförsörjning, förlänga turistsäsongen och öka Gotlands attraktionskraft för den växande konferensnäringen. Vidare har framhållits att många europeiska länder i dag tillåter en viss försäljning av skattefria varor i trafik mellan fastlandet och en ö inom det egna landet om trafiken sker över internationellt vatten.

Även trafikutskottet har tidigare behandlat denna fråga. Utskottet förutsatte i betänkandet TU 1985/86: 26, som riksdagen bifallit, att ifrågavarande spørgsmål skulle bli föremål för en närmare prövning.

Frågan har senare aktualiserats av en särskild förhandlingsgrupp angående turistprojekt m. m. på Gotland (Jo 1987:02), som i en skrivelse till regeringen ställt sig bakom tanken på viss skattefri servering. Skrivelsen har emellertid inte lett till någonting.

Vi anser att man bör undersöka möjligheten att tillåta servering av obeskattade alkoholdrycker ombord på Gotlandsfärjorna. En sådan ordning skulle enligt vår mening inte medföra några större kontrollproblem eller andra problem rörande ordningen, trevnaden och nykterheten ombord. I det sammanhanget bör också övervägas att tillåta en viss skattefri försäljning ombord. Detta bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär att vi i allt väsentligt tillstyrker motion Sk641.

13. Tillfälligt sparande

Bo Lundgren (m), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Britta Bjelle (fp) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anför:

Det tvångsvisa sparande som i olika varianter föreslås i motionerna FiU59 och FiU62 och som båda avser att ersätta den i propositionen föreslagna höjningen av mervärdeskatten får så länge sparandet pågår samma negativa effekter för företagen som en höjning av arbetsgivaravgiften. Nackdelarna består huvudsakligen i en fördyring av arbetskraften, särskilt kännbar för arbetskraftsintensiva företag, och en försvagning av näringslivets konkurrenskraft mot utlandet. Vi bedömer också att en påлага av den här karaktären kommer att inverka störande på löneförhandlingarna.

Dessutom ställer vi oss tvivlande till de påstådda åtstramningseffekterna av ett sådant sparande. De hushåll som redan sparar kan komma att minska sitt frivilliga sparande allteftersom det tvångsvisa sparandet fortgår. Andra hushåll kan komma att låna till konsumtion mot "säkerhet" i

det obligatoriska sparandet. De mest kännbara effekterna kommer således att drabba dem som nu inte har råd att vare sig spara eller låna, dvs. låginkomsttagare.

De båda förslagens rättsliga konstruktioner – som bägge utgår ifrån att det sparade beloppet skall betalas in i anslutning till den preliminära skatten – lämnar också mycket i övrigt att önska. Att som föreslås i motion FiU59 grunda sparandets omfattning på skatten leder till orättvisor mellan dem som betalar hög skatt och dem som genom olika dispositioner nedbringt sin skatt. Det torde räcka med att peka på å ena sidan hyresgäster och å andra sidan villaägare med lån. Vidare förstärks skillnaderna mellan högskatte- och lågskattekommuner. Att utgå från bruttolönen resp. rörelseinkomsten – vilket är vad som föreslås i motion FiU62 – uppställer också problem på grund av att människor har olika inkomstförhållanden – sidoinkomster m.m. – som inte alltid kan beaktas i preliminärskatteuppbörden. Att ha olika beräkningsgrunder för skatten och sparandet torde dessutom uppställa administrativa komplikationer som inte nu kan överblickas.

Det förefaller oss också betänkligt att utnyttja det skatterättsliga sanktionssystemet för att driva in vad de sparskyldiga underlåtit att betala in. Förslagen i båda motionerna synes oss illa genomtänkta och tillkomna med alltför stor brådska. Vi avstyrker således såväl motion FiU59 som motion FiU62 i denna del.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

14. Tillfälligt sparande

Lars Bäckström (vpk) anför:

Jag instämmer i vpk:s mening att överhettade delar av ekonomin bör stramas åt. Hushållens ekonomi är dock inte generellt överhettad. Efter långa perioder av fallande reallöner behöver tvärtom många hushåll en starkt köpkraft. Under denna tid har dessa hushåll tvingats möta fallande reallöner med lån för hushållskonsumtion. De avtal som nyligen tecknats på arbetsmarknaden ligger på en sådan nivå, att det måste betraktas som ytterst tveksamt om de kan leda till höjda reallöner. Färska siffror från SCB visar också att hushållens konsumtion just nu faller.

Mot denna bakgrund kan jag inte tillstyrka förslag om tvångsmässigt sparande. I stället borde enligt min mening åtgärder sättas in på kreditmarknaden – t. ex. åtgärder mot alltför höga räntor, kreditrestriktioner – och möjligheter öppnas att uppnå en kreditsanering genom ett juridiskt förfarande.

Till detta kommer att åtstramningseffekten av det tvångsvisa sparande som föreslås i motionerna FiU59 och FiU62 – vilken variant som än väljs – drabbar de lägst avlönade och de stora barnfamiljerna värst, eftersom människorna inom dessa kategorier normalt inte bedriver något större frivilligt sparande och således inte kan kompensera det tvångsvisa sparandet med en minskning av det frivilliga. Dessa människor är vidare ofta så kreditsvaga att de inte har någon möjlighet att ta upp lån för att betala för

nödvändig konsumtion. Jag avstyrker därför båda motionerna med avseende på detta förslag.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

15. Tillfälligt sparande

Gösta Lyngå (mp) anför:

Ett tillfälligt sparande i enlighet med de förslag som läggs fram i motionerna FiU59 och Sk62 är enligt min mening att föredra framför en höjning av mervärdesskatten. Vilken variant som än väljs är förslaget dock behäftat med två väsentliga nackdelar.

Den första är den tvångsmässiga utformningen av förslaget som gör att åstramningen träffar de lågavlönade och barnfamiljer hårdast. Människorna inom dessa kategorier bedriver normalt inte bedriver något större frivilligt sparande och kan således inte kompensera det tvångsvisa sparandet med en minskning av det frivilliga. Dessa människor är vidare ofta så kreditsvaga att de inte har någon möjlighet att ta upp lån för att betala för nödvändig konsumtion.

Den andra nackdelen är att förslaget saknar miljöprofil. Dessa båda nackdelar är, anser jag, av så allvarligt slag att jag inte kan ställa mig bakom något av förslagen. Jag avstyrker därför både motion FiU59 och motion FiU62 i denna del.

16. Investeringsavgift m. m.

Bo Lundgren (m), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Britta Bjelle (fp) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anför:

Investeringsavgift för oprioriterade byggen med 15 % av byggkostnaderna utgick under en period under sommarhalvåret 1977. Den gången var motivet för dess införande att den skulle utgöra ett led i en nödvändig åstramning och dämpa den snabba kostnadsutvecklingen inom byggnadssektorn samt frigöra resurser för industrins och bostadssektorns anspråk. Den upphävdes på initiativ av skatteutskottet sedan det visat sig att avgiften på olika håll gett upphov till stora sysselsättningssvårigheter inom byggarbetsmarknaden (SkU 1977/78: 15).

Bl. a. denna erfarenhet ger enligt vår uppfattning vid handen att man bör handskas mycket försiktigt med pålagor av den här typen. En investeringsavgift för vissa byggen i Stockholmsregionen strider vidare mot den av skatteutskottet normalt hävdade principen att inte differentiera skatter på regional grund. Även med ett snabbt ikraftträdande skulle en sådan avgift i de flesta fall inte få till följd att ett påbörjat eller nära förestående byggnadsarbete stoppas eftersom planeringen av sådana arbeten inte låter sig rubbas så lätt. Däremot skulle de berörda företagen drabbas av stora kostnadsökningar. Vem som i slutändan måste stå för kostnaderna för ett på detta sätt fördyrat bygge – byggherren, fastighetsägaren eller någon annan – beror naturligtvis på omständigheterna och kontraktsförhållandena i det enskilda fallet, men man torde kunna räkna med våldsamma ekonomiska störningar på byggsektorn inom Storstockholm.

På längre sikt, när de berörda inom byggnadsindustrin hunnit anpassa sig, torde avgiften medföra en kraftigt minskad byggnadsverksamhet i det avgiftsbelagda området. Detta kan i sin tur leda till sysselsättningsvärigheter bland byggnadsarbetarna och högre hyror i det redan befintliga fastighetsbeståndet.

Redan de nu gjorda invändningarna leder oss till att ta avstånd från tanken på en investeringsavgift inom Storstockholm. Därtill kommer att en sådan avgift ger upphov till svåra gränsdragningsproblem och är svår att lagstifta om och administrativt besvärlig att hantera.

Tanken att höja fastighetsskatten för vissa fastigheter inom Storstockholm går också stick i stäv mot principen att inte differentiera skatterna på regional grund. Som åtstramningsåtgärd är dessutom en höjning av fastighetsskatten helt förfelad eftersom den kan beräknas få effekt först efter lång tid, i förevarande fall först 1991. Det är knappast troligt att den leder till en minskning av byggverksamheten inom den berörda regionen men däremot kan man anta att hyrorna måste höjas inom det befintliga byggnadsbeståndet. En sådan höjning är emellertid från samhällets synpunkt inte något att sträva efter.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att varken investeringsavgift eller höjd fastighetsskatt bör komma i fråga inom Storstockholm. Vi avstyrker därför samtliga nu aktuella motioner.

17. Investeringsavgift m. m.

Lars Bäckström (vpk) anför:

Jag stöder vpk:s avvisande hållning till regeringens förslag om en extra höjning av arbetsgivaravgiften i Stockholm och stöder vpk:s förslag till åtgärder för att få stopp för kontors-, affärs- och spekulationsbyggandet. En investeringsavgift bör därför tas ut på annat byggande än sådant som avser bostäder och kommunal och landstingskommunal service i de delar av landet som har ett överskott av kontor etc. Det gäller särskilt Stockholms innerstad och bandet ut mot Arlanda, där en avgift om förslagsvis 25 % av byggkostnaderna bör kunna tas ut för all byggnation av nämnt slag. I övrigt bör investeringsavgiften ges en regionalpolitisk profil och differentieras i förhållande till graden av överhettning i andra områden. Jag föreslår att finansutskottet hemställer att riksdagen begär förslag med angiven inriktning och tillstyrker motion Fiu63 i denna del och avstyrker motionerna FiU62 och Fiu64 i motsvarande del såvitt de sistnämnda motionerna ej kan anses tillgodosedda.

18. Investeringsavgift m. m.

Gösta Lyngå (mp) anför:

Jag ansluter mig till uppfattningen i motion FiU64 att man för att minska den ekonomiska överhettningen i storstadsområdena och prioritera bostadsbyggandet bör tills vidare införa en speciell investeringsavgift på 25 % på oprioriterade byggen i storstadsområdena. Jag föreslår att finans-

utskottet med bifall till motion FiU64 i denna del hemställer att riksdagen beslutar härom. Vidare avstyrker jag motionerna FiU62 och FiU63 i denna del såvitt motionerna inte kan anses tillgodosedda.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

19. Grundavdrag för barn

Bo Lundgren, Hugo Hegcland och Karl-Gösta Svenson (alla m) anför:

En grundläggande princip i svensk beskattningsrätt är att uttag av skatt skall ske med hänsyn till bärkraft. Den svenska familjebeskattningen innebär i sin nuvarande utformning ett avsteg från denna princip, eftersom den inte tar någon hänsyn till familjens försörjningsbörda. En familjs totala kostnader varierar med antalet barn. En inkomstbeskattning som skall skapa rättvisa för barnfamiljerna måste därför enligt vår mening innehålla bestämmelser om ett avdrag vid beskattningen för varje barn.

Den statliga inkomstskatten bör på sikt avskaffas utom för de allra högsta inkomsterna. Det är därför lämpligt att avdraget medges vid den kommunala taxeringen. Härigenom uppnås att avdragets värde efter skatt inte påverkas av föräldrarnas inkomstläge.

Med det anförda tillstyrker vi att man vid den kommunala taxeringen inför ett grundavdrag om 15 000 kr. för varje hemmavarande barn under 18 års ålder. Avdragsrätten bör också omfatta barn i åldern 18–20 år som går i gymnasieskola och uppbär studiestöd. De som har så låga inkomster eller så många barn att de inte kan utnyttja grundavdraget fullt ut bör kompenseras genom "negativ skatt", vilket innebär att ett belopp motsvarande nettoeffekten av den inte utnyttjade delen av grundavdraget betalas ut kontant. Härigenom kan alla oavsett inkomstförhållanden utnyttja avdragets effekt fullt ut.

Reformen bör genomföras med början den 1 juli 1990. Av tekniska skäl bör avdraget utformas så att det för hela beskattningsåret 1990 blir 2 500 kr. För 1991 bör det vara 7 500 kr., 12 500 kr. för 1992 och 15 000 kr. för 1993. Förslag härom bör föreläggas riksdagen så snart som möjligt. Vi tillstyrker följaktligen motion FiU60 och FiU88 i denna del.

20. Inkomstprövningen av pensionärernas extra avdrag

Bo Lundgren, Hugo Hegcland och Karl-Gösta Svenson (alla m) anför:

Det är inte rimligt att en pensionär som har låg pension och därför förvärsarbetar i vissa fall inte får behålla mer än 10 kr. på en intjänad hundralapp. Riksdagen har också vidtagit åtgärder för att komma till rätta med detta missförhållande när det gäller löneinkomster. Fr. o. m. den 1 juli 1989 avtrappas därför inte kommunalt bostadsbidrag till följd av löneinkomst. Härigenom minskas marginaleffekterna på löneinkomster med drygt 30 procentenheter från nivån på ca 90 %. När det gäller andra arbetsinkomster än löneinkomster kvarstår emellertid marginaleffekten på denna orimligt höga nivå.

Folkpensionärer skall inte behöva drabbas av högre marginaleffekter än

andra inkomsttagare. Det är enligt vår mening anmärkningsvärt redan med en marginaleffekt på 60–65 % vid löneinkomster, och marginaleffekter på upp till 90 % är, som vi tidigare anført, helt orimliga. Enligt vår mening bör åtgärder vidtas för att komma till rätta med förhållandet. Marginaleffekten bör redan nästa år nedbringas genom att all förvärvsinkomst undantas vid inkomstprövningen av pensionärernas extra avdrag. En sådan reform kommer bidra till att stimulera pensionärerna att åter söka sig ut i arbetslivet och således ha en positiv inverkan på den rådande ekonomiska situationen som bl. a. kännetecknas av brist på arbetskraft.

Med det anförda tillstyrker vi förslaget i motion FiU60 om att förvärvsinkomst skall vara undantagen vid inkomstprövningen. Regeringen bör enligt vår mening skyndsamt återkomma med ett förslag av denna innebörd.

21. Särskilt förvärvsavdrag för pensionärer

Britta Bjelle och Ingrid Hasselström Nyvall (båda fp) anser

Även med den förbättring som riksdagen nyligen fattat beslut om kvarstår vid löneinkoster marginaleffekter i storleksordningen 60 %, dvs. av en inkomstökning försvinner 60 % på grund av ökad skatt och/eller minskade bidrag. För pensionerade rörelseidkare, t. ex. hantverkare, är marginaleffekten fortfarande drygt 90 % på grund av den samlade effekten av ökad skatt och reducerat kommunalt bostadsbidrag. Detta sätter en käpp i hjulen för t. ex. äldre hantverkare som vill fortsätta med sin verksamhet efter pensioneringen utan att förlora bostadsbidraget.

Även de pensionärer som inte erhåller kommunalt bostadsbidrag bör få ett bättre utbyte av fortsatt förvärvsarbete. Vi biträder därför förslaget i motion FiU61 att införa ett speciellt förvärvsavdrag för pensionärer på 10 000 kr. Inkomster av tjänst, rörelse och jordbruksfastighet under denna nivå bör inte belastas med skatt och inte heller påverka pensioner och andra förmåner.

Vi föreslår att finansutskottet hemställer att riksdagen begär förslag härom och tillstyrker följaktligen motion FiU61 i denna del.

22. Skattefritt sparande på vissa konton m. m.

Britta Bjelle och Ingrid Hasselström Nyvall båda (fp) anför:

Vi ansluter oss till uppfattningen att en sänkning av marginalsatserna bör kombineras med särskilda stimulanser för hushållens sparande för att få en väl avvägd stabiliseringspolitisk effekt. Vi biträder därför också förslaget om att redan 1990 inrätta en möjlighet till långsiktigt bundet sparande i bank på samma villkor som pensionssparande i försäkringsbolag. I samband därmed bör också de beloppsgränser som nu gäller för avsättning till sådant sparande avskaffas.

Vi föreslår att finansutskottet hemställer att riksdagen begär förslag med angiven inriktning. Till följd härav tillstyrker vi motion FiU61 i denna del

och avstyrker motion FiU62 i denna del såvitt det ifrågavarande motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

23. Skattefritt sparande på vissa konton m. m.

Görel Thurdin och Rolf Kenneryd (båda c) anför:

Vi ansluter oss till uppfattningen att ett ökat hushållssparande skulle ha mycket välgörande effekter på den svenska ekonomin. Det behövs därför insatser för att göra det långsiktiga målsparandet attraktivt. Vi biträder därför också förslaget att redan till nästa år införa personliga investeringskonton.

Berättigade att öppna ett personligt investeringskonto bör vara desamma som för allemanssparandet. Insättning bör få ske på kontot med upp till ett halvt basbelopp per person och år. Det insatta beloppet bör undantas från beskattning. All avkastning inom kontot bör vara skattefri så länge medlen kvarstår på kontot. Däremot bör förmögenhetsskatt tas ut. Någon belåning av kontot bör inte tillåtas. Uttag utan beskattning bör få ske före exempelvis 55 års ålder för investering i egen permanentbostad och som eget kapital vid start eller övertag av företag. Därvid bör ingångsvärdet minskas med motsvarande belopp vid realisationsvinstbeskattning. Kontot bör även kunna öppnas för köp av aktier. Annat uttag bör få ske enligt särskilda regler och beskattas enligt inkomstskattereglerna.

Vi föreslår att finansutskottet hemställer att riksdagen begär förslag i enlighet med det anförda. Till följd härav tillstyrker vi motion FiU62 i denna del och avstyrker motion FiU61 i denna del.

24. Omsättningsskatten på aktier

Bo Lundgren (m), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m) Britta Bjelle (fp) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anför:

Den 1 januari 1984 infördes en omsättningsskatt på 1 % på handeln med aktier i Sverige. Den 1 juli 1986 fördubblades skatten. Omsättningsskatten gäller även utländska placerares handel på den svenska värdepappersmarknaden. Fr. o. m. 1989 gäller skatten även affärer till mäklarnas egna lager. Parallellt har också omsättningsskatt införts på penningmarknaden.

Under den tidsperiod då omsättningsskatten i Sverige införts, höjts och utvidgats har utländska aktiemarknader vidtagit flera åtgärder för att sänka sina transaktionskostnader. Transaktionskostnaderna i Sverige är nu tre gånger så höga som i exempelvis London och New York. Den svenska penningmarknaden har genom den införda skatten i stort sett punkterats.

Skatten medför också ett minskat intresse av att äga aktier, vilket leder till lägre aktiekurser. Minskad omsättning och högre transaktionskostnader innebär vidare att marknaden blir mindre likvid och mindre effektiv. Detta avspeglar sig i högre kapitalkostnader för företagen och i sänkta skatteintäkter från förmögenhets- och arvsskatterna för staten.

Omsättningsskatten på penningmarknaden, som infördes 1988 med ver-

kan fr. o. m. 1989, har bidragit till en dramatisk minskning av omsättningen. Till detta kommer ett högre ränteläge än vad som annars skulle bli fallet, högre kostnader för upplåning och lägre avkastning vid utlåning. Riksbanken får sämre möjligheter att bedriva penningpolitik.

Våren 1988 beslöt riksdagen att Sverige så långt möjligt skulle anpassas till EG:s inre marknad. Omsättningsskatten strider mot denna anpassning samtidigt som den leder till försämrade konkurrensvillkor för de svenska marknaderna gentemot de utländska. Detta accentueras då den svenska valutaregleringen slopas.

Omsättningsskatten på aktier m. m. bör därför slopas fr. o. m. den 1 juli 1989. De statsfinansiella konsekvenserna av detta förslag blir marginella eftersom det torde leda till en kraftig omsättningshöjning. Detta innebär att skattebortfallet inte blir av den omfattning som kan beräknas vid oförändrad volym, eftersom intäkterna ökar av bl. a. förmögenhets- och arvsbeskattning och löpande reavinstbeskattning. Med det anförda tillstyrker vi motionerna FiU85 och FiU82 och avstyrker motion FiU62 i denna del såvitt den ej kan anses tillgodosedd.

25. Omsättningsskatten på aktier

Görel Thurdin och Rolf Kenneryd (båda c) anför:

Den 1 januari 1984 infördes en omsättningsskatt på 1 % på handeln med aktier i Sverige. Den 1 juli 1986 fördubblades skatten. Omsättningsskatten gäller även utländska placerars handel på den svenska värdepappersmarknaden. Fr. o. m. 1989 gäller skatten även affärer till mäklarnas egna lager. Parallellt har också omsättningsskatt införts på penningmarknaden.

Under den tidsperiod då omsättningsskatten i Sverige införts, höjts och utvidgats har utländska aktiemarknader vidtagit flera åtgärder för att sänka sina transaktionskostnader. Transaktionskostnaderna i Sverige är nu tre gånger så höga som i exempelvis London och New York. Den svenska penningmarknaden har genom den införda skatten i stort sett punkterats.

Skatten medför också ett minskat intresse av att äga aktier, vilket leder till lägre aktiekurser. Minskad omsättning och högre transaktionskostnader innebär vidare att marknaden blir mindre likvid och mindre effektiv. Detta avspeglar sig i högre kapitalkostnader för företagen och i sänkta skatteintäkter från förmögenhets- och arvsskatterna för staten.

Omsättningsskatten på penningmarknaden, som infördes 1988 med verkan fr. o. m. 1989, har bidragit till en dramatisk minskning av omsättningen. Till detta kommer ett högre ränteläge än vad som annars skulle bli fallet, högre kostnader för upplåning och lägre avkastning vid utlåning. Riksbanken får sämre möjligheter att bedriva penningpolitik.

Våren 1988 beslöt riksdagen att Sverige så långt möjligt skulle anpassas till EG:s inre marknad. Omsättningsskatten strider mot denna anpassning samtidigt som den leder till försämrade konkurrensvillkor för de svenska marknaderna gentemot de utländska. Detta accentueras då den svenska valutaregleringen slopas.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

Mot bakgrund av den negativa utvecklingen på aktie- och penningmarknaden anser vi att det nu är motiverat att börja avveckla omsättningskatten. Vi biträder därför kravet i motion FiU62 om att begära att regeringen återkommer med förslag om en avveckling av omsättningsskatten. Vi föreslår att finansutskottet gör en hemställan härom och avstyrker motion FiU82 och FiU85 såvitt de ej kan anses tillgodosedda.

1988/89:FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

26. Aktievinstbeskattningen

Bo Lundgren (m), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Britta Bjelle (fp) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anför:

Vid realisationsvinstbeskattningen missgynnas sparande i aktier jämfört med annat sparande. Aktievinstreglerna medför – liksom värderingsreglerna vid förmögenhetsbeskattningen – snedvridande effekter till förmån för improduktiva investeringar av olika slag, t. ex. diamanter, konst och andra samlarobjekt, som efter en viss tids innehav går helt fria från vinstbeskattning. Därtill kommer att realisationsvinstbeskattningen med rätta har kritiserats för att den inträder redan vid omplaceringar och andra naturliga förvaltningsåtgärder beträffande en aktieportfölj. I fråga om aktievinster saknar man också en sådan indexering som gäller beträffande realisationsvinster på fastigheter. Reglerna går långt utöver vad som gäller i andra jämförbara länder och är så invecklade att många ofta torde undvika att investera i aktier redan på grund av det krångel detta kan medföra.

Riksdagen har nyligen, trots invändningar från de borgerliga partierna, beslutat om en skärpning av aktievinstbeskattningen genom att rätten till avdrag för reaförluster på aktier och andra värdepapper, andelar och rättigheter som beskattas enligt aktievinstreglerna begränsats till 40 % redan från första innehavsdagen i stället för, som tidigare, efter två års innehav (prop. 1988/89: 71, SkU28). Däremot beskattas fortfarande en aktievinst fullt ut om innehavstiden understiger två år. Härigenom har en asymmetri byggts in i aktievinstbeskattningen som ytterligare komplicerar systemet och hämmar hushållssparandet i aktier.

I stället bör man som föreslås i motion FiU61 avskaffa den s. k. tvåårsregeln och begränsa skatteplikten för reavinster till 40 % oavsett innehavstidens längd. En sådan symmetrisk utformning av reavinstbeskattningen medför en generell begränsning av avdragsrätten för reaförluster till 40 % av förlusten, utan att någon särskild lagstiftningsåtgärd behöver vidtas.

Vi anser att finansutskottet bör hemställa att riksdagen begär förslag med angiven inriktning och tillstyrker följaktligen motion FiU61 i denna del. Vidare avstyrker vi motion FiU92 i denna del.

27. Vinstskatt

Lars Bäckström (vpk) anför:

Som framhålls i motion FiU63 är både vinsterna och likviditeten hög i näringslivet och har så varit under många år. Förutom de lågavlönade lönearbetarna har kommunsektorn – och då framför allt vården, omsorgen,

skolan och kulturen — i mycket liten utsträckning fått del härav. Denna sektor behöver därför ett resurstillskott. En resursförstärkning för kommunsektorn bidrar också till att motverka privatisering och att kapitalintressen får breda ut sig på denna sektor.

Jag biträder därför vpk:s förslag att dra in 10 miljarder till statskassan genom en engångsskatt på företagens likviditet. Denna engångsskatt bör gå direkt till vård, omsorg, skola och kultur inom kommunsektorn. Därutöver bör regeringen komma med en permanent vinstskatt för de kommande budgetåren motsvarande 10 miljarder kronor.

Jag föreslår att finansutskottet hemställer att riksdagen begär förslag i enlighet med det nu anförda. Det innebär att jag tillstyrker motion FiU63 i denna del.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

28. Mervärdeskatt på livsmedel

Lars Bäckström (vpk) anför:

Inom kort kommer tre utredningar att avge betänkanden med en total översyn av skattesystemet. Enligt regeringens intentioner kommer denna omstruktureringsprocess att leda till drastiska minskningar av progressionen i skatteskalorna, dvs. de som tjänar bäst skall få mest i skattesänkning. Enligt uppgift kommer en sådan reform att kosta runt 60 miljarder kronor. Delar av dessa kostnader skall tas ut genom en breddad och i vissa fall höjd mervärdeskatt.

Detta kan komma att innebära att låginkomsttagarna får betala en större andel av sin inkomst i skatt än höginkomsttagarna. Med anledning härav finner jag vpk:s förslag att slopa mervärdeskatten på livsmedel välgrundat. En sänkt eller på sikt slopad mervärdeskatt på livsmedel bör finansieras genom ett ökat skatteuttag på realisations- och företagsvinster, på kapitalbeskattning och genom progressiva skatteskalor. Med en sådan finansiering kommer de positiva effekterna av en reducerad eller slopad mervärdeskatt på mat att bli mycket stora för barnfamiljer och låginkomsttagare.

Jag föreslår därför att finansutskottet hemställer att riksdagen begär förslag om att mervärdeskatten på mat avvecklas i samband med den skatteomläggning som väntas ske under 1991. Vidare bör riksdagen begära att regeringen som en första etapp på vägen mot helt slopad mervärdeskatt på mat lägger fram förslag om subventioner av viktiga livsmedel alternativt en sänkning av mervärdeskatten på mat med 5 000 milj. kr.

Det anförda innebär att jag tillstyrker motion FiU63 i denna del. Där emot delar jag inte uppfattningen i motion FiU62 som går ut på att en minskning av mervärdeskatten på livsmedel skall kombineras med en marginalskattesänkning.

29. Uranskatt m. m.

Bo Lundgren (m), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Britta Bjelle (fp) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anför:

Det finns enligt vår uppfattning ingen anledning att i dag fatta beslut om

eller över huvud taget uttala sig för eller mot en beskattning av uran som används för elproduktion i kärnkraftverk när endast en kort tid återstår till dess att KIS kommer att lägga fram sitt betänkande. Detta betänkande kommer, som framgår av den inledningsvisa redogörelsen, att innehålla förslag rörande samtliga energiskatter och möjliggöra en helhetssyn. När betänkandet föreligger torde man lättare kunna bedöma behovet av en särskild utredning om en evetuell framtida beskattning av uran och även i övrigt en beskattning av primära energiråvaror, inkl. vattnet i vattenkraftverk. Vi anser följaktligen att ett ställningstagande till dessa frågor bör anstå och avstyrker motionerna FiU62 och FiU64 i denna del.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

30. Uranskatt m. m.

Gösta Lyngå (mp) anför:

Jag delar uppfattningen att energibeskattningen bör läggas om och att skatt i fortsättningen skall tas ut på energiråvaran. Det innebär att konsumtions-skatten för el bör avskaffas och att elkraften från vattenkraftverk beskattas vid källan med 10,6 öre per kWh för gammal vattenkraft och med 9,6 öre per kWh för ny vattenkraft. Vidare bör man införa en skatt för det uran som används vid produktion av kärnkraftsel, lämpligen 3,5 öre per kWh. Riksdagen bör begära förslag härom. Jag tillstyrker följaktligen motion FiU64 i denna del och avstyrker motion FiU62 i denna del.

31. Övriga energiskattefrågor

Bo Lundgren (m), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Britta Bjelle (fp) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anför:

Vi vill erinra om att skatteutskottet så sent som för några veckor sedan efter hörande av näringsutskottet avstyrkte ett antal motioner om olika ändringar — bl. a. höjningar — av energiskatterna (1988/89: SkU35). Ut-skottets ståndpunkt förestavades genomgående av att endast en kort tid återstår innan KIS lägger fram sina förslag om bl. a. energiskatter och att de energipolitiska skäl som motionärerna åberopade inte motiverade en ändring (1988/89: SkU35).

Vi vidhåller denna ståndpunkt och anser att det inte heller av något annat skäl — vare sig statsfinansiellt eller annat — är motiverat att höja eller eljest ändra på några energiskatter just nu. I dagsläget innebär en höjning av skattetrycket i form av höjda energiskatter endast negativa effekter, främst ökad inflation. Vi avstyrker därför motion FiU62 i denna del och motion FiU64 i nu behandlade delar.

32. Övriga energiskattefrågor

Gösta Lyngå (mp) anför:

Energibeskattningen bör, som framhålls i miljöpartiet de grönas motion FiU64, läggas om så att skatten tas ut på råvaran. Till dess att en sådan

omläggning är genomförd bör energiskatterna inom det befintliga systemet justeras så att deras styrfunktion skärps. Företagen och människorna måste anpassa sig till höjda energiskatter genom ett konsekvent energisparande i vardagslivet. Detta är nödvändigt för att minska förbrukningen av våra begränsade energiresurser och minska miljöförstöringen vid förbränning av olja och kol etc. Självfallet bör samhället bistå medborgarna med en god rådgivning. Det är en uppgift för samhället att organisera och betala för denna rådgivning.

Mot bakgrund av det anförda tillstyrker jag yrkandena i motion FiU64 om en höjning av bensinskatten m. m., ett slopande av fordonsskatten och en motsvarande höjning av bensinskatten, en höjning av skatten på olja och kol, en höjning av skatten på el, en höjning av skatten på industrigasol, naturgas och fartygsbränsle, en minskning av energiskattenedsättningen för energiintensiv industri och en överföring av kilometerskatten till en skatt på bränslet. Vidare tillstyrker jag motion Sk652 om en skatt på flygbränslet motsvarande 2,50 kr. per liter. Slutligen tillstyrker jag också motion FiU62 såvitt avser en likvärdig beskattning av fossila bränslen, oavsett om de används för el- eller värmeproduktion.

33. Reklamskatt

Gösta Lyngå (mp) anför:

Jag delar uppfattningen att reklamen bidrar starkt till den rådande överhettningen och innebär ett omfattande slöseri med papper. Jag biträder därför miljöpartiet de grönas förslag att fördubbla reklamskatten. Jag föreslår att finansutskottet hemställer att riksdagen beslutar härom och tillstyrker alltså motion FiU64 i denna del.

34. Förpackningsskatt

Gösta Lyngå (mp) anför:

Jag vill i likhet med miljöpartiet de gröna framhålla att den rika floran av förpackningar är en del av det omfattande slöseriet i den svenska ekonomin. En förpackningsskatt kan ha en dämpande inverkan på viljan att köpa varor speciellt i engångsförpackningar. En målmedveten miljöpolitik innebär enligt min uppfattning att man stödjer utvecklingen av alternativ till engångsförpackningar.

Mot bakgrund av vad jag anför biträder jag förslaget i motion FiU64 att införa en avgift på förpackningar av aluminium och plast. Ett uttalande med den innebörden bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Jag tillstyrker följaktligen motion FiU64 i denna del.

35. Miljöskatt på vissa utsläpp

Gösta Lyngå (mp) anför:

Som framhålls i motion FiU64 kan företag fortfarande göra miljöfarliga

utsläpp utan kostnader eller andra nackdelar för företaget. Därför finns det i de flesta fall fortfarande inga starka företagsekonomiska drivkrafter för dessa företag att byta till miljövänlig processteknik. Miljöskatter bör därför införas så snart det är tekniskt möjligt för olika typer av utsläpp. Skatter på klor-, svavel- och kväveutsläpp bör prioriteras. Det bör vara möjligt att införa skatter på dessa föroreningar från den 1 januari 1990. Därefter bör successivt skatter på andra föroreningar införas.

Det anförda bör ges regeringen till känna. Jag tillstyrker följaktligen motion FiU64 i denna del.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

Särskilda yttranden

1. Inkomstprövningen av pensionärernas extra avdrag m. m.

Görel Thurdin och Rolf Kenneryd (båda c) anför:

Enligt den uppfattning som centerpartiet fört fram i olika sammanhang, och som vi delar, är den bästa — och kanske enda — lösningen på problemen med de höga margineffekterna för pensionärer med låg eller genomsnittlig pension att införa en höjd grundpension som gör det möjligt att åtminstone i huvudsak tillämpa de ordinarie skattereglerna på pensionärer. Nivån på en på detta sätt förhöjd grundpension bör vara tillräckligt hög för att nettointkomsten vid tillämpning av de ordinarie inkomstskattereglerna skall bli minst lika stor som den är för dem som nu har lägsta pensionsnivån. I avvaktan på genomförande av en så omfattande reform måste förslag som syftar till att ge rimliga margineffekter för alla folkpensionärer snarast läggas fram. Detta är en uppgift för RINK, som kommer att presentera sina förslag inom kort. I avvaktan härpå avstår vi från att nu begära någon åtgärd av riksdagen i denna fråga.

2. Mervärdeskatt på livsmedel

Görel Thurdin och Rolf Kenneryd (båda c) anför:

Ett viktigt inslag i en kommande skattereform är enligt vår mening sänkt mervärdeskatt på livsmedel. Detta har en fördelningspolitisk grund. Effekten av sänkt matskatt kan jämföras med en skattereduktion lika för alla. I en kommande skattereform har därför detta förslag stor betydelse för möjligheten att ge även låginkomsttagare sänkt skatt.

Vi har tidigare visat på att den sänkta matskatten kan finansieras med höjd mervärdeskatt på kapitalvaror m. m. Det finns utredningsmaterial som styrker att detta ger den största fördelningspolitiska effekten. Vi anser att finansieringen emellertid kan lösas inom totalramen för skattereformen, där sänkt mervärdeskatt på basmat bör utgöra en viktig del. Vårt krav utgår inte bara ifrån barnfamiljers utan även pensionärers, studerandes och över huvud taget låginkomsttagares behov av låga matpriser.

I avvaktan på att den pågående översynen resulterar i ett förslag har vi för dagen inte något yrkande i denna fråga.

3. Mervärdeskatt på livsmedel

Gösta Lyngå (mp) anför:

Miljöpartiet de gröna anser att den ekonomiska politiken bör ha två målsättningar, nämligen att uppnå miljömål och att uppnå fördelningspolitiska mål. Båda dessa mål underlättas om mervärdeskatten på baslivsmedel avskaffas. Miljöpartiet de gröna har tidigare motionerat i denna fråga och yrkat att mervärdeskatten på svensk basmat skall slopas och att skat-tebortfallet skall kompenseras genom en höjning av den allmänna mervärdeskatten på övriga varor med 2 procentenheter. Vi avser att återkomma till frågan så snart som möjligt.

1988/89: FiU30
Bilaga 5
Skatteutskottets
yttrande

4. Övriga energiskattefrågor

Lars Bäckström (vpk) anför:

Vpk kan stödja höjningar av energibeskattningen som sätts in i ett energipolitiskt och fördelningspolitiskt sammanhang. Vpk har redovisat sin syn på energibeskattningen i en särskild motion till riksdagen (se 1988/89: SkU35).

Under behandlingen av kompletteringspropositionen i skatteutskottet har en rad delvis nya förslag väckts. Beredningstiden har varit så kort att jag inte har haft möjlighet att beakta de fulla konsekvenserna av dessa förslag. Mot denna bakgrund har jag valt att lägga ned min röst när vissa av dessa förslag behandlats i utskottet.

Det är min mening att en samfällid prövning av eventuellt höjda energiskatter tillsammans med övriga åtgärder med anledning av kompletteringspropositionen bör göras inom finansutskottet, så att de fulla fördelningspolitiska konsekvenserna kan prövas. I övrigt vill jag hänvisa till de förslag som vpk redovisat i motion N428 angående energiskatter.

Socialförsäkringsutskottets yttrande 1988/89: SfU5y

Kompletteringspropositionen

1988/89: FiU30
Bilaga 6
Socialförsäkrings-
utskottets
yttrande

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 9 maj 1989 beslutat bereda socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1988/89: 150 med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1989/90, m. m. (kompletteringsproposition), jämte motioner väckta med anledning av denna, såvitt propositionen och motionerna rör socialförsäkringsutskottets beredningsområde.

De delar av propositionen som rör socialförsäkringsutskottets beredningsområde och som utskottet har anledning yttra sig över är

- bilaga 1.2, appendix II, 4. Socialdepartementet
- bilaga 4 (socialdepartementet), avsnitt 2
- bilaga 7 (utbildningsdepartementet), avsnitt E. Studiestöd m. m.
- bilaga 9 (arbetsmarknadsdepartementet), avsnitten 1 och 2.

De motioner som väckts med anledning av propositionen i dessa delar och som socialförsäkringsutskottet anser sig ha skäl att yttra sig över är motionerna Fi60 yrkandena 7, 8 och 13, Fi61 yrkande 12, Fi62 yrkande 10, Fi64 yrkandena 5, 24 och 25, Fi66 yrkandena 1 och 2, Fi79, Fi80, Fi88 yrkandena 3, 4 och 9 samt Ub37 yrkande 5.

Bilaga 1.2 (långtidsbudget)

I propositionen lämnas en redogörelse för utvecklingen av *kostnaderna för socialförsäkringen* m. m. under de närmaste fem budgetåren.

I motion Fi88 yrkande 9 begär Sten Svensson m. fl. ett tillkännagivande om åtgärder mot socialförsäkringens kostnadsexplosion. Motionärerna anför att den s. k. timsjukpenningen har orsakat en mycket stark kostnadsökning. De komplicerade reglerna medför även i många fall en överkompensation. Motionärerna anför vidare att antalet långa sjukskrivningar och förtidspensioneringar bör minskas och att detta kräver resurser till försäkringskassorna för rehabiliterande åtgärder. Samordningstiden inom arbetsskadeförsäkringen bör skyndsamt förlängas från 90 till 180 dagar och utredning om ett nytt ersättningssystem med en obligatorisk ansvarighetsförsäkring för arbetsgivare bör snarast ske. Kompensationsnivån inom sjukförsäkringen bör sänkas till 80 % under de första 89 dagarna av en sjukperiod eller under ett år. Motionärerna anser att vad sålunda anförts om åtgärder för att bringa balans i systemet bör ges regeringen till känna.

Utskottet har i sina av riksdagen nyligen godkända betänkanden 1988/89:SfU10 om administration av socialförsäkring, 1988/89:SfU11 om arbetsskadeförsäkringen och 1988/89:SfU14 om sjukförsäkringen m.m. avstyrkt motionsyrkanden med förslag till liknande åtgärder. Utskottet vill vidare erinra om att det inom regeringskansliet pågår en översyn med anledning av de ökade kostnaderna för socialförsäkringen. Mot denna bakgrund bör finansutskottet avstyrka bifall till motion Fi88 yrkande 9.

1988/89:FiU30
Bilaga 6
Socialförsäkrings-
utskottets
yttrande

Bilaga 4 (socialdepartementet)

Enligt lagen om allmän försäkring finansieras folkpensioneringen och försäkringen för tilläggspension av socialavgifter. Folkpensioneringen finansieras även av statsmedel. Försäkringen för tilläggspension finansieras, förutom av socialavgifter, av vinstskatt och vinstdelningsskatt. I lagen anges att avgiftsuttaget för tilläggspension skall vara så avvägt att avgifterna i förening med andra tillgängliga medel finansierar pensionsutbetalningar, förvaltningskostnader och andra utgifter för försäkringen samt den fondering som behövs. Beslut om avgiftsuttaget skall fattas senast under året dessförrinnan. Riksförsäkringsverket skall vart femte år föreslå avgiftsuttag för nästföljande sju år, i den mån uttaget inte redan beslutats. — Avgiftsuttaget för folkpensioneringen är för närvarande 9,45 % och för tilläggspensioneringen 11,0 %.

I propositionen föreslås att *avgiften för tilläggspensioneringen* höjs med 2,0 procentenheter till 13,0 % för åren 1990–1994 och att *folkpensionsavgiften* samtidigt sänks med 2 procentenheter till 7,45 % fr.o.m. år 1990.

I propositionen anges att målet om långsiktig balans i ATP-systemet skall vara styrande vid beslut om avgiftsuttag till ATP för åren framöver. AP-fonden kan inte långsiktigt ersätta de avgiftsinkomster som behövs för att klara pensionsutbetalningarna, utan endast tillfälligt användas som en buffert för att jämna ut avgiftsuttaget mellan olika perioder. För att nå en långsiktig balans krävs därför att avgiftsuttaget höjs till den nivå som behövs för att de årliga avgiftsinkomsterna skall kunna täcka pensionsutbetalningarna i ett renodlat fördelningssystem.

I propositionen anges vidare att folkpensionsutgifterna är beroende av utvecklingen av ATP-systemet. Under senare år har avgiftstäckningen inom folkpensioneringen ökat successivt och budgetbelastningen har minskat i motsvarande mån trots att avgiftssatsen inte har ändrats. Denna utveckling kommer att fortsätta, och i slutet av 1990-talet kommer avgiftsinkomsterna att överstiga utbetalningarna inom folkpensioneringen. Detta beror huvudsakligen på att ATP-systemet har tagit över, och kommer att fortsätta att ta över, delar av de utgifter som tidigare belastade folkpensioneringen i form av pensionstillskott. Delar av folkpensioneringens inkomster bör därför föras över till ATP-systemet. Detta kan göras genom att folkpensionsavgiften sänks i samma mån som ATP-avgiften höjs under perioden.

I flera motioner görs invändningar mot förslaget till nämnda avgiftsförändringar.

I motion Fi64 yrkar Inger Schörling m. fl. avslag på förslaget såväl vad avser höjningen av ATP-avgiften som sänkningen av folkpensionsavgiften (yrkande 5). Motionärerna anser att förslaget knappast är påkallat av omedelbara finansieringsproblem för ATP-systemet utan det främsta syftet förefaller vara att en del av de pengar som tas in genom regeringens åtstramningspaket kan slussas över till AP-fonderna. Enligt motionärerna måste ATP-systemets fortsatta finansiering bedömas i ett större sammanhang där även förslag från den sittande pensionsberedningen bör vägas in.

Även Olof Johansson m. fl. yrkar i motion Fi62 avslag på förslaget till såväl höjning av ATP-avgiften som sänkning av folkpensionsavgiften (yrkande 10). Motionärerna invänder att kostnaderna för folkpensionerna inte har den gynnsamma utveckling som regeringen anför som skäl för den föreslagna åtgärden. Genom förslaget måste därför 11 miljarder kronor per år belasta statsbudgeten.

I motion Fi60 yrkar Carl Bildt m. fl. likaledes avslag på förslaget om en höjning av ATP-avgiften och en sänkning av folkpensionsavgiften (yrkandena 7–8). Även Sten Svensson m. fl. yrkar i motion Fi88 yrkandena 3–4 avslag på förslaget i denna del. Motionärerna anför att ATP-systemets hållfasthet på sikt inte påverkas av att medel transfereras från statsbudgeten. Det medför bara att den tidpunkt senareläggs då avgifter och avkastning inte längre räcker för att täcka ATP-pensionerna. Motionärerna anser att riksdagens ställningstagande till finansieringen av ATP-försäkringen bör bygga på en noggrann utredning och en grundlig remissomgång. Eftersom pensionsberedningen har till uppgift att se över folkpensions- resp. ATP-systemets konstruktion bör därför beredningens arbete avvaktas.

I motion Fi66 tillstyrker Lars Werner m. fl. förslaget om en höjning av ATP-avgiften men delar inte uppfattningen att folkpensionsavgiften skall sänkas med motsvarande belopp. Enligt motionärerna är det nödvändigt att förbättra de ekonomiska villkoren för folkpensionärerna och särskilt för dem som får pensionstillskott, men regeringens förslag till finansiering av folkpensioneringen utgår från att ingen höjning skall ske av folkpensionens grundbelopp. De begär därför (yrkande 1) att riksdagen beslutar att folkpensionsavgiften sänks till 7,95 % fr.o.m. år 1990, dvs. en sänkning med 0,5 procentenheter mindre än förslaget i propositionen. Detta medför ca 2,2 miljarder kronor mer i inkomst till folkpensioneringen och ger ett utrymme för en höjning av folkpensionens grundbelopp för ogift pensionär från nuvarande 96 % till 100 % av basbeloppet och en höjning av pensions-tillskottet från 48 % till 50 %. Motsvarande höjning bör göras för gift pensionsberättigad. Motionärerna begär i yrkande 2 att riksdagen beslutar om en sådan höjning av pensionsförmånerna.

I propositionen anges att regeringens förslag grundar sig på kalkyler som gjorts av såväl riksförsäkringsverket som inom regeringskansliet. Utskottet noterar att riksförsäkringsverket i skrivelse till regeringen den 18 december 1987 har föreslagit att ATP-avgiften för åren 1990–1994 höjs med 0,5 procentenheter per år så att avgiften år 1994 uppgår till 13,1 %. Verket synes därvid ha utgått från en avgiftsnivå år 1989 om 10,6 %. Fr. o. m. den 1 januari 1989 återställdes emellertid basbeloppet till en nivå som motsvarar konsumentprisindex. Förändringen beräknades medföra en ökning av

utgifterna för ATP, och ATP-avgiften höjdes därför samtidigt till 11,0 % för år 1989.

Riksförsäkringsverket har i skrivelsen och den därtill fogade rapporten anfört bl. a. följande. För ATP-systemets medelsiktiga finansieringsbehov (vid antaganden om olika tillväxttakt, 1–3 %) behövs en avgift på 13,6–13,8 % år 1990 och 13,7–15,7 % år 1995, om avgiften skall vara tillräckligt hög för att täcka pensionsutgifterna. Verket förordar emellertid en långsiktig och integrerad syn på finansieringen av ATP-systemet. En årlig höjning av avgiftsuttaget för ATP på 0,4 procentenheter under åren 1990–1994 vid en årlig tillväxt på ca 1 resp. 2 %, där fonderna har använts som buffert, bör hålla systemet på väg mot en långsiktig balans. Detta förutsätter dock successiva höjningar i avgiftsuttaget under en följd av år även därefter. Eftersom nedgången i folkpensioneringens kostnader i procent av lönesumman är särskilt påtaglig i början bör avgiftsuttaget för ATP tillåtas öka något mer än vad som svarar mot det genomsnittliga långsiktiga behovet. En något högre avgiftsökning under början av 1990-talet skulle bidra till att begränsa avgiftshöjningarna under senare år. I rapporten anges bl. a. att den förhållandevis stora andel pensionärer i befolkningen som förväntas omkring år 2010 och framöver enligt nuvarande prognoser i sig skulle kunna motivera en relativt högre avgiftsbelastning av de förvärvsaktiva under perioden kring åren 1990–2005 och en något kraftigare fonduppbbyggnad under denna period.

Enligt riksförsäkringsverkets beräkningar kommer finansieringen av folkpensioneringen (vid en tillväxt av 2 %) att kräva en folkpensionsavgift på 7,5 % år 1995 om 20 % av kostnaderna finansieras över statsbudgeten. Verket har vidare beräknat att under perioden 1995–2005 förväntas ytterligare en minskning av procentsatsen för folkpensionsavgiften till en nivå på ca 6,0 % (under samma förutsättningar). Därefter sker minskningen i en lägre takt.

Av det ovanstående framgår enligt utskottets mening att en höjning av ATP-avgiften är påkallad och att avgiften bör bestämmas för den närmaste femårsperioden. Det är således inte nödvändigt att avvakta pensionsberedningens pågående arbete. Av det ovanstående följer även att avgiften bör höjas något mer än vad som erfordras för den långsiktiga finansieringen av systemet. Med hänsyn till att folkpensionskostnaderna har sjunkit och förväntas fortsätta sjunka är det möjligt att samtidigt sänka folkpensionsavgiften. Utskottet godtar därvid att avgiften för folkpensioneringen med nuvarande förmånsnivåer fastställs till 7,45 % av avgiftsunderlaget. Vid sådant förhållande anser utskottet att ATP-avgiften bör bestämmas till 13,0 % för perioden 1990–1994. Utskottet är däremot inte berett att tillstyrka en högre folkpensionsavgift – och därmed ett sammanlagt ökat avgiftsuttag för ifrågavarande försäkringar – i syfte att finansiera en höjning av folkpensionens grundnivå och pensionstillskottet.

Utskottet har ingen erinran mot de upprättade lagförslagen.

Vad gäller frågan om folkpensions- och ATP-avgiften föreslår utskottet således att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker bifall till motionerna Fi64 yrkande 5, Fi62 yrkande 10, Fi60 yrkandena 7–8, Fi88 yrkandena 3–4 och Fi66 yrkande 1.

1988/89: FiU30
Bilaga 6
Socialförsäkrings-
utskottets
yttrande

Vad gäller frågan om *höjda pensionsförmåner* tar utskottet även upp motionerna Fi64 och Fi79.

I motion Fi64 begär Inger Schörling m. fl. i yrkande 24 ett tillkännagivande om att basbeloppet vid beräkning av pensioner inte skall baseras på prisökningar på grund av i motionen föreslagen höjning av indirekta skatter på energi, alkohol och tobak. Motionärerna begär även ett tillkännagivande om att pensionstillskottet skall höjas till 50 % av basbeloppet. Vidare begärs i yrkande 25 att riksdagen beslutar att pensionstillskott skall utgå även till undantagandepensionärer.

I motion Fi79 kritiserar Karin Israelsson och Martin Olsson det svenska pensionssystemet som enligt motionärerna är komplicerat och byråkratiskt och ger kraftiga marginaleffekter. Motionärerna förordar i stället ett system med utbyggda grundpensioner kompletterat med inkomstrelaterade pensioner. Grundpensionen, som skall ingå i ATP-systemet, skall utgöra 68 % av 4,5 x basbeloppet. Den skall utgå lika till alla och utgå med samma belopp till gifta och ogifta. Den skall inte vara knuten till tidigare inkomst. Grundpensionen skall finansieras med de medel som i dag finansierar såväl folkpensioneringen som tilläggspensioneringen. Den inkomstrelaterade pensionen som skall utgå därutöver skall utgå för inkomster mellan 4,5 och 7,5 basbelopp.

Utskottet har tidigare och senast i sitt av riksdagen nyligen godkända betänkande 1988/89: SfU13 behandlat motionsyrkanden om *höjda pensionsförmåner*. Utskottet har därvid konstaterat att en höjning av folkpensionens grundbelopp skulle innebära en avsevärd framtida merkostnad på grund av det stora antalet pensionärer. Med hänsyn till de ökade kostnaderna är utskottet inte berett att tillstyrka vare sig en höjning av folkpensionsförmånerna eller en ny form av grundpension på den nivå som förordas i motion Fi79. Utskottet vill dock erinra om pensionsberedningens pågående översyn av pensionssystemet. Finansutskottet bör således avstyrka bifall till motion Fi66 yrkande 2, Fi64 yrkande 24 i motsvarande del och Fi79.

Sättet för *beräkning av basbeloppet* behandlades av utskottet senast i betänkande 1988/89: SfU13. Utskottet anförde därvid att basbeloppet fram t. o. m. år 1980 fastställdes för en månad i sänder med ledning av förändringarna i konsumentprisindex, dvs. med hänsynstagande fullt ut till förändringar i det allmänna prisläget. Hösten 1980 beslöt riksdagen (prop. 1980/81: 20, SfU 14, rskr. 84) att ändra beräkningsgrunden för basbeloppet. Detta knöts då till ett särskilt index, kallat basbeloppsindex. Ändringen innebar att man skulle bortse från förändringar i energipriser och inte längre ta hänsyn till den inverkan som ändrade indirekta skatter, tullar och avgifter har på det allmänna prisläget samt att tillägg skulle göras för subventioner. De nya reglerna tillämpades första gången på basbeloppet för januari 1982. Redan på hösten 1982 beslöt riksdagen att de ursprungliga grunderna för beräkning av basbeloppet skulle återställas (prop. 1982/83: 55, SfU 13, rskr. 101). Särskilda regler skulle dock gälla för avräkning av prisseffekterna av 1982 års devalvering. Den fulla värdesäkringen av basbeloppsanknutna förmåner, som återgången till de tidigare gällande grunderna för beräkning av basbeloppet innebar, var enligt utskottets upp-

fattning angelägen inte minst för att återskapa tilltron till ATP-systemet. Under åren 1983–1988 beräknades folkpensions- och tilläggs pensionsför-
måner på basbeloppet och särskilda tilläggsbelopp. I proposition
1987/88: 121 föreslog regeringen en extra höjning av basbeloppet fr. o. m.
den 1 januari 1989 för att sambandet mellan konsumentprisindex och bas-
beloppet inom ramen för lagen om allmän försäkring skulle återställas.
Förslaget bifölls av riksdagen på hemställan av socialförsäkringsutskottet
(SfU 1987/88: 31, rskr. 363). Utskottet anförde vidare i betänkande
1988/89: SfU13 att de nackdelar som i olika sammanhang framhållits med
ett urholkat basbelopp fortfarande ägde giltighet. Utskottet erinrade vi-
dare om att frågan om värdesäkring av pensioner och om för- och nackde-
lar med olika metoder för värdesäkring ligger inom pensionsberedningens
uppdrag.

Utskottet anser med hänvisning till det anförda att finansutskottet bör
avstyrka bifall till motion Fi64 yrkande 24 i motsvarande del.

För den som haft *undantagande* från tilläggs pensioneringen gäller att
pensionstillskottet minskas i förhållande till den ATP som skulle ha utgivits
om undantagande inte skett. Frågan om en förändring av denna bestäm-
melse har utskottet behandlat under en följd av år. Senast skedde detta i
utskottets av riksdagen nyligen godkända betänkande 1988/89: SfU13. Ut-
skottet konstaterade därvid att det i direktiven till pensionsberedningen
har angivits att någon ändring vad gäller rätten till pensionstillskott inte
bör komma i fråga när det gäller pensionstillskott till den som begärt un-
dantagande från ATP och inte betalat sin ATP-avgift. Med hänsyn till osä-
kerheten om levnadsvillkoren för pensionärer som på grund av att de be-
gärt undantagande från ATP inte kunde erhålla pensionstillskott har riks-
dagen emellertid under 1986/87 års riksmöte på utskottets hemställan
beslutat att det finns skäl att närmare undersöka dessa pensionärers behov
av ekonomiskt stöd och att en sådan undersökning borde kunna ske inom
pensionsberedningen. I avvaktan på resultatet av denna undersökning var
utskottet inte berett att förorda någon ändring av gällande bestämmelser
för ifrågavarande pensionärer.

Utskottet, som har erfarit att pensionsberedningen avser att under inne-
varande år publicera resultatet av undersökningen, vidhåller sin tidigare
bedömning och föreslår att finansutskottet avstyrker bifall till motion Fi64
yrkande 25.

Bilaga 7 (utbildningsdepartementet)

Studiebidrag utgår som studiehjälp till studerande mellan 16 och 20 år som
går i gymnasial utbildning. Bidraget är beloppsmässigt samordnat med det
allmänna barnbidraget och utgår med 485 kr. per månad.

I propositionen (bil. 4, 1 Ekonomiskt stöd till barnfamiljer m. m.) har
föreslagits att barnbidraget skall höjas med 65 kr. per månad till 550 kr.
per månad fr. o. m. den 1 juli 1989. I bilaga 7 föreslås att motsvarande
höjning skall göras av studiebidraget och att till studiehjälp m. m. utöver
vad som föreslagits i proposition 1988/89: 100, bil. 10, för budgetåret
1989/90 anvisas ytterligare 192 000 000 kr.

Såväl Carl Bildt m. fl. som Ann-Cathrine Haglund m. fl. yrkar i motionerna Fi60 yrkande 13 resp. Ub37 yrkande 5 avslag på propositionens förslag om en höjning av studiebidraget och om ytterligare medelsanvisning. Motionärerna anser, mot bakgrund av att moderata samlingspartiet har motsatt sig såväl en höjning av momsen som ett omedelbart slopande av mjölkprisstödet, att någon höjning av barnbidraget inte behövs och att i konsekvens härmed ingen förändring bör ske av studiebidraget.

Utskottet anser att studiebidraget bör följa barnbidragets nivå och föreslår att finansutskottet vid en tillstyrkan till den föreslagna barnbidragshöjningen även tillstyrker propositionens förslag till höjning av studiebidraget och medelsanvisning. Motionerna Fi60 yrkande 13 och Ub37 yrkande 5 bör därvid avslås. Utskottet har ingen erinran mot det upprättade förslaget till lag om ändring av studiestödslagen (1973: 349).

Bilaga 9 (arbetsmarknadsdepartementet)

Chefen för arbetsmarknadsdepartementet anger i propositionen att den s. k. arbetslinjen bör gälla som mål även i gränslandet mellan arbetsmarknadspolitiken och socialförsäkringssektorn. Hon anför bl. a. att en interdepartemental arbetsgrupp har inlett en översyn av de åtgärder som krävs för att via samspel mellan arbetsmarknadspolitiken och socialförsäkringssystemen skapa incitament till och underlätta för den enskilde att snabbt återvända till arbetslivet. Hon avser att senare, och efter samråd med socialministern, återkomma till regeringen med de förslag som kan bli aktuella inom arbetsmarknadspolitiken. Vad gäller arbete åt förtidspensionerade anges vidare att arbetsmarknadsstyrelsen har förordat att pensionen sätts ned med ett belopp som motsvarar den arbetade tiden och att förtidspensionen omvandlas till ett lönebidrag som lämnas till arbetsgivaren i relation till den anställdes arbetsförmåga. Den som får en sådan lönebidragsanställning skall kunna ha sin pension vilande under den tid anställningen varar. Departementschefen konstaterar att styrelsens förslag ligger principiellt i linje med den inställning hon förordar. Emellertid behöver olika frågor utredas ytterligare. De förslag som lagts fram av rehabiliteringsberedningen i betänkandet (SOU 1988: 41) Tidig och samordnad rehabilitering kan också få betydelse i sammanhanget. Betänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling. Enligt departementschefen kan det finnas anledning att återkomma till riksdagen i dessa frågor.

I motion Fi80 instämmer Lena Öhrsvik i att arbetslinjen bör gälla som mål såväl vad gäller arbetsmarknadsåtgärder som socialförsäkringssystemet. Hon har dock vissa invändningar mot en lösning där förtidspension skulle kunna utbetalas till arbetsgivaren som lönebidrag. Hon anser för det första att medel för förtidspensioner som i huvudsak är avgiftsfinansierade inte bör användas till lönebidrag som är skattefinansierade. En omfördelning av medel bör i så fall ske. För det andra finns det en risk att, om förtidspensionen förs över som ersättning till arbetsgivaren, denne väljer den arbetstagare som har den högsta pensionen. Härigenom kommer många av de handikappade ungdomar som i dag ofta är utestängda från arbetsmarknaden att stå utanför även i en sådan modell. Motionären anser

att remissbehandlingen av rehabiliteringsberedningens betänkande och resultatet av arbetsmiljökommissionens arbete bör avvaktas innan man tar definitiv ställning till olika metoder. Hon begär att vad som sålunda anförts ges regeringen till känna.

Utskottet vill hänvisa till att arbetsmarknadsministern enligt ovan har uttalat att frågan om möjligheten att låta förtidspensionen omvandlas till ett lönebidrag behöver utredas ytterligare. Hon har även angivit att förslag som lagts fram av rehabiliteringsberedningen kan vara av betydelse i sammanhanget. Utskottet vill även hänvisa till den översyn som pågår inom den nämnda arbetsgruppen. Utskottet anser att resultatet av det fortsatta utredningsarbetet bör avvaktas och föreslår att finansutskottet avstyrker bifall till motion Fi80.

I motion Fi61 anför Bengt Westerberg m. fl. att asylsökande bör beredas möjlighet att ta tillfälligt arbete under tiden han väntar på uppehållstillstånd. Detta är enligt motionärerna främst motiverat av humanitära skäl men en sådan möjlighet skulle också kunna få positiva effekter på arbetskraftsutbudet. De begär i yrkande 12 att regeringen återkommer med förslag i frågan.

Utskottet har tidigare, och senast i sitt av riksdagen godkända betänkande SFU 1987/88: 27, behandlat frågan om en utlänning skall få rätt att arbeta under den tid han väntar på besked om tillstånd att stanna i Sverige. Utskottet har därvid framhållit att man i första hand måste komma till rätta med de problem som uppkommer under väntetiden genom att hålla nere handläggningstiderna. Utskottet har vidhållit att arbetstillstånd bör beviljas först då beslut om uppehållstillstånd ges. En annan ordning kan befaras leda till en uppluckring av principen om den reglerade invandringen. Utskottet har också hänvisat till att kommande förslag om ändrad utlänningslag m. m., liksom den nya organisationen av invandrarverket, kan antas få stor betydelse för att faktiskt nedbringa väntetiderna i asylärenden avsevärt. Utskottet har även pekat på de svårigheter som föreligger att placera flyktingar och invandrare med uppehållstillstånd i arbetslivet och på behovet att i första hand satsa arbetsmarknadsresurser på dessa.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och anser att finansutskottet bör avstyrka bifall till motion Fi61 yrkande 12.

Stockholm den 18 maj 1989

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Gullan Lindblad (m), Börje Nilsson (s), Ulla Johansson (s), Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Lena Öhrsvik (s), Nils-Olof Gustafsson (s), Ingegerd Elm (s), Hans Dau (m), Barbro Sandberg (fp), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk), Ragnhild Pohanka (mp), Maud Björnemalm (s), Christina Pettersson (s) och Bertil Persson (m).

1988/89: FiU30
Bilaga 6
Socialförsäkrings-
utskottets
yttrande

Avvikande meningar

Bilaga 1.2 (långtidsbudget)

1988/89: FiU30
Bilaga 6
Socialförsäkrings-
utskottets
yttrande

1. Gullan Lindblad (m), Sigge Godin (fp), Hans Dau (m), Barbro Sandberg (fp) och Bertil Persson (m) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken "Bilaga 1.2 (långtidsbudget)" som börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 9." bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att under senare år har en kraftig ökning skett av kostnaderna för socialförsäkringen, och utgifterna förväntas fortsätta öka. Utskottet anser med anledning härav att åtgärder måste vidtas för att komma till rätta med de ökande kostnaderna för i första hand sjukförsäkringen och arbetsskadeförsäkringen. Finansutskottet bör föreslå att riksdagen med bifall till motion Fi88 yrkande 9 som sin mening ger regeringen detta till känna.

Bilaga 4 (socialdepartementet)

2. Gullan Lindblad, Hans Dau och Bertil Persson (alla m) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken "Bilaga 4 (socialdepartementet)" som börjar med "I propositionen anges att regeringens förslag" och slutar med "Fi66 yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Regeringen har föreslagit att ATP-avgiften höjs till 13,0 % av avgiftsun-derlaget. Utskottet konstaterar att ATP-systemets hållfasthet på sikt inte påverkas av att medel transfereras från statsbudgeten. Det medför bara att den tidpunkt senareläggs, då avgifter och avkastning inte längre räcker för att täcka ATP-pensionerna. Ett beslut om hur ATP-försäkringen i fortsättningen skall finansieras bör bygga på en noggrann utredning och en grundlig remissomgång. Utskottet anser därför att pensionsberedningens över- syn av folkpensions- resp. ATP-systemets konstruktion bör avvaktas och att det nu framlagda förslaget om en höjning av ATP-avgiften och en sänk- ning av folkpensionsavgiften bör avslås i enlighet med vad som begärts i motionerna Fi60 yrkandena 7 och 8 samt Fi88 yrkandena 3 och 4.

3. Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken "Bilaga 4 (socialdepartementet)" som börjar med "I propositionen anges att regeringens förslag" och slutar med "Fi66 yrkande 1." bort ha följande lydelse:

Regeringen har föreslagit att folkpensionsavgiften fr. o. m. år 1990 fast- ställs till 7,45 % av avgiftsun-derlaget. Utskottet konstaterar emellertid att kostnaderna för folkpensioneringen inte har den gynnsamma utveckling som regeringen anför som skäl för den föreslagna åtgärden. Genom försla- get skulle därför ytterligare 11 miljarder kronor per år komma att belasta statsbudgeten. Utskottet anser i likhet med vad som anförts i motion Fi62 yrkande 10 att förslaget till sänkning av folkpensionsavgiften bör avslås och till följd därav även förslaget till höjning av ATP-avgiften.

4. Margó Ingvardsson (vpk) anser att de delar av utskottets yttrande under rubriken "Bilaga 4 (socialdepartementet)" som dels börjar med "Av

det ovanstående framgår” och slutar med ”Fi66 yrkande 1.”, dels börjar med ”Utskottet har tidigare” och slutar med ”och Fi79.” bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om höjning av ATP-avgiften. Vad gäller folkpensionsavgiften konstaterar utskottet att förslaget bygger på en oförändrad nivå av folkpensionens grundbelopp. År 1990/91 beräknas ca 617 000 pensionärer ha ingen eller så låg ATP att de har rätt till pensionstillskott. De lever därför under knappa ekonomiska villkor. Utskottet anser mot denna bakgrund att den grundläggande pensionsnivån måste höjas. Enligt utskottets mening skulle en sänkning av folkpensionsavgiften till endast 7,95 % av avgiftsunderlaget ge utrymme för en höjning av folkpensionens grundbelopp från 96 % till 100 % av basbeloppet för ogifta och motsvarande för gifta samt en höjning av pensionstillskottet från 48 % till 50 %. Motion Fi66 yrkandena 1 och 2 bör därför bifallas.

5. Ragnhild Pohanka (mp) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken ”Bilaga 4 (socialdepartementet)” som börjar med ”I propositionen anges att regeringens förslag” och slutar med ”Fi66 yrkande 1.” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att förslaget till höjning av ATP-avgiften knappast är påkallat av omedelbara finansieringsproblem för ATP-systemet utan främst syftar till att en del av de pengar som tas in genom regeringens åtstramningspaket kan slussas över till AP-fonderna. Utskottet anser också att ATP-systemets fortsatta finansiering måste bedömas i ett större sammanhang där även förslag från den sittande pensionsberedningen bör vägas in. Förslaget till såväl höjning av ATP-avgiften som sänkning av folkpensionsavgiften bör därför avslås i enlighet med vad som begärts i motion Fi64 yrkande 5.

6. Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken ”Bilaga 4 (socialdepartementet)” som börjar med ”Utskottet har tidigare” och slutar med ”och Fi79.” bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att det svenska pensionssystemet är komplicerat och byråkratiskt och ger kraftiga marginaleffekter. Utskottet anser därför att pensionsberedningen bör få till uppgift att utreda det förslag som förs fram i motion Fi79, nämligen ett system med utbyggda grundpensioner kompletterat med inkomstrelaterade pensioner. Enligt förslaget skall grundpensionen, som skall ingå i ATP-systemet, utgöra 68 % av $4,5 \times$ basbeloppet. Den skall utgå lika till alla och utgå med samma belopp till gifta och ogifta. Den skall inte vara knuten till tidigare inkomst. Grundpensionen skall finansieras med de medel som i dag finansierar såväl folkpensioneringen som tilläggspensioneringen. Den inkomstrelaterade pensionen som skall utgå därutöver skall utgå för inkomster mellan 4,5 och 7,5 basbelopp.

7. Ragnhild Pohanka (mp) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken ”Bilaga 4 (socialdepartementet)” som börjar med ”Utskottet har tidigare” och slutar med ”och Fi79.” bort ha följande lydelse:

1988/89: FiU30
Bilaga 6
Socialförsäkrings-
utskottets
yttrande

Utskottet anser att det är viktigt att den ekonomiska situationen förbättras för de pensionärer som har ingen eller endast obetydlig ATP. Utskottet anser därför att pensionstillskottet skall höjas till 50 % av basbeloppet. Detta bör finansutskottet föreslå att riksdagen med anledning av motion Fi64 yrkande 24 i denna del som sin mening ger regeringen till känna.

1988/89: FiU30
Bilaga 6
Socialförsäkrings-
utskottets
yttrande

8. Ragnhild Pohanka (mp) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken "Bilaga 4 (socialdepartementet)" som börjar med "Sättet för beräkning" och slutar med "Fi64 yrkande 24 i motsvarande del." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att vid beräkning av basbeloppet skall undantas prisökningar på grund av i motion Fi64 föreslagen höjning av indirekta skatter på energi, alkohol och tobak. De sämst ställda pensionärerna bör dock kompenseras genom en höjning av pensionstillskottet. Vad som sålunda anförts om basbeloppet bör finansutskottet föreslå att riksdagen med bifall till motion Fi64 yrkande 24 i denna del som sin mening ger regeringen till känna.

9. Gullan Lindblad (m), Sigge Godin (fp), Karin Israelsson (c), Hans Dau (m), Barbro Sandberg (fp), Runc Backlund (c), Ragnhild Pohanka (mp) och Bertil Persson (m) anser att den del av utskottets yttrande under rubriken "Bilaga 4 (socialdepartementet)" som börjar med "För den som haft undantagande" och slutar med "Fi64 yrkande 25." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att skillnaderna i disponibel inkomst är alltför stora mellan pensionärer i allmänhet och det fåtal som till följd av undantagande från ATP inte får del av pensionstillskott. Många s. k. undantagandepensionärer har i dag en bekymmersam situation. Utskottet vill crinra om att åtskilliga av pensionärerna i denna grupp begärde undantagande från ATP innan reformen med pensionstillskott genomfördes år 1969. Enligt utskottets mening bör alla pensionärer med låg eller ingen ATP få rätt till pensionstillskott. Riksdagen bör med bifall till motion Fi64 yrkande 25 besluta i enlighet härmed.

Särskilda yttranden

Bilaga 4 (socialdepartementet)

1. Gullan Lindblad, Hans Dau och Bertil Persson (alla m) anför:

Problemet med utformningen av index har funnits sedan länge. Bristerna i basbeloppsindex framkom mycket tydligt i samband med de stora fluktuationerna av oljepriserna mot slutet av 1970-talet. Det är mot denna bakgrund man måste se regeringens förslag till förändring av basbeloppet år 1980. En av huvudprinciperna är dock att index bör vara relativt oföränderligt. De eventuella förändringar som kan komma att erfordras bör ske i ett större sammanhang. Eftersom pensionsberedningen har i uppdrag att göra en översyn av pensionssystemet föreslår vi ingen ändring i utskottets yttrande.

Bilaga 7 (utbildningsdepartementet)

2. Gullan Lindblad, Hans Dau och Bertil Persson (alla m) anför:

Med hänsyn till utskottets skrivning att studiebidraget bör följa barnbidragets nivå finner vi inte anledning att i detta sammanhang föreslå annan lydelse av yttrandet. Vi vill emellertid erinra om vad som anförts i motion Fi60, nämligen att en höjning av barnbidraget inte behövs om regeringens förslag att höja momsen och slopa mjölkprisstödet avslås.

1988/89: FiU30
Bilaga 6
Socialförsäkrings-
utskottets
yttrande

Bilaga 9 (arbetsmarknadsdepartementet)

3. Gullan Lindblad (m), Sigge Godin (fp), Hans Dau (m), Barbro Sandberg (fp), Ragnhild Pohanka (mp) och Bertil Persson (m) anför:

Vi anser att en asylsökande under väntetiden bör beredas möjlighet att ta tillfälligt arbete. Vi utvecklar dock vår syn på detta i andra sammanhang och avstår därför från att nu föreslå annan lydelse av utskottets yttrande.

Socialutskottets yttrande

1988/89: SoU6y

Kompletteringspropositionen

1988/89: FiU30
Bilaga 7
Socialutskottets
yttrande

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett socialutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1988/89: 150 Reviderad finansplan 1989 (kompletteringspropositionen) jämte de motioner som har väckts med anledning av denna, såvitt propositionen och motionerna rör socialutskottets beredningsområde. Följande motioner berör socialutskottets beredningsområde: Fi60 (yrkandena 6 och 9), Fi61 (yrkande 9), Fi62 (yrkandena 11 och 12), Fi64 (yrkande 23), Fi65 (yrkandena 1 och 2), Fi67 (yrkandena 1–4), Fi72, Fi77 (yrkandena 1–6), Fi78, Fi83, Fi88 (yrkandena 1, 2 och 5–8) och Fi94.

Utskottet konstaterar att de frågor i propositionen som ligger inom utskottets beredningsområde endast är en begränsad del av mer omfattande ekonomisk-politiska förslag. Det ankommer på finansutskottet att göra de slutliga avvägningarna under beredningen av ärendet.

Ekonomiskt stöd till barnfamiljer

C 1. Allmänna barnbidrag

Riksdagen har under femte huvudtiteln till allmänna barnbidrag för budgetåret 1989/90 anvisat ett förslagsanslag på 10 350 000 000 kr. (prop. 1988/89: 100, bil. 7, SoU17, rskr. 165).

I proposition 1988/89: 150, bil. 4, har regeringen (socialdepartementet) föreslagit riksdagen

dels att anta förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag,
2. lag om ändring i lagen (1986: 378) om förlängt barnbidrag,

dels att utöver vad som redan beslutats

3. till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1989/90 anvisa ett med 1 395 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag.

I propositionen föreslås att det allmänna barnbidraget höjs med 780 kr. per år fr. o. m. den 1 juli 1989. En motsvarande höjning bör enligt propositionen ske av det förlängda barnbidraget för elever i grundskolan. Motivet till höjningarna är att kompensera barnfamiljerna för vissa ekonomisk-politiska åtgärder som också föreslås i propositionen och som innebär åtstramning av bl.a. den privata konsumtionen. Kostnaderna för bidragshöjningarna beräknas till 1 395 milj. kr. för budgetåret 1989/90.

I motion Fi60 av Carl Bildt m.fl. (m) yrkas avslag på förslagen om ändring i lagen om allmänna barnbidrag, ändring i lagen om förlängt barnbidrag och ytterligare medelsanvisning (yrkande 6). Yrkanden om avslag på lagförslagen finns också i motion Fi88 av Sten Svensson m.fl. (m) (yrkande 1 delvis och yrkande 2) i vilken det vidare föreslås att riksdagen i stället begär förslag från regeringen om att barnfamiljerna medges grundavdrag för barn vid den kommunala beskattningen i enlighet med vad som föreslås i motionen (yrkande 1 delvis). I motion Fi61 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) yrkas att riksdagen beslutar höja barnbidraget med 960 kr. per barn och år och att kvarvarande livsmedelssubventioner därmed avskaffas (yrkande 9). I motion Fi62 av Olof Johansson m.fl. (c) yrkas avslag på de föreslagna lagändringarna samt att allmänt barnbidrag skall utgå med 6 780 kr. per barn och år och det förlängda barnbidraget med 565 kr. per barn och månad (yrkandena 11 och 12). I motion Fi65 av Lars Werner m.fl. (vpk) hemställs att riksdagen beslutar att barnbidraget skall utgå med 25 % av basbeloppet (yrkande 1) och att riksdagen till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1989/90 anvisar ett med 2 065 673 000 kr. förhöjt förslagsanslag (yrkande 2). Förslaget innebär för närvarande en höjning med 1 155 kr. per barn och år.

Utskottet anser att den av regeringen föreslagna höjningen av det allmänna barnbidraget med 780 kr. per barn och år till 6 600 kr. är väl avvägd för att kompensera barnfamiljerna för den köpkraftsindragning som de i propositionen föreslagna ekonomisk-politiska åtgärderna innebär. Detsamma gäller förslaget att höja det förlängda barnbidraget med 65 kr. i månaden till 550 kr. i månaden för bidragsberättigat barn. Utskottet har ingen erinran mot de föreslagna lagändringarna. Utskottet tillstyrker sålunda propositionen och avstyrker motionerna Fi60 (yrkande 6), Fi88 (yrkande 1 delvis och yrkande 2), Fi61 (yrkande 9), Fi62 (yrkandena 11 och 12) och Fi65 (yrkandena 1 och 2).

Utskottet har inte någon erinran mot förslaget om höjd medelsanvisning.

Omsorg om barn och ungdom

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner de riktlinjer som har angetts i propositionen

1. för höjning av statsbidragen till daghem, familjedaghem, fritidshem, deltidsgupp och öppen förskola,
2. för statsbidrag till förlängt öppethållande samt lördags- och söndagsöppethållande vid daghem.

Bidraget till daghem bör enligt propositionen räknas upp från 445 000 kr. till 475 000 kr. för varje femtontal inskrivna barn. Bidraget till fritidshem föreslås räknas upp från 195 000 kr. till 210 000 kr. för varje femtontal inskrivna barn. För barn inskrivna minst 7 tim/dag i familjedaghem föreslås att bidraget räknas upp från 16 500 kr. till 18 000 kr., och för barn i familjedaghem inskrivna mindre än 7 tim/dag bör enligt propositionen bidraget räknas upp från 7 500 kr. till 8 000 kr. Vidare föreslås att bidraget

för deltidsgupper räknas upp från 30 000 kr. till 50 000 kr. för varje femtontal inskrivna barn. En motsvarande uppräknings från 30 000 kr. till 50 000 kr. föreslås vidare av bidraget för den öppna förskolan. Fr. o. m. år 1988 lämnas ett särskilt statsbidrag till nattöppna daghemsavdelningar. I propositionen förordas att ett särskilt statsbidrag införs även för daghemsavdelningar med förlängt öppethållande. Ett bidrag föreslås med 75 000 kr. per avdelning och år vid ett dagligt öppethållande som är tre timmar längre än normalt. Motsvarande bidrag, 75 000 kr., föreslås för daghemsavdelningar som är öppna under lördagar och söndagar under minst sju timmar per dag. En höjning av den del av enhetsbidraget till daghem och fritidshem som är avsett för särskilda insatser för barn med behov av särskilt stöd föreslås slutligen från 15 000 kr. till 20 000 kr.

Merkostnaderna för bidragshöjningen har beräknats till 900 milj. kr. för helt år och skall delvis finansieras genom att den allmänna skatteutjämningsavgiften för kommunen höjs med 0:09 kr./skr. för 1990.

I flera motionsyrkanden framförs krav på införande av vårdnadsbidrag. I *motion Fi88 av Sten Svensson m.fl. (m) (yrkande 6)* och *Fi72 av Lars Hjertén (m) (delvis)* hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till vårdnadsbidrag i enlighet med vad som anförts i motionerna. I *motion Fi77 av Ulla Tillander m.fl. (c)* föreslås också införandet av ett vårdnadsbidrag som ett led i familjepolitikens inriktning och som en av flera konkreta åtgärder att ingå i 1990-talets familjepolitik (*yrkandena 1 och 6, båda delvis*). I *motion Fi78 av Daniel Tarschys m.fl. (fp)*, som behandlas nedan, föreslås ett nytt statsbidragssystem för barnomsorgen. En del av det statliga stödet till barnomsorgen skall enligt motionärerna kunna kanaliseras via föräldrarna i form av vårdnadsbidrag.

Socialutskottet har nyligen i betänkandet 1988/89: SoU17 s. 3–7 behandlat ett antal motioner om införande av vårdnadsbidrag. Utskottet anförde då som sin uppfattning att en utbyggd föräldraförsäkring var att föredra framför ett vårdnadsbidrag. Utskottet vidhåller denna uppfattning och föreslår att motionerna Fi88 (yrkande 6), Fi72 delvis och Fi77 (yrkandena 1 och 6, båda delvis) avstyrks.

I *motion Fi72 (delvis) av Lars Hjertén (m)* begärs ett tillkännagivande om nya regler om statsbidragsberättigad verksamhet inom barnomsorgen i enlighet med vad som anförts i motionen.

I *motion Fi77 av Ulla Tillander m.fl. (c)* yrkas att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts angående familjepolitikens inriktning (*yrkande 1 delvis*), angående alternativa former av barnomsorg (*yrkande 2*), angående barnomsorg i svenska kyrkans regi (*yrkande 3*), angående ett nytt och neutralt statsbidragssystem till barnomsorgen (*yrkande 4*), angående förlängt öppethållande på daghemmen (*yrkande 5*) och angående konkreta åtgärder för 1990-talets familjepolitik (*yrkande 6 delvis*).

I *motion Fi78 av Daniel Tarschys m.fl. (fp)* föreslås att ett nytt statsbidragssystem införs i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen. Det nya systemet bör vara så administrativt lätthanterligt som möjligt samt

neutralt gentemot olika huvudmän. Staten bör inte ha ambitionen att föreskriva vilka ansvarsformer och vistelsetider som är möjliga.

I motionerna Fi60 av Carl Bildt m.fl. (m) (yrkande 9) och Fi88 av Sten Svensson m.fl. (m) (yrkande 5) yrkas avslag på de i propositionen angivna riktlinjerna för statsbidragen till barnomsorgen och begärs att regeringen återkommer med förslag till rättvisa statsbidragsregler i enlighet med vad som anförs i motionen.

I motion Fi64 av Inger Schörling m.fl. (mp) hemställs att riksdagen ger regeringen till känna att föräldrar skall ha rätt att få anställning som dagbarnvårdare för eget barn fr. o. m. den 1 januari 1990 på sätt som anges i motionen (yrkande 23).

I motion Fi94 av Roland Larsson (c) begärs ett tillkännagivande om vad som anförs i motionen om ändring av gällande statsbidragsförordning. Motionären anser att statsbidrag bör utgå till vård av barn i de egna föräldrarnas familjedaghem.

Utskottet anser att det är angeläget att höja statsbidragsbeloppen kraftigt för att underlätta den fortsatta utbyggnaden av barnomsorgen. För att minska den sociala snedrekryteringen till den kommunala barnomsorgen är det enligt utskottets mening viktigt att göra daghemmen så flexibla att de inte utestänger barn till föräldrar med obekväma och oregelbundna arbetstider från möjligheten att delta i verksamheten. Utskottet anser att de av regeringen föreslagna statsbidragen till barnomsorgen har lämplig utformning. Utskottet har nyligen i betänkandet 1988/89: SoU18 s. 8–12 och 14–15 behandlat och avstyrkt motioner rörande barnomsorgen med i huvudsak samma innehåll som i de nu aktuella motionerna. Riksdagen följde utskottet (rskr. 166). Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning. Med hänvisning till vad som anförs i propositionen i denna del och vad utskottet anförde i betänkandet 1988/89: SoU18 avstyrker utskottet motionerna Fi72 (delvis), Fi77 (yrkandena 1–6, därav 1 och 6 delvis), Fi78, Fi60 yrkande 9, Fi88 (yrkande 5), Fi64 (yrkande 23) och Fi94.

I motion Fi67 av Lars Werner m.fl. (vpk) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till lag som garanterar alla barns rätt till plats i dag- och fritidshem t. o. m. 12 års ålder (yrkande 1). Vidare hemställs att riksdagen beslutar att anordningsbidrag skall utgå med 300 000 kr. per 15 platser tills utbyggnadsbehovet av dag- och fritidshem är täckt (yrkande 2). Motionärerna begär vidare ett tillkännagivande om att utbildningsdelen av statsbidraget skall prestationsrelateras på samma sätt som för enskilda anordnare av barnomsorg (yrkande 3). Slutligen hemställer motionärerna att riksdagen hos regeringen begär initiativ till utjämning och nedtrappning av barnomsorgstaxorna (yrkande 4).

Utskottet har i betänkandet 1988/89: SoU18 s. 12–13 och 16–17 behandlat och avstyrkt yrkanden med samma innehåll som i denna motion. Riksdagen följde utskottet. Utskottet vidhåller den tidigare uppfattningen och avstyrker motion Fi67.

Utskottet tillstyrker att de föreslagna riktlinjerna för höjning av statsbidragen till daghem, familjedaghem, fritidshem, deltidsgupp och öppen för-

1988/89: FiU30

Bilaga 7

Socialutskottets
yttrande

skola samt riktlinjerna för statsbidrag till förlängt öppethållande samt lördags- och söndagsöppethållande vid daghem godkänns.

1988/89:FiU30
Bilaga 7
Socialutskottets
yttrande

I bilaga 7 till propositionen redovisar regeringen (utbildningsdepartementet) sin syn på utvecklingen i ungdomsskolan. Det är enligt föredragande statsrådet Göransson viktigt att ge skolan huvudansvaret också för skolbarnen utanför den direkta lektionstiden av flera skäl, bl. a. att möjlighet då finns att utnyttja skolans lokaler för fritidsverksamhet och att förutsättning då finns för att utforma en totalt sett bättre pedagogisk verksamhet.

I *motion Fi88 av Sten Svensson m.fl. (m)* begärs ett tillkännagivande beträffande skolbarnsomsorgen i enlighet med vad som anförs i motionen (*yrkande 8*). Motionärerna anser att möjligheter bör öppnas för största möjliga valfrihet i omsorgen. Detta kräver enligt motionärerna många olika former av omsorg. Familjedaghemmen bör spela en stor roll i skolbarnsomsorgen.

Regeringen har den 20 april 1989 beslutat tillsätta en kommitté för frågor om skolan och skolbarnsomsorgen (dir. 1989: 16). Kommittén skall utifrån en helhetssyn på verksamheten i skolan och skolbarnsomsorgen påskynda och stimulera utvecklingen i riktning mot en god heldagsomsorg av hög kvalitet i en ekonomiskt rationell organisation. I detta ingår naturligt att kommittén också prövar de olika former för skolbarnsomsorgen som finns.

Utskottet delar uppfattningen att det bör finnas valfrihet i skolbarnsomsorgen. En kommitté har nyligen tillsatts för att se över skolbarnsomsorgen. Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen inte nu bör överväga något uttalande med anledning av redovisningen i propositionen och motionen. Utskottet avstyrker således motion Fi88 (*yrkande 8*).

Äldreomsorg

I bilaga 1 (finansdepartementet) till propositionen beskrivs den offentliga sektorns förnyelse. Vidare redovisas vissa utgångspunkter som bör vara vägledande för detta arbete. Här redovisas bl. a. de förändringar som övervägs inom äldreomsorgen. Äldredelegationen som har i uppdrag av regeringen att analysera och beskriva de organisatoriska, juridiska och ekonomiska konsekvenserna av en förändring av huvudmannaskapet för äldreomsorgen kommer att lägga fram sina förslag inom kort. Efter remissbehandling väntas en proposition om äldreomsorgen i början av 1990.

I *motion Fi83 av Rosa Östh m.fl. (c)* hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om äldreomsorgen. Motionärerna anser att hälso- och sjukvården samt omsorgen om de svaga i samhället måste få en större andel av samhällets samlade resurser och att regering och riksdag måste fatta beslut som möjliggör en utbyggnad av välfärden.

I *motion Fi88 av Sten Svensson m.fl. (m)* hemställs att regeringen ges till känna vad i motionen anförts om innebörden av ett ökat primärkommu-

nalt ansvar för vården och omsorgen om de äldre (*yrkande 7*). Monopolsituationen inom vården måste enligt motionärerna brytas.

Utskottet konstaterar att äldredelegationen i dagarna slutför sitt arbete. Socialutskottet avser vidare att i ett betänkande i höst behandla ett stort antal motioner avseende äldreomsorgen, delvis med innehåll som liknar de nu aktuella motionernas. Utskottet finner mot denna bakgrund inte anledning att nu göra något uttalande med anledning av den lägesrapport som ges i propositionen i denna del och motionerna. Motionerna Fi88 (*yrkande 7*) och Fi83 avstyrks därför.

1988/89: FiU30
Bilaga 7
Socialutskottets
yttrande

Stockholm den 18 maj 1989

På socialutskottets vägnar

Daniel Tarschys

Närvarande: Daniel Tarschys (fp), Bo Holmberg (s), Sten Svensson (m), Aina Westin (s), Ulla Tillander (c), Ingrid Andersson (s), Per Stenmarck (m), Johnny Ahlqvist (s), Rinaldo Karlsson (s), Ingegerd Anderlund (s), Ingrid Hemmingsson (m), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp), Rosa Östh (c), Gudrun Schyman (vpk), Jan Andersson (s), Sinikka Bohlin (s) och Mari-
anne Samuelsson (mp).

Avvikande meningar

1. Allmänna barnbidrag

Sten Svensson, Per Stenmarck och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser att utskottet beträffande allmänna barnbidrag bort anföra:

Utskottet anser att regeringens förslag om en höjning av det allmänna barnbidraget och det förlängda barnbidraget bör avslås. Enligt utskottets uppfattning bör barnfamiljernas situation i stället underlättas genom att inkomstskatten anpassas efter försörjningsförmågan, vilket kan ske genom att grundavdrag för barn medges vid den kommunala beskattningen. Ett förslag till sådana grundavdrag har utförligt beskrivits i motion 1988/89:Sk374. Utskottet tillstyrker sålunda motionerna Fi60 (m) *yrkande 6* och Fi88 (m) *yrkande 1* delvis och *yrkande 2* och avstyrker regeringens förslag om höjda allmänna och särskilda barnbidrag och om höjd medelsanvisning liksom motionerna Fi61 (fp) *yrkande 9*, Fi62 (c) *yrkandena 11 och 12* och Fi65 (vpk) *yrkandena 1 och 2*.

2. Allmänna barnbidrag

Daniel Tarschys och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) anser att utskottet beträffande allmänna barnbidrag bort anföra:

Utskottet anser att den av regeringen föreslagna höjningen av det allmänna barnbidraget är otillräcklig. En av förutsättningarna för att mjölk-

subventionerna skall kunna avskaffas är att de medel som frigörs helt och hållet tillförs barnfamiljerna i form av höjda barnbidrag. Barnbidraget bör därför höjas med 960 kr. per år. Motsvarande höjning bör göras av det förlängda barnbidraget. Utskottet tillstyrker således motion Fi61 (fp) yrkande 9 och motion Fi62 (c) yrkandena 11 och 12 och avstyrker regeringens förslag om höjning av det allmänna barnbidraget och det förlängda barnbidraget liksom motionerna Fi60 (m) yrkande 6 och Fi88 (m) yrkande 1 delvis och yrkande 2 samt Fi65 (vpk) yrkandena 1 och 2. Medelsanvisningen bör höjas med belopp som motsvarar de höjningar av barnbidragen som föreslås.

1988/89: FiU30
Bilaga 7
Socialutskottets
yttrande

3. Allmänna barnbidrag

Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) anser att utskottet beträffande allmänna barnbidrag bort anföra:

Utskottet anser att det allmänna barnbidraget bör höjas med 80 kr. per månad och det särskilda barnbidraget med 65 kr. per månad. De av regeringen föreslagna höjningarna är otillräckliga. De räcker varken till att kompensera barnfamiljerna för borttagandet av mjölksubventioner eller för inflationsutvecklingen. Utskottet tillstyrker motion Fi62 (c) yrkandena 11 och 12 och Fi61 (fp) yrkande 9 och avstyrker regeringens förslag om höjning av det allmänna barnbidraget och det särskilda barnbidraget och höjd medelsanvisning liksom motion Fi60 (m) yrkande 6, Fi88 (m) yrkande 1 delvis och yrkande 2 och Fi65 (vpk) yrkandena 1 och 2. Medelsanvisningen bör höjas med belopp som motsvarar de höjningar av barnbidragen som föreslås.

4. Allmänna barnbidrag

Gudrun Schyman (vpk) anser att utskottet beträffande allmänna barnbidrag bort anföra:

Utskottet anser att den i propositionen föreslagna höjningen av det allmänna barnbidraget är otillräcklig med tanke på de köpkraftsindragande ekonomisk-politiska åtgärder som också föreslås i propositionen. Utskottet anser i stället att det allmänna barnbidraget bör höjas till en nivå som motsvarar 25 % av basbeloppet vilket i dag motsvarar en höjning av barnbidraget med 1 155 kr. per år. Medelsanvisningen bör höjas med 2 065 673 000 kr. Utskottet tillstyrker motion Fi65 (vpk) yrkandena 1 och 2 och avstyrker regeringens förslag om en höjning av det allmänna barnbidraget liksom motionerna Fi60 (m) yrkande 6, Fi61 (fp) yrkande 9, Fi62 (c) yrkandena 11 och 12 och Fi88 (m) yrkande 1 delvis och yrkande 2.

5. Införande av vårdnadsbidrag

Daniel Tarschys (fp), Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp) och Rosa

Östh (c) anser att utskottet med anledning av motionsyrkandena om vårdnadsbidrag (Fi88 yrkande 6, Fi72 delvis, Fi77 yrkandena 1 delvis och 6 delvis samt Fi78) bort anföra:

Enligt utskottets uppfattning bör ett vårdnadsbidrag införas enligt de riktlinjer som anges i motionerna.

Utskottet vill framhålla att en politik i linje med de i motionen angivna målsättningarna förutsätter att insatser sker på flera olika områden.

– Ett beskattningsbart vårdnadsbidrag om 15 000 kr. per barn och år bör införas för alla barn mellan 1 och 7 år.

Vårdnadsbidraget påverkar inte bostadsbidragen och inte heller sjukförsäkringsgrundande eller pensionsgrundande inkomst. Vårdnadsbidrag utgår samtidigt med vårdbidrag för handikappat barn.

– Avdragsrätt bör införas för styrkta barnomsorgskostnader upp till 15 000 kr. per barn och år.

Avdragsrätten tillkommer den som uppbär vårdnadsbidrag. Avdrag medges för kostnader oberoende av omsorgens tid och form. Den som på grund av kostnader för barnomsorg räknar med att kunna utnyttja avdragsrätten kan genom anmälan slippa preliminärskatteavdrag på motsvarande belopp.

– Statsbidragen till kommunerna för barnomsorgen bör minskas med motsvarande 12 000 kr. per heltidsplats.

– Pensionsår inom ATP räknas för arbete med egna barn i hemmet fram t. o. m. året för barnets skolstart.

Enligt utskottets mening förstärks valfriheten genom att föräldrarna själva disponerar 15 000 kr. per barn för att ekonomiskt klara behovet av barnomsorg. Vårdnadsbidraget kan antingen användas för att betala nuvarande barnomsorgsplatser, vilken i princip blir 12 000 kr. dyrare, eller för att utveckla föräldradrivna kooperativ eller andra privata lösningar etc. Det ger också ökade möjligheter, särskilt för flerbarnsföräldrarna, att ägna mer tid åt omvårdnaden av de egna barnen.

En ökad valfrihet ger förutsättningar för ett bättre resursutnyttjande inom barnomsorgen. Detta skapar utrymme för fler platser och kvalitetsförbättringar.

Vårdnadsbidraget ger småbarnsfamiljerna större möjligheter att utnyttja den lagstadgade rätten till arbetstidsförkortning och ger därmed mer tid för barnen. Utskottet förutsätter att kommunerna – i den utsträckning det efterfrågas – ställer halvtids- eller deltidplatser till förfogande och differentierar avgifterna med hänsyn till detta. I många kommuner innebär det ett behov av fler sådana platser.

Genom avdragsrätten för styrkta barnomsorgskostnader ges familjerna ökad ekonomisk möjlighet att lösa barnomsorgen genom t. ex. privata familjedaghem eller anställd barnvårdare. När deras inkomster tas upp till beskattning och påförs sociala avgifter tillförsäkras de samma sociala skydd och trygghet som andra inkomsttagare. Härigenom skapas förutsättningar för att eliminera en svart sektor i ekonomin.

Sammanfattningsvis kommer motionärernas förslag enligt utskottets mening att leda till betydande fördelar för barnfamiljerna. Genom ökade

ekonomiska resurser får de större möjlighet att utifrån sina egna förutsättningar välja den form av barnomsorg som de finner bäst. Härigenom förbättras barnens villkor i det svenska samhället samtidigt som det i småbarnsfamiljerna blir lättare att förena föräldraskap med förvärvsarbete och personlig utveckling.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet förslaget om införande av ett vårdnadsbidrag.

Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag till lag om vårdnadsbidrag samt följdändringar i annan lagstiftning i enlighet med det anförda. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna med anledning av motionerna Fi88 yrkande 6, Fi72 delvis och Fi77 yrkandena 1 delvis och 6 delvis.

1988/89: FiU30
Bilaga 7
Socialutskottets
yttrande

6. Principerna för statsbidragsgivningen

Daniel Tarschys (fp), Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp) och Rosa Östh (c) anser att utskottet med anledning av propositionen och motionerna Fi72 delvis, Fi77, Fi78, Fi60 yrkande 9 och Fi88 yrkande 5 bort anföra:

Utskottet föreslår att riksdagen i stället för att godkänna de riktlinjer som anges i propositionen om statsbidragen till barnomsorgen begär att regeringen skyndsamt återkommer med förslag till nytt statsbidragssystem. Det nuvarande systemet är enligt utskottet otillfredsställande på många sätt. Systemet är inte neutralt gentemot olika omsorgsformer och huvudmän, och enskilda alternativ diskrimineras. Föräldrar har inte möjligheter att på jämbördiga villkor välja andra former av barnomsorg än de som erbjuds av kommunen. Vidare innebär nuvarande regler om en öppetid av 8 timmar som förutsättning för bidrag att de deltidsöppna daghemmen endast erhåller bidrag som kommer deltidsförskolan till del.

Vägledande principer vid utarbetandet av ett förslag till nytt statsbidragssystem för barnomsorgen bör vara att statsbidraget skall vara neutralt gentemot alla omsorgsformer oavsett huvudman samt administrativt lätthanterligt. Familjedaghemmen och deltidsförskolan får inte diskrimineras. Statsbidragssystemet bör inte ensidigt gynna långa vistelsetider. Vidare bör kommunerna vara skyldiga att i barnomsorgsplanerna uppta alla alternativa omsorgsformer som uppfyller de kvalitetskrav som alltid måste ställas.

Socialutskottet föreslår att vad utskottet nu anfört om förslag till ett nytt statsbidragssystem för barnomsorgen ges regeringen till känna med anledning av motionerna Fi72 delvis, Fi77 yrkanden 1–6 därav 1 och 6 delvis, Fi78, Fi60 yrkande 9 och Fi88 yrkande 5.

7. Krispaket för barnomsorgen

Daniel Tarschys och Ingrid Ronne-Björkqvist (båda fp) anser att utskottet med anledning av motion Fi78, utöver vad som sägs i den avvikande meningen under 6, även bort anföra:

Utskottet anser att det är en viktig uppgift att barnomsorgen byggs ut till full behovstäckning. Ett krispaket bör utformas för barnomsorgen med syfte att nå en väl fungerande omsorg med full behovstäckning. Vidare måste motståndet mot barnomsorg i enskild regi hävas och olika former av barnomsorg av hög kvalitet välkomnas. Lex Pysslingen bör upphävas.

Den statliga kostnadstäckningsnivån till barnomsorgen har minskat under en rad år, och det av regeringen framlagda förslaget följer detta mönster. Det är emellertid enligt utskottet nödvändigt att statsbidraget till barnomsorgen ökar under en uppbyggnadsfas. Enligt utskottets bedömning kan den vidgade etableringsfrihet som motionen förordar leda till en snabbare utbyggnadstakt och därmed behov av ett större påslag än det regeringen beräknar.

För att öka utbudet av barnomsorg på obekväma tider behövs särskilda bidrag men dessa bör inte enbart knytas till institutioner. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna med anledning av motion Fi78.

8. Förlängt öppethållande på daghemmen

Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m) och Rosa Östh (c) anser att utskottet med anledning av motion Fi77 yrkande 5, utöver vad som sägs i den avvikande meningen under 6, även bort anföra:

Utskottet anser att regeringens förslag om ett stimulansbidrag för daghemsavdelningar med förlängt öppethållande inte är ett bra förslag utan befäster nuvarande sneda fördelning till *en* omsorgsform. De i motionerna Fi77 och Fi88 framlagda förslagen om vårdnadsbidrag och om ett statsbidragssystem som är neutralt i förhållande till olika omsorgsformer ger större valfrihet och möjligheter för kommunerna att tillsammans med föräldrarna tillgodose behovet av barnomsorg på obekväm arbetstid. Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motion Fi77 yrkande 5 ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Dagbarnvårdares tillsyn av egna barn

Daniel Tarschys (fp), Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp), Rosa Östh (c) och Marianne Samuelsson (mp) anser att utskottet med anledning av motion Fi94 bort anföra:

Den s.k. Uppsalamodellen har godkänts efter kommunalbesvär i ett kammarrättsavgörande. Enligt utskottets mening bör det vara möjligt för de kommuner som så önskar att ersätta dagbarnvårdare även för vård av egna barn. Statsbidrag skall i sådana fall kunna utgå även för dagbarnvårdarens egna barn som är inskrivna i kommunal barnomsorg och som sam-

1988/89: FiU30
Bilaga 7
Socialutskottets
yttrande

tidigt med dagbarn vistas i dagbarnvårdarens hem. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna med anledning av motion Fi94.

1988/89: FiU30
Bilaga 7
Socialutskottets
yttrande

10. Generell föräldraförmån vid tillsyn av egna barn

Marianne Samuelsson (mp) anser att utskottet med anledning av motion Fi64 yrkande 23 bort anföra:

Utskottet delar inställningen i motionen att hemmavarande föräldrar skall kunna erbjudas förmånen att bli kommunala dagbarnvårdare åt det egna barnet med samma villkor som för vård av annans barn. Enligt utskottets uppfattning är det en kommunal angelägenhet att avgöra barnomsorgens former och anställningsvillkor. Detta bör regeringen ges till känna med anledning av motion Fi64 yrkande 23.

11. Formerna för barnomsorgen

Gudrun Schyman (vpk) anser att utskottet med anledning av motion Fi67 bort anföra:

Utskottet anser att alla barn t. o. m. 12 års ålder skall ha rätt till plats på kommunala daghem och i fritidshem. Riksdagen bör så snart det kan ske besluta om en lagstadgad rätt till plats i barnomsorgen. En sådan lagstiftning skulle enligt utskottet påskynda den nödvändiga utbyggnaden. Regeringen bör därför snarast lägga fram erforderliga lagförslag för riksdagen.

Vidare bör enligt utskottet riksdagen besluta om att ett anordningsbidrag införs för dag- och fritidshem för att säkra den kvantitativa och kvalitativa utbyggnaden av barnomsorgen. Bidraget bör utgå med 300 000 kr. per nybyggd avdelning i dag- och fritidshem och vara en hjälp för kommunerna att förverkliga utbyggnadsmålet förskola för alla barn senast år 1991.

Utskottet anser att utbildningsdelen av statsbidraget skall vara prestationsrelaterad för kommunerna, på samma sätt som den är för enskilda anordnare av barnomsorg. Få kommuner använder i dag dessa medel på avsett sätt.

Utskottet delar slutligen motionärernas i motion Fi67 principiella uppfattning att all barnomsorgsverksamhet bör vara avgiftsfri för föräldrarna och i stället finansieras över skatten. Enligt utskottets mening bör överläggningar komma till stånd mellan staten och kommunerna i syfte att trappa ned avgifterna med sikte på nolltaxa inom en femårsperiod.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motion Fi67 ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Skolbarnomsorgen

Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m) och Rosa Östh (c) anser att utskottet med anledning av motion Fi88 yrkande 8 bort anföra:

Utskottet anser när det gäller skolbarnomsorgen liksom barnomsorgen i övrigt att möjligheter måste öppnas för största möjliga valfrihet och inflytande för familjerna. Barn och föräldrar måste kunna välja den form av

omsorg som är bäst i varje enskilt fall. Detta kräver många olika former av omsorg. Familjedaghemmen spelar en viktig roll i skolbarnsomsorgen och måste även i framtiden få göra det. Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motion Fi88 yrkande 8 ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

1988/89: FiU30
Bilaga 7
Socialutskottets
yttrande

13. Äldreomsorg

Sten Svensson, Per Stenmarck och Ingrid Hemmingsson (alla m) anser att utskottet beträffande äldreomsorg bort anföra:

Utskottet anser att strävan att öka det primärkommunala ansvaret för vården och omsorgen av de äldre inte enbart får syfta till en omorganisation. Monopolsituationen inom vården måste brytas. Huvudmannaskapet, definierat som skyldigheten att se till att erforderliga resurser finns för de äldres service och omvårdnad, skall vara ett offentligt ansvar. Ansvaret för äldreomsorgen och äldreomsorgen bör sammanföras och ligga hos primärkommunerna. Statens roll blir att införa en allmän obligatorisk sjukvårdsförsäkring. Verksamheten skall däremot kunna bedrivas av många olika vårdgivare, såväl enskilda som offentliga.

Vad utskottet anfört i denna fråga bör riksdagen ge regeringen till känna med anledning av motion Fi88 (m) yrkande 7. Något uttalande med anledning av motion Fi83 (c) är däremot inte påkallat.

14. Äldreomsorg

Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) anser att utskottet beträffande äldreomsorg bort anföra:

Utskottet anser att äldreomsorgen bör vara ett prioriterat område. I regeringens proposition finns utöver de föreslagna organisationsförändringarna inga förslag om hur vården av de gamla skall klaras. Utskottet anser att hälso- och sjukvården samt omsorgen om de äldre måste få en större andel av samhällets samlade resurser och att regering och riksdag måste fatta beslut som möjliggör en utbyggnad av välfärden. För att underlätta rekryteringen av vårdpersonal bör enligt utskottet resurser från statens sida satsas på utbildning och försöksverksamhet.

Vad utskottet anfört i denna fråga bör riksdagen ge regeringen till känna med anledning av motion Fi83 (c). Något uttalande med anledning av motion Fi88 (m) yrkande 7 är däremot inte påkallat.

Jordbruksutskottets yttrande

1988/89: JoU6y

Mjölksubventioner

1988/89: FiU30
Bilaga 8
Jordbruksutskottets
yttrande

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 9 maj 1989 beslutat bereda jordbruksutskottet tillfälle att senast den 18 maj avge yttrande över proposition 1988/89: 150 (kompletteringspropositionen) jämte de motioner som kan komma att väckas med anledning av denna, såvitt propositionen och motionerna rör jordbruksutskottets beredningsområde.

Utskottet

Jordbruksutskottet har beslutat avge yttrande till finansutskottet över bilaga 8 — Jordbruksdepartementet — till propositionen i vad avser punkt C 3. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, samt över motionerna 1988/89: Fi60 (m) yrkande 14 i berörd del, 1988/89: Fi61 (fp) yrkande 8, 1988/89: Fi62 (c) yrkande 9 i berörd del, 1988/89: Fi64 (mp) yrkande 3, 1988/89: Fi68 (vpk), 1988/89: Fi71 (c), 1988/89: Fi74 (c), 1988/89: Fi75 (m) yrkande 1 och 1988/89: Fi91 (c,m,fp).

I propositionen crinrar jordbruksministern om att olika åtgärder enligt finansministern bör vidtas för att komma till rätta med den ekonomiska obalansen i landet på kort och på lång sikt. Bland de åtgärder som föreslås är ett borttagande av subventionerna på konsumtionsmjölk fr. o. m. den 1 juli 1989 och som kompensation härför ett ökat stöd till barnfamiljerna. Regeringen föreslår i förevarande bilaga till propositionen att riksdagen bestämmer anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för nästkommande budgetår till ett belopp som är 1475 milj. kr. lägre än det som begärdes i årets budgetproposition (prop. 1988/89: 100 bil. 11).

Riksdagen har under anslaget anvisat medel i enlighet med förslagen i budgetpropositionen (1988/89: JoU12, rskr. 156).

I motioner från moderata samlingspartiet, centerpartiet, vänsterpartiet kommunisterna och miljöpartiet yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag om borttagande av mjölksubventionerna. Av motion Fi61 yrkande 8 framgår att folkpartiet kan stödja regeringens förslag endast under förutsättning av viss ytterligare höjning av barnbidragen.

Utskottet behandlar i det följande endast de delar av motionerna som hör till utskottets beredningsområde och som berör förslaget i propositio-

nen om ett omedelbart borttagande av subventionerna på konsumtionsmjölk.

Utskottet delar den mening som framförts i flertalet motioner att subventionerna av konsumtionsmjölken icke bör sänkas ytterligare för närvarande. Mjölksubventionerna har sänkts med 500 milj. kr. genom beslut under förra budgetåret och innevarande budgetår. Utskottet förordar således att riksdagen med bifall till motionerna Fi60 yrkande 14 i berörd del, Fi62 yrkande 9 i berörd del, Fi64 yrkande 3, Fi68, Fi71, Fi74, Fi75 yrkande 1 och Fi91 samt med anledning av motion Fi61 yrkande 8 avslår regeringens förslag i bilaga 8 till propositionen att anvisa ett 1 475 000 000 kr. lägre belopp till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1989/90 än vad som tidigare anvisats av riksdagen (prop. 1988/89: 100 bil.11, JoU12, rskr. 156).

Propositionen och motionerna föranleder i övrigt inget yttrande från utskottets sida.

Stockholm den 18 maj 1989

På jordbruksutskottets vägnar

Karl Erik Olsson

Närvarande: Karl Erik Olsson (c), Hans Gustafsson (s), Håkan Strömberg (s), Sven Eric Lorentzon (m), Lars Ernestam (fp), Martin Segerstedt (s), Jens Eriksson (m), Jan Fransson (s), Åke Selberg (s), Bengt Rosén (fp), Lennart Brunander (c), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp), Inge Carlsson (s), Kaj Larsson (s), Carl G Nilsson (m) och Bengt Kronblad (s).

Särskilda yttranden

1. Sven Eric Lorentzon, Jens Eriksson och Carl G Nilsson (m) anför:

Visserligen anser vi att stöd i form av t.ex. livsmedelssubventioner bör upphöra, men avveckling av stödformer bör ske på ett sådant sätt att själva slopandet inte leder till att behov av nya stödformer eller särskilda bidrag uppstår.

En snabb avveckling av subventionerna kan leda till en minskad konsumtion vilket ytterligare försvårar omställningsprocessen för producenterna. För en redan hårt ekonomiskt pressad näring som jordbruket kommer den snabba omställningen av politiken att leda till ytterligare problem.

Moderata samlingspartiet har under en följd av år föreslagit en successiv avveckling.

Vi vidhåller vårt tidigare ställningstagande. Med den av oss föreslagna avvecklingstiden kan en smidig anpassning ske, vilket är till fördel för både konsumenter och producenter.

1988/89: FiU30

Bilaga 8

Jordbruksutskottets
yttrande

I en partimotion från i januari (1988/89: So622) föreslog folkpartiet att barnbidragen skulle höjas med 960 kr. per år fr. o. m. den 1 januari 1990 och att mjölksubventionerna i samband därmed skulle avvecklas. Därmed skulle det belopp som nu utgår till mjölksubventioner oavkortat överföras till barnfamiljerna. Riksdagen beslöt nyligen att avslå motionen. I stället minskades mjölksubventionerna med 250 milj. kr. utan att det familjepolitiska stödet förstärktes.

Regeringen återkommer nu bara några veckor efter riksdagsbeslutet med en ny ståndpunkt i frågan. Enligt förslaget i kompletteringspropositionen skall de mjölksubventioner som återstår efter den nyss beslutade besparingen avskaffas. Motsvarande belopp används för en barnbidragshöjning på 780 kr. per år. Vi motsätter oss detta förslag.

För det första vill vi framhålla att den av regeringen föreslagna barnbidragshöjningen är för låg. Enligt folkpartiets uppfattning skall hela det belopp – inklusive de nyss nämnda 250 miljonerna – som nu utgår till mjölksubventioner användas för höjda barnbidrag. Som folkpartiet tidigare framhållit kan barnbidragen då höjas med 960 kr per år.

För det andra kan vi notera att regeringen föreslår ikraftträdande redan den 1 juli, dvs. tre veckor efter ett tilltänkt riksdagsbeslut. Folkpartiets förslag om 1 januari efter ett riksdagsbeslut i april skulle gett en förvarningstid på ca nio månader. Vi vidhåller att det måste vara en rimlig omställningstid mellan mjölksubventionerna och genomförandet.

För det tredje vill vi framhålla att förslaget om avveckling av livsmedelssubventionerna måste ses i sitt jordbrukspolitiska sammanhang. Det framstår som särskilt angeläget mot bakgrund av den överenskommelse som under våren har träffats inom ramen för GATT-förhandlingarna. Regeringen har inte redovisat någon analys av vilka effekterna skulle bli för berörda jordbrukare genom det samtidiga genomförandet av dessa bägge åtgärder. Vi menar inte att slutsatsen beträffande livsmedelssubventionernas avveckling bör bli någon annan än vad vi tidigare har föreslagit, men det kan eventuellt vara motiverat med kompenserande åtgärder i vissa fall. Det bör närmare prövas.

För det fjärde, till sist, måste avvecklingen av livsmedelssubventionerna ses i relation till de stabiliseringspolitiska åtgärder som vidtas. Vi vill i detta sammanhang endast understryka att vi har framfört vårt förslag om avveckling mot bakgrund av folkpartiets övriga förslag på det ekonomiskpolitiska området. Vilka effekter en annan uppläggning av stabiliseringspolitiken, t. ex. enligt regeringens kompletteringsproposition, bör få på det här aktuella förslaget får bedömas i den samlade prövning av frågan som sker i finansutskottet.

3. Annika Åhnberg (vpk) anför:

Utskottet avslår i sitt yttrande regeringens proposition.

För endast några veckor sedan har utskottet förordat en successiv avveckling av livsmedelssubventionerna under en övergångstid.

Vpk:s uppfattning är att mjölksubventionerna varken skall avskaffas

tvärt, som i regeringens proposition, eller successivt som utskottsmajoriteten anser. Först i samband med att matmomsen slopas anser vpk att mjölksubventionerna skall tas bort.

1988/89:FiU30
Bilaga 8
Jordbruksutskottets
yttrande

Näringsutskottets yttrande

1988/89: NU6y

Kompletteringspropositionen

1988/89: FiU30
Bilaga 9
Näringsutskottets
yttrande

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1988/89: 150 med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1989/90, m. m. (kompletteringspropositionen) jämte motioner, såvitt propositionen och motionerna rör näringsutskottets beredningsområde.

Tidigare har finansutskottet till näringsutskottet överlämnat två delar av denna proposition, nämligen bilaga 2 (statsrådsberedningen) och bilaga 11 (industridepartementet). Dessa behandlar näringsutskottet i sitt betänkande 1988/89: NU36.

Näringsutskottet kommenterar i detta yttrande dels förslag i propositionen angående allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser jämte motioner, dels motioner rörande energibeskattnings.

Propositionen

I bilaga 6 (finansdepartementet) framläggs (s. 3–8 samt bilagorna 6.2–6.5, s. 24–35) förslag till lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden. Lagförslaget återges i bilaga 6.5, s. 34 f.

Motionerna

Av de motioner som har väckts med anledning av propositionen kommenterar näringsutskottet följande:

1988/89: Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) såvitt gäller yrkandet (9) att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden.

1988/89: Fi61 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) såvitt gäller yrkandet (10) att riksdagen avslår förslaget till förändring i lagen med reglemente för allmänna pensionsfonden.

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

6. avslår proposition 1988/89: 150 såvitt avser förslag till ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden,

13. beslutar att utta en uranskatt motsvarande 1 öre per kWh insatt bränsle enligt vad som anförts i motionen,

14. beslutar att lika skatt skall uttas på fossila bränslen, oavsett [om] de används för värme eller elproduktion, enligt vad som anförts i motionen.

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) såvitt gäller yrkandena att riksdagen

8. beslutar höja skatten på olja med 200 kronor per kubikmeter och på kolbränslen med 500 kronor per kubikmeter från och med 1989-07-01,

9. beslutar att höja skatten på el med 3 öre per kilowattimme från och med 1989-07-01,

10. som sin mening ger regeringen till känna att elskatten [bör] omvandlas till en skatt på energiråvaror inklusive vattenkraft från 1990-01-01 på sätt som anges i motionen,

11. beslutar höja skatten på industrigasol, naturgas och fartygsbränsle på sätt som anges i motionen från 1989-07-01,

12. som sin mening ger regeringen till känna att energirabatterna för storförbrukare [bör] lägg[a]s om på sätt som föreslås i motionen,

13. som sin mening ger regeringen till känna att miljöavgifter på förorenande utsläpp och avfall [bör] inför[a]s på sätt som föreslås i motionen,

27. som sin mening ger regeringen till känna att förslaget till ändrade regler för allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser [bör] skjutt[a]s till kommande budgetproposition i januari 1990.

1988/89: FiU30

Bilaga 9

Näringsutskottets yttrande

Näringsutskottet

Allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser

Inledning

Regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1983: 1092) med reglemente för allmänna pensionsfonden bygger på två framställningar. Första – tredje fondstyrelserna har begärt att deras rätt att förvärva aktier i fastighetsbolag inte längre skall vara inskränkt av kravet att samtliga aktier skall förvärfas. Dessa fondstyrelser – som har huvudparten av sina tillgångar placerade i obligationer – skulle alltså få möjlighet till deläggande i fastighetsbolag, dock med bevarat undvikande av s. k. portföljinvesteringar. Fjärde fondstyrelsen – vars placeringar är inriktade på aktier – önskar få rätt att förvärva aktier i bank- och försäkringsbolag och dessutom en väsentligt utökad möjlighet att placera i utländska aktier etc. Härvid skulle andelar i utländska aktiefonder bli ett nytt slag av placeringsobjekt.

I var och en av motionerna 1988/89: Fi60 (m), 1988/89: Fi61 (fp) och 1988/89: Fi62 (c) finns ett yrkande som går ut på att riksdagen skall avslå propositionen i angiven del. Enligt motsvarande yrkande i motion

1988/89:Fi64 (mp) skulle riksdagen som sin mening ge regeringen till känna "att förslaget till ändrade regler för allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser skjuts till kommande budgetproposition i januari 1990". I praktiken innebär även detta ett avslagsyrkande.

1988/89:FiU30
Bilaga 9
Näringsutskottets
yttrande

Regeringens förslag

Det av regeringen framlagda lagförslaget innebär att de båda inledningsvis nämnda framställningarna tillgodoses, vad gäller utländska placeringar av fjärde och femte fondstyrelserna dock med en viss kvantitativ begränsning. Förslagets innebörd och motivering är följande.

Första – tredje fondstyrelserna får rätt att förvärva "aktier" i ett fastighetsbolag, varmed enligt reglementets definition avses ett bolag som har till ändamål att äga eller förvalta fast egendom eller tomträtt. Den nuvarande begränsningen att det i ett sådant fall skall gälla "samtliga aktier" slopas sålunda. I motiveringen till förslaget understryks – i enlighet med vad de berörda fondstyrelserna själva har uttalat – att förvärv bör få ske endast i renodlade fastighetsbolag samt att aktieinnehavet skall syfta till en långsiktig placering och innebära ett ägarengagemang. Någon öppning mot portföljinvesteringar kan således inte accepteras, heter det.

Förbudet för fjärde och femte fondstyrelserna att förvärva aktier i bank- och försäkringsbolag tas bort. Förbudet motiverades ursprungligen, framhålls det, med att fjärde fondstyrelsens huvudsakliga syfte skulle vara att förse den svenska industrin med riskvilligt kapital. Femton år senare har näringslivet en helt annan tillgång till riskkapital. En möjlighet för fjärde – och sedermera också femte – fondstyrelsen att förvärva även aktier i bank- och försäkringsbolag skulle vara till gagn för näringslivet genom att bidra till en väl fungerande kapitalmarknad. Vidare skulle den medföra att riskerna i portföljförvaltningen kan spridas ytterligare. Fjärde fondstyrelsen torde, anføres det i propositionen, vara den enda institutionella placerrare av betydelse som har ett sådant förbud som det nu är fråga om.

Fjärde och femte fondstyrelserna får vidare rätt att av de medel som de förvaltar placera högst 10 % – mot för närvarande högst 1 % – i aktier i utländska aktiebolag samt konvertibla skuldebrev och vissa andra skuldebrev utfärdade av utländska aktiebolag. Inom den angivna ramen blir också placeringar i utländska aktiefonder tillåtna. Den ökade möjligheten att placera förvaltade medel utomlands innebär, anføres det i propositionen, vidgade möjligheter till effektivitet och riskspridning i medelsförvaltningen. Särskilt värdefull blir den, tillfogas det, för en placerare som på grund av sin storlek och sina placeringsbestämmelser har begränsade möjligheter att uppträda på den svenska marknaden utan att riskera att marknaden påverkas på ett icke önskvärt sätt. Den vidgade möjligheten till placeringar utomlands sägs också ge utrymme för ett breddat kunnande. En fastställd övre gräns för utländska placeringar anses böra finnas även fortsättningsvis. Lämplighets- och försiktighetsskäl anges för en gräns vid 10 %. En sådan innebär nu en ram av ca 800 milj. kr.

Av de motioner som yrkas avslag på regeringens förslag till ändrade placeringsbestämmelser för allmänna pensionsfonden innehåller motion 1988/89: Fi60 (m) den utförligaste motiveringen. Sedan socialdemokratin har stött på motstånd i löntagarfondsfrågan har man valt att gå vidare med andra medel, säger motionärerna. Strategin är att man börjar utnyttja allmänna pensionsfondens stora resurser för att köpa in sig i näringslivet. Med dagens tillgångar skulle ungefär hälften av alla börsföretag kunna förstatligas på detta sätt, anför det. Genom medgivandet för första—tredje fondstyrelserna att köpa mindre än samtliga aktier i ett "byggföretag" bryts isen, menar motionärerna. Nästa steg kan då bli att dessa styrelser får köpa aktier även i andra börsföretag. Motionärerna uttalar också att det inte är via ökade medel till allmänna pensionsfonden eller ökad avkastning på dennas medel som pensionssystemets trygghet tillgodoses.

I motion 1988/89: Fi61 (fp) säger motionärerna helt kort att de inte kan acceptera regeringens förslag beträffande allmänna pensionsfondens reglemente. De påminner i detta sammanhang om de tankar på en ytterligare vidgad rätt för fonden att placera i aktier som har framförts bl. a. av Landsorganisationen i Sverige (LO). Det förslaget skulle, heter det i motionen, i ett enda slag medföra "en kollektivisering av ägandet av svenskt näringsliv som får löntagarfondernas aktieinnehav att verka småpotatis".

Avslagsyrkandet i motion 1988/89: Fi62 (c) motiveras med att enligt centerns uppfattning ett institutionaliserat och centraliserat ägande måste motverkas. Allmänna pensionsfondens utökade placeringsmöjligheter enligt det framlagda förslaget skulle också snedvrider aktiemarknaden, hävdas det.

Näringsutskottets bedömning

Enligt näringsutskottets mening har regeringen angett bärande motiveringar för de ändringar i reglementet för allmänna pensionsfonden som föreslås.

De borgerliga partiernas avvisande av förslaget framstår mot bakgrund av tidigare ställningstaganden delvis som föga konsekvent.

När regeringen hösten 1987 föreslog att första—tredje fondstyrelserna skulle få förvärva aktier i fastighetsbolag — under förutsättning att förvärvet gällde samtliga aktier — ställde man sig från centerns sida bakom detta förslag och uttalade (NU 1987/88: 10 res. 7) att placeringar i fast egendom skulle bli ett värdefullt komplement till förut tillåtna placeringar. Utifrån en sådan grundsyn borde det inte finnas skäl att avstyrka den nu föreslagna ändringen härvidlag, som tar hänsyn till det behov av samarbete mellan olika intressenter som många fastighetsprojekt är förknippade med men som enligt ett eftertryckligt motivuttalande inte får innebära någon öppning mot portföljinvesteringar.

Vid samma tillfälle gav folkpartiet och centern (NU 1987/88: 10 res. 8) sitt stöd åt fjärde fondstyrelsens önskemål att ramen för dess placeringar i utländska värdepapper skulle vidgas från 1 till 2 %. Att sprida aktieplace-

ringarna till flera länder där konjunkturcyklerna inte sammanfaller är ett sätt att så riskfritt som möjligt få god och säker avkastning på pensionssparandet, sades det i centerns partimotion i ämnet (se NU 1987/88: 10 s. 13). Näringsutskottet vill tillägga att man utifrån den från borgerligt håll hävdade ståndpunkten att allmänna pensionsfondens aktieplaceringar bidrar till en icke önskvärd kollektivisering av ägandet i det svenska näringslivet borde finna det tillfredsställande om en ökad del av fondkapitalet skulle placeras utomlands.

Med det sagda tillstyrker näringsutskottet i alla delar regeringens förslag till ändringar i reglementet för allmänna pensionsfonden.

Energibesättning

Med anledning av kompletteringspropositionen har yrkanden om energibesättning framställts från centerns och miljöpartiets sida.

I motion 1988/89: Fi62 (c) föreslås att en skatt på uran om 1 öre per kWh insatt bränsle skall införas. Vidare begär motionärerna att energibesättningen skall utformas så att fossila bränslen beskattas likvärdigt oavsett om bränslet används för elproduktion eller för värmeproduktion.

Motion 1988/89: Fi64 (mp) innehåller fem yrkanden om energibesättning. För det första skulle skatten på olja höjas med 200 kr. per m³ och skatten på kol med 500 kr. per ton den 1 juli 1989. Vid samma tidpunkt skulle skatten på elkraft höjas med 3 öre per kWh. Den 1 januari 1990 skulle, enligt det tredje yrkandet, elskatten avskaffas samtidigt som en råvarubaserad energibesättning infördes. Det fjärde yrkandet innebär att skatten på naturgas, på gasol för industriändamål och på fartygsbränsle skall höjas till 11,8 öre per kWh den 1 juli 1989. Slutligen begärs att riksdagen i en meningsyttring till regeringen skall uttala sig för att den nuvarande begränsningen av allmän energiskatt för industriföretag skall upphöra successivt under en femårsperiod.

Näringsutskottet har nyligen avgett yttrande (1988/89: NU3y) över motioner från allmänna motionstiden om energibesättning; dessa behandlas av skatteutskottet i betänkandet 1988/89: SkU35.

När det gäller en beskrivning av gällande allmänna riktlinjer för energibesättningen hänvisar näringsutskottet till nämnda yttrande. I detta har också redogjorts för de pågående utredningar som berör energibesättningen, nämligen kommittén (Fi 1987:06) med uppgift att utreda den indirekta beskattningens omfattning och utformning samt den s. k. miljöavgiftsutredningen (ME 1988:03). Den förstnämnda utredningen kommer att redovisa sina ställningstaganden inom kort, medan miljöavgiftsutredningens arbete såvitt gäller avgifter på energiområdet skall avslutas senast i oktober 1989.

Näringsutskottet vill först redogöra för bakgrunden till två av de yrkanden som nu har väckts, nämligen om beskattningen av kondenskraftproduktion i förhållande till beskattningen av kraftvärmeproduktion och om nedsättningen av energiskatt för industriföretag.

För att dubbelbesättning skall undvikas är bränslen för elproduktion befriade från skatt. Enligt lagen (1957:262) om allmän energiskatt får —

med visst undantag — avdrag i deklarationen för energiskatt göras för skatt på bränsle som används för produktion av elkraft. I stället är den producerade elenergin beskattad. Bränslet i fjärrvärmeverk är (i förekommande fall) beskattat, medan hetvattenleveranser från ett sådant verk är obeskattade. Vid produktion i kraftvärmeverk där både elkraft och värme produceras medges avdrag för skatt på den beräknade mängden bränsle som åtgår för elproduktion. Vid produktion i kondenskraftverk, där endast elkraft (jämte spillvärme) produceras, får fullt avdrag göras för skatten på använt bränsle. Näringsutskottet har senast i nyssnämnda yttrande kommenterat motioner i det nu aktuella ämnet. Härvid har näringsutskottet instämt i motionärernas uppfattning att beskattningen av kraftvärmeproduktion inte är väl avvägd i förhållande till beskattningen av kondenskraftproduktion. Näringsutskottet förutsatte dock att frågan prövas av kommittén för indirekta skatter och fann att något initiativ av riksdagen i saken inte var påkallat i det aktuella läget. Två avvikande meningar avgavs (c, vpk; mp).

Enligt lagen (1974:992) om nedsättning av allmän energiskatt är den allmänna energiskatten på elektrisk kraft och bränsle som förbrukas vid industriell tillverkning maximerad till ett belopp som motsvarar 3 % av de tillverkade produkternas försäljningsvärde fritt fabrik. Om särskilda skäl föreligger kan enligt lagen regeringen för visst företag medge ytterligare nedsättning. Regeringen har utnyttjat denna möjlighet och beslutat att för år 1989, liksom tidigare för åren 1987 och 1988, i form av individuella beslut för berörda företag medge generell nedsättning av den allmänna energiskatten på så sätt att skatten begränsas till maximalt 1,7 % av försäljningsvärdet för de tillverkade produkterna. För beräkningen av nedsättningens storlek gäller vissa bestämmelser om vad som får inräknas i nedsättningsunderlaget. Enligt uppgift från finansdepartementet medgavs för år 1988 ett hundratal företag — inom bl. a. massa- och pappersindustrin, byggmaterielindustrin samt gruv- och stålindustrierna — nedsättning av allmän energiskatt. Vidare gäller enligt lagen om allmän energiskatt att kolbränslen som används i metallurgiska processer är undantagna från beskattning.

I kompletteringspropositionen har föreslagits olika åtgärder med syfte att efterfrågeexpansionen skall dämpas. I anslutning till behandlingen av propositionen har uppkommit frågan huruvida en sådan åtstramning bör åstadkommas genom en skärpning av energibeskattningen. Näringsutskottet vill med anledning härav anföra följande.

Frågan om den fortsatta utformningen av energibeskattningen håller för närvarande på att prövas. Enligt näringsutskottets mening bör i avvaktan på denna skatteomläggning det nu påkallade behovet av åtstramning i ekonomin uppnås genom en höjning den 1 juli 1989 av skatten på elkraft med 2 öre per kWh och på olja med 100 kr. per m³. Vid samma tidpunkt bör skatten på kol, naturgas och gasol höjas med belopp som per energienhet motsvarar höjningen av oljeskatten. Gasol som används för motordrift bör undantas från skattehöjningen. Förslagen skall också ses som ett led i en övergång till sänkt skatt på arbete och höjd skatt på energi. Mot bakgrund av de begränsningar av den allmänna energiskatten som gäller för industri-

företag, och som även fortsättningsvis bör gälla, kommer den energiintensiva industrin inte att beröras av de skärpningar av energibeskattningen som näringsutskottet här har förordat.

Vidare vill näringsutskottet, med instämmande i vad som anförs i motion 1988/89:Fi62 (c), anföra att energibeskattningen måste utformas så att den främjar en effektiv bränsleanvändning. Kraftvärme har väsentliga fördelar i jämförelse med kondenskraft. Enligt näringsutskottets mening bör därför en ökad likformighet eftersträvas när det gäller beskattningen av elkraft från resp. kondenskraftverk och kraftvärmeverk. Ett första steg i denna riktning kan vara att spillvärmen från kondenskraftverk beskattas på samma sätt som värmeproduktionen i kraftvärmeverk. Riksdagen bör med anledning av det nu aktuella yrkandet ge uttryck åt den uppfattning näringsutskottet här har framfört.

Näringsutskottet anser vidare att förslaget från centerns sida om en skatt på uran är värt att prövas. Miljöavgiftsutredningen bör därför ges i uppdrag att snabbutreda förutsättningarna för införande av en sådan skatt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna med anledning av motion 1988/89:Fi62 (c) i här aktuell del.

Stockholm den 18 maj 1989

På näringsutskottets vägnar

Lennart Pettersson

Närvarande: Lennart Pettersson (s), Hadar Cars (fp), Rune Jonsson (s), Per Westerberg (m), Åke Wictorsson (s), Per-Ola Eriksson (c), Birgitta Johansson (s), Nic Grönvall (m), Inga-Britt Johansson (s), Bo Finnkvist (s), Reynoldh Furustrand (s), Gunnar Hökmark (m), Gudrun Norberg (fp), Roland Larsson (c), Paul Lestander (vpk), Lars Norberg (mp) och Leif Marklund (s).

Avvikande meningar

1. Allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser

Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Per-Ola Eriksson (c), Nic Grönvall (m), Gunnar Hökmark (m), Gudrun Norberg (fp) och Roland Larsson (c) anser att den del av yttrandet – under rubriken Näringsutskottets bedömning – som börjar med ”Enligt näringsutskottets” och slutar med ”allmänna pensionsfonden” bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet konstaterar att de tillämnade ändringarna i allmänna pensionsfondens reglemente inte är av den arten att förslaget därom har en naturlig plats i en kompletteringsproposition. De föreslagna nya reglerna kan, om riksdagen antar dem, endast på längre sikt få påtaglig ekonomisk betydelse; de framstår därför inte som en integrerande del i det ekonomisk-politiska åtgärdsprogram som regeringen har velat framlägga

1988/89:FiU30
Bilaga 9
Näringsutskottets
yttrande

genom kompletteringspropositionen. Saken borde alltså i stället ha tagits upp i en särskild proposition, om möjligt avlämnad inom den tid som i riksdagsordningen är angiven för propositioner i lagstiftningsfrågor.

Vad regeringen föreslår är några skenbart relativt små förändringar i reglementet. Dessa kan emellertid i sin tur tas till intäkt för ytterligare förändringar av liknande slag. De bidrar därmed till att utvidga och befästa allmänna pensionsfondens roll som ett instrument för kollektivering av ägandet i näringslivet. Eftersom lagförslaget inte innehåller något förbud mot portföljinvesteringar från första – tredje fondstyrelsernas sida är det, oavsett vad som uttalas i propositionen, uppenbar risk för att dess delägarskap i fastighetsbolag av olika slag får en annan karaktär än det långsiktiga ägande som har sagts vara åsyftat genom den hittillsvarande bestämmelsen om förvärv av aktier i fastighetsbolag. Genom förvärv av aktier i banker och försäkringsbolag skulle allmänna pensionsfonden ytterligare utvidga det redan starka statliga inflytandet inom denna näringslivssektor. Den härvidlag återopade motiveringen att fjärde fondstyrelsen genom sådana placeringar skulle bidra till en väl fungerande kapitalmarknad saknar anknytning till verkligheten. Sammanfattningsvis finner näringsutskottet att de föreslagna nya placeringsreglerna inte får bedömas som isolerade detaljer i fondsystemet och att de måste kategoriskt avvisas såsom icke förenliga med en på marknadsekonomins principer grundad uppfattning om statens roll i näringslivet. Näringsutskottet ansluter sig alltså till de nu aktuella motionsyrkandena och avstyrker kompletteringspropositionen i angiven del.

2. Allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser

Paul Lestander (vpk) anser att den del av yttrandet – under rubriken Näringsutskottets bedömning – som börjar med ”Enligt näringsutskottets” och slutar med ”allmänna pensionsfonden” bort ha följande lydelse:

Vänsterpartiet kommunisterna har gång efter annan krävt att allmänna pensionsfondens innehav av aktier i privatkapitalistiska företag skall avvecklas och att dess medel i betydande utsträckning skall användas för investeringar framför allt i samhällsägda, kooperativa och löntagarägda företag. Näringsutskottet delar uppfattningen att så bör ske. Riksdagen har hittills avvisat de förslag av denna innebörd som har framställts. Bedömningen att en stor del av fondmedlen får en felaktig användning kvarstår emellertid.

Det förslag till ändringar i reglementet för allmänna pensionsfonden som nu föreligger innebär att dels första – tredje fondstyrelsernas, dels fjärde och femte fondstyrelsernas placeringsmöjligheter utvidgas i vissa hänseenden. Enligt näringsutskottets uppfattning rör det sig om marginella justeringar inom ramen för en i grunden felaktig användning av fondmedel. Näringsutskottet räknar med att det så snart tillfälle ges kommer att på nytt väckas motioner om ett rättigare sätt att utnyttja allmänna pensionsfondens resurser. Mot här angiven bakgrund kan näringsutskottet godta att placeringsbestämmelserna för fonden nu ändras enligt regeringens förslag.

3. Allmänna pensionsfondens placeringsbestämmelser

1988/89: FiU30
Bilaga 9
Näringsutskottets
yttrande

Lars Norberg (mp) anser att den del av yttrandet — under rubriken Näringsutskottets bedömning — som börjar med "Enligt näringsutskottets" och slutar med "allmänna pensionsfonden" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet konstaterar — — — (= avvikande mening 1) — — — i lagstiftningsfrågor.

När så inte har skett bör riksdagen, eftersom behovet av den föreslagna lagändringen inte är akut, nu — i linje med vad som anförs i motion 1988/89: Fi64 (mp) — avslå propositionen i denna del och hänvisa regeringen till att återkomma i saken under nästa riksmöte.

4. Energibesattning

Hadar Cars (fp), Per Westerberg (m), Nic Grönvall (m), Gunnar Hökmark (m) och Gudrun Norberg (fp) anser att den del av yttrandet — under rubriken Energibesattning — som börjar med "Frågan om" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Som tidigare har nämnts prövas för närvarande frågan om den fortsatta utformningen av energibesattningen. Ett utredningsförslag på området, vilket har utformats utan kännedom om de från socialdemokraternas och centerns sida först nu framlagda förslagen om höjningar av energiskatterna, kommer att presenteras i juni 1989. Vidare skall frågan om miljöavgifter vid energiproduktion prövas av miljöavgiftsutredningen, som har att lämna förslag i saken senast i oktober 1989. Ett på dessa utredningar grundat förslag till riksdagen om skatteomläggning på energiområdet har aviserats till våren 1990. Enligt näringsutskottets mening bör riksdagen i avvaktan på den kommande prövningen av energibesattningen inte nu besluta om några ändringar i denna; detta särskilt inte som näringsutskottet nyligen i sitt yttrande (1988/89: NU3y) till skatteutskottet uttalade att energibesattningsfrågorna borde behandlas samordnat på beredningsplanet för att därmed en nödvändig stabilitet på energiskatteområdet skall kunna åstadkommas.

Vid näringsutskottets behandling av den nu aktuella frågan har från socialdemokraternas och centerns sida föreslagits en kraftig skärpning av energibesattningen. Höjningar i enlighet härmed skulle inte bara föregripa kommande beslut om energibesattningen utan också stå i en direkt motsatsställning till de riktlinjer som hittills har präglat det utredningsarbete som skall ligga till grund för dessa beslut. Höjningarna skulle också kraftigt försämra industrins — särskilt de små och medelstora företagens — konkurrensförutsättningar. Det är endast de elintensiva företagen som med nuvarande bestämmelser har rätt till nedsättning av den allmänna energiskatten; för år 1988 har som tidigare nämnts ca 100 företag medgetts sådan nedsättning.

De nu föreslagna höjningarna av energiskatterna drabbar — om de genomförs — emellertid främst de svenska hushållen i allmänhet och låginkomsttagarna med särskild tyngd.

Skattehöjningarna leder också till att inflationen ökar omgående. Men

även på sikt får de inflationsdrivande karaktär, eftersom de kan förutsättas medföra krav på kompensation i form av höjda löner och bidrag.

Den höga inflationen och den låga tillväxten åstadkommer redan stora skador på den svenska samhällsekonomin och leder till att svensk levnadsstandard minskar i förhållande till mera framgångsrika länder i vår omvärld.

Ett fullföljande av de föreslagna höjningarna på energiskatteområdet skulle sålunda bidra till att den svenska konkurrenskraften ytterligare undergrävd.

Näringsutskottet vill vidare med anledning av vad som i motion 1988/89: Fi62 (c) anförs om beskattningen av fossila bränslen framhålla att beskattningen av kraftvärmeproduktion inte är väl avvägd i förhållande till beskattningen av kondenskraftproduktion. I avvaktan på resultatet av det nu pågående utredningsarbetet bör dock, menar näringsutskottet, riksdagen inte ta något initiativ i saken.

5. Energibesiktning

Paul Lestander (vpk) anser att den del av yttrandet — under rubriken Energibesiktning — som börjar med "Frågan om" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Enligt näringsutskottets mening bör några ändringar i energibesiktningen inte aktualiseras med anledning av det påstådda behovet av en åtstramning i ekonomin. Frågan om sådana ändringar bör prövas på grundval av skatteutskottets betänkande 1988/89: SkU35 om energibesiktning, vilket inom kort kommer att behandlas av riksdagen. Näringsutskottet vill vidare erinra om att den fortsatta utformningen av energibesiktningen är föremål för utredning. Ett förslag till riksdagen har aviserats till våren 1990.

De nu — — — (= avvikande mening 4) — — — särskild tyngd.

När det gäller de allmänna riktlinjer som bör gälla för energibesiktningen hänvisar näringsutskottet till vad vänsterpartiet kommunisternas företrädare har anfört i näringsutskottets yttrande (1988/89: NU3y avv. men. 4, s. 21) till skatteutskottet.

Förslagen i motion 1988/89: Fi62 (c) om införande av skatt på uran och om en likformig beskattning av bränsle för produktion i kondenskraftverk resp. kraftvärmeverk hyser näringsutskottet stor förståelse för. Liknande motionsyrkanden (bl.a. vpk) har framställts under allmänna motionstiden. Dessa har i näringsutskottets tidigare nämnda yttrande tillstyrkts av bl.a. vänsterpartiet kommunisternas företrädare (1988/89: NU3y avv. men. 19 och 27, s. 28 och 30). Samma inställning har intagits av partiets företrädare i skatteutskottet. Någon ny debatt i frågan med anledning av de nu aktuella yrkandena är enligt näringsutskottets mening inte påkallad.

6. Energibeskattnng

1988/89: FiU30
Bilaga 9
Näringsutskottets
yttrande

Lars Norberg (mp) anser att den del av yttrandet — under rubriken Energibeskattnng — som börjar med "Frågan om" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet ansluter sig till kravet i motion 1988/89: Fi64 (mp) på en omläggning till en råvarubaserad energibeskattnng. Skatt bör alltså tas ut på råvaran, inte på den förädlade produkten. Elskatten bör avskaffas liksom den särskilda kärnkraftsskatten. Differentieringen av vattenkraftsskatten bör bibehållas. I möjligaste mån bör alla fossila bränslen beskattas likartat med hänsyn till energiinnehåll. Skatteomläggningen bör genomföras den 1 januari 1990, och skatterna bör tas ut i enlighet med vad som föreslås i nämnda motion. Vindkraft, biobränslen, solkraft, spillvärme, jordvärme och andra inhemska energislag bör vara skattefria. Detta bör gälla även metanol och etanol framställda av inhemska energiråvaror.

I avvaktan på denna skatteomläggning och för att en snabb åtstramning av ekonomin skall åstadkommas bör — likaledes i linje med vad som föreslås i motion 1988/89: Fi64 (mp) — en skärpning av energibeskattnngen genomföras vid kommande halvårsskifte. Sålunda bör skatten på elkraft höjas med 3 öre per kWh, på olja med 200 kr. per m³ och på kolbränslen med 500 kr. per ton. Vid samma tidpunkt bör skatterna på naturgas, gasol för industriändamål och fartygsbränsle höjas enligt vad som föreslås i nyssnämnda motion.

De nuvarande bestämmelserna om nedsättning av energiskatten för industriföretag innebär att de som förbrukar den största mängden elkraft klarar sig undan energiskattehöjningar, bl. a. dem som företas av energipolitiska skäl. Detta kan inte vara rimligt; även — om inte främst — dessa företag måste ges incitament till att minska energianvändningen. Näringsutskottet tillstyrker därför förslaget i motion 1988/89: Fi64 (mp) om att de nuvarande begränsningarna av den allmänna energiskatten för industriföretag skall elimineras successivt under en femårsperiod för att en rättvisare fördelning av skattebördan skall erhållas.

Med den omläggning av energibeskattnngen som näringsutskottet här har förordat uppnås det resultat i frågan om beskattningen av kondenskraftproduktion och kraftvärmeproduktion som efterlyses i motion 1988/89: Fi62 (c). För den händelse riksdagen inte skulle ansluta sig till miljöpartiets förslag till skatteomläggning bör riksdagen bifalla det aktuella yrkandet i sistnämnda motion angående en likvärdig beskattning av bränsle för produktion i kondenskraftverk resp. kraftvärmeverk.

I likhet med vad som föreslås i motion 1988/89: Fi62 (c) anser näringsutskottet att en skatt på uran bör införas. I näringsutskottets tidigare nämnda yttrande till skatteutskottet har miljöpartiets företrädare med anledning av motioner (bl. a. mp) i saken förordat en skatt av 3,5 öre per kWh (1988/89: NU3y avv. men. 28, s. 31). Partiets företrädare i skatteutskottet har intagit samma inställning. Någon särskild debatt med anledning av det nu aktuella yrkandet i motion 1988/89: Fi62 (c) är därför enligt näringsutskottets mening inte påkallad.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 1988/89: AU4y

Arbetsmarknadspolitikens inriktning m. m.

1988/89: FiU30
Bilaga 10
Arbetsmarknads-
utskottets
yttrande

Till finansutskottet

Finansutskottet har dels beslutat överlämna vissa delar av proposition 1988/89: 150 jämte motioner till arbetsmarknadsutskottet, dels berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen i övrigt jämte motioner såvitt avser arbetsmarknadsutskottets beredningsområde. De delar i propositionen som är aktuella för yttrande återfinns i propositionens bilaga 9 (arbetsmarknadsdepartementet) s. 1–17 samt bilaga 12 (civildepartementet) s. 1–3 med hemställanpunkt på s. 8.

I anslutning här till behandlas moderata samlingspartiets motion 1988/89: A14 (yrkande 1), vilket yrkande arbetsmarknadsutskottet – under förutsättning av finansutskottets medgivande – överlämnar till finansutskottet. Vidare behandlas centerpartiets motion 1988/89: Fi87 (yrkandena 2 och 4), vänsterpartiet kommunisternas motion 1988/89: Fi69 samt motion 1988/89: Fi80 av Lena Öhrsvik (s). I den följande framställningen ansluter utskottet till dispositionen i propositionen.

Arbetsmarknadsdepartementet

Arbetsmarknadspolitikens inriktning m. m.

Utskottet tar inledningsvis upp arbetsmarknadspolitikens inriktning. I propositionen redovisas att efterfrågan på arbetskraft väntas vara fortsatt hög och arbetslösheten fortsatt låg under åren 1989 och 1990. Den nuvarande pris- och kostnadsutvecklingen skall motverkas genom ekonomisk-politiska åtgärder. Det uppges att beredskap finns om arbetsmarknaden skulle påverkas i negativ riktning av dessa åtgärder.

Med hänsyn till den stora efterfrågan på personal lägger regeringen fram förslag för att främja arbetsutbudet och tillvaratagandet av den arbetskraft som finns inom landet. Arbetsmarknadsministern anför att genom en ytterligare satsning på arbetslinjen inom arbetsmarknads- och arbetslivspolitikerna såväl fördelningspolitiska som tillväxtpolitiska mål kan nås.

AMS har i en skrivelse den 10 mars 1989 redovisat sin bedömning av läget och behovet av ytterligare insatser. AMS presenterar olika led i en utbudsstimulerande politik inför 1990-talet. Bl. a. anser AMS att incitamentsstrukturen behöver ändras. Försäkringssystemen bör utformas så att

de blir en viktig länk tillbaka till aktivt arbete. Beträffande förtidspension förordar AMS ett system där en förtidspension kan omvandlas till lönebidrag som utgår i relation till den anställdes arbetsförmåga. Under den tid lönebidragsanställningen varar skall pensionen vara vilande.

Samtidigt som sysselsättningen är högre än någonsin föreligger enligt arbetsmarknadsministern en oroande utveckling när det gäller arbetsskador, långtidssjukskrivningar och förtidspensioneringar. Det är enligt ministern en uppenbar nackdel att nuvarande socialförsäkringssystem i mycket liten utsträckning uppmuntrar den enskilde att återvända till arbetslivet. Hon anför att arbetslinjen bör gälla som mål även i gränslandet mellan arbetsmarknadspolitiken och socialförsäkringssektorn. AMS förslag ligger principiellt i linje med denna inställning, men enligt ministern behöver olika områden utredas ytterligare.

Anknytande frågeställningar återfinns såväl i arbetsmiljökommissionens direktiv som i rehabiliteringsutredningens förslag (SOU 1988: 41 Tidig och samordnad rehabilitering). Förslagen remissbehandlas för närvarande. En interdepartemental arbetsgrupp har inlett en översyn av samspelet mellan arbetsmarknads- och socialförsäkringssystemen. Arbetsmarknadsministern aviserar att hon – efter samråd med socialministern – återkommer till regeringen med eventuella förslag.

Hon aviserar också förslag till direktiv till en utredning rörande frågor om en allmän kompetensutveckling i arbetslivet.

Enligt arbetsmarknadsministern ligger den i budgetpropositionen redovisade inriktningen för arbetsmarknadspolitiken fast. Vissa punkter preciseras ytterligare, bl. a. vad gäller flyktingar och andra invandrare, arbetshandikappade, långtidsarbetslösa och angelägenheten av konkreta mål för arbetsförmedlingen för att motverka en könsuppdelad arbetsmarknad.

I kommittémotion 1988/89: A14 av Sonja Rembo m. fl. (m) pekas på de strukturella problemen inom svensk arbetsmarknad. Regeringens politik att gå på gång offra stabiliteten och långsiktigheten jämte oförmågan att komma till rätta med kostnadsutvecklingen utgör enligt motionärerna de allvarligaste hoten mot en fri arbetsmarknad med full sysselsättning. Regeringens förslag i kompletteringspropositionen kan i stället för att förbättra situationen på arbetsmarknaden få negativa effekter.

Arbetsmarknadspolitiken bör enligt moderata samlingspartiet bl. a. inriktas på att avlägsna hinder och skapa incitament som leder till en väl fungerande arbetsmarknad. Särskilt oroande är den höga frånvaron som medverkar till den stora efterfrågan på arbetskraft och till den låga produktiviteten. Arbetstidslagstiftningen bör ge större utrymme för valfrihet och flexibilitet. De offentliga monopolen måste öppnas för alternativa verksamheter.

I centerpartiets kommittémotion 1988/89: Fi87 av Börje Hörnlund m. fl. framhålls att både sociala och ekonomiska skäl talar för den arbetslinje som centerpartiet förespråkar. De offensiva insatserna som föreslagits från centerpartiet under innevarande riksmöte bör enligt motionärerna kompletteras med klara direktiv till arbetsförmedlingarna om att de arbetssökande i princip måste ta anvisat arbete på hemorten. Sådana åtgärder medför ett minskat behov av medel för KAS med omkring 60 milj. kr. och

1988/89: FiU30
Bilaga 10
Arbetsmarknads-
utskottets
yttrande

ett likaledes minskat behov inom arbetslöshetsförsäkringen på ca 2 miljarder kronor. De offensiva satsningarna kan därigenom finansieras.

Vidare är det enligt motionärerna väsentligt att arbetslinjen även gäller för invandrare och att resurser och regler utformas på ett sådant sätt att dessa kan beredas arbete eller utbildning snabbt. Det bör även finnas möjligheter att kombinera utbildningen i svenska med någon form av praktik eller inskolningsplatser.

Vänsterpartiet kommunisterna framhåller i motion 1988/89:Fi69 att om arbetslinjen skall kunna tillämpas i sin helhet så krävs demokratiska rättigheter på arbetsplatserna i form av lokal strejkrätt m. m. I arbetsmiljölagen måste skyddsombud och lokal fackförening få utvidgade möjligheter att stoppa arbetet på grund av dåliga arbetsmiljöförhållanden.

I motion 1988/89:Fi80 av Lena Öhrsvik (s) behandlas samspelet mellan arbetsmarknadsåtgärder och socialförsäkringssystemet. Motionären varnar för tanken att en förtidspension skulle kunna utbetalas till arbetsgivaren som lönebidrag. För det första är de båda sektorerna finansierade på olika sätt. För det andra finns en risk att arbetsgivaren skulle komma att välja den person som har högst pension, vilket innebär att många ungdomar skulle uteslutas från arbetsmarknaden.

Utskottet ställde sig i sitt betänkande 1988/89:AUII bakom den inriktning av arbetsmarknadspolitiken som lades fram i regeringens budgetproposition i januari 1989. Sedan dess har sysselsättningen ytterligare ökat och uppgick i april till 4 444 000 personer, vilket är omkring 75 000 fler än vid samma tid föregående år. Antalet arbetslösa uppgick i april till 1,5 % av arbetskraften, vilket kan jämföras med 1,6 % i april 1988. Målet om arbete åt alla fullföljs således. Utskottet vill dock samtidigt peka på att problemen med överhettningstendenser på arbetsmarknaden samt högre kostnadsutveckling och inflation än i omvärlden väntas kvarstå.

Inom flera sektorer, bl. a. inom industrin och inom vård och omsorg på den offentliga sektorn, råder stor efterfrågan på arbetskraft. Antalet nyanmällda lediga platser uppgick i mars 1989 till 95 700 personer, vilket är en rekordsiffra under senare år. Eftersom några tecken till nämnvärda förändringar inte kan skönjas för det närmaste året anser utskottet att de i propositionen preciserade målen är väl ägnade att stödja sökande med svag ställning på arbetsmarknaden och samtidigt ytterligare öka arbetskraftsutbudet. Bl. a. berörs flyktingar och andra invandrare, arbetshandikappade och långtidsarbetslösa.

I likhet med uppfattningen i propositionen och i motion A14 anser utskottet att sjukfrånvaron är oroande. I denna fråga vill utskottet hänvisa till sitt ovan nämnda betänkande AUII vari utskottet diskuterar frånvarons betydelse för arbetskraftsutbudet samt sambanden mellan arbetsutbud, arbetsmiljö och socialförsäkringar. Enligt utskottets uppfattning är det självfallet viktigt att socialförsäkringssystemen är sådana att den enskilde uppmuntras att återvända till arbetslivet. Utskottet kan konstatera att de berörda frågorna undersöks av flera olika utredningar liksom av en ny tillsatt interdepartemental arbetsgrupp. Utskottet förutsätter därför att samtliga konsekvenser, även effekter för finansiering och utnyttjande, blir belysta i de förslag som kan komma att läggas fram på detta område.

1988/89:FiU30
Bilaga 10
Arbetsmarknads-
utskottets
yttrande

Vpk:s krav att skyddsombud och lokal fackförening skulle få vidgade möjligheter att stoppa arbetet på grund av dåliga arbetsförhållanden har behandlats av socialutskottet vid flera tillfällen tidigare. I sitt betänkande SoU 1987/88: 9 (rskr. 146) anför socialutskottet följande:

Skyddsombud har enligt 6 kap. 7 § arbetsmiljölagen rätt att avbryta arbete i det fall ett visst arbete innebär omedelbar och allvarlig fara för arbetstagarens liv eller hälsa och rättelse inte kan uppnås genom hänvändelse till arbetsgivaren. Skyddsombudet kan då besluta att arbetet skall avbrytas till dess att yrkesinspektionen hinner ta ställning i frågan. Av förarbetena framgår att skyddsombudens stoppningsrätt aktualiseras när risken är överhängande och man inte hinner avvakta yrkesinspektionens ställningstagande. Skyddsombudet har emellertid inte befogenhet att stoppa arbetet enbart på grund av misstanke om skadliga långtidseffekter. (Prop. 1976/77: 149 s. 339, SoU 1977/78: 1 s. 56–57).

I sitt av riksdagen godkända betänkande uttalade socialutskottet i detta sammanhang dessutom att det enligt socialutskottets uppfattning hade gjorts en lämplig avgränsning i arbetsmiljölagen av de situationer då skyddsombud har rätt att avbryta arbetet. Arbetsmarknadsutskottet har inte funnit skäl att frånga socialutskottets och riksdagens bedömning.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motionerna A14 (yrkande 1), Fi69, Fi80 och Fi87 (yrkandena 2 och 4) avslås.

Arbetsmarknadsservice

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner vad som förordats om sökanderesor från Norge till Sverige samt att till *Arbetsmarknadsservice* för budgetåret 1989/90 utöver i budgetpropositionen upptagna medel anvisas ett förslagsanslag på 6 000 000 kr.

Syftet med sökanderesorna skall vara att kanalisera arbetskraftsinvandringen från Norge, som nu till stor del sker spontant, genom arbetsförmedlingen. Personer från Norge föreslås därför kunna få flyttningsbidrag i form av sökandereasa och traktamente enligt samma regler som gäller för arbetssökande från Finland och Danmark.

Utskottet föreslår ett godkännande av vad som förordats om sökanderesor från Norge till Sverige samt motsvarande medelsanvisning.

Arbetsmarknadsutbildning

I propositionen förordas – efter förslag från AMS – en ändring av reglerna för svenskundervisning för invandrare inom arbetsmarknadsutbildningen. Enligt arbetsmarknadsministern bör det införas en möjlighet att bevilja flyktingar och invandrare med utländsk yrkesutbildning svenskundervisning i fackspråk inom det yrke de är utbildade för, även utan direkt anknytning till ytterligare yrkesutbildning. Genom denna justering av nuvarande regler kan invandrarnas yrkeskunskaper tas till vara på ett bättre sätt och arbetsplacering snabbare komma till stånd.

Med hänsyn till såväl sociala som arbetsmarknadsmässiga skäl ser ut-

1988/89: FiU30
Bilaga 10
Arbetsmarknads-
utskottets
yttrande

skottet positivt på den förordade ändringen i reglerna för arbetsmarknadsutbildning. Utskottet föreslår därför att den godkänns.

1988/89: FiU30
Bilaga 10
Arbetsmarknads-
utskottets
yttrande

Civildepartementet

Statlig kompetensförsörjning

I propositionen bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts om statlig kompetensförsörjning. Bakgrunden är bl. a. att en stor del av den statliga personalen år 2000 kommer att befinna sig i övre medelåldern samtidigt som ungdomskullarna minskar. Civilministern anser därför att en samlad översyn bör göras av den centrala stödfunktionen för myndigheters kompetensutveckling. Översynsarbetet bör bedrivas i sådan takt att förslag i vissa delar kan föreläggas riksdagen i nästa års budgetproposition.

Utskottet har tidigare i år tillstyrkt riksdagens godkännande av nya riktlinjer för samordning av arbetsgivarfunktionen inom statsförvaltningen (prop. 1988/89: 100 bil. 2, AU 14, rskr. 126). Utskottet uttalade då att den nya organisationen synes ligga väl i linje med intentionerna i den personalpolitiska propositionen i frågor rörande personalförsörjning (prop. 1984/85: 219, AU 1985/86: 6, rskr. 48). Enligt utskottets uppfattning är det aviserade översynsarbetet i fråga om statlig kompetensförsörjning ytterligare ett led i arbetet för att skapa en fortsatt utveckling och effektivisering inom den statliga sektorn. Därmed föreslås att avsnitt 1.1 om statlig kompetensförsörjning läggs till handlingarna.

Stockholm den 18 maj 1989

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Kjell Nilsson (s), Sonja Rembo (m), Marianne Stålberg (s), Lahja Exner (s), Gustav Persson (s), Sten Östlund (s), Mona Saint Cyr (m), Kersti Johansson (c), Anna Horn af Rantzen (mp), Monica Öhman (s), Eivor Husing (s), Erik Holmkvist (m), Kjell-Arne Welin (fp), Göran Engström (c) och Karl-Erik Persson (vpk).

Avvikande meningar

1. Arbetsmarknadspolitikens inriktning m. m.

Sonja Rembo, Mona Saint Cyr och Erik Holmkvist (alla m) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet Arbetsmarknadspolitikens inriktning som börjar med "Utskottet ställde" och slutar med "(yrkandena 2 och 4) avslås" bort ha följande lydelse:

Trots en rekordhög sysselsättning belöper sig den arbetsmarknadspoli-

tiska budgeten till över 25 miljarder kronor, vartill kommer 8 miljarder kronor för arbetslöshetsersättningar. Detta anser utskottet — i likhet med uppfattningen i motion A14 (m) — visar på de numera permanenta strukturella problemen på svensk arbetsmarknad. Sådana problem är bristen på arbetskraft inom många sektorer, låg produktivitet och tillväxt, en avsevärd utslagning från arbetsmarknaden, en alltför snabb löne- och prisutveckling, regional obalans m. m. Trots att även regeringen konstaterat att konkurrenskraften och sysselsättningen är hotad, har orsakerna till problemen inte analyserats. De av panik präglade regeringsförslagen kan väntas få negativa effekter i stället för att förbättra situationen på arbetsmarknaden.

Den nuvarande politiken som lett till en arbetsmarknad i permanent obalans måste ersättas av en politik som medför att det lönar sig att utbilda sig, arbeta och frivilligt spara. Eftersom de offentliga monopolen i hög grad medverkar till obalanser och otillfredsställande förhållanden på arbetsmarknaden, bör de offentliga monopolen brytas upp och arbetsmarknaden för de offentliganställda breddas.

En väl fungerande arbetsmarknad kräver enligt utskottets uppfattning — förutom att hinder avlägsnas på en rad områden — förändringar inom arbetsrätten, bl. a. en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, en ny lagstiftning på arbetsförmedlingsområdet samt valfrihet och flexibilitet i arbetstidslagstiftningen. En viktig uppgift är att häva de nuvarande utslagningseffekterna. Den höga frånvaron är oroande. Det är i detta sammanhang angeläget att studera socialförsäkringssystemets effekter på arbetsutbudet.

Av det anförda följer att utskottet tillstyrker motion A14 (yrkande 1). Övriga i sammanhanget behandlade motioner, Fi69, Fi80 samt Fi87 (yrkandena 2 och 4), avstyrks.

2. Arbetsmarknadspolitikens inriktning m. m.

Kersti Johansson och Göran Engström (båda c) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet Arbetsmarknadspolitikens inriktning som börjar med "Utskottet ställde" och slutar med "(yrkandena 2 och 4) avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i likhet med motion Fi87 (c) framhålla det märkliga i att regeringen — trots en långvarig högkonjunktur — först nu har lyckats pressa ned arbetslösheten i förhållande till år 1982 i någon nämnvärd grad. Under samma period har förtidspensioneringar ökat mycket kraftigt.

Regeringens politik har medfört att tillväxten i den svenska ekonomin har varit starkt koncentrerad. Inom privata näringslivet har löneglidningen varit stor inom koncentrationsområdena. De regionala skillnaderna i arbetslöshetstalen har varit betydande. Följden har blivit ökande löneklyftor. Mot denna bakgrund anser utskottet att politiken reellt sett måste anpassas efter målsättningen att nå regional balans och att landets samlade produktionsresurser måste utnyttjas på ett bättre sätt.

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att föra en politik som minskar statens totala kostnader för arbetsmarknadspolitik. Bl. a. måste

fler permanenta jobb i första hand skapas i regionalpolitiskt utsatta områden i näringsliv och småföretagsamhet. Vidare bör insatserna stärkas för att bereda handikappade arbete. Centerns förslag skulle ge minst 2 000 nya jobb till handikappade. Med hänsyn till arbetslösheten bland utländska medborgare och de långa väntetiderna för uppehålls- och arbetstillstånd bör regler och resurser anpassas till nya lösningar, bl. a. vad gäller utbildning i svenska språket. Nödvändiga offensiva insatser enligt centerpartiets modell måste också kompletteras med direktiv till arbetsförmedlingarna att de arbetssökande i princip måste ta anvisat arbete på hemorten. De offensiva insatserna finansieras genom ett minskat medelsbehov inom KAS och arbetslöshetsförsäkringen.

Det anförda innebär att utskottet tillstyrker motion Fi87 (yrkandena 2 och 4). Övriga i sammanhanget upptagna motioner, A14 (yrkande 1), Fi69 och Fi80, avstyrks.

3. Arbetsmarknadspolitikens inriktning m. m.

Karl-Erik Persson (vpk) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet Arbetsmarknadspolitikens inriktning som börjar med "Vpk:s krav" och slutar med "(yrkandena 2 och 4) avslås" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i vänsterpartiet kommunisternas motion Fi69 om målsättningen att på alla områden hävda arbetslinjen. Samtidigt är det självklart att de som står utanför arbetslivet måste ha en trygg försörjning.

Grundproblemet är dock att arbetslivets krav inte är anpassade till människan. Ökningen av antalet förtidspensionerade och långtidssjukskrivna talar sitt tydliga språk. Huvudorsakerna till den ökande utslagningen är dels att arbetslivet på grund av lönsamhetskraven blivit alltmer pressat, dels det s. k. klassarbetet mellan parterna. För att ändra förhållandena i arbetslivet krävs att de lokala fackliga organisationerna erhåller demokratiska rättigheter på jobben i form av t. ex. lokal strejkrätt. Vidare bör arbetsmiljölagen ändras så att skyddsombud och lokal fackförening får utvidgade möjligheter att stoppa arbetet på grund av dåliga arbetsförhållanden. Detta bör ges regeringen till känna.

Med hänsyn till vad som anförts tillstyrker utskottet motion Fi69. Övriga i sammanhanget behandlade motioner, A14 (yrkande 1), Fi80 samt Fi87 (yrkandena 2 och 4), avstyrks.

Särskilt yttrande

Arbetsmarknadspolitikens inriktning m. m.

Elver Jonsson och Kjell-Arne Welin (båda fp) anför:

Folkpartiets yrkanden i dessa frågor har tidigare i år behandlats i riksdagen, varför vi hänvisar till våra ställningstaganden i dessa sammanhang.

Vi ställer oss bakom arbetslinjen. I rådande arbetsmarknadsläge med brist på arbetskraft inom flera sektorer är det av stor vikt att tillgängliga

arbetskraftsresurser kan sysselsättas på ett rationellt sätt. Om arbetslinjen skall gälla även för pensionärer och asylsökande bör regelverket ses över. Kommuner och landsting bör se över sin tjänstekonstruktion i syfte att skapa fler heltidstjänster.

1988/89: FiU30
Bilaga 10
Arbetsmarknads-
utskottets
yttrande

Bostadsutskottets yttrande

1988/89: BoU3y

1988/89: FiU30
Bilaga 11
Bostadsutskottets
yttrande

Anpassningar inom bostadsstödet för år 1990 m. m.
(prop. 1988/89: 150 bilaga 10)

Till finansutskottet

Finansutskottet beslöt den 9 maj 1989 bereda bostadsutskottet tillfälle att senast den 18 maj 1989 avge yttrande över proposition 1988/89: 150 jämte de motioner som kan komma att väckas med anledning av denna allt såvitt rör bostadsutskottets beredningsområde.

I detta yttrande behandlas vad i proposition 1988/89: 150 bilaga 10 anförts om anpassningar inom bostadsstödet för år 1990 jämte vissa motioner i enlighet med vad nedan anges.

Sammanfattning

Bostadsutskottet finner det inte motiverat att riksdagen nu tar ställning till vad i propositionen redovisats om anpassningar inom bostadsstödet för år 1990. En behandling av sådana eventuella förslag bör göras först när de i sak presenteras för riksdagen. Utskottet tillmötesgår därmed förslag i motioner (m) och (vpk).

Utskottet anser också, med anledning av motioner (s), (c), (vpk) och (mp), att en investeringsavgift bör införas bl. a. på byggande av kontorslokaler i överhettade regioner; inte minst gäller detta inom den s.k. Stockholm – Uppsala-korridoren.

Slutligen föreslås i yttrandet att det bör övervägas att införa en särskild/extra fastighetsskatt på kontorslokaler m. m. i sådana regioner.

Avvikande meningar har avgivits av s till stöd för förslaget i propositionen samt bl. a. av m, fp om att någon investeringsavgift och särskild fastighetsskatt inte bör införas. Från vpk och mp har avvikande meningar avgivits till stöd för resp. motion i den mån de inte tillstyrkts av utskottet.

Propositionen

I proposition 1988/89: 150 bilaga 10 bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad där anförts om anpassningar inom bostadsstödet för år 1990.

Bostadsministern redogör i bilagan för regeringens överväganden rörande inkomstbeskattningen för år 1990. Enligt den bedömning finansmi-

nistern redovisat bör ytterligare steg tas i syfte att sänka skatteuttaget inom inkomstbeskattningen. Därvid minskas också, enligt propositionen, utbytet av underskottsavdragen. Sammantagna innebär sådana ändringar att hushållens disponibla inkomster ökar, samtidigt som värdet av avdrag för bl. a. räntor på bostadslån och underliggande krediter för egnahemmen minskar.

Mot bakgrund av kommande förändringar i fråga om den statliga inkomstbeskattningen och den påverkan dessa förändringar har på boendekostnaderna för boende i egnahem aviserar bostadsministern – i avsikt att bibehålla den grundläggande neutraliteten mellan upplåtelseformerna – vissa förändringar i den garanterade räntan avseende hyres- och bostadsrättshus.

Sålunda bör enligt hans mening den garanterade räntan höjas för nybyggnader samt för vissa ombyggnader av hyres- och bostadsrättshus i vilka preliminärt beslut om bostadslån meddelas efter utgången av år 1989. Bostadsministern aviserar att regeringen ämnar återkomma med utarbetade förslag till riksdagen hösten 1989 i enlighet med vad nu redovisats.

1988/89: FiU30
Bilaga 11
Bostadsutskottets
yttrande

Motionerna

I detta yttrande behandlas följande motioner väckta med anledning av proposition 1988/89: 150.

1988/89: Fi60 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjningen av den garanterade räntan.

1988/89: Fi62 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

16. att riksdagen beslutar att i lag föreskriva införande av en 25-procentig investeringsavgift på lokalytor för industrier och kontor fr. o. m. 1989-08-01 i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89: Fi63 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om införande av ett särskilt diskonto för bostadsfinansiering.

15. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en investeringsavgift i enlighet med vad som sägs i motionen.

1988/89: Fi64 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas

17. att riksdagen beslutar införa en investeringsavgift på 25 % på oprioriterade byggen i storstadsområdena på sätt som anges i motionen,

22. att riksdagen beslutar att bostadsbidragen ersätts med bastillägg för barnfamiljer fr. o. m. 1990-01-01 på sätt som anges i motionen.

1988/89: Fi70 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hyreshöjande räntebidragssniskningar.

1988/89: Fi89 av Knut Billing m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen angående anpassningar av bostadsstödet för år 1990.

1988/89: Fi92 av Hans Göran Franck (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande — — — investeringsavgift.

1988/89: Fi93 av Krister Skånberg (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regeringens förslag om minskning av räntesubventionerna för andra hus än egnahem,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om höjning av den garanterade räntan vid nybyggnad och ombyggnad (yrkandet såvitt det rör slopande av mervärdskatten på investeringar i långsiktigt energisparande vid allt byggande behandlas inte i detta yttrande).

1988/89: FiU30

Bilaga 11

Bostadsutskottets
yttrande

Utskottet

Anpassningar inom bostadsstödet för år 1990

Ovan har redovisats regeringens uppfattning om hur kommande förändringar i inkomstbeskattningen bör påverka bostadsstödet till boendet år 1990. Sammanfattningsvis anför i propositionen att sänkningar inom inkomstbeskattningen påverkar värdet av underskottsavdragen och därmed boendekostnaderna i bl. a. egnahem och att räntebidragen därför under år 1990 bör följas av minskningar för andra hus än egnahem. Under hösten år 1989 avser regeringen förelägga riksdagen förslag bl. a. om de närmare förändringarna av räntebidragen som bör genomföras. Riksdagen bereds tillfälle att ta del av vad i propositionen anförts om anpassningar inom bostadsstödet för år 1990.

Vad i propositionen anförts har mött invändning i tre motioner.

I moderata samlingspartiets partimotion Fi60 yrkande 15 och i motion Fi89 (m) yrkande 1 föreslås ett riksdagens tillkännagivande av innebörden att räntebidragen bör reduceras men att detta bör ske i samband med en omläggning av bostadsfinansieringssystemet och avreglering av bostadsmarknaden. Vilka förändringar i systemet som skall vidtas vet man enligt motionärerna först när skattebesluten fattas. Riksdagen bör enligt motionärerna inte nu ta ställning till regeringsförslaget.

Ett tillkännagivande med anledning av vad i propositionen förordats föreslås också i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Fi70. I vpk-motionen anför att vad i propositionen angivits inte bör föranleda något riksdagens ställningstagande. Skulle frågan ändå sakbehandlas hänvisar motionärerna till tidigare ställningstagande från vpk av innebörd att "alla försök att låta landets hyresgäster betala höginkomsttagarnas skattelättnader" skall avfärdas.

Utskottet delar motionärernas uppfattning i huvudfrågan om att riksdagen

gen inte nu bör ta ställning till det av bostadsministern presenterade förslaget om förändringar inom räntebidragssystemet. Som motionärerna anför bör en sakbehandling av frågan anstå till dess riksdagen i vanlig ordning föreläggs ett eventuellt förslag i frågan.

Vad nu anförts om *behandlingsordningen m. m.* bör riksdagen med anledning av redogörelsen i proposition 1988/89: 150 bilaga 10 och moderata samlingspartiets partimotion Fi60 yrkande 15, vänsterpartiet kommunisternas partimotion Fi70 samt motion Fi89 (m) yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

I motion Fi93 (mp) yrkande 1 förs fram ett förslag av mera grundläggande karaktär avseende avdragsrätten för skuldräntor. Motionären erinrar om miljöpartiets uppfattning om att denna avdragsrätt borde ersättas av en minskning av den slutliga skatten med en viss andel av skuldräntorna.

Den av motionären aktualiserade frågan torde få övervägas i annat sammanhang och då lämpligen vid riksdagens överväganden i samband med den mera grundläggande reformering av skattesystemet som förutskickats. Motion Fi93 (mp) yrkande 1 om *utformningen av avdragsrätten för skuldräntor m. m.* bör sålunda avslås av riksdagen.

I samma motion föreslås i yrkande 2 att *den garanterade räntan vid ombyggnad* inte skall vara högre än vid nybyggnad när det gäller vad motionären kallar skonsam ombyggnad.

Riksdagen fattade hösten 1988 beslut om den garanterade räntan i vissa fall vid ombyggnad. Detta beslut bör ligga fast, dock med den ändring som gjordes våren 1989 i avsikt att jämställa denna garanterade ränta med den som gäller i nybyggnadsfallen. Motionsyrkandet såvitt nu är i fråga bör avstyrkas av finansutskottet.

Övriga frågor

I detta avsnitt behandlar utskottet fyra motionsyrkanden om investeringsavgift på visst byggande samt ett motionsyrkande om ett särskilt diskonto för bostadsfinansiering och ett motionsyrkande om att bastillägg till barnfamiljer skall ersätta bostadsbidragen.

Vad gäller frågan om investeringsavgift på visst byggande föreslås i centerpartiets partimotion Fi62 yrkande 16 att riksdagen beslutar att en sådan avgift skall utgå med 25 % på lokalytor för industrier och kontor fr. o. m. den 1 augusti 1989. Avgiften skall uttas inom det område som benämns "Stockholm – Uppsala-korridoren". I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Fi63 yrkande 15 föreslås riksdagen begära ett förslag om att en investeringsavgift föreläggs riksdagen. Avgiften som förslagsvis kan tas ut med 25 % på kostnader för allt byggande utom bostäder och kommunal/landstingskommunal service bör gälla i de delar av landet som har ett överskott på kontor etc., något som enligt motionärerna särskilt gäller Stockholms innerstad och bandet mot Arlanda. I miljöpartiets partimotion Fi64 yrkande 17 föreslås riksdagen besluta om en investeringsavgift på 25 % på oprioriterade byggen i storstadsområdena. Slutligen föreslås i

motion Fi92 (s) såvitt nu är i fråga att en investeringsavgift tas ut i ekonomiskt överhettade regioner.

Utskottet som har förståelse för den i motionerna framförda uppfattningen anser att det som ett alternativ till en extra höjning av löneavgiften kan finnas skäl att pröva förutsättningarna för en *investeringsavgift på visst byggande* i överhettade regioner i landet; inte minst gäller detta i Stockholmsområdet och där i synnerhet inom Stockholm – Uppsala-korridoren. När det gäller avgiftens storlek har i de nu behandlade partimotionerna (c), (vpk) och (mp) förordats att den utgår med 25 %, bl.a. på byggande av kontorslokaler eller på s. k. oprioriterat byggande. Med den inriktning som bostadsutskottet nu förordat bör det i den fortsatta riksdagsbehandlingen närmare bestämmas såväl basen för investeringsavgiften som dess omfattning.

Vad utskottet nu med anledning av centerpartiets partimotion Fi62 yrkande 16, vänsterpartiet kommunisternas partimotion Fi63 yrkande 15, miljöpartiets partimotion Fi64 yrkande 17 och motion Fi92 (s) föreslagit om införande av en investeringsavgift m. m. bör vara utgångspunkt för de överväganden i frågan som inför riksdagsbehandlingen slutligen görs av finansutskottet.

Vidare bör i den fortsatta riksdagsbehandlingen enligt bostadsutskottets mening av finansutskottet, som ett alternativ till en höjning av löneavgiften, övervägas att dessutom införa en *särskild/extra fastighetsskatt på kontorslokaler m. m. i Stockholmsområdet* och där i synnerhet inom Stockholm – Uppsala-korridoren. Från de utgångspunkter bostadsutskottet närmast har att bedöma får det anses motiverat att en sådan särskild fastighetsskatt införs. Utformningen av den torde få övervägas också av skatteutskottet.

Förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Fi63 yrkande 8 om att ett *särskilt diskonto för bostadsfinansieringen* bör införas avstyrks av bostadsutskottet, bl. a. med hänvisning till den avreglering av bostadsfinansieringssektorn som företagits under senare år och som i allt väsentligt innebär en anpassning av denna sektor till vad som gäller på kapitalmarknaden i övrigt.

Förslaget i miljöpartiets partimotion Fi64 yrkande 22 går ut på att bostadsbidragen bör ersättas med ett *bastillägg för barnfamiljer* fr. o. m. den 1 januari 1990.

Denna fråga behandlade utskottet i mars 1989 (BoU7 s. 78). Utskottet anförde då att frågan torde få övervägas i den översyn av bostadsbidragens utformning som pågår.

Bostadsutskottets uppfattning står fast. Motionsyrkandet bör avslås av riksdagen.

Stockholm den 18 maj 1989

På bostadsutskottets vägnar

Agne Hansson

1988/89: FiU30
Bilaga 11
Bostadsutskottets
yttrande

Närvarande: Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Magnus Persson (s), Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Erling Bager (fp), Hans Göran Franck (s), Bertil Danielsson (m), Nils Nordh (s), Rune Evensson (s), Gunnar Nilsson (s), Leif Olsson (fp), Rune Thorén (c), Jan Strömdahl (vpk), Krister Skånberg (mp), Britta Sundin (s) och Birgitta Rydle (m).

1988/89: FiU30
Bilaga 11
Bostadsutskottets
yttrande

Avvikande meningar

1. Behandlingsordning m. m.

Oskar Lindkvist, Magnus Persson, Lennart Nilsson, Hans Göran Franck, Nils Nordh, Rune Evensson, Gunnar Nilsson och Britta Sundin (alla s) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken "Anpassningar inom bostadsstödet för år 1990" börjar med "Utskottet delar" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet anför följande. Vad först gäller frågan i motionerna om att förslaget inte skulle föranleda något riksdagens ställningstagande och därför inte sakbehandlas vill utskottet erinra om utskottens beredningstväng enligt regeringsformen (RF 4 kap. 3 § andra stycket). Redan på denna grund avstyrker utskottet de båda partimotionerna från moderata samlingspartiet och vänsterpartiet kommunisterna samt motion Fi89 (m) yrkande 1 såvitt nu är i fråga.

Vad gäller regeringsförslagets sakliga innebörd vill bostadsutskottet erinra om att riksdagen hösten 1988 hade att behandla (1988/89: BoU1 y s. 22–24, FiU10) ett liknande förslag; låt vara att riksdagen då hade information från regeringen om hur stora besparingar inom räntebidragssystemet som borde genomföras. Sedermera – våren 1989 – förelades riksdagen en proposition (prop. 1988/89: 79) i vilken redovisades förslagets närmare innebörd.

Riksdagens majoritet accepterade då den beslutsordning som nu redovisats. Bl. a. anförde bostadsutskottet hösten 1988 (BoU1 y s. 23) att det av regeringen valda tillvägagångssättet var godtagbart. Med hänvisning bl. a. till det då anförda avstyrkte utskottet en partimotion från vänsterpartiet kommunisterna i vilken framfördes i princip samma uppfattning som i den nu aktuella.

Bostadsutskottet vidhåller sin tidigare uppfattning. Vänsterpartiet kommunisternas partimotion Fi70 bör avslås av riksdagen även såvitt nu är i fråga.

Förslagen i de båda m-motionerna om att riksdagen inte nu bör ta ställning till förändringar inom räntebidragssystemet utan att sådana förändringar bör beslutas först i samband med en omläggning av finansieringssystemet och en avreglering av bostadsmarknaden samt när en omläggning av skattepolitiken beslutats ger utskottet anledning anförda följande.

De kommande förslagen om ändringar i räntebidragssystemet som regeringen avser förelägga riksdagen hösten 1989 bygger på de mera begränsade förändringar i inkomstskattesystemet som då kommer att presenteras och som avser år 1990. Förslagen i m-motionerna utgår uppenbarligen från den mera genomgripande förändring av skattesystemet som övervägs för

närvarande. Såvitt kan bedömas kan på goda grunder hävdas att dessa förändringar, om de kommer att förverkligas, inte kommer att påverka bostadsfinansieringssystemet som sådant för år 1990.

Utskottet delar regeringens uppfattning om att neutraliteten mellan olika upplåtelseformer skall bibehållas. Hur förslagen om förändringar skall ske får utskottet ta ställning till under hösten 1989.

Sammanfattningsvis anser bostadsutskottet att riksdagen med avslag på moderata samlingspartiets partimotion Fi60 yrkande 15, vänsterpartiet kommunisternas partimotion Fi70 och motion Fi89 (m) yrkande 1 bör lägga proposition 1988/89: 150 till handlingarna såvitt där behandlas frågan om *anpassningar inom bostadsstödet för år 1990*.

1988/89: FiU30
Bilaga 11
Bostadsutskottets
yttrande

2. Utformningen av avdragsrätten för skuldräntor

Krister Skånberg (mp) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken "Anpassningar inom bostadsstödet för år 1990" börjar med "Den av" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Som anføres i motion Fi93 (mp) bör en successiv avtrappning av avdragsrätten för räntor göras i kombination med en total översyn av bostadsfinansieringssystemet. Den nuvarande avdragsrätten för skuldräntor bör ersättas med en minskning av den slutliga skatten med en viss andel av skuldräntorna.

Regeringens till hösten 1989 aviserade förslag om förändringar av skatte- och bostadsfinansieringssystemen bör utformas i enlighet med vad nu förordats.

Riksdagen bör enligt bostadsutskottets mening med anledning av motion Fi93 (mp) yrkande 1 som sin mening ge regeringen detta till känna.

3. Den garanterade räntan vid ombyggnad

Agne Hansson (c), Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Bertil Danielsson (m), Leif Olsson (fp), Rune Thorén (c) och Birgitta Rydle (m) anför följande:

Vi har i yttrandet accepterat att det inte nu görs några förändringar i den garanterade räntan för vissa ombyggnader. Detta ställningstagande innebär inte att vi godtar riksdagens beslut i december 1988 om fördubbling av denna ränta i vissa fall. Beslutet, som var mycket dåligt, kritiserades när det infördes.

Vår inställning står givetvis fast. Den korta tid som förflutit gör det emellertid direkt olämpligt att nu förslå att "decemberbeslutet" rivs upp.

Det finns anledning att i annat sammanhang aktualisera frågan om den garanterade räntan i ombyggnadslånefallen. Vi ämnar återkomma i ärendet.

4. Den garanterade räntan vid ombyggnad

1988/89:FiU30
Bilaga 11
Bostadsutskottets
yttrande

Krister Skånberg (mp) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken "Anpassningar inom bostadsstödet för år 1990" börjar med "Riksdagen fattade" och slutar med "av finansutskottet" bort ha följande lydelse:

Riksdagen beslöt hösten 1988 att den garanterade räntan vid ombyggnad i princip skulle fördubblas. Emellertid beslöt riksdagen att den garanterade räntan i vissa fall skulle gälla som tidigare och att alltså i dessa fall ett större räntebidrag skulle utgå än i "fördubblingsfallen". Sålunda gäller den lägre garanterade räntan bl. a. vid ombyggnad av ålderdomshem och servicehus, vid ombyggnad av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse samt vid hissinstallation.

Som anförs i motion Fi93 (mp) bör denna lägre räntenivå tillämpas också när själva ombyggnaden genomförs på ett resursbevarande och miljövänligt sätt. Denna räntenivå skall gälla också om fastigheten efter ombyggnaden har en rimlig standard, ger god boendemiljö och blir miljövänlig och resursbevarande i drift, underhåll och reparation. Ombyggnadskostnaderna och kostnaderna för drift, underhåll och reparation skall också vara rimliga under fastighetens hela livslängd.

Riksdagen bör med anledning av motionens yrkande 2 såvitt nu är i fråga som sin mening ge regeringen till känna vad nu anförts om den garanterade räntan i vissa fall vid ombyggnad.

5. Investeringsavgift på visst byggande

Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m) och Leif Olsson (fp) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken "Övriga frågor" börjar med "Utskottet som" och slutar med "av finansutskottet" bort ha följande lydelse:

I betänkandet 1988/89:BoU7 (s. 101—102) anfördes i reservationer (m, fp) att dagens byggnadsreglerande åtgärder snarast borde avskaffas och att det inte heller fanns anledning att införa en investeringsavgift.

Bl. a. anfördes att bostadsmarknaden är en av de mest genomreglerade marknaderna. På denna marknad visas på ett mycket påtagligt sätt effekterna av den socialdemokratiska regeringens förkärlek för regleringar. De ständiga ingreppen har gett en marknad i obalans. Denna utveckling måste självfallet brytas. Det är inte möjligt att i längden rätta till fel och brister i den generella finanspolitiken genom selektiva regleringar.

Det är naturligtvis inte heller särskilt välbetänkt att — som förordas i motionerna från s, c, vpk och mp — införa en investeringsavgift på annat byggande än bostadsbyggande. Ett införande av en investeringsavgift skulle bl. a. omedelbart leda till ökade lokalhyror och i förlängningen till högre priser för konsumenterna. Det är inte heller att förvänta att en investeringsavgift som tas ut i Stockholmsområdet skulle innebära en ökad investeringsbenägenhet i andra delar av landet. Tidigare erfarenheter visar att någon sådan "omlokalisering" inte är att vänta.

Ett genomförande av motionsförslagen skulle medföra ett ingrepp i

marknaden som inte borde kunna försvaras ens av den ivrigaste regleringsivrare. Konkurrensen sätts ur spel, byråkratin ökar och de av motionärerna förväntade effekterna om en lugnare byggmarknad i Stockholmsområdet uteblir med stor sannolikhet.

Med hänvisning till det nu anförda anser bostadsutskottet att en investeringsavgift inte bör införas. Finansutskottet bör därför avstyrka partimotionerna från c, vpk och mp samt motion Fi92 (s) allt såvitt rör införande av en investeringsavgift.

1988/89: FiU30
Bilaga 11
Bostadsutskottets
yttrande

6. Särskild/extra fastighetsskatt på kontorslokaler m.m. i Stockholmsområdet

Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Bertil Danielsson (m), Leif Olsson (fp) och Birgitta Rydén (m) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken "Övriga frågor" börjar med "Vidare bör" och slutar med "av skatteutskottet" bort utgå.

7. Särskilt diskonto för bostadsfinansieringen

Jan Strömdahl (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken "Övriga frågor" börjar med "Förslaget i vänsterpartiet kommunisternas" och slutar med "i övrigt" bort ha följande lydelse:

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Fi63 yrkande 8 föreslås riksdagen hos regeringen begära förslag om införande av ett särskilt diskonto för bostadsfinansiering. Som bakgrund till detta förslag förs i motionen fram förslag om bl. a. åtgärder mot den överhettade kredit- och spekulationsmarknaden, förslag som närmast faller under finansutskottets beredningsområde.

Vad rör den i motionen aktualiserade frågan om ett särskilt diskonto för bostadsmarknaden finner utskottet att en sådan åtgärd bör prövas som ett inslag i avsikt att minska överhettningen och dämpa den spekulation som förekommer på kreditmarknaden.

Finansutskottet bör mot denna bakgrund tillstyrka det nu aktuella motionsyrkandet.

8. Bastillägg för barnfamiljer

Krister Skånberg (mp) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken "Övriga frågor" börjar med "Denna fråga" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Ett bastillägg bör ersätta bostadsbidragen för barnfamiljer. Därigenom ökas valfriheten för människorna att bosätta sig var de vill. I glesbygd kan bostadskostnaden vara liten men transportbehovet betydligt större än i storstad. Alla barnfamiljer som nu får bostadsbidrag kommer att få ökat ekonomiskt stöd om ett bastillägg införs. Bostadskostnaderna är i dag mycket höga. När bostadsbidraget ersätts med bastillägg ökas människors valfrihet att själva avgöra vad pengarna skall användas till. Detta bör rimligen bidra till att bygg- och boendekostnaderna pressas.

Bastillägget per månad beräknas enligt formeln: Bastillägg= $2\,100 + 480 \times \text{antalet barn (max. tre)} - 0,20 \times \text{hushållets månadsinkomst}$. Begränsningen till tre barn är samma som för nuvarande bostadsbidrag. De som har fler än tre barn kompenseras genom flerbarnstillägget inom barnbidragssystemet.

Som föreslås i miljöpartiets partimotion Fi64 yrkande 22 bör ett bastillägg införas fr. o. m. den 1 januari 1990. Bastillägget som alltså bör ersätta bostadsbidraget för barnfamiljer bör ha den nu angivna utformningen.

Enligt bostadsutskottets uppfattning bör riksdagen med bifall till motionsyrkandet som sin mening ge regeringen till känna vad nu anförts om införande och utformning av ett bastillägg.

1988/89:FiU30
Bilaga 11
Bostadsutskottets
yttrande

Skatteutskottets yttrande

1988/89: SkU5y

Den allmänna löneavgiften

1988/89: FiU30
Bilaga 12
Skatteutskottets
yttrande

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1988/89:151 om höjning av den allmänna löneavgiften intill utgången av år 1990 och de motioner som väckts med anledning av propositionen.

I propositionen föreslås att den allmänna löneavgiften höjs med 2 procentenheter till 2,34 %. För verksamhet i annan kommun i Stockholms län än Norrtälje (Stockholmsområdet) föreslås utöver den generella höjningen en extra höjning om 3 %, vilket innebär en sammanlagd höjning av löneavgiften med 5 % till 5,34 % för verksamheter i Stockholmsområdet. Enligt propositionen skall höjningen vara begränsad till ersättningar och inkomster under tiden den 1 september 1989 – den 31 december 1990. Den särskilda höjningen om 3 % för Stockholmsområdet skall enligt förslaget inte omfatta ersättningar som utges av kommun, landstingskommun eller kyrklig kommun. Förslaget är ett led i ansträngningarna att dämpa överhettning i ekonomin och hålla nere pris- och kostnadsstegringarna.

Avslag på regeringens förslag yrkas i de med anledning av propositionen väckta motionerna Fi96 av Bengt Westerberg m. fl. (fp), Fi97 av Carl Bildt m. fl. (m), Fi98 av Gunnar Björk m. fl. (c), Fi100 av Inger Schörling m. fl. (mp), Fi101 av Sonja Rembo och Ingrid Hemmingsson (båda m), Fi103 av Elving Andersson (c), Fi106 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp) och Fi107 yrkande 1 av Gösta Bohman m. fl. (m). I motion Fi99 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkande 1 – 4 hemställs att den särskilda höjningen för Stockholmsområdet avslås. Vidare hemställs om avslag på den generella tvåprocentiga höjningen om inte inkomsterna av denna används för att bl. a. ge en skatterabatt åt de lågavlönade och att de offentliga sektorernas verksamheter och ideella föreningar undantas. Ett yrkande att folkhögskolor, folkrörelser, religiösa och ideella organisationer skall undantas om riksdagen höjer löneavgiften finns i den nyss nämnda motionen Fi103. I övrigt har med anledning av propositionen väckts yrkanden som gäller tillkännagivande till regeringen angående effekterna för studieförbunden, de fria trossamfunden och andra ideella organisationer av en höjning av löneavgiften. Yrkanden av detta slag finns i motionerna Fi102 av Nils Nordh och Catarina Rönnung (båda s), Fi104 av Berit Löfstedt m. fl. (s) och Fi105 av Margareta Persson m. fl. (s).

Motioner som gäller frågan om höjning av löneavgiften har väckts även

med anledning av kompletteringspropositionen (prop. 1988/89: 150). Avslag på förslaget har yrkats i motion Fi62 yrkande 9 av Olof Johansson m. fl. (c). I motion Fi63 yrkandena 10, 11 och 14 av Lars Werner m. fl. (vpk) har väckts yrkanden liknande dem som väckts med anledning av proposition 1988/89: 151. Vidare har i motion Fi64 yrkandena 20 och 21 av Inger Schörling m. fl. (mp) lagts förslag om sänkning av löneavgiften för vissa verksamheter, bl. a. sjukvård, och för Norrland och vissa andra regioner. Slutligen har i den med anledning av kompletteringspropositionen väckta motionen Fi95 yrkande 1 av Anita Johansson m. fl. (s) väckts frågan om en ytterligare differentiering av löneavgiften inom Storstockholmsområdet.

I fråga om den extra treprocentiga höjningen av löneavgiften i Storstockholmsområdet har utskottet i det nyligen beslutade yttrandet 1988/89: SkU4y föreslagit att finansutskottet som ett alternativ till regeringens förslag i denna del överväger förslag om att återinföra en investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten och förslag att höja fastighetsskatten för andra skattepliktiga fastigheter än sådana som används för bostadsändamål inom den berörda regionen. Skatteutskottet kvarstår vid detta ställningstagande och vill i denna del hänvisa till vad utskottet anfört i det nämnda yttrandet.

Med anledning av regeringens förslag om en generell höjning av löneavgiften med 2 % och de motioner som väckts med anledning därav vill skatteutskottet anföra följande.

Under skatteutskottets beredning har lagts fram förslag om att finansutskottet prövar införandet av en tillfällig arbetsmiljöavgift. De medel som avgiften inbringar bör senare i sin helhet användas till insatser för rehabiliteringsåtgärder för anställda med långvarigt nedsatt hälsa, åtgärder för att nedbringa de anställdas sjukfrånvaro, åtgärder som kan aktualiseras av arbetsmiljökommissionens arbete samt därmed sammanhängande ändamål. Förutom att kunna bidra till rehabilitering och bättre hälsa bör dessa insatser också kunna medföra ett ökat utbud av arbetskraft.

Enligt skatteutskottet bör finansutskottet överväga möjligheten av att införa den tillfälliga arbetsmiljöavgiften och riktlinjer för medlens användning.

Stockholm den 23 maj 1989

På skatteutskottets vägnar

Lars Hedfors

Närvarande: Lars Hedfors (s), Bo Lundgren (m), Görel Thurdin (c), Anita Johansson (s), Hugo Hegeland (m), Bruno Poromaa (s), Karl-Gösta Svensson (m), Britta Bjelle (fp), Rolf Kenneryd (c), Lars Bäckström (vpk), Gösta Lyngå (mp), Kjell Nordström (s), Sven-Erik Alkemark (s), Karl Hagström (s), Ingrid Hasselström Nyvall (fp), Lisbeth Staaf-Igelström (s) och Erkki Tammenoksa (s).

1988/89: FiU30
Bilaga 12
Skatteutskottets
yttrande

Avvikande meningar

1988/89: FiU30
Bilaga 12
Skatteutskottets
yttrande

1. Bo Lundgren (m), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Britta Bjelle (fp) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anser:

Beträffande den föreslagna generella tvåprocentiga höjningen av löneavgiften framhålls i flera av motionerna att åtgärden inte kan leda till de av regeringen avsedda effekterna. Skattehöjningar kan inte förväntas leda till lägre löneökningar och hålla nere pris- och kostnadsökningar. Tvärtom kan förslaget leda till att den totala lönekostnadsökningen blir ännu större än tidigare väntat. Detta är särskilt allvarligt i den situation som nu råder med en stark övercrefterfrågan på arbetskraft. Till dessa avgörande skäl mot en höjning av löneavgiften kommer, som framgår av motionerna, en rad andra negativa effekter. Mot denna bakgrund föreslår vi att finansutskottet avstyrker propositionen och alltså tillstyrker de motioner i vilka yrkas avslag på regeringens förslag.

Vi avstyrker även förslaget om en särskild löneavgift för Stockholmsområdet. Som närmare utvecklats i den avvikande mening rörande investeringsavgift m. m. som vi fogat till skatteutskottets yttrande 1988/89: SkU4y anser vi att varken investeringsavgift eller höjd fastighets-skatt bör komma i fråga inom Storstockholm.

2. Gösta Lyngå (mp) anser:

Enligt min uppfattning hade det åtgärds paket som föreslagits i den med anledning av kompletteringspropositionen väckta mp-motionen 1988/89: Fi64 bort följas. Detta skulle ge en ur miljösynpunkt bättre profil av den konsumtionsåtgärdsstramning som är nödvändig. Jag vill samtidigt hänvisa till min avvikande mening rörande investeringsavgift m. m. i skatteutskottets yttrande 1988/89: SkU4y.

Om en arbetsmiljöavgift införs, bör denna enligt min mening gälla såväl arbetsmiljön enligt det förslag som lagts fram under skatteutskottets beredning som andra åtgärder för miljön i samband med den industriella aktiviteten.

Särskilda yttranden

1. Lars Bäckström (vpk) anför:

Jag delar regeringens ståndpunkt att det behövs ingrepp mot tendenser till överhettning i samhällsekonomin. Dessa åtgärdsstramningsåtgärder bör dock vara selektiva, så att de verkligen drabbar de delar av ekonomin som är överhettade. Det bör därför finnas skäl att undanta den offentliga sektorn och ideella organisationer från den tillfälliga arbetsmiljöavgift som skatteutskottet vill att finansutskottet skall pröva.

Eftersom sådana satsningar som skatteutskottet haft i åtanke kan leda till att arbetshinder undanröjs och att ett ökat utbud av arbetskraft skapas, bör finansutskottet och riksdagen överväga om medlen skall kunna disponeras redan fr. o. m. år 1990.

Vad gäller regeringens förslag om den extra höjningen av arbetsgivaravgiften i Stockholm vill jag hänvisa till den avvikande mening rörande investeringsavgift m.m. som fogats till skatteutskottets yttrande 1988/89:SkU4y.

1988/89:FiU30
Bilaga 12
Skatteutskottets
yttrande

2. Gösta Lyngå (mp) anför:

Vid den fortsatta prövningen av utformningen av en arbetsmiljöavgift – om en sådan införs – bör enligt min uppfattning prövas om medlen skall användas redan nu i stället för att fonderas. En arbetsmiljöavgift får inte heller drabba svaga företag och företag i glesbygd, där överhettningsproblem saknas.

Yttranden med anledning av kompletteringspropositionen
(1988/89: 150)

Bilaga 5	Skatteutskottets yttrande (1988/89: SkU4y)	1
Bilaga 6	Socialförsäkringsutskottets yttrande (1988/89: SfU5y) . . .	35
Bilaga 7	Socialutskottets yttrande (1988/89: SoU6y)	47
Bilaga 8	Jordbruksutskottets yttrande (1988/89: JoU6y)	59
Bilaga 9	Näringsutskottets yttrande (1988/89: NU6y)	63
Bilaga 10	Arbetsmarknadsutskottets yttrande (1988/89: AU4y)	74
Bilaga 11	Bostadsutskottets yttrande (1988/89: BoU3y)	82

Yttranden med anledning av propositionen om den allmänna
löneavgiften (1988/89: 151)

Bilaga 12	Skatteutskottets yttrande (1988/89: 5y)	92
-----------	---	----